Practica Mãſuerij.

Aureus ac perutilis
Tractatus. D. Manſuerij Utriuſq;
cenſure Doctoris eximij Stilum cu
riarum, praximq; iudiciorum, atq;
conſuetudinũ continens cum addi-
tionibus textui intermixtis: Sũma-
rijs item cuilibet titulo primũ appo
ſitis: prepoſitoq; fideli Repertorio
repictus habetur. Inſuper inſeritur
in calce Libellus Fugitiuus a Dño
Nepote in lucẽ ſubtiliter proditus.

1 5 3 6

Veneũt Lugd. apd Jacobũ Giũcti.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

¶ Incipit Repertoriū generale ſententiarum ſpecialiū huiꝰ tractatꝰ apprime renouatū.

¶ De litera A.

Abſens cauſa ſtudij nō adiornatur in loco domicilij. de adior. nu. 24. fo. j.
Acta in vno iudicio an int eaſdem pſonas fidem faciāt in alio. de lit. ꝛ not. nu. 15. fo. lvij.
Actio negatoria ad quē remittit probationē. de proba. nu. 12. fo. xlvij.
Actio iniuriarum an competat teſti reprobato contra reprobantē. de iniur. nu. 11. fo. xlv.
Actio iniuriarum competit patri pro iniuria filio illata. de iniurijs. numero. 5. fo. xlv.
Actio penalis an tranſeat ad heredes vel ſucceſſores beneficiales. de penis. nu. 12. fo. cxj.
Actio iniuiuriarum ad quid tendat. de iniur. nu. 1. fo. xlv.
Actio quelibet preſcribit ſpacio xxx. an. de preſcrip. nu. 1. fo. lxvj.
Actor ſuccumbens an poſſit actione iniuriarum cōueniri. de iniur. numero. 17. fo. xlv.
Actor omittens petere intereſſe an illud amittere debeat. de petito. nume. 6. fo. xxxj.
Actor cōtumax venit puniendus. de contu. nu. 10. fo. ix.
Actori non licet quod non licet reo ꝛ econtra. de dila. nu. 19. fo. v.
Actore ꝛ reo habentibus titulum ab eodem vter erit potior. de petito. nume. 11. fo. xxxj.
Actore nihil probāte reꝰ venit abſoluendus. de petito. nu. 12. fo. xxxj.
Accuſatus de vno crimine poteſt de pluribus interrogari. de queſtio. nu. 15. fo. cix.
Acquiſita per filiumfamilias ex pecunia patris an ſint ꝯmunicāda. de ſocie. nu. 15. fo. lxxij.
Adiornandus eſt ſeruiens perſonaliter in cauſa impedimēti. de adior. nu. 26. fo. j.
Adiornamentum debet ante parlamentum impetrari. de adiorna. nume. 32. fo. j.
Adiornamentum in perſona procuratoris validum eſt in parlamento. de adior. nu. 34. fo. j.
Adiornamentum qualiter fit in cauſa appellationis faciēdum. de appella. nu. 1. fo. cv.
Adiornamentum ſiue vocatio in ius eſt initium iudicij: nec valet abſqꝫ mandato vel precepto iudicis. de adiornamentis. nu. 1. fo. j.
Adiornamentum factum die feriata de conſuetudine procedit. de adior. nu. 6. fo. j.
Adiornamentum poteſt fieri virtute literarum de debitis. de adiorna. nume. 10. fo. j.
Adiornamētum an debeat eſſe perſonale. de adior. nu. 11. fo. j.
Adiornamentum ad videndū executionē in materia nouitatis qualiter ſit faciendum. de adiorna. numero. 27. fo. j.
Adiornamētum in loco beneficij vel poſſeſſionis factum ſufficiens eſt et validum. de adior. nu. 17 .fo. j.
Adiornamentum qualiter ſit in cauſa appellationis contra iudicem a quo faciendum. de adiornamentis. nu. 19. fo. j.
Adiornamentū in caſtro vel loco adiornati factum an ſit validum. de adior. nu. 15. fo. j.

Adiornamentum habitantiū vel ciuium legitime fieri poteſt in perſona cōſulum. de adiornamentis. nume. 21. fo. j.

Adiornamentum communitatis legitime fieri poteſt in maiorez vel ſaniorem partem. de adiornamentis. nu. 12. fo. j.

Adiornamentum qualiter ſit in cauſa cōfiſcationis bonorum faciēdū. de adior. nu. 28. fo. j.

Adiornamenti relatio debet per ſeruiētem fieri al's nulla eſt. de adiorna. nu. 13. fo. j.

Adiornamenti falſam faciens relationem tenetur crimine falſi. de adior. nu. 14. fo. j.

Adiornamenti forma obſeruāda eſt. de adior. nu. 7. fo. j.

Adminiſtratores ciuitatis pñt obligare habitantes in ea. de obliga. nume. 14. fo. lxxv.

Admittitur quandoq; quis in iudicio pro alio abſq; gratia. de cōtu. nume. 15. fo. ix.

Adoleſcens aut impubes an poſſint eſſe arbitri. de arbi. nu. 9. fo. xxiiij.

Affectus non punitur niſi ſequatur effectus. de penis. nu. 16. fo. cxj.

Agens actione iniuriarum an teneatur ad omnia propoſita probāda. de iniur. nu. 10. fo. xlv.

Agens petitorio ratione rei immobilis pro diuiſo debet partem quaz petit demonſtrare. de dila. numero. 16. fo. v.

Agens poſſeſſorio quid probare habeat. de poſſeſſo. nu. 1. fo. xxxij.

Agitatum per procuratorē valet in preiudicium domini. de procura. nume. 25. fo. xiiij.

Aggrauantia delictum ſunt in punitionibus conſideranda. de penis. nume. 11. fo. cxj.

Agnati an in materia tutele preferantur cognatis. de tuto. et cura. nume. 19. fo. xvij.

Allegans ſoluiſſe indebitum debet probare. de probationibus. numero. 3. fo. xlvij.

Appellans poteſt renunciare appellationi infra octo dies. de appella. numero. 20. fo. cvj.

Appellāti a captione perſone vel bonorum qualiter prouideatur. de appel. nu. 19. fo. cvj.

Appellantes et appellati tenentur comparere. de appellationibus. numero. 7. fo. cvj.

Appellatio ab executore an et quando ſit licita. de appel. nu. 15. f. cvj.

Appellatio a diffinitiua ſit ſolo verbo appello. de appel. nu. 16. f. cvj.

Appellatio tripliciter conſideratur. de appel. nu. 17. fo. cvj.

Appellato mortuo debet appellans facere adiornare heredes ipſius appellati. de contumacia. numero. 16. fo. ix.

Appellatio morā nō patitur. de appel. nu. 11. fo. cvj.

Appellatio a iudice eccleſiaſtico ad ſecularem nō procedit. de appel. numero. 12. fo. cvj.

Appellatio generalis nulla eſt. de appel. numero. 13. fo. cvj.

Appellatio infra tempus non releuata cenſet ipſo iure deſerta. de appella. numero. 2. fo. cv.

Appellatio a negatione iuriſditionis quid operet. de appel. nu. 3. fo. cv.

Appellatio ab actu extraiudiciali an ſit valida. de appel. nu. 4. fo. cv.

Appellatio facta ab aliquo de vniuerſitate valet pro omnibus adherentibus. de appellationibus. numero. 5. fo. cv.

Appellatio non fundatur ſuper futuro grauamine. de appella. numero. 6. fo. cv.

Appellato et appellãte mortuis qualiter procedet heredes. de appel. numero.9. fo.cvj.
Arbiter quibus caſibus admittatur et quib⁹ non. de arbi. nu.2.f.xxiiij.
Arbitrium impedit proceſſum iudicis ordinarij. de arbi. nu.1. fo.xxiiij.
Arbitrium quibus modis finiatur. de arbi. numero.13. fo.xxiiij.
Arbitrorum vno abſente an ceteri nihilominus procedant. de arbi. numero.14. folio.xxiiij.
Aſſecuramentum petens quid iurare debeat. d aſſecura. nu.1.f.xxxix.
Aſſecuramentum frangens qualiter puniat. de aſſecura. nu.4.fo.xxxix.
Aſcendentes non ſuccedunt deſcendentibus. de ſucceſ. nu.6. fo.xcv.

De litera B.

Baſtardus quos habeat ſucceſſores. de ſucceſ. nu.17. f.xcv.
Baſtardo an poſſit fus retractus competere. de retrac. et contrac. reſolu. nu.10. fo.lxx.
Beneficium diuiſionis non habet locum inter tutores et curatores. de obliga. numero.9. fo.lxxv.
Beneficium principis non eſt in alterius leſionem retorquendum. de expen. ⁊c. nu.16. fo.ciij.
Beneficiũ principis latiſſime eſt interpretandum. de dona. nume.8. folio.lxij.
Bona exiſtẽtia in territorio alicuius iudicis preſumuntur eſſe ſub eius iuriſditione. de iudicibus. numero.2. folio.xx.
Bona confiſcata propter crimen non priuilegiatum cedunt domino tẽporali. de penis. numero.8. fo.cxj.
Bona coloni vel inquilini an ſint domino tacite obligata. de obliga. numero.17. fo.lxxv.
Bona decedentis ſine liberis cui cõmittantur. de ſucceſ. nu.15. fo.xcv.
Bona acquiſita que dicantur. de ſocietate. numero.3. fo.lxxiij.
Bona mulieris cenſentur eſſe dotalia. de dote ⁊ matrimonio. numero.1. fo.xiij.
Bonis cedere volens quibus caſib⁹ admittatur et quibus non. de obligatio. numero.8. fo.lxxv.
Bonefidei poſſeſſor facit fruct⁹ ſuos. de petito. numero.5. fo.xxxj.

De litera C.

Capiens animal alterius in fundo ſuo poteſt illud detinere. xxiiij. horis abſq̃ dãno. de expen. ⁊c. nu.1. folio.ciij.
Captio perſone an procedat ob contumaciam. de contu. nu.19. fo.x.
Carens via ad ſuum fundum an cogat vicinum ad ſibi preſtandum. de ſeruitu. numero.2. fo.cxvij.
Caſus nouitatis pro quibus rebus cõpetat. de poſſeſſo. nu.8. fo.xxxiij.
Caſus nouitatis an pro rebus vel iuribus incorporalibus competat. de poſſeſſo. nu.9. fo.xxxiij.
Caſus nouitatis competit etiam titulum non alleganti. de poſſeſſo. numero.10. fo.xxxiij.
Caſus priuilegiatus trahit ad ſe caſum non priuilegiatum. de poſſeſſo. numero.35. fo.xxxij.
Caupo an teneatur de amiſſis in hoſpitio: et an credatur hoſpiti aſſerenti ſe amiſiſſe. de expenſis. ⁊c. numero.14. fo.ciij.
Cauſa realis vel proprietaria debet coram iudice laico ventilari. de in

ſib.nu.1. fo.xx.

Cauſa commiſſa appellatione remota intelligendum eſt de appellatione friuola.de appellationib⁹.nume.14. fo.cvj.

Cauſa feudali coram quo iudice ſit agitanda.de feudis.nu.9.fo.lxxix.

Cauſa motiua ſententie an ſit in ſententia inſerenda.de re iudica.numero.9. fo.cij.

Cauſa continua vel quaſi continua vel omnino diſcontinua qualiter differāt.de poſſeſſo.nu.3. fo.xxxij.

Cauſe continuatio an fieri poſſit coram notario.de exceptionib⁹.numero.12. fo.xxviij.

Cenſus vel annua preſtatio probantur libris et literis antiquis.de lite.not.⁊ nota.nu.2. fo.lvij.

Ceſſionarius debet inſinuare debitori ſolutionem debitam et modū.de ſolutio.nu.4. fo.xcij.

Ceſſio bonorum emphiteoticorū vbi ⁊ cui ſit facienda.de locato ⁊c.numero.6. fo.lxxij.

Citatio poteſt poni in valuis eccleſie vel alterius loci.de adiornamen.nume.29. fo.j.

Citatio ad domicilium an arctet citatum ad comparendum.de adiorna.nu.12. fo.j.

Citatio eſt de ſubſtantia iudicij erga abſentē: ſecus erga p̄ſentem.de adior.nu.3. fo.j.

Citatus ad totam cauſam procedit ad omnia abſq; noua citatiōe: ſecus ſi citetur ad vnum articulū.de adior.nu.33. fo.j.

Clauſula re integra qualiter intelligatur.de cōtu.nu.9. fo.ix.

Clauſula iſta ſi non valet quod ago vt ago valeat vt valere pōt quando ſit verificanda.de adiornamē.numero.9. fo.j.

Clericatura an per teſtes ſufficienter probetur.de probationib⁹.numero.7. fo.xlvij.

Clericatu lite conteſtata ſupueniente an debeat mutari forum.de iudicibus.nu.17. fo.xx.

Clericus malefactor a laico captus an ſit remittendus.de remiſ.numero.7. fo.xxvj.

Clericus qualiter pro aſſecuramēto rupto veniat puniendus.de aſſecura.nu.5. fo.xxxix.

Clericus quibus caſibus remittatur ad iudicem eccleſiaſticum: et quibus non.de iudicib.nu.9. fo.xx.

Clericus vxoratus non poteſt declinare forum in cauſa aſſecuramenti.de iudicib.nu.10. fo.xx.

Clericus an compellatur iurare aut teſtimonium ferre coram iudice laico.de iureiur.nu.3. fo.lxiiij.

Clerici pro eminenti periculo coguntur ad excubias.de tallijs ⁊c.numero.4. fo.cxiiij.

Coheredes ſimul habitantes et negociantes an ſocietatem contrahere dicantur.de ſocieta.numero.9. fo.lxxxij.

Collecta non fit ex bonis totalibus.de tallijs ⁊c.nu.18. fo.cxiiij.

Collegium vel monaſterium qualiter citentur: ⁊ an requiratur prelati preſentia.de adiornamentis.nume.20. fo.j.

Colonus partiarius ad quid teneat.de vſufruc.nu.5. fo.xl.

Commiſſarius principis non procedit abſq; procuratore.de pba.numero.16. fo.xlviij.

Committens in legem fruſtra legis implorat auxilium.de iudicibus.nume.18. fo.xx.

Compelli an poſſit quis ad iudicature officium ſuſcipiendum.de iudicib.nu.8. fo.xx.

Compromiſſum non procedit in cau-

ſu criminali vel matrimoniali.de arbi.nu.11. fo.xxiiij.
Compromiſſum impedit proceſſum. de remiſ.nu.8. fo.xxvj.
Condemnatio ad perpetuos carceres an dicatur pena capitalis.de penis.nu.18. fo.cxj.
Condemnatio qualiter fiat in plus petitione.de expen.nu.7. fo.ciij.
Condemnatus ad penam publicam efficitur infamis.de penis.nume ro.2. fo.cxj.
Conductor domus tribus de cauſis poteſt a domo conducta expelli. de locato.numero.26. fo.lxxiiij.
Conductor domus quando compellatur ad ſolutionem penſionis.de locato &c.nume.24. fo.lxxiiij.
Conductor an poſſit intentare caſuz nouitatis. de poſſeſſo.nume.26. folio.xxxij.
Conceſſio vſuſfructus nemoris pro depaſcendis animalibus qualiter extendatur. de vſufruc.nume.8. folio.xl.
Confeſſio malefactoris an complicibus noceat.de cōfeſ.nu.1.fo.lxv.
Cōfeſſio meticuloſa an ſit valida.de confeſ.numero.2. fo.lxv.
Confeſſio ſine cauſa an obligationez an liberationem inducat.de confeſ.numero.3. fo.lxv.
Confeſſio quibus medijs ſuum plenum ſortiatur effectum.de cōfeſ. numero.4. folio.lxv.
Confeſſio erronea an et quando preiudicet.de confeſ.nume.5. fo.lxv.
Confeſſio tutoris procuratoris vel aduocati an preiudicet pupillo do mino vel parti.de confeſ.nume ro.6. fo.lxv.
Confeſſio criminoſi in torturis an valeat.de confeſ.nu.7. folio.lxv.
Confeſſio extraiudicialis quid operetur.de confeſ.numero.8. fo.lxv.
Confeſſio viri de dote recepta an et quando ſit valida.de confeſ.numero.9. fo.lxv.
Confeſſus in cauſa criminali non appellat.de appellationibus.nume ro.10. fo.cvj.
Conſanguineus venditoris pōt rem immobilem venditam retrahere. de retrac.et contract.reſolu.numero.1. fo.lxxx.
Conſanguinei admittūtur in teſtes pro parentela probanda.de teſti. numero.20. fo.liij.
Conſenſus priuatorum non ampliat iuriſditionem iudicis in his quorum cognitio ad eum nō ſpectat. de iudicib.nu.23. fo.xxj.
Conſuetudo laudabilis eſt obſeruanda.de conſuetu.nu.1. fo.cxix.
Cōſuetudo qua exigitur aliquid pro ſacramentis an ſit laudabilis et obſeruanda.de conſuetu. numero.2. folio.cxix.
Conſuetudo contra libertatē eccleſie non valet.de conſuetu. numero.3. fo.cix.
Conſuetudo eſt ius nō ſcriptum moribus introductum.de conſuetu. numero.4. fo.cxix.
Conſuetudo peccandi peccati preſumptionem inducit. de queſtio. numero.8. fo.cix.
Cōſuetudo qualiter probetur.de proba.numero.2. fo.xlvij.
Conſuetudo locorum in quibus ſita ſunt bona eſt in ſucceſſionib⁹ attendenda.de ſucceſſionibus. numero.17. fo.xcv.
Conſuetudo inducitur per ignorantes iura.de ſucceſ.nu.3. fo.xcv.
Contract⁹ permutatiōis in quo differat a contractu emptionis & venditionis.de emptione et vendi.nu mero.2. fo.lxix.
Contractus dolo inductus nō tenet.

de emptione ⁊ venditione.nume ro.v. fo.lix.
Contractus cenſualis et emphiteoticarius differũt.de locato.⁊c.numero.27. fo.lxiiij.
Contractus cenſentur ſecundum loci conſuetudinem initi.de dote et mat.numero.4. fo.xlij.
Contractus fraudulentus in perniciem domini initus nullus eſt.de lit.et not.numero.17. fo.lvij.
Contumacia triplex videlicet vera euidens et preſumpta.de contu. numero.1. fo.ix.
Contumacia duo preſupponit.de cõtuma.numero.36. fo.ix.
Cõtumacia in cauſa agnationis ſcedule qualiter puniatur.de contu. numero.20. fo.ix.
Contumacia in cauſa ſubhaſtationum qualiter conſideretur.de cõtu.numero.21. fo.ix.
Contumacia in cauſa criminali quid operetur.de contu.nu.22. fo.ix.
Contumacia quando commiſſa eſſe dicatur. de contu.nu.6. fo.ix.
Contumacia non committitur de nocte vbi eſt ordinarie procedendũ. de contu.nu.33. fo.ix.
Contumacia non committitur die feriata.ibidem.nu.34.
Contumacia in cauſa nouitatis cuius ſit effectus de contu.nu.8. fo.ix.
Contumax in curijs cancellariarum qualiter puniatur.de cõtu.numero.23. fo.ix.
Contumax verus quis dicatur.de cõtuma.numero.2. fo.ix.
Contumax quis admittatur ad appellandum.ibidem.
Contumax in cauſa criminali adiornatur ad bannum.de dila.numero.33. fo.v.
Contumax fictus quis dicatur.de cõtuma.numero.3. fo.ix.
Contumax preſumptus vel dubius quis dicatur.ibidem.
Contumax punitur in ſuis exceptionibus dilatorijs vel declinatorijs. ⁊c.de contuma.numero.5. fo.ix.
Contutor an poſſit abſq; cõtutoribus pro eorum tutela conueniri.de tutore et curatore.nu.23. fo.xvij.
Conuentio partium an poſſit impedire preſcriptionem.de preſcrip.numero.12. fo.lxvj.
Conuentus iudicio reali qualiter cõcludat.de expen.⁊c.nu.13. fo.ciij.
Conuerſatio mala operis mali preſumptionem inducit.de queſtio. numero.7. fo.cix.
Credentarius ſuccumbens tenetur ad omnes fructus perceptos. de poſſeſſo.nu.17. fo.xxiij.
Creditor vel debitor pupilli an poſſit illius tutor conſtitui.de tutore et curatore.numero.33. fo.xvij.
Creditor qualiter arreſtari faciat bona debitoris.de execu.et ſubhaſt. numero.9. fo.lxxxviij.
Creditor defuncti petit ſolutionem ab heredibus pro portionibus hereditarijs.de ſolu.nu.9. fo.xcij.
Creditor an poſſit debitorem fugientem autoritate propria apprehendere.de execu.et ſubhaſta.numero.19. fo.lxxxviij.
Creditor poteſt virtute executionis eligere bona debitoris.de execu. ⁊ ſubhaſta.nu.5. fo.lxxviij.
Crimem obijciens contra teſtem debet illud ſpecificare.de teſtibus. numero.11. fo.lij.
Crimen ſponte confitens non eſt illico condemnandus.de queſtioni. numero.10. fo.cix.
Curator quandoq; datur bonis tam viuentis quam defuncti.de tutore et cura.nu.25. fo.xvij.
Curator datur minori tutela finita.de

tutore et curatore.nu.26. fo.xvij.
Curator datur quandoq; minori inuito.de tutore et curatore.numero.xx. fo.xvij.
Cuſtos animalium an teneatur probare interitum illorum eſſe ſine ſua culpa.de probationibus. numero.10. fo.xlvij.

De litera D.

Damnum imponitur ſecundum delicti qualitatem.de expenſis.rc. numero.2. fo.ciij.
Damnum in re cõmuni ab vno ſociorum datum cui veniat imputandum.de ſocieta. numero.10. fo.lxxxij.
Damnum in domo datum probatur per domeſticos.de teſtib⁹.numero.12. fo.liij.
Debiti oblatio impedit ſubhaſtationem.de executione et ſubhaſta. numero.12. fo.lxxxviij.
Debita defuncti qualiter ſint ab heredibus ſoluẽda.de ſucceſ.numero.4. fo.xcv.
Debitor promittens ſoluere creditori vel procuratori ſoluendo vni ipſorum liberatur.de ſolutio.numero.8. fo.xcij.
Debitor an poſſit creditoribus non vocatis cedere bonis.de obliga. numero.7. fo.lxxv.
Debitor ſe defendens contra obligationem debet eſſe munit⁹.de executionibus z ſubhaſtatio.numero.3. fo.lxxxviij.
Debitor habens inſtrumentum debiti apud ſe cancellatum preſumitur liberatus.de ſolutio.numero.1. fo.xcij.
Debitor habens apud ſe inſtrumentum obligatoriũ preſumitur liberatus a ſolutione.de preſumptio. numero.3. fo.lxij.
Decedenti ſine liberis ſuccedũt collaterales.de ſucceſſionib⁹.numero.1. fo.xcv.
Deceptus in diuiſione hereditatis an poſſit agere ad ſupplementũ. de ſocieta.nu.16. fo.lxxxij.
Defraudans gabellam principi debitam an teneatur in foro conſcientie.de ſolu.nu.17. fo.xcij.
Delegatus principis an cogat ordinarium preſtare auxilium pro ſententia exequenda.de re iudica. numero.4. fo.ciij.
Delictum committens ſpe priuilegij non debet ipſo priuilegio gaudere.de priuileg.nu.1. fo.cxviij.
Delinquens debet ſecundum delicti exigentiam detineri. de queſtio. numero.2. fo.cix.
Demonſtrationem rei petens an renũciet fori declinatorie.de remiſ. numero.13. fo.xxvj.
Denũciator falſus tenetur ad intereſſe.de expen.nu.3. fo.ciij.
Detinens rem alienam inuito domino tenetur actiõe iniuriarum.de iniur.nu.19. fo.xlv.
Dictum vnius teſtis an ſufficiat ad quem torquendũ.de queſtio.numero.11. fo.cix.
Dilatio noua conceditur adueniente cauſa noua.de dilationib⁹.numero.18. fo.v.
Dilatio que ſit danda in adornatione ad recognoſcendũ ſignum appoſitum in ſcedula.de dila.numero.9. fo.v.
Dilatio petitionis viſe vel vidende datur ſuper cẽſu annuo:ſiue agatur via actionis ſiue via aſſecuramenti.de dila.nu.14. fo.v.
Dilatio datur etiam in actione vni-

uerſali vente.de dilationibus.nu=
mero.15. fo.v.
Dilatio datur pretextu abſentie ad=
uocati:et ſpecialiter pro articulis
concordandis. de dilationibus.nu
mero.24. fo.v.
Dilatio qualiter et que detur in cau=
ſa appellationis.de dilationibus.
nume.34. fo.v.
Dilatio moratoria non procedit ad=
uerſus rem iudicatam.de ſolut.
nume.13. fo.xcij.
Dilatio quarta an et quando et qua=
re ſit concedēda.de dilationibus.
nume.26. fo.v.
Dilatio an locum habeat in ſolutio
ne vel repetitione dotis.de ſolu.
nu.15. fo.xcij.
Dilatio non datur pro iuramento ca=
lumnie.de dila.nu.32. fo.v.
Dilatio datur reo et actori in qua=
cunq parte litis p reſpectu cauſe
habendo.de dilationibus .nume=
ro.11. fo.v.
Dilatio conſilij datur reo in cauſa re=
cuperande poſſeſſionis.de dilatio.
numero.12. fo.v.
Dilatio datur vtriq parti in actione
reali pro garãdo.de dilationibus.
nume.17. fo.v.
Dilatio non datur actori ſine cauſa
quia debet inſtructus ad iudiciũ
venire. de dilationibus. nume=
ro.1. fo.iiij.
Dilatio eſt tēporis prorogatio in cau=
ſa tam ciuili ꝙ criminali.de dila.
numero.2. fo.iiij.
Dilatio debet inter diem adiornamē
ti ⁊ diē reſponſionis interponi.de
dila.nu.3. fo.iiij.
Dilatio in aſſignatione ad cognoſcen
dum cedulam quãta eſſe debeat.
de dila.nu.5. fo.v.
Dilatio in cauſa iniuriarum et aſſe=
curamenti qualiter fienda.de di=
la.nu.6.fo. fo.v.
Dilatio ad viſitanduꝫ proceſſum ſtat
iudicis arbitrio.de dilationi.nu=
mero.7. fo.v.
Dilationis materia eſt reſtringēda.
de dila.nu.25. fo.v.
Dilationem obtinens quinquenna=
lem an dabit ſatiſdationē.de obli=
ga.nu.6. fo.lxxv.
Dilationem petens videtur remiſſio
ni renunciare. de remiſſioñ. nu=
mero.5. fo.xxvj.
Dilatione data cum prefixione non
eſt vlterius alia admittenda.de di
la.nu.27. fo.v.
Dilationes a iure prefixe an poſſint
augeri vel minui.de dilationibus.
nu.4. fo.v.
Dilationes ↄſilij ⁊ ſimiles ſunt arbi=
trarie.de dila.nu.22. fo.v.
Dimidia iuſti precij que dicatur.de
empt.et vendi.nu.6. fo.lxix.
In diuiſione bonorum communium
cuius ſit electio.de ſocieta.nume=
ro.6. fo.lxxij.
Diutina preſtatio inducit obligatio=
nem.de obliga.nu.16. fo.lxxv.
Domeſtici an admittantur in teſti=
monium pro filio habitante cum
patre.de teſti.nu.3. fo.liij.
Domicilia plura habens vbi ſit adior
nandus:et in quo domicilio.ſi.de
adior.nu.25. fo.j.
Dominium directum vel vtile per
quid cognoſci dicatur.de locato.
⁊c.nume.1. fo.lxiiij.
Dominium poteſt per retentionem
vſuſfructus in donatarium tranſ=
ferri.de vſufruc.nu.6. fo.xl.
Dominium qualiter probetur.de pro=
ba.nu.4. fo.xlvij.
Dominiũ quanti temporis lapſu di=
catur acquiſitum.de perito.nume
ro.4. fo.xxxj.
Dominus pōt quatuor modis in ſub=

ditos talliam habere. de tallijs ꝛc. nume. 6. fo. cxiiij.

Dominus directus an cadat a poſſeſſione iuris percipiendi cenſus per ceſſationem ſolutionis. de locato ꝛc. nu. 4. fo. lxxiiij.

Dominus directus prefertur ceteris creditoribus in exigendis debitis. de locato ꝛc. nu. 8. fo. lxxiiij.

Dominus directus poteſt cogere emphiteotam recognoſcere ſe ab ipſo domino emphiteoſiz tenere. de locato ꝛc. nu. 19. fo. lxxiiij.

Dominus feudatarius que iura habeat in vaſallum. de feudis. numero. 2. fo. lxxix.

Dominus feudi quando faciat fructus feudi ſuos. de feudis. numero. 3. fo. lxxix.

Dominus feudi an poſſit feudum ſine vaſalli cōſenſu alienare. de feudis. nume. 6. fo. lxxix.

Dominus emphiteoſis admittēs particulares ſolutiōes ſibi p̄iudicat. de locato ꝛc. nu. 9. fo. lxxiij.

Dominus principalis ab emphiteota in ius vocatus non comparens an veniat in expenſis condemnādus. de contu. nu. 18. fo. ix.

Dominus cuius ſeruus offenditur in officiando an habeat actionez iniuriarum. de iniur. nu. 7. fo. xlv.

Donans omnia bona an ſit a donatario alendus. de alimentis. numero. 4. fo. cxviij.

Donatio vniuerſalis et particularis in quo differant. de donat. numero. 1. fo. lxxij.

Donatio ſine cauſa an ſit valida. de dona. nume. 2. fo. lxxij.

Donatio mutua inter coniuges an inter ſuperſtites teneat. de dona. nume. 3. fo. lxxij.

Donatio inter viuos poteſt ex cauſa reuocari. de dona. nu. 4. fo. lxxij.

Donatio per patrem filio facta morte confirmatur. de donati. numero. 5. fo. lxxij.

Donatio morte confirmatoria retrotrahitur. de ſucceſſionibus. numero. 28. fo. xc.

Donatio cauſa mortis an facta traditione reuocetur. de dona. numero. 9. fo. lxxij.

Donatio ob bñ merita requirit meritorum probationem. de donat. nume. 6. fo. lxxij.

Donator an teneatur de euictione rei donate. de donationibus. numero. 7. fo. lxxij.

Dos mulieris ad mortem condemnate cui veniat aſſignanda. de penis. nume. 6. fo. cxj.

Dos conſtituitur ſecundum perſone qualitatem et bonorum facultatem. de ſucceſſionibus. numero. 10. fo. xcv.

Dos reſtituitur in eodē genere qualitate et bonitate. de dote ꝛ matri. nu. 12. fo. xlij.

Dos profectitia cui veniat reſtituenda. de dote et matrimonio. numero. 14. fo. xlij.

Dos quibus caſibus poſſit alienari. de dote et matri. nu. 6. fo. xlij.

Dotis fructus cedūt marito pro oneribus matrimonij ſupportandis. de dote et matri. nu. 2. fo. xlij.

Duo teſtes affirmatiue deponentes preferuntur pluribꝰ negatiue deponentibus. de probationi. numero. 21. fo. xlviij.

De litera E.

Eccleſia an propter delictū p̄lati feudo p̄uet. de feu. nu. 14. fo. lxxix.

Eccl'ia pōt ſuccedere. de ſucceſ. nu. 22. fo. xcv.

Electus in tutorem tenetur de damno ſua incuria et negligentia habito. de tutore et curatore. numero. 11. fo. xvij.
Electus in tutelam non debet appellare ſed bene ſe excuſare. de tuto. ⁊ cura. nu. 12. fo. xvij.
Emens a ſecundo venditore poteſt in defectum ſecundi venditoris primum ſummari de euictione. de empt. et vendi. nu. 4. fo. lxix.
Emphiteoſis a pluribus accepta an poſſit diuidi. de locato ⁊c. numero. 8. fo. lxxiij.
Emphiteota an cogatur ad reparationes rerum emphiteoticarum. de locato ⁊c. nu. 20. fo. lxxiiij.
Emphiteota an poſſit cedere rē emphiteoticariam domino directo. de locato ⁊c. nu. 5. fo. lxxiij.
Emphiteota poteſt rem emphiteoticam obligare. de locato. numero. 15. fo. lxxiiij.
Emptor victus an ſummato venditore teneatur appellare. de empt. ⁊ vendi. nu. 9. fo. lxix.
Emptor vel donatarius non poſſunt propria autoritate poſſeſſionem apprehendere. de poſſeſſione. numero. 22. fo. xxxij.
Etas debet in tormentis queſtionari. de queſtio. nu. 6. fo. cix.
Emptor domus an teneatur ſtare locationi facte a venditore. de locato ⁊c. nu. 25. fo. lxxiiij.
Emptori nō tenetur venditor de euictione rei empte niſi denūciatione ipſi venditori facta. de empt. ⁊ vendi. nu. 16. fo. lxix.
Equitas an ſit rigori preferenda. de adior. nu. 8. fo. j.
Etas qualiter ⁊ per quos probetur. de proba. nu. 13. fo. xlvij.
Examinatio teſtium quot dilationes admittat. de teſti. nu. 6. fo. lij.
Exceptio fori declinatoria preſupponit mandatum ſpeciale. de excep. nu. 1. fo. xxviij.
Exceptio cōpetēs principali an etiam competat fideiuſſori. de excep. numero. 2. fo. xxviij.
Exceptio dilatoria que dicat. de excep. nu. 3. fo. xxviij.
Exceptio adiurationis non debet obſtare agenti interdicto retinende vel recuperande poſſeſſionis. de poſſeſſo. nu. 30. fo. xxxij.
Exceptio nō numerate pecunie quo caſu locum habeat. de excep. numero. 16. fo. xxviij.
Exceptio peremptoria locum habet in iniure eccleſia ⁊ minore. de excep. nu. 4. fo. xxviij.
Exceptionem deſertionis appellationis ſemel omittens an ad illam poſſit vlterius habere regreſſum. de excep. nu. 15. fo. xxviij.
Exceptiones quare et quibus mediis admittantur. de exceptio. numero. 5. fo. xxviij.
Excommunicatio eſt gladius iudicis ſpiritualis. de iudicibus. numero. 20. fo. xx.
Excommunicatus an poſſit eſſe arbiter. de arbi. nu. 15. fo. xxiiij.
Executio pōt fieri die feriata. de execu. et ſubhaſta. nu. 4. fo. lxxxviij.
Executio an ſemper extinguat cum perſona. de execu. et ſubhaſta. numero. 2. fo. lxxxviij.
Executio procedit et contra monachum vel quemlibet eccleſiaſticū in bonis temporalibus. de execu. ⁊ ſubhaſt. nu. 24. fo. lxxxviij.
Executio per quam impeditur agricultura improba eſt. de executionibus et ſubhaſtationibus. numero. 10. fo. lxxxviij.
Executio ſe extendit vltra menſuram debiti. de executionib⁹ ⁊ ſubhaſta-

nu.7. fo.lxxxviij.
Executio debet eſſe certa.de execu.& ſubhaſt.nu.8. fo.lxxxviij.
Executio debet primo fieri ſuper rebus minus precioſis.de execu. et ſubhaſt.nu.22. fo.lxxxviij.
Executio poteſt fieri ſine cauſe cognitione.de executio.& ſubhaſta. nu.20. fo.lxxxviij.
Executor ſententie que habeat cognoſcere.de excutio. et ſubhaſta. nu.18. fo.lxxxviij.
Expenſe debentur pro omni cõtumacia q̃ preiudiciales dicunt ex parte rei.de cõtu.nu.17. fo.ix.
Expenſe quas ſocius fecit pro ſua familia an veniant in diuiſione bonorum communium repetende. de ſocieta.nu.14. fo.lxxxij.
Expenſe pro nuptijs filij per patrem facte an ſint in diuiſione bonorum paternorum computande.de ſocieta.nu.13. fo.lxxxij.
Expenſe teſtibus aſſignande debent eſſe moderate.de expenſis.numero.10. fo.ciij.
Expenſe ab vno ſociorum in re communi facte an a ſocijs repetãtur. de ſocie.nu.5. fo.lxxxij.

De litera. F.

Facta per iudicẽ electum tenent non obſtante errore eligentium.de iudici.numero.24. fo.xxi.
Fama non leſa nõ ꝓceditur ad emẽdam rationabilem.de iniur. numero.2. fo.xlv.
Fama an ſit cauſa ſufficiẽs ad torturã.de queſtio.nu.4. fo.cix.
Familia poſſidentis poteſt in caſu nouitatis ꝑ poſſeſſore ſe opponere. de poſſeſſo.nu.14. fo.xxxij.
Feudu3 multipliciter conſideratur. de feudis.nu.1. fo.lxix.
Feudum ligiũ quod dicatur.de feudis.nu.15. fo.lxxix.
Filiatio aut genus qualiter ſint probanda. de probationibus. numero.19. fo.xlviij.
Filius & vxor poſſunt pro patre & marito comparere:et a curia autoriſari.de contu.nu.30. fo.ix.
Filius emancipatus ſuccedere volens conferre debet bona ſibi inter viuos data.de ſucceſſio.numero.12. fo.xcv.
Filius et heres ſoluit taliam quam pater ſoluebat. de tallijs. &c.numero.17. fo.cxiiij.
Filij naturales. non ſuccedunt. de ſucceſ.nu.21. fo.xcv.
Filiusfamilias an poſſit eſſe tutor.de tuto.& cura.nu.14. fo.xvij.
Filiusfamilias an poſſit remittere iniuriam ſibi illatã patre inuito.de contu.nu.28. fo.ix.
Filiusfamilias non admittitur in iudicio inuito patre niſi i cauſis criminalibus aut iniuriarum vel exceſſuũ.de excep.nu.11. fo.xxviij.
Filiusfamilias in ius vocatus inſcio patre an non comparens cõmittat contumaciam.de cõtu.numero.27. fo.ix.
Filiusfamilias poteſt rem a patre vẽditã retrahere.de retrac.& ꝯtrac, reſolu.nu.6. fo.lxxx.
Filia decenter dotata non ſuccedit cum fratribus.de ſucceſſio.numero.8. fo.xcv.
Filia dotata q̃ renũciauit ſucceſſioni paterne et materne an ſuccedat collateralibus.de ſucceſ. numero.9. fo.xcv.
Filia in dote leſa agit ad ſupplementum. de ſucceſſionibus. numero.11. fo.xcv.

Filia prorata et dotata an poſſit re= nunciare ſucceſſioni paterne. de obliga.nu.12. fo.lxxxv.
Fiſcus petens bona vacantia quid probare debeat. de proba.nume= ro.18. fo.xlviij.
Fiſcus occupās bona hereditaria di= citur creditorib⁹ tacite obligatus. de obliga.nu.1. fo.lxxxv.
Forenſes ſe ad aliquam ciuitatem re= trahentes tenentur ad contribu= tionem. de tallijs ꝛc.nu.16.f.cxiiij.
Frater conſtituens dotem ſorori an cenſeatur de bonis communibus illam conſtituere. de dote et ma= tri.nu.8. fo.xlij.
Frater maior.xiiij.an.excludit matrē in tutela fratrum. de tuto.ꝛ cura. nume.8. fo.xvij.
Frater diues fratrem inopem alere cogitur. de alimē.nu.1.fo. cxviij.
Fructus cenſentur pro cēſus ſolutio= ne tacite obligati. de locato ꝛc.nu mero.23. fo.lxxiiij.
Fructus beneficij collecti tranſeunt ad heredes beneficiati defuncti. de vſufruc.nu.4. fo.xl.
Fructus tempore proceſſus percepti qualiter veniāt reſtituēdi. de vſu= fruc.nu.13. fo.xl.
Fuga vel occultatio preſumptionem inducunt. de queſtionibus.nume= ro 9. fo.cix.
Fuga inducit p̄ſumptionem. de pre= ſump.nu.9. fo.lij.

De litera. G.

Garādo datur dilatio ad petēdū aliū garā dū. d dila.nu.21.f.v.
Garandus quicun= qꝫ etiam potentior reo admittitur. de dila.nu.19. fo.v.
Garandus petens dilationem vente auditur etiam antequā ſuſcipiat ga= rantigium. de dilationibus.nume ro.20. fo.v.
Garandum non procedit in cauſa de= licti: vel exceſſus. de dilatio.nume ro.23. fo.v.
Genitus ex vtroqꝫ latere an prefera= tur in ſucceſſione genito ab vno tantuꝫ latere. de ſucceſſio.nume= ro.7. fo.xcv.
Gerens negocia pupilli ex mandato tutorum an actionem habeat con tra pupillum. de tuto. et cura.nu= mero.14. fo.xvij.
Gratiam impetratam probare nō va= lēs qualiter ſibi prouidebit. de pro= ba.nu.23. fo.xlviij.

De litera H.

Habentes blada et ſi milia poſſunt tem= pore cariſtie cōpelli vendere. de empt. ꝛ vendi.nu.8. f.lxix.
Heres teſtamenta= rius tenetur ſcire ſcripta in codi= cillis. de ſucceſ.nu.25. fo.xcv.
Heres doloſe falſificans inuentarium perdit beneficium inuentarij. de ſucceſ.nu.26. fo.xcv.
Heres preſumitur ſcire tenorem te= ſtamenti. de iureiurando. nume= ro.4. fo.lxiiij.
Heres ab inteſtato poteſt ingredi poſ ſeſſionem rei feudalis. de feu.nu mero.11. fo.lxxix.
Heres non poteſt ex delicto defuncti obligari. de obligationi. nume.2. fo.lxxxv.
Heres detrahit trebellianicā vbi non detrahit falcidiam. de ſucceſ.nu= mero.23. fo.xcv.
Heredibus legitimis deficientibus

ſuccedet fiſcus.de ſucceſſioni.numero.2. fo.xcv.
Homagium infra quod tempus fieri debeat.de feu.nu.12. fo.lxxix.
Homicidium negans ſi conuincatur an vltra volens probare ſe ad ſui defenſionē feciſſe admittetur.de proba.nu.14. fo.xlviij.
Hypotheca competens creditori cōtra debitorē preſcribit.xxx.an.de preſcrip.nu.6. fo.lxvj.
Hypotheca tacita an vxori competat pro dote repetenda.de dote ⁊ matri.nu.9. fo.xlij.

De litera I.

Impeditꝰ longo morbo compelli poteſt procuratorem mittere.de contu.numero.25. fo.ix.
Impeditus impedimento facti an non comparens dicatur contumax.de contu.numero.26. fo.ix.
Infamis non admittitur in teſtimonium.de teſti.nu 40. fo.liij.
Iniuria an per diſſimulationem remiſſa videatur.de iniurijs.numero.18. fo.xlv.
Iniuria filiofamilias illata poteſt per patrem remitti.de iniurijs.numero.3. fo.xlv.
Iniuria remiſſa an damnum cenſeatur eſſe remiſſum.de iniur.numero.8. fo.xlv.
Iniuria an ſalutatione cenſeatur remiſſa.de iniur.nu.9. fo.xlv.
Iniurie ſatiſfactionem remittere nemo tenetur.de iniurijs.numero.4. fo.xlv.
Iniuriam facere non videtur qui authore pretore facit.de iniurijs.numero.13. fo.xlv.
Inſtitutio dicitur vim legati tātum habere.de ſucceſſionibus.numero.5. fo.xcv.
Inſtrumētum an falſa latinitate vitietur.de lite.⁊ nota.numero.29. folio.lvij.
Inſtrumentum arguēs de falſo ſi ſuccumbat qualiter puniatur.de lit.⁊ not.nu.29. fo.lviij.
Inſtrumento tranſſcripto quo pacto ſit fides adhibenda.de lit.et not.nume.30. fo.lviij.
Inſtrumenta cōmunia apud quē deponi debeant.de lit.et not.numero.21. fo.lvij.
Interdictum vtrobi et vti poſſidetis quid operetur.⁊ cuius ſit efficacie.de poſſeſſo.nu.4. fo.xxiij.
Interdictum vel caſus nouitatis cōtra quos dentur.de poſſeſſo.numero.7. fo.xxxij.
Interdictū retinēde poſſeſſionis procedit etiam pro ſola detentione rei immobilis.de poſſeſſo.numero.28. fo.xxxij.
Interdictum recuperande poſſeſſionis cui competat.de poſſeſſo.numero.32. fo.xxxij.
Interdictum recuperande et petitorium poſſunt ſimul intentari.de poſſeſſo.nu.33. fo.xxxij.
Inuentarium fit vocatis vocandis.de ſucceſ.nu.13. fo.xcv.
Iudex prohibetur emere a ſue iuriſditioni ſubditis.de iudicib.numero.11. fo.xx.
Iudex appellationis an mandet executionem ſententie quam confirmauit.de iudicib.nu.3. fo.xx.
Iudex an et qualiter poſſit ſuam ſententiam interpretari.de iudicib.nu.4. fo.xx.
Iudex in cauſa principali non poteſt eſſe iudex in cauſa appellationis.de iudicib.nu.5. fo.xx.

Iudex laicus poteſt in flagranti crimine man⁹ in clericū apponere. de iudicibus. nu.19. fo.xx.
Iudex preſumitur habere iuriſditionem eorum qui in eius ſunt territorio. de iudicib. nu.22. fo.xx.
Iudex eccleſiaſticus an tutorem potius conſtituat ꝙ laicus. de tuto. et cura. nu.18. fo.xvij.
Iudex male iudicans facit litē ſuā. de expen. ⁊c. nu.9. fo.ciij.
Iudex iudicans de principali iudicare debet de expēſis. de re iudica. numero.5. fo.cij.
Iudex poteſt punire perturbantes ſuam iuriſditionem. de iudicibus. numero.7. fo.xx.
Iudex domicilij pupilli conſtituit illi tutorem. de tuto. et cura. numero.31. fo.xvij.
Iudex an puniat ipſum offendentē. de iudicib. nu.14. fo.xx.
Iudex laicus cognoſcere poteſt de poſſeſſione rei ſpiritualis. de iudicibus. nu.15. fo.xx.
Iudex ordinarius mandat ſententiā arbitrum exequi. de arbi. numero.3. fo.xxiiij.
Iudex poteſt ſine ſcriptis ferre ſententiam. de iureiur. nu.7. fo.lxiiij.
Iudex an ſemper debeat iudicare ſecundum acta et probata. de iudicibus. nu.28. fo.xxj.
Iudex an poſſit eſſe arbiter cauſe corā eo agitate. de arbitris. numero.8. fo.xxiiij.
Iudex poteſt ex cauſa domum priuati ingredi vt inquirat rem de qua agitur. de iudicib. nu.25. fo.xxj.
Iudex an poſſit cauſā definire nulla facta concluſione. de iudicib⁹. numero.26. fo.xxj.
Iudex laicus an poſſit extrahere de eccleſia eum qui illius immunitate gaudere non debet. de iudicibus et eorum iuriſditione. numero.27. fo.xxj.
Iuramentum non impedit dilatoriā ſolutionis. de ſolu. nu.10. fo.xcij.
Iuramentū teſtis an poſſit remitti. de teſti. nu.35. fo.lij.
Iuramentum quando ſit in defectū probationis deferendum. de proba. nu.6. fo.xlvij.
Iuramentum ſequitur perſonam iurantis. de iureiur. nu.6. fo.lxiiij.
Iuramentum an locum habeat in criminalibus vel matrimoniis. de iureiur. nu.2. fo.lxiiij.
Iuramentum calumnie an poſſit per procuratorem preſtari. de iureiur. numero.8. fo.lxiiij.
Iuramentum calumnie petitur vſqꝫ ad ſententiam incluſiue. de iureiur. nu.9. fo.lxiiij.
Iuramentum teſtis poteſt de conſenſu partium remitti. de iureiuran. nume.6. fo.lxiiij.
Iuramento proprio contraueniens non auditur niſi relaxatione a iuramento habita. de exceptionib⁹. numero.10. fo.xxviij.
Iurans ſoluere certa die an non ſoluens ſit periurus. de iureiurādo. nu.5. fo.lxiiij.
Iurans tacere ſecretum nihilomin⁹ tenetur dicere veritatē. de teſti. numero.25. fo.lij.
Ius piſcandi an preſcribatur. de preſcrip. nu.11. fo.lxvj.
Ius retractus an procedat in rebus mobilibus venditis. de retrac. et contrac. reſolu. nu.2. fo.lxxx.
Ius non ſoluendi decimas non preſcribitur. de preſcriptione. numero.9. fo.lxvj.
Ius retractus an et cui et quo tempore contra minorem competat. de retrac. ⁊ contrac. reſolu. numero.8. fo.lxxx.

Ius retrahendi non habet locum in re vendita autoritate iuſticie. de executione et ſubhaſtatione. numero. 15. fo. lxxxviij.
Iuramentum fidelitatis poteſt per procuratorem preſtari. de feu. numero. 13. fo. lxxix.
Iuriſditio quanto temporis curſu pſcribatur. de preſcriptione. numero. 13. fo. lxvj.
Iuſtitia tripliciter conſideratur. de iudicib. nu. 12. fo. xx.

¶ De litera L.

LAicus non preſcribit contra eccleſiã parochialem. de pſcrip. nu. 10. fo. lxvj.
Laicꝰ an poſſit eſſe arbiter in cauſa ſpirituali. de arbi. nu. 7. fo. xxiiij.
Latro famoſus et homicida qua pena veniant puniẽdi. de penis. numero. 3. fo. cxj.
Lectura notule fienda eſt partibus preſentibus. de lite. et not. numero. 11. fo. lvij.
Legatarius an et quando poſſit ſua autoritate poſſeſſionem apprehẽdere. de poſſeſſo. nu. 20. fo. xxxij.
Legitima dicitur pars illa que de iure ſcripto debetur. de ſucceſſioñ. numero. 29. fo. xcv.
Legitime impeditus an cogatur procuratorem conſtituere. de procura. numero. 9. fo. xiij.
Libellus an debeat ſui cauſam continere. de petito. nu. 3. fo. xxxj.
Libellus qualiter ſit in actione reali concludendus. de petito. numero. 10. fo. xxxj.
Libellus pro fructuum reſtitutione qualiter ſit concipiendus. de vſufruc. nu. 14. fo. xl.
Libelli cõcluſio qualiter fieri debeat. de petito. nu. 7. fo. xxxj.
Libri per patrem filio in ſtudiis dati an veniant in diuiſione bonorum paternorum. de ſocietate. numero. 12. fo. lxxxij.
Litera in parte falſa an in totum falſa dicatur. de lit. not. et nota. numero. 16. fo. lvij.
Litere autentice tria preſupponunt. de lit. not. et nota. nu. 4. fo. lvij.
Litere amiſſe que et qualiter veniãt regroſſande. de lit. et not. numero. 12. fo. lvij.
Litere et documenta cauſe quando ſint producende. de lit. not. ⁊ not. numero. 1. fo. lvij.
Litere anticipationis ab appellato impetrate quid operentur. de appella. nu. 8. fo. cvi.
Litere obligatorie debent in ſolutione lacerari. de lite. et not. numero. 31. fo. lviij.
Literas falſas producens non debet ex eis aliquam vtilitatem percipere. de poſſeſſo. nu. 16. fo. xxxij.

¶ De litera M.

MAioritas vel minoritas qualiter et per quos probetur. de probationi. numero. 9. fo. xlvij.
Mandatore mortuo re integra expirat mandatũ ⁊ poteſtas iudiciaria delegati vel commiſſarij. de iudicibus. numero. 21. fo. xx.
Mandatum ſpeciale pcuratoris quibus verbis concipiatur. de procu. nu. 18. fo. xiiij.
Mandatum procuratoris eſt ad dies aſſignationis exhibendum. de procura. nu. 7. fo. xij.

Mandatum ſpeciale quibus caſibus procuratori competat. de procur. nu.14. fo.xiij.

Mandati fines excedens in punitionibus qualiter et per quem puniatur. de penis nu.14. fo.cxj.

Maritus quo caſu poſſit dotalia bona vendicare. de dote ⁊ matri. numero.10. fo.xlij.

Materia retractus eſt de iure diuino/canonico et ciuili. de retrac. et contracta. reſolutionis. numero.3. fo.lxxx.

Mater ad ſecunda vota tranſiens perdit tutelam filiorum. de tuto. et cura. nu.10. fo.xvij.

Mater admiſſa tutrix an debeat facere inuentarium. de tutore ⁊ cura. nu.5. fo.xvij.

Mater admittitur in teſtimonium vbi queritur de etate filiorum. de teſti. nu.19. fo.lij.

Matrimonio ſeparato filij ante ſeparationem concepti non ſunt ſucceſſione priuandi. de ſucceſſio. numero.20. fo.xcv.

Miles an poſſit eſſe procurator. de procu. nu.21. fo.xiiij.

Mine inducunt preſumptionem. de preſump. nu.4. fo.lxij.

Minor reſtituitur aduerſus ceſſionē rei emphiteotice. de locato ⁊c. numero.7. fo.lxxiij.

Minor admittitur in cauſa matrimoniali vel beneficiali etiam abſq; tutore. de tutore et curatore. numero.32. fo.xvij.

Minor aut filiuſfamilias aut mulier an poſſint renunciare beneficijs ſibi competentibus. de obliga. numero.11. fo.lxxxv.

Minor an poſſit ſine decreto dotem conſtituere. de dote et matri. numero.11. fo.xlij.

Miſſus pro excuſatione infirmi non valentis cōparere duo iurare debet. de contu. nu.24. fo.ix.

Mixtum imperium que bona ⁊ quos caſus includat. de iudicib. numero.13. fo.xx.

Mobilia alienata non diſtrahuntur. de executione et ſubhaſtatiōe. numero.6. fo.lxxxviij.

Mobilium appellatione an comprehendantur nomina. de ſocietate. nu.4. fo.lxxij.

Molendinum habens in aliquo flumine an habeat interdictum de alio conſtruendo. de poſſeſſo. numero.42. fo.xxxiij.

Monachus an poſſit eſſe arbiter. de arbi. nu.5. fo.xxiiij.

Monachus aut ſacerdos nō poſſunt eſſe monachi. de lite. et nota. numero.24. fo.lvij.

Monachi ⁊ viri eccleſiaſtici non poſſunt fideiubere. de obligationib⁹. nu.13. fo.lxxxv.

Monacho accuſanti abbatem fit prouiſio lite pēdente. de poſſeſſo. numero.18. fo.xxxij.

Monaſterium ingreſſi an poſſint donare cauſa mortis. de ſucceſſ. numero.14. fo.xcv.

Mora modici temporis an magnum poſſit inducere preiudicium. de obliga. nu.5. fo.lxxxv.

Mora facit quem teneri de periculo. de emptione ⁊ venditione. numero.7. fo.lxix.

Mors vel homicidium certitudinaliter ſunt probāda. de proba. numero.14. fo.xlvij.

Morte rei cenſetur extinctū delictū. de penis nu.7. fo.cxj.

Mulier nō facile queſtionari debet. de queſtio. nu.5. fo.cix.

Mulier an poſſit eſſe procuratrix. de procu. nu.8. fo.xiij.

Mulier adiornatur in domicilio viri.

de adioꝛ.nu.18. fo.j.
Mulier non fungitur officio arbitri. de arbi.nu.6. fo.xxiiij.
Mulier an poſſit eſſe executrix teſtamentaria. de ſucceſſione. numero.24. fo.xcv.
Mulier an teneatur ſequi virum bānitum vel excommunicatum. de dote et matri.nu.16. fo.xlij.
Mulier poteſt pro bonis dotalibus ſine marito ſtare.de exceptio.numero.8. fo.xxviij.
Mulier an pro facto viri obligetur. de obligationibus.nu.4.fo.lxxxv.
Mulier tutrix teſtamentaria conſtituta non admittitur poſtea ad tutelam legitimam.de tuto. et cura.nu.7. fo.xvij.

De litera N.

Nobilis nobilitat vxorem: et eodem priuilegio vtitur cum viro. de tallijs ꝛc. nu.7. fo.cxiiij.
Nobiles non contribuūt in tallijs.de tallijs ꝛc.numero.3. fo.cxiiij.
Nobiles et viri eccleſiaſtici ſunt immunes a ſolutione talliarum. de tallijs ꝛc.nu.14. fo.cxiiij.
Nobilitas a principe data perditur per non vſum.de tallijs ꝛc.numero.13. fo.cxiiij.
Nobilitas multipliciter conſideratur. de tallijs.nu.9. fo.cxiiij.
Nobilitas naturalis que dicatur. de tallijs ꝛc.nu.10. fo.cxiiij.
Nobilitas politica ſeu ciuilis q̄ ſit.de tallijs ꝛc.nu.11. fo.cxiiij.
Nobilitas qualiter probet.de tallijs ꝛc.nu.12. fo.cxiiij.
Notarius conuictus de infamia an poſſit inſtrumentum validum cōficere.de literis not. ꝛ notatis.numero.5. fo.lvij.
Notarius poteſt pro abſentib⁹ ꝛ nōdū natis ſtipulari.de lit.ꝛ not.numero.8. fo.lvij.
Notari⁹ an equipolleat duob⁹ teſtibus.de lit.ꝛ not.nu.10. fo.lvij.
Notarius an poſſit inſtrumentū conficere pro filio proprio.de lit.et nota.nu.28. fo.lvij.
Notarius an poſſit ſeipſum procuratorem in procuratorio inſcribere. de procu.nu.3. fo.xiij.
Notarius an poſſit corrigere literas ſigillatas.de literis ꝛ notatis.numero.24. fo.lvij.
Notarius falſum conficiens inſtrumentum qua pena veniat puniēdus.de penis.nu.9. fo.cxj.
Notario mortuo quis loco ſuo conſtitui debeat pro negocijs ab eo ceptis.de lit.ꝛ not.nu.27. fo.lvij.
Notule notariorum fides eſt adhibenda.de literis ꝛ notatis.numero.13. fo.lvij.
Notule in tabula cerea vl' petra ſcripte an ſit fides adhibēda.de lit.ꝛ not.nu.14. fo.lvij.

De litera O.

Obligatio ad aſſietā faciēdam qualiter ſit intelligenda. de obligationibus.numero.3. fo.lxxxv.
Obligatio exequitur ſecūdum tenorem ꝛ formam verborum.de executione ꝛ ſubhaſta. numero.1. fo.lxxxviij.
Obligatio mariti in plus q̄ acceperit ab vxore an ſit valida. de dote ꝛ mat.nu.3. fo.xlij.
Obiectiones date contra teſtes productos ſuper principali qualiter

ſint probande.de probationibus. nu.1. fo.xlvij.

Obſeruãtia in tallijs excubijs ⁊ alijs impoſitionibus diuerſimode conſideratur de tallijs ⁊c.nume.20. fo.cxiiij.

Occiſo vno in rixa an omnes teneantur.de penis nu.10. fo.cxj.

Officiarius acquirens bona pendente officio quo iure aut de cuiꝰ bonis pſumatur acquiſiuiſſe.de preſumptio.nu.4. fo.lxij.

Officiariꝰ in cauſa appellationis qualiter et vbi ſit citãdꝰ.de adiorn.numero.16. fo.j.

Onera hereditaria ſunt inter heredes pro portionibus hereditatis diſtribuenda.de locato ⁊c.numero.10 fo.lxxiij.

Oſtendens ſe ſoluiſſe canonem tribus annis proxime preteritis preſumitur ſemper ſoluiſſe.de ſolu. numero.7. fo.xcij.

De litera P.

Pactũ ne liceat a ſententia arbitri appellare an ſit validũ. de de arbi.nu.10.f.xxiiij.

Pars abſens non adiornata non poteſt contumax haberi.de contu.nu.14. fo.x.

Pars obtinens defectum in parlamẽto quomodo ſe habere debeat.de contu.nu.35. fo.ix.

Pars tenetur ſeipſam defendere in contumacia garandi.de cõtu.numero.32. fo.ix.

Pars non tradens ſcripturas in termino aſſignato cum fuerit appũctuatum qua pena veniat puniendus.de contu.nu.11. fo.ix.

Pater aut mater an admittantur in teſtimonium pro filio.de teſtibꝰ. numero.36. fo.lij.

Pater emens nomine filij an acquirat filio.de emptione et venditio. nu.11. fo.lxix.

Pater quibus caſibus non habeat vſumfructum in bonis filij.de vſufruc.nu.15. fo.xl.

Pater an teneatur dotare filiam eo inuito nubentē.de dote ⁊ matri. nu.5. fo.xlij.

Pater dat tutores ſuis liberis.de tuto.et cura.nu.3. fo.xvij.

Pater eſt legitimus adminiſtrator bonorum filij nec tenetur inuentarium facere: aut rationem reddere.de tutore et curatore.numero.1. fo.xvij.

Patibulo ſuſpendẽdus ſi a puella requiratur vt matrimonio iungantur an debeat liberari.de penis. nu.13. fo.cxj.

Patruus impuberum an et quando in illorum tutelam admittatur.de tuto.et cura.nu.99. fo.xvij.

Pena mortis naturalis vel ciuilis importat bonorum confiſcationem. de penis.nu.5. fo.cxj.

Permutatio de proximo recuperata preſumitur fuiſſe vſuraria.de preſumptio.nu.7. fo.lxij.

Perſona ceteris rebus eſt preferenda precipue in materia aſſecurationis. de aſſecuratione. numero.2. fo.xxxix.

Perſone egregie non tenentur venire ad iudicium.de contuma.numero.12. fo.ix.

Petitio alternatiua admittitur vbi incertitudo cauſe verſatur ex parte illius qui cõuenitur.de petito. nume.8. fo.xxxj.

Petitorium quo caſu poſſit intentari et coram quo iudice.de petitorio. nu.1. fo.xxxj.

Petitorium ⁊ poſſeſſorium retinende

non poſſunt ſimul intentari. de pe tito. nu. 2. fo. xxj.
Poſſeſſio non ſoluendi decimas qualiter ſit probanda. de proba. numero. 5. fo. xlvij.
Poſſeſſio ⁊ dominium poſſunt conditionaliter transferri. de poſſeſſo. numero. 31. fo. xxij.
Poſſeſſio qualiter amittatur aut acquiratur. de poſſeſſo. nu. 2. f. xxij.
Poſſeſſio quibus modis acquiratur. de poſſeſſo. nu. 23. fo. xxij.
Poſſidens precario dicitur naturaliter poſſidere. de poſſeſſo. numero. 37. fo. xxij.
Poſterior tempore quandoq; prefertur priori. de execu. et ſubhaſta. nu. 16. fo. lxxxviij.
Prelatus eccleſie non poteſt res eccleſiaſticas ꝓpria autoritate alienare. de emptione et venditione. nu. 18. fo. lxix.
Prelatus poteſt dare rem feudalem in feudum. de feudis numero. 7. folio. lxix.
Prelat⁹ an poſſit res eccleſie in emphiteoſim dare. de locato. numero. 12. fo. lxiiij.
Prelatus aut vniuerſitas vel iuriſditionem habentes a proprio ſigillo poſſint ſibi procuratores cōſtituere. de procu. nu. 4. fo. xiij.
Prelati eccleſiaſtici poſſunt cōſtituere procuratores. de procu. numero. 33. fo. xiiij.
Prepoſiti firmarij ad quos ſpectat iuſticie commodum aut periculū non exercent ſuam iuriſditionem de iudicib. nu. 6. fo. xx.
Preſbyter conuentus coram iudice ſeculari remittitur ad ſuum iudicē. de remiſ. nu. 6. fo. xxvj.
Preſcriptio non currit aduerſus ius facultatis. de preſcriptione. numero. 8. fo. lxvj.
Preſcriptio contra defunctū inchoata quomodo continuetur contra minorem. de preſcri. nu. 4. fo. lxvj.
Preſcriptio quid ſit. de preſcrip. numero. 2. fo. lxvj.
Preſumitur in dubio pro iudice et re iudicata. de contumacia. numero. 15. fo. ix.
Preſumptio multipliciter et diuerſis mode cōſideratur. de preſumptio. numero. 2. fo. liij.
Pretēdēs ius in lite mota iter alios auditur ſine adiornamento. de adior. nu. 31. fo. j.
Pretendens cenſum ſuper re ſingulari habet illam rem oſtendere ſi petatur. de locato ⁊c. nu. 13. fo. lxiiij.
Pretendenti legatum ex teſtamento an ſufficiat oſtendere articulum in quo continetur legatum. de lit. et not. nu. 7. fo. lvij.
Preuentio locū habet in delicto vſurarum. de remiſſionibus. numero. 10. fo. xxvj.
Preuentio locū habet in interdictis retinende et recuperande poſſeſ. de poſſeſſo. nu. 34. fo. xxij.
Princeps poteſt ex neceſſitate collectā imponere. de tallijs ⁊c. numero. 2. fo. cxiiij.
Prior alicuius conuentus vbi ſit adiornandus. de adiornamen. numero. 30. fo. j.
Priuilegiū exemptionis a tallijs allegans audiend⁹ eſt. de tallijs ⁊c. numero. 9. fo. cxiiij.
Priuilegium allegans contra ius cōmune non auditur niſi doceat de priuilegio. de lite. et nota. numero. 23. fo. lvij.
Priuilegium reſtitutionis competēs minoribus tranſit ad heredes: ſimiliter velleianum competens mulieribus. de priuileg. numero. 2. fo. cxviij.

Priuilegium quid dicatur. de priuileg. nu.3. fo.cviij.
Primogenitus quo ſucceſſionis genere gaudere debeat. de ſucceſſione. nu.16. fo.xcv.
Probans ſoluiſſe ſe cenſum trib⁹ annis prime preteritis preſumitur ſemper ſoluiſſe. de locato. ⁊c. numero.22. fo.lxxiiij.
Probata violentia ſtatur iuramento vim paſſi de amiſſis. de expen. ⁊c. nu.15. fo.ciij.
Probato cyrographo per debitorem ſubrepto an iuramento creditoris de contentis in eo ſtandum erit. de probationibus. numero 22. fo.xlviij.
Probatio contra inſtrumentum autēticum admittenda. de lit. ⁊ not. numero.9. fo.lvij.
Probatio filiationis difficilis eſt. de proba. nu.20. fo.xlviij.
Proceſſus cum filiofamilias patre inſcio inchoatus ſuperuenientia conſenſus ipſius patris validat. de excep. nu.13. fo.xxviij.
Proceſſus pauperum gratis fieri debent. de expen. ⁊c. nu.11. fo.ciij.
Proceſſus coram incompetenti iudice inchoatus non interrumpit preſcriptionem hypotece inchoatam. de preſcriptionibus. numero.7. fo.lxvj.
Procurator et tutor tenentur de culpa ⁊ dolo. de procuratorib⁹. numero.17. fo.xiiij.
Procurator qualiter veniat reuocandus. de procuratoribus. numero.28. fo.xiiij.
Procurator an admittatur i teſtimonium in cauſa quam agit. de procu.nu.29. fo.xiiij.
Procurator habens mandatum ſpeciale ſubſtituendi poteſt alium procuratorem ſubſtituere et eum reuocare. de procuratori. numero.15. fo.xiiij.
Procurator an cogatur mandi copiam parti aduerſe dare. de procu.nu.16. fo.xiiij.
Procurator poteſt conſtitui a maiori parte habitantium. de procu. numero.5. fo.xiiij.
Procurator an in cauſa criminali admittatur. de procuratori. numero.20. fo.xiiij.
Procurator non admittitur ſine mādato. de procura.nu.1. fo.xiij.
Procurator an teneatur appellare. de procu.nu.12. fo.xiij.
Procurator ad negocia conſtitutus ſi male ſe habeat cenſetur tacite reuocatus. de procu.nu.13. fo.xiij.
Procurator regis vel ducis pro ſimplici exceſſu non admittitur ſine adiunctione promotoris. de procu.nu.31. fo.xiiij.
Procurator acquirit domino poſſeſſionem ⁊ proprietatem. de procu. nu.32. fo.xiiij.
Procurator ſcienter fouens cauſam iniuſtam tenetur ad expenſas. de expen. ⁊c. nu.4. fo.ciij.
Procurator generalis an poſſit in actibus ſpeciale mandatum exigentibus conſtitui. de procu. numero.10. fo.xiij.
Procurator in cauſa non poteſt eſſe teſtis in eadem. de teſtibus. numero.37. fo.lij.
Procurator iurat de calumnia in animam domini. de procura. numero.22. fo.xiiij.
Procuratoris contumacia an domino noceat. de procuratoribus. numero.19. fo.xiiij.
Procuratoris acta de cuius procuratorio non apparet per literas an ſint valida. de lit. not. ⁊ nota. numero.3. fo.lvij.

Procuratoris officium a principio eſt voluntarium: expoſt facto autem neceſſariū. de procu. nu. 11. fo. xiij.
Procuratorem conſtituens ſi moretur extra patriam conſuetudinariaꝫ qualiter ſe gerere habeat. de procu. nu. 2. fo. xiij.
Procuratorē conſtituere quibus admittatur. de procu. nu. 26. fo. xiiij.
Procuratorum loci magnifici poteſt publicari et ſcribi in regiſtris curie. de procu. nu. 30. fo. xiiij.
Procuratoriū nō pcedit in cauſa aſſecuramēti. de aſſecu. nu. 3. fo. xxxix.
Procuratorium non impugnatum in cauſa principali an poſſit impugnari in cauſa appellationis. de procu. nume. 35. fo. xiiij.
Procuratorium an debeat apud curiam remanere. de procur. numero. 36. fo. xiiij.
Procuratorium cenſetur domino cō parente tacite reuocatum. de procu. nu. 37. fo. xiiij.
Productio teſtiū fieri debet parte vocata. de proba. nu. 15. fo. xlvij.
Proponens plura grauamina an cogatur ad omnia probanda. de apel. nu. 18. fo. cvj.
Proprietas cum vſufructu conſolidata an vſufructu remanente retrahi poſſit. de retrac. ꝛ contrac. reſolu. nu. 7. fo. lxx.
Proprietarius nudus agit in cauſa nouitatis. de poſſeſſionib⁹. numero. 29. fo. xxxij.
Proteſtatio fit contra eum qui non vult accipere garantigium. de dila. nu. 18. fo. v.
Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis. de ſocietate. numero. 2. fo. lxxxij.
Proximus in genere prefertur domino directo in retractione rei vendite. de locato ꝛc. nu. 3. fo. lxxiij.
Pupillus ſine tutore/ ꝛ filiusfamilias ſine patre nō compromittunt. de arbi. nu. 12. fo. xxiiij.

De litera Q.

Qualitas perſonarū et circunſtantia reruꝫ ſunt in punitionib⁹ cōſiderāda. de penis nu. 4. fo. cxi.
Qualitas ꝛ geſtus hominis inducunt preſumptionē. de preſum. nu. 10. fo. lxij.
Quaſi poſſeſſio poteſt per vnicum actum acquiri. de poſſeſſionibus. nu. 11. fo. xxxij.
Quaſi poſſeſſio an amittatur per nō receptionem animi redditus certo tempore. de poſſeſſionibus. numero. 24. fo. xxxij.
Querela nouitatis fieri debet infra annum et diem. de poſſeſſioni. numero. 13. fo. xxxij.

De litera R.

Rancore remiſſo an iniuriarū actio remiſſa dicatur. de iniur. nu. 14. fo. xlv.
Raſura an iſtrumētum vitiet. de lit. et not. nu. 12. fo. lviij.
Recredentia petitur lite pendente. de poſſeſſo. nu. 15. fo. xxxij.
Recredentia an ſit adiudicanda. de poſſeſſo. nu. 17. fo. xxxij.
Regula dolo facit ꝛc. procedit in poſſeſſorio. de poſſeſſoribus. numero. 41. fo. xxxiij.
Relationi ſeruientis ſtatur donec cōtrarium probetur. de adiornamē. nu. 23. fo. j.
Religionis ingreſſus liberat a patria

poteſtate. de exceptionib. numero.14. fo.xxviij.
Remiſſio non pꝛocedit in cauſa iniuriarum data pcuratoꝛis adiectione. de remiſ. nu.9. fo.xxvj.
Remiſſio cauſe fit ad iudicem competentem. de remiſſionibus. numero.1. fo.xxvj.
Remiſſio quibus caſibus non pꝛocedat. de remiſ. nu.2. fo.xxvj.
Remiſſio an pꝛocedat in accuſatione ſortilegij de laico ad clericum. de remiſ. nu.14. fo.xxvj.
Remiſſio ad locum delicti non fit in cauſa criminali. de remiſſi. numero.3. fo.xxvj.
Remiſſio non pꝛocedit in cauſis miſerabilium perſonarum. de remiſſio. nume.4. fo.xxvj.
Remiſſio ad locum delicti pꝛocedit in criminalibus: non in ciuilibus. de remiſ. nu.12. fo.xxvj.
Remittens iniuriam an remittat damnum vel intereſſe ſeu expēſas. de iniur. nu.15. fo.xlv.
Renuētes ſoluere talliam puniūtur. de talliis ⁊c. nu.8. fo.cxiiij.
Renunciatio hypothece in bonis viri a muliere an ſit valida. de obliga. nu.10. fo.lxxxv.
Renunciatio generalis non includit ignota. de obligationibus. numero.15. fo.lxxxv.
Repellendi a teſtimonio. de teſti. numero.34. fo.lij.
Res dotales an poſſint vendi vel diſtrahi. de emp. et venditione. numero.1. fo.lxix.
Res fiſci quanto tempoꝛis curſu pꝛeſcribantur. de pꝛeſcription. numero.3. fo.lxvj.
Res vendita cum pacto reſolutoꝛio an poſſit medio tempoꝛe per emptoꝛem alienari. de empt. ⁊ vendi. nume.3. fo.lxix.
Res dotalis pſcribitur curſu .xxx. annoꝛum. de pꝛeſcriptionibus. numero.5. fo.lxvj.
Res emphitheoticaria a domino directo vendita non retractatur. de locato ⁊c. nu.21. fo.lxxiiij.
Res vendita per ſubhaſtationem ab omni euictione liberatur. de execu. ⁊ ſubhaſt. nu.14. fo.lxxxviij.
Res ſequeſtrata ſi ſit tēpoꝛe peritura poteſt vēdi decreto iudicis. de poſſeſſo. nu.36. fo.xxxij.
Res vendita eccleſie acquiritur ſine traditione. de petito. nu.9. fo.xxxj.
Res tranſit cum ſuo onere. de locato ⁊c. nu.17. fo.lxxiiij.
Res emphiteoticaria an p ingreſſum monaſterij ſit ipſi monaſterio dedicata. de loca. ⁊c. nu.14. fo.lxxiiij.
Res emphiteotica in manibus eccleſie peruenta an poſſit per dominum directum extrahi. de locato ⁊c. nu.14. fo.lxxiij.
Rei immobilis poſſeſſio q̄nto tempoꝛe queratur. de poſſeſſoꝛio. numero.40. fo.xxxij.
Re vendita per ſubhaſtationem emptoꝛ non poteſt agere de euictione. de execu. et ſubhaſtatione. numero.23. fo.lxxxviij.
Reſtitutio ⁊ indulgentia differunt. de penis. nu.15. fo.cxj.
Retentione rei vendite domino directo adiudicata tenetur emptoꝛ ad fructus tempoꝛe pꝛoceſſus perceptos. de locato ⁊c. nu.2. fo. lxxiij.
Retractum petens quanto tempoꝛe audiatur. de retrac. ⁊ cōtrac. reſolu. nu.5. fo.lxx.
Retractui renuncians non pōt amplius eo vti. de retrac. ⁊ cōtrac. reſolu. nu.4. fo.lxx.
Reus excipiens fit actoꝛ. de dila. numero.10. fo.v.
Reus comparens ad quartum edi

ctum audiendus eſt ad pꝛoponendas exceptiões peremptoꝛias.de contu.nu.7. fo.ix.

Reus an poſſit concludere ad expenſas vel intereſſe.de expen.numero.6. fo.ciij.

Reus poteſt in cauſa nouitatis omnes ſuas exceptiones pꝛoponere. de excep.nu.6. fo.xxviij.

Reus poteſt plures rationes ad eundem finem tendentes apponere. de excep.nu.7. fo.xxviij.

Reus poteſt excipere de iure tertij iuris agentis excluſiuo.de exceptio. nume.9. fo.xxviij.

Reo datur dilatio in actione reali viſa petitione actoꝛis.de dilatio.numero.13. fo.v.

Reo contumace poteſt actoꝛ mutare iudicium.de iudicib.nu.16. fo.xx.

De litera S.

Saluagardia eſt intimanda vel domicilio inſinuanda.de poſſeſ.nu.5.fo.xxij.

Scĩētia quãdo pꝛeſumatur.de pꝛeſumptio.nu.1. fo.lxij.

Scriptura priuata an confeſſionem vel diſpoſitionem inducat.de lit. ⁊ not.nu.18. fo.lvij.

Scripturam pꝛopꝛiam negans ſi conuincatur non poteſt exceptionem peremptoꝛiam pꝛoponere.de lit.⁊ not.nu.19. fo.lvij.

Securitas iudicialis poteſt diuerſis de cauſis et diuerſimode peti.de adioꝛ.nu.4. fo.j.

Sententia contra indefenſum lata an ſit valida.de iudicibus.numero.29. fo.xxj.

Sententia contra heredem lata an noceat legatarijs.de re iudica.numero.10. fo.cij.

Sententia multis modis dici poteſt nulla.de re iudica.nu.11. fo.cij.

Sententia debet ſecundum pꝛopoſitum partium regulari.de adioꝛñ. nu.5. fo.j.

Sententia in qua nulla ſit mentio de expenſis an ſit valida:et an lata ſuper pꝛincipali poterit denuo ferri ſuper expenſis.de expen.⁊c. nu.8. fo.ciij.

Sententia interlocutoꝛia an fieri poſſit ſub conditione.de re iudica.numero.6. fo.cij.

Sententia an pꝛeſupponat conſiliũ peritoꝛum. de re iudicata.numero.7. fo.cij.

Sententia diffoꝛmis petitioni an ſit valida.de re iudica.nu.8. fo.cij.

Sententia lata in territoꝛio vnius iudicis põt exequi in territoꝛio alterius.de execu.⁊ ſubhaſta.numero.21. fo.lxxxviij.

Sententia contra garandum lata cõtra quem veniat exequenda.de re iudi.nu.1. fo.cij.

Sententia contra colonum lata an domino pꝛeiudicare debeat.de re iudica.nu.2. fo.cij.

Sententia continere debet abſolutionem vel condemnationem vel equiualens.de re iudicata.numero.3. fo.cij.

Sententia fertur in perſonam domini non pꝛocuratoꝛis.de pꝛocu.numero.24. fo.xiiij.

Sequeſtratio pꝛohibetur a iure niſi in certis caſibus.de poſſeſſoꝛ.nume.6. fo.xxxij.

Societas non poteſt contrahi vt ſit perpetua ⁊ indiſſolubilis.de ſocie. nu.11. fo.lxxxij.

Societas an et quando moꝛte finiatur.de ſocieta.nu.17. fo.lxxij.

Societas an poſſit inuitis ſocijs in

terrumpi.de ſocie.nu.7. fo.lxxij.
Socius emens nomine ſuo et propria pecunia non acquirit ſocietati.ſe: cus ſi de pecunia communi.de ſo: cie.nu.8. fo.lxxij.
Soluens vnum pro alio an liberetur. de ſolu.nu.11. fo.xcij.
Soluens virtute promiſſionis meti: culoſe an repetat ſolutum.de ſo: lu.nu.14. fo.xcij.
Solutio debet fieri ad menſuram lo: ci niſi aliter fuerit conuentum.de ſolu.nu.5. fo.xcij.
Solutio pecuniaris intelligenda eſt de currenti.de ſolutionib.nume: ro.2. fo.xcij.
Stipulatio vſufructus pro ſe ꝛ here: dibus ad quos trãſeat.de vſufruc. nu.7. fo.xl.
Subditus aliene poteſtati qualiter poſſidere dicatur.de poſſeſſo.nu: mero.39. fo.xxxij.
Subditi tenentur ad excubias in lo: cis vel caſtris dominorum ſuorũ. de tallis ꝛc.nu.15. fo.ciiij.
Subhaſtatio an procedat in bonis feu: dalibus.de execu.et ſubhaſta.nu: mero.17. fo.lxxviij.
Subhaſtatio ſolenniter facta eſt ir: reuocabiliter obſeruãda.de empt. et vendi.nu.17. fo.lxix.
Subhaſtatio rei obligate diuerſimo: de conſideratur.de execu.ꝛ ſubha: ſta.nu.11. fo.lxxviij.
Subhaſtatio preſupponit adiornamẽ tum.de execu.et ſubhaſta.nume: ro.13. fo.lxxviij.
Subhaſtatio rei immobilis quam re: quirat dilationem.de dila.nume: ro.31. fo.v.
Subſcribens ſe inſtrumẽto videtur in illo contenta ratificare.de lite ris not. et notatis.nu.6. fo.lvij.
Succedẽs in beneficio an teneatur ad debita predeceſſoris.de ſolu. nu.3. fo.xcij.
Succumbens in petitorio ad quos fructus teneatur.de vſufruc.nu: mero.11. fo.xl.
Surripiens plures res vno ꝛ eodem tempore an plura furta commit: tere dicatur.de locato ꝛc. nume: ro.11. fo.lxiiij.
Summarie proceditur in cauſis mo dicis. ꝛ que dicantur cauſe ſum: marie.de dilationibus.nu.8.fo.v.

¶De litera T.

Tallia cuilibet eſt ſecundum ſuam fa: cultatem imponẽ: da.de tallijs ꝛc.nu: mero.1. fo.ciiij.
Tallie qualr diui: dant.de tallijs ꝛc.nu.19. fo.ciiij.
Tempus retractus an currat tem: pore proceſſus pro re empta tra: denda.de retrac.et contrac.reſo: lu.nume.9. fo.lxx.
Tempus qualiter ſit in dilationibus conſiderandum.de dilationi. nu: mero.30. fo.v.
Tempus locationis quãdo dicatur longum vel breue.de poſſeſſo.nu mero.27. fo.xxxij.
Tenens rem feudalem non ideo ac: quirit feudi poſſeſſionem.de poſ: ſeſſo.nu.58. fo.xxxij.
Tenementarius non poteſt aliquid facere in preiudicium rei quam tenet.de poſſeſſo.nu.12. fo.xxxij.
Terminus in ſolutione dotis adie: ctus cenſetur in reſtitutione re: petitus.de dote et matrimo. nu mero.13. fo.xlij.
Teſtamentaria ꝛ legitima tutela de: ficiente datur locus datiue.de tu to.ꝛ cura.nume.17. fo.xvij.
Teſtis ſe offerens pro ſuſpecto ha:

betur.de teſtibus.nu.21. fo.xxv.
Teſtis qui fuit inimicus patri poteſt a filio reprobari.de teſtib.numero.22. fo.lij.
Teſtis qualitates debent in ſuo teſtimonio inſeri. de teſtibus. numero.38. fo.lij.
Teſtis qualiter habeat cām ſui dicti declarare.de teſti. nu.39. fo.lij.
Teſtis an debeat cognoſcere partes litigantes.de teſti.nu.42. fo.lij.
Teſtis ſemel examinatus poteſt ex cauſa iterum examinari.de teſti. nu.45. fo.lij.
Teſtis debet dare rationē ſui dicti. de teſti.nu.4. fo.lij.
Teſtis an debeat eſſe inimicus dum teſtimonium fert.de teſti. numero.7. fo.lij.
Teſtis approbatus non poteſt vltra reprobari.de teſt.nu.10. fo.lij.
Teſtis an poſſit ſuum dictum corrigere. de teſti.nu.15. fo.lij.
Teſtis iurans dicere veritatem non admittitur ſine iuramento.de teſti.nume.17. fo.lij.
Teſtis diuerſimode deponens falſarius habetur.de teſti.nu.18.fo.lij.
Teſtes ſunt ſigillatim examinandi. de teſti.nu.8. fo.lij.
Teſtes poſſunt die feriata examinari.de teſti.nu.9. fo.lij.
Teſtes ſunt ad concordiam reducendi.de teſti.nu.16. fo.lij.
Teſtes iurati an et vbi ſint admittēdi vel reprobandi. de probationi. nu.17. fo.xlviij.
Teſtes ſuper vno articulo producti non debent ſuper alio examinari. de teſti.nu.14. fo.lij.
Teſtes poſſunt ad eternam rei memoriam examinari.de teſti.numero.1. fo.lij.
Teſtes per quos poſſunt ad eternā memoriam examinari.de teſtibus. nu.2. fo.lij.
Teſtium receptio coram arbitris fidem facit coram iudice. de arbi. nu.4. fo.xiiij.
Teſtimonium an poſſit i ſcriptis tradi.de teſtibus.nu.41. fo.lij.
Teſtimoniū vnius nullum.de teſti. nu.13. fo.lij.
Tortura que preſupponat antequā dari debeat.de queſtionibus.numero.3. fo.cix.
Tortura iuſtum metum inducit. de queſtio.nu.14. fo.cix.
Tortura quo caſu reiterari poſſit.de queſtio.nu.12. fo.cix.
Tranſcriptum non ſigillatur niſi habita fides de originali.de lit.⁊ not. nu.20. fo.lvij.
Triennalis receptio redditus probat poſſeſſionem.de proba.numero.11. fo.xlvij.
Tutela teſtamentaria non compatitur legitimam nec legitima datinam.de tutore et curatore.numero.4. fo.xvij.
Tutor finita tutela poteſt conueniri ad rationē adminiſtrationis reddendam.de tuto.et curatore.numero.18. fo.17.
Tutor conſtituitur per iudicem territorij in quo ſunt bona pupilli. de tuto.⁊ cura.nu.15. fo.xvij.
Tutor agēs pupilli nomine qualiter libellum concipiet.de tutore.⁊ cura.nu.30. fo.xvij.
Tutor ſcienter proſequens cauſam iniuſtam pro pupillo tenetur. de tuto.⁊ cura.nu.20. fo.xvij.
Tutor faciens ſibi relinqui qđ pupillo relinquendum erat an teneatur.de tutore et curatore. numero.21. fo.xvij.
Tutor male adminiſtrans non habetur loco tutoris.de tuto.⁊ cura.nu.22. fo.xvij.

Tutoꝛ iurat in animam ſuam pꝛopter pupilli ignoꝛantiam. de pꝛocu.nu.23. fo.xiiij.
Tutoꝛ accuſatus pꝛo ſuſpecto an perdat adminiſtrationem.de tuto.et cura.nu.13. fo.xvij.
Tutoꝛ egenus poteſt de pupilli bonis ali.de tuto.et curato.numero.24. fo.xvij.
Tutoꝛ legitime impeditus poteſt petere coadiutoꝛem.de tuto.⁊ cura.nume.27. fo.xvij.
Tutoꝛ datiuus qualiter conſtituatur.de tutoꝛe et curatoꝛe.numero.34. fo.xvij.
Tutoꝛ vel curatoꝛ an de conſuetudine teneantur ſatiſdare.de tuto.⁊ curá.nu.2. fo.xvij.
Tutus exceptione pꝛeſcriptionis ſoluens non repetit.de ſolu.numero.6. fo.xcij.

Uaſallus an teneatur alere dominũ in egeſtate.de alimen.numero.2. folio.cxviij.
Uectigal an poſſit p̄ſcribi.de pꝛeſcri.numero.14. fo.lxvj.
Uendens vnam rem duobus tenetur crimine falſi.de emptione et vendi.nu.15. fo.lxix.
Uenditio rei aliene an dominio ſupueniente confirmetur.de.empt.et vendi.nu.10. fo.lxix.
Uenditio poteſt ſolo conſenſu perfici etiam ſine literis.de empt.et venditione.nu.12. fo.lxix.
Uenditio facta cum pacto reſolutoꝛio pꝛeſumitur fraudulenta.de p̄ſumpt.nu.6. fo.lxij.
Uenditoꝛ an teneatur pꝛobare rem venditam fuiſſe ſuam.de empt.⁊ vendi.nu.13. fo.lxix.
Uenditoꝛ compellitur tradere rem venditam.de empt.⁊ venditioue.nu.14. fo.lxix.

De litera U.

Ualoꝛ rei qualiter ſit in iudicio reſciſſoꝛio fienda.de pꝛobationibus.nu.8.fo.xlvij.
Uaſallus poteſt conſtituere pꝛocuratoꝛẽ ſpecialem ad p̄ſtandum homagium.de pꝛocurato.numero.34. fo.xiiij.
Uaſallus non imponit cenſum ſuper re feudali ſine conſenſu domini.de feu.nu.4. fo.lxxix.
Uaſallus committens feloniam contra dominum perdit feudum.de feu.nu.5. fo.lxxix.
Uaſallus negans rem eſſe feudalem an feudo pꝛiuet̃.de feudis.numero.8. fo.lxxix.
Uaſallus in quo loco debeat homogium facere.de feudis.nume.10. folio.lxxix.
Uerberari videns aliquem an teneatur ipſum defendere.de iniurijs.nu.16. fo.xlv.
Uerbum relinquo a teſtatoꝛe pꝛolatum quid impoꝛtet.de ſucceſ.numero.19. fo.xcv.
Uerba iſta in cauſis motis et mouendis in pꝛocuratoꝛio inſerta quid operentur.de pꝛocu.nu.17. f.xiiij.
Uia ſimplicis actionis pꝛocedit in materia nouitatis.de poſſeſſo.numero.25. fo.xxxij.
Uia publica qualitercunqꝫ deſtructa debet per pꝛoximum fundum cui inerat haberi.de ſeruitute.numero.1. fo.cxvij.
Uictoꝛ in cauſa pꝛincipali et victus in cauſa appellationis an teneat̃ ad expenſas.de expenſis ⁊c.numero.5. fo.ciij.
Uictus victoꝛi condemnatur in expẽſis.de expen.⁊c.nu.12. fo.ciij.

Uim vi repellere licet. de iniurijs. numero. 12. fo. xlv.

Uiolenter coire cũ meretrice an impune liceat. de penis. nu. 17. f. cxi.

Uir eccleſiaſticus de quibus bonis teſtari poſſit. de ſucceſſionibus. numero. 27. fo. xcv.

Uir et vxor quam in bonis habere dicantur ſocietatem. de ſocieta. numero. 1. fo. lxxxij.

Uir an teneatur ꝓ delicto vxoris. de dote ꝛ matri. nu. 7. fo. xlij.

Uir poteſt agere pro iniuria vxori ſue illata. de iniurijs. nu. 6. fo. xlv.

Unicum furtum committens an ſuſpendi debeat. de penis. nume. 1. folio. cxi.

Uniuerſitas carens conſulatu an et qualiter conſtituat procuratorem. de procu. nu. 6. fo. xiij.

Uocatio in ius eſt de iure diuino. de adiornamen. nu. 2. fo. i.

Uocatio in ius conſideranda eſt ſecũdum exigentiam pſone vel caſus. de queſtio. nu. 1. fo. cix.

Uocatus ad maius tribunal non tenetur ante minus comparere. de contu. nu. 31. fo. ix.

Uſufructuarius rei immobilis dicitur naturaliter poſſidere. de poſſeſſo. nu. 21. fo. xxxvi.

Uſufructuarius an teneatur cautionem preſtare. de vſufruct. numero. 2. fo. xl.

Uſufructuari⁹ ad quas expenſas teneatur de vſufruc. nu. 3. fo. xl.

Uſufructus rerũ filij ſpectat ad patrem. de tutore et curatore numero. 6. fo. xvij.

Uſufructus bonorũ filij ſpectat ad patrem. de vſufructib⁹. nume. 9. folio. xl.

Uſufructus quanto tempore acquiratur vel amittatur. de vſufruc. nu. 10. fo. xl.

Uſumfructum habẽs qualiter eo poterit uti. de vſufructibus. nume. 1. folio. xl.

Uulneratus quibus caſibus non preſumatur mortuus ex vulnere. de preſumpt. nu. 8. fo. lxi.

Uxor aut commenſales non compelluntur teſtificari contra maritũ aut dominum domus. de teſtib. nu. 5. fo. lij.

Uxor an viro mortuo ali debeat ex bonis viri. de alimen. nu. 3. fo. cxviij.

Uxor eſt in poteſtate viri. de dote et matri. nu. 17. fo. xlij.

Uxor an poſſit viuente viro dotẽ repetere. de dote et matrimonio. numero. 15. fo. xliij.

Uxor relicta domina ꝛ vſufructuaria quantum iuris habere dicatur. de vſufruct nu. 12. fo. xl.

Uxor in ius vocata cum ſui viri autoritate poteſt contumaciam incurrere. de contu. nu. 29. fo. ix.

¶ Finis.

¶ Tractatus cōmodiſſimus domini Manſuetij. J. U. doctiſſimi ſtilum omniū curiarū inſinuans vtiliter incipit.

¶ De adiornamentis.

¶ Summarium.

1 ¶ Adiornamentum ſiue vocatio in ius eſt initiū iudicij: nec valet abſq̧ mandato vel precepto iudicis.
2 Uocatio i ius eſt de iure diuino.
3 Citatio eſt de ſubſtātia iudicij erga abſenté ſecus erga preſenté.
4 Securitas iudicialis pōt diuerſis de cauſis ⁊ diuerſimode peti.
5 Snia debet ſm propoſitum partium regulari.
6 Adiornamentū factū die feriata de conſuetudine procedit.
7 Adiornamenti forma obſeruanda eſt.
8 Equitas an ſit rigori ꝓferenda.
9 Clauſula iſta ſi nō valet qd ago vt ago valeat vt valere pōt qn̄ ſit verificanda.
10 Adiornamentū pōt fieri virtute literarum de debitis.
11 Adiornamentum an debeat eſſe perſonale.
12 Citatio ad domicilium an artet citatum ad comparendum.
13 Adiornamēti relatio debet p ſeruientem fieri als nulla eſt.
14 Adiornamēti falſam faciēs relationem tenetur crimine falſi.
15 Adiornamētū in caſtro vel loco i adiornati factū an ſit validum.
16 Officiarius in cauſa appellationis qualr ⁊ vbi ſit citandus.
17 Adiornamētum in loco beneficij vel poſſeſſionis factum ſufficiēs eſt ⁊ validum.
18 Mulier adiornatur in domicilio viri.
19 Adiornamētū qualr ſit in cā appellatōis ꝯ iudicē a quo faciēdū.
20 Collegiū vel monaſteriū qualiter citētur: ⁊ an requiratur prelati preſentia.
21 Adiornamētū habitātiū vl' ciuiū legitime fieri pt in pſona ꝯſulū.
22 Adiornamentū cōitatis legitime fieri poteſt in maiorem vel ſaniorem partem.
23 Relationi ſeruientis ſtatur donec contrarium probetur.
24 Abſens cauſa ſtudij nō adiornatur in loco domicilij.
25 Domicilia plura habens vbi ſit adiornādus: ⁊ i quo domicilioꝝ.
26 Adiornandus eſt ſeruiens perſonaliter in cauſa impedimenti.
27 Adiornamentum ad videndum executionē in materia nouitatis qualiter ſit faciendum.
28 Adiornamētū qualr ſit in cauſa cōfiſcationis bonorū faciendū.
29 Citatio pōt poni in valuis eccleſie vel alterius loci.
30 Prior alicuius cōuentus vbi ſit adiornandus.
31 Pretendēs ius in lite mota inter alios auditur ſine adiornamēto.
32 Adiornamētū debet ante parlamentum impetrari.
33 Citatus ad totā cauſaʒ procedit ad oia abſq̧ noua citatōe. Sec'. ſi citetur ad vnū articulum.
34 Adiornamētū in pſona ꝓcuratoris validū eſt in parlamento.

Quoniāt omniū actionū inſtituēdarum principium ab ea parte ꝓficiſcitur: que ē de

A

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

in ius (vocādo) vt in.§.olim iſtit. de pe.te.li.ideo ꝑmittit de adioꝛnamētis. Et circa hoc ſciendum ꝙ adioꝛnamentum nō valet: niſi fiat de mandato aut precepto iudicis vt in.l.neminē.cum ibi notatis.C.de exhi.reis.in auten.de queſtoꝛe.circa medium.col.vj.de here.et fal.in.§.ſi quis vero plures.colla.j. Sec⁹ autē ſeruatur in curijs dominoꝝ ſubditoꝝ et hoc qꝛ in eis vt ꝯmuniter agitur de modicis cauſis vel negocijs in quib⁹ eſt ſummarie procedendū in.l.fi.cū ſua glo.ff.de iudic. in aut.niſi breues.C.de ſen.ex peri.reci. Et quia datū eſt ſeruientibus generale mādatum de partibus adioꝛnādis qđ ſufficit l auť. de exhi.reis.§.ſancimus.colla.v. ꝛ in auť.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.neceſſitatem.coľ.ij.ad qđ facere videntur notata per Joā. fabri.inſt.de pena te.litigan.faciūt etiam notata per Inno.in.c. quoniam cōtra falſam.extra de probationibus.

2 Adde (vocando) ꝙ vocatio in ius eſt de iure diuino.geñ.iij.c.vbi dicitˀ vocauitꝙ domin⁹ adā. Et an aliquis preſens in iudicio citari debeat. vide Bart.ꝛ Bal.l.j.ff.de in ius voc. Et an citatio ſit de ſubſtātia ſenteñ. Bar.in.l.ꝓlatā.C.de ſen. ꝛ interlo.omñ.iudi.

3 Adde ꝙ citatio eſt de ſubſtātia iudicij erga abſentem.iij.q.ix.c.caueant.ꝛ.c. omnia ſꝫ erga preſentem non eſt de ſubſtan.vt no.Joā.an.in.c.fi. de elec.li.vj.

¶ Itē in caſu ſuperi⁹ dicto opoꝛtet ꝙ conſtet de mādato.in.l.j.C. de māda.ꝓn.in.c.cum in iure.de offi.deleg in.c.qm̄ contra.de ꝓbationib⁹.vel ꝙ cōſtet de precepto iudicis per eius relationē verbo vel in ſcriptis factā in iudicio.qꝛ de hoc non eſſet ſtandū relationi ſeruientis.vt in.l.ſ.C.de decuri. li.xij.l.ea quidem.C.de accu.cum ibi notatis per Cy.et per glo.in c.quoniam.alleg.ſuper verbo citationes.

4 ¶ Item in cauſa aſſecuramēti. ille qui petit aſſecuramētum poteſt corrigere petitionē ſuam cōtra illum qui inuentus eſt in iudicio iudice ſedente pro tribunali etiā ſine adioꝛnamēto.ꝛ hoc idē poteſt facere impedit⁹ in ꝑſona vel in bonis.ſi reperiat ſeruiētē in iudicio qui dictum appoſuit impedimētum. Secus vt dicunt quidam ſi pars aduerſa inueniatur in iudicio qꝛ illa debet adioꝛnari ꝛ hoc forte de rigoꝛe. ſecus de equitate paritate rationis ꝑ abbreuiatiōe litis.et ne ipſe qui conqueritur vexetˀ expēſis ſuper fluis: ſaltem ſoluendo emolumētuꝫ ſigilli: ꝛ alij dabitˀ dilatio ad preparandas ſarcinulas ſuas.in l.ab hoſtibus.§.fi.ex quibus cau ſis ma.et maxime ſi caſus requirat celeritatem.

¶ Itē ſi ꝓceſſum fuerit in cauſa viſꝙ ad liteꝫ conteſta.et maxime poſtꝙ facta et articuli per modū factoꝝ ſunt penes curiā tradita. ſeu traditi amplius nō eſt curandū de adioꝛnamēto: quia partes in ſuis articulis conſueuerūt ſcribere ꝛ recitare ſtatum cauſe.et ꝑ illos ꝯſtat de quo agitur.

5 Et id ſententia debet cōfoꝛmari et regulari ſecundum ea que petūt et proponunt partes in ſuis articulis: ꝛ iſtud ſatis bene tāgit Joan. fab.in.§.omniū.inſtitu.de pe.te.

me.titu.

6 ¶ †Item adioꝛnamētū factū die feriata ⁊ ad dieꝫ feriatā valet de conſuetudine. Sed dies aſſignata ipſo iure prorogatur ad diem ſequentem non feriatam. Et hoc niſi corā cācellario. de hoc notat in .l.j.in.§.nūciatio .l.ij.ff.de operis noui nunciatione.

7 ¶ †Itē et ſup forma adioꝛnamēti eſt aduertēdū ꝙ interdū mandatur adioꝛnari reus ſimpliciter ⁊ iſtud eſt clarum. aliquādo vero mandatur ꝙ aliquis cōpellatur ad aliquid ſoluendū vel reſtituendū: vel ꝙ fiat ſibi preceptū ꝙ ſoluat vel reſtituat: vel aliquid ſimile. Et ſeruanda eſt forma mandati in .l.diligēter.in pͥncipio.ff.mādati. Et ideo ipſuꝫ adioꝛnare ſimpliciter pͥma frōte forte nō ſufficeret. mādatur enim adioꝛnari ſi ſe opponat: alʼs non ⁊ hoc de rigoꝛe: ſed de eq̄tate que merito eſt (preferēda) teneret adioꝛnamentū: vt ſi nō valeat vt agiť: valeat: vt valere (poterit) quia ſufficit ꝙ reus ſe opponat corā iudice. ſecꝰ ſi ille qui reperitur ita adioꝛnatꝰ nō hꝫ cauſaꝫ nec animū ſe opponēdi qꝛ tūc actoꝛ teneret ſibi in expēſis. Ipſi enim imputādū eſt qui talem elegit. in .l.cū mandato.ff.de mino. ſed forte ſeruiēs teneť reſarcire expēſas ipſi actoꝛi.

8 **Adde** (preferēda) †an eq̄tas ſit rigoꝛi preferēda. vide Abb. in .c.ex pte.de trāſactio. Cy. in .l.placuit.C.de iudic. vide .l.ſi duoꝛum. Et ibi Alberi. ff.de actione empti.

9 **Adde** (poterit) ꝙ †iſtud dictum ſi non valet ꝙ ago vt ago valeat vt valere pōt. eſt verum quādo peccatur in materia. Secus ſi peccatur in forma l.ſi tam anguſti.ff.de ſerui. et ibi Paul. l.ſi vnus.§.ſi acceptilatio. ff.de pac. per Ange. in .§.fi. Inſti. de adopt. Flo. Roma. Io. de imo. in .l.j.§.ſi quis ita.ff.de vͤb. oblig. Bald. in .l.non codicillum. C.de teſtamen.

10 ¶ †Iteꝫ quādoqꝫ fit adioꝛnamētum ꝟtute literaꝝ de debitis. Et tunc ſub hac forma poteſt fieri relatio ſeruientis: videlicet ꝙ ſeruiēs precipit reo ex parte domini ducis vt ſolueret tali tantum ex cauſa tali. Et qꝛ ipſe reus ſe oppoſuit ipſuꝫ adioꝛnauit ⁊c. vľ aliter ſcilicet ꝙ cū ipſe ſeruiēs vellet eum cōpellere ꝑ captionē bonoꝛum ad ſoluēdū ⁊c. ipſe reꝰ ſe oppoſuit: et ideo ipſum adioꝛnauit ⁊c. Et vtroqꝫ caſu nō eſt neceſſe ꝙ ſeruiens referat ipſum reperiſſe in pꝛopria ꝑſona: quia ſatis infertur ex premiſſis et ex ꝓpꝛia verboꝝ ſignificatione vel interpretatione: iuxta .l.ſciendum cuꝫ ſua materia.ff.de verbo obliga.

¶ Item quādo fit adioꝛnamentum virtute literarum de debitis vna cum literis obligatoꝛijs ſub ſigillo dn̄i ducis cōfectis adijciēdū eſt forme predicte ꝙ manu munita de talibꝰ bonis in ſpecie ipſuꝫ imponentē adioꝛnauit ⁊c. vel etiaꝫ in genere. Si manus munita fuerit de certa terra vel loco cū ſuis pertinētijs: quia tūc non opoꝛtet ſpecificare ſingulas res ad dictum locum pertinētes.

11 ¶ †Itē ſciēdū eſt ꝙ req̄riť ꝙ reꝰ reperiať adioꝛnatꝰ ꝑ relationeꝫ ſeruientis ꝙ in perſona vel (domicilio) ſed alterum ſufficit Dato qđ reus eſſet preſens in loco vel eſſet in iudicio ar. l.ſcire opꝫ.

§.j.ff.de excuſ.tuto. Et licet doct. teneant communiter ꝙ ille qui preſens eſt adioꝛnādus ſit in perſona:vt not.in.l.dies cautioni.§. pretoꝛ ait.ff.de dā.infec.ꝛ.c.cauſamq̃.de dolo ꝛ cōtu.ꝛ Innoc.in c.fi.de eo qui mitti.in poſſ.cauſa rei ſer.ſecus eſt de vſu et ſtilo curie.ꝛ potiſſime hoc habet locum in cauſa impedimēti:tunc enim eſt reus in culpa qui nō dimiſit ꝑcuratoꝛem.vt nota.in.l.vt perfectius.C.de anna.exce.Datur tamen ↄ̄ſiliū ſup hoc etiam in reſcripto ꝙ ſeruiens referat ꝙ citauit eum in domicilio eo ꝙ nō inuenit eū perſonaliter:vt ibi not. per Bart.ꝛ docto.in iuribus.

¶Iſta aūt que dicta ſunt ꝙ preſens debet citari ſeu adioꝛnari i ꝑſona habent locū in ꝓceſſus inchoatione:et in pꝛimo adioꝛnamēto:qꝛ in ceteris ſufficit ꝙ fiant in domicilio:qꝛ ille qui ſemel fuit in iudicio ꝛ poſtmodum ſe abſentat:pꝛeſumitur eſſe in dolo:vt in aut.qui ſemel.C.quomodo et qñ iudex.ꝛ ad iſta oīa facit no.c.cauſam.de elec.in clementi.

12 **Adde** (domicilio) †an valeat citatio ad domiciliū ſic ꝙ ꝑ eā artat̃ citat⁹.diſtingue ex mēte doc.i.l.iiij.§.quoties. ff.de dāno īfec.in.l.j.§.j.ff.de lib. ex.l.aut q̃ aliter.§.ij.ff.qđ vi aut clam.ꝛ in.c.cauſam que.de dol.ꝛ contu.ꝛ ibi bona glo.que dicit ꝙ ſi citādus poſſit perſonaliter reperiri citatio in ꝑſonā eius eſt fiēda:vt.c.j.qui matr.accu.poſ.aut ſic ꝛ taliter ꝙ ad eius notitiā deueniat.Si vero nō pōt perſonaliter appꝛehēdi:puta quia eſt abſens a ꝓuincia vł ciuitate ꝛ cā ꝑ que citatur celeritatē exigit:hoc poteſt citari ad domū:vt in pꝛealle.c.cām que.Et dicitur citatio in domicilio facta qñ fit i ea domo i qua citatus habitat:qꝛ ſi citaretur in domo ſua in qua nō habitat non valeret citatio.vt in dictis iuribus.In criminalib⁹ aūt citādus de iure ꝑſonaliter citari dꝫ vt not.in.l.abſentem.ff.de penis.c.quiſquis.iiij.q.v.aliter ꝓceſſus eſſet nullus:ſed th̄ quo ad annotationē bonoꝛum in criminalibus ſufficit citatio ad domū. iuxta theoꝛicā.ti.de req.re.in aliquibus autem pꝛouincijs de iure conſuetudinario aliter ꝙ̄ de iure ſcripto ſeruat̃.ideo ſeruādus eſt ſtilus.ar.not.in.l.ſi fundus.ff.de euic.in hoc eniꝫ quelibet ciuitas ſuo ſenſu abundat:vt ca.certifiri.de ſepul.ꝛc.

13 ¶†Itē ꝛ requiritur ꝙ ſeruiēs referat ſe adioꝛnaſſe eū qui mādat̃ adioꝛnari in domicilio ſuo exiſtēti in tali loco non enim pꝛeſumit̃ pꝛo ſeruiente ſicut pꝛo iudice.vt no.in.l.dies cautiōi.§.pretoꝛ ait. ff.de dā.infec.Et hoc ne detur ſeruientib⁹ cauſa malignādi q̃ ſunt ꝓni ad malū ꝛ etiā ne auferatur reo facultas ꝓbādi oppoſitum ꝛ alibi fouere larē ꝛ domiciliū:nec valeret relatio facta notario ſeu grafario.ꝛ de hoc not.Bar.l.ſi finita.§.iulianus.ff.de dā.infe.

14 ¶†Item ſeruiens ſi falſam fecerit relationē tenetur crimine falſi:ꝛ pꝛiuandus eſt officio.vt not. Barto.in.l.qui nomine.ff.de fal.

15 ¶Itē ꝛ ſuper iſto paſſu eſt diuti⁹ inſiſtendum:quia ſufficit reum adioꝛnatū fuiſſe i loco ſuo:vel caſtro dato ꝙ i eo nō foueat domiciliū dū tamen ꝑ illū ꝛ eūdē ſeruiētem notificatum fuerit ei adioꝛ-

namentũ etiã extra diſtrictum et
reſortum dñi ducis: quia vtriq̃
põt fieri iſta notificatio ⁊ potiſſi-
me in actiõe reali cũ agitur de p̃-
tinẽtijs aut rebus ad dictũ locũ:
aut caſtrũ ꝑtinentibus. licet ad-
iornamentũ nequeat fieri extra
territorium. c. ex parte. de foro cõ
pe. c. j. de iudicijs. l. fi. ff. de iuriſd.
om̃ iudic. Et vide Barto. qui de
hoc loquitur ad plenũ. l. ꝓſides.
ff. de requir. reis. infra tñ reſortũ
dñi ducis valet factũ adiornamẽ
tũ: nec eſt opus ꝙ ſeruiens re-
quirat gẽtes iuſtitie ꝓ citatione
verbali que fit corã domino ſene
ſcalo. ⁊ ſic loquitur. l. oẽs. §. ĩ. ſi ap-
paritor. C. de epiſ. ⁊ cle. ⁊ ibi not.

16 ¶ †Item in cauſa appellationis
ſufficit adiornare officiarios ali-
bi domiciliũ habentes in loco iu
dicij: et iudicem ſedentẽ ꝓ tribu
nali vel eius locum tenen. vel in
caſtro ſeu loco a quo dependet iu
riſditio quam ipſi exercere cõſue
uerũt. l. j. §. dies. et §. adeundam.
ff. quando appella. ſit.

17 ¶ †Itẽ ⁊ ſimiliter ſufficiẽs eſt ad
iornamẽtum factũ in loco benefi
cij ſi re⁹ moreretur extra (ꝓuinciã)
et agatur de poſſeſſione benefi-
cij: ⁊ potiſſime ſi illud beneficiuꝫ
habeat dignitatẽ vel curã' anne-
xam: ita ꝙ reqrat reſidentiã per-
ſonalẽ. c. ex tue. de cle. non reſi. et
not. gloſ. in. c. quoniam. §. porro.
que glo. incipit de hac abſentia:
vt lite non conteſt. fac. c. ex ore ſe-
den. de priuileg. in antiquis cum
ibi not. per Inno. ⁊ no. in. l. heres
abſens. in prin. ff. de iudi.

Adde (prouinciam) qualr beneficiatus abſens
debet citari et reqri a ꝓlato ſuo.
vide Abbatem in. c. ex tue. de cle.
nõ reſiden. Et vtrũ vagabundus
poſſit beneficio priuari vide ibi.

18 ¶ †Iteꝫ ⁊ ſimiliter ſufficeret ad-
iornare vxorem in domicilio viri
etiã ꝓ reb⁹ aduẽticijs ſeu parafer
nalib⁹: ⁊ ſup his vide Inno. in. c.
fi. de eo q̃ mit. in poſ. cau. rei ſer.

19 ¶ †Item in cauſa appellationis
facte a falſo iudicato vl' a graua
mine ſicut aſſeritur adiornand⁹ eſt
iudex vel ille a quo fuit appella-
tum et eſt intimãdum (parti) vel
ꝓcuratori curie. in patria vero q̃
iure ſcripto regitur ɔ̃rium ſeruatur.
Sed hoc eſt ꝓpter emẽdã in qua
incidit ille qui male appellauit.

Adde (parti.) pro hoc tex. eſt ſatis rotũdus in
c. ſi duobus. extra de appell. hoc
dicere ꝙ appellãs debet intima-
re parteꝫ in cauſa appellationis
quod obſeruat practica.

¶ Item in appellatione a iuris
denegatiõe adiornandus eſt dñs
iuſticiari⁹ ⁊ officiarij a quib⁹ ex-
titit appellatũ ⁊ fit intimatio par
ti. Sed dominus poteſt ſi velit in
ſe ſuſcipere onus cauſe pro offi-
ciarijs ſuis niſi conſtet ꝙ agatur
de attẽtatis: ⁊ hoc habetur in ſti-
lo curie parlamenti.

20 ¶ †Itẽ ad adiornandũ collegiũ
vel cõuentũ vna cum ꝓlato ſuffi
cit ꝙ adiornamentum fiat infra
monaſteriũ vel eccleſiã in perſo-
nã prioris ſi ibi pñs exiſtat aut in
perſonã alterius q̃ eſt de gremio
vel familia eoꝝ qui mandantur
adiornari. glo. tñ in. l. aliud. §. re-
fertur. ff. de regu. iu. videtur dice
re ꝙ debet fieri in capitulo ad ſo
num campane. pro hoc. c. fi. capi.
de con. ꝓben. lib. vj. cũ glo. ⁊ not.
glo. l. non põt. de regu. iur.

21 ¶ †Itẽ ⁊ ſimiliter ſufficit adior-

nare ꝯſules:ꝫ mādet adiornari habitātes vt.l.j.ꝛ ibi no.Bar.C. de iure rei pu.lib.xj.Sec⁹ ſi exp̄ſſe mādentur adiornari conſules ꝛ etiam habitantes:qꝛ ſaltez maior pars habitantium deberent adiornari.et pro his facit.c.ſi.de maio.ꝛ obe.l.in honorarijs.§.fi. ff.d actio.ꝛ obli.l.collatores.C.de re militari.et facit.c.ſi capl'o.de cōceſ.p̄bē.lib.vj.ꝛ no.glo.ꝛ Bar. l.non poteſt.ff.de reg.iur.

22 ¶ †Item quādo mādant adiornari habitātes alicuius loci conſulatum nō habentes ſufficit ꝙ adiornet maior pars in numero ꝑſonarū:ꝗꝛ nomina ſunt inſerēda in relatione(ſeruiētis)vt.l.j.ꝛ ibi nota.ff.de albo ſcribēdo.et.l. ꝙ maior.ff.ad municipales.facit in ar.l.j.C.de iure do.iper.Secūdū autē aliquos ſufficeret adiornare ſaniorem partē iuxta.l.maiorem.ff.de pactis.cū.l.ſ.ff.de priuile.oportet tamen ꝙ ſeruiens referat ꝙ tales facientes maiorem ꝛ ſaniorem partem habitantiuꝫ adiornauerit ꝛc.necnō ꝛ alios habitātes in perſonis predictorum facientiū ꝛc.De hoc no.l.ſi quis teſtamento.ꝛ.l.ꝗ pecuniam.ff.de teſtam.l.l.ſi qua.C.de vēdē.re.ci. li.xj.cum ibi no.per Bar.

Adde (ſeruiētis.)An autē ſi ſeruiēs dicat ſe titiū ꝑſonaliter citaſſe:ꝛ titi⁹ dicat cōtrarium etiā cū iuramento cui magis ſit credēdū.vide Jo.and.i c.cū parati.extra de appel.ꝛ Sali.in.l.tres denūciationes.C.quo modo ꝛ quādo iud.Et ꝯcludūt ꝙ ſit in arbitrio iudicis cui eoꝝ magis credi debeat conſiderata ꝗlitate facti ꝛ conditione ꝑſonarū.licet Bart.aliter teneat in.l. ſcire opꝫ.§.ſufficit.ff.de excuſatuto.Et ſi nūci⁹ referat vltra ſibi cōmiſſa an ſibi credat.vide Bal. Angel.in.l.cōſentaneum.C.quo modo ꝛ quādo iudex.ꝛ iaſ.§.quadrupli.inſti.de act.

23 ¶ †Itez ꝛ de modo adiornamētī vtrū factum fuerit in perſona vl' in domicilio ſtatur relationi ſeruiētis vt.l.ſi ꝗs decurio.C.de fal. ꝛ.l.ea quidem.C.de accu.Re⁹ tñ auditur volēs ꝓbare ꝯtrarium ꝓpter eius abſentiā.iuxta.l.optimam.C.de contrahend.et committē.ſtipu.vel propter domicilij commutationez ꝛ hoc ſi ita permanſerit per annū ꝛ vltra:quia interim reputatur domiciliari⁹ loci a quo diſceſſit.

24 ¶ †Itez dato ꝙ re⁹ nō cōſtituerit ſibi nouū domiciliuꝫ qꝛ forte ipſe morat(i ſtudio)extra locū vl' ꝓuinciā vide tex.ad literaꝫ.l.lex cornelia.§.domū.ꝛ.§.ſeq.ff.de iniurijs.cū ibi no.ꝛ ibi no.qñ ſcholaris cenſeat ꝯtraxiſſe domiciliū in loco ſtudij ꝛ qñ non per Bart. ad plenum:non tñ eſſet ſufficiēs adiornamētū factū in loco i quo ipſe aut pater ſuus pri⁹ habitare conſueuit:et merito q: adiornamētum debet fieri eo modo quo poſſit ad ei⁹ notitiā peruenire et hoc potiſſime ſi ibidē ſteterit cōtinue per annum et diem.de hoc not.l.ij.C.de interlo.lib.x.l.in lege.ff.de verb.ſignifi.ꝛ per Hoſti. in ſumma.titu.de parochijs.Ⴆſi. quis dicatur.ꝛ.c.cum quis.de ſepul.cum not.per doctores.

Adde (In ſtudio)ꝙ abſentia cauſa ſtudij eſt ꝓbabilis ꝛ priuilegiata.Bal.in.l. necnon.ff.ex quibus cau.ma.

25 ¶ †Item ſi quis habet plura lo-

ea ꝛ domicilia ſufficit ꝙ adioꝛnetur in pꝛincipalioꝛi domicilio vel in illo ī quo habitat tēpoꝛe adioꝛnamenti. ita tenet Bart.in.l.pretoꝛ ait.ff.de damno infec.ſ3 qd̄ dicit.l.lex coꝛnelia.§.domū.ꝛ.§.ſeq. ff.de iniurijs.ꝛ ibi dicit Barto. ꝙ ſi quis habitet in pluribus locis diuerſis tamen tempoꝛibus:ſcilicet in vno ſin eſtate:ꝛ ī alio in hyeme ꝛ hoc quaſi continue ꝙ in quo libet iſtoꝛū dicitur habere ꝓpꝛiū domicilium. Si vero habitet mo dico tēpoꝛe ī aliquo ipſoꝛū cauſa lucrandi ꝛ ſine familia:ibi nō dicitur habere domiciliū.ſec⁹ foꝛte in collectis.ꝛ ibi not. Barto.ꝛ.l. aſſumptio .§. viris pꝛudentibus. ff.ad municipales.

26 ¶ †Item in materia impedimenti adioꝛnād⁹ eſt ſeruiens in perſonam:qꝛ ſi adioꝛnatus eſſet tantū in domicilio ex vi defectus non admoueretur impedimētum ſed eſſet iterū adioꝛnād⁹. Et hoc vocatur vngiterato ꝛ merito:quia per vnum ſolu3 adioꝛnamentum omnia impedimēta remouentur cū damnis ꝛ expenſis.

27 ¶ †Itē cū qs adioꝛnat͂ viſurus mādari executioni caſu3 nouitatis requirit͂ ꝙ adioꝛnet͂ in ꝑſona vel domicilio. alias ſi compareat per pꝛocuratoꝛem dabitur ſibi cōgedium contra illum qui fecit eū adioꝛnari. Et hoc verum ſi per cōmiſſarium exequentem caſum ꝑdictum hoc fuerit ſibi reſeruatū vel ſi pꝛocuratoꝛ ſe oppoſuerit ad omnes fines:ad dictum vero cōmiſſarium non ſpectat de hoc cognoſcere nec iudicare cum illud cadat in cauſe cognitione. Si vero ille qui ſic fuit adioꝛnat⁹ coꝛā cōmiſſario cōpareat in ꝓpꝛia perſona.licet pꝛimū adioꝛnamētum non valuerit:validatur per ſecūdum factum in perſonā opponētis:qꝛ ſup illo ichoatur ꝓceſſus.

28 ¶ †Ite3 quando agitur criminaliter ad bānum ꝛ confiſcationem bonoꝛū abſens adioꝛnādus eſt in domicilio necnon in iudicio ꝛ in loco publico ad ſonū tube iuxta ea que habentur cle.j.de iud.

29 **Adde** (cle.j.) † ꝙ in valuis eccleſie vel alteri⁹ loci poteſt poni citatio ita ꝙ veriſimile ſit ꝙ executio citatiōis deueniat ad ei⁹ noticiā:vt ibi ꝑ Feli.

30 ¶ †Item ſi quis vult conuenire aliquem pꝛioꝛem debet ire ad locum pꝛioꝛatus.

¶ Ite3 appellationibus factis a partib⁹ francie rex conſueuit eos adioꝛnare ꝑ literas ſuas que mādātur eis pꝛeſentari per balliuū regium vel ſeruientem ab eo commiſſum. Similiter de iure viri clariſſimi adioꝛnant͂ de mādato imperatoꝛis ꝛ nō alias. vt no.l.quoties.C.de digni.li.xij.

31 ¶ †Item mota cōtrouerſia inter partes cōtēdētes de dominio alicui⁹ rei re integra tertius qui ꝑtendit habere ius in re illa poteſt adiungere pꝛoceſſui nec eſt opus adioꝛnamento:(vt not.glo.)c.cōſtitutus.de teſtibus.

Adde (vt no.gloſ.) bonam glo.l.l.ſi ſuſpecta.ff. de offic.teſta.ꝛ vide Barto.in.l.ſi ꝑ illuſoꝛium.§.j.ff.de appel. ꝛ an illi quoꝛum intereſt ſint citandi. vide Auge.ibi.

32 ¶ †Item omne adioꝛnamentum debet impetrari ante parlamentum alias non valet niſi in eo cōtineatur.non obſtāte ꝙ noſtrum ſedeat parlamentum de gratia

ſpeciali vel aliud ſimile: poteſt ta men exequi durante parlameto.
33 ¶ Item ſi quis citetur ad totam cauſam poteſt procedi ad omnia etiam ad ſententiam eo vlterius non vocato. Secus eſt ſi citatus ad vnum articulum qꝛ non ꝓce ditur ſuper alijs niſi ſingulariter ad eos citet. Jo. and. in. c. ij. de do lo ꝛ contu. Inn. in. c. ad petitionē. ꝛ in. c. conſuluit. de offi. deleg.

¶ Item ſi executoꝛ caſus nouita tis de cōſenſu partium aut alias aſſignaret diē partibꝰ ad preſens parlamentum etiam inchoatum illud eſſet ſimiliter nullū. Et hoc niſi inſerat in literis regiis illud quod dictum eſt. Debet igitur fie ri aſſignatio ad aliquam compe tentem diem tunc proximi futuri parlamenti.

¶ Item ꝛ in caſu iam dicto ſi cō miſſarius preter aut contra volū tatem partium aſſignaret diem ad aliud ſequēs parlamētum to tum eſſet nullum: vt verbi gratia Si adioꝛnamētū fuerit impetra tū in mēſe Julij ꝛ executū in mēſe Decembꝛi aſſignatio debet fieri ad aliquā diē ipſius parlamēti: nec valeret ſi fieret ad ſequēs par lamentum qꝛ haberetur reſpectꝰ ad datam adioꝛnamenti: ꝛ nō ad diem executionis. Idē forte ſi li tere eſſent impetrate ſedente par lamento cum illa clauſula non obſtā. ꝛc. Et hoc verum niſi in li teris cōtineatur illa alternatiua ꝙ partes adioꝛnantur ad certā diem preſentis vel futuri parla menti.

¶ Item ꝛ idē ſeruat in iſto q̄ ap pellauit ad curiā parlamēti: vel ad magnos dies aſſiſias domini ſeneſcali: vt habetur. j. in titulo de dilationibus. in ¶ Item in cau ſa appellationis. ꝛc.

34 ¶ Item in parlamēto valet ad ioꝛnamentum factum in perſona procurat. ad ea que incumbunt a genda in litis proſecutione: ꝛ hoc durante illo parlamēto: ſed eo fi nito ſecus: niſi pro articulis con coꝛdandis: quia ibi non requirit partis preſentia.

¶ Item ſi quis virtute literarū querimonie ꝛ nouitā. fecerit ad ioꝛnari aduerſarium ſuum coꝛā cōmiſſario ꝛ ad diē neuter cōpa reat: nec aliquis pro eis. expira te ſunt litere predicte ꝛ effectus earum: ꝛ eſt opus nouas impetra re literas. Secus ſi pars eſſet ad ioꝛnata coꝛam domino ſeneſcalo reſponſura in materia nouitatis. quia ſufficeret eum adioꝛnare ad reſumendum proceſſum.

¶ Item adioꝛnamentum fit quā doq̄ per edicta ſcripta in albo ꝑ preconem: per nuncium: per epi ſtolam vel per iudicē: vt no. ff. de re iudi. l. contumacia.

Adde (per iudicem) ꝙ cita tio facta a iudice ha bet vim peremptoꝛij adeo ꝙ ſi nō compareat citatus erit verus cō tumax nec auditur appellans. tex. eſt ſingu. ſecūdum Ange. in. l. ij. ſecundū lecturam glo. in verbo edicti. hic vel dicit. C. quomodo ꝛ quando iud.

¶ De dilationibus.

¶ Summarium.

1 Dilatio non datur actoꝛi ſi ne cauſa quia inſtructꝰ debet ad iudicium venire.

2 Dilatio eſt tempoꝛis proꝛogatio in cauſa tam ciuili q̄ criminali.

3 Dilatio dē interſdiē adioꝛnamē ti et diem reſpōſionis interponi.

4 Dilationes a iure prefixe an poſſint augeri vel minui.
5 Dilatio in aſſignatiōe ad cognoſcendum cedulam quanta eſſe debeat.
6 Dilatio in cauſa iniuriarum et aſſecuramenti qualiter fienda.
7 Dilatio ad viſitandum proceſſuz ſtat iudicis arbitrio.
8 Summarie proceditur in cauſis modicis. et que dicantur cauſe ſummarie.
9 Dilatio que ſit danda in adiornatione ad recognoſcendum ſignum appoſitum in cedula.
10 Reus excipiens fit actor.
11 Dilatio datur reo ꝛ actori i quacunq; parte litis ꝑ reſpectu cauſe habendo.
12 Dilatio conſilij datur reo in cauſa recuperande poſſeſſionis.
13 Reo datur dilatio in actione reali viſa petitione actoris.
14 Dilatio petitionis viſe vel vidende datur ſuper cenſu annuo: ſiue agetur via actionis ſiue via aſſecuramenti.
15 Dilatio datur etiam in actione vniuerſali veute.
16 Agens petitorio ratione rei immobilis pro diuiſo debet partem quam petit demonſtrare.
17 Dilatio dat vtriq; parti in actione reali pro garando.
18 Proteſtatio fit cōtra eum qui nō vult accipere garantigium.
19 Garandus quicunq; etiam potentior reo admittitur.
20 Garandus petēs dilationem veute auditur etiam anteq̄ ſuſcipiat garantigium.
21 Garando datur dilatio ad petendum alium garandum.
22 Dilationes cōſilij ꝛ ſimiles ſunt arbitrarie.
23 Garandum non procedit in cauſa delicti vel exceſſus.
24 Dilatio datur pretextu abſentie aduocati et ſpecialiter pro articulis concordandis.
25 Dilationis materia eſt reſtringenda.
26 Dilatio quarta an et quando et quare ſit concedenda.
27 Dilatione data cum prefixione nō eſt vlterius alia admittenda.
28 Dilatio noua conceditur aduenìente cauſa noua.
29 Actori non licet quod non licet reo: ꝛ econtra.
30 Tempus qualiter ſit in dilationibus conſiderandum.
31 Subhaſtatio rei immobilis quaz requirat dilationem.
32 Dilatio non datur pro iuramento calumnie.
33 Cōtumax in cauſa criminali adiornatur ad bannum.
34 Dilatio qualiter et que detur in cauſa appellationis.

1 Primo eſt aduertendum† quod actori non eſt danda (dilatio) niſi cum cauſa quia inſtructus venire poterat ꝛ debebat: vt. iij. queſtio. iij. c. ſpacium. c. preterea. de dilationibus. ꝛ ibi glo. niſi cum condemnatione expeñ. vel ſi petat diez reſpectus: vt patebit infra.

2 **Adde** (dilatio) q; † dilatio eſt temporis prorogatio in cauſa tam ciuili q̄ criminali. vide Bar. in. l. fi. ff. de ferys. Et an index poſſit dilationes a lege datas abbreuiare ꝛ q̄s iudex tangit in. l. ij. de re iud. ff. gl. ꝛ Cy. in aut. qui ſemel. C. quo. ꝛ quādo.

3 ¶ †Itez fere in omni cauſa a die

adiornamenti vſq; ad diem pre￾fixam ad reſpondendum in princi￾pio proceſſus requiritur dilatio vel ſpacium incluſiue.vij.dierum. Que dilatio dicitur citatoria nec poteſt reſtringi ſine conſenſu par￾tis ſine iuſta cauſa.vt.v.q.ij.c.vo catio.z.c.fi.de iure autem codicis erat ſpacium decem dierum.vt no ta.l.properandum.§.z ſiquidem.

4 C.de iudic. † Quando autem iu￾dex poteſt abbreuiare vt proroga re dilationes a iure ſtatutas no. Barto.l.j.ff.de re iudi.Hoc tamē fallit in pluribus caſibus:primo in caſu impedimenti de quo agi￾tur de momento ad momentum.

¶ Item cum quis adiornatur ad reſumendū proceſſum vel per viā anticipationis ad procedendum in cauſa appellationis ſufficit q̄ ille qui eſt adiornatus habeat tē￾pus competens ad preparandas ſartinculas ſuas:vt.l.ab hoſti￾bus.§.fin.ff.ex quibus cau.maio.

5 ¶ † Item z cum quis adiornatur ad cognoſcendum cedulam ma￾nu ſua vel predeceſſorum ſignatā.

6 ¶ † Item fallit in cauſa aſſecura￾menti in qua dilatio eſt tm̄.v.die￾rum ita q̄ ſi aliquis fuerit adior￾natus in cauſa aſſecuramēti z in iuriarū ſimul ſufficit q̄ dilatio ſit quinq; dierū:licet i cauſa iniuria￾rū per ſe requirāt.vij.dies.z hoc q2 acceſſoriū ſequitur naturā ſui principalis:z ſepe ratione adiun￾cti fit reſtrictio illius qui de ſe am plectitur ampliorem interpreta￾tionem.vt.l.ſi.ff.de vi.triti.z oleo lega.l.ſed ſi adijciatur.ff.p ſocio. Hoc verum ſi adiornamentum cō tineat certā z competentem diē. Attamen iudex qui dat adiorna￾mentum poteſt expreſſe die abbre uiare vel prolongare terminū pre dictum z maxime ex cauſa iuſta.

¶ Itē reo dant dilationes:prima ad vidēdū z impugnādū pceſſum z vtrū velit cedere aut ɔtēdere:q2 licet adiornamentū debeat conti nere petitionē ſaltē in gn̄e/vel in ſumma: z ideo habet loco libelli. Sepe tamē petitio ſcd̄m tenorem adiornamenti eſt imperfecta z ni mis bene declarata.z ideo datur dilatio predicta que alias de iure non eſſet danda vt.c.preterea.de dilationibus.z.c.paſtoralis.de iu di.no.i aut.auferat.C.de lit.ɔteſt.

7 ¶ † Item hec dilatio ad videndū proceſſum que dicitur deliberato ria eſt arbitraria z relinquitur ar bitrio iudicis conſiderata quali￾tate cauſe perſonarum z locorum diſtantia iuxta.c.cum ſit romane. de appel.c.quo ad conſultationē. de re iudi.c.delictus.de procura to.z ibi no.c.quoniam contra fal ſam.de probationibus in glo.ſu￾per ver.dilationes.z Bart.in.l.q̄

8 p tribunali.ff.de re iud.† In mo￾dicis autem cauſis eſt (ſummarie) procedendum.vt not.glo.in aut. de exhi.re.§.ſancimus.colum.v.

Adde (ſummarie) que di￾cātur cauſe ſumma￾rie per gl.no.in verbo ſummatiz. l.l.iij.ff.ad exh.z vide plene Bar. in extrauag.quomo.in leſ.maie. cri.procedat in verbo ſummarie.

¶ Itē pdicta dilatio ad vidēdū p ceſſum nō dat i cā i q̄ emphitheo ta vult cedere aut gurpire dn̄o di recto rē quā tenet ab eo q2 etiam extra iudiciū h̄ fieri poterat. Et hoc ēt requirit ſummariā expedi tionē p cōmodo vtriuſq; partis. Dant tn̄ due dilationes ſcȝ veute z reſpect⁹ tantū:z hoc niſi reus ſe

opponat et proponat ſeu propo- nere offerat cauſas oppoſitiõis. Tũc eniʒ ordinarie eſt ꝓcedẽdũ.

9 ¶†Item cum quis adiornatur ad cognoſcẽdũ cedulã manu ſua vel predeceſſoꝝ ſuoꝝ ſcriptã vel ſignatam facta oſtenſione cedule in iudicio dãda eſt ipſi reo dila- tio ad vidẽdũ ꝓceſſuʒ ⁊ aduiſare vno ꝯtextu:q2 in hac inſtãtia q̃ eſt ꝑparatoria ſolutionis vel actio- nis principalis eſt procedendum ſummarie:⁊ de plano iuxta.c.põ- deret.l.diſt. Uerũtamen ſi facta cognitione cedule reus velit pro- ponere cauſas ⁊ rationes quare nõ teneatur ad ſolutionem illius quod in cedula cõtinet̃ recipiẽd⁹ eſt etiã in eodẽ ꝓceſſu:nec eſt op⁹ alia interpellatione ⁊ dabitur ſi- bi dies ad proponendum ea que proponere voluerit ⁊ hoc(manu munita) ſecundum quoſdã.Sed iſtud eſt verſum quaſi in diſſuetu- dinem.Sec⁹ ſi reus negauerit et factis ꝓbationib⁹ fuerit ꝓ acto- re declaratum q2 tunc eſſet opus noua interpellatione in damnũ negantis.Sed in caſu hic incerto vtrum ſit iterum iurandum de calumnia.no.Bar.l.ſi ſecus op⁹. §.ſi quis ſtipulatus.ff.de damno infect.Cy.l.ij.in princip.C.de iu- ra.calum.

Adde (manu munita)ꝙ ſe mel cõfeſſato ſigno in cedula cõtento dʒ muniri ſiue garniri manus iuſticie ⁊ hoc ob- ſeruat cõmunis practica gallica- na.Et vide infra de ꝯtuma.col.xj. ¶Itẽ ⁊ in iam dicto caſu re⁹ ex- cipiendo fit(actor)ita ꝙ ad ipm ſpectat onus cauſe ⁊ proceſſus ꝓ eo ꝙ extũc ipſe tenetur facere fidẽ de die cum inſtet ⁊ requiratur:et merito quia ipſe agit ad libera tionem:et cedule agnite cancel- lationem.et adde quod habetur in titulo de contumacia.in.§.xv. ⁊ ſe.alij aliter dicunt/ſcʒ ꝙ ille eſt ⁊ remanebit actor ⁊ faciet ꝓceſ- ſum q̃ ad iudiciũ prouocauit.iux- ta.l.ij.§.j.ff.communi diuidun.et actor poteſt concludere ꝙ reus condemnetur ſoluere illud quod in cedula continetur q̃uis non fuerit ſuper hoc adiornatus:pe- tit autem reus vt abſoluatur ne- dum ab inſtantia ſed etiam cau- ſa a ſimili de illo qui petit remiſ- ſionem nũciationis noui operis officio iudicis partes rei ſuſtinet. l.de pupillo.§.qui remiſſionem. ff.de noui ope.nũcia.cum ibi no.

10 **Adde** (actor)†ꝙ reus exci piens fit actor:id eſt oportet ipſum fungi ꝑtib⁹ acto- ris.l.j.ff.de exceptio.l.i exceptio- nib⁹.ff.de proba. Nã q̃ exceptio- nes affirmãt vel ſoluiſſe indebita cõtendũt hoc oſtendere debent. tex.eſt in.l.cũ de indebito.ff.de ꝓ- batio.Limita hoc non procedere in exceptione nõ numerate pecu- nie:quia qui excipit nihil ponit ſed negat.Limita ⁊ in alijs cau- ſis quas enumerat glo.in.l.in ex- ceptionibus.ff.de probatio.

11 ¶†Item fere in omni cauſa ⁊ in quacũq parte litis datur reo et etiam actori dies reſpect⁹ que di latio habet terminũ ꝑfixũ ad mi- nus ſeptem dierũ fallit tamen in cauſa impedimenti quãdo pars eſt adiornata ad ſuſcipiendũ ſer- uientis garandiam:vel ad ſuſci- piendum expletum ſeu impedi- mentum ad ipſius requeſtam fa- ctũ:q2 in promptu debet ſuſcipe- re garandiã:aut negare vel ꝓſi-

fieri ſe feciſſe fieri expletũ. In pri‑mo caſu amoto impedimẽto. ſi ꝛ inquantum factũ extiterit ad ei⁹ requeſtam partes audientur ſu‑per expeñ. intereſſe ꝛ damnis. In alio caſu autem ſuſcepta garan‑dia: debet facere fidem de literis ſuis ꝛ aliis documẽtis. Et hoc ſi adiornatus habuerit tempus cõ petens ad ꝑparãdas ſartiũculas ſuas: ꝛ ſi hoc procederet ex mora vel defectu ſeruiẽtis. Seruiens forte tenetur in expẽſis. alias da‑bit ſibi dies breuis ad proponen das iuſtificationes ſuas vel cau‑ſas: ꝛ media quare fecit fieri ex‑pleta ꝑdicta ꝛ hoc ſine expeñ. Si vero pars recuſet ſuſcipere garã‑diam vel oſtendere ſua munimẽ‑ta impedimenta amouebuntur. Et ſi ſeruiẽs ſit abſens dabitur contra eum defectus.

12 ¶ †Itẽ in petitorio ꝛ etiã in poſ‑ſeſſorio recuperãde poſſeſſiõis in quo agitur p modum ſimplicis ſaiſine. Necnõ in actione pſona‑li datur reo dilatio cõſilij ꝛ demũ eius procuratori dies aduiſamẽ‑ti: ꝛ hoc niſi petitio facta extite‑rit in partis preſentia: ꝛ ſi agaẽ de facto ꝓprio ipſius rei. Secus ſi de alieno arg. l. q̃ interrogatur. ff. de interrogat. ac. In actione reali non datur hec dilatio pro‑curatori: qꝛ propria poſſeſſio ſeu detẽtio eſt extremũ ipſius actio‑nis. Et quia dantur alie dilatio‑nes. Ut ſtatim dicetur.

13 ¶ †Itẽ ꝛ nihilominus in actio‑ne reali vt ſimplicis ſaiſine daẽ ipſi reo dilatio veute: et dabitur commiſſari⁹ ad faciendã veutã. arg. l. cũ ſi exhibuiſſet. ff. de pnd. l. ſ. ff. ſi ex nox. cauſa agatur. et. c. ſignificauit. extra de appella. hec

autẽ dilatio veute non daẽ poſt diem conſilij vel aduiſamenti: qꝛ reus vel ei⁹ procurator vt certus de re ꝑ qua agitur litigat venire debet ad reſpõdẽdũ in parlamẽ‑to poſt dilationẽ veute re⁹ audiẽ volens declinare forũ: quia veu‑ta oſtẽdit quem iudicem habere debeat. ar. l. non videtur. ff. de iu‑di. ꝛ ibidem forte in curia domini ſeneſcali in caſu quo domin⁹ iu‑diciarius rei de qua queritur pe‑tat remiſſionẽ cãe corã ſuo iu‑dice fieri. Secus ſi dominus loci in quo reus fouet domiciliũ quẽ ratio ceſſat ꝑdicta ſimiliter poſt dilationem pro garando datam nõ admittitur declinatoria fori.

Adde (veutam) ꝙ bene fa‑cit Bar. Juris equi‑la. in. l. j. in. iij. col. de edi. vbi con‑cludit reſolutiue ꝙ reus poteſt petere rem ſibi ad oculum demõ‑ſtrari.

14 ¶ †Item daẽ hec dilatio ſi aga‑tur via actionis vel aſſecuramen ti ꝑ cenſu vel annuo reddit aut parte ſeu portione fructuũ ratio ne decime vel ſi agaẽ pro ſeruitu‑te reali itinerũ vel alterius eiuſ‑dẽ qualitatis ꝛ tũc forte eſſet fiẽ‑da veuta: nedũ predij ſeruientis ſed etiã dominantis interdũ enĩ pars tenetur declarare ꝛ oſtende re: locum loci: vt not. l. de pupillo. §. qui nunciat. ff. de no. ope. nun‑cia. l. libellorũ. ff. de accu. ꝛ etiam interdũ fit veuta in materia noui tatis quando debatum non fuit aſſiſum ſupra locũ: vel eſt minus bene declaratum.

15 ¶ †Itẽ hec dilatio veute nõ daẽ cũ agiẽ vniuerſaliter aut genera‑liter pro hereditate aut loco cum pertinentijs; quia declario ve‑

niet in executiõe iuxta no.in.c.ij.
de lib.obla.⁊ q̃ ꝯprehendãtur no⸗
mine pertinẽtiarum.no.Inno.c.
cum ad ſedem.de reſti.ſpo.l.pre⸗
diis.§.j.ff.de leg.iij.l.predia.§.fi.
ff.de fun.inſtruct.l.ciuitas.de ſen
tẽ.excõ.li.vj.

16 ¶†Item qui agit petitorio pro
parte diuiſa certarũ rerũ immo⸗
biliũ:ipſe tenet illã partẽ demõ⸗
ſtrare oculatim ſi petat̃ ſec⁹ ſi ꝑ
indiuiſa:ſed totius rei fiet venta.
Et ſup hoc vide Bar.l.de pupil⸗
lo.qui nuncia.ff.de no.ope.nũcia.
glo.⁊ docto.l.ſi in rẽ.in pnci.ff.de
rei vendi.⁊.l.qui ſeruum.§.in iu⸗
re.ff.de interrogato.actio.

¶Item ſi cõpromiſſum eſt in ar⸗
bitrium.vel ſi dat⁹ eſt iudex ita ꝙ
poſt annũ expiret ei⁹ poteſtas ⁊
iuriſditio ⁊ ſi ps altera petat di⸗
lationẽ q̃ trãſcẽdit terminũ anni
quid fiet no.in.l.petẽd.C.de tẽp.
in inte.reſt.

17 ¶†Itẽ in actiõe reali ⁊ in rẽ ſcri
pta dat̃ dilatio ꝑ garando q̃ dat̃
tã reo ꝙ̃ actori pars tñ q̃ petit ga
rãdiã tenet̃ nominare iuxta.l.j.⁊
ij.C.vbi in rem act.⁊.l.ij.C.de cõ⸗
ſor.eiuſdem litis. facit.c.dilect⁹.
de procurato.c.quoniã.vt lite nõ
conteſtata.§.penultimo.⁊ admit
titur ad petendum garandum:⁊
etiam ſine alia probatione:ꝙ̃uis
docto.dicant contra.in dicta.l.j.
⁊.ij.C.vbi in rem ac.Ille vero qui
eſt adiornatus pro ſuſcipiẽda ga
randia non compellitur hoc face
re:ſed ſufficit ꝙ dicat.

¶Je me garderay de meſprẽdre.
Sec⁹ forte de iure:cum ipſe ſit ad
hoc expreſſe obligat⁹ ſecus ſi eſ⸗
ſet obligat⁹ pro emptione tñ:et
ſuper hec no.l.j.C.de actio.emp.
l.venditores.ff.de verbo.obliga.

Adde (cõpellitur). Tamẽ
ꝙ ſi vocat⁹ in garã⸗
dã ſuſceperit defenſionẽ cauſe id
eſt ſyl prent la garantie nõ põt ex
cipere de foro nec de ꝑuilegio ſui
iudicis.quia q̃ venit ad aliuz de⸗
fendendum non poteſt allegare
priuilegium ſui iudicia.l.vendi⸗
tor.ff.de iudi.

18 ¶†Item ⁊ ſi garandus recuſet
ſuſcipere garãdiã ali⁹ ꝓteſtabit̃
ꝙ intendit litem perſequi.A ſes
perilz ⁊ fortunes.Et de recuperã⸗
da re euicta:⁊ cum opus fuerit
intereſſe et dãna.q̃ ob hoc reum
ſuſtinere ſeu pati contigerit.

19 ¶†Itẽ garãdus admittit̃ ad ſu⸗
ſcipiẽdum garandiã:ſiue ſit(cle⸗
ricus)ſiue potẽtior:ſiue alienige
na:dũ tamẽ hoc fiat ſine fraude.
Et forte in extraneo ⁊ clerico dã⸗
da eſſet cautio ⁊c.Quoniam in
bonis mobilibus ipſi⁹ clerici nõ
poſſet fieri executio.Non em̃ cõ⸗
ditio aduerſari debet fieri dete⸗
rior.vt.l.ij.§.defendi.ff.ex qbus
cau.in poſ.ea.not.§.fi.inſti.de ſa⸗
tiſda.tuto.l.eam tamẽ.ff.iud.ſol.
⁊ datur garand⁹ ad hoc vt ſuſci⸗
piat in ſe on⁹ cauſe ⁊ litis vt.l.ij.
C.vbi in rem actio.Sed in actio⸗
ne perſonali ſepe datur dilatio
ad ſummãdum garãdum ob hoc
vt inſtruat eũ ad proponẽdũ de⸗
fenſiones ſuas et prouideri ne⸗
ceſſariis ad probationẽ ear.Nõ
tamẽ datur ſummatio garandi
niſi cum cauſa:⁊ idõ oportet alle⸗
gare cauſam rationabilem ⁊ iu⸗
ſtam.Et ſup his not.Cy.⁊ Bar.l.
j.§.ſi tabule.ff.de tabulis exhi.

Adde (clericus). Utrũ cle⸗
ric⁹ q̃ tenebatur de
euictione ⁊ ſuſcepit onus cauſe:
id eſt garãtigium an poſſit vt pa⸗

uilegio fori et declinatoriam pe-
terē.glo eſt in.c.cum nullus.xj.q.
j.in gloſ.j.dicens ꝙ ſic.que gloſ.
eſt ſingularis ſecūdum Paul.in
l.venditor.ff.de iudi.vbi ipſum
vide et Angel.qui ponunt alios
caſus.

20 ¶†Itē ſi garādꝰ petat ſibi veni-
tam fieri ab eo q̇ eum petit in ga
rādū.audit ⁊ dabitur vna ⁊ cōpe
tēs dilatio qua pēdēte ſuſpendi-
tur cauſa principalis ⁊ ad diem
aſſignantam garandus poteſt ſi
velit ſuſcipere cauſam in ſe q: in
cum trāſit iudicium:vt.l.hec an-
tem.ff.ex quibꝰ cauſ.in poſ.ea.l.
iij.§.fi.ff.de alie.iudi.mu.cā'fac.
l.ſed ſi lege.§.fi.ff.de pe.he.l.pla-
ne.ff.familie herciſcū.vel garan-
dus ſe poteſt adiungere in pro-
ceſſu etiam ſine alia cauſe cogni-
tione:ꝙuis Cy.videatur tenere
oppoſitū.l.iij.C.vbi in rem acti.
ſed pro hoc ſcilicet quod poſſunt
aſſiſtere:⁊ cauſaȝ defendere.facit
l.ſi perluſorio.§.et agere cām.ff.
de appel.et ibi Bar.ad plenū.Et
ſimiliter pars illa que petit garā-
dū timens de colluſione:vel pau-
pertate ⁊ negligētia garandi ſui
pōt ſi velit remanere in proceſſu
ar.l.empti actio.⁊.l.ſi parentes.
C.de euic.ꝙ videtur eſſe equali-
ter contra rationem:q: alter cō-
pellitur ſuſcipere plures aduer-
ſarios in ſui preiudicium ⁊ maxi-
me reſpectu expenſaruȝ.⁊ ꝓ ꝑ par-
te iſta facit.§.defendi.alleg.l.iaȝ
tamen.§.fin.ff.iudic.ſo.l.j.in fin.
cū.l.ſeq.ff.de exercito.actio.⁊ no.
que dicit Cy.l.j.C.ſi vnus ex plu.
et.l.ſenatus.in fin.C.qui accuſa.
non poſ.In omni autē caſu pars
que petit garandum debet pro-
teſtari vt ſuperius dictum eſt.

Adde (ff. de exer.) ꝙ.l.j.cū
l.ſequē.ff.d exer.act.
ſunt pulchre ad hoc ꝙ vbi plures
ex cōtractu vnꝰ cōueniunt quili-
bet eorum cōuenitur inſolidum
ſecus ſi plures ex contractu pro-
prio. Et de hoc vide perpulchre
Barto.

21 ¶†Item ⁊ pro garando datur
tātum vna dilatio garandꝰ tamē
ſuſcepta garādia poteſt aliū pete-
re garādū ⁊ dabit ſibi ſimilis di-
latio:⁊ iterū garandus pōt pete-
re garādum ſimiliter.Et hoc niſi
conſtaret de dolo vel fraude.

22 ¶†Item iſte dilatiōes cōſilij ad-
uiſamēti vente ꝓ garando ſunt
arbitrarie:vt dictū eſt de dilatiōe
deliberatoria.Et ꝓ hoc.l.nō nū-
ꝙ.ff.de iudi.l.q̇ ꝓ tribunali.⁊ ibi
no.ff.de re iud.l.iij.C.de dilat.

Adde (.C.de dila.)q̄ri ſolet
vtrū tēpꝰ dilationū
poſſit per iudicem abbreuiari vel
augeri.Ad hoc reſpon.aut lex ſi-
ne hominis miniſterio indulget
dilationē vt appellādo ⁊ appella
tionē pſequēdo vt in aut.de ap-
pella.§.j.Et in auten.de his qui
ingre.ad appel.Et tūc nō poteſt.
glo.eſt ſingulariter no.ſecunduȝ
Angel.in aut.l.offerat.C.de litis
cōteſt.in verbo viginti dierū.ta-
men bene poteſt tale tempus ad
appellandum vel ad proſequen-
dum appellationem augeri vel
minorari per ſtatutum vel cōſue-
tudinē vt ibi per ang.ꝑ glo.quā
dicit ſingu.in.l.pſcriptiōe in ver-
bo iuris.C.ſi ꝯtra ius vel vti.pu.
Item in inuētorio faciendo ⁊ tūc
iudex nō immutat:vt.l.adulterij.
C.ad.l.iuliam.de adulte.Limita
non ꝓcedere vbi lex indulget ſup
plēdo defectum iudicis vel rigo-

rẽ vt in dilatione que daꝛ iudica-
tis.vt.ff.de re iudi.l.iiij.§.ſi quis.
aut per hominis miniſterium.l.
indulget dilationem:ꝛ tunc aut
ſtatuit minoꝛem non dari:ꝛ tunc
iudex abbꝛeuiare poteſt.l.ſi.ne.C.
de dilati.Aut ſtatuit maioꝛẽ non
dari:et tunc ſine cauſe agnitionẽ
minoꝛ non dabitur.de quibus vi
de Cy.in.l.j.in fi.C.de di.

23 ¶†Itẽ in cauſa exceſſus ſeu deli
cti vel attentoꝛũ etiã ſi agaꝛ ciui-
liter non eſt loc⁹ garãdo ſi reo po
teſt imputari dolus aut culpa.l.
non ideo min⁹.C.de accuſ.Secus
ſi fiat de pꝛecepto iudicis.ꝛ ſi nõ
cadit manifeſte in ſpeciẽ delicti.
ho.gl.i.l.liber homo.ff.ad.l.aqui-
liam.lege quoniam iudices.C.de
appellatio.

24 ¶†Item datur dilatio pꝛetextu
abſentie aduocati:ꝛ potiſſime ꝑ
articulis concoꝛdãdis qꝛ an fa-
cta in eis ꝯtenta fuerint litigata
ſtatur iuramento aduocati.Sec⁹
eſt de concluſionibus ꝛ maxime
quando diſcrepant ab eo de quo
agiꝛ ſuper pꝛincipali cauſe vel in-
ſtãtie.Si tamẽ aduocatus ſit ab-
ſens lõga abſentia ꝓuidendũ eſt
de alio vt no.Barto.in.l.ſed et ſi
vnus.§.ſi.ff.de iniurijs.

25 ¶†Item ꝛ qꝛ materia dilationũ
eſt reſtringenda :vt.l.ij.in pꝛinci.
C.de temp.appel.c.pia.circa pꝛin
cip.de except.c.finem.de dolo et
contuma.iudex non debet dare
patri etiam defendenti vel eius
pꝛocuratoꝛi illas dilationes pꝛe-
ter eas q̃ ſupꝛa dicte ſunt.Et hoc
niſi ex iuſta cauſa:vel niſi ſoluat
expẽſas ratione ꝓceſſus retarda
ti:debet eniꝫ mittere reus pꝛocu-
ratoꝛẽ inſtructum:alias vt con-
tumax dꝫ reputari:vt no.Barto.
in.l.ij.§.defendi.ex qui .cau.l poſt
ea.ꝛ potiſſime in actoꝛe ſeruatuꝛ
qui habet facultatem agendi cũ
voluerit:ꝛ imputetur ei q̃ nimis
ſe arctauerit.iuxta.l.ij.pure.§. fi.
ff.de exoꝛ.ꝛ.l.ij.§.ꝙ diximus .ff.ſi
quis cau.

26 ¶†Item in pꝛoceſſu daꝛ dilatio
ad excipiendum deĩn replicãdũ:
ꝛ poſtremo ad duplicãdũ:tres ve
ro dilationes vel aſſignationes
cẽſentur eſſe pꝛohibite excepto ꝙ
tres dentur dilationes ſcilicet cõ
miſſio ꝛ due renouationes ad ꝓ-
bãdũ ſuꝑ pꝛincipali ꝛ quarta di-
latio daꝛ cum cauſa ꝛ etiam cum
modica cauſa qꝛ vie pꝛobationũ

27 nõ ſunt anguſtãde.†Ulterius ve
ro nõ eſt danda dilatio pꝛo teſti-
bus examinandis ꝛ maxime ſi vl
tima data fuerit cũ pꝛefixiõe ſint
partes diligentes aut non : ꝛ pꝛo
hoc.§. quia vero.in aut.de teſti.
colla.vij.c.in cauſis.ꝛ vltra de te-
ſti.ꝛ no.Cy.in.l.ſi ea que.C.qui ac
cuſa.non poſſunt.

28 ¶†Itẽ ſignãter dicĩt ſuꝑ ꝑncipa
li.qꝛ ad examinãdũ teſtes ꝛ pꝛodu
cendum literas:ꝛ alia documen-
ta ſuper pꝛouiſione vel recreden
tia datur vna tãtum dilatio : niſi
ſuperueniat vel ſuperſit cauſa iu
ſta ꝛ pꝛobabilis q̃ merito mouere
debeat iudicem ad dãduꝫ aliã di-
lationẽ:ꝛ idẽ eſt ꝛ notoꝛie ſeruaꝛ
cũ daꝛ dilatio ad ꝓbãdum obli-
gationes vel cõtra.d.l.ij.de teſti.
vel ſi agatur de purgãda cõtuma
cia ex pꝛĩcipis reſcripto vel alias.

29 ¶†Item quando vni ex litigato
ribus renouatur cõmiſſio : ꝛ daꝛ
dilatio ad plus ꝓbãdũ:ſimiliter
intelligiꝛ conceſſa parti aduerſe:
etiam ſi non reperiatur expꝛeſſuꝫ
in pꝛoceſſu.arti.l.petende cũ ibi

no.C.de tẽp.in integr.reſti.

30 ¶ †Item ſi detur dilatio ad men
ſem vel ad duos menſes ⁊c. quo
modo hoc debet intelligi ⁊ tẽpus
(computari) no.Bart.in glo.l. cũ
biſertus.ff.de verbo ſigni.

Adde (computari) ꝙ tem
pus eſt continuum ⁊
currit de momento ad momentũ
niſi aliter reperiatur ſpecialiter
cautum.glo.eſt ſing.in rub.de di
uerſ.⁊ tempo.ff.

¶ Item ſi prope finem commiſſio
nis vel renouationis vnus ex liti
gatoribus fuerit probaliter impe
ditus commiſſio debet renouari
ſaltem pro tanto tempore quo ſu
pererat durante. impedimento.
ar.l.fi.ff.de minoribus.

31 ¶ †Item in proceſſu ſubhaſta
tionũ rei immobilis ſi ſaiſita vel
arreſta facta fuerit anteꝗ̃ proce
datur ad rei venditionez oportet
ꝙ fluxerint ad minus octo dies
vtiles ita ꝙ dies arreſti ⁊ vltima
non debent computari parti. Et
in continenti arreſtum debet inti
mari parti.i.debitori ⁊ etiam illi
qui rem poſſidet: quia vt dicunt
plures: tempus currit a die inti
mationis tantũ: ⁊ fluxis octo die
bus fiet venditio et demum flu
xis quadraginta diebus a die vẽ
ditionis ⁊ notificationis vt dictũ
eſt procedendum eſt ad proclama
tiones ⁊ peremptoria vt habetur
infra ad plenũ in ti.de ſubhaſta
tionibus.

32 ¶ †Item ad iurandum de calum
nia non datur parti nec eius pro
curatori aliqua dilatio Secus in
iuramento ad litem ⁊ in iuramẽ
to veritatis: ⁊ maxime ſi factum
eſt antiquum: vt no.l.cum ⁊ iudi
ces.C.de iuramento.calum.

33 ¶ †Item in cauſa criminali p̃ce
dẽtibus informationib⁹. Et vir
tute primi defectus adiornabit
ille qui eſt cõtumax ad bannũ cũ
interuallo.lx.dierum: ⁊ demũ per
quatuor edicta: ſeu per tẽpora cũ
lapſu decem dieꝝ ꝑ quolibet edi
cto ſeu perẽptorio ⁊ vltimate fiet
declaratio: vt latius habetur in
titulo de cõtumacia.

34 ¶ †Itẽ in cauſa appellationis a
minoribus iudicib⁹ ad dominuz
ſeneſcallũ dãt.xl.dies.cõtinui ad
exequẽdum adiornamentũ ſuper
hoc impetratũ alias appellatio
diceretur eſſe deſerta. Si ṽo ap
pellatũ fuerit ad curiã magnorũ
dierũ vel parlamẽti dantur tres
mẽſes: et hoc niſi in parlamento
pendente termino predicto ſup
ueniat vel cadat aſſignatio die
rũ Aluernie q: tũc ſi ſupereſt tp̃s
ſufficiens appellãs dꝫ impetrare
ad illos dies: q: ſi impetrauerit
ad dies proximi vel futuri parla
menti appellatio ſua eſſet deſer
ta. Et idẽ ẽ de aſſiſiis dñi ſeneſca
li ⁊ magnis dieb⁹ domini ducis.

¶ Item appellãti a domino ſene
ſcalo datur terminus octo dierũ
ad renunciãdũ appellationi ſine
emenda: qui dies ſunt in patria
borboñ.dant.xl.dies ſicut de iu
re ad appellãdum in ſcriptis: vt
aut.hodie.C.de appel. Sec⁹ autẽ
in curiis ſubditoꝝ patrie Aluer
nie in qb⁹ eſt renũciãdũ ilico: vel
ſedeñ.iudice pro tribunali.

¶ Item ſi pars habeat aſſigna
tionẽ ad reſpõdẽdũ articulis al
terius partis ⁊ petat dilationem
pro abſentia aduocati nõ eſt au
dienda: niſi ibi proponat conſue
tudinẽ parti reſpondenti merito
ignotã iuxta ea que dicit Bart.l.
ſi poſtulauerit

ſi poſtulauerit.§. haberi queſtionem.ff.de adul.& Cy.in.l.ſi quando.C.de teſtibus.

¶Item que dilatio detur condẽnato ad comparãdũ ſiue in actione perſonali; vel reali aut criminali:aut confeſſo:& q tempus appellationis non computetur.no. gl.c.ſequẽti.de offi.deleg.in.l.ij.& iij.C.d vſu rei iud.l.ij.ff.de re iud.

¶De contumacia.

¶Summarium.

1 Contumacia triplex videlicet vera euidens et preſumpta.
2 Contumax verus quis dicatur. Contumax quis admittatur ad appellandum.
3 Contumax fictus quis dicatur.
4 Cõtumax preſumptus vel dubi⁹ quis dicatur.
5 Cõtumax punit in ſuis exceptionib⁹ dilatorijs vel declinatorijs.
6 Cõtumacia qñ cõmiſſa eẽ dicat.
7 Reus comparens ad quartũ edictum audiendus eſt ad proponendas exceptiones peremptorias.
8 Contumacia in cauſa nouitatis cuius ſit effectus.
9 Clauſula re integra qualiter intelligatur.
10 Actor cõtumax venit puniẽdus.
11 Pars non tradens ſcripturas in termino aſſignato cũ fuerit appũctuatũ qua pena veniat puniẽd⁹.
12 Perſone egregie non tenentur venire ad iudicium.
13 Admittitur qñq3 quis in iudicio pro alio abſq3 gratia.
14 Pars abſens non adiornata non poteſt contumax haberi.
15 Preſumitur in dubio pro iudice & re iudicata.
16 Appellato mortuo debet appellãs facere adiornare.heredes ipſius appellati.
17 Expenſe debentur pro omni contumacia que preiudiciales dicuntur ex parte rei.
18 Dominus principalis ab emphiteota in ius vocatus non comparens an veniat in expenſis condemnandus.
19 Captio perſone an procedat ad contumaciam.
20 Contumacia i cauſa agnationis ſcedule qualiter puniatur.
21 Cõtumacia in cauſa ſubhaſtationum qualiter conſideretur.
22 Contumacia in cauſa criminali quid operetur.
23 Contumax in curijs cancellariũ qualiter puniatur.
24 Miſſus pro excuſatione infirmi non valentis comparere duo iurare debet.
25 Impeditus longo morbo cõpelli poteſt procuratorem mittere.
26 Impeditus impedimẽto facti an nõ comparens dicatur cõtumax.
27 Filiuſfamilias in ius vocat⁹ inſcio patre an non comparens cõmittat contumaciam.
28 Filiuſfamilias an poſſit remittere iniuriam ſibi illatã pře inuito.
29 Uxor i ius vocata cũ ſui viri autoritate põt ↄtumaciã incurrere.
30 Filius & vxor pñt p patre & marito cõparere:& a curia autoriſari.
31 Uocatus ad maius tribunal non tenetur ante minus comparere.
32 Pars tenetur ſeipſam defendere in contumacia garandi.
33 Cõtumacia nõ cõmittit de nocte vbi eſt ordinarie procedendum.
34 Cõtumacia nõ ↄmittit die feriata
35 Pars obtinens defectũ in parlamento quomodo ſe habere debeat.
36 Contumacia duo preſupponit.

1 Sciendum eſt q̃ triplex eſt cõtumacia. ſcʒ vero euidens et preſumpta vt not. gloſ. ⁊ in clemen. ſ. de do. ⁊ contu.

Adde (⁊ preſumpta) q̃ de iſta triplici contumacia loquit̃ Jo. an. l regula p̃ſumit̃ in mercuri. vide Bar. in. l. diuus. ff. de i integ. reſti. per Ange. in. l. ex ↄ̈ſenſu. §. fi. ff. de appel. Dic etiam q̃ contumacie pena eſt menſuranda pro qualitate negocij ⁊ perſonarum. glo. in. c. duo ſunt. xcvj. diſtinc. ⁊ q̃ omnis contumacia eſt excommunicatione digna: vide ⁊ do tibi glo. fortaſſis ſingula. in. l. in actionibus. in verbo nõ ob culpam. circa princi. ff. de in litẽ iur. ⁊ ibi Angel. et tãto eſt maior q̃ᵗo ex minori ſurgit. Abba. in. c. j. de iud. in. iij. col. in. c. accidens. l. j. vt lite non conte.

2 ¶ †Item verus ↄ̈tumax eſt q̃ inuẽtus perſonaliter dicit ſe nõ venire ad iudiciuʒ: ſi lata ſententia contra eũ veniat iudice ſedenẽ p̲ tribunali admittitur ad appellã dũ: vt no. l. j. ⁊. l. diuus. ff. de in integr. reſti. nec eſt iterum adiornã-

3 dus vt ponit glo. l. ſi. co. titu. † ille vero dicitur eſſe fict⁹ ↄ̈tumax. vt q̃ fuit citatus ad domũ admittit̃ appellans ſi veniat q̃ citius perũenerit ad eius noticiam: vt. l. ſ. in fi. ff. quãdo appel. ſit in illo aũt

4 qui eſt † dubi⁹ q̃ inuẽtus in pſona nihil dicit ille reſtituit̃ ad appellandũ iudice ſedẽt. pro tribunali vel infra tp̃s fatale vt not. l. diuus. alle. ff. de in inte. reſt. ⁊ cle. ſ. de dolo ⁊ contuma. De his tractat Barto. ſatis ad longum. l. ex conſenſu. in. ſ. cũ qui. ff. de appel.

Cy. in. l. properanduʒ. in. ſ. ſin autem reus. C. de iudi.

5 ¶ †Item in petitorio ⁊ l actionẽ perſonali: per primũ defectuʒ re⁹ cadit ab exceptione declinatoria per ſecundum dilatoria ⁊ per tertium peremptoria. Attamen conſueuit dari aliud adiornamentuʒ facta recitatione petitionis ipſi⁹ actoris ⁊ aliorum defectuuʒ: cum intimatione q̃ compareat reus aut non fiet declaratio vtilitatis vltimi ⁊ quarti defectus talis: videlicet q̃ re⁹ eſt vel erit excluſus ab exceptionibus ⁊ defenſionib⁹ ſuis. ⁊ quod ſuper facto auriſug factis per actoreʒ propoſitis ⁊ in adiornamẽto vel in p̲ceſſu declaratis fiet inqueſta habito prius ab actore iuramento de calũnia vel dẽ veritate ſi caſus exigãt. Et ſcita veritate fiet ius. Auditur tñ reus ſi cõpareat in iudicio qñ inqueſta publicabit̃ ad dãdũ obiectiones vel contradicta: ⁊ de his loquitur. l. l peremptorio. ff. de iudi. c. cum ex literis. de in integ. re. c. cum dilecti. de do. ⁊ contu.

6 ¶ †Item ⁊ ſi ad diẽ aſſignatã p̲ quarto edicto vel perẽpto. re⁹ iterũ fuerit contumax fiet ipſi lactori declaratio predicta ⁊ dabitur cõmiſſarius ad inquirẽdũ veritatẽ factoꝝ ſuoꝝ. ⁊ demum publicata inq̃ſta aſſignabitur dies ad definiendum. adiornabitur tamen reus ad audiendũ ſniam diffinitiuã cũ intimatione q̃ niſi veniat ipſius abſentia pro preſentia reputata iudex procedet ad p̲ferendum ſuam ſententiã. Et p̲ hoc facit illud qd̃ dicit Bart. l. l. ſi apparitor. C. de cohar. pn. li. xij. cũ intimatione: q̃ al̃s forte nõ poſſet dari ↄ̈ abſentẽ vel nulla eẽt ſnia. vt

c.oll.8 rel.l ff.l.c.ꝯſuluit.ð off.ðle. in.l.j.§.cũ edi.ff.q̃ inie ſine ap.re.

7 ¶ †Itē ſi reus cõpareat quarto edicto ſeu adioꝛnamẽto foꝛte erit audiẽdus ad pꝛoponendas exceptiõesſuas(per ẽp.al's(fruſtra)fie ret vltimũ adioꝛnamẽtũ. Et ſimi liter ſi reus compareat die aſſignata ad teſtes pꝛoducẽdos ſeu ad inqueſtã publicãdã recipietur foꝛſitã ſi offerat dare obiectiones ꝯtra teſtes. ꝛ multo magis ad dã dum contradicta vel etiam ſi cõpareat die aſſignata ad diffiniendum admittitur ad appellãdum. Ulterius i nullo audietur niſi ipſe poſſet purgare cõtumaciã ſuã ꝓpter dolũ aut factũ aduerſarij. vel ex alia iuſta cauſa ꝛ ꝓbabili. iuxta nota.l.ꝛ poſt edictũ.ff.de iudi.l.j.§.fi.ff.quando appel.ſit.l.cõ tumacia.in pꝛinci.ff. de re iudi.l. conſentaneũ.ꝛ auẽ. qui ſemel.C. quomodo ꝛ quãdo iudex.

8 ¶ †Itẽ in cã nouitatis coꝛã executoꝛe literarũ querimonie ſiue coꝛã iudice reintegra obtenta cõtumacia impoꝛtat lucrum cauſe ita ꝙ parti comparenti adiudica bitur talis vtilitas ꝙ ipſa manu tenebit in poſſeſſione rei de qua agit:ꝛ ſi que ſint impedimẽta ad mouebuntur ad eius vtilitatem. Quid fiet de expenſis intereſſe: ꝛ damnis dicetur in loco ſuo. Et demum coꝛã iudice ſi velit poteſt requirere vt ipſe ꝯfirmet illud qð fecit ſuus executoꝛ et commiſſarius. Hoc tamen nõ eſt fieri conſuetum:ſed ꝑ hoc facit.l.iij.§.miſ ſum.ꝛ.l.j.ſecundum vnam lecturam.ff.de adop.ꝛ videtur expꝛeſſum in ſimili.c.ſi quis.de ꝯfir.vti. vel inuti.cum ibi no.

9 ¶ †Item et ſignanter dicitur re (integra)qz ſi ille qui conqueriť. pꝛoponeret coꝛam iudice q̃rimoniã ſuam ꝛ ſimiliter opponẽs exceptiones ſuas: iam non diceret res integra:imo cã habebitur ꝓ conteſtata quoniam vtraqꝫ pars obtulit ſe ꝓbaturũ facta ſua:negando facta partis aduerſe.

Adde (integra)quãdo res dicitur integra et in iudicijs ꝛ negocijs.vide per gloſ. not.in.l.mandatum.C.manda.

10 ¶ †Itẽ ſi partibus appũctuatis ad tradẽdũ articulos ſuos ꝑ modũ factoꝛũ ad diez aſſignatã vna ipſarum fuerit contumax dabiť defect⁹ parti comparẽti virtute cui⁹ ſi ipſa tradat facta ſua adiudicabiť ei talis vtilitas videlicet ꝙ illa q̃ abeſt ſit actrix ꝛ ipſa cadit a factis ſuis ꝛ per cõſequens a cauſa ſua:quia actoꝛe non ꝓbã te ꝛc. qð etiã habet locũ in materia nouitatis quia pars que conq̃ritur cenſeť eſſe actrix iuxta.l.in tribus.ff.de iud.l.ũ.§.j.eo.tit. Si vero ille qui eſt contumax ſit re⁹ aut opponens cadit a factis ſuis ꝛ ſup factis alterius ꝑtis inquirẽ da eſt veritas ꝛ ſcita veritate ſiet ius. Si vero in caſibus pꝛedictis pars que comparet omittat tradere facta ſua virtute cõtumacie ipſa obtinebit expenſas tantum quia in furniendo appunctuamẽ tum curie ibi interuenit mutua negligentia ſed quando cõparẽs tradit facta ſua:pars aduerſa cõ uincitur de duplici contumacia. iuxta ea que no.in.l.contumacia. in pꝛincipio.ff.de re iudi.

11 ¶ †Itẽ ſi partes fuerint appunctuate ad tradendũ ꝑ modũ memoꝛie co foꝛte ꝙ reus tendit ad finẽ declinatoꝛiã:ſi ad diem aſſi

ſinatam altera eorum non comparet: aut non tradit ſcripturas ſuas non cadit ab eis: ſed ſolum tenetur in expenſis. ratione retarda. proceſſus. Si vero ad ſequentē diem iterū pars deficiat in cōparando vel in tradēdo refert qꝛ aut eſt rea ⁊ ipſa cadit a cōcluſiōibus ⁊ requeſitis ſuis declinatorijs vel dilatorijs: ⁊ eſt procedendum ſup principali. Si vero ſit actrix tūc adiudicande ſunt parti cōparenti cōcluſiones ſue: ſi ſint iuris conſone: alias nō ſecūdū q materia eſt ad hoc diſpoſita: ⁊ hoc ſi plus poſſit expediri: alias eſt inquirēda veritas ſup factis. per ipſaz propoſitis vel propoſñ. ſuper principali ſibi remanentibus ſaluis.

¶ Itē ꝑtibꝰ appūctuatis ad tradendum per modum memorie eo forte q actor petijt ſibi dari defectū ⁊c. Et ſi ipſe actor fuerit cōtumax: ⁊ reus tradiderit ſcripturas ſuas: actor cadit ab eo ſuper quo ꝑtes fuerāt appunctuate in memorijs. ⁊ condēnabit in expeñ. factis propter proceſſus retardationē ⁊ contumaciā ⁊ maxime ſi non fuerit litigatum ſuper principali. Sinatē partes litigauerit ad omnes fines: vt fit in cauſa nouitatis appellationis et quibuſdam alijs: caſus eſſet magis dubius: verūtamen qꝛ ſtilus eſt rigoroſus volens q pars q̄ nō tradit facta ſua cadat ab eis: et actor a cauſa non debet extēdi ad caſum predictum vez quando partes fuerint appunctuate in memorijs ſaltez vt actor cadat a cauſa ⁊ petitione ſua ⁊ in expeñ. ſatis punitur eius contumacia. Et retento eodem themate ſi actor ſit pñs ⁊ non tradit memorias ſuas fiet predicta declaratio. ⁊ dabitur dies ad litigandum ſuper principali vel ad tradendum per modum factorū. Se autem abſens fuerit adiornabitur ad procedendum vt. ſ.

12 ¶ †Item procurator actoris non admittitur ad agēdū ſine gratia per quā princeps concedit actori facultatem comparandi per ꝓcuratorem: fallit tamen in pluribus caſibus. Primo ſi agat prelatus cū collegio vel conuentu. vel ſi ſolꝰ prelatus epiſcopalem obtīnēs dignitatē: qꝛ tales egregie pſone nō tenent venire perſonaliter ad iudiciū. iuxta no. aut. ſi iudex. l. nec honore. C. de epiſc. ⁊ cle. l. ad pſonas. ff. de iureiur. ⁊ l. fi. C. de iniurijs.

¶ Item ſecundo fallit in conſulibus ⁊ vniuerſitate alicuiꝰ loci vel ville ⁊ potiſſime ſi habitañ. ⁊ foreñ. in loco vel villa ſunt decem ⁊ vltra quia illi cēſentur facere populum ſeu turbam. vt no. glo. c. ſ. de elec. ⁊ hoc ſi agant vt vniuerſi: ſecus autem vt ſinguli.

¶ Item tertio fallit in tutore curatore aut alio legitimo adminiſtratore: qꝛ procuratorī pro eis ⁊ quolibet ipſorum eo nomine agēti non eſt neceſſaria gratia.

Adde (Judicium) Ad ſciendum que perſone nō debēt ratione dignitatis comparere in iudicio pſonaliter vide. l. quicunqꝫ. C. de procurator. et ibi Cy. poneñ. duas rationes: vna eſt motiua qꝛ in iudicio prelatis ⁊ alijs habentibꝰ dignitatez non poſſet reuerētia exhiberi quia debent ſtere non ſedere. l. quiſquis. C. de poſtula. Alia eſt rō qꝛ ꝓpter corpotētiā aduerſarij terrent. vide docto. in. c. mulieres §. fin. de

iu.in.vj.Et vide iaſ.in.l.ad perſonas.ff.de iureiurando.
¶Ité in cã impedimẽti niſi agat̃ p modũ nouitatis ⁊ querimonie: quia tunc neceſſaria eſſet gratia.
13 Adde †notatu dignum ꝙ hmõi gratijs hodie nõ vtimur q2 ql3 admittit̃ ad agẽdũ ſine gr̃a vt reſcripto ludouici. xij pñcipis nr̃i cauet̃:⁊ ſi mihi nõ ſultis credere opib⁹ cancellarie ⁊ practicis credite.ad ↄpendũ p ꝓcuratorẽ:⁊ hoc corã iudice:ſec⁹ vero corã ↄmiſſario cãm nouitatis exequẽte:hoc tñ fallit qñ ſeruiens alicui⁹ dñi ducis adiornat̃ corã dño ſeneſcallo rñſur⁹in caſu nouitatis q2 tũc nõ eſſet neceſſaria gr̃a ↄ ipm actor põt manuteneri:ſed habebit tm̃ reſtitutionẽ impedimẽti:in quo caſu nõ requiritur gratia vt dictum eſt.
¶Item fallit etiam in viduis ⁊ miſerabilibus perſonis.
¶Item in materia anticipationis cõtra illũ qui appellauit ad aſſiſias vel magnos dies:q2 appellans eſt originarius actor.
¶Ité lite cõteſtata vel etiã ptib⁹ auditis ad omnes fines ⁊ appũctuatis ad audiendu3 ius vel ad tradendum per modum memorie ſup aliquo acceſſorio vel emergenti in cauſa principali.
¶Ité nec etiã reqrit̃ gr̃a ad preſentãdũ corã greffierio ꝓ illo qui appellauit etiã dato ꝙ ſimul agatur ſuper attentatis vel exceſſib⁹.
¶Ité et in omni cauſa admittitur ꝓcurator corã domino ſeneſcalo ſi deponat.x.ſolid.penes curiam ⁊ hoc fuit gratioſe introductũ quia contractum procedit ex quadam equitate burſali.
¶Item ſi aliqs cã impedimenti faciat adiornare corã iudice ſeruientẽ: qui oppoſuit vel partẽ q̃ opponi fecit impedimẽtum:⁊ die aſſignato actor nõ cõpeat ps aduerſa h3 ↄgediũ:nõ tñ cũ tali vtilitate q2 manuteneat̃ i poſſeſſiõe rei de qua agitur:q2 nondum conſtat ꝙ reus fecerit fieri expleta ꝓ poſſeſſione tuenda ⁊ conſeruãda. Et forte ſi pars que conqueritur cõparuiſſet:reus dixiſſet ꝙ vt dominus direct⁹ aut vt creditor vel alia de cã faceret fieri expleta ⁊ ideo actor erit readiornand⁹facta declaratione in ↄgedio vel adiornamento ꝙ reus aſſerit rei poſſeſſionẽ ad ſe pertinere.Et ſi ad dieӡ prefixam ad procedendum ſuper congedũ adiudicatione actorite rũ nõ cõpareat:⁊ nõ valeat purgare cõtumaciã vel niſi offerat ſe paratũ ꝓbare ꝙ reus fecit fieri expleta vt creditor vel vt dñs directus vel alia de cauſa q̃ nõ tãgit nec concernit rei poſſeſſionem.
14 ¶Item ſi actori detur reintegra defect⁹ cõtra ſeruiẽtẽ reptu3 in ꝑſona eo ꝙ non cõpareat vel nõ adiornauit garandum ſuu3 virtute ipſi⁹ defect⁹ ĩpedimẽta admouebunt̃ vna cũ expeñ.tãtu3:q2 pars abſens nõ d3 vt ↄtumax reputari cũ nõ fuerit adiornata ſec⁹ ſi def̃ defectus cõtra illũ qñ ſeruiens adiornauit pro ſuſcipienda garãdia vel contra partem adiornatã ſuper remotione impedimẽti poſſeſſionis rei de qua agitur:quam poſſeſſionem actor aſſerit ſibi cõpetere:quia in vtroq3 caſu actor eſt manutenendus in poſſeſſione ſua cum remotione expletoru3 expenſarumq3 et damnorum cõdẽnatione.
¶Ité in cauſa appellationis cau

ſa integra contumacia impꝛotat
finalitatē ſeu lucrum cauſe:ſicut
dictum eſt in cauſa nouitatis.Eſt
tamē differētia in modo ꝓcedē-
di:quia ſi illi qui ſunt adioꝛnati
obtineant cōgediū contra appel-
lantem:ſtatim dꝫ fieri declaratio
pꝛo ipſis ad fines congruos ſm
materiam ſubiectā.Si vo appel-
lans obtinet defectum cum vtili-
tate de iure:vt eidem fiat decla-
ratio requiritur ꝙ illi iterꝫ adioꝛ-
nētur viſuri ⁊ audituri fieri ꝑ iu-
dicem ꝑdicte vtilitatis declara-
15 tionez:†qꝛ ſemper preſumit̄ pꝛo
iudice ⁊ re iudi.Et ſi ad diem aſſi-
gnatā appellati ſeu intimati offe-
rant ſe paratos pꝛocedere in cau-
ſa appellationis non audientur
imo ꝓcedēdū eſt ad ꝑdictā adiu-
dicationē niſi ipſi ex cā ꝓbabili
poſſint purgare eoꝝ cōtumaciā.
16 ¶†Itē moꝛtuo appellato vel in-
timato in omni cauſa appella-
tionis appellans tenet̄ facere ad-
ioꝛnare heredes ipſi⁹ ad reſumē-
dū pꝛoceſſum alias heredes pre-
dicti in aſſiſus vel magnis dieb⁹:
⁊ idem in parlamēto poſſent pe-
tere congedium contra appellā-
tem quod dabitur eis dato ꝙ ap-
pellās cōpareat ⁊ hoc ſi fuerint
pꝛeſentati:ſecus autem econtra:
quia moꝛtuo appellāte ſi here-
des ei⁹ ad pꝛeſentata comparcāt
admittuntur ad reſumendū pꝛo-
ceſſum ſine alio adioꝛnamento.
17 ¶†Item fere pꝛo omni cōtuma-
cia expēſe debentur ⁊ ſunt pꝛeiu-
dicabiles ex ꝑte rei qui non com-
pellitur ꝓcedere in cā.niſi pꝛi⁹ re-
fuſa ꝯtumacia:vt not.l.ſancim⁹.
C.de iudic.c.fi.de do.⁊ contuma.
⁊ no.Bar.in.l.contumacia.§.j.ff.
de re iudi.⁊ no.in ti.de expenſis.

18 ¶†Item ſi quis vult cedere ſeu
gurpire rem quam tenet i emphi-
theoſiꝫ.Et ſuꝑ hoc fecerit adioꝛ-
nare dñꝫ directū ſi dñs.ſ.vel alte-
ra die reintegra fecerit defectum
actoꝛi adiudicabit̄ petitio ſua ⁊
hoc ſuis expēſ.qꝛ ipm̄ fieri pote-
rat extra iudiciū.Si vo dominus
cōpareat ⁊ ſe opponat:pꝛoponat
ꝙ cauſas ſue oppoſitionis et ad
diem ſequentem non veniat non
pꝛopter hoc cadit a cauſa q̄ iā fa-
cta eſt mercēnaria:ſed eſt neceſſe
obtinere ſecundum defectum cu-
ius virtute dñs repellendus eſt
a ſua oppoſitione:⁊ debet in ex-
pēſ.cōdemnari.Si vero domin⁹
adioꝛnatus vt.ſ.obtineat conge-
dium re integra actoꝛ cadit ab in-
ſtantia:⁊ tenetur in expenſis.
19 ¶†Item in cauſa aſſecuramenti
ſi ad pꝛimum diē vł ſequentem ⁊
re integra re⁹ fuerit contumax:da-
bitur actoꝛi defectus cū commiſ-
ſione ꝙ reus cōpellat̄ ꝑ captionē
perſone vel bonoꝛum ſuoꝛum co-
ram iudice cōparere ⁊ ad ſtādūꝫ
iuri:qꝛ preſumitur pꝛo actoꝛe qui
per iuramentum aſſeruit ſe habe-
re iuſtam cauſam petendi aſſecu-
ramētū.Et ſi re⁹ poſtea pꝛocedat
⁊ ꝓponat defenſiones ſuas rela-
xabitur:tenet̄ tñ pꝛius ſoluere ex-
penſas contumacie literarumꝙ
commiſſionis ⁊ executionis earū-
dem:niſi ipſe poſſit purgare con-
tumaciam ſuam.
20 ¶†Item ſi quis fuerit adioꝛna-
tus et compꝛehenſus perſonali-
ter ſuper agnitione cedule ma-
nu ſua ſcripte vel ſignate et ad
diem non compareat datur acto-
ri defectus virtute cuius ſecun-
dum antiquos muniendа eſt ma-
nus antequam audiatur: ſecus

autem ſi actor afferat cedulā eſſe ſignatam vel ſcriptã manu predeceſſoris ipſius rei quia non cõſtat ipſum eſſe heredē defuncti. Aduertēdū tñ q ſi prima die re⁹ compareat per ſe vel per ꝓcuratorem: ꝛ petat diē aduiſamenti: aut aliam dilationē ad domum facta petitione aut die aſſignata nõ compareat actori dabitur defectus cuius virtute cedula habebitur ꝓ agnita ꝛ verificata: ita q mandabitur q ipſe compellatur ſoluere contenta in ea ꝑ captionē ꝛc. Et in caſu oppoſitiōis manu munita adiornetur ꝛc. ad proponēdū cauſas oppoſitionis. ꝛc. Si vero re⁹ prima die faciat defectū ſecundum aliquos cedula habebitur ꝓ agnita: vt dictū eſt in prin. Sed ſecūdū cõmunē opinionē neceſſari⁹ eſt ſecund⁹ defect⁹: ꝛ maxime cū agitur de facto predeceſſoris vt dictum eſt.

¶ Item ſi reus poſt agnitionem cedule velit proponere exceptiones ſuas ad hoc q cedula cācelletur audiend⁹ eſt reſeruatis expēſis in diffinitiua parti obtinēti: ꝛ hoc ad euitādum ꝓceſſuū ꝓlixitatē: ꝛ in odiū illius qui iniuſte detinet: ꝛ petit vt cedulā agnoſcat. Et vide ſup hoc quod dictū eſt in titu. de dilationibus.

21 ¶ † Itē in materia ſubhaſtationū ad hoc quod decretum poſſit adiudicari requiruntur quatuor preconiſationes ꝛ contumacie reſpectu abſentiū pro quib⁹ contumacijs nulle dātur expenſe reſpectu illius qui iniuſte ſe oppoſuit quia tenetur in expenſis factis ratione proceſſus retardati.

¶ Item ꝛ virtute quatuor defectuū vel quarti defect⁹ tātū: ſi in precedentibus aliqui comparuerint ꝛ ꝓſtati fuerint de iure ſuo oēs vocati tam in generali q̄ in ſpeciali non comparentes excluduntur a re ꝛ a portione: ita q amplius non audiētur ſ; remanebit res penes emptorem plus ꝛ vltimo offerentem precium adiudicabitur creditorib⁹ preſentib⁹ et comparentibus ꝛ fidem facientibus de his que ſibi dentur ꝑ literas aut alias ſm iuris ordinē. Et ſi quid ſit reſidui: illud remanebit penes debitorem.

22 ¶ † Item in cauſa criminali contra abſentē ꝓ primo defectu datur ꝓcuratori dñi ducis adiornamētū in caſu bãni: ꝛ vt bona fiſco applicentur ꝛ virtute quarti ꝛ vltimi defectus fiet declaratio cõtra abſentem ſc; q pro victo ꝛ ↄfeſſo habeatur ꝛ punietur ſm caſus exigētiam ſi valeat apprehēdi: bonaq; ipſi⁹ fore ↄfiſcata declarabitur. ꝛ hoc ſi crimē exigat mortem vel mēbri mutilationē ꝛ ꝓcedēn. ſufficiēn. iformatiōe: alias ſecus de hoc not. l. j. ff. de requi. reis.

23 ¶ † Item in curijs cancellariaꝝ virtute primi cõgedū ſeu defect⁹ obtenti reintegra cõtra illū q̇ eſt obligatus vel heredes eius poteſt executio inchoari vna cū literis obligatorijs dato q nõ contineāt illa v̄ba ſine monitione ꝛ licētia q̇ tñ execucio fieri nequibat virtute literarū predictaꝝ tātū.

¶ Itē in curia domini ſeneſcalli ꝛ alijs curijs inferioribus cõiter ꝓ q̄lz defectu vel congedio debētur. vij. ſolidi. Aliquñ tamen reperiūtur ſuper hoc priuilegiati. Et etiam hoc fallit in plurib⁹ caſibus vtpote ſi ſeruiēs in curia p̄dicta agat pro ſalario ſibi debito

gratia officij ſui.item in cauſa in qua agitur de reddendo vel ſuſcipiendo rem domino directo.
¶Item ſi quis fuerit adiornat⁹ viſurus deponere in magna curia illud qnod ſibi debetur ſi ſua credat intereſſe.
¶Item ſi conſtet per relationem ſeruientis ꝙ intimatus tempore adiornamenti dixerit ꝙ ipſe nolebat ſuſtinere ſententiam vel grauamen hoc caſu appellans debet contra eum obtinere defectū.
24 ¶†Itē cōtra eū q̄ eſt in infirmitate vel valitudine detentus tali ꝙ neq̄t venire ad iudiciū ſi mittat exoniatorē q̄ hȝ duo iurare.ſ. ꝙ ille infirmaꝝ vt dictū eſt ꝙ miſit eū ad ipm exoniādū ⁊ dabiꝝ defectus vel cōgediū ſauſſon ſexoine: ⁊ ſi iterū adiornetur teneꝝ medio iuramento affirmare excuſationem ſuam fore veram:⁊ ei crediꝝ niſi pars aduerſa velit probare ɔ̃riū.Quo ꝓbato cōtumacia ſuū ſortitur effectum:alr̃s nō:⁊ ꝑ his faciunt.c. cum dilecti.§.expectātibus.de do.⁊cōtu.⁊ ea que tāgit Barto.l.queſitum.ff.de re iudi.⁊ Inno.c.querelā.de ꝓcura.c.veniens.de accuſa.⁊ Bar.l.pe.§.ad crimē.ff.de publi.iudi.interdum tamen excuſatur.⁊ ſi nō miſerit: exoniatorem vt not.l.ij.ff.ſi quis cau.ꝑ actore nō admittitur exoniator vt.l.j.ff.de diuerſis ⁊ tēpo. preſcrip.⁊ ibi glo.⁊ Bart.quia tenetur mittere ꝓcuratoreȝ vt ibi: et no.Cy.l.j.C.de reſt.mili.et ita fuit nuper declaratum.
25 ¶†Item ſi ſecundo vel pluries fuerit exoniatus ⁊ adhuc duret impedimentum poteſt compelli vt conſtituat procuratoreȝ ita ꝙ alias reputabiꝝ ɔtumax.Ex hoc ne lis efficiatur quaſi immortalis.vt.l.queſitū.alle.⁊ not.Bart. l.j.ff.de diuer.et tē.pre.Cy.l.j.C. de reſti.mili.gloſ.l.j.§.is qui.ff.ſi quis cau.
26 ¶†Item contra (incarceratum) vel alias impeditum de facto.ſi impedimentū eſt notū iudici cōtra eū nō eſt dāda cōtumacia ⁊ ſi data fuerit ⁊ poſtea de ea conſtiterit reuocabitur vt.l.ſed ⁊ ſi q̄s. §.illud ſciendū.ff.ſi quis cau.Et hoc niſi ipſe fieri hoc procurauerit vt.c.ſignificante.de pigno.l. item hi.⁊.l.ſuccurritur.ff.ex quib⁹ cauſis ma.l.ſi idcirco.C.eo.ti.

Adde (incarceratum) ꝙ ſolū diciꝝ incarcerari ſi detineꝝ in cuſtodia publica verū.ſi a latronib⁹ aut predonib⁹ ⁊ multis alijs modis quos vide in l.ſuccurriꝝ.cū.l.ſequen.hic alleg.
¶Itē cōtumacia data loco ⁊ tēpore ſuſcepto et periculoſo propter guerram aut alias reuocanda eſt:⁊ idē in ſententia vt.l.ſciēdum.cum ibi notatis.ff.de legatio.cle.paſtoralis de re iud.
¶Item ſi quis mittat procuratorē ad iudiciū qui in itinere captus eſt a latronib⁹ vel alias iuſte impeditus ille non debet cenſeri contumax et eſt releuandus ſaltē ex bñficio principis.art.l.cū a maribus.C.qui pe.tu.vel cu.
27 †itē ſi filiuſfa.fuerit adiornat⁹ ſine auc.patris.ipſe debet habere congedium contra actorē de iure ⁊ conſuetudine ⁊ hoc niſi in certis caſibus ſcilicet in peculio caſtrēſi:in delictis in actione (iniuriarum) ⁊ alijs que notantur per Speculum in ti.de actore.§.vniſco.verſiculo.ſed ſi filiuſfa.in qb⁹ admittitur ad agēdū:⁊ per con

ſequens ad defendendū ſine auctoritate z cōſenſu pr̃is. Cum enī agitur de hiis in quib⁹ patri non acquiritur vſuf. non requirit̃ patris cōſenſus vt no. l. fi. §. neceſſitate. C. de bonis que libe. z Bart. iter libert as. §. filiuſfa. ff. de adul. z. c. fi. de iudi. li. vj.

28 **Adde** (iniuriaz) tan filiuſ fa. poſſit remittere iniuriā ſibi illataz inuito p̃re. de hoc eſt lex for. in. l. in ꝑſonā. ff. de pact. Et an a contrario poſſit pater remittere inuito filio. vide ibi gloſ. z Jaſ. in. l. contra iur. §. fi. cū l. in perſonam. co. ff.

29 ¶ † Item z idē eſt in vxore reſpectu bonoꝝ dotaliū ſi adiornet̃ ſine auctoritate et conſenſu viri quia q̃ntum ad hoc ipſa ſenſetur eſſe in viri (poteſtate) qđ eſt contra. l. fi. vxorem. C. de condi. inſer.

Adde (ptāte) ꝙ ſi mulier ē in viri ptāte. Ut Gene. iiij. c. de eua multiplicabo erūnas tuas z cōcept⁹ tuos in dolore pies filios tuos: z ſub viri ptāte eris. Et ip̄e dn̄abit̃ tibi. Itē mulier debet ſubeſſe in omnib⁹ viro. ter. eſt aur⁹ in. c. manifeſtū. in fin. cū duobus cap. ſeq. xxxiij. q. v. Et vide de primo dicto Ange. in. l. ſi vxorem. C. de condi. inſer.

30 ¶ † Item ſi pater vel marit⁹ fuerint adiornati ꝑ auctoriſando filiū aut vxorē. z ad diē aſſignatam nō cōparuerint ꝟtute defect⁹ curia debet filiū z vxorē ſi cōpareāt: z hoc petatur auctoriʒare.

31 ¶ † Item ſi aliquis ſit adiornat⁹ ad vnā z eandem diem corā dn̄o seneſcallo: z alio iudice ſubdito z compareat in maiori auditorio iudex inferior nō debet ꝯ ipſum dare defectū ſi de hoc ſibi cōſtet. Et ſi de facto dederit domin⁹ ſeneſculus ſuper hoc requiſitus illud remouebit iuxta. l. contra pupillum. §. fi. ff. de re iud. c. cum parati eſſemus. de appellationib⁹. Et hoc niſi fraus interuenerit vt no. c. paſtoralis. de off. deleg.

32 ¶ † Itē ſi ps petierit garādū z ille qui eſt adiornat⁹ pro ſuſcipiēda garādia fuerit cōtumax: pars ipſa tenetur ſe defendere et hoc periculo illi⁹ qui eſt cōtumax facta ꝓteſtatione de recuperando dāna z intereſſe nec amplius dabit̃ ſibi dilatio pro garādo habebit tamen dilationem pro ſe defendendo z reſpondendo.

33 ¶ † Itē ſi cōtumacia fuerit data hora inſolita z incōgrua puta in nocte vel noctis crepuſculo non valet vt. c. conſuluit. de offi. dele. §. Jedebunt. in aut. de iud. collat. vj. z maxime in actu in quo eſt ordinarie procedēdum.

34 ¶ † Itē z ſi cōtumacia data fuerit in die dominico vel alio ſolēni feſto ſimiliter nō valet vt. l. ſi feriatis. ff. de ferijs. z. l. fi. C. eo. tit.

¶ Item virtute defectus obtenti per illum qui vult ſuccedere per beneficiū inuētarij excluduntur illi qui poſſent vel vellent ſuccedere ſimpliciter: z facto inuentario declarabitur ꝙ ille recipietur vt heres defuncti cum beneficio inuentarij: nec eſt opus alia interpellatione.

¶ Item ſi aliquis eſt adiornatus ad comparēdum coram domino seneſcalo tali die ſine hore adiectione. ſi actus eſt iudiciari⁹ intelligit̃ hora tertia i q̄ ip̄e ſedere conſueuit z dare cōtra abſentem contumaciā: ſicut ſi locus omittatur i adiornamēto: qz intelligi-

tur vbi moꝛe maioꝛuȝ ius dicere
cõſueuit vt.l.ius pluribꝰ modis.
§.fi.ff.de iuſticia et iure.Si vero
eſſet actus extraiudiciarius foꝛ-
te iudex debet expectare horã ve-
ſperoꝛũ que eſt vltima hora diei
ad ius dicẽdum vt.§.ſedebũt iu-
dices.auć.de iud.colla.vj.vel vſ-
q; ad tenebꝛas incluſiue iuxta.c.
cõſuluit.de offi.dele.⁊ ſup hoc vi-
de.Bar.l.liber homo.§.decem.ff.
de verb.obli.⁊ inſti.de verb.obli.
§.in diem.in glo.ſuper verbo tri-
bu: debet.

35 ¶†Item ſi pars obtinuerit defe-
ctũ in parlamẽto contra partem
aduerſam opoꝛtet q̃ faciat eam
adioꝛnare ad ſequẽs primũ par-
lamẽtum ꝓ adiudicãdi vtilitatẽ
al's cadit ab vtilitate ipſius.Et
idẽ ſeruatur in reo ſi obtinuerit
cõgediũ cõtra actoꝛem idẽ etiam
ſi pars q̃ obtinuerit defectum in
parlamẽto pꝛocedat in cauſa ſe-
cundũ eius areſtamenta.Et ſi nõ
petat vtilitatẽ defectus vel con-
gedij:vel de ea non pꝛoteſtetur.
Pꝛo obtinenda vero vtilitate ſe-
cundi defectus pars que non cõ-
paruit poteſt adioꝛnari ad cer-
tam et competentem diem eiuſ-
dem parlamenti:et fiet adiudica-
tio vtilitatis ipſius et contuma-
cie:et hoc niſi ille qui fuit abſens
poſſit ſuam purgare contumaciã
ex cauſa iuſta ⁊ ꝓbabili q2 alias
fruſtra adioꝛnaretur.
¶Item opoꝛtet q̃ actoꝛ ꝑcedat
vel cõtinuet cãm ſuã de plamẽto
in parlamẽtũ:q2 alias eſſet locus
interruptioni ⁊ caderet ab inſtã-
tia:⁊ interdum a cauſa videlicet
a cauſa nouitatis ⁊ appellatiõis
reintegra.Et hoc niſi obtinuerit
releuamentum a rege quod ſatis
de facili conceditur.

36 ¶†Item ad hoc q̃ quis pꝛopꝛie
dicatᷣ cõtumax:duo requirũtur:
pꝛimũ q̃ ſciuerit vel ſcire potuit
⁊ debuit ſe fuiſſe adioꝛnatum.ſe-
cundũ qđ potuerit hr̃e acceſſum
ad iudicium:vt no.Bar.l.ex con-
ſenſu.§.fi.ff.de appel.l.itẽ veniẽt.
§.petitã.ff.de peti.here.cle.vni-
ca.de dolo ⁊ contu.

¶De pꝛocuratoꝛibus.

Summarium.

1 Pꝛocuratoꝛ non admittitur
ſine mandato.

2 Pꝛocuratoꝛẽ ꝯſtituẽs ſi moꝛetur
extra patriã ꝯſuetudinariã qua-
liter ſe gerere habeat.

3 Notarius an poſſit ſeipſum pꝛo-
curatoꝛẽ in pꝛocuratoꝛio inſcri-
bere.

4 Pꝛelatus aut vniuerſitas vel iu-
riſdictionem hñtes an pꝛopꝛio ſi-
gillo poſſit ſibi pꝛocuratoꝛes cõ-
ſtituere.

5 Pꝛocuratoꝛ põt cõſtitui a maioꝛi
parte habitantium.

6 Uniuerſitas carẽs cõſulatu an ⁊
qualr̃ cõſtituat pꝛocuratoꝛẽ.

7 Mandatum pꝛocuratoꝛis eſt ad
diẽ aſſignationis exhibendum.

8 Mulier an poſſit eſſe ꝑcuratrix.

9 Legitime impeditus an cogatur
pꝛocuratoꝛem conſtituere.

10 Pꝛocuratoꝛ gñalis an poſſit in
actibꝰ ſpãle mãdatũ exigẽtibus
conſtitui.

11 Pꝛocuratoꝛis officiũ a pꝛincipio
eſt volũtariũ:ex poſt facto autem
neceſſarium.

12 Pꝛocuratoꝛ an teneatur appel-
lare.

13 Pꝛocuratoꝛ ad negocia conſtitu-
tus ſi male ſe habeat cenſetur ta-
cite reuocatus.

14 Mãdatum ſpãle quibus caſibus

procuratori competat.
15 Procurator habēs mandatū ſpāle ſubſtituēdi pōt alium procuratorē ſubſtituere ⁊ eum reuocare.
16 Procurator an cogatur mandi copiā parti aduerſe dare.
17 Verba iſta in cauſis motis ⁊ mouendis in ꝓcuratorio inſerta q̄d operentur.
18 Mandatū ſpeciale procuratoris quibus verbis concipiatur.
19 Procuratoris cōtumacia an domino noceat.
20 Procurator an in cauſa criminali admittatur.
21 Miles an poſſit eſſe ꝓcurator.
22 Procurator iurat de calumnia in animam domini.
23 Tutor iurat in animā ſuam propter pupilli ignorantiam.
24 Sententia fertur in perſonā dn̄i non procuratoris.
25 Agitatum per procuratorē valet in preiudicium domini.
26 Procuratorem conſtituere quibus admittatur.
27 Procurator et tutor tenēt̄ur de culpa et dolo.
28 Procurator qualiter veniat reuocandus.
29 Procurator an admittat̄ in teſtimoniū in cauſa quam agit.
30 Procuratoriū loci magnifici poteſt publicari ⁊ ſcribi in regiſtris curie.
31 Procurator regis vel ducis pro ſimplici exceſſu nō admittitur ſine adiunctione promotoris.
32 Procurator acquirit dn̄o poſſeſſionem et proprietatem.
33 Prelati eccleſiaſtici poſſunt conſtituere procuratores.
34 Vaſſallꝰ pōt ↄſtituere ꝓcuratorē ſpālem ad pſtandū homagiū.
35 Procuratorium nō impugnatū in cauſa principali an poſſit impugnari in cauſa appellationis.
36 Procuratorium an debeat apud curiam remanere.
37 Procuratorium cēſetur domino cōparente tacite reuocatum.

1 Primo nullus vt † procurator admittit̄ ad agendū vel defendēdū in iudicio vel extra niſi ſit munitus procuratorio ſub ſigillo autētico curie tēporalis cōceſſo: ⁊ p̄ hoc facit .l. ſi qua. in fi. C. de epiſ. ⁊ c. poſt ceſſionem. de pba. l. vnica. i fi. C. ꝺ ſatiſda. l. ne ſatiſdatio. ff. rē ra. ha. et tenet hoc per. l. nō ſolū. §. qui alieno. ff. de procura. Et ſup hoc vide gloſ. ſuper verbo per appellationem cle. cauſam. §. rñſo. de elect.

2 ¶ † Si tamē pars cōſtituēs ꝓcuratorē morat̄ extra patriā cōſuetudinariā et terrā q̄ iure ſcripto regitur ſufficit habere procuratoriū manu notarij ſcriptum auctoritate regia ſignatū. Sed q̄d ſi pars aduerſa negat q̄ ille q̄ nolatur in ꝓcuratorio ſit ille q̄ ꝓcuratoriū deffert vel non vult occupare: ⁊ negat q̄ illud eſt nomen ſuū q̄d faciendū. no. Cy. in. l. ſi qua p̄ calūniam. C. de epiſ. ⁊ cle.

3 ¶ † Sed an notarius poſſit ↄſtituēdo (ꝓcuratorē) ſe ipſum in ꝓcuratorio ſcribere ⁊ ſignare iſtrumentū no. Bart. l. ſeruus communis. ff. de ſtip. ſeruorum.

4 Adde † (procuratorē) q̄ ꝓcurator eſt ille q̄ aliena negocia mandato dn̄i adminiſtrat. l. j. ff. de procu.

¶ Itē dn̄s habēs terram ⁊ iuriſdictionē in p̄ria iſta pōt cōſtituere ꝓcuratorē ſub ſigillo proprio

furta.l.ſi procuratorē.ff.de procu-rato.Et idem in prelato conuentu et in collegio et etiā in vniuerſitate habēte cōſulatū et ſigillum proprium. Uniuerſitas vero que nō habet cōſulatū non pōt cōgregari nec pōt procuratorē cōſtituere 6 ſine licētia domini vel iudicis ordinarij aut dñi ſeneſcali ſi cauſa pendeat coram eo.arg.l.ij.et.l.ſi quis decurio.de decurio.lib.x.et not. Barto.l.actor.prope fi.ff.rē ra.ha.et oportet q̃ conſtet de licētia per literas dñi vel iudicis ſaltem incorporatas in lrīs procuratorijs al's reijcereť procurato- 7 riū:et habitantes eſſent emēdabiles pena arbitraria. Uerūtñ ſinguli habitantes poſſunt procuratorem cōſtituere in plurib' pcuratorijs quolibet nō excedēte numerū nouē perſonaꝝ:decē eñi faciūt pplm;ſiue turbā:et no.p glo. c.j.de elect. Et procurator eo modo cōſtitutus recipiť ad pſequēdum litē pro omnib' habitātib'. 8 licet eū ꝯſtituerint vt ſinguli:qđ videtur eſſe contra.l.q̃ maior.cū ibi notis.ff.ad munici.collegio.ſ. licito et marie diuino cultu deputato et ſine licētia epī qñ habent patrimonia diſcreta et ſeparataꝫ adminiſtrationē:vt.c.qđ in cauſis.de pcura.no.Cy.l.neqꜫ.C.eo. tit.c.cū deputati.de iudic.c.ex literis.de pba.not.c.j.de pro.et.c. edoceri.de reſcriptis.l.j.§.penul. l.fi.ff.q̃ cuiuſqꜫ vniuerſitatis.

5 ¶ †Item maior pars habitātiū poteſt pcuratorē cōſtituere p ſe: et alijs habitātibus eiuſdē loci:et ſecundū quoſdā ſanior pars habitantiū' poſſet hoc idem facere: ſi tñ ppter hoc fuerint cōgregati cum licentia dñi vel iudicis vt dictum eſt qꝛ alias vt ſinguli in pluribus procuratorijs non poſſent hoc facere.ar.dicte.l.q̃ maior.et l.maiorē.ff.de pactis.facit.c.preſentium.de teſti.lib.vj.c.j.de his que fiunt a maiore parte capi.

¶ †Itē vniuerſitas non habens conſulatum de licētia dñi ducis: vt.ſ.pōt procuratorē conſtituere ad certā litē motā vł mouēdā de qua dꝫ fieri mentio expreſſa in literis liceñ.et pcuratorijs:qꝛ non pōt ꝯſtituere ad oēs lites:et ſi fiat nō valet:vt.l.ita tñ.ff.ad tre.no.q̃ dicuntur.l.neqꜫ.C.de procurato.

7 ¶ †Item pōt et plurics cōſueuit pcurator cōſtitui apud acta:opꝫ tñ q̃ ad diē aſſignatam actum ſit groſſatū et ſigillatū nec valet conſtitui niſi in illa cauſa tm̄. Et hoc mō habitātes pñt ſuos cōſtituere pcuratores i iudicio nulla obtenta licētia et quomō.no.l.nō eſt incerti iuris.C.de ſatiſdatio.l.ſiꝗ ne apud acta.C.de trāſact.

¶ †Item mulier non pōt eſſe pcuratrix niſi i certis caſib' quos no.quia.l.abſente.C.de pcurato.

¶ Item tutor prelatus aut collegium poteſt conſtituere procuratorem.no.l.neqꜫ.C.de procura.

¶ Itē pcuratori p'actore cōpar. in iudicio:neceſſaria eſt gratia.

Adde In Frācia huiuſmodi gratijs hodie nō vtimur:vt.ſ.diximus.et ſic in vanum laborauerunt qui edificant eā.niſi in cauſa impedimenti et certis alijs caſib':in titu.de cōtumacia.§.viij.declaratis:ſed in pcuratore rei ſecus q̃uis in curia Cuſſiaci et patria Borboñ.in cā nouitatis ſeruet ꝯtrariū eo quod dicūt q̃ vterqꜫ litigātium cenſeť eſſe actor contra.l.ij.§.j.ff.cōi di-

ul.ꝛ.l.in tribus.ff.de iudi.
9 ¶†Jtē ille q̄ nō pōt agere vł de/
fendere perſonaliter an teneatur
procuratoꝛē cōſtituere.not.l.j.ff.
de diuer.ꝛ tēpo.preſcrip.l.queſi/
tū.ff.de reg.iu.l.j.C.de reſti.mili.
glo.l.ij.§.ſi quis.ff.ſi quis cau.
10 ¶†Jtem ꝑcuratoꝛ gnālis nō ad
mittiť ad ea q̄ requirunt ſpeciale
mādatū:velyti ad petēdū benefi/
ciū in integrū reſtitutiōis: ꝛ hoc
principaliter quia ſecus ſi inci/
denter vt no.Bar.l.de pupillo.§.
cū ꝑcuratoꝛ.ff.de noui ope.ꝛ no.
c.coꝛā.et.c.ſuſcitata.de in integ.
reſti.l.illd.§.ſi talis.ꝛ.l.pōponi⁹.
§.ſi.ſi.ff.de minoꝛ.Alteri⁹ dicunt
practici plures q̄ procuratoꝛ do
mini non auditur petens remiſ/
ſionem hominis ſibi fieri:niſi in/
ſerantur in procuratoꝛio ſuo ver
ba iſta ſcilȝ ꝛ cognitionē hominū
petendi vel ſimilia dicentes q̄ il/
lud exigit ſpeciale mēdatum iux/
ta.l.pomponius.in princi.nuper
alleg.ꝛ not.c.fina.de di.
11 ¶†Jtē nō cogiť q̄s inuit⁹ ſuſcipe
onus ꝑcuratiōis.Si tñ illud ſu/
ſcepit teneť cāȝ ꝓſeq̄ vſq̄ ad diſ/
finitiuā incluſiue vt no.l.inuit⁹.C.
12 de procura.†Sȝ an teneať appel
lare no.ibidē de ꝯſuetudine ꝑcu/
ratoꝛ quacūq̄ pte litis pōt deſi/
ſtere nec ꝯpellitur appellare nec
appellationē ꝓſequi:ſi tñ appel/
lauerit teneť dn̄o ſignificare:ita
q̄ domin⁹ poſſit renūciare appel
lationi vel eā ꝓſequi:alias ſi ap/
pellatio eſſet deſerta ꝑcuratoꝛ te
neretur forte ad itereſſe domini.
13 †Jtem ſi ille quē conſtitui procu
ratoꝛē ad agendū negocia mea ꝛ
ad exigendū debita efficiatur peſ
ſimi regiminis: ita q̄d eſt dilapi/
datoꝛ bonoꝛū notoꝛius tacite vi/
deť reuocatū eſſe mādatū.vt no.
Bar.l.ſi cū coꝛneli⁹.ff.de ſolutio/
nibus.
¶Jtem vtrūȝ ꝛ quādo valeat ꝓ
ceſſus agitatus cuȝ illo qui non
erat procuratoꝛ vel agitat⁹ a fal
ſo ꝓcuratoꝛe.no.l.iȝ.C.de ꝓcur.
¶Jtem an dominus vel minoꝛ
poſſit habere ratum illud q̄d ge/
ſtum eſt in iudicio per falſum ꝓ
curatoꝛem.no.l.ſi tutoꝛ.C.in qui
bus cauſis in integ.reſti.
14 ¶†Jtē requiriť etiā ſpeciale mā
datum ad(tranſigēdū)vt.c.inno
tuit.de arbi.ꝛ.c.per tuas.e.ti.et
ad deferen.iuramentum.vt.ff.de
iureiu.l.iureiur.§.finali.

Adde (tranſigendum) doctoꝛ.ꝛ tex.in.l.trāſa/
ctionis.C.de trāſac.q: vt ibi dicit
Jacob.butr.q̄ habeť exercitium
actiōis nō hȝ poteſtatē deciſiōis.
¶Jtem in cauſa matrimonij:vt
no.c.ſi.de ꝑcu.l.vj.Et ſuper his
vide.c. quid agendum.eod.titu.
li.vj.vbi gl.ꝛ.l.nō ſolū.l ſi.ff.de ꝓ
cura.et Bar.l.fili⁹ fa.ff.de dona.
15 ¶Jtem procuratoꝛ habēs man/
datū ad hoc pōt aliū(ſubſtitue
re)ꝑcuratoꝛē et eū reuocare vt
habeť.in.c.is q̄.de ꝑcu.li.vj.ꝛ.l.
ſi q̄s.C.de procu.Non tamen va
let reuocatio procuratoꝛis vel
ſubſtituti donec veniat ad noti/
ciā partis vt no.c.ij.de procurat.
li.vj.c.ex parte decani.de reſcrip.
l.in vſu capione.§.j.ff.de diuer/
ſis.ꝛ temp.perſcrip.

Adde (ſubſtituere) q̄ poſ/ſet hic queri an pro/
curatoꝛ poſſit ſubſtituere.Diſtin
gue aut loq̄mur l ꝑcuratoꝛe ad
iudicia vel ad negocia.Pꝛio ca/
ſu ſi eſt ꝑcuratoꝛ i rē ſuā idiſtincte
pōt ſubſtituere.l.illā.C.de dona.

Si vero eſt ꝓcuratoꝛ ſimplex tūc ante litiſcon. nō poteſt ſꝫ poſt ſic. l. quod quis. l. nulla. ⁊ .l. pꝛocuratoꝛibus. C. de ꝓcur. Secūdo caſu aut loquimur in pꝛocuratoꝛe generali: aut in pꝛocuratoꝛe ſpeciali: ſi in generali poteſt aliū pꝛocuratoꝛē ſibi ſubſtituere. l. ſi pꝛocuratoꝛem. §. ſi quis. ff. mand. l. j. §. magiſtrū. ff. de exerc. l. quicūqꝫ. in fi. ff. de inſti. Si in ſpeciali et tūc mandatū ſibi factum habet certā limitatam foꝛmam: tūc poteſt alium ſubſtituere qꝛ non videtur electa induſtria pſone. ff. quod vi aut clam. l. ſi ego. extra. de offi. de leg. c. is cui. pꝛimo reſp. l. vj. Si vero mādatū nō habet certam ⁊ limitatam foꝛmam tunc non poteſt alium ſubſtituere niſi hoc ei fuerit pmiſſum a mandāte. et ita loquitur. l. penu. §. ij. ff. de diuer. ⁊ temp. perſcri. Nō eſt qꝛ videtur eē electa induſtria perſone. l. mandatū. in fi. ff. mandat. de quibus vide Bal. in pꝛed. l. ſi ꝓcuratoꝛē. §. ſi q̄d. ff. māda. ⁊ Abb. de ro. l. d. l. quicunqꝫ. §. fi. ff. de inſtitu.

16 ¶ †Iteꝫ ſi ꝓcuratoꝛium ſit expꝛeſſe cōceſſum ꝓ lite aut negocio de quo agitur ⁊ caſus hoc exigat: ꝓcuratoꝛ non debet illud recuperare: aut falteꝫ tenetur relinquere parti requirenti exemplar: ſeu vidimus: vt cōſtet de mandato ⁊ hoc expē. illius qui cōſtituit ꝓcuratoꝛē: vt expꝛeſſe tenet. Bart. l. ij. §. defendi. ff. ex qb⁹ cau. i poſ. ea. ſed ita nō vtimur: qꝛ fit expē. illius q̄ hoc requirit eo ꝙ ſit ad eius vtilitatem et requeſtam.

17 ¶ †Item ſignanter dicitur in litteris pꝛocuratoꝛijs in omnibus cauſis motis ⁊ mouēdis: qꝛ alias cenſeretur eſſe conſtitutus pꝛocuratoꝛ in hꝭ tantum q̄ ſunt iā mote ad pēdeñ. ⁊ eis annexis ⁊ tenet Bart. l. dā. §. ſi his q̄ habebat. ff. de dā. infec. facit. l. i. q̄ habet. i fi. cum. l. ſeq. ff. de tut.

18 ¶ †Itē in caſibus ſuperi⁹ alleg. ⁊ alijs in q̄bus req̄ritur ſpeciale mādatū: ſufficit ꝙ fiat verbis generalibus veluti cognitionem hominum petendi appellādi appellationes pꝛoſequēndi et alijs ſimilibus. Aliqua tamen requirunt ſpeciale mandatū et expꝛeſſum vt (matrimoniū) cōtrahendi hereditatem adeundi et ſimilia. In quibus verſatur magnum periculū vt nota. per. Bart. l. filiuſfa. ff. de dona.

Adde (matrimoniū) Et videas de mandato in contrahendo matrimonio ꝑ doc̄to. l. c. fi. de cura. in. vj. In q̄b⁹ caſibus requirit̄ ſpeciale mādatuꝫ vide. Bar. in. l. illud. ff. de minoꝛ.

19 ¶ †Item contumacia ꝓcuratoꝛis nocet domino etiam ſi dñs ꝗ pꝛimum ad notitiā eius peruenerit expꝛeſſe contradixerit petens purgarē contumaciam: qꝛ nō audietur ſaltem ſine reſcripto pꝛincipis ⁊ niſi refuſis expenſis et de hoc nota. c. j. in fine: vt lite nō cōteſta. ⁊ ibi gloſa. l. ignoꝛantis. ff. de pꝛocurat. pꝛocuratoꝛ auteꝫ tenetur ad expē. que euenerint ꝓpter contumaciā: vt notat Bar. l. ſi ſe non obtulit. ff. de re iudi. et no. eo. titu. infra.

¶ Item maioꝛ. xiiij. annis poteſt cōſtitui pꝛocuratoꝛ quia talis reputatur etatis perfecte: tam in agendū in iudicio quam extra: niſi aliud obſtet. ⁊ etiā maioꝛ quatuoꝛdecim annis habēs curatoꝛē poteſt ſimiliter conſtitui pꝛocura

toꝛ:et idem in filiofa.vt.c.non in-
iuſte.de ꝓcurato.⁊.l.exigendi.C.
de procurato.cum ibi notatis.

Adde (maioꝛ.xiiij.)l ꝗ eta-
te qs poſſit eſſe pro-
curatoꝛ hodie iſtud eſt deciſum
per.c.ꝗ generaliter.§.licet de ꝓ-
cura.in.vj.q2 iunioꝛ.xx.annis nõ
poteſt eſſe ꝓcuratoꝛ in iudicio ꝑ
Cynũ l.l.exigẽdi.C.de ꝓcurat.ꝑ
Abb.in.c.non iniuſte.in glo.j.ex-
tra eo.limita.non ꝓcedere in ca-
ſu le.exigendi hic alle.vbi minoꝛ
admittiur ad defenſionem pa-
tris filiuſfami.etiam ſine cõſen-
ſu patris dũmodo ſit maioꝛ po-
teſt eſſe ꝓcuratoꝛ:vt per Abb.in
d.c.non iniuſto.Procuratoꝛ vero
ad negocia poſt.xvij.an.Et de
iſto procuratoꝛe ad negocia.vide
ſcrib.in.l.prima.de exer act.

¶Item ille qui captus eſt ab ho-
ſtibus poteſt ꝯſtituere ꝓcurato-
rem ad negotia:⁊ ſaltem ad illa
que ſunt neceſſaria pro redem-
ptione ſua vt.l.ſeruum.§.j.ff.de
procurato.in alijs non.vt not.du
cta.l.ſeruum.in prin.et.l.ab hoſti
bus.in prin.ff.ex quibus cauſis
maio.

20 ¶†Item in cauſa criminali nõ
admittitur procuratoꝛ potiſſime
ſi delinquens fuerit adioꝛnatus
ad cõparendũ ꝑſonaliter ſub pe
na banni.⁊ pro hoc.l.j.ff.de pu-
bli.iudi.c.tue.de procura.ſec⁹ ſi
ciuiliter agat.vt not.Cyn.l.cũ rẽ
pecuniariã.C.de ꝓcu.niſi fuerit
adioꝛnatus vt cõpareat ꝑſonalr
in.l.pecuniarijs.C.eo.tit.ita no.
Bar.l.de minoꝛe.ff.de q̃ſti.Fallit
in cauſa vniuerſitatis etiã dato
ꝙ agatur criminalr:vt no.in.l.
fin.C.de re mili.libro.xij.

21 ¶†Itẽ miles armate aut celeſti
militie nõ poteſt eſſe ꝓcuratoꝛ
et de hoc nota per Innocen.c.cũ
I.et.A.de re iudicata.et in.c.j.et
ſeq.ne clerici vel mona.⁊ in mili-
tem.C.de ꝓcurato.in aut.de ſan-
ctiſ.epiſco.§.aliud.collatio.ix.ci-
uiliter autem non poteſt procura
toꝛ cõſtitui:vt.l.neqꝫ.C.de procu.
vide cle.religioſus de procurato.
Si tamen ab initio fuerit admiſ-
ſus amplius non poteſt recuſari:
vt not.l.ita demum.C.de procu-
rato.l.de pupillo.§.ſi ꝓcuratoꝛ.
ff.de no.ope.nuncia.

Adde (procuratoꝛ)qꝺ mi-
les ſine fraude põt
cõſtitui ꝓcuratoꝛ in rẽ ſuã.l.qui
ſtipendia.C.de procur.In alia au
tem cauſa an admittat etiam ſi
nõ repellat aperte.vide Bart.in
l.filiuſfa.§.veterani.ff.de ꝓcura.
et gloſ.in.l.ita demum.C.eo.con-
tra quam videtur tenere Barto.
Nec etiam admittitur pro coniũ
cta perſona:vt dicit Alexan.in.l.
militẽ.C.de procurato.Quid de
muliere? dic ꝙ non poteſt per.l.
alienam.C.eo.niſi tribus concur
rentibus:vt not.Paul.in.l.femi-
nis.ff.eo.Primo ꝙ illa ſit coniun
cta ꝑſona.Secundo ꝙ ille ꝓ quo
mulier agit impediatur per ſeip-
ſum litigare.Tertio ꝙ alium ido
neum non reperiat.

22 ¶Item ꝓcuratoꝛ iurat de calũ-
nia in animã dñi ſui:vt.c.j.⁊ fin.
de iur.calũ.lib.vj.⁊ poteſt renun
ciare procurationi in quacunqꝫ
parte litis etiam inuito domino
quod eſt cõtra.l.inuitus.C.de ꝓ-
curato.nec etiã domino condem
nato procuratoꝛ tenetur appel-
lare vel ſi appellauerit nõ tenet
cauſam ꝓſequi:licet forte teneat
hoc domino nunciare.et ſuꝑ hoc

no. Cy.l.inuit⁹.alle.ꝛ glo.c.non in inſti.de ꝓcur.ſecus forte de tutore.l.ſi bonã cauſaȝ.de admini. tuto.

23 ¶ †Tutor aũt iurat in animam ſuã propter pupilli ignorãtiã.vt no.l.ij.§.hoc aũt.C.de iura.calũ. Et requirit in procuratore ꝙ habeat ſpeciale mãdatũ.ꝛ ſemꝑ ponitur i literis ꝓcuratorijs:vt in iuribus predictis q̃ etiã iurabit de malicia ſi iudex req̃rat et ſuꝑ hoc notat ea que habentur.c.ij. de iura.calũ.li.vj.ꝛ.l.ſi q̃b⁹ op⁹. §.ſi alieno nomine.ff.de dã.infec.

24 ¶ †Iteȝ ſi dies fuerit aſſignata ad diffiniẽdũ ꝛ iterim ꝓcurator fuerit reuocatus iudex:nihilominus cum ipõ poteſt ꝓcedere ad proferendũ ſententiam vt.c.auditis.de procurat.Et ideo in parlamento ex tunc non curatur de procuratorio:nec datur dies ad diffiniendum :quia ſemꝑ fertur ſententia in perſonam domini et non(procuratoris).Et vide que no.l.j.C.ð ſentẽ.ꝛ interlo.om.iu. et.l.fi.C.de iniurijs.

Adde (procuratoris)ꝙ lȝ ſit altercatio inter ſcrib.ꝛ ſint glo.diſputantes ꝛ p̃cipue⁹in.l.j.C.de ſen.ꝛ interlo.vtrũ ſit ferẽda ſententia in pſona domini vel ꝓcuratoris tamen vide gl.fi.in.c.lȝ.de ꝓba.extra que dicit de hoc nõ eſſe multũ curãdũ.

25 ¶ †Item ſi per acta ꝓceſſus conſtet ꝙ talis vt procurator rei vel actoris comparuit in iudicio et litem conteſtatus eſt illud quod per eum actũ eſt valet in preiudiciũ conſtituentis etiã dato ꝙ nõ appareat in preſenti de procuratorio.in curia vero ſpirituali inſerit procuratoriũ in ꝓceſſu.Sed in cauſa appellationis opus eſt habere nouũ ꝓcuratoriũ nec ſufficit ꝙ p̃mum ſit in ſacco.Et idẽ in iudicio ſuper principali dato ꝙ procuratorium ſit petẽs commiſſarios referẽdarios ꝛ pro inqueſtis ſẽdis deputatos:q: procurator tenetur qualibet die in iudicio fidem facere de procuratorio ſi pars aduerſa requirat.

26 ¶ †Item tutor curator filiusfa. auctorizatus per patrẽ et ceteri agentes nomine ſuo vel alieno poſſunt procuratorẽ ↄſtituere in quacunq̧ parte litis :licet iura ſonẽt aliđ vt no.l.neq̧.C.de procura.Similiter iunior.xxv.annorũ non habẽs curatorem poteſt cõſtituere procurato.vt no.l.cuȝ minor.ff.rem ra.hab.ꝛ.l.neq̧.C. de procura.

27 ¶ †Item ꝓcurator cuius dolo vel culpa aduerſarius obtinuit cõdemnationem expenſarũ:tenetur dominum ſeruare indẽnẽ et expenſas ſoluere de ſuo vt.l.vnica.§.ſi procurator.ff.ſi quis ius di.nõ ob.Et idem in tutore:vt.l. nõ eſt ignotum.C.de adminiſtratione tu.ꝛ.l.quicquid.C.ex.tu.Et vide Spe.in titu.de execu.ſen.§. ſequitur.in verſu.Sed quid ſi ꝓcurator.bar.l.cõtumacia.in prin. ff.de re iudi.

28 ¶ †Item quomodo eſt reuocandus procurator nota.l.j.C.de ſatiſda.Et an ſufficiat generalis ꝓmiſſio facta per dominũ de rato ꝛ iudicio ſiſti.Nota ibidem.

29 ¶ †Iteȝ an ꝓcurator admittat̃ in teſtimoniũ in cã(quã ꝓcurat) Uide Bar.l.deferre.ff.de iu.fiſ.ꝛ Cy.in.l.qm̃ liberi.C.de teſtibus.

Adde (quaȝ ꝓcurat)ꝙ dominus Ang.in.l.qm̃ hic alleg.

hic alle.dicit allegādo Cy.ꝙ ne-
ſcit an procurator iudicū vel ne-
gociorꝫ admittatur in teſtimoniū
pro domino: de conſuetudine tñ
dicit ꝙ ſi haberet iudicare non
admitteretur.

30 ¶†Item procurator domine co-
mitiſſe Bolonie:vel alterius loci
magnifici poteſt requirere iudicē
ſedentem pro tribunali: vt litere
ſue ꝓcuratorie publicentur in re
giſtris curie: et valet ita qđ oſtē-
dendo extractum a regiſtris groſ
ſatum ⁊ ſigillatum illud ſufficit:
ſaltem in predicta curia ⁊ aduer-
ſus omnes.Secus in alijs literis
que producuntur in modum pro
bationis.Et ſuper hoc vide.l.pu-
blicati.cū ibi notatis.C.de teſta.

31 ¶Item procurator domini ducis
qui agere nititur in caſu non pri-
uilegiato pro ſimplici iniuria vel
exceſſu nō dꝫ admitti ſine ꝓmoto
re contra eū vt ſi reus obtineat:
valeat recuperare expenſas.Et in
omni cauſa non auditur procura
tor niſi conſtet iudici de informa-
tione.Veruntamen ſi lite penden
te:promotor moriatur vel renun-
ciet liti ⁊ cauſe ſolus procurator
admittitur ad proſequendū litēꝫ
vſqꝫ ad diffinitiuam.vt not.Cy.l.
ſine contra.§.ſi.ff.de li.agnoſcen.

32 ¶†Itē ꝑ ꝓcuratorē acquirit dño
dñiū ⁊ poſſeſſio.l.j.§.ꝑ procurato
rē.ff.de acq.poſ.⁊ no.l.ꝙ donatū.
ff.de dona.Sufficit autē ꝙ in lrīs
contractus pars confeſſa fuerit
ipm eſſe ꝓcuratorē.Et ideo com-
muniter inſerunt hec verba quē
confeſſus eſt eſſe procuratorem et
habere ſuper hoc ſpeciale man-
datum.Et iſtud ſufficit dato ꝙ nō
cōſtet de ꝓcuratorio vt no.l.opti-
mā.C.de contrah.⁊ commit.ſtip.

33 ¶†Itē prelati ⁊ alij viri eccleſia-
ſtici pñt ꝯſtituere ⁊ conſtitui ꝓcu-
ratores.vt cle.ſi.de procurato.

34 ¶†Iteꝫ in cauſa qua agit ꝙ vaſ
ſalus recipiatur in fidē ⁊ homa-
giū/requirit ꝙ ꝓcurator habeat
ſpeciale mādatū requirēdi ꝙ dñs
ſuus per curiam recipiatur in fi-
dem ⁊ homagium.⁊ hoc notorie
ſeruatur in parlamento.

35 ¶†Item ſi ꝓcuratoriū non fue-
rit impugnatum corā primo iudi
ce imo fuerit ꝓcurator admiſſus:
nō pōt impugnari corā iudice ap
pellationis:nec etiam perſona ip
ſius recuſari ſeu reprobari: niſi
ex noua cauſa:vt not.l.j.ff.an per
alium.c.appella.

36 ¶†Item ꝓcuratio illius qui cō-
paret pro altero ex litigantibus:
dꝫ remanere penes cōmiſſarios ⁊
poni i ſacco nec forte ſufficeret ip
ſam inſerere in proceſſu niſi hoc
fieret partibus conſentientibus
⁊ volentibꝰ ꝙ illa inſertio valeat
originale.

37 ¶†Item ſi dñs qui cōſtituerat ꝓ
curatorem compareat in iudicio
⁊ potiſſime lite nōdū cōteſtata ni-
ſi ꝓteſtet actis in curia ꝙ compa
ret citra reuocationem procura-
to.⁊c.Ex hoc cenſet reuocatꝰ ꝓcu
rator.vt nota.§.ſi rē.inſtitu.de le-
ga.Et hoc eſt verum niſi compa-
reat neceſſitate compulſus:vt qr
forte fuit ordinatum ꝙ veniat iu-
raturꝰ in ꝑpria vel alia de cā. Et
de hoc eſt text.c.ſi quis.de procu-
ra.lib.vj.ſed iſto iure non vtimur
in curia ſeculari.

¶De tutore ⁊ curatore.

¶Summarium.

1 Pater eſt legitimus admini

C

gnatam altera eorum non comparet: aut non tradit ſcripturas ſuas non cadit ab eis: ſed ſolum tenetur in expenſis. ratione retardat. proceſſus. Si vero ad ſequentē diem iterū pars deficiat in cōparando vel in tradēdo refert q2 aut eſt rea z ipſa cadit a cōcluſiōibus z requeſtis ſuis declinatorijs vel dilatorijs: z eſt procedendum ſup principali. Si vero ſit actrix tūc adiudicande ſunt parti cōparenti cōcluſiones ſue: ſi ſint iuris conſone: alias nō ſecūdū q2 materia eſt ad hoc diſpoſita: z hoc ſi p ſus poſſit expediri: alias eſt inquirēda veritas ſup factis. per ipſaz propoſitis vel propoſiñ. ſuper principali ſibi remanentibus ſaluis.

¶ Itē ptib9 appūctuatis ad tradendum per modum memorie eo forte q2 actor petijt ſibi dari defectū zc. Et ſi ipſe actor fuerit cōtumax: z reus tradiderit ſcripturas ſuas: actor cadit ab eo ſuper quo ptes fuerāt appunctuate in memorijs. z condēnabit in expeñ. factis propter proceſſus retardatiōnē z contumaciā z maxime ſi non fuerit litigatum ſuper principali. Si natē partes litigauerit ad omnes fines: vt ſit in cauſa nouitatis appellationis et quibuſdam alijs: caſus eſſet magis dubius: verūtamen q2 ſtilus eſt rigoroſus volens q2 pars q̄ nō tradit facta ſua cadat ab eis: et actor a cauſa non debet extēdi ad caſum predictum vz quando partes fuerint appunctuate in memorijs ſaltez vt actor cadat a cauſa z petitione ſua z in expeñ. ſatis punitur eius contumacia. Et retento eodem themate ſi actor ſit pñs z non tradit memorias ſuas fiet predicta declaratio. z dabitur dies ad litigandum ſuper principali vel ad tradendum per modum factorū. Se autem abſens fuerit adiornabitur ad procedendum vt. ſ.

12 ¶ † Item procurator actoris non admittitur ad agēdū ſine gratia per quā princeps concedit actori facultatem comparandi per pcuratorem: fallit tamen in pluribus caſibus. Primo ſi agat prelatus cū collegio vel conuentu. vel ſi ſol9 prelatus epiſcopalem obtinēs dignitatē: q2 tales egregie perſone nō tenenť venire perſonaliter ad iudiciū. iuxta no. auť. ſi iudex. l. nec honore. C. de epiſc. z cle. l. ad pſonas. ff. de iureiur. z. l. ſi. C. de iniurijs.

¶ Item ſecundo fallit in conſulibus z vniuerſitate alicui9 loci vel ville z potiſſime ſi habitañ. z forañ. in loco vel villa ſunt decem z vltra quia illi cēſentur facere populum ſeu turbam. vt no. glo. c. ſ. de elec. z hoc ſi agant vt vniuerſi: ſecus autem vt ſinguli.

¶ Item tertio fallit in tutore curatore aut alio legitimo adminiſtratore: q2 procuratori pro eis z quolibet ipſorum eo nomine agēti non eſt neceſſaria gratia.

Adde (Judicium) Ad ſciendum que perſone nō debēt ratione dignitatis comparere in iudicio pſonaliter vide. l. quicunq2. C. de procurator. et ibi Cy. poneñ. duas rationes: vna eſt motiua q2 in iudicio prelatis z alijs habentib9 dignitatez non poſſet reuerētia exhiberi quia debent ſtare non ſedere. l. quiſquis. C. de poſtula. Alia eſt rō q2 pter corpotētiā aduerſarij terrenť. vide docto. in. c. mulieres ſ. fin. de

ſu.in.vj.Et vide iaſ.in.l.ad perſonas.ff.de iureiuran. ·
¶Jtē in cā impedimēti niſi agat p modū nouitatis ꝛ querimonie: quia tunc neceſſaria eſſet gratia.
13 Adde notatu dignum ꝙ hm̄oi gratijs hodie nō vtimur qꝛ q̄lꝫ admittit ad agēdū ſine gr̄a vt reſcripto ludouici. xij p̄ncipis nr̄i cauet:ꝛ ſi mihi nō ſultis creders ꝓib⁹ cancellarie ꝛ practicis credite.ad ꝯpendū p ꝓcuratorē:ꝛ hoc corā iudice:ſec⁹ vero corā ꝯmiſſario cām nouitatis exequēte:hoc tñ fallit qñ ſeruiens alicui⁹ dñi ducis adiornat corā dño ſeneſcallo rñſur⁹in caſu nouitatis qꝛ tūc nō eſſet neceſſaria gr̄a ꝯ ip̄m actor pōt manuteneri:ſed habebit tm̄ reſtitutionē impedimētinin quo caſu nō requiritur gratia vt dictum eſt.
¶Jtem fallit etiam in viduis ꝛ miſerabilibus perſonis.
¶Jtem in materia anticipationis cōtra illū qui appellauit ad aſſiſias vel magnos dies:qꝛ appellans eſt originarius actor.
¶Jtē lite cōteſtata vel etiā ꝑtib⁹ auditis ad omnes fines ꝛ appūctuatis ad audiendū ius vel ad tradendum per modum memorie ſup aliquo acceſſorio vel emergenti in cauſa principali.
¶Jtē nec etiā reqrit gr̄a ad preſentādū corā greffierio ꝓ illo qui appellauit etiā dato ꝙ ſimul agatur ſuper attentatis vel exceſſib⁹.
¶Jtē et in omni cauſa admittitur ꝓcurator corā domino ſeneſcalo ſi deponat.x.ſolid.penes curiam ꝛ hoc fuit gratioſe introductū quia contractum procedit ex quadam equitate burſali.
¶Jtem ſi aliqs cā impedimenti faciat adiornare corāꝫ iudice ſeruientē; qui oppoſuit vel partē q̄ opponi fecit impedimētum:ꝛ die aſſignato actor nō cōpeat ps aduerſa hꝫ ꝯgediū:nō tñ cū tali vtilitate qꝛ manuteneat ꝛ poſſeſſiōe rei de qua agitur:qꝛ nondum conſtat ꝙ reus fecerit fieri expleta ꝓ poſſeſſione tuenda ꝛ conſeruāda. Et forte ſi pars que conqueritur cōparuiſſet:reus dixiſſet ꝙ vt dominus direct⁹ aut vt creditor vel alia de cā faceret fieri expleta ꝛ ideo actor erit readiornand⁹facta declaratione in ꝯgedio vel adiornamento ꝙ reus aſſerit rei poſſeſſionē ad ſe pertinere.Et ſi ad dieꝫ prefixam ad procedendum ſuper congedij adiudicatione actor iterū nō cōpareat:ꝛ nō valeat purgare cōtumaciā vel niſi offerat ſe paratū ꝓbare ꝙ reus fecit fieri expleta vt creditor vel vt dñs directus vel alia de cauſa q̄ nō tāgit nec concernit rei poſſeſſionem.
14 ¶Jtem ſi actori detur reintegra defect⁹ cōtra ſeruiētē reptuꝫ in ꝑſona eo ꝙ non cōpareat vel nō adiornauit garandum ſuuꝫ virtute ipſi⁹ defect⁹ ipedimēta admouebunt vna cū expeñ.tātuꝫ:qꝛ pars abſens nō dꝫ vt ꝯtumax reputari cū nō fuerit adiornata ſec⁹ ſi det defectus cōtra illū qnē ſeruiens adiornauit pro ſuſcipienda garādia vel contra partem adiornatā ſuper remotione impedimēti poſſeſſionis rei de qua agitur:quam poſſeſſionem actor aſſerit ſibi cōpetere:quia inutroqꝫ caſu actor eſt manutenendus in poſſeſſione ſua cum remotione expletoruꝫ expenſarumqꝫ et damnorum cōdēnatione.
¶Jtē in cauſa appellationis cau

ſa integra contumacia improtat
finalitatē ſeu lucrum cauſe:ſicut
dictum eſt in cauſa nouitatis.Eſt
tamē differētia in modo ꝓcedē
di:quia ſi illi qui ſunt adiornati
obtineant cōgediū contra appel
lantem:ſtatim dȝ fieri declaratio
pro ipſis ad fines congruos ſm
materiam ſubiectā.Si v̄o appel
lans obtinet defectum cum vtili
tate de iure:vt eidem fiat decla
ratio requiritur ꝙ illi iteꝝ adior
nētur viſuri ⁊ audituri fieri ꝑ iu
dicem p̄dicte vtilitatis declara
15 tioneȝ:†qꝛ ſemper preſumit̄ pro
iudice ⁊ re iudi.Et ſi ad diem aſſi
gnatā appellati ſeu intimati offe
rant ſe paratos procedere in cau
ſa appellationis non audientur
imo ꝓcedēdū eſt ad p̄dictā adiu
dicationē niſi ipſi ex cā ꝓbabili
poſſint purgare eorū cōtumaciā.
16 ¶†Itē mortuo appellato vel in
timato in omni cauſa appella
tionis appellans tenet̄ facere ad
iornare heredes ipſi⁹ ad reſumē
dū proceſſum alias heredes pre
dicti in aſſiſus vel magnis dieb⁹:
⁊ idem in parlamēto poſſent pe
tere congedium contra appellā
tem quod dabitur eis dato ꝙ ap
pellās cōpareat ⁊ hoc ſi fuerint
preſentati:ſecus autem econtra:
quia mortuo appellāte ſi here
des ei⁹ ad preſentata comparcāt
admittuntur ad reſumendū pro
ceſſum ſine alio adiornamento.
17 ¶†Item fere pro omni cōtuma
cia expēſe debentur ⁊ ſunt preiu
dicabiles ex ꝑte rei qui non com
pellitur ꝓcedere in cā.niſi pri⁹ re
fuſa ꝯtumacia:vt not.l.ſancim⁹.
C.de iudic.c.fi.de do.⁊ contuma.
⁊ no.Bar.in.l.contumacia.§.j.ff.
de re iudi.⁊ no.in ti.de expenſis.
18 ¶†Item ſi quis vult cedere ſeu
gurpire rem quam tenet i emphi
theoſiȝ.Et ſuꝑ hoc fecerit adior
nare dn̄ȝ directū ſi dn̄s.ſ.vel alte
ra die re integra fecerit defectum
actori adiudicabit̄ petitio ſua ⁊
hoc ſuis expeñ.qꝛ ipm̄ fieri pote
rat extra iudiciū.Si v̄o dominus
cōpareat ⁊ ſe opponat:proponat
ꝙ cauſas ſue oppoſitionis et ad
diem ſequentem non veniat nō
propter hoc cadit a cauſa q̄ iā ſa
cia eſt mercēnaria:ſed eſt necesse
obtinere ſecundum defectum cu
ius virtute dn̄s repellendus eſt
a ſua oppoſitione:⁊ debet in ex
peñ.cōdemnari.Si vero domin⁹
adiornatus vt.ſ.obtineat conge
dium re integra actor cadit ab in
ſtantia:⁊ tenetur in expenſis.
19 ¶†Item in cauſa aſſecuramenti
ſi ad primum diē vl' ſequentem ⁊
re integra re⁹ fuerit contumax:da
bitur actori defectus cū commiſ
ſione ꝙ reus cōpellat̄ ꝑ captionē
perſone vel bonorum ſuorum co
ram iudice cōparere ⁊ ad ſtāduȝ
iuri:qꝛ preſumitur pro actore qui
per iuramentum aſſeruit ſe habe
re iuſtam cauſam petendi aſſecu
ramētū.Et ſi re⁹ poſtea procedat
⁊ ꝓponat defenſiones ſuas rela
xabitur:tenet̄ tn̄ prius ſoluere ex
penſas contumacie literarumꝙ
commiſſionis ⁊ executionis earū
dem:niſi ipſe poſſit purgare con
tumaciam ſuam.
20 ¶†Item ſi quis fuerit adiorna
tus et comprehenſus perſonali
ter ſuper agnitione cedule ma
nu ſua ſcripte vel ſignate et ad
diem non compareat datur acto
ri defectus virtute cuius ſecun
dum antiquos muniendа eſt ma
nus antequam audiatur: ſecus

autem ſi actor aſſerat cedulā eſſe ſignatam vel ſcriptaȝ manu predeceſſoris ipſius rei quia non cōſtat ipſum eſſe heredē defuncti. Aduertēdū tn̄ q̄ ſi prima die re⁹ compareat per ſe vel per procuratorem: ⁊ petat diē aduiſamenti: aut aliam dilationeȝ ad domum facta petitione aut die aſſignato nō compareat actor dabitur defectus cuius virtute cedula habebitur p agnita ⁊ verificata: ita q̄ mandabitur q̄ ipſe compellat̄ ſoluere contenta in ea p captionē ⁊c. Et in caſu oppoſitiōis manu munita adiornetur ⁊c. ad proponēdū cauſas oppoſitionis. ⁊c. Si vero re⁹ prima die faciat defectū ſecundum aliquos cedula habebitur p agnita: vt dictū eſt in prin. Sed ſecūdū cōmunē opinionē neceſſari⁹ eſt ſecund⁹ defect⁹: ⁊ maxime cū agitur de facto predeceſſoris vt dictum eſt.

¶Item ſi reus poſt agnitionem cedule velit proponere exceptiones ſuas ad hoc q̄ cedula cācelletur audiend⁹ eſt reſeruatis expēſis in diffinitiua parti obtinēti: ⁊ hoc ad euitādum pceſſuū plixitatē: ⁊ in odiū illius qui iniuſte detinet: ⁊ petit vt cedulā agnoſcat. Et vide ſup hoc quod dictuȝ eſt in titu. de dilationibus.

21 ¶†Itē in materia ſubhaſtationū ad hoc quod decretum poſſit adiudicari requiruntur quatuor preconiſationes ⁊ contumacie reſpectu abſentiū pro quib⁹ contumacijs nulle dātur expenſe reſpectu illius qui iniuſte ſe oppoſuit quia tenetur in expenſis factis ratione proceſſus retardati.

¶Item ⁊ virtute quatuor defectuū vel quarti defect⁹ tātū: ſi in precedentibus aliqui comparuerint ⁊ preſtati fuerint de iure ſuo oēs vocati tam in generali q̄ in ſpeciali non comparentes excludunt a re ⁊ a portione: ita q̄ amplius non audient̄ ſ₃ remanebit res penes emptorem plus ⁊ vltimo offerentem precium adiudicabitur creditorib⁹ preſentib⁹ et comparentibus ⁊ fidem facientibus de his que ſibi dentur p literas aut alias ſm iuris ordinē. Et ſi quid ſit reſidui: illud remanebit penes debitorem.

22 ¶†Item in cauſa criminali contra abſentē p primo defectu dat̄ procuratori dn̄i ducis adiornamētū in caſu bāni: ⁊ vt bona fiſco applicentur ⁊ virtute quarti ⁊ vltimi defectus fiet declaratio cōtra abſentem ſc₃ q̄ pro victo ⁊ cōfeſſo habeatur ⁊ puniet̄ ſm caſus exigētiam ſi valeat apprehēdi: bonaq₃ ipſi⁹ fore cōfiſcata declarabit̄. ⁊ hoc ſi crimē exigat mortem vel mēbri mutilationē ⁊ pcedeñ. ſufficieñ. informatiōe: alias ſecus de hoc not. l. j. ff. de requi. reis.

23 ¶†Item in curijs cancellariaȝ virtute primi cōgedū ſeu defect⁹ obtenti reintegra cōtra illū q̄ eſt obligatus vel heredes eius poteſt executio inchoari vna cū literis obligatorijs dato q̄ nō contineāt illa v̄ba ſine monitione ⁊ licētia q̄ tn̄ executio fieri nequibat virtute literarū predictaꝝ tātū.

¶Iteȝ in curia domini ſeneſcali ⁊ alijs curijs inferioribus cōiter p q̄lȝ defectu vel congedio debētur. vij. ſolidi. Aliquā tamen reperiūtur ſuper hoc priuilegiati. Et etiam hoc fallit in plurib⁹ caſibus vtpote ſi ſeruiēs in curia p̄dicta agat pro ſalario ſibi debito

gratia officij ſui.item in cauſa in qua agitur de reddendo vel gurpiendo rem domino directo.
¶Item ſi quis fuerit adiornat⁹ viſurus deponere in magna curia illud qnod ſibi debetur ſi ſua credat intereſſe.
¶Item ſi conſtet per relationem ſeruientis ꝙ intimatus tempore adiornamenti dixerit ꝙ ipſe nolebat ſuſtinere ſententiam vel grauamen hoc caſu appellans debet contra eum obtinere defectū.
24 ¶†Itē cōtra eū q̄ eſt in infirmitate vel valitudine detentus tali ꝙ neq̄t venire ad iudiciū ſi mittat exoniatorē q̄ hȝ duo iurare.ſ. ꝙ ille infirmať vt dictū eſt ꝙ miſit eū ad ipm exoniādū ⁊ dabiť defectus vel cōgediū ſauffon ſexoine: ⁊ ſi iterū adiornetur teneť medio iuramento affirmare excuſationem ſuam fore veram:⁊ ei crediť niſi pars aduerſa velit probare ꝯtrīū.Quo ꝓbato cōtumacia ſuū ſortitur effectum:alr̄s nō:⁊ ꝑ his faciunt.c. cum dilecti.§.expectātibus.de do.⁊cōtu.⁊ ea que tāgit Barto.l.queſitum.ff.de re iudi.⁊ Inno.c.querelā. de ꝓcura.c.veniens.de accuſa.⁊ Bar.l.pe.§.ad crimē.ff.de publi.iudi.interdum tamen excuſatur.⁊ ſi nō miſerit: exoniatorem vt not.l.ij.ff.ſi quis cau.ꝑ actore nō admittitur exoniator vt.l.j.ff.de diuerſis ⁊ tēpo. preſcrip.⁊ ibi glo.⁊ Bart.quia tenetur mittere ꝓcuratorez vt ibi: et no.Cy.l.j.C.de reſt.mili.et ita fuit nuper declaratum.
25 ¶†Item ſi ſecundo vel pluries fuerit exoniatus ⁊ adhuc duret impedimentum poteſt compelli vt conſtituat procuratorez ita ꝙ alias reputabiť ꝯtumax.Ex hoc ne lis efficiatur quaſi immortalis.vt.l.queſitū.alle.⁊ not.Bart. l.j.ff.de diuer.et tē.pre.Cy.l.j.C. de reſti.mili.gloſ.l.j.§.is qui.ff.ſi quis cau.
26 ¶†Item contra (incarceratum) vel alias impeditum de facto.ſi impedimentū eſt notū iudici cōtra eū nō eſt dāda cōtumacia ⁊ ſi data fuerit ⁊ poſtea de ea conſtiterit reuocabitur vt.l.ſed ⁊ ſi q̄s.§.illud ſciendū.ff.ſi quis cau.Et hoc niſi ipſe fieri hoc procurauerit vt.c.ſignificante.de pigno.l. item hi.⁊.l.ſuccurritur.ff.ex quib⁹ cauſis ma.l.ſi idcirco.C.eo.ti.

Adde (incarceratum) ꝙ ſolū diciť incarcerari ſi detineť in cuſtodia publica verū.ſi a latronib⁹ aut predonib⁹ ⁊ multis alijs modis quos vide in l.ſuccurriť.cū.l.ſequen.hic alleg.
¶Itē cōtumacia data loco ⁊ tēpore ſuſcepto et periculoſo propter guerram aut alias reuocanda eſt:⁊ idē in ſententia vt.l.ſciēdum.cum ibi notatis.ff.de legatio.cle.paſtoralis de re iud.
¶Item ſi quis mittat procuratorē ad iudiciū qui in itinere captus eſt a latronib⁹ vel alias iuſte impeditus ille non debet cenſeri contumax et eſt releuandus ſaltē ex bñficio principis.arg.l.cū
27 a maribus.C.qui pe.tu.vel cu.† itē ſi filiuſfa.fuerit adiornat⁹ ſine auc.patris.ipſe debet habere congedium contra actorē de iure ⁊ conſuetudine ⁊ hoc niſi in certis caſibus ſcilicet in peculio caſtrēſi: in delictis in actione (iniuriarum) ⁊ alijs que notantur per Speculum in ti.de actore.§.vnico.verſiculo.ſed ſi filiuſfa.in q̄b⁹ admittitur ad agēdū:⁊ per con

ſequens ad defendendū ſine auctoritate z cōſenſu pris. Cum eñi agitur de his in quibꝰ patri non acquiritur vſuf. non requirit patris cōſenſus vt no. l. fi. §. neceſſitate. C. de bonis que libe. z Bart. iter libertas. §. filiusfa. ff. de adul. z. c. ſi. de iudi. li. vj.

28 **Adde** (iniuriaz) tan filiusfa. poſſit remittere iniuriā ſibi illataz inuito pre. de hoc eſt lex for. in. l. in pſonā. ff. de pact. Et an a contrario poſſit pater remittere inuito filio. vide ibi gloſ. z Jaſ. in. l. contra iur. §. fi. cū l. in perſonam. co. ff.

29 ¶ †Item z idē eſt in vxore reſpectu bonorū dotaliū ſi adiornet ſine auctoritate et conſenſu viri quia qūtum ad hoc ipſa ſenſetur eſſe in viri (poteſtate) qđ eſt contra. l. ſi vxorem. C. de condi. inſer.

Adde (ptāte) ꝙ ſi mulier ē in viri ptāte. Ut Gene. iiij. c. de eua multiplicabo erūnas tuas z cōceptꝰ tuos in dolore pies filios tuos: z ſub viri ptāte eris. Et ipe dñabit tibi. Itē mulier debet ſubeſſe in omnibꝰ viro. ter. eſt aurꝰ in. c. manifeſtū. in fin. cū duobus cap. ſeq. xxxiij. q. v. Et vide de primo dicto Ange. in. l. ſi vxorem. C. de condi. inſer.

30 ¶ †Item ſi pater vel maritꝰ fuerint adiornati ꝑ auctoriſando filiū aut vxorē. z ad diē aſſignatam nō cōparuerint ꝟtute defectꝰ curia debet filiū z vxorē ſi cōpareāt: z hoc petatur auctorizare.

31 ¶ †Item ſi aliquis ſit adiornatꝰ ad vnā z eandem diem corā dño ſeneſtallo: z alio iudice ſubdito z compareat in maiori auditorio iudex inferior nō debet ꝯ ipſum dare defectū ſi de hoc ſibi cōſtet. Et ſi de facto dederit dominꝰ ſeneſculus ſuper hoc requiſitus illud remouebit iuxta. l. contra pupillum. §. fi. ff. de re iud. c. cum parati eſſemus. de appellationibꝰ. Et hoc niſi fraus interuenerit vt no. c. paſtoralis. de off. deleg.

32 ¶ †Itē ſi ps petierit garādū z ille qui eſt adiornatꝰ pro ſuſcipiēda garādia fuerit cōtumax: pars ipſa tenetur ſe defendere et hoc periculo illiꝰ qui eſt cōtumax facta ꝓteſtatione de recuperando dāna z intereſſe nec amplius dabit ſibi dilatio pro garādo habebit tamen dilationem pro ſe defendendo z reſpondendo.

33 ¶ †Itē ſi cōtumacia fuerit data hora inſolita z incōgrua puta in nocte vel noctis crepuſculo non valet vt. c. conſuluit. de offi. dele. §. ſedebunt. in auē. de iud. collat. vj. z maxime in actu in quo eſt ordinarie procedēdum.

34 ¶ †Itē z ſi cōtumacia data fuerit in die dominico vel alio ſolēni feſto ſimiliter nō valet vt. l. ſi feriatis. ff. de ferijs. z. l. fi. C. eo. tit.

¶ Item virtute defectus obtenti per illum qui vult ſuccedere per beneficiū inuētarij excluduntur illi qui poſſent vel vellent ſuccedere ſimpliciter: z facto inuentario declarabitur ꝙ ille recipietur vt heres defuncti cum beneficio inuentarij: nec eſt opus alia interpellatione.

¶ Item ſi aliquis eſt adiornatus ad comparēdum coram domino ſeneſcalo tali die ſine hore adiectione. ſi actus eſt iudiciariꝰ intelligit hora tertia i q̄ ipe ſedere conſueuit z dare cōtra abſentem contumaciā: ſicut ſi locus omittatur i adiornamēto: qz intelligi.

tur vbi more maiorũ ius dicere cõſueuit vt.l.ius pluribꝰ modis. §.fi.ff.de iuſticia et iure. Si vero eſſet actus extraiudiciarius forte iudex debet expectare horã veſperorũ que eſt vltima hora diei ad ius dicẽdum vt.§.ſedebũt iudices.aut.de iud.colla.vj.vel vſq ad tenebras incluſiue iuxta.c. cõſuluit.de offi.dele.⁊ ſup hoc vide.Bar.l.liber homo.§.decem.ff. de verb.obli.⁊ inſti.de verb.obli. §.in diem.in glo.ſuper verbo tribu: debet.

35 ¶Item ſi pars obtinuerit defectũ in parlamẽto contra partem aduerſam oportet q faciat eam adiornare ad ſequẽs primũ parlamẽtum pro adiudicãdi vtilitatẽ alĩs cadit ab vtilitate ipſius. Et idẽ ſeruatur in reo ſi obtinuerit cõgediũ cõtra actorem idẽ etiam ſi pars q obtinuerit defectum in parlamẽto procedat in cauſa ſecundũ eius areſtamenta. Et ſi nõ petat vtilitatẽ defectus vel congedu: vel de ea non proteſtetur. Pro obtinenda vero vtilitate ſecundi defectus pars que non cõparuit poteſt adiornari ad certam et competentem diem eiuſdem parlamenti: et fiet adiudicatio vtilitatis ipſius et contumacie: et hoc niſi ille qui fuit abſens poſſit ſuam purgare contumaciã ex cauſa iuſta ⁊ pbabili q: alias fruſtra adiornaretur. ¶Item oportet q actor pcedat vel cõtinuet cãm ſuã de plamẽto in parlamẽtũ: q: alias eſſet locus interruptioni ⁊ caderet ab inſtãtia: ⁊ interdum a cauſa videlicet a cauſa nouitatis ⁊ appellatiõis reintegra. Et hoc niſi obtinuerit releuamentum a rege quod ſatis de facili conceditur.

36 ¶Item ad hoc q quis proprie dicat cõtumax: duo requirũtur: primũ q ſciuerit vel ſcire potuit ⁊ debuit ſe fuiſſe adiornatum. ſecundũ qd potuerit hre acceſſum ad iudicium: vt no. Bar.l.ex conſenſu.§.fi.ff.de appel.l.itẽ veniũt. §.petitã.ff.de peti. here.cle.vnica.de dolo ⁊ contu.

¶De procuratoribus.

Summarium.

1 Procurator non admittitur ſine mandato.

2 Procuratorẽ cõſtituẽs ſi moretur extra patriã cõſuetudinariã qualiter ſe gerere habeat.

3 Notarius an poſſit ſeipſum procuratorẽ in procuratorio inſcribere.

4 Prelatus aut vniuerſitas vel iuriſdictionem hñtes an proprio ſigillo poſſit ſibi procuratores cõſtituere.

5 Procurator põt cõſtitui a maiori parte habitantium.

6 Uniuerſitas carẽs cõſulatu an ⁊ qualr cõſtituat procuratorẽ.

7 Mandatum procuratoris eſt ad diẽ aſſignationis exhibendum.

8 Mulier an poſſit eſſe pcuratrix.

9 Legitime impeditus an cogatur procuratorem conſtituere.

10 Procurator gñalis an poſſit in actibꝰ ſpãle mãdatũ exigẽtibus conſtitui.

11 Procuratoris officiũ a principio eſt volũtariũ: expoſt facto autem neceſſarium.

12 Procurator an teneatur appellare.

13 Procurator ad negocia conſtitutus ſi male ſe habeat cenſetur tacite reuocatus.

14 Mãdatum ſpãle quibus caſibus

procuratori competat.
15 Procurator habés mandatū spāle substituēdi pōt alium procuratorē substituere ꝛ eum reuocare.
16 Procurator an cogatur mandi copiā parti aduerse dare.
17 Uerba ista in causis motis ꝛ mouendis in ꝓcuratorio inserta qd operentur.
18 Mandatū speciale procuratoris quibus verbis concipiatur.
19 Procuratoris cōtumacia an domino noceat.
20 Procurator an in causa criminali admittatur.
21 Miles an possit esse ꝓcurator.
22 Procurator iurat de calumnia in animam domini.
23 Tutor iurat in animā suam propter pupilli ignorantiam.
24 Sententia fertur in personā dñi non procuratoris.
25 Agitatum per procuratorē valet in preiudicium domini.
26 Procuratorem constituere quibus admittatur.
27 Procurator et tutor tenētur de culpa et dolo.
28 Procurator qualiter veniat reuocandus.
29 Procurator an admittaꝛ in testimoniū in causa quam agit.
30 Procuratoriū loci magnifici potest publicari ꝛ scribi in registris curie.
31 Procurator regis vel ducis pro simplici excessu nō admittitur sine adiunctione promotoris.
32 Procurator acquirit dño possessionem et proprietatem.
33 Prelati ecclesiastici possunt constituere procuratores.
34 Uasall⁹ pōt ꝯstituere ꝓcuratorē spālem ad pstandū homagiū.
35 Procuratorium nō impugnatū in causa principali an possit impugnari in causa appellationis.
36 Procuratorium an debeat apud curiam remanere.
37 Procuratorium cēsetur domino cōparente tacite reuocatum.

1 Primo nullus vt † procurator admittiꝛ ad agendū vel defendēdū in iudicio vł extra nisi sit munitus procuratorio sub sigillo autētico curie tēporalis cōcesso: ꝓ hoc facit .l. si qua. in fi. C. de epis. ꝛ c. post cessionem. de ꝓba. l. vnica. ī fi. C. ꝺ satisda. l. ne satisdatio. ff. rē ra. ha. et tenet hoc pet. l. nō solū. §. qui alieno. ff. de procura. ⁊ sup hoc vide glos. super verbo per appellationem cle. causam. §. rhiso. de elect.

2 ¶ † Si tamē pars cōstituēs ꝓcuratorē moraꝛ extra patriā cōsuetudinariā et terrā q̄ iure scripto regitur sufficit habere procuratoriū manu notarij scriptum auctoritate regia signatū. Sed qd si pars aduersa negat ꝙ ille q̄ noiatur in ꝓcuratorio sit ille q̄ ꝓcuratoriū deffert vel non vult occupare: ꝛ negat ꝙ illud est nomen suū qd faciendū. no. Cy. in. l. si qua ꝑ calūniam. C. de epis. ꝛ cle.

3 ¶ † Sed an notarius possit ꝯstituēdo (ꝓcuratorē) se ipsum in ꝓcuratorio scribere ꝛ signare instrumentū no. Bart. l. seruus communis. ff. de stip. seruorum.

4 Adde † (procuratorē) ꝙ ꝓcurator est ille q̄ aliena negocia mandato dñi administrat. l. j. ff. de procu.

¶ Itē dñs habēs terram ꝛ iurisdictionē in pria ista pōt cōstituere ꝓcuratorē sub sigillo proprio

ui.⁊.l.in tribus.ff.de iudi.

9 ¶ †Jtē ille q̄ nō pōt agere vl' defendere perſonaliter an teneatur procuratorē cōſtituere.not.l.j.ff. de diuer.⁊ tēpo.preſcrip.l.queſitū.ff.de reg.iu.l.j.C.de reſti.mili. glo.l.ij.§.ſi quis.ff.ſi quis cau.

10 ¶ †Jtem pcurator gn̄alis nō ad mittit̄ ad ea q̄ requirunt ſpeciale mādatū:veluti ad petēdū beneficiū in integrū reſtitutiōis: ⁊ hoc principaliter quia ſecus ſi incidenter vt no.Bar.l.de pupillo.§. cū pcurator.ff.de noui ope.⁊ no. c.corā.et.c.ſuſcitata.de in integ. reſti.l.illd.§.ſi talis.⁊.l.pōponi⁹. §.ſi.ſi.ff.de minor.Alteri⁹dicunt practici plures q̄ procurator domini non auditur petens remiſſionem hominis ſibi fieri:niſi inferantur in procuratorio ſuo verba iſta ſcilꝫ ⁊ cognitionē hominū petendi vel ſimilia dicentes q̄ illud exigit ſpeciale mēdatum iuxta.l.pomponius.in princi.nuper alleg.⁊ not.c.fina.de di.

11 ¶ †Jtē nō cogit̄ q̄s iuit⁹ ſuſcipe onus pcuratiōis.Si th̄ illud ſuſcepit tenet̄ cāꝫ pſeq̄ vſq ad diffinitiuā incluſiue vt no.l.iuit⁹.C. de procura.†Sꝫ an teneat̄ appellare no.ibidē de ꝯſuetudine pcuratoꝛ quacūqꝫ pte litis pōt deſiſtere nec ꝯpellitur appellare nec appellationē pſequi:ſi th̄ appellauerit tenet̄ dn̄o ſignificare:ita q̄ domin⁹ poſſit renūciare appellationi vel eā pſequi:alias ſi appellatio eſſet deſerta pcurator teneretur forte ad itereſſe domini.

12

13 †Jtem ſi ille quē conſtitui procuratorē ad agendū negocia mea ⁊ ad exigendū debita efficiatur peſſimi regiminis: ita q̄d eſt dilapidator bonorū notorius tacite vidēt̄ reuocatū eſſe mādatū.vt no. Bar.l.ſi cū corneli⁹.ff.de ſolutionibus.

¶ Jtem vtrūꝫ ⁊ quādo valeat pceſſus agitatus cuꝫ illo qui non erat procurator vel agitat⁹ a falſo pcuratore.no.l.lꝫ.C.de pcur.

¶ Jtem an dominus vel minor poſſit habere ratum illud q̄d geſtum eſt in iudicio per falſum pcuratorem.no.l.ſi tutor.C.in quibus cauſis in integ.reſti.

14 ¶ †Jtē requirit̄ etiā ſpeciale mādatum ad(tranſigēdū)vt.c.innotuit.de arbi.⁊.c.per tuas.e.ti.et ad deferen.iuramentum.vt.ff.de iureiu.l.iureiur.§.finali.

Adde (tranſigendum) doctor.⁊ tex.in.l.trāſactionis.C.de trāſac.q̄r vt ibi dicit Jacob.butr.q̄ habet̄ exercitium actiōis nō hꝫ poteſtatē deciſiōis.

¶ Jtem in cauſa matrimonij:vt no.c.ſi.de pcu.l.vj.Et ſuper his vide.c. quid agendum.eod.titu. li.vj.vbi gl.⁊.l.nō ſolū.l ſi.ff.de pcura.et Bar.l.fili⁹ fa.ff.de dona.

15 ¶ Jtem procurator habēs mandatū ad hoc pōt aliū(ſubſtituere)pcuratorē et eū reuocare vt habet̄.in.c.is q̄.de pcu.li.vj.⁊.l. ſi q̄s.C.de procu.Non tamen valet reuocatio procuratoris vel ſubſtituti donec veniat ad noticiā partis vt no.c.ij.de procurat. li.vj.c.ex parte decani.de reſcrip. l.in vſu capione.§.j.ff.de diuerſis.⁊ temp.perſcrip.

Adde (ſubſtituere) q̄ poſſet hic queri an procurator poſſit ſubſtituere.Diſtingue aut loq̄mur l pcuratore ad iudicia vel ad negocia.Pro caſu ſi eſt pcurator l rē ſuā idiſtīcte pōt ſubſtituere.l.illā.C.de dona.

Si vero eſt pcurator ſimplex tūc ante litiſcon.nō poteſt ſ3 poſt ſic. l.quod quis.l.nulla.z.l.procuratoribus.C.de pcur.Secūdo caſu aut loqnimur in procuratore generali:aut in procuratore ſpeciali:ſi in generali poteſt aliū procuratorē ſibi ſubſtituere.l.ſi procuratorem.§.ſi quis.ff.mand.l.j.§. magiſtrū.ff.de exerc.l.quicūq3.in fi.ff.de inſti.Si in ſpeciali et tūc mandatū ſibi factum habet certā limitatam formam:tūc poteſt alium ſubſtituere q2 non videtur electa induſtria pſone.ff.quod vi aut clam.l.ſi ego.extra.de offi.de leg.c.is cui.primo reſp.l.vj. Si vero mādatū nō habet certam z limitatam formam tunc non poteſt alium ſubſtitnere niſi hoc ei fuerit pmiſſum a mandāte.et ita loquitur.l.penu.§.ij.ff.de diuer.z temp.perſcri.Rō eſt q2 videtur eē electa induſtria perſone.l. mandatū.in fi.ff.mandat.de quibus vide Bal.in pred.l.ſi pcuratorē. §.ſi q̄d.ff.māda.z Abb.de ro.l.d. l.quicunq3.§.fi.ff.de inſtitu.

16 ¶†Jte3 ſi pcuratorium ſit expſſe cōceſſum p lite aut negocio de quo agitur z caſus hoc exigat:p curator non debet illud recuperare:aut ſalte3 tenetur relinquere parti requirenti exemplar:ſeu vidimus:vt cōſtet de mandato z hoc expeñ.illius qui cōſtituit p curatorē:vt expreſſe tenet.Bart. l.ij.§.defendi.ff.ex q̄b' cau.i poſ. ea.ſed ita nō vtimur:q2 fit expeñ. illius q̄ hoc requirit eo q' ſit ad eius vtilitatem et requeſtam.

17 ¶†Jtem ſignanter dicitur in literis procuratorijs in omnibus cauſis motis z mouēdis:q2 alias cenſeretur eſſe conſtitutus procuratorin hs tantum q̄ ſunt iā mote ad pēdeñ.z eis annexis z tenet Bart.l.dā.§.ſi his q̄ habebat.ff. de dā.infec.facit.l.l.q̄ habet.i fi. cum.l.ſeq.ff.de tut.

18 ¶†Jtē in caſibus ſuperi' alleg. z alijs in q̄bus req̄ritur ſpeciale mādatū:ſufficit q' fiat verbis generalibus veluti cognitionem hominum petendi appellādi ap pellationes proſequēndi et alijs ſimilibus. Aliqua tamen requirunt ſpeciale mandatū et expreſſum vt(matrimoniū)cōtrahendi hereditatem adeundi et ſimilia. Jn quibus verſatur magnum periculū vt nota.per.Bart.l.filiuſfa.ff.de dona.

Adde (matrimoniū) Et videas de mandato in contrahendo matrimonio p doc cto.l.c.fi.de cura.in.vj.Jn q̄b' caſibus requirit ſpeciale mādatu3 vide.Bar.in.l.illud.ff.de minor.

19 ¶†Jtem contumacia pcuratoris nocet domino etiam ſi dñs q' primum ad notitiā eius peruenerit expreſſe contradixerit petens purgarē contumaciam:q2 nō audietur ſaltem ſine reſcripto principis z niſi refuſis expenſis et de hoc nota.c.j.in fine:vt lite nō cōteſta.z ibi gloſa.l. ignorantis.ff. de procurat.procurator aute3 tenetur ad expeñ.que cuenerint p pter contumaciā:vt notat Bar. l.ſi ſe non obtulit.ff.de re iudi.et no.eo.titu.infra.

¶Jtem maior.xiiij.annis poteſt cōſtitui procurator quia talis reputatur etatis perfecte: tam in agendū in iudicio quam extra:niſi aliud obſtet.z etiā maior quatuordecim annis habēs curatorē poteſt ſimiliter conſtitui procura

tor: et idem in filiofa. vt. c. non iniuſte. de ꝓcurato. z. l. exigendi. C. de procurato. cum ibi notatis.

Adde (maior. xxiiij.) i q̄ cta te qs poſſit eſſe procurator hodie iſtud eſt deciſum per. c. q̄ generaliter. §. licet de ꝓcura. in. vj. q: iunior. xx. annis nō poteſt eſſe ꝓcurator in iudicio ꝑ Cynū l. l. exigēdi. C. de ꝓcurat. ꝑ Abb. in. c. non iniuſte. in glo. j. extra eo. limita. non ꝓcedere in caſu le. exigendi hic alle. vbi minor admittitur ad defenſionem patris filiuſfami. etiam ſine cōſenſu patris dūmodo ſit maior poteſt eſſe ꝓcurator: vt per Abb. in d. c. non iniuſto. Procurator vero ad negocia poſt. xvij. an. Et de iſto procuratore ad negocia. vide ſcrib. in. l. prima. de exer act.

¶ Item ille qui captus eſt ab hoſtibus poteſt ꝯſtituere ꝓcuratorem ad negotia: z ſaltem ad illa que ſunt neceſſaria pro redemptione ſua vt. l. ſeruum. §. j. ff. de procurato. in alijs non. vt not. dicta. l. ſeruum. in prin. et. l. ab hoſtibus. in prin. ff. ex quibus cauſis maio.

20 ¶ † Item in cauſa criminali nō admittitur procurator potiſſime ſi delinquens fuerit adiornatus ad cōparendū ꝑſonaliter ſub pena banni. z pro hoc. l. j. ff. de publi. iudi. c. tue. de procura. ſec⁹ ſi ciuiliter agat. vt not. Cyn. l. cū ré pecuniariā. C. de ꝓcu. niſi fuerit adiornatus vt cōpareat ꝑſonalr in. l. pecuniarijs. C. eo. tit. ita no. Bar. l. de minore. ff. de q̄ſti. Fallit in cauſa vniuerſitatis etiā dato q agatur criminalr: vt no. in. l. fin. C. de re mili. libro. xij.

21 ¶ † Itē miles armate aut celeſtimilitie nō poteſt eſſe ꝓcurator et de hoc nota per Innocen. c. cū J. et. A. de re iudicata. et in. c. j. et ſeq. ne clerici vel mona. z in militem. C. de ꝓcurato. in auc. de ſanctiſ. epiſco. §. aliud. collatio. ix. ciuiliter autem non poteſt procurator cōſtitui: vt. l. neqꝫ. C. de procu. vide cle. religioſus de procurato. Si tamen ab initio fuerit admiſſus amplius non poteſt recuſari vt not. l. ita demum. C. de procurato. l. de pupillo. §. ſi ꝓcurator. ff. de no. ope. nuncia.

Adde (procurator) q̄d miles ſine fraude pōt cōſtitui ꝓcurator in ré ſuā. l. qui ſtipendia. C. de procur. In alia autem cauſa an admittat etiam ſi nō repellat aperte. vide Bart. in l. filiuſfa. §. veterani. ff. de ꝓcura. et gloſ. in. l. ita demum. C. eo. contra quam videtur tenere Barto. Nec etiam admittitur pro coniūcta perſona: vt dicit Alexan. in. l. militē. C. de procurato. Quid de muliere? dic q non poteſt per. l. alienam. C. eo. niſi tribus concurrentibus: vt not. Paul. in. l. feminis. ff. eo. Primo q illa ſit coniuncta pſona. Secundo q ille ꝓ quo mulier agit impediatur per ſeipſum litigare. Tertio q alium idoneum non reperiat.

22 ¶ Item ꝓcurator iurat de calūnia in animā dñi ſui: vt. c. j. z fin. de iur. calū. lib. vj. z poteſt renunciare procurationi in quacunqꝫ parte litis etiam inuito domino quod eſt cōtra. l. inuitus. C. de ꝓcurato. nec etiā domino condemnato procurator tenetur appellare vel ſi appellauerit nō tenet cauſam ꝓſequi: licet forte teneat hoc domino nunciare. et ſup hoc

no. Cy.l.inuit⁹.alle.z glo.c.non in inſti.de pcur.ſecus forte de tutore.l.ſi bonā cauſā.de adminiſtuto.

23 ¶ †Tutor aūt iurat in animam ſuā propter pupilli ignorātiā.vt no.l.ij.§.hoc aūt.C.de iura.calū. Et requirit in procuratore q̄ habeat ſpeciale mādatū.z ſemp ponitur i literis pcuratorijs:vt in iuribus predictis q̄ etiā iurabit de malicia ſi iudex reqrat et ſup hoc notat ea que habentur.c.ij. de iura.calū.li.vj.z.l.ſi q̄b⁹ op⁹. §.ſi alieno nomine.ff.de dā.ifec.

24 ¶ †Item ſi dies fuerit aſſignata ad definiēdū z iterim pcurator fuerit reuocatus iudex:nihilominus cum ipo poteſt pcedere ad proferendū ſententiam vt.c.auditis.de procurat.Et ideo in parlamento ex tunc non curatur de procuratorio:nec datur dies ad definiendum :quia ſemp fertur ſententia in perſonam domini et non(procuratoris).Et vide que no.l.j.C.d ſentē.z interlo.om.iu. et.l.fi.C.de iniurijs.

Adde (procuratoris) q̄ lz ſit altercatio inter ſcrib.z ſint glo.diſputantes z p̄cipue in.l.j.C.de ſen.z interlo.vtrū ſit ferēda ſententia in pſona domini vel pcuratoris tamen vide gl.fi.in.c.lz.de pba.extra que dicit de hoc nō eſſe multū curādū.

25 ¶ †Item ſi per acta pceſſus conſtet q̄ talis vt procurator rei vel actoris comparuit in iudicio et litem conteſtatus eſt illud quod per eum actū eſt valet in preiudiciū conſtituentis etiā dato q̄ nō appareat in preſenti de procuratorio.in curia vero ſpirituali inferit procuratoriū in pceſſu.Sed in cauſa appellationis opus eſt habere nouū pcuratoriū nec ſufficit q̄ p̄mum ſit in ſacco.Et idē in iudicio ſuper principali dato q̄ procuratorium ſit petēs commiſſarios referēdarios z pro inqueſtis fiēdis deputatos:q̄ procurator tenetur qualibet die in iudicio fidem facere de procuratorio ſi pars aduerſa requirat.

26 ¶ †Item tutor curator filiuſfa. auctorizatus per patrē et ceteri agentes nomine ſuo vel alieno poſſunt procuratorē ɔſtituere in quacunq̄ parte litis :licet iura ſonēt aliud vt no.l.neq̄.C.de procura.Similiter minor.xxv.annorū non habēs curatorem poteſt cōſtituere procurato.vt no.l.cū minor.ff.rem ra.hab.z.l.neq̄.C. de procura.

27 ¶ †Item pcurator cuius dolo vel culpa aduerſarius obtinuit cōdemnationem expenſarū:tenetur dominum ſeruare indēnē et expenſas ſoluere de ſuo vt.l.vnica.§.ſi procurator.ff.ſi quis ius di.nō ob.Et idem in tutore:vt.l. nō eſt ignotum.C.de adminiſtratione tu.z.l.quicquid.C.ex.tu.Et vide Spe.in titu.de execu.ſen.§. ſequitur.in verſu.Sed quid ſi pcurator.bar.l.cōtumacia.in prin. ff.de re iudi.

28 ¶ †Item quomodo eſt reuocandus procurator nota.l.j.C.de ſatiſda.Et an ſufficiat generalis pmiſſio facta per dominū de rato z iudicio ſiſti.Nota ibidem.

29 ¶ †Itē an pcurator admittat in teſtimoniū in cā(quā pcurat) Vide Bar.l.deferre.ff.de iu.fiſ.z Cy.in.l.qm̄ liberi.C.de teſtibus.

Adde (quā pcurat) q̄ dominus Ang.in.l.qm̄ hic alleg.

hic alle. dicit allegādo Cy. ꝙ ne-
ſcit an pꝛocuratoꝛ iudicij vel ne-
gocioꝝ admittatur in teſtimoniū
pꝛo domino: de conſuetudine tñ
dicit ꝙ ſi haberet iudicare non
admitteretur.

30 ¶ †Item pꝛocuratoꝛ domine co-
mitiſſe Bolonie: vel alterius loci
magnifici poteſt requirere iudicē
ſedentem pꝛo tribunali: vt litere
ſue ꝓcuratoꝛie publicentur in re
giſtris curie: et valet ita q̄d oſtē-
dendo extractum a regiſtris groſ
ſatum ⁊ ſigillatum illud ſufficit:
ſaltem in pꝛedicta curia ⁊ aduer-
ſus omnes. Secus in alijs literis
que pꝛoducuntur in modum pꝛo
bationis. Et ſuper hoc vide. l. pu-
blicati. cū ibi notatis. C. de teſta.

31 ¶ Item pꝛocuratoꝛ domini ducis
qui agere nititur in caſu non pri-
uilegiato pꝛo ſimplici iniuria vel
exceſſu nō dꝫ admitti ſine ꝓmoto
re contra eū vt ſi reus obtineat:
valeat recuperare expenſas. Et in
omni cauſa non auditur pꝛocura
toꝛ niſi conſtet iudici de infoꝛma-
tione. Veruntamen ſi lite penden
te: pꝛomotoꝛ moꝛiatur vel renun-
ciet liti ⁊ cauſe ſolus pꝛocuratoꝛ
admittitur ad pꝛoſequendū litē
vſq; ad diffinitiuam. vt not. Cy. l.
ſine contra. §. fi. ff. de li. agnoſcen.

32 ¶ †Itē p ꝓcuratoꝛē acquirit dño
dñiū ⁊ poſſeſſio. l. j. §. p pꝛocurato
rē. ff. de acq̇. poſ. ⁊ no. l. ꝙ donatū.
ff. de dona. Sufficit autē ꝙ in lr̄is
contractus pars confeſſa fuerit
ipm̄ eſſe ꝓcuratoꝛē. Et ideo com-
muniter inſerunt hec verba quē
confeſſus eſt eſſe pꝛocuratoꝛem et
habere ſuper hoc ſpeciale man-
datum. Et iſtud ſufficit dato ꝙ nō
cōſtet de ꝓcuratoꝛio vt no. l. opti-
mā. C. de contrah. ⁊ commit. ſtip.

33 ¶ †Itē pꝛelati ⁊ alij viri eccleſia-
ſtici pn̄t ↄſtituere ⁊ conſtitui ꝓcu-
ratoꝛes. vt cle. fi. de pꝛocurato.

34 ¶ †Itē in cauſa qua agit ꝙ vaſ
ſalus recipiatur in fidē ⁊ homa-
giū/requirit ꝙ ꝓcuratoꝛ habeat
ſpeciale mādatū requirēdi ꝙ dñs
ſuus per curiam recipiatur in fi-
dem ⁊ homagium. ⁊ hoc notoꝛie
ſeruatur in parlamento.

35 ¶ †Item ſi ꝓcuratoꝛiū non fue-
rit impugnatum coꝛā pꝛimo iudi
ce imo fuerit ꝓcuratoꝛ admiſſus:
nō pōt impugnari coꝛā iudice ap
pellationis: nec etiam perſona ip
ſius recuſari ſeu repꝛobari: niſi
ex noua cauſa: vt not. l. j. ff. an per
alium. c. appella.

36 ¶ †Item ꝓcuratio illius qui cō-
paret pꝛo altero ex litigantibus:
dꝫ remanere penes cōmiſſarios ⁊
poni i ſacco nec foꝛte ſufficeret ip
ſam inſerere in pꝛoceſſu niſi hoc
fieret partibus conſentientibus
⁊ volentibꝰ ꝙ illa inſertio valeat
oꝛiginale.

37 ¶ †Item ſi dñs qui cōſtituerat ꝓ
curatoꝛem compareat in iudicio
⁊ potiſſime lite nōdū cōteſtata ni-
ſi ꝓteſtet actis in curia ꝙ compa
ret citra reuocationem pꝛocura-
to. ⁊c. Ex hoc cenſet reuocatꝰ ꝓcu
ratoꝛ vt nota. §. ſi rē. inſtitu. de le-
ga. Et hoc eſt verum niſi compa-
reat neceſſitate compulſus: vt qꝛ
foꝛte fuit oꝛdinatum ꝙ veniat iu-
raturꝰ in ꝓpꝛia vel alia de cā. Et
de hoc eſt tex. c. ſi quis. de pꝛocu-
ra. lib. vj. ſed iſto iure non vtimur
in curia ſeculari.

¶ De tutoꝛe ⁊ curatoꝛe.

¶ Summarium.

1 Pater eſt legitimus admini

ſtratoꝛ bonoꝛum filiJ nec tenetur inuẽtariũ facere aut rõnẽ reddere.
2 Tutoꝛ vel curatoꝛ an de conſuetudine teneantur ſatiſdare.
3 Pater dat tutoꝛes ſuis liberis.
4 Tutela teſtamẽtaria nõ ꝯpatitur legitimã nec legitima datiuam.
5 Mater admiſſa tutrix an debeat facere inuentarium.
6 Uſufructus rerũ filiJ ſpectat ad patrem.
7 Mulier tutrix teſtamentaria conſtituta non admittitur poſtea ad tutelam legitimam.
8 Frater maioꝛ .xiiij. an excludit matrẽ in tutela fratrum.
9 Patruus impuberum an ⁊ qñ in illoꝛũ tutelam admittatur.
10 Mater ad ſecunda vota trãſiens perdit tutelam filioꝛum.
11 Electus i tutoꝛẽ, tenetur de dãno ſua incuria ⁊ negligẽtia habito.
12 Electus in tutelam non debet appellare ſed bene ſe excuſare.
13 Tutoꝛ accuſatus pꝛo ſuſpecto an perdat adminiſtrationem.
14 Gerens negocia pupilli ex mandato tutoꝛum an actionẽ habeat contra pupillum.
15 Tutoꝛ ꝯſtituitur per iudicem territoꝛiJ in quo ſunt bona pupilli.
16 Filiuſfamilias an poſſit eẽ tutoꝛ.
17 Teſtamentaria ⁊ legitima tutela deficiẽte datur locus datiue.
18 Iudex eccleſiaſticus an tutoꝛẽ potius cõſtituat ꝙ̃ laicus.
19 Agnati an in materia tutele pꝛeferantur cognatis.
20 Tutoꝛ ſcienter pꝛoſequẽs cauſã iniuſtam pꝛo pupillo tenetur.
21 Tutoꝛ faciẽs ſibi relinqui qđ pupillo relinquendũ erat an teneaṫ.
22 Tutoꝛ male adminiſtrans nõ habetur loco tutoꝛis.
23 Cõtutoꝛ an poſſit abſq; ꝯtutoꝛibus pꝛo eoꝛum tutela conueniri.
24 Tutoꝛ egenus poteſt de pupilli bonis ali.
25 Curatoꝛ quandoq; datur bonis tam viuentis ꝙ̃ defuncti.
26 Curatoꝛ daṫ minoꝛi tutela finita.
27 Tutoꝛ legitime impeditus poteſt petere coadiutoꝛem.
28 Tutoꝛ finita tutela poteſt conueniri ad rationem adminiſtrationis reddendam.
29 Curatoꝛ daṫ qñq; minoꝛi inuito.
30 Tutoꝛ agẽs pupilli nomine qualiter libellum concipiet.
31 Iudex domiciliJ pupilli conſtituit illi tutoꝛem.
32 Minoꝛ admittitur in cauſa matrimoniali vel beneficiali etiam abſq; tutoꝛe.
33 Creditoꝛ vel debitoꝛ pupilli an poſſit illius tutoꝛ conſtitui.
34 Tutoꝛ datiuus qualiter ꝯſtituaṫ.

1 Pater † eſt adminiſtratoꝛ legitimus liberoꝛum ſuoꝛum q̇ non tenetur facere inuentarium / nec reddere rationem ſeu compotum de adminiſtratis: ſed aliquando dabitur ei coadiutoꝛ: vt nota. per glo. ⁊ Cy. l. ſi q̇s. §. in illo. C. de ſe. nup. ꝙ intelligũt quidam vbi pater eſt in culpa: qꝛ ſi eſſet in dolo male adminiſtrando / veniret remouenda adminiſtratio. l. iperato. ⁊ ibi Bar. ff. ad trebel. ⁊ l. fi. C. de ſentẽtiã paſſis.

2 ¶ † Item de conſuetudine tutoꝛ vel curatoꝛ non teneṫ ſatiſdare ſi de iure in teſtamento datus ſit in aliJs diſtingue: vt no. H. inſti. de ſatiſda. tu. ⁊ Cy. ſup rubꝛi. ⁊ l. de tu. vel cu. qui ſatiſ. non de.

¶ Item quid de matre et auia. no. l. mater. C. de teſta. tu.

3 ¶ †Item pater in teſtamento vel
vltima diſpoſitiõe:põt dare tuto
rẽ liberis ſuis. Et idẽ i auo pater
no patre mortuo vel eo nõ eman-
cipato qui tutor teſtamentarius
prefert alijs legitimis tutorib⁹.
Sed tamẽ ipſe tenet facere inuẽ-
tarium niſi teſtator hoc ꝓhibue-
rit. Et non obſtante illa ꝓhibitio
ne ſi iudici ꝛ parẽtibus pupillorũ
videat hoc eſſe dãnoſum pupillis
iudex compellet eum facere inuẽ
tarium. vt .l. fi. C. ar. tu. cum ibi no
tatis per Cyn. ꝛ hoc expreſſe te-
net Barto. l. nemo. ff. de leg. j. fa-
cit in ar. l. in confirmando. ꝛ. l. vti-
litatem. ff. de confir. tu. ꝛ vbi pu.
edu. de. j. §. j. ꝛ vide Spe. in tit. de
tutore. §. ꝛ generaliter. ver. ꝛ hoc
4 non. † Et nota ꝙ teſtamentaria
nõ compatitur ſecũ legitimã nec
legitima datiuam. vt not. Cy. ſu-
per rubrica de tu. ꝛ teſt. C. ꝛ teſta-
mentaria poteſt fieri ſub condi-
tione ſed non datiua. vt ibi nota.
Sẽper tamen tutela legitima ce-
dit teſtatorie vt not. l. ſi tutor. §. in
duob⁹. ff. de tu. ꝛ ra. diſtra.
¶ Item quis poteſt dare tutorez
in teſtamento: nota. C. de teſt. tu. l.
ij. ꝛ. l. mater. ꝛ. ff. de reg. iur. l. quo
tutela. §. nemo poteſt. de. l. iij. l. pe-
nultima. §. in rem. ꝛ ibi Barto.
¶ Item nunquid inuitus datur
curator ad litem. no. l. qui habet.
ff. de tu.
¶ Item an rupto teſtamento ex
cauſa preteritionis valeat tuto-
ris datio. no. l. iure noſtro. §. luci⁹.
ff. de teſtamenta. tu.
¶ †Itẽ an tutor debeat ali de bo-
nis pupilli. no. l. j. §. ſi pupillus. ff.
de tu. ꝛ ra. diſtrac.
5 ¶ †Itẽ auo ꝛ patre mortuis Ma
ter admittit ad ſuſcipiẽdum libe-
rorum ſuorum adminiſtrationem
vt in auf. matri ꝛ auie. C. quando
mulier tu. offi. fungi debeat. hoc
verũ de auo paterno q̇ habebat
filium i poteſtate ꝛ conſequenter
nepotem. Secus autem vt dicũt
plures ſi filius fuerit emancipa-
tus: quia hoc caſu mater prefert
auo de cõſuetudine. ꝛ ſup hoc no-
ta dicta per Cyn. in auf. hic alle.
matri ꝛ auie. in. iij. queſtione. Et
quidam dicunt ꝙ mater nõ tene-
tur facere inuentariuz dato ꝙ pa
ter vel auus in teſtamento eã or-
dinauerit eſſe tutricẽ. Et an iſto ca
ſu dicatur tutrix teſtamentaria
vel legitima nota ea que habent
in gloſ. l. omnez. C. ad tertulia. ꝛ. l.
mulier. ꝛ. l. ſc. ff. de cõfir. tu. ꝛ Cy.
l. neq̃. de cõfir. tu. Et ſup p̃miſſis
fuit multipharie ꝛ multis vici-
bus altercatum. Et idem dicen-
dum eſt de auia pater. Nuper ta-
men fuit ordinatum per curiam
parlamenti ꝛ etiam ꝑ curiam iſtã
ꝙ mater tenetur facere inuẽtariũ
quod videtur eſſe equuz ꝛ iuri cõ
ſonum. Et de hoc nota. l. his qui.
ff. de tuto. ꝛ curat. dat. ab his. Et
hoc verum niſi pater expreſſe diſ
poſuerit ꝙ non teneatur mater
facere inuentarium nec rationez
reddere de adminiſtratis ꝛ potiſ-
ſime ſi ſit prouecte etatis ꝛ alios
non habeat liberos. iuxta. l. fina.
C. ar. tu. Nihilominus tamen iu-
dex ex cauſa iuſta ꝛ probabili poſ
ſet eam compellere facere inuen
tarium iuxta nota. l. ſi allega. ꝛ. l.
vtilitatem. ff. de confirma. tutor.
poteſt tamen mater vel auia eſſe
tutrix teſtamẽtaria vel legitima.
ſed non datiua: vt ibi nota. ꝛ. l. tu-
tela eo. titu.
6 ¶ †Itẽ pater non tenetur facere

inuentarium. Non quia pater: ſʒ qꝛ ad eum ſpectat vſufru. vt. l. cū oportet. §. exceptis. in ver. non autem. C. de bo. que li.

7 ¶ † Itē nota ꝙ ſi vir vxori in teſtamēto dederit tutelā liberoꝝ ſuorū ꝛ poſtea hoc reuocauerit: ipa etiam non poteſt admitti ad legitimā tutelā. multo fortius ſi prohibuerit. vt no. l. miles. §. quadraginta. ff. de tu. ꝛ cu. da. ab his.

¶ Itē vitricus poteſt dari ꝛ eſſe tutor priuigni: ſed apud eum non debet educari. vt dicit glo.

8 ¶ † Itē et ſuper hoc aduertendū eſt ꝙ vnus fratruʒ cum peruenerit ad etatem quatuordecim annorum ꝛ vltra pfertur ꝛ excludit matrē: dū tñ ipe ꝛ ceteri liberi impuberes fratres ſint ex vtroqꝫ parente vel ſaltē ex latere paterno ꝛ ſint in bonis cōmunes qꝛ alias nō. Nec iſte tenet facere inuētariuʒ eo qꝛ compelleretur illud facere de parte bonoꝝ ad ipſum ptinentium. Et ne tedio affectus vel iratus querat a minoribus ſeparari ꝛ partagium bonorum fieri quod veriſimiliter eſſet eis dānoſum. Dabitur tamē fratri habenti vt dictum eſt adminiſtrationem pupillorum coadiutor vel cōſiliari⁹ p iudicē vocatis amicis vt ſine eius cōſilio nihil ſaltē de immobilibus poſſit alienare. Et hoc matre habente legitimam adminiſtrationē Quid aūt ſi ſit teſtamētaria vos cogitabitis. Sup hoc aduertēdū ꝙ ſm ius antiquū etiam adult⁹ poterat eſſe tutor legitim⁹: ſed poterat ſe excuſare: ſʒ iure nouo nō eſt admittendus vt §. minores. iſti. de exc. tu. l. fi. C. de legi. tu. ꝯtrariū ſeruatur ſed ſepe datur coadiutor. nota. de hoc. l. nemo. C. de legi. tu. Sed ſi primus fratrum recuſet onus tutele ſuſcipere: vel moriatur etiaʒ ſuſcepta tutela ſecūd⁹ admittit ad tutelā ſi de his conſtet realiter ſecus ſi fuerit a tutela remotus ꝛ exonerat⁹ qꝛ tunc dandus eſt tutor. vt no. i Spe. ti. de tu. §. ſi vero dicat. in ver. ſed pone.

9 ¶ † Itē ꝛ ſimiliter patruus impubeꝝ quoꝝ bona ſunt cōia cū ipo patruo poteſt habere legitimam adminiſtrationē pmiſſis tñ tutoribus deficiētib⁹. qꝛ nec iſte excludit matreʒ. Sed an ipſe teneatur facere inuētariū: aliqui tenent ꝙ non paritate rationis illius ꝙ dictum eſt de fratre. ꝛ nota. l. j. ff. de legi. tut. inſtitu. eo. per totum.

10 ¶ † Item ſi mater habēs tutelaʒ liberoꝝ ſuorum cōuolet ad ſecūda vota ipſo iure ipa eſt priuata ab omni adminiſtratione (ꝛ tutela) etiam incontinenti poſt ſpōſalia qꝛ iā eſt in ſpōſi poteſtate ꝯſtituta de cōſuetudine. ꝛ mortuo viro nō poterit tutelam predictam recuperare ꝛ hoc tāgit Specu. in titu. de tutore. §. ſic dicendum. in ver. quid ſi mater. ¶ Cyn. in aut. matri ꝛ auie. in. q. fi. ꝙuis tex. diſtinguat l. ſi ſub conditione. i princip. ff. de teſta. tu. Et dato ꝙ mater habēs adminiſtrationem non fecerit puidere liberis de tutore: nec rationeʒ reddiderit de adminiſtratis ante ſponſalia aut ante matrimonium nō propterea priuatur his ā data ſunt ſibi a pre liberorum quod eſt contra (. l. oēm) cum ibi notatis. C. ad tert. idem ſi nō habeat adminiſtrationē ꝛ pupilli ſteterint p annū ſine tutore. vt ibi. l. matres. ꝛ. l. mater. eo. titu. l. ſciāt. C. de legi. here. Et hoc tangit ad

plenū Jo.and.in additionib⁹ ſu-
per Spe.tit.de tuto.§.nunc dicē-
dum.in vltima colū.

Adde (et tutela) multos alios modos in qui-
bus mulier perdit tutelā per An-
gel.in aut.matri.quaꝫ legit cum
autenti.ſacramentuꝫ.col.fina.C.
quādo mulier tu.offi.Et inter ce-
tera dicit ꝙ ſi mulier aſſerat ſe ſo-
lum ad ſecūdas nuptias migra-
ri per hoc reddit ſuſpecta per.§.
quia.in verbo concupiſcentias.
vt ſine pꝛohib.colum.vij.

Adde (l.omnem) Glo.not. in verbo purificaret
in.§.penul.vt ſine pꝛohib.col.vij.
q̄ dicit ꝙ hodie ſolū eſt remiſſum
iuramentū non autem pena quā
appꝛobat hic Jacob.de bel.

11 ¶†Iteꝫ ꝙ ſi tutela eſt alicui ad-
iudicata cum eſſet ali⁹ qui obtu-
lerit alimētare impuberem ſuis
pꝛopꝛijs ſumptib⁹ ꝙ ille q̄ datus
eſt tutoꝛ non pōt expenſas alimē-
toꝛum repetere:eo ꝙ alius factu-
rus erat gratis niſi ex cauſa iuſta
aliud fuerit oꝛdinatum per iudi-
ceꝫ.ꝛ de hoc no.l.contra impube-
res.C.de nego.geſtis.

¶Item ſi tutoꝛ datus ꝑ iudicem
ſe excuſet ꝛ non admiſſus appel-
lauerit ꝛ demū ſi cadat ab appel
latiōe tenet ad dāna que pupil-
lus interim paſſus eſt:vt nota.l.
j.in pꝛin.ff.de adminiſtratiōe tu.

12 ¶†Itē decre.a tutela nō eſt ap-
pellandum ſed excuſandū.vt.§.q̄
autem.inſt.de excu.tu Et nota.l.
j.ſi qui.ff.quando appel.ſit.et.l.ij
q̄.C.de appel.ꝛ ibi.no.

13 ¶†Item ſi tutoꝛ conueniatur vt
ſuſpectus an pēdente iudicio de-
beat ei iterdici adminiſtratio.no
ta.l.ꝙ ſi foꝛte.§.j.ff.de ſolu.c.ve-
nerabilis.de offi.deleg.

14 ¶†Item an ille q̄ geſſit negocia
pupilli ex mandato tutoꝛum:ha-
beat actionem contra pupillum
vel cōtra tutoꝛū.not.l.ſi mādatū.
C.de negocijs geſtijs.

Adde (negocia) An ꝛ quā-do aliq̄s gerens alie-
na negocia ſibi obliget dominuꝫ
per Jo.fab.in ſuo bꝛeuiar.vbi ſuc
cinctam ponit diſtinctionem in.l.
ſi mandatum.hic allega.

15 ¶†Item ſi pupillus habeat duo
vel plura patrimonia in diuerſis
locis ꝛ iuriſditionibus iudex loci
in q̄ pupill⁹ fouet domiciliū ꝛ vn
de extrahit oꝛigineꝫ dabit ſibi tu
toꝛem q̄ omnium bonoꝛum habe
bit adminiſtrationē.Uel poſſunt
ei dari duo tutoꝛes per iudices lo
coꝛuꝫ vbi patrimonia ſita ſunt vt
not.per Spe.titu.de tu.§.ſi fac.l.
pupillo.i pꝛin.ff.de tu.ꝛ cu.da.ab
ijs.ꝛ.l.neq̧ a pꝛeſide.C.qui da.tu.
poſ.Cy.mouet.queſtionem.l.vni
ca.C.vbi peto.tu.ꝛ cura.

16 ¶†Itē ꝛ an filiuſfa.poſſit dari ꝛ
eſſe (tutoꝛ) not.Bart.l.patri.ff.de
adul.ꝛ quid de illo qui eſt minoꝛ
xxv.annoꝛum nota.l.finali.C.de
legi.tu.

Adde (tutoꝛ) an filiuſf.poſ ſit eſſe tutoꝛ:ꝛ quali-
ter ipſe exiſtēs i poteſtate alteri⁹
poſſit alium in ſua ptāte habere.
vide ibi per ipſum Bald. dicentē
ꝙ ille qui eſt in poteſtate alterius
non poteſt habere filium in ſua
poteſtate: verum eſt in poteſtate
eiuſdem ſpecie: ſed in poteſtate ſe
parata bene poteſt habere.

17 ¶†Itē ſi nullus ſit tutoꝛ teſtamē
tarius nec etiam legitimus iudex
dabit tutoꝛem ex conſilio parētū
ꝛ amicoꝛum pupilli.ꝛ iſte dicitur

datiuꝰ ⁊ ſolet dari ille qui eſt pꝛo⸗
ximioꝛ de gñe ⁊ ſufficiens habẽn⸗
di tutelam ſeu adminiſtrationẽ
⁊ preferẽdi ant puꝰ dãdi ſunt tu⸗
toꝛes illi q̇ ſunt agnati.⁊ illis de:
ficiẽtibꝰ cognati:⁊ poſtremo affi⸗
nes vel vicini .ſecundũ ꝙ iudici ⁊
parentibus videbitur eſſe magis
expediens ⁊ vtile pro commodo
pupilloꝝ:qui tutoꝛ datus per iu⸗
dicem vt dictũ eſt iurabit bene ⁊
fideliter exercere officiũ predictũ
⁊ commodum pupilli ꝓcurare ⁊
damnum euitare ꝑ poſſe inuen⸗
tarium facere ⁊ rationem redde⸗
re de adminiſtratis ⁊ reliqua re⸗
ſtituere ⁊ alijs facere q̄ incũbunt
ſecũduꝫ ea que notantur.l.j.ff.rẽ
pupilli ſal.foꝛe ⁊.l.fina.C.de ad⸗
miniſtratio.tu.
18 ¶ †Item quidam dicunt ꝙ iſtud
dꝫ facere iudex laicꝰ qui interpo
nit decretũ in alienatione bonoꝝ
immobilium:vt.l.ſi prediuꝫ.C.de
predijs minoꝝ.Alij tenẽt ꝙ ⁊ offi
cialis põt hec oĩa facere vt.c.li⸗
cet.de offic.deleg.lib.vj.c.fina.de
iudi.⁊ ſepe factum eſt ita.
19 ¶ †Item hoc quod dicit̃ ꝙ agna
ti preferunt̃:verũ eſt de iure an⸗
tiquo:ſed de iure nouo ſublata
eſt differẽtia inter agnatos ⁊ co⸗
gnatos quo ad ſucceſſionẽ ⁊ quo
ad tutelã.vt in aut.de he.que ab
inteſta.venien.§.ex his.colũ.ix.⁊
aut.ſicut.C.de legi.tu.
20 ¶ †Itẽ ſi tutoꝛ ꝓſequat̃ cauſam
pupilli quam ſcit vel ſcire potuit
nõ eẽ bonã:⁊ ſuccũbat:ipe tenet̃
noĩe ſuo ad expẽſas litis.vt.l.nõ
eſt ignotũ.⁊.l.ſi bonam.C.de ad⸗
mini.tu.hoc expreſſe tꝫ Barto.l.
ſi ſe non obtulit:circa pꝛin.ff.de
re iud.⁊ ibi no.Et idem in prela⸗
tis eccleſiaſticis:vt ibi gl.⁊ idem
habetur.l.quoties.§.ſicutꝰ.ff.eo.
ti.bonã aũt cauſam tenetur ꝓſe⸗
qui etiã appellationẽ / vt.l.ij bo⸗
nam.ſuperiꝰ alle.⁊ tenetur de la⸗
ta ⁊ leui culpa/vt.l.nola.⁊.l.quic
quid.C.arbi.tu.
21 ¶ †Itẽ ſi tutoꝛ procuret ſibi fieri
legatum vel donationẽ; ⁊ impe⸗
diat ne fiat pupillo an teneat̃ cũ
iurauerit commodũ pupilli ꝓcu⸗
rare.no.glo.⁊ Cyn.l.quicquid.al⸗
leg.⁊ Spec.in tit.de iudi.§.ſequi⸗
tur.de actione tutele.circa pꝛinc.
⁊ ibi Jo.an.in ſuis additionibus.
Et Bartol.in.l.titio .ff.ad muni⸗
cipales.
22 ¶ †Itẽ tutoꝛ alienando reꝫ pupil
li immobilẽ doloſe vel ſine cauſa
⁊ alias male adminiſtrãdo nõ di⸗
cit̃ hoc facere vt tutoꝛ/ſic ⁊ in ad⸗
miniſtratiõe eccleſie/vt not.l.qui
fundum.§.ſi tutoꝛ.ff.pro emp.
23 ¶ †Item ſi duo dati ſunt tutoꝛes
vnus ſine alio non poteſt agere
nec conueniri vt.c.ſi duo.de ꝓcu.
lib.vj.l.cũ alicui.ff.de nego.geſt.⁊
c.fi.de teſtamen.lib.vj.c. penulti⸗
mo.§.j.de electione.eo.lib.hoc vi
det̃ eſſe contra .l. decret §.j.ff. de
adminiſtra.tu.l.j.C.ſi ex pluribus
tu. Maioꝛ autem pars tutoꝛum
vel curatoꝛum ⁊ conſulum admit
titur ad agendum ⁊ defendendũ.
Segnius enim expediũt commiſ⸗
ſa negocia plures vt habet̃ I glo.
l.ſi plures.§.apparet ⁊.ff.de admi
ni.tu.⁊.l.ſi plures.ff.de pactis.
24 ¶ †Item iudex poteſt conſtitue⸗
re tutoꝛi ſalarium ſecũdũ quali⸗
tatẽ pſone ⁊ pupilli facultates vt
l.a tutoꝛibꝰ.§.fi.ff.de adminiſtra.
tu.⁊ cura.l.j.§.ſi pupillꝰ .ff.de tu.
⁊ ra.diſtra.facit.l.ſi hereditas.ff.
ad exhiben.ſaltẽ ꝓ alimentis:qꝛ
interdum tutoꝛ egenus alendus

eſt de bonis pupilli vt not. Spe. l ti. q̄ ſint legit. §. j. in v. item pupillus. vbi habetur q̄ ſi tutor nō ꝓuideat pupillo de alimentis tan⁊ ꝙ ſuſpectus debet remoueri.

¶ Itē dicit Joā. Fabri. §. ſi. inſti. de capi. di. q̄ ex toto pupill⁹ indiget tutore incōtinēti patre mortuo q̄ niſi proximior ⁊ q̄ ſuccedere poteſt ab inteſtato fecerit ſibi ꝓuideri per iudicem de tutore q̄ iſte proximior eſt in periculo reſtituendi damnū quod euenit pupillo vel q̄ priuetur ſucceſſione eiuſdem/iuxta. l. ſi ſororis tue. C. qui petūt tu. nā ⁊ mater que nō compellitur ſuſcipere tutelam ſi ſteterit per annum priuatur bonis a patre ſibi collatis vt. l. ſciant. C. de legi. he. ⁊ notat. l. matres. C. ad tertullianum.

25 ¶ †Itē interdum datur curator bonis defuncti ⁊ ſepe bonis viuētis. Quid autem actur⁹ ſit ⁊ an debeat facere inuentariū qui ſint vocādi ⁊ an poſſit intētare actionem tempore periturā no. de his omnibus. l. j. ⁊. ij. ⁊. l. de curatore. ff. de cu. bonis dā. ⁊. l. ⁊ ſi ad tempus. ff. rem pu. ſal. fo.

26 ¶ †Itē tutela finita eo quia minor factus eſt pubes: tutor tenet eū admonere vt curatorē petat: alias tenet de periculo ⁊ incōmodo illius qui eſt pubes factus et maxime cū nondū reddiderit rationem tutele. l. ita aūt. §. ſi tutor. cū. §. ſe. ff. de admi. tu.

27 ¶ †Item ſi tutor eſt infirmitate detentus vel alias impedit⁹ longo impedimēto dabit ſibi coadiutor. Et ipſe dz hoc reqrere. iuxta. l. j. C. in q. cau. tuto. ha. ⁊c.

28 ¶ †Itē tutor pōt cōueniri demū finita tutela. l. niſi. ff. de tutel. et ratio diſtra. da. ab his. ſed curator ſtatim. vt not. l. ratiōes. de adminiſtra. tu.

29 ¶ †Item ſepe cū agitur ꝯtra minorē mandat rex vel princeps q̄ prouideat ſibi de tutore aut curatore. Et hoc caſu datur etiā inuito: vel ſaltē ille compellitur ibi ꝓ iudicem. vt. l. j. cū no. C. qui pe. tu. vel cu. Et quotidie fit ita ⁊ datur curator inuito: qui intereſt alterius hoc fieri ne iudiciū ſit illuſorium vt notatur.

30 ¶ †Item ſi in proceſſu cōtinetur q̄ Petrus tutor talis impuberis par. ⁊c. hoc ſufficit: licet nō dicat tutorio noīe ⁊c. Et ſic de aliis habentib⁹ officiū vel dignitatē vt. l. cū poſt. §. j. de admini. tut. l. poſt mortem. § j. ff. quādo ex facto tu. ⁊ no. Bart. l. certis. §. pupillus. ff. de accuſa. no. Bar. l. ſi quis apud §. j. ff. iudica. ſolu.

31 ¶ †Item quis dabit tutorē pupillo: an iudex originis an domicilij: an ille in cui⁹ territorio ē ſita maior ps fortunarū ſuarū. Dicēdū eſt q̄ iudex domicilij vt. l. de pupillo. ⁊ ibi no. ff. de tu. ⁊ cura. dat. ab his. Cy. l. j. C. vbi de tu. facit. l. ꝓpter litem. § licet dat⁹. ff. de excu. quia tutor dat pſone principaliter: vt. l. j. ff. de tu. ⁊ cura. da. ab his. Et iſtius tutoris adminiſtratio porrigit ad omnia bona vt. l. magis puto. § illud. ff. de re. eorū qui ſub tu. vel. cu. ſunt.

32 ¶ †Item in cauſa matrimoniali ⁊ bñficiali admittitur minor ſine curatore: vt no. Cy. l. j. copulādis. C. de nup. ea. ſi. de iudi. lib. xj. l. inter liberos. §. pe. ff. de adul.

¶ Item qualiter et quando pupillus poſſit obligari ſine tutore. no. l. j. §. illud. ff. de nouatio.

33 ¶ †Item aduertendum ꝙ ille q̇
eſt creditor vł debitor non admit
titur ad tutelam etiam teſtamē-
tariā: quid igit̃ de matre cui de-
betur dotis reſtitutio et eius an-
gmentum. De hoc no. auten. mi-
noris. C. q̇ da. tu. poſ. Et tenet Jo.
andre. ꝙ non debet admitti ad
tutelā in addi. ad ſpec. ti. de tuto.
§. gñaliter. iſtud tñ non ſeruatur.
Et forte ea ratione: quia mater
non poteſt ſuſpicari de ſubreptio
ne quitantie dotis non ſolute.
¶ Item ſi tutor efficiatur credi-
tor ipſi⁹ minoris ſi iure ſucceſſio-
nis nihil ſibi nocet: ſi vero iure
ceſſo nō valet vt no. in aut. mino-
ris. hic alleg. l. xiiij. q. ſecūdū Cy.
34 ¶ †Item iſta ſunt que tutor da-
tiu⁹ debet iurare ꝙ adminiſtra-
bit iuxta poſſe bene ⁊ fideliter vł
legaliter perſonā ⁊ bona pupilli
vtilia procurabit: ⁊ euitabit inu-
tilia: facietqꝫ bonū et legale inuē
tarium. Et de adminiſtratis loco
⁊ tēpore reddet rationē ⁊ reliq̄.
Et de his loquit̃ Cy. l. ſancimus.
§. pe. C. de adminiſtra. Non tamē
tenetur ſatiſdare. Et de hoc no.
Cy. ſuper rubri. C. de tu. ⁊ cu. qui
ſatis non dederunt.

Adde (inuentarium) Qua
liter tutores debeāt
cōficere inuētariuꝫ: vide p domi-
num nepo. de monte alba. in ſuo
tractatu quem nūcupauit librū
fugitiuum: in ti. qualiter debeāt
tutores conficere inuentarium
vbi apoſtillatum eſt.

¶ De iudicibus ⁊ eorum
iuriſdictione.

¶ Summarium.

1 Cauſa realis vel ꝓprietaria
debet corā iudice laico ventilari.
2 Bona exiſtentia in territorio ali-
cuius iudicis preſumuntur eſſe
ſub eius iuriſditione.
3 Judex appellationis an mandet
executionem ſententie quam con
firmauit.
4 Judex an ⁊ qualr̃ poſſit ſuā ſen-
tentiam interpretari.
5 Judex in cauſa principali nō pōt
eſſe iudex in cā appellationis.
6 Prepoſiti firmariȷ̃ ad quos ſpe-
ctat iuſtitie ꝯmodū aut periculū
nō exercent ſuā iuriſditionem.
7 Judex pōt punire perturbantes
ſuam iuriſditionem.
8 Compelli an poſſit quis ad iudi-
cature officium ſuſcipiendum.
9 Clericus quib⁹ caſib⁹ remittat̃
ad iudicē eccl'iaſticū ⁊ quib⁹ nō.
10 Clericus vxoratus nō pōt decli-
nare forū in cā aſſecuramenti.
11 Judex prohibetur emere a ſue iu
riſditionis ſubditis.
12 Juſtitia tripliciter cōſideratur.
13 Mixtum imperium que bona et
quos caſus includat.
14 Judex an puniat ipſum offenden
tem.
15 Judex laic⁹ cognoſcere poteſt de
poſſeſſione rei ſpiritualis.
16 Reo contumace poteſt actor mu
tare iudicium.
17 Clericatu lite ꝯteſtata ſupuenie
te an debeat mutari forum.
18 Cōmittēs in legem fruſtra legis
imploratauxilium.
19 Judex laicus pōt in flagrāti cri-
mine man⁹ in clericū apponere.
20 Excōmunicatio eſt gladius iudi-
cis ſpiritualis.
21 Mādatore mortuo re integra ex-
pirat mādatū et ptās iudiciaria
delegati vel commiſſariȷ̃.
22 Judex p̄ſumitur habere iuriſdi-

tionē eoꝝ q̇ in ei⁹ſunt territoꝛio.
23 Cōſenſus priuatoꝝ nō ampliat iuriſditionem iudicis in his quorum cognitio ad eū nō ſpectat.
24 Facta per iudicem electū tenēt nō obſtante erroꝛe eligentium.
25 Iudex poteſt ex cauſa domū priuati ingredi vt inquirat rem de qua agitur.
26 Iudex an poſſit cauſam definire nulla facta concluſione.
27 Iudex laicus an poſſit extrahere de eccleſia eum qui illius immunitate gaudere non debet.
28 Iudex an ſemper debeat iudicare ſm acta ꝛ pꝛobata.
29 Sentētia cōtra indefenſum lata an ſit valida.

1 Iudex † laicus poteſt pꝛohibere ne ptes cām realez ꝓ pꝛietariam querāt vel ꝓſequantur coram iudice eccleſiaſtico vt.c.ex tranſmiſſa.et ibi gl. de foꝛo cōpet. Quid autē de mixta vt ſi agatur de annua p̄ſtatione ꝛ eius arreragijs Refert Aut agitur ex conuentione:vt qꝛ re⁹ pꝛomiſit ſoluere arreragia et tūc iudex eccleſiaſticus eo quia obligatio eſt reducta ad ꝑſonalē poteſt de illo cognoſcere. Sec⁹ cum agit̄ directe et ſimpliciter ꝓ annua p̄ſtatione et eius arreragijs quia ſi ſit aſſiſa habet annexum directum dominium qđ obtinet a domino rei pꝛincipalem partē. Hic eſt quod ille qui habet dominium directum cenſetur eſſe domin⁹ rei:vt.l.ſi domi.§.ſi fund⁹. ff.de.leg.j.Et ſi non ſit aſſiſa.eo. qꝛ perpetua cenſet̄ imobil' vt.l.ſi equam.C.de ſerui et ibi.Cy.et.l. hac edictali.§.his illud adiungimus.in pꝛin.C.de ſecundis nup. Omnes eñ redditus ꝛ p̄dia cenſent̄ immobiles.iſta ſunt v̄ba gl. in aut.vt hi qui obliga.res ꝛc.§. ſi vero redditus.col.v.De re v̄o mobili quouiſmodo agatur.Iudex eccleſiaſtic⁹ poteſt cognoſcere etiam inter laicos:quia hactenus ita vſus eſt de actiōe mixta. Pet.expꝛeſſe mouet queſtionē.in l.j.ff.fi.regund.ꝛ hoc niſi pꝛo re ſpirituali vt eſt decima cum eccleſia agit pꝛo ea:ꝛ maxime eccleſia parochialis:vt.c.tua.de deci.Secus in laico cū agit pꝛo decima que ad ipſum ſpectat ꝛ quā nō tenet in feudo ab eccleſia vel aliud qđ eſt annexum ſpūalibus vt ius patronatus.c.decernim⁹. ꝛ.c.q̄ſto.de iudi.c.cōtingit.Et ibi not.de arbit.c.tua.de deci.laici enim eccleſiaſtica negocia tractare non debent vt ibi no.

Adde mixta:ꝙ rōne ꝯnexitatis aliq̇s iudex pōt de multis cognoſcere q̇ ſi eſſent ſepata nō poſſet.Et ſignāter nota iudicē eccleſiaſticū poſſe cognoſcere de cā tēpoꝛali laicoꝝ cū venit acceſſoꝛia ad cām eccleſiaſticā vt i.c.de pꝛudētia.de do. inter virū ꝛ vxo.Secus aūt ſi cā ſpūalis incidit coꝛā iudice ſeculari.nam de ea non valet cognoſcere:ſed illam remittit ad eccleſiaſticū.c.latoꝛ.q̄ fil.ſint legit.c.tuā. de oꝛdi.cog.de ratione diuerſitatis vide Panoꝛ.in.d.c.latoꝛ.ꝛ ſic potes vnū ſingulare hic notare ꝙ ihabiles gaudēt beneficio habiliū.l.ſi ꝯmunē.ff.quēad.ſeruit. amit.l.ſi q̇s duos.ꝛ ibi Bar.ff.de libera.Abb.in capi.ad audientiam.extra de perſcrip.

¶ Vltra cetera dicta tene men

ti ꝙ iſta cõio ſeu ſocietas opatur
mirabilẽ effectũ videlz ꝙ ſi plu-
res ſimul ſunt capti ⁊ inqſiti a iu
dice ſeculari quoꝝ vnꝰ eſt clericꝰ
⁊ ipe petat remitti ad eccleſiaſti-
cũ iudicẽ iuxta.c.ſi iudex. de ſen-
tẽ.excõ.in.vj.q2 tunc omnes de-
bent ſecũ remitti ad iudicem ec-
cleſiaſticũ.p.l.ſi cõmunẽ.ff.quẽad.
ſerui.ne cauſe cõtinẽtia diuidat
⁊ ne ſequatur abſurdum ⁊ in ea-
dem cauſa varie ſnie ferrentur:⁊
forte ↄ̃ne. De hoc Hipo.de mar.
in ſuo libro.

2 ¶ †Item omnia que ſunt infra
limites terre alicuius principis
vel dñi tẽporalis cẽſent̃ eſſe de eiꝰ
iuriſdictione:niſi ↄ̃riũ probetur.
Et idem eſt de bonis vacãtibꝰ ſal
tẽ ſi ita permãſerint lapſu trigin-
ta annorũ:⁊ ſup hoc vide Spec.
ti.de iuriſdi.omniũ iudi.§.vnico.
circa princi.ver.magni imperij.⁊
c.facit.l.j.§.cũ verbere.ff.de offi.
prefec.vr.c.dilecti.de arbi.l.fi.cũ
ibi notatis.C.eo.titu.hodie enim
imperiũ ſciſſum eſt:vt no.gloſ.ſu-
per rubri.de ſtud.liberalibus vr-
bis rome.C.li.xj.vide melius in-
fra.eo.titu.§.item omnia.⁊c.

¶ †Itẽ iudex appellationis qui
cõfirmauit ſentẽtiã a qua extitit
appellatũ mãdat executioni ſen-
tentiã predictã non aũt prior(iu-
dex)vt not.per Cy.aut.ſi qs liti-
gãtiũ.C.de epi.audi.Et ita ſeruat
Bar.l.a diuo pio.l pn.ff.de re.iu.

Adde (.Iudex)an iudex ap
pellatiõis vel iudex
a quo debeat demãdare ſenten-
tiã executioni.dic ſecundũ Pau.
in.l.j.ff.de iudi.ꝙ ſiue iudex ap-
appellationis.

Adde ꝙ cõmunis practica
in regno francie ita
ſe hz q2 ſententiã ↄfirmatam iu-
dex appellationis exequit infir-
matã autez iudex appellationis
iudici a quo remittit executioni
demandãdã reſeruata ſibi expẽ-
ſarum appellatiõis taxatiõe in-
firmauit ſiue confirmauit ſenten
tiã demandat ipſam executioni.
Si autem appellans deſeruerit
appellationem:tũc iudex a quo
demandat execu.

4 ¶ †Itez iudex nõ põt declarare
aut interp̃tari ſentẽtiã ſuã vltra
vel preter illud quod fuit pronũ-
ciatum. de hoc no.Bar.l.ab exe-
cutore.in princi.ff.de appel.no.l.
quod iuſſit.ff.de re iudi.

5 ¶ †Itẽ ille qui fuit iudex in cau-
ſa principali nõ põt eſſe iudex in
cauſa appellationis.c.ij.de con-
ſue.li.vj.⁊.l.eos.C.de appella.

6 ¶ †Itez iſti prepoſiti firmarij ad
quod ſpectat iuſticie commoduz
⁊ periculum nõ deberẽt exercere
ſuam iuriſdictionem.vt no.Bar.
l.de iure.circa princi.ff.ad muni-
cipa.que quidem iuſticia merito
dicitur venialis ⁊ pernicioſa.

¶.Item ſi ſunt duo domini eiuſ-
dẽ iuriſditiõis habẽtes duos iu-
dices:⁊ ſic de alijs officiarijs:vnꝰ
p aliũvti videt̃:⁊ ſufficit qđ p vnũ
geſtũ eſt.vt not.l.lucro.§.iter eos.
ff.de aqua quoti.⁊ eſti.fac.in ar.
l.tres tutores .ff.de adminiſt.tu.

7 ¶ †Item iudex põt compeſcere ⁊
mulctare illos qui pturbant ſuã
iuriſditionem vel exercitiũ officij
ſui:vt nota.in gloſ.c.cum volun-
tate.de ſentẽtia excommu.ſuper
verbo ratiõe offi.⁊.c.j.de offi.de-
leg.et põt interdicere aduocato
vel notario offi ciũ ſuum ex iuſta
cauſa ad tẽpus vel imperpetuũ
vt habet̃.l.moris eſt.ff.de penis

¶Item iudex videns aut ſciens filium ſuum delictũ cõmittere et alias commiſiſſe:⁊ non puniens priuandus eſt officio et alias puniẽdus.⁊ ſup hoc not.C.ꝑ.l.fi.C.
8 de nova.actionib⁹.†Sed an q̃s inuitus poſſit compelli vt ſit iudex.not.l.munerum.§.iudicandi neceſſitas.ff.de mune.et hono.et Inno.c.q2 cũctis.in pnci.magne glo.de cõceſſio.preben.lib.vj.

Adde (filium) quia in iuſtitia adminiſtrãda et ei⁹ effectibus ita debet iudicari magn⁹ vt paruus ⁊ proximus:vt extrane⁹.tex.eſt no.⁊ ibi glo.quã tibi do domine iuſtitiarie in.l.fi. ff.de rerum diuiſio.Nã in lege diuina ſcriptum eſt.ita magnuꝫ vt paruuꝫ iudicabis:nec erit apud te perſonarũ acceptio.c.noui.extra de iudi.

9 ¶†Item ſciẽdũ eſt ꝙ clericus ſolutus in cauſa aſſecuramenti nõ tenetur rñdere corã iudice laico nec etiã in actione perſonali:ſed eſt dimittẽdus corã iudice eccleſiaſtico:ſecus in actiõe reali vel ſi agat ad cognitionẽ ſcedule manu ſua ſcripte vel ſignate:q2 is non põt declinare forũ iudicis tẽporalis:et idem in caſu exceſſus vel delicti quãdo caſus eſt priuilegiatus:vt in ſaluagardia infracta vel aſſecuramento brizato:⁊ tunc cõcludendũ eſt ꝙ delinquẽs compellatur ſoluere emendã per captionẽ ⁊ detentionem ſue temporalitatis diſtractionẽ bonoruꝫ ſuorũ immobiliũ et pari paſſu in quocũq; viro eccleſiaſtico.

10 ¶†Itẽ eſt ſuper hoc aduertendũ ꝙ clericus vxoratus in cã aſſecuramẽti non põt declinare forũ iudicis tꝑalis:q2 cauſa illa ciuiliter intentatur.Verũtamen non condẽnabitur ad preſtãdũ aſſecuramẽtũ ſub pena mortis ou de la barr:q2 i caſu euẽto nõ poſſet puniri illa pena.Sed dabit aſſecuramentũ ⁊ ꝯdẽnabit ad illud obſeruandũ ſub pena aſſecuramẽti briſati:⁊ forte eſſet bonũ adijcere ſub pena cõfiſcationis bonorum immobiliũ:q2 et in laico accedit tacite pena capitalis bonorũ cõfiſcatio.⁊ ſuper hoc not.l.ſi is q̃.cum ibi notatis.C.ſi pen.appel.mors interuenia t.

¶Itẽ ſi epiſcop⁹ vel eius officialis aliquẽ cõuictũ corã ſe de fortilegio vł aliquo crimine tradi iudici ſeculari:vt faciat ſibi iuſtitie complemẽtum ſi ſequatur pena mortꝫ an ſit irregularis.no.l.impuberibus.§.pterea.ff.de ſuſpec.tu.no.l.nullus.in fi.C.de ſumma trinitate ⁊ fide catholica.

¶Itẽ ꝓ bono publico iterdũ q̃s cõpellit̃ ſuſcipere officiũ iudicature:vt.l.ſi q̃s.ff.de mune.⁊ hoñ.

¶Iteꝫ qui habet iuriſditionẽ in ripa habet etiã vſq; ad medium fluminis:niſi de cõtrario conſtet. et ita tenet Barto.l.vnica.C.de claſſicis.lib.xj.

11 ¶†Itẽ iudex non põt emere ab aliquo q̃ eſt ſibi ſubditus ratiõe officij rẽ immobilẽ ſine pmiſſiõe principis.Qđ forte intelligit̃ de domino ſeneſcalo ⁊ alijs q̃ preſident in puincia:ſed nec minores et alij officiarij poſſunt emere ea q̃ vẽdunt̃ corã ipſis ⁊ bona vacãtia ⁊ ratione mortalie iuxta.l.j.cum ibi notatis.C.de contrahẽ. empt.Et hoc forte q2 ſubditi non eſſent auſi offerre maius preciũ.

12 ¶†Itẽ ſciẽdũ ꝙ eſt dare iuſtitiã altã mediã et baſſam.Alta iuſti-

Alta, media et baſſa iuriſdictio

Alta iurisdict° quid contineat

cia est illa l ꝗ agit̃ de crimine qđ
exigit mortem mẽbri mutilatiõ
nẽ vel debilitationẽ gñaliter pe
nã corporalẽ vt fustigare ꝛ pilo
risare bãnire ꝛ his similia:vt no.
Spe.Bart.l.imperiũ.ff.de iur.om.
iu.l.capitaliũ.ff.de penis.l.publi
corũ.ff.de pu.iu.no.Bar.l.defen
sionis facultas.C.de iu.fi.lib.x.
¶Item mera iusticia complecti
tur casus q̃ sequũt ꝛ sibi similes:
scilicet tutorũ ꝛ curatorũ datio
nem.vt no.l.pretor.ff.de tut.ꝛ.cu
ra.ab his iubere cauere ꝛ in pos
ſeſſionem mittere:ꝛ per cõsequẽs
dare ꝛ agnoſcere de intimatione
saluegardie:ꝛ eius infractione:
et casus nouitatis.Et de his co
gnoſcere consueuerunt bailliui.
ꝛ iudices maiores dñorum subdi
torũ ducat⁹ quib⁹ datũ est cogno
ſcere de mero et mixto imperio.
13 ¶†Item bona vacantia seu illi⁹
qui habet mixtũ imperiũ.iuxta.l.
§.ꝛ.l.vacantia.C.de bo.vacã.lib.
x.Itẽ les espaues.Itẽ subhasta
tiones facere:decretũ interpone
re:emãcipare inuentariũ facere.
Itẽ casus delicti vel exceſſus:cu
ius emenda est arbitraria ꝛ exce
dit sexaginta soli.Hec omnia et
eis similia sunt mixti imperij seu
medie iurisditiõis ꝛ vide sup hoc
Spec.titu.de iuri.omni.iudi.§.§.
¶Item iudex superior mãdabit
sententiã suam executioni secus in
alijs:sed ad requestã illi⁹ qui tu
lit sententiam fiet executio.ꝛ per
iudicẽ loci:in cuius iurisdictione
res est sita si ille qui est cõdẽnat⁹
est sibi subiectus:vt.nota.l.ppe
randuꝫ.§.si autẽ reus.C.de iu.iu.
vij.ꝛ.viij.q.
14 ¶†Itẽ nũquid iudex qui fuit in
iuriatus ꝛ offẽsus possit ꝯtra deli
quentes ꝓcedere et eum punire
notatur ad longum.l.vnica.C.ne
quis in sua causa iudicet.
¶Item in quibusdã locis iudex
nõ põt nec debet habere locũte
nẽtẽ:pro hoc no.illud quod dicit̃
in aut.ad hec.C.de iu.¶Itẽ altẽ
cãe pecuniarie ꝑsonales ꝛ poſſeſ
ſorie nõ ꝓuilegiateꝫ etiã exceſſus
quorũ pena nõ excedit sexaginta
solidoꝝ sunt baſſe iurisdictiõis.
¶Item est aduertendum ꝙ do
minus dux habet superioritateꝫ
in dominos sibi subditos ita ꝙ
ipsi et eorum homines tenentur
rñdere corã dño senescalo in casu
nouitatis:in quo cadit ꝓuentio.
idẽ si agat̃ de intimatione salua
gardie dñi ducis aut eius infra
ctione aut alijs casibus ꝓuilegia
tis.Et super hoc no.Bar.l.defen
sionis facultas.C.de iu.fi.li.x.itẽ
etiaꝫ dñs dux habet ressortum in
causis appellationũ.de illis ta
men cognouit dominus senesca
lus in loco reſſorti.
15 ¶†Itẽ ad iudicẽ laicum spectat
cognoſcere de poſſeſſione rei spi
ritualis vt.c.causaꝫ.qui fi.sint le
gi.Et no.Inno.c.de immu.eccłie.
non antẽ de iure vel dominio vt
c.decreuimus.de iud.ꝛ.c.contin
git.de arbi.cum ibi notatis.
16 ¶†Itẽ si ad diem adiornamenti
reus fuerit cõtumax actor potest
resilire a ꝓceſſu ꝛ corã alio iudi
ce de nouo proceſſum inchoare.
ita dicit Bar.l.ibi ceptũ.ff.de iu
dicijs.Sec⁹ ꝫ vel si re⁹ semel cõ
paruerit iuxta aut.qui semel.C.
quõ ꝛ qñ iud.Itẽ si cleric⁹ solut⁹
habeat tutelam vel officiũ secula
re:si pro eo cõueniat̃ corã iudice
seculari ipse tenetur ibi respon
dere et ad hoc cõpellit̃ ꝑ captio

ne ſue tēpoꝛalitatis:vt no.l.fi.C. C.de iu.oi.iud.ꝛ ita ſeruat curia parlamēti idē in recōuētione:vt not.aut.ꝛ cōſequenter.C.de ſent. ꝛ inter.oim.iud.in.iij.q.c.diſpen.
dis.de reſcrip.lib.vj.

17 ¶†Item ſi lite con.reus factus eſt clericus:nihilomin⁹ iudex lai-cus poterit vlterius ꝓcedere ꝛ de cauſa cognoſcere vt.ii.j.ff.de pe-nis. ꝑuilegiū enim ſuperueniens non dirimit id quod ſuſtinens a ꝑncipio poterat impedire:vt no. l.adulter.§.ſi eo tēpoꝛe.ff.de adul te.Rex tamen conſueuit ſepe fa-cere contrariū ꝛ facere remittere cauſam pendentem coꝛam iudice oꝛdinario ex cauſa ſuperuenienti ad curiam parlamenti.

¶Item de materia recuſationis iudicis oꝛdinarij vel delegati.no. Cy.ꝛ glo.l.apertiſſimi.C.de indi-cijs.ꝛ capi.cum ſit ſpeciale.ꝛ ibi. glo.ꝛ.cap.ij.requiris.de appella tio.ꝛ cognoſcit iudex recuſat⁹ de recuſatione ſecundum conſuetu-dinē:ꝛ eſt textus.c.ſi contra vnū. de offi.deleg.lib.vj.

¶Item an iudex oꝛdinarius vel delegatus poſſit aliq̄d capere lo-co ſalarij : vel doni.notat textus ꝛ glo.c.ſtatutū.de reſcrip.lib.vj.

¶Itē ſi duo aut plures dati ſunt cōmiſſarij ad decidēdum de cau-ſa tali ꝛc.vt fit contra appellātes in magnis dieb⁹ ſi ꝯmiſſarij ac-cepta cōmiſſione recuſent ꝓcede re vel nequeant cōuenire, ꝛ potiſ-ſime in ſententia diffinitiua recur-rēdū eſt ad pꝛincipē vel ad iudicē a quo dati ſunt cōmiſſarij vt cau-ſa ad eū iudicē remittatur vel ꝑ pꝛincipem alijs committat iuxta ea que habent.c.ſi duo ex trib⁹. de offi.delega.et que nota.l.duo iudices.ff.de re iudi.

¶Itē ꝛ dicti cōmiſſarij debēt in-tereſſe ꝛ eſſe p̄ſentes in agitatis in pꝛoceſſu ꝛ potiſſime in ſenten-tia vel ſaltem vſq ad numerū ꝑ pꝛincipē oꝛdinatū.vt cuȝ dicitur quod tres aut duo ꝛc.alias totū eſſet nullum:vt nota.l.vni ex plu ribus.ff.de re iudi.c.fi.de arbit. lib.vj.vnus tamen ipſoꝛuȝ debet pꝛoferre ſentētiam alijs aſſiſten-tib⁹.vt nota.c.pꝛudētiā . de offic. delega.ꝛ.l.inter pares.ff.de re iu-di.ꝛ.c.cum plures.de offi.deleg. lib.vj.ꝛ melius.c.cum ab vno.de re iu.eod.li.ꝛ ibi.tex.glo.tamē.l. cum magiſtrat⁹.C.quando pꝛo-uo.nō eſt ne.videtur tenere ꝙ ne-ceſſe eſt ꝙ om̄es loquantur.ꝛ hoc idem ſentit Bar.l.ſi vni ex pluri-bus alle.nec ſufficit pꝛecedēs vel ſequēs alioꝝ ꝯſenſ⁹ vt ibi notat.

18 ¶†Item ſi laicus cōmiſerit fur-tum in eccleſia ipſe nō gaudebit immunitate ſed capiendus eſt ꝑ iudicem eccleſiaſticum ꝛ punien-dus per iudicem ſecularem.not. Cyn̄.in auctentica ſi quis.C.de adulte.ꝛ Barto.l.ſi cui.§.cum ſa-crilegium .ff.de accuſationibus. l.ſi quis hoc genus.C.de epiſco-pis ꝛ clericis.nota capi.immuni-tas.de immunitate eccleſiarum. et nota.Cyn.l.pꝛeſenti.C.de his qui ad eccle.confu.

Adde (immunitate) q̄ ſunt illi qui non gaudent immunitate eccleſiaſtica vide no tabilr ꝑ Jo.fa.§.fi.inſti.q̄ ſūt ſui vel alie.vbi dt ꝙ de iure caſi.ꝛ ap pꝛobata ꝯſuetudine oēs gaudēt exceptis depopulatoꝛibus agro-rum: inſidiatoꝛibus itinerum.c. inter alia.de immu.ecc . vel ho-micidijs penſatis incidijs.c.ſ.ex-

ſtrator bonorum filij nec tenetur inuentariū facere aut rōnē reddere.

2 Tutor vel curator an de conſuetudine teneantur ſatiſdare.

3 Pater dat tutores ſuis liberis.

4 Tutela teſtamētaria nō ꝯpatitur legitimā nec legitimā datiuam.

5 Mater admiſſa tutrix an debeat facere inuentarium.

6 Vſufructus rerū filij ſpectat ad patrem.

7 Mulier tutrix teſtamentaria conſtituta non admittitur poſtea ad tutelam legitimam.

8 Frater maior .xiiij. an. excludit matrē in tutela fratrum.

9 Patruus impuberum an ⁊ qñ in illorū tutelam admittatur.

10 Mater ad ſecunda vota trāſiens perdit tutelam filiorum.

11 Electus i tutorē, tenetur de dāno ſua incuria ⁊ negligētia habito.

12 Electus in tutelam non debet appellare ſed bene ſe excuſare.

13 Tutor accuſatus pro ſuſpecto an perdat adminiſtrationem.

14 Gerens negocia pupilli ex mandato tutorum an actionē habeat contra pupillum.

15 Tutor ꝯſtituitur per iudicem territorij in quo ſunt bona pupilli.

16 Filiuſfamilias an poſſit eē tutor.

17 Teſtamentaria ⁊ legitima tutela deficiēte datur locus datiue.

18 Iudex eccleſiaſticus an tutorē potius cōſtituat ꝙ laicus.

19 Agnati an in materia tutele preferantur cognatis.

20 Tutor ſcienter proſequēs cauſaꝫ iniuſtam pro pupillo tenetur.

21 Tutor faciēs ſibi relinqui qḋ pupillo relinquendū erat, an teneat̃.

22 Tutor male adminiſtrans nō habetur loco tutoris.

23 Cōtutor an poſſit abſq ꝯtutoribus pro eorum tutela conueniri

24 Tutor egenus poteſt de pupilli bonis ali.

25 Curator quandoq datur bonis tam viuentis ꝙ defuncti.

26 Curator dat̃ minori tutela finita.

27 Tutor legitime impeditus poteſt petere coadiutorem.

28 Tutor finita tutela poteſt conueniri ad rationem adminiſtrationis reddendam.

29 Curator dat̃ qñq minori inuito.

30 Tutor agēs pupilli nomine qualiter libellum concipiet.

31 Iudex domicilij pupilli conſtituit illi tutorem.

32 Minor admittitur in cauſa matrimoniali vel beneficiali etiam abſq tutore.

33 Creditor vel debitor pupilli an poſſit illius tutor ꝯſtitui.

34 Tutor datiuus qualiter ꝯſtituat̃.

1 [P]ater † eſt adminiſtrator legitimus liberorum ſuorum q̄ non tenetur facere inuentarium / nec reddere rationem ſeu compotum de adminiſtratione: ſed aliquando datur ei coadiutor: vt nota. per glo. ⁊ Cy. l. ſi qs. §. in illo. C. de ſe. nup. ꝙ intelligūt quidam vbi pater eſt in culpa: qꝛ ſi eſſet in dolo male adminiſtrando/ veniret remouenda adminiſtratio. l. Iperato. ⁊ ibi Bar. ff. ad trebel. ⁊ l. fi. C. de ſentētijs paſſis.

2 ¶ † Item de conſuetudine tutor vel curator non tenet̃ ſatiſdare ſi de iure in teſtamento datus ſit in alijs diſtingue: vt no. §. inſti. de ſatiſda. tu. ⁊ Cy. ſup rubri. ⁊ l. de tu. vel cu. qui ſatiſ. non de.

¶ Item quid de matre et auis. no. l. mater. C. de teſta. tu.

3 ¶ †Item pater in teſtamento vel vltima diſpoſitiõe: põt dare tutorẽ liberis ſuis. Et idẽ in auo pater no patre mortuo vel eo nõ emancipato qui tutor teſtamentarius preferẽ alijs legitimis tutorib⁹. Sed tamẽ ipſe tenet facere inuẽtarium niſi teſtator hoc ꝓhibuerit. Et non obſtante illa ꝓhibitione ſi iudici ⁊ parẽtibus pupilloꝝ videat hoc eſſe dãnoſum pupillis iudex compellet eum facere inuẽtarium. vt. l. fi. C. ar. tu. cum ibi notatis per Cyn. ⁊ hoc expreſſe tenet Barto. l. nemo. ff. de leg. j. facit in ar. l. in confirmando. ⁊ l. vtilitatem. ff. de confir. tu. ⁊ vbi pu. edu. de. j. §. j. ⁊ vide Spe. in tit. de tutore. §. ⁊ generaliter. ver. ⁊ hoc non.

4 † Et nota ꝙ teſtamentaria nõ compatitur ſecũ legitimã nec legitima datiuam. vt not. Cy. ſuper rubrica de tu. ⁊ teſt. C. ⁊ teſtamentaria poteſt fieri ſub conditione ſed non datiua. vt ibi nota. Sẽper tamen tutela legitima cedit teſtatorie vt not. l. ſi tutor. §. in duob⁹. ff. de tu. ⁊ ra. diſtra.

¶ Item quis poteſt dare tutorez in teſtamento: nota. C. de teſt. tu. l. ij. ⁊ l. mater. ⁊ ff. de reg. iur. l. quo tutela. §. nemo poteſt. de. l. iij. l. penultima. §. in rem. ⁊ ibi Barto.

¶ Item nunquid inuitus datur curator ad litem. no. l. qui habet. ff. de tu.

¶ Item an rupto teſtamento ex cauſa preteritionis valeat tutoris datio. no. l. iure noſtro. §. luci⁹. ff. de teſtamenta. tu.

¶ †Itẽ an tutor debeat ali de bonis pupilli. no. l. j. §. ſi pupillus. ff. de tu. ⁊ ra. diſtrac.

5 ¶ †Itẽ auo ⁊ patre mortuis Mater admittit ad ſuſcipiẽdum liberorum ſuorum adminiſtrationem vt in aut. matri ⁊ auie. C. quando mulier tu. offi. fungi debeat. hoc verũ de auo paterno q̃ habebat filium i poteſtate ⁊ conſequenter nepotem. Secus autem vt dicũt plures ſi filius fuerit emancipatus: quia hoc caſu mater prefert auo de cõſuetudine. ⁊ ſup hoc nota dicta per Cyn. in aut. hic alle. matri ⁊ auie. in. iij. queſtione. Et quidam dicunt ꝙ mater nõ tenetur facere inuentariuz dato ꝙ pater vel auus in teſtamento eã ordinauerit eſſe tutricẽ. Et an iſto caſu dicatur tutrix teſtamentaria vel legitima nota ea que habenẽ in gloſ. l. omnez. C. ad tertullia. ⁊ l. mulier. ⁊ l. ſe. ff. de cõfir. tu. ⁊ Cy. l. neq3. de cõfir. tu. Et ſup p̃miſſis fuit multipharie ⁊ multis vicibus altercatum. Et idem dicendum eſt de auia pater. Nuper tamen fuit ordinatum per curiam parlamenti ⁊ etiam ꝑ curiam iſtã ꝙ mater tenetur facere inuẽtariũ quod videtur eſſe equũ ⁊ iuri cõſonum. Et de hoc nota. l. his qui. ff. de tuto. ⁊ curat. dat. ab his. Et hoc verum niſi pater expreſſe diſpoſuerit ꝙ non teneatur mater facere inuentarium nec rationez reddere de adminiſtratis ⁊ potiſſime ſi ſit prouecte etatis ⁊ alios non habeat liberos. iuxta. l. fina. C. ar. tu. Nihilominus tamen iudex ex cauſa iuſta ⁊ probabili poſſet eam compellere facere inuentarium iuxta nota. l. ſi allega. ⁊ l. vtilitatem. ff. de confirma. tutor. poteſt tamen mater vel auia eſſe tutrix teſtamẽtaria vel legitima. ſed non datiua: vt ibi nota. ⁊ l. tutela eo. titu.

6 ¶ †Itẽ pater non tenetur facere

inuentarium. Non quia pater: ſ; q2 ad eum ſpectat vſufru. vt. l. cū oportet. §. exceptis. in ver. non au tem. C. de bo. que li.

7 ¶ †Itē nota ꝗ ſi vir vxori in teſta mēto dederit tutelā liberoꝝ ſuo rū ꝛ poſtea hoc reuocauerit: ipa etiam non poteſt admitti ad legi timā tutelā. multo fortius ſi pro hibuerit. vt no. l. miles. §. quadra ginta. ff. de tu. ꝛ cu. da. ab his.

¶ Itē; vitricus poteſt dari ꝛ eſſe tutor priuigni: ſed apud eum non debet educari. vt dicit glo..

8 ¶ †Itē et ſuper hoc aduertendū eſt ꝗ vnus fratrū cum peruene rit ad etatem quatuordecim an norum ꝛ vltra p̄fertur ꝛ excludit matrē: dū tū ipe ꝛ ceteri liberi im puberes fratres ſint ex vtroq; pa rente vel ſaltē ex latere paterno ꝛ ſint in bonis cōmunes q2 alias nō. Nec iſte tenet̄ facere inuēta riū; eo q2 compelleretur illud fa cere de parte bonoꝝ ad ipſum ꝑ tinentium. Et ne tedio affectus vel iratus querat a minoribus ſe parari ꝛ partagium bonorum fie ri quod veriſimiliter eſſet eis dā noſum. Dabitur tamē fratri ha benti vt dictum eſt adminiſtratio nem pupilloꝝ coadiutor vel cō ſiliari⁹ ꝑ iudicē vocatis amicis vt ſine eius cōſilio nihil ſaltē de immobilibus poſſit alienare. Et hoc matre habente legitimam adminiſtrationē Quid aūt ſi ſit te ſtamētaria vos cogitabitis. Sup hoc aduertēdū ꝗ ſm ius antiquū etiam adult⁹ poterat eſſe tutor le gitim⁹: ſed poterat ſe excuſare: ſ; iure nouo nō eſt admittendus vt §. minores. iſti. de exc. tu. l. fi. C. de legi. tu. ꝯtrariū ſeruatur ſed ſepe datur coadiutor. nota. de hoc. l. nemo. C. de legi. tu. Sed ſi primus fratrum recuſet; onus tutele ſuſci pere: vel moriatur etia; ſuſcepta tutela ſecūd⁹ admittit̄ ad tutelā ſi de his conſtet realiter ſecus ſi fuerit a tutela remotus ꝛ exone rat⁹ q2 tunc dandus eſt tutor. vt no. I Spe. ti. de tu. §. ſi vero dicat. in ver. ſed pone.

9 ¶ †Itē ꝛ ſimiliter patruus impu beꝝ quoꝝ bona ſunt̄ cōia cū ipſo patruo poteſt habere legitimam adminiſtrationē p̄miſſis tū tuto ribus deficiētib⁹. q2 nec iſte exclu dit matre;. Sed an ipſe teneatur facere inuētariū: aliqui tenent ꝗ non paritate rationis illius ꝗ di ctum eſt de fratre. ꝛ nota. l. j. ff. de legi. tut̄. inſtitu. eo. per totum.

10 ¶ †Item ſi mater habēs tutela; liberoꝝ ſuoꝝ cōuolet ad ſecūda vota ipſo iure ipa eſt priuata ab omni adminiſtratione (ꝛ tutela) etiam incontinenti poſt ſpōſalia q2 iā eſt in ſpōſi poteſtate ꝯſtituta de cōſuetudine. ꝛ mortuo viro nō poterit tutelam predictam recu perare ꝛ hoc tāgit Specu. in titu. de tutore. §. ſic dicendum. in ver. quid ſi mater. Cyn. in aut̄. matri ꝛ auie. in. q. ſi. ꝗuis ter̄. diſtinguat l. ſi ſub. conditione. l. princip. ff. de teſta. tu. Et dato ꝗ mater habēs adminiſtrationem non fecerit ꝓ uidere liberis de tutore: nec ratio ne; reddiderit de adminiſtratis ante ſponſalia aut ante matrimo nium nō propterea priuatur his q̄ data ſunt ſibi a p̄re liberorum quod eſt contra (. l. oēm) cum ibi notatis. C. ad tert. idem ſi nō ha beat adminiſtrationē ꝛ pupilli ſte terint ꝑ annū ſine tutore. vt ibi. l. matres. ꝛ. l. mater. eo. titu. l. ſciāt. C. de legi. here. Et hoc tangit ad

plenū Jo.and.in additionib⁹ ſuper Spe.tit.de tuto.§.nunc dicēdum.in vltima colū.

Adde (et tutela) multos alios modos in quibus mulier perdit tutelā per Angel.in auſ.matri.quaꝫ legit cum autenti.ſacramentuꝫ.col.fina.C. quādo mulier tu.offi.Et inter cetera dicit ꝙ ſi mulier aſſerat ſe ſolum ad ſecūdas nuptias migrari per hoc reddit̄ ſuſpecta per.§. quia.in verbo concupiſcentias. vt ſine pꝛohib.colum.vij.

Adde (l.omnem) Glo.not. in verbo purificaret in.§.penul.vt ſine pꝛohib.col.vij. q̄ dicit ꝙ hodie ſolū eſt remiſſum iuramentū non autem pena quā appꝛobat hic Jacob.de bel.

11 ¶†Jteꝫ ꝙ ſi tutela eſt alicui adiudicata cum eſſet ali⁹ qui obtulerit alimētare impuberem ſuis pꝛopꝛijs ſumptib⁹ ꝙ ille q̄ datus eſt tutoꝛ non pōt expenſas alimētoꝛum repetere:eo ꝙ alius facturus erat gratis niſi ex cauſa iuſta aliud fuerit oꝛdinatum per iudiceꝫ.ꝛ de hoc no.l.contra impuberes.C.de nego.geſtis.

¶Jtem ſi tutoꝛ datus p̄ iudicem ſe excuſet ꝛ non admiſſus appellauerit ꝛ demū ſi cadat ab appellatiōe tenet̄ ad dāna que pupillus interim paſſus eſt:vt nota.l. j.in pꝛin.ff.de adminiſtratiōe tu.

12 ¶†Jtē decre.a tutela nō eſt appellandum ſed excuſandū.vt.§.q̄ autem.inſt.de excu.tu Et nota.l. j.ſi qui.ff.quando appel.ſit.et.l.ij q̄.C.de appel.ꝛ ibi.no.

13 ¶†Jtem ſi tutoꝛ conueniatur vt ſuſpectus an pēdente iudicio debeat ei iterdici adminiſtratio.no ta.l.ꝙ ſi foꝛte.§.j.ff.de ſolu.c.venerabilis.de offi.deleg.

14 ¶†Jtem an ille q̄ geſſit negocia pupilli ex mandato tutoꝛum:habeat actionem contra pupillum vel cōtra tutoꝛū.not.l.ſi mādatū. C.de negocijs.geſtijs.

Adde (negocia) An ꝛ quādo aliqs gerens aliena negocia ſibi obliget dominuꝫ per Jo.fab.in ſuo bꝛeuiar.vbi ſuccinctam ponit diſtinctionem in.l. ſi mandatum.hic allega.

15 ¶†Jtem ſi pupillus habeat duo vel plura patrimonia in diuerſis locis ꝛ iuriſditionibus iudex loci in q̄ pupill⁹ fouet domiciliū ꝛ vnde extrahit oꝛigineꝫ dabit ſibi tutoꝛem q̄ omnium bonoꝛum habebit adminiſtrationē.Uel poſſunt ei dari duo tutoꝛes per iudices locoꝛuꝫ vbi patrimonia ſita ſunt vt not.per Spe.titu.de tu.§.ſi fac.l. pupillo.i pꝛin.ff.de tu.ꝛ cu.da.ab ijs.ꝛ.l.neq̧ a pꝛeſide.C.qui da.tu. poſ.C̄ v.mouet.queſtionem.l.vni ca.C.vbi peta.tu.ꝛ cura.

16 ¶†Jtē ꝛ an filiusfa.poſſit dari ꝛ eſſe(tutoꝛ)not.Bart.l.patri.ff.de adul.ꝛ quid de illo qui eſt minoꝛ xxv.annoꝛum nota.l.finali.C.de legi.tu.

Adde (tutoꝛ)an filiusff.poſ ſit eſſe tutoꝛ:ꝛ qualiter ipſe exiſtēs i poteſtate alteri⁹ poſſit alium in ſua ptāte habere. vide ibi per ipſum Bald.dicentē ꝙ ille qui eſt in poteſtate alterius non poteſt habere filium in ſua poteſtate: verum eſt in poteſtate eiuſdem ſpecie: ſed in poteſtate ſe parata bene poteſt habere.

17 ¶†Jtē ſi nullus ſit tutoꝛ teſtamē tarius nec etiam legitimus iudex dabit tutoꝛem ex conſilio parētū ꝛ amicoꝛum pupilli.ꝛ iſte dicitur

eſt de bonis pupilli vt not.Spe.l
ti.q̇ ſint legit.§.j.in v̄.itez pupil-
lus.vbi habetur ꝙ ſi tutor nō p-
uideat pupillo de alimentis tan-
ꝗ̄ ſuſpectus debet remoueri.
¶ Itē dicit Joā.Fabri.§.fi.inſti.
de capi.di.ꝙ ex toto pupill⁹ indi-
get tutore incōtinēti patre mor-
tuo ꝙ niſi proximior ⁊ q̇ ſuccede-
re poteſt ab inteſtato fecerit ſibi
ꝓuideri per iudicem de tutore ꝙ
iſte proximior eſt in periculo reſti
tuendi damnū quod euenit pupil
lo vel ꝙ priuetur ſucceſſione eiuſ
dem/iuxta.l.ſi ſororis tue.C.qui
petūt tu.nā ⁊ mater que nō com-
pellitur ſuſcipere tutelam ſi ſte-
terit per annum priuatur bonis
a patre ſibi collatis vt.l.ſciant.C.
de legi.he.⁊ notat.l.matres.C.ad
tertullianum.
25 ¶ †Itē interdum datur curator
bonis defuncti ⁊ ſepe bonis viuē
tis.Quid autem actur⁹ ſit ⁊ an
debeat facere inuentariū qui ſint
vocādi ⁊ an poſſit intētare actio-
nem tempore peritura no.de his
omnibus.l.j.⁊.ij.⁊.l.de curatore.
ff.de cu.bonis dā.⁊.l.⁊ ſi ad tem-
pus.ff.rem pu.ſal.fo.
26 ¶ †Itē tutela finita eo quia mi-
nor factus eſt pubes:tutor tenet
eū admonere vt curatorē petat:
al's tenet de periculo ⁊ incōmo-
do illius qui eſt pubes factus et
maxime cū nondū reddiderit ra-
tionez tutele.l.ita aūt.§.ſi tutor.
cū.§.ſe.ff.de admi.tu.
27 ¶ †Item ſi tutor eſt infirmitate
detentus vel alias impedit⁹ lon-
go impedimēto dabit ſibi coad-
iutor.Et ipſe dz hoc reqrere.iux-
ta.l.j.C.in q̇.cau.tuto.ha.⁊c.
28 ¶ †Itē tutor pōt cōueniri demū
finita tutela.l.niſi.ff.de tutel.et
ratio diſtra.da.ab his.ſed cura-
tor ſtatim.vt not.l.ratiōes.de ad-
miniſtra.tu.
29 ¶ †Item ſepe cū agitur ꝯtra mi
norē mandat rex vel princeps ꝙ
prouideat ſibi de tutore aut cura
tore.Et hoc caſu datur etiā inui-
to:vel ſaltē ille compellitur ibi ꝑ
iudicem.vt.l.j.cū no.C.qui pe.tu.
vel cu.Et quotidie fit ita ⁊ datur
curator inuito:qui intereſt alte-
rius hoc fieri ne iudiciuz ſit illu-
ſorium vt notatur.
30 ¶ †Item ſi in proceſſu cōtinetur
ꝙ Petrus tutor talis impuberis
par.⁊c.hoc ſufficit:licet nō dicat
tutorio noie ⁊c.Et ſic de aliis ha-
bentib⁹ officiū vel dignitatē vt.l.
cuz poſt.§.j.de admini.tut.l.poſt
mortem.§.j.ff.quādo ex facto tu.
⁊ no.Bart.l.certis.§.pupillus.ff.
de accuſa.no.Bar.l.ſi quis apud
§.j.ff.iudica.ſolu.
31 ¶ †Item quis dabit tutorē pu-
pillo:an iudex originis an domi-
cilij:an ille in cui⁹ territorio ē ſita
maior ps fortunaꝝ ſuaꝝ.Dicēdū
eſt ꝙ iudex domicilij vt.l.de pu-
pillo.⁊ ibi no.ff.de tu.⁊ cura.dat.
ab his.Cy.l.j.C.vbi de tu.facit.l.
ꝓpter litem.§.licet dat⁹.ff.de ex-
cu.quia tutor dat ꝑſone principa
liter:vt.l.j.ff.de tu.⁊ cura.da.ab
his.Et iſtius tutoris adminiſtra-
tio porriget ad omnia bona vt.l.
magis puto.§.illud.ff.de re.eorū
qui ſub tu.vel.cu.ſunt.
32 ¶ †Item in cauſa matrimoniali
⁊ bñficiali admittitur minor ſine
curatore:vt no.Cy.l.i copulādis.
C.de nup.ca.fi.de iudi.lib.xj.l.in-
ter liberos.§.pe.ff.de adul.
¶ Item qualiter et quando pu-
pillus poſſit obligari ſine tutore.
no.l.j.§.illud.ff.de nouatio.

33 ¶ †Item aduertendum q̧ ille q̄ eſt creditor vł debitor non admittitur ad tutelam etiam teſtamētariã?quid igit̃ de matre cui debetur dotis reſtitutio et eius augmentum.De hoc no.auten.minoris.C.q̄ da.tu.poſ.Et tenet Jo. andre.q̧ non debet admitti ad tutelã in addi.ad ſpec.ti.de tuto. §.gñaliter.iſtud tñ non ſeruatur. Et forte ea ratione:quia mater non poteſt ſuſpicari de ſubreptione quitantie dotis non ſolute.

¶Item ſi tutor efficiatur creditor ipſi⁹ minoris ſi iure ſucceſſionis nihil ſibi nocet:ſi vero iure ceſſo nō valet vt no.in auł.minoris.hic alleg.l.xiiij.q.ſecūdū Cy.

34 ¶ †Item iſta ſunt que tutor datiu⁹ debet iurare q̧ adminiſtrabit iuxta poſſe bene ꝛ fideliter vł legaliter perſonã ꝛ bona pupilli vtilia procurabit:ꝛ euitabit inutilia:facietq̧ bonū et legale inuētarium.Et de adminiſtratis loco ꝛ tẽpore reddet rationem ꝛ reliq̄. Et de his loquit̃ Cy.l.ſancimus. §.pe.C.de adminiſtra.Non tamē tenetur ſatiſdare.Et de hoc no. Cy.ſuper rubri.C.de tu.ꝛ cu.qui ſatis non dederunt.

Adde (inuentarium)Qualiter tutores debeāt cõficere inuētariũ:vide p domi num nepo.de monte alba.in ſuo tractatu quem nũcupauit librũ fugitiuum:in ti.qualiter debeāt tutores conficere inuentarium vbi apoſtillatum eſt.

¶De iudicibus ꝛ eorum iuriſdictione.

¶Summarium.

1 ☞ Cauſa realis vel ꝑprietaria debet corã iudice laico ventilari.

2 Bona exiſtentia in territorio aliſcuius iudicis preſumuntur eſſe ſub eius iuriſditione.

3 Judex appellationis an mandet executionem ſententie quam confirmauit.

4 Judex an ꝛ qualr̃ poſſit ſuam ſententiam interpretari.

5 Judex in cauſa principali nō pōt eſſe iudex in cã appellationis.

6 Prepoſiti firmarij ad quos ſpectat iuſtitie ꝯmodū aut periculū nō exercent ſuã iuriſditionem.

7 Judex pōt punire perturbantes ſuam iuriſditionem.

8 Compelli an poſſit quis ad iudicature officium ſuſcipiendum.

9 Clericus quib⁹ caſib⁹ remittat̃ ad iudicē eccłiaſticū ꝛ quib⁹ nō.

10 Clericus vxoratus nō pōt declinare forū in cã aſſecuramenti.

11 Judex prohibetur emere a ſue iuriſditionis ſubditis.

12 Juſtitia tripliciter cõſideratur.

13 Mixtum imperium que bona et quos caſus includat.

14 Judex an puniat ipſum offendentem.

15 Judex laic⁹ cognoſcere poteſt de poſſeſſione rei ſpiritualis.

16 Reo contumace poteſt actor mutare iudicium.

17 Clericatu lite ꝯteſtata ſupueniēte an debeat mutari forum.

18 Cõmittēs in legem fruſtra legis imploratauxilium.

19 Judex laicus pōt in flagrāti crimine man⁹ in clericū apponere.

20 Excõmunicatio eſt gladius iudicis ſpiritualis.

21 Mādatore mortuo re integra expirat mãdatū et ptãs iudiciaria delegati vel commiſſarij.

22 Judex p̃ſumitur habere iuriſdi

tionē eoꝝ q̄ in ei⁹ ſunt territorio.

23 Cōſenſus priuatoꝝ nō ampliat iuriſditionem iudicis in his quorum cognitio ad eū nō ſpectat.

24 Facta per iudicem electuȝ tenēt nō obſtante errore eligentium.

25 Iudex poteſt ex cauſa domū priuati ingredi vt inquirat rem de qua agitur.

26 Iudex an poſſit cauſam definire nulla facta concluſione.

27 Iudex laicus an poſſit extrahere de eccleſia eum qui illius immunitate gaudere non debet.

28 Iudex an ſemper debeat iudicare ſm acta ⁊ probata.

29 Sentētia cōtra indefenſum lata an ſit valida.

1 Iudex † laicus poteſt prohibere ne ptes cām realeȝ ꝓprietariam querāt vel ꝓſequantur coram iudice eccleſiaſtico vt.c.ex tranſmiſſa.et ibi gl. de foro cōpet. Quid autē de mixta vt ſi agatur de annua p̄ſtatione ⁊ eius arreragijs Refert Aut agitur ex conuentione: vt q̄ re⁹ promiſit ſoluere arreragia et tūc iudex eccleſiaſticus eo quia obligatio eſt reducta ad pſonalē poteſt de illo cognoſcere. Sec⁹ cum agitꝰ directe et ſimpliciter ꝓ annua p̄ſtatione et eius arreragijs quia ſi ſit aſſiſa habet annexum directum dominium qd̄ obtinet a domino rei principalem partē. Hic eſt quod ille qui habet dominium directum cenſetur eſſe domin⁹ rei: vt.l.ſi domi.§.ſi fund⁹. ff.de.leg.j. Et ſi non ſit aſſiſa.eo. q̄ perpetua cenſetꝰ imobilꝰ vt.l.ſi aquam.C.de ſerui et ibi.Cy.et.l. hac edictali.§.his illud adiungimus.in prin.C.de ſecundis nup. Omnes eñ redditus ⁊ p̄dia cenſentꝰ immobiles. iſta ſunt vba gl. in aut. vt hi qui obliga.res ⁊c.§. ſi vero redditus.col.v. De re vo mobili quouiſmodo agatur. Iudex eccleſiaſtic⁹ poteſt cognoſcere etiam inter laicos: quia hactenus ita vſus eſt de actiōe mixta. Pet. expreſſe mouet queſtionē. in l.j.ff.fi.regund. ⁊ hoc niſi pro re ſpirituali vt eſt decima cum eccleſia agit pro ea: ⁊ maxime eccleſia parochialis: vt.c.tua.de deci. Secus in laico cū agit pro decima que ad ipſum ſpectat ⁊ quā nō tenet in feudo ab eccleſia vel aliud qd̄ eſt annexum ſpūalibus vt ius patronatus.c.decernim⁹. ⁊.c.q̄to.de iudi.c.cōtingit. Et ibi not.de arbit.c.tua.de deci. laici enim eccleſiaſtica negocia tractare non debent vt ibi no.

Adde mixta: q̄ rōne ꝯnexitatis aliq̄s iudex pōt de multis cognoſcere q̄ ſi eſſent ſepata nō poſſet. Et ſignāter nota iudicē eccleſiaſticū poſſe cognoſcere de cā tēporali laicoruȝ cū venit acceſſoria ad cām eccleſiaſticā vt l.c.de prudētia.de do. inter virū ⁊ vxo. Secus aūt ſi cā ſpūalis incidit corā iudice ſeculari. nam de ea non valet cognoſcere: ſed illam remittit ad eccleſiaſticū.c.lator.q̄ fil.ſint legit.c.tuā. de ordi.cog. de ratione diuerſitatis vide Panor.in.d.c.lator. ⁊ ſic potes vnū ſingulare hic notare q̄ inhabiles gaudēt beneficio habilīū.l.ſi ꝯmunē.ff.quēad.ſeruit. amit.l.ſi q̄s duos. ⁊ ibi Bar.ff.de libera. Abb.in capi.ad audientiam.extra de perſcrip.

¶ Ultra cetera dicta tene men

ti q̄ iſta cōio ſeu ſocietas opatur mirabilē effectū videlʒ q̄ ſi plures ſimul ſunt capti ⁊ inq̄ſiti a iudice ſeculari quoꝝ vn⁹ eſt cleric⁹ ⁊ ip̄e petat remitti ad eccleſiaſticū iudicē iuxta.c.ſi iudex. de ſentē.excō.in.vj.q2 tunc omnes debent ſecū remitti ad iudicem eccleſiaſticū.ꝑ.l.ſi cōmunē.ff.quēad. ſerui.ne cauſe cōtinētia diuidat ⁊ ne ſequatur abſurdum ⁊ in eadem cauſa varie ſnīe ferrentur:⁊ forte ꝯſe. De hoc Hipo.de mar. in ſuo libro.

2 ¶ †Item omnia que ſunt infra limites terre alicuius principis vel dñi tēporalis cēſent̄ eſſe de ei⁹ iuriſdictione: niſi ꝯtrariū probetur. Et idem eſt de bonis vacātib⁹ ſaltē ſi ita permāſerint lapſu triginta annorū: ⁊ ſup hoc vide Specu.ti.de iuriſdi.omniū iudi.§.vnico. circa princi.ver.magni imperij.⁊ c.facit.l.j.§.cū verbere.ff.de offi. prefec.vr.c.dilecti.de arbi.l.fi.cū ibi notatis.C.eo.titu.hodie enim imperiū ſciſſum eſt: vt no.gloſ.ſuper rubri.de ſtud.liberalibus vrbis rome.C.li.xj.vide melius infra.eo.titu.§.item omnia.⁊c.

¶ †Itē iudex appellationis qui cōfirmauit ſentētiā a qua extitit appellatū mādet executioni ſententiā predictā non aūt prior (iudex) vt not.per Cy.aut.ſi q̄s litigātiū.C.de epi.audi. Et ita ſeruat Bar.l.a diuo pio.i pn.ff.de re.iu.

Adde (.Iudex) an iudex appellatiōis vel iudex a quo debeat demādare ſententiā executioni. dic ſecundū Pau. in.l.j.ff.de iudi. q̄ ſiue iudex ap appellationis.

Adde q̄ cōmunis practica in regno francie ita

ſe hʒ q2 ſententiā ꝯfirmatam iudex appellationis exequit̄ infirmatā autē iudex appellationis iudici a quo remittit executioni demandādā reſeruata ſibi expēſarum appellatiōis taxatiōe infirmauit ſiue confirmauit ſententiā demandat ipſam executioni. Si autem appellans deſeruerit appellationem: tūc iudex a quo demandat execu.

4 ¶ †Itē iudex nō pōt declarare aut interp̄tari ſentētiā ſuā vltra vel preter illud quod fuit pronūciatum. de hoc no. Bar.l.ab executore.in princi.ff.de appel.no.l. quod iuſſit.ff.de re iudi.

5 ¶ †Itē ille qui fuit iudex in cauſa principali nō pōt eſſe iudex in cauſa appellationis.c.ij.de conſue.li.vj.⁊.l.eos.C.de appella.

6 ¶ †Itē iſti prepoſiti firmarū ad quod ſpectat iuſticie commodū ⁊ periculum nō deberēt exercere ſuam iuriſdictionem. vt no. Bar. l.de iure.circa princi.ff.ad municipa. que quidem iuſticia merito dicitur venialis ⁊ pernicioſa.

¶ Item ſi ſunt duo domini eiuſdē iuriſditiōis habētes duos iudices: ⁊ ſic de alijs officiarijs: vn⁹ ꝑ aliū vti videt̄: ⁊ ſufficit qd̄ ꝑ vnū geſtū eſt. vt not.l.lucro.§.iter eos. ff.de aqua quoti.⁊ eſti.fac.in ar. l.tres tutores.ff.de adminiſt.tu.

7 ¶ †Item iudex pōt compeſcere ⁊ mulctare illos qui ꝑturbant ſuā iuriſditionem vel exercitiū officij ſui: vt nota.in gloſ.c.cum voluntate.de ſentētia excommu.ſuper verbo ratiōe offi.⁊.c.j.de offi.de leg. et pōt interdicere aduocato vel notario offi ciū ſuum ex iuſta cauſa ad tēpus vel imperpetuū vt habet̄.l.moris eſt.ff.de penis

¶Item iudex videns aut ſciens filium ſuum delictū cōmittere et alias commiſiſſe:⁊ non puniens priuandus eſt officio et alias puniēdus.⁊ ſup hoc not.C.ſ.l.fi.C.
8 de nova.actionib⁹.† Sed an q̄s inuitus poſſit compelli vt ſit iudex.not.l.munerum.§.iudicandi neceſſitas.ff.de mune.et hono.et Inno.c.q2 cūctis.in pnci.magne glo.de cōceſſio.preben.lib.vj.

Adde (filium)quia in iuſtitia adminiſtrāda et ei⁹ effectibus ita debet iudicari magn⁹ vt paruus ⁊ proximus:vt extranc⁹.tex.eſt no.⁊ ibi glo.quā tibi do domine iuſtitiaric in.l.fi. ff.de rerum diuiſio.Nā in lege diuina ſcriptum eſt.ita magnuȝ vt paruuȝ iudicabis:nec erit apud te perſonarū acceptio.c.noui.extra de iudi.

9 ¶†Item ſciēdū eſt q̄ clericus ſolutus in cauſa aſſecuramenti nō tenetur rn̄dere corā iudice laico nec etiā in actione perſonali:ſed eſt dimittēdus corā iudice eccleſiaſtico:ſecus in actiōe reali vel ſi agat ad cognitionē ſcedule manu ſua ſcripte vel ſignate:q2 is non pōt declinare forū iudicis tēporalis:et idem in caſu exceſſus vel delicti quādo caſus eſt priuilegiatus:vt in ſaluagardia infracta vel aſſecuramento briſato:⁊ tunc cōcludendū eſt q̄ delinquēs compellatur ſoluere emendā per captionē ⁊ detentionem ſue temporalitatis diſtractionē bonoruȝ ſuorū immobiliū et pari paſſu in quocūq̄ viro eccleſiaſtico.

10 ¶†Itē eſt ſuper hoc aduertendū q̄ clericus vrozatus in cā aſſecuramēti non pōt declinare forū iudicis tpalis:q2 cauſa illa ciuiliter intentatur.Uerūtamen non condēnabitur ad p̄ſtādū aſſecuramētū ſub pena mortis ou de la hart:q2 i caſu cuēto nō poſſet puniri illa pena.Sed dabit aſſecuramentū ⁊ ↄdēnabit ad illud obſeruandū ſub pena aſſecuramēti briſati:⁊ forte eſſet bonū adiicere ſub pena cōfiſcationis bonorum immobiliū:q2 et in laico accedit tacite pena capitalis bonorū cōfiſcatio.⁊ ſuper hoc not.l.ſi is q̄.cum ibi notatis.C.ſi pen.appel. mors interueniat.

¶Itē ſi epiſcop⁹ vel eius officialis aliquē cōuictū corā ſe de ſortilegio vl' aliquo crimine tradi iudici ſeculari:vt faciat ſibi iuſtitie complemētum ſi ſequatur pena mortȝ an ſit irregularis.no.l.impuberibus.§.p̄terea.ff.de ſuſpec. tu.no.l.nullus.in fi.C.de ſumma trinitate ⁊ fide catholica.

¶Itē p bono publico iterdū q̄s cōpellit ſuſcipere officiū iudicature:vt.l.ſi q̄s.ff.de mune.⁊ hoñ.

¶Iteȝ qui habet iuriſditionē in ripa habet etiā vſq̄ ad medium fluminis:niſi de cōtrario conſtet. et ita tenet Barto.l.vnica.C.de claſſicis.lib.xj.

11 ¶†Itē iudex non pōt emere ab aliquo q̄ eſt ſibi ſubditus ratiōe officij rē immobilē ſine pmiſſiōe principis. Qđ forte intelligit de domino ſeneſcalo ⁊ alijs q̄ preſident in puincia:ſed nec minores et alij officiarij poſſunt emere ea q̄ vēdunt corā ipſis ⁊ bona vacātia ⁊ ratione mortalie iucta.l. j.cum ibi notatis.C.de contrahē. empt.Et hoc forte q2 ſubditi non eſſent auſi offerre maius p̄ciū.

12 ¶†Itē ſciēdū q̄ eſt dare iuſtitiā altā mediā et baſſam.Alta iuſti

cia eſt illa l q̃ agit̃ de crimine q̃d
exigit mortem mẽbri mutilatio-
nẽ vel debilitationẽ gñaliter pe-
nã corporalẽ vt fuſtigare ⁊ pilo-
riſare bãnire ⁊ his ſimilia:vt no.
pe.Bart.l.imperiũ.ff.de iur.om.
iu.l.capitaliũ.ff.de penis.l.publi
corũ.ff.de pu.iu.no.Bar.l.defen-
ſionis facultas.C.de iu.fi.lib.x.
¶Item mera iuſticia complecti-
tur caſus q̃ ſequũt̃ ⁊ ſibi ſimiles:
ſcilicet tutorũ ⁊ curatorũ datio-
nem.vt no.l.pretor.ff.de tut.⁊.cu-
ra.ab his iubere cauere ⁊ in poſ
ſeſſionem mittere:⁊ per cõſequẽs
dare ⁊ agnoſcere de intimatione
ſaluegardie:⁊ eius infractione:
et caſus nouitatis.Et de his co-
gnoſcere conſueuerunt bailliui.
⁊ iudices maiores dñorum ſubdi
torũ ducat⁹ quib⁹ datũ eſt cogno
ſcere de mero et mixto imperio.
13 ¶†Item bona vacantia ſeu illi⁹
qui habet mixtũ imperiũ.iuxta.l.
ſ.⁊.l.vacantia.C.de bo.vacã.lib.
x.Itẽ les eſpaues.Itẽ ſubhaſta-
tiones facere:decretũ interpone-
re:emãcipare inuentariũ facere.
Itẽ caſus delicti vel exceſſus:cu-
ius emenda eſt arbitraria ⁊ exce-
dit ſexaginta ſoli.Hec omnia et
eis ſimilia ſunt mixti imperij ſeu
medie iuriſditiõis ⁊ vide ſup hoc
Spec.titu.de iuri.omni.iudi.§.j.
¶Item iudex ſuperior mãdabit
ſentẽtiã ſuam executioni ſecus in
alijs:ſed ad requeſtã illi⁹ qui tu-
lit ſententiam fiet executio.⁊ per
iudicẽ loci:in cuius iuriſdictione
res eſt ſita ſi ille qui eſt cõdẽnat⁹
eſt ſibi ſubiectus:vt nota.l.ꝑpe-
randuʒ.§.ſi autẽ reus.C.de iu.iu.
vij.⁊.viij.q.
14 ¶†Itẽ nũquid iudex qui fuit in-
iuriatus ⁊ offẽſus poſſit ꝯtra deli
quentes ꝓcedere et eum punire
notatur ad longum.l.vnica.C.ne
quis in ſua cauſa iudicet.
¶Item in quibuſdã locis iudex
nõ põt nec debet habere locũte-
nẽtẽ:pro hoc no.illud quod dicit̃
in aut.ad hec.C.de iu.¶Itẽ alie
cãe pecuniarie ꝑſonales ⁊ poſſeſ-
ſorie nõ ꝓuilegiate⁊ etiã exceſſus
quorũ pena nõ excedit ſexaginta
ſolidoꝝ ſunt baſſe.iuriſdictiõis.
¶Item eſt aduertendum ꝙ do-
minus dux habet ſuperioritateʒ
in dominos ſibi ſubditos ita ꝙ
ipſi et eorum homines tenentur
rñdere corã dño ſeneſcalo in caſu
nouitatis:in quo cadit ꝓuentio.
idẽ ſi agat̃ de intimatione ſalua-
gardie dñi ducis aut eius infra-
ctione aut alijs caſibus ꝓuilegia
tis.Et ſuper hoc no.Bar.l.defen
ſionis facultas.C.de iu.fi.li.x.itẽ
etiaʒ dñs dux habet reſortum in
cauſis appellationũ.de illis ta-
men cognouit dominus ſeneſca-
lus in loco reſorti.
15 ¶†Itẽ ad iudicẽ laicum ſpectat
cognoſcere de poſſeſſione rei ſpi-
ritualis vt.c.cauſaʒ.qui fi.ſint le
gi.Et no.Inno.c.de immu.eccl'ie.
non antẽ de iure vel dominio vt
c.decreuimus.de iud.⁊.c.contin-
git.de arbi.cum ibi notatis.
16 ¶†Itẽ ſi ad diem adiornamenti
reus fuerit cõtumax actor poteſt
reſilire a ꝓceſſu ⁊ corã alio iudi-
ce de nouo proceſſum inchoare.
ita dicit Bar.l.ibi ceptũ.ff.de iu-
dicijs.Sec⁹ ꝯ vel ſi re⁹ ſemel cõ-
paruerit iuxta aut.qui ſemel.C.
quõ ⁊ qñ iud.Itẽ ſi cleric⁹ ſolut⁹
habeat tutelam vel officiũ ſecula
re:ſi pro eo cõueniat̃ corã iudice
ſeculari ipſe tenetur ibi reſpon-
dere et ad hoc cõpellit̃ ꝑ captio-

ne ſue tēpoꝛalitatis:vt no.l.fi.C. C.de iu.o.iud.ꝛ ita ſeruat curia parlamēti idē in recōuētione:vt not.auẽ.ꝛ cōſequenter.C.de ſent. ꝛ inter.olm.iud.in.iij.q.c.diſpenſa.de reſcrip.lib.vj.

17 ¶†Item ſi lite con.reus factus eſt clericus:nihilomin⁹ iudex laicus poterit vlterius ꝓcedere ꝛ de cauſa cognoſcere vt.li.j.ff.de penis. priuilegiū enim ſuperueniens non dirimit id quod ſuſtinens a ꝑncipio poterat impedire:vt no. l.adulter.§.ſi eo tēpoꝛe.ff.de adulte.Rex tamen conſueuit ſepe facere contrariū ꝛ facere remittere cauſam pendentem coꝛam iudice oꝛdinario ex cauſa ſuperuenienti ad curiam parlamenti.

¶Item de materia recuſationis iudicis oꝛdinarij vel delegati.no. Cy.ꝛ glo.l.apertiſſimi.C.de iudicijs.ꝛ capi.cum ſit ſpeciale.ꝛ ibi. glo.ꝛ.cap.ij.requiris.de appellatio.ꝛ cognoſcit iudex recuſat⁹ de recuſatione ſecundum conſuetudinē:ꝛ eſt textus.c.ſi contra vnū.de offi.deleg.lib.vj.

¶Item an iudex oꝛdinarius vel delegatus poſſit aliq̄d capere loco ſalarij: vel doni.notat textus ꝛ glo.c.ſtatutū.de reſcrip.lib.vj.

¶Itē ſi duo aut plures dati ſunt cōmiſſarij ad decidēdum de cauſa tali ꝛc.vt ſit contra appellātes in magnis dieb⁹ ſi ꝯmiſſarij acceptа cōmiſſione recuſent ꝓcedere vel nequeant cōuenire, ꝛ potiſſime in ſentētia diffinitiua recurrēdū eſt ad pꝛincipē vel ad iudicē a quo dati ſunt cōmiſſarij vt cauſa ad eū iudicē remittatur vel ꝑ pꝛincipem alijs committatur iuxta ea que habent.c.ſi duo ex trib⁹. de offi.delega.et que nota.l.duo iudices.ff.de re iudi.

¶Itē ꝛ dicti cōmiſſarij debēt intereſſe ꝛ eſſe ꝑſentes in agitatis in pꝛoceſſu ꝛ potiſſime in ſententia vel ſaltem vſq₃ ad numerū ꝑ pꝛincipē oꝛdinatū.vt cū₃ dicitur quod tres aut duo ꝛc.alias totū eſſet nullum:vt nota.l.vni ex pluribus.ff.de re iudi.c.fi.de arbit. lib.vj.vnus tamen ipſoꝛū₃ debet pꝛoferre ſententiam alijs aſſiſtentib⁹.vt nota.c.pꝛudētiā.de offic. delega.ꝛ.l.inter pares.ff.de re iudi.ꝛ.c.cum plures.de offi.deleg. lib.vj.ꝛ melius.c.cum ab vno.de re iu.eod.li.ꝛ ibi.tex.glo.tamē.l. cum magiſtrat⁹.C.quando pꝛouo.nō eſt ne.videtur tenere ꝙ neceſſe eſt ꝙ oēs loquantur.ꝛ hoc idem ſentit Bar.l.ſi vni ex pluribus alle.nec ſufficit pꝛecedēs vel ſequēs alioꝝ ꝯſen⁹ vt ibi notat.

18 ¶†Item ſi laicus cōmiſerit furtum in eccleſia ipſe nō gaudebit immunitate ſed capiendus eſt ꝑ iudicem eccleſiaſticum ꝛ puniendus per iudicem ſecularem.not. Cyn.in auctentica ſi quis.C.de adulte.ꝛ Barto.l.ſi cui.§.cum ſacrilegium.ff.de accuſationibus. l.ſi quis hoc genus.C.de epiſcopis ꝛ clericis.nota capi.immunitas.de immunitate eccleſiarum. et nota.Cyn.l.pꝛeſenti.C.de his qui ad eccle.confu.

Adde (immunitate) q̄ ſunt illi qui non gaudent immunitate eccleſiaſtica vide notabilr̄ ꝑ Jo.fa.§.fi.inſti.q̄ ſūt ſui vel alie.vbi dī ꝙ de iure caū.ꝛ appꝛobata ꝯſuetudine oēs gaudēt exceptis depopulatoꝛibus agroꝛum: inſidiatoꝛibus itinerum.c. inter alia.de immu.ecc. vel homicidijs penſatis incidijs.c.j.ex

tra de homic.Sed quid de excō-
municato an debeat gaudere:ſic
vt Hoſtien.I ſum.de imuni.eccle.
§.a qb⁹.ver.quid ergo. Remitto
te ad ſaturitatem ad Jo.ſa.in.l.
j.C.de his qui ad eccle.confu.

19 ¶ †Jtez iudex laic⁹ de mādato.
epi.vel ſine mādato in delicto fla
granti et maxime quod requirit
penaz extraordinariam et carce
rem perpetuuz impune poteſt ca
pere clericum ſolitū/immo ꝛ viꝝ
eccleſiaſticum vt eum ducat vel
ducere faciat indilate ad ſuum
iudicem eccleſiaſticum:vt capitu
lo vt fame tue.de ſenten.excom-
muni.ꝛ no.Bar.l.ſi quis in ſerui
tute.ff.de ſerui.

20 ¶ †Jtez epiſcopus nec iudex ec-
cleſiaſticus pōt procedere ad ca-
ptionem vel arreſtationē alicui⁹
laici q̇ eſt ſue iuriſditionis ſpiri-
tualis tantum:ſed procedat via
excōmunicationis ꝛc.nec etiam
illius qui eſt ſibi ſubdit⁹ ratione
ſue iuriſditiōis temporalis/niſi
in caſibus priuilegiatis:vt here-
ſis:vſurarum ꝛ aliis.ca.cum epi-
ſcopus.de officio ordinarij.libro
ſexto.ꝛ tractat plane Joānes an-
dre.titu.de offi.ordi.§.in princi-
pio.in additio.ſuper Specu.

¶ Jtem ſedente curia magnorū
dierum ceſſat curia domini ſene
ſcali ꝛ alioꝝ ſubditorū quod non
debet fieri vt dicit Bart.l.dies
cautioni.§.ſi tamen vitium.ff.de
dam.infec.

21 ¶ †Jtem mortuo mandatore re
integra expirat mandatum ꝛ po
teſtas iudiciaria delegati vel cō
miſſarij:ita qꝫ amplius non po-
teſt in cauſa illa procedere etiaz
de conſenſu partium vt not.glo.
c.cum veniſſent.de teſtibus.

¶ Jtem mortuo iudice qui dedit
cauſam nouitatis valet qđ actū
eſt per commiſſarium partibus
non cōtradicentib⁹ ꝛ hoc ignorā
tibus ar.c.ſi ſuper gratia.de offi.
deleg.lib.vj.ꝛ q̄ dicit Bar.l.fun-
di.circa fi.ff.de ac.poſſeſſione.

22 ¶ †Jtez omnia que ſunt in terri
torio ſeu diſtrictu alicuius domi
ni cenſentur eſſe de ſuo feudo ꝗ
dn̄o et etiā de ſua iuriſditiōe.vt
no.Spe.in ti.de iuriſ.om.iu.§.j.
circa pn.titu.de loca.§.nūc aliq̄.
v̄.lxxxvj.Et not.in ti.q̄liter debꝫ
va.iura.fide.ibi:ſi vero domeſti-
cus.coll.j.Et cū hodie imperiuz
ſciſſuz ſit ꝛ poteſt exercere iuriſdi
ctionē ſuaz in quocunqꝫ loco ſui
territorij:vt no.l.pupill⁹.§.terri-
toriū.ff.de ver.ſignifi.l.titio.ff.ad
muni.c.diligēti.de p̄ſcrip.bn̄ fac.
c.cū ep̄s.de offi.ordi.lib.vj.et ibi
not.et maxime quicquid eſt in re-
gno ducatu vel comitatu itelligi
tur eſſe de iuriſditione regis du-
cis vel comitis ſaltem quo ad iu
riſditionem ſupremā vel reſorti
ꝛ ſupioritatis.Secus forte de ſa
iuſtice domaniere q̇ eſt prima co-
gnitio .Et hoc niſi ꝯtrariū oſten-
dat fac.l.i arti.l.j.ff.d offi.pre.vr.
glo.j.c.paſtoralis.de offi.ordi.

¶ Jtē ſepe ptes in parlamēto liti
gātes veniūt ad concordiā ꝛ hoc
retenta licēn.curie parlamenti.
quia alias neq̇t fieri imo partes
eſſent emendabiles ꝛ accordū in
ſcriptis redactū vna cum literis
procuratorijs in quib⁹ litera vel
cedula accordi ſolet inſeri et li-
teris clauſis directis procurato-
ribus in parlamēto exiſtentibus
per curiam cōfirmatur ꝛ regiſtra
tur et ptes condēnantur ad illđ
tenendum.et de hoc tāgit Bar.

l.j.C.de iur.om iu.

23 ¶ †Item partes nō poſſunt am-pliorē prorogare iuriſdictionē quā illā quā habet iudex in ſubditis ſuis:ita duo ſunt iudices cōſtituti in caſtello pariſi⁹: vn⁹ in ciuilibus:alius in criminalib⁹ ptes alibi morātes non poſſunt in cā ciuili ɔſentire in iudicē criminalē nec econuerſo vt not.Cy.l.teſtamēta.C.de teſt.et ſic cā meri imperij nō pōt ex ɔſenſu partiū dari nō habenti.vide p Jo.fab.l.ſi qui.C.de epi.aud.& ibi gl.C.de cauſis.extra de offi.deleg.p Inn.

¶ Item ſi delegatus vel cōmiſſarius ſit abſens lōga abſentia vł valetudine ĩpeditus iudex poteſt aliū ſubrogare:ideʒ de aduocato & ſup h̄ no.q̄ dicit Bar.l.pretor.§.ſi poſt cāʒ.ff.d vaca.munez.

¶ Item arbitri et alij delegati q̄ non ſunt iudices in q̄cunq̄ loco ville vel territorij poſſunt ius dicere et ſedere p tribunali vt.l.ſi cū dies.§.fi.ff.de arbi.Sec⁹ in iudicibus ordinarijs q̄ h̄nt pprias ſedes p reddēdo ius.& hoc ĩ his q̄ exigūt cāe cognitioneʒ:quia in alijs ſecus vt.l.voluit.ff.de inter roga.ac.et not.de hoc.l.a pcedē te iudice.C.de dila.ea eñ que ſūt voluntarie iuriſdictiōis pñt fieri vbiq̄ & q̄cunq̄ tēpore etiā feriato & conſequenter eo tpe ſit et fieri cōſueuit tutorum datio:decreti interpoſitio in alienatione rei minoris:q̄uis Bar.teneat cōtrariū.l.omnes dies.C. de ferijs.

24 ¶ †Itē valent ea que facta ſunt per eū qui elect⁹ eſt iudex vel inſtitutus notari⁹ q̄uis pter defectum perſone nō poſſit eſſe iudex vel notari⁹.Et hoc pter publicā auctoritatē:ita intelligēda eſt lex barbarius philippus.ff.de offic.pto.Sec⁹ aūt ſi poterat eſſe iudex vel tabellio nō tñ legittime ordinat⁹:q2 facta p eū nulli⁹ ſunt momēti.vt.l.actuarijs.C.de nūerarijs:& actuarijs.li.xij.& ibi glo.

25 ¶ †Itē iudex precedēn.informatione vel alias veriſimiliter ſ̃tiuiēs malefactorē eē in domo alicuius vel rē furtiuā impune & licite pōt īgredi & inquirere & etiā ſi timeat ī ea ɔmitti maleficiū:vt no.Bar.l.ois ſeruit⁹.C.de ędificiis.li.xj.Cy.l.ij.C.de ſeruis fugi.

26 ¶ †Itē nūq̄d iudex poteſt ptem que ſuccumbere debet cōdēnare vł reū abſoluere dato q̄ nō reperiat fuiſſe concluſum ad hoc vel reqſitū.Et cōmuniter practici nō clerici dicūt q̄ non pōt:q2 debet iudicare fm allegata & pbata iuxta.l.illicitas.§.Ṽitas.eo.ff.de offi.preſi.Et hāc partē vř tenere Bar.l.j.ff.de re iud.& p hoc facit.l.hū.& ibi no.ff.de pe.l.iij.§.fi.ff.nau.cau.ſta.Cyn.tñ tenet contrariū.l.j.C.de litis conte.in.iiij.q.fac.l.iij.§.hoc iudiciū.ff.de dā.infec.vide infra titu.de re iud.§.item ſententia diffinitiua.

Adde (cōcluſum) q̄d ſignificet ɔcludere in cā. Et q̄ ſit dr̄ia inter cōcludere & renūciare.vide Inno.Jo.an.& Panor.in.c.paſtoralis.extra de cau.poſſeſ.& ppŕie.Sed dic q̄ cōcludere dr̄ in cauſa qñ renūciatur probationibus facti & iuris.Renunciare vero eſt quando renunciat probationibus facti id eſt quod in illa cauſa nō intendo aliquid aliud producere.

¶ Itē in curia dñi ſeneſcali pñt ptes impune recedere & liti renūciare ſec⁹ in curia ĩpoſiti & dñoꝝ

ſuditorum:q2 actor z reus debēt eſſe adminus. Et ideo proceſſu ſoſpito procurator curie faciet adiornare partes pceſſuras ſecundum ante acta: et ſuper hoc vide que dicit Barto. l. ex quibus. §. ſenatus. ff. de iu. fi.

27 ¶ An iudex laicus poſſit extrahere ab eccleſia illū qui nō debet gaudere immunitate. Et quid de illo iudice qui faciliter extrahit z poſtea ſuſpēdit. not. l. preſenti. C. de his qui ad eccleſias confu.

¶ Item iudex iudicando facit litem ſuam not. l. j. qui in conſcribendo. C. de pac.

28 ¶ † Utrum iudex poſſit z debeat ſalua cōſcientia iudicare ſm allegata z pbata etiam illud qđ ſcit eſſe verū vt priua. pſona: no. l. nō dubitādū. C. vt que deſunt aduo.

Adde (allegata) An iudex debeat iudicare ſm allegata z pbata vel ſm conſciētiam quia materia eſt plixa. Remitto te ad dñm Jaſ. qui vſq3 ad plenum tractat in. §. ſi minus. de act. inſti. col. iiij. in fi.

¶ Itē iudex delegat⁹ incidenter cognoſcit de in integrū reſtitutione. vt not. l. aduerſus. C. ſi aduerſus rem iud. Et an iudicabit ſup toto. no. l. poſt. C. ſi diuerſis li. z. l. quoties. C. de iu. idē de queſtione ſtatus: vt no. l. ſ. C. de ordi. cog.

29 ¶ † Item ſententia lata contra adultū indefenſum nō valet. Et quid ſi habet curatorem qui fuit in principio cauſe: vel interuenerit in deductione cauſe. no. l. cum z minores. C. de in integ. reſt.

¶ Item delegatus a principe poteſt delegare: ſ3 ali⁹ nō: vt no. in. l. a iudice. C. de iudi. cū auf. ad hec.

¶ Item nūquid iudex poteſt ſtatuere terminū ad oēs exceptiōes dilatorias proponendas: etiam perēptorias z an poſt terminum ſtatutum poſſint produci inſtrumenta. nota. l. iudices. C. de iudi. cum auf. iubemus.

¶ De arbitris.

¶ Summarium.

1 Arbitrium impedit proceſſum iudicis ordinarij.
2 Arbiter quibus caſib⁹ admittat̄ et quibus non.
3 Iudex ordinarius mādat ſententiam arbitrum exequi.
4 Teſtium receptio coraȝ arbitris fidem facit coram iudice.
5 Monach⁹ an poſſit eſſe arbiter.
6 Mulier nō fungit̄ officio arbitri.
7 Laicus an poſſit eſſe arbiter in cauſa ſpirituali.
8 Iudex an poſſit eſſe arbiter cauſe coram eo agitate.
9 Adoleſcens aut impubes an poſſint eſſe arbitri.
10 Pactū ne liceat a ſnia arbitri appellare an ſit validum.
11 Cōpromiſſum nō procedit in cā criminali vel matrimoniali.
12 Pupillus ſine tutore/et filiuſfamilias ſine prē nō cōpromittūt.
13 Arbitriū quibus modis finiat̄.
14 Arbitrorum vno abſente an ceteri nihilominus procedant.
15 Excommunicatus an poſſit eſſet arbiter.

1 ARbitrium † impedit pceſſum iudicis ordinarij quod eſt ꝯ. l. qs rem. ff. de arbit. z ꝯ no. p Innoc. c. ſignificaſti. circa fi. ex de of. dele. Et hoc ſi cōſtet de arbitrio per literas ſigillo auctētico ſigillatas:

ſigillatas: q2 ille qui declinat fo-
rum iudicis nõ admittetur ad p-
bandũ arbitriũ. Et pro hoc facit
l.ne in arbitrijs.C.de ar.cũ ibi no
tatis. Hoc eſt verum ſi compro-
miſſu3 fuerit factũ ſub forma ar-
bitrij 7 vallatũ pena vel iuramẽ-
to. Secus ſi fuerit commiſſum in
aliquẽ vt amicabile3 compoſito
rem vel arbitratorem. Et hoc nõ
obſtante lis curret ſuo marte.

Adde (Arbitrium) de ma-
teria arbitroru3 per
Bar.in.l.ſocietatẽ.§.arbitrorũ.ff.
p ſo. Arbiter enĩ eſt ille qui habet
iudicare de iure ſecundum ordi-
nem iudiciarium. Arbitrator au
tẽ aſſumitur ſuper contractu ad
litem decidẽdã. Abb.in.c.cauſam
2 q.de electi. † non autem aſſumit
arbiter in omni cauſa. Primo in
cauſa reſtitutionis in integrum:
quia eſt mixti imperij 7 expeditur
officio iudicis nobilis.l.et ſi mi-
nor.in fi.ff.de minor. Arbiter au-
te3 nõ habet q̃ ſunt mixti imperij
nec ſimplicẽ iuriſditionẽ ſed ha-
bet quãdã noticiam.l.j.C.de arb.
l.ait pretor.ff.de re iu.c.per tuas.
de arb. Scdo in cã matrimoniali
de qua ſolus epiſcopus cognoſcit
in.c.accedẽtibus. extra de ex ceſ-
ſi.prel.

¶ Item nec in cauſa liberali.l.
non diſtinguemus.§. liberali.ff.
de arbi.

¶ Item nec in cã criminali crimi
naliter intẽtata.vt preal.l.non di
ſtinguemus. Et regulariter nõ po
terit cognoſcere in cauſis que exi
gunt maiores iudices q̃tũcunq3
partes 9ſentiãt: de quib9 per glo.
in.c.qd traſlationem.extra de of.
ordi.per Abba.in.c.cauſam.de re
ſti.in integ.colum.ij.

¶ Itẽ quid ſi in compromiſſo fue
rit conuentum q2 media pars pe-
ne adiecte queratur principi. no.
l.ex quibuſdam.§. diuus.l.j.ff. de
iure.fi.

¶ Itẽ ſignãter dicitur pena aut
iuramento: q2 q̃uis de iure ciuili
arbitriũ non teneat niſi pena ad-
iecta vt in aut.decernit.C. de ar.
in aut.de iudi.§. quia vero.colũ.
vj.7.l.litigatores.§.ij.ff.de arbit.
Secus de iure canonico.vt.c.ij.7
c.per tuas.de arbi.7 iſtud ſeruat
potiſſime ſi pars ſe obligauerit
ad iſtud tenẽdum: 7 ſi non fuerit
obtenta diſpenſatio iuramenti.

5 ¶ †Item ſententiã in arbitrũ iu-
dex mandat executioni. vt not.
Bar.l.a diuo pio.in princ.7.§.ſen
tentia.ff.de re iudi.qui iudex or-
dinarius pñidebit ſi arbitri ne-
queãt conuocari vel conuenire in
ſententia vel pceſſu: vt not. Bar.
l.duo 7.l.inter partes.ff.de re iu-
dicata.

4 ¶ †Item teſtes recepti 7 exami-
nati corã arbitro valent corã iu-
dice: vt.l.penul.C.de arbi.7 not.
in.c.conſtitutus.de teſtibus.

¶ Item (acta) corã primo iudice
valent coram alio: vt.l.apud quẽ.
C.de eden.7.l.fi.C.de teſti.

Adde (acta) an facta i vno
iudicio valeant 7 fa
ciãt fidẽ.in alio.vide gl.fina.in.l.
cũ antea.C.de arbi. Et quid de te-
ſtibus examinatis vide gloſ. in
verbo Archiepiſcopum in.c.con-
ſtitutus.extra de probationibus.
7 ibi Panor.

¶ Item appellans ab arbitro po
teſt releuare appellationem ſuã
coram iudice immediato domi-
no ſeneſcalo: nec fiet remiſſio cau
ſe appellationis ad iudicem im-

mediatum nec in reſorto vt ha-
betur latius in titulo de remiſſio
nibus.

5 ¶ †Item nunq̊d monachus poſ
ſit eſſe arbi. nota. l. ſi quis ex con
ſenſu. C. de epi. au.

6 ¶ †Item ſciendum ꝙ mulier vt
communiter non poteſt arbitriū
ſuſcipere nec valet in hoc caſu ar
bitrium nec ſententia vt. l. fin. C.
de arbi. Et. ff. eo. titu. l. cum lega.

Adde (arbitrium) An mu-
lier poſſit eē arbitra
trix. dicit Cy. ⁊ Ange. in. l. fi. C. de
arb. ꝙ ſic q̃ nō reperitur lege pro
hibitum. Pro quo vide. l. cū. l. leg.
ff. eo. ⁊. c. delicti. extra codez. Spe-
culo. §. ij. de arbi. ſcri. in. c. quinta
uallis. extra de iureiuran.

7 ¶ †Item nec laicus in cauſa ſpi-
rituali vt. c. per tuas. in fine de ar
bi. melius. c. contingit. eo. tit. ⁊ ibi
nota niſi cum clerico et auctorita
te epiſcopi vl' offi. vt no. c. ꝑ tuas.
alleg.

8 ¶ † Item nec iudex ordinarius
partium aut rerum de quibus cō
tēditur maxime lite coram eo in-
cepta quia hoc fieret in preiudi-
ciuz domini iudiciarij domini du
cis ⁊ regis. ⁊ pro hoc fa. l. ſed ⁊ ſi l
ſeruuz. §. ſi quis iudex. ⁊ ibi glo. ff.
de arb. quod videtur eſſe contra
c. cum de arbi. ⁊. c. literas. de pre-
ſumpti. c. cum cauſaz. de elec. ⁊. c.
veniens. de iu. iuran.

9 ¶ †Item nec iunior. xiiij. anno-
rum ſaltem per conſuetudinem
vr̃ intantū eſſe ridiculuz dicere ꝙ
adoleſcēs quindecim vel ſexdeciz
annorum habeat exercitium iu-
riſditionis etiam voluntarie ab
initio ⁊ in propoſito. Et cum dicit
ꝙ cenſent eſſe etatis perfecte per
conſuetudinem veruz eſt in facto

proprio. Et ideo conſtitutio iuris
magis conſonat rōni iuxta eū. ff.
de arb. c. cū vigeſimū. de offi. dele.

10 ¶ †Item ſi inter partes fuerit cō
uētū ꝙ a ſentētia arbitri nō liceat
appellare illud pactū approba-
tur de cōſuetudine ⁊ etiam de iu-
re ſm opinionē docto. magis ap-
probatā vt no. l. cū antea. C. de ar
bi. Bart. l. nemo. ff. de lega. j. ⁊ eſt
verum forte ꝙ eſſet opus diſpen-
ſatione iuramenti. Et ſi iudicatū
fuerit cōtra illū qui appellauit iu
dex poterit declarare ꝙ ipſe inci
dit in penā cōpromiſſi ſcum iſtud
ꝓcedat ex partiū cōſenſu quoniā
⁊ penā q̃ venit ex cōſuetudine pōt
iudex adiudicare ⁊ hoc fit quoti-
die. Quid autem ſi fuerit conuen
tum vt nō liceat appellare a iudi
ce ordinario. no. de hoc Bar. l. tra
ctandum. §. ſi quis. ff. de appella.

11 ¶ †Item non valet compromiſ-
ſum factum in caſu criminali ni-
ſi agatur de intereſſe partis tan-
tum ⁊. ff. de arbi. lege nō diſtingue
mus. §. ſi per errorem. c. cā. de re-
ſtitu. ⁊. c. fi. de tranſac.

¶ Itez in cauſa matrimoniali vt
in iuribus nuper alle.

12 ¶ †Itē nec valet cōpromiſſuz fa-
ctū ꝑ pupillum aut filiumfa. ſine
autori. tutoꝝ ⁊ cōſenſu patris ni
ſi in caſibus in quibꝰ filiuſfa. ad-
mittit ad agendū ⁊ defendēdum
ſine patris autori. Et ꝓ premiſſis
faciunt. l. ad diē proferre. §. coraz.
l. pedius. cuz. l. ſe. ff. de arb. Et no.
glo. c. cum dilectus. eo. ti.

13 ¶ †Itē finit arbitriū morte arbi-
troꝝ vl' altero ipoꝝ. vt. ff. de arb. l.
diem proferre. §. j. l. ſi compromiſ-
ſum. eo. ti. ⁊. c. fi. de arbi.

¶ Itē altero ex litigatoribꝰ mor-
tuo naturaliter: vel ciuiliter ⁊ hoc

reintegra vt iuribus predictis. ⁊
l.diem proferre.§.j.ff.de arbi.
¶Item lapſo termino l arbitrio
ꝑhro vt.l.ſi cū dies.⁊.l.arbiter ex
compromiſſo.ff.de arbi. ⁊ in alijs
caſibus quos ponit Spec.tit. de
arbi.§.finitur.
¶Item ſi arbitri vel alter ipſorū
fuerunt in mora ꝓcedendi acce-
pto arbitrio pars poteſt impetra-
re mādatum a domino ſeneſcalo
in forma conſueta. ita ꝙ fiet eis
preceptum qđ procedatur vltra.
Et breuiter ſecūduȝ qđ iuris erit
al's adiornabunt arbitri: et pars
aduerſa viſuri ⁊ audituri arbitriū
adnullari ⁊ partes proceſſuras i
cauſa coram domino ſeneſcalo in
ſtatu in quo eſt vel erat, dies ad-
iornamenti.
14 ¶†Itē in caſu predicto vbi tres
aut plures fuerūt electi arbitri al-
tero abſente alij non poſſunt pro-
cedere nec ſententiā ferre dato ꝙ
fuerit debite reqſit⁹ vt.l.ſi tres.
§.fi.l.item ſi vnus.ff.de arbitrijs.
Quis ſec⁹ de iure canonico. vt.c.
ij.de arbi.lib.vj.
15 ¶†Item excommunicatus non
pōt eſſe (arbiter) de iure. Sec⁹ de
ꝯſuetudine.no.l.hec verba.ff. de
verb.ſig.l.pedi⁹.ff.de arb.l.ſi q̄.C.
de epi.au.⁊ ibi.Cy.Barto.l.de fa-
cto.§.ſi quis rogatus.ff.ad trebe.
Adde (arbiter) an excōmu-
nicatus poſſit eſſe ar-
biter glo.no.in.l.pedius in verbo
ignominioſus.ff.de arbitr. circa
medium gloſ.

¶De remiſſionibus.

¶Summarium.

1 Remiſſio cauſe fit ad iudicē
competentem.
2 Remiſſio q̇b⁹ caſib⁹ nō ꝓcedat.
3 Remiſſio ad locum delicti nō fit
in cauſa criminali.
4 Remiſſio non procedit in cauſis
miſerabilium perſonarum.
5 Dilationem petēs videtur remiſ-
ſioni renunciare.
6 Preſbyter cōuictus coram iudice
ſeculari remittitur ad ſuū iudicē.
7 Clericus malefactor a laico ca-
ptus an ſit remittendus.
8 Cōpromiſſum impedit ꝓceſſum.
9 Remiſſio non procedit in cā iniu-
riaꝝ data ꝓcuratoris adiectiōe.
10 Preuētio locū h̄ȝ i delicto vſuraꝝ.
11 Accuſatus virtute literarum de
debitis ſe opponens an poſſit in
die aſſignata ad aſſignationes al-
legandas petere ſe remitti.
12 Remiſſio ad locū delicti ꝓcedit in
criminalibus nō in ciuilibus.
13 Demonſtrationem rei petens an
renunciet fori declinatorie.
14 Remiſſio an ꝓcedat in accuſatio-
ne ſortilegij de laico ad clericum.

Primo ſi quis fuerit
adiornatus coram
domino ſeneſcalo
ſuper petitorio vel
in actione perſona-
1 li† cauſa remittitur
coram iudice ſubdito hoc domi-
no requirente vel eius procurato-
re ⁊ reo cōſentiēte adducēteq; ſe
eſſe hominē ſuuȝ vt dictum eſt ſu-
perius. Fallit tn̄ in plurib⁹ caſib⁹
aduocnte q̇dē dicebat: q̄ procu-
rator non pōt facere ledit adueu
niſi habeat ſpeciale mandatum.
Car leueu emporte lhomme in
cauſa ciuili. contrarium tn̄ ſerua-
tur: ⁊ ſufficit ꝙ ꝓcurator dominij
habeat mandatū ad vocationē ⁊
cognitionem hominū petēdi. ⁊c.
2 ¶†Primo ſi tutor datus p dn̄m

ſeneſcalum conueniatur ſup reddictione compoti vel ad reliqua reſtituendum.ⁿ pro hoc facit.l.ſ.C. vbi rō agi oportet.l.ſ.et.iij.ff.de q̄ re.ad eundem iudi.eatur.

¶ Item ſi reus eſt ſeruiens domini ducis dato q̄ cōueniatur noie ſuo proprio nō pōt declinare foꝝ alias eſſet priuandus officio ſuo.

¶ Itē ſi actor obtinuerit defectū contra illum qui eſt adiornatꝰ:p primam eñ contumaciam expirat declinatoria iudicij nō tamen forte loci vt ſi petat q̄ cauſa ꝛ partes remittantur ad locum reſorti ipſius rei.

¶ Item fallit in cā aſſecuramenti in qua eſt locꝰ preuētioni ſicut in ſaluagardia q̄ tamen reſpicit bonorum conſeruationem.

¶ Item cum agitur ſup agnitione cedule manu ipſiꝰ rei vel predeceſſoris ſui ſcripte vel ſignate. 4

¶ Item cum agitur reconuenienᵭo p peiorametis reꝝ vel arrerагијs cēſuū cōtra illos qui cedunt aut gurpiunt rem dño directo coram domino ſeneſcalo.

¶ Item ſi actor eſt appellās a defectu iuris a domino q̄ petit remiſſionē fieri qꝛ inuitꝰ non remittitur corā eo vel eius iudice ſi dicat ꝛ doceat ſe appellaſſe.

¶ Itez in materia executionis facte virtute literarum domini ducis:ꝛ idē ſi actor venerit via actionis.Dum tamen conſtet in promptu literis obligatorijs de conceſſis:vt dictū eſt ſub ſigillo domini ducis:ſed forte deberet fieri remiſſio coram cancellario.

5 ¶ †Itē in cauſa criminali ꝛ i qua agit criminaliter non fit remiſſio ad locū delicti:quinimo ſi delinquēs q̄ eſt alteriꝰ iuriſditionis captus fuerit in loco delicti: remittendus eſt coram ſuo iudice ordinario.Et hoc niſi fuerit captus i flagrāti delicto:ou de chaude fuyte.Et ſuper hoc vide Bar.l. quod ait lex.§.quod ait.ff.de adulte. quod eſt contra auť.qua in puincia.C.vbi de crimie agi oporteat ꝛ.§.ſi quis vero comprehenſorū. in auť.vt nulli iudicum.collo.ix. poſita in titu.de adulte.in auť.ſꝫ vero.ꝛ hoc ſi dominus vel eiꝰ procurator petat remiſſionez fieri corā ſuo iudice nec eſt opus delinquētis adnouatione ſicut i cauſa ciuili dictū eſt ꝛ hoc de cōſuetudine quā recitat Cy.l auť.apud eloquentiſſimum.C.de fid.iuſtru.pro qua facit gl.l.ſi cui.§.fi.ff.de accuſa.vbi dicit gl.in fi.q̄ remiſſio in delictis fit ex vrbanitate.

¶ †Itē in caſibꝰ viduaꝝ:ꝛ aliaꝝ (miſerabiliū)pſonaꝝ ſimiliter nō debet fieri p̄dicta remiſſio.iuꝫ.l. vnicam.C.quādo imperator inter pu.ꝛ vidu.ꝛ hoc ſeruatur in multis reſortis regis.

Adde (miſerabilium) que dicātur miſerabiles pſone dicit Cy.in.l.vnica.hic alle ga.q̄ ſtat iudicātis arbitrio p.l.ſ. §.expilatores.ff.de effra. ſed vide late Innocentiuz in.c.ſignificāti. extra de offic.delega.vide Bart. in.c.cū alienā.C.de leg.Et de materia miſerabiliū perſonarū qualiter debeant conuenire ꝛ conueniri vide l.c.j.q.ꝛ.iij. trigeſimaſeprima diſtinctione.

¶ Itez ſi dominus aut plures domini diuerſarum iuriſditionum petant remiſſionem ſibi fieri: vt qꝛ quilibet aſſerit illum eſſe ſuum hominem vel ratione reali domi nus rei de qua agiť:ꝛ dominꝰ illiꝰ

qui conuenit iſti mutuo ſe impe-
diant: z remanebit cauſa corã do
mino ſeneſcalo: forte tñ ſecũdum
alios in pmo caſu aduocatio ho
minis faceret fieri remiſſionẽ: qz
per hoc dñs dicit eẽ in q̃ſi poſſeſ-
ſione iuriſditionis ſicut eſt duoꝝ
poſſeſſoꝝ fraternitatis ex defun-
cti reputatione iuxta .l. nõ nudis.
z .l. nõ epiſtolis .C. de probat. no-
tat Bart. l. de iure. in prĩci. ff. ad
municipa.

¶ Item iudex de cõſenſu an pre-
ter conſenſum partium poſſit re-
mittere partes coram iudice ſu-
periori no Cy. in .l. que ex relatio-
nibus .C. de leg.

5 ¶ † Item ſi reus petierit garan-
dium: aut diem conſilij vel eius
procurator diẽ aduiſamenti am-
plius nõ auditur petẽs cauſe re-
miſſionem fieri: quia iam ligauit
ſe ad reſpondendum.

6 ¶ † Item ſi preſbyter conueniat
in actiõe perſonali coram iudice
laico iã nõ debet remitti imo po-
tius mitti ad ſuũ iudicẽ. Et idem
in illo qui moraẗ extra diſtricta
domini ducis. ſec' in actiõe rea-
li vel mixta cũ agiẗ pro re que ſi-
ta eſt in iuriſdictione vel reſorto
domini ducis.

7 ¶ † Item ſi malefactor q̃ captus
eſt a iudice laico aſſerit ſe eſſe cle
ricum z petat remitti coram iudi
ce eccleſiaſtico quãdo z qualiter
fieri debeat nota .l. j .C. vbi cau.
ſta. agi. debeat. z .c. ſi iudex laic'. 9
de ſentẽtia excom. lib. vi.

¶ Itẽ in ſaluagardia domini du
cis infracta z alijs caſib' priuile-
giatis non fiet predicta remiſſio
ſed cõpelletur reſpondere z emẽ-
dã ſoluere p captionẽ ſue tẽpora
litatis etiam in viro eccl'iaſtico.

¶ Item in cauſa appellationis a
denegatione iuris nulla fit remiſ
ſio niſi alter dominus habens re
ſortum z iudicem in cauſis appel
lationum emanatis a caſtellanis
ſeu balliuis z alijs inferioribus
fit remiſſio coram iudice ſeu bal-
liuo alterius domini a cuius offi
ciarijs extitit appellatum. Secus
ſi ab eo vel eius balliuo interie-
cta fuerit appellatio: quia tunc
cauſa remanebit coram domino
ſeneſcalo. ſed forte cauſa remit-
tetur ad locũ reſorti. z ſuper his
nota que habentur .l. imperato-
res. ff. de appellatio. z tãgit Bar.
l. j. § ſi quis i appellationẽ. eo. ti.

8 ¶ † Item ſi pendente lite z cauſa
integra partes compromiſerint
in arbitrium cum iuramẽtis ſub
pena ſi de hoc conſtet in prom-
ptu per literam: ſigillo autentico
ſigillatam. reus non compellitur
procedere vlterius coram domi-
no ſeneſcalo vel alio iudice ordi-
nario: immo cauſa debet remitti
coram arbitro. alias ſecus: q̃uis
de iure fieri non debeat iuxta .l. ſi
quis rem. ff. de arbi.

¶ Item ſi fiat executio virtute li-
terarum obligatoriarum cõfecta
rũ ſub ſigillo cãcellarie Rõnis cre
ditor adiornatus pro remouen-
do impedimento poteſt requirere
q' cauſa remittatur coraz cancel
lario z fiet niſi aliud obſiſtat. z idẽ
eſt de alijs cancellarijs patrie.

¶ † Itẽ in cauſa iniuriaꝝ vel ex-
ceſſuũ vbi ſaluagardia dñi ducis
reperiẗ eſſe infracta ſi de hoc con
ſtet p informationem: z ſi procura-
tor predicti domini fuerit adiun-
ctus i cauſa curia non conſueuit
remittere cauſaz illã z merito cũ
ſit caſus priuilegiatus cuius co-

gnitio ⁊ emēda ſpectat ad dominū ducē:et cuius procurator non tenetur coram ſuo ſubdito proſequi ius ſuum.

10 ¶†Item in dilecto(vſurarū)locus eſt preuentioni etiā inter iudices eccleſiaſticos ⁊ ſeculares.

Adde (vſurarum)q̄ ſit vſura ⁊ in quib⁹ rebus cōmittit̄:vide in.c.ſ.ij.iij.⁊ per totā.q.xiiij.q.iiij.Et dicit vnū ſingulare Angel. Peru.in.l.ſi nauis. circa mediū.ff.de rei ven.q̄ vbicūq̄ dn̄um alicui⁹ rei trāſferim⁹ in aliū ⁊ ex illa re aliquē fructuʒ percepimus certe iniuſtū percepimus . ſed mutādo pecuniam dn̄i illius pecunie in alium transferimus vt.l.j.§.appellata.ff.de reb⁹ cred.ergo recipiēs aliquid emolumenti ex illa pecunia vſuram cōmittit.Un̄ penit⁹ ignoro qualiter hodie mutuantes pecuniam ſeipſos poſſunt excuſare q̄ recipiunt pro libra vnū ſolidū ⁊ hoc faciūt plerecq̄ eccleſie nec obſtat q̄ dixerint hoc tolerari ⁊ eſſe p̄miſſum eccleſie quia credo deum qui expreſſe inhibuerit vſurā cuʒ dixerit quicquid ſorti accedit ⁊c.velit eccleſiam ſuam tali fruitu ditari.nec obſtat q̄ nonnulli dixerint non eſſe mutuum imo eſſe venditionē abutentes tali verbo:ſed quodcunq̄ nomen ei imponas ſemper vſura eſt vt.c.pleriq̄.xiiij.q.iij.nam intentio iudicat omēs. nec nominis mutatio nos excuſat.vt ſatis habetur et notatur in.c.In tantuʒ peccatis. extra de ſimo.hoc non componēdo:ſed opponendo quare ſuper hoc cogita.

¶Item ſi alteri litigātium falſificaret acta vel inſtrumenta producta penes curiam aut ſcienter falſas litteras : aut falſos teſtes produxerit : ⁊ pro his ſimilib⁹ ad dominum ſeneſcalum ſpectat cognitio ⁊ punitio.Et idem dicēdū eſt de illo q̄ tulit falſum teſtimoniū in cā pēdēte coram dn̄o ſeneſcalo.vt.l.nullum penit⁹.C.de teſti . Si vero contra teſtes productos obijciatur ⁊ probet̄ aliquod crimen vel delictum non propter hoc ſunt puniēdi vel condēnādi teſtes:ſed eſt opus noua cognitione cauſe iuxta.l.luci⁹.ff.de his q̄ no.infa.c.cū dilect⁹.de ordi.cogni. Et tunc forte fieret illius delicti vel criminis remiſſio coram iudice ſuo ordinario niſi valeat rep̄hendi de ſua negligentia.Et ideʒ in alijs caſibus criminalibus iuxta.§.ſi quis vero reprehenſoruʒ. aut.vt nulli iudi.colla.ix.

11 ¶†Item ſi virtute literarum de debitis fiat p̄ceptū debitori vt ſoluat:⁊ ille ſe opponat ⁊ ad diē aſſignatā petat cauſam remitti corā iudice ſuo ordinario fiet ei l prōptu ſi cōſtet ipſuʒ ad hoc forte obligatū per literas ſub ſigillo domini ducis confectas.

¶Item ſi ſup rebus ſaiſitis vel arreſtatis p̄ ſeruiētē dn̄i ducis ad reqſtā ſeruiētis regij ⁊ curie parui ſigilli oritur cōtrouerſia inter illum qui non reperitur obligat⁹ ⁊ aſſerit illas res ad ſe pertinere ex vna parte ⁊ ſeruiētē regium q̄ ſuſcepta garandia ſeruiētis dn̄i ducis ex altera q̄ dicit res ipſas eē de bonis obligati et petit cām remitti coram iudice dicti ſigilli nō fiet predicta remiſſio ſed remanebit coram domino ſeneſcalo . Secus in obligato vel ei⁹ herede ſi de hoc conſtet.Et pro hoc facit.l.s di

no pio.§.ſi ſuper rebus.cum ibi nota.ff.de re iudi.

12 ¶†Item in delictis de iure fit remiſſio ad locũ delicti vt in aut.vt nulli iud.§.ſi quis vero cõprehẽſoꝝ.colla.ix.⁊ in aut.ↄtra i ꝓuincia.C.vbi de crimi.agi opꝫ.ſed in ciuilib⁹ non fit remiſſio ad locũ contractus.Et q̃ ſit rõ diuerſitatis no.l.heres abſens.ff.de iudi.

13 ¶†Item poſt veniam re⁹ nõ audit petẽs vt cã remittatur coram ſuo iudice q2 hoc requirere prius debuerat:ſecus ſi petat eã remitti coram iudice rei de qua agitur quia venia oſtendit quem iudicem habere debeat.

¶Itẽ in curia parlamẽti ſi adiudicata fuerit poſſeſſio vni ex litigatoribus ſaluo quod alteri ſuꝑ proprietate fiet ius ꝑ curiã ipſa cauſa ſuꝑ petitorio remanebit in parlamento.c.diſpẽdia.de reſcri.li.vj.l.nulli.C.de iud.

¶Item ſi reus ⁊ dñs ſuus appellauerint eo ꝙ iudex renuit remittere cauſam officiariꝭ dñi predicti ⁊ appellãs obtinuerit defectũ ↄtra iudicẽ altera pte preſente: curia cõſueuit annullare appellationẽ ſine emenda ⁊ cognoſcere de principali.

¶Item ſi aliquis fuerit adiornatus ad requeſtã procuratoris domini ducis propter portationem (armorum)⁊ potiſſime:ſi hoc forte factum aſſeritur publice ⁊ cuꝫ hominum multitudine cognitio ſpectat ad curiam dñi ſeneſcali: q2 cõceſſio ⁊ prohibitio portationis armoꝝ ſpectat ad ꝑncipẽ:in aut.de arbi.⁊c.in rubro ⁊ nigro.

Adde (Armorũ)An valeat ſtatutuꝫ ne deferant arma.dic ꝙ ſic.de hoc eſt glo.no. ⁊ ſingul.in verbo minores.In.§.ſi.de armis.col.vj.

¶Itẽ vtrũ agitata corã iudice ſeculari valeãt hoc caſu ⁊ ſimili corã iudice eccleſiaſtico.no.Bar.l.diuus.ff.de cuſto.reo.⁊ ſaltẽ operant preſumptionem.Acta vero corã domino ſeneſcalo valent et fidem faciunt corã iudice ſubdito in caſu remiſſo.facit.l.nõ dubium.ff.de cuſto.reorum.

14 ¶†Itẽ ſi iudex eccleſiaſticus requirat illũ qui detinet ꝑ iudicem laicũ accuſatũ de ſortilegio qualiter erit ſuper hoc procedendũ videtur ſub correctione ꝙ ſi delat⁹ eſt idololatra:⁊ inuocator demonum:et hereticus: tantum iuxta illud quo habet.xxvj.q.iiij.c.Igitur genus.⁊c.hoc caſu ille debet tradi iudici eccleſiaſtico ad queꝫ ſpectat huius criminis cognitio et etiam punitio.Si vero cum hoc fecerit ⁊ commiſerit homicidium aut aliud crimen rõ priuilegiatum tunc tradendus eſt iudici eccleſiaſtico:vt ad cognitionẽ fidei reducatur:⁊ ei penitẽtia ſalutaris imponatur non autem de his criminibus puniatur ad mortem vel alias per iudiceꝫ tẽporalem domini epiſcopi qui iudex nec epiſcopus in temporalibus vllam habent ſuperioritateꝫ ſuper dñis iuſticiariꝭ ſue dioceſis:imo ipſe delinquens debet reſtitui domino temporali ad infligendam ſibi penaꝫ debitã:poſſibile eſt tamen ꝙ ſi infligatur pena mortis ꝙ poterit puniri corporaliter per iudicẽ laicũ ⁊ pecunialiter per iudicem eccleſiaſticum: iuxta.l.placet.C.de ſacroſanctis eccleſijs.⁊ no.capitulo cum ſecũdum leges.⁊ meli⁹ in.c.accuſat⁹.

§.ſane.⁊ ibi per Joannem mona-chi.de hereti.lib.ſexto.⁊ hoc ex-preſſe videtur tenere Joã.and.in tit.de offi.ordi.§.j.in prin.in ad-ditionibus ſuis ſuper ſpecu.facit bene.c.cum epiſcopus.de offi.or-di.lib.vi.capitu.vt fame.de ſen-ten.excom.in auſ.de manda.pri. col.iij.ſi vero.

¶Jtē pone aliquis appellauit a caſtellano combronij:⁊ appella-tionem releuauit ad aſſiſias do-mini ſeneſcali ſi appellat⁹ obti-nuerit a dño duce literas antici-patiõis in forma cõſueta poſtea cauſa appellationis remittit̃ co-ram iudice vel bailliuo cõbronij aut ad aſſiſias bailliui vel ad p̃-uatos dies iudicatũ fuit ꝙ ad aſ-ſiſias ⁊ forte male q: qñ fit remiſ-ſio cauſe petẽtis in aſſiſijs dñi ſe-neſcali fit ⁊ fieri debet ad aſſiſias bailliui:ſed qñ cauſe pẽdẽt in die-bus priuatis debet fieri ad dies priuatas vt lis currat ſuo marte ⁊ ne appellati fruſtrent̃ ab impe-tratis ⁊ fiat(prorogatio)de loco ad locum.

Adde (prorogator)de ma-teria prorogationis vide glo.no.ſi.⁊ ibi ſcrip.in ca.p. ⁊.g.extra de offi.⁊ po.iud.deleg.

¶De exceptionibus.

¶Summarium.

1 Exceptio fori declinatoria p̃-ſupponit mãdatũ ſpãle.

2 Exceptio cõpetẽs principali an etiã cõpetat fideiuſſori.

3 Exceptio dilatoria q̃ dicatur.

4 Exceptio peremptoria locũ hʒ in milite eccleſia ⁊ minore.

5 Exceptiones quare ⁊ quibus me-dijs admittantur.

6 Reus põt in cauſa nouitatis oẽs ſuas exceptiones proponere.

7 Reus põt plures rõnes ad eãdē finē tendẽtes opponere.

8 Mulier põt pro bonis dotalibus ſine marito ſtare.

9 Reus põt excipere de iure tertij iuris agentis excluſiuo.

10 Juramẽto proprio ꝯueniẽs non audit̃ niſi relaxatiõe a iuramen-to habita.

11 Filiuſfamilias nõ admittitur in iudicio inuito patre nſi in cau-ſis criminalibus aut iniuriarum vel exceſſuum.

12 Cauſe cõtinuatio an fieri poſſit coram notario.

13 Proceſſus cum filiofamilias pfe inſcio inchoatus ſuperuenientia ꝯſenſus ipſius patris validatur.

14 Religiõis ingreſſus liberat a pa-tria poteſtate.

15 Exceptiones deſertionis appel-lationis ſemel omittẽs an ad illã poſſit vlterius habere regreſſuʒ.

16 Exceptio non numerate pecunie quo caſu locũ habeat.

Primat ē declinato-ria fori vel loci vt vbi gratia i actio-ne perſonali re⁹ cõ-uentus coram do-mino ſeneſcalo re-mittit̃ coraʒ ſuo (iudice).Et hoc ſi re⁹ aduocet ſe eſſe hominē illi⁹ dñi in cuius iuriſditione fouet la rē.Et ſi domin⁹ vel ei⁹ pcurator habẽs ſpeciale mãdatũ petat re-miſſionē fieri:q̃s alias nõ fieret.

Adde (iudice) ratio eſt q: actor ſequit̃ formaʒ rei.c.cũ ſit generale.de foro ꝯpe. extra.l.iuris ordinem.C.de iuriſ. omnium iud.cũ concord.in glo.in verbo ſequantur.

¶Jtē nota ꝙ per ſolã exceptio-nem non fit litis conteſtatio.vt.l.

elegante. §. pe. ff. de condi. inde. bi. l. capite dudū. de elec. c. prout. et ibi Inno. de dolo et cōtum. In curia tamē seculari qn̄ reus litigauit ad oēs fines p exceptionē lis censet eſſe cōteſtata. Secus ſi re' litigauerit propter rem tenuē.

2 ¶ †Item nunquid (exceptio) que competit reo principali compe tat et fideiuſſori. no. l. ſtichū. §. qd vulgo. ff. de ſolutionibus. et C. ſ. l. quoties. in pe. q. C. de precib' imp. ope. ra. of.

Adde (exceptio) bonū ter. l. l. defenſiones. C. de exceptio. vbi vide Jo. fa. q̄ q̄rit differentiam inter defenſionē et exceptionem. Et dicit quod defenſio eſt q̄ permittit: ſed exceptio eſt que excludit intentionem. Et de multiplici exceptiōe: et vſq ad qd tempus poſſit proponi vide per eundem in. l. fi. C. eodem.

¶ Itē in petitorio fit ſilimiter remiſſio corā iudice ordinario illi' q̄ cōuēt' eſt: vel ſi res immobilis de qua agit ſita eſt in aliena iuriſditione coram iudice rei petite. et hoc ad electionē actoris q̄ ab initio alterū eorū poterat eligere. vt l. actor. C. vbi in rē ac. Utroq3 tamē remiſſionē petente concurſu ſe impediūt. Et remanebit cauſa coram domino ſeneſcalo. inuito tamen actore nō fiet remiſſio corā iudice illius in cui' iuriſditione reus fouet domicilium: res eſt ſita in aliena iuriſdictione et poſtiſſime in iuriſditione dn̄i ducis.

¶ Item in caſu predicto cū agitur ſup petitorio ſi reus eſt homo 4 iuſticiabilis imediate domini ducis vel ſi ſit homo inferioris iuriſditionis: et ad ea exempt' per appellationē factā a denegatiōe iu ris ipſe ſolus pōt requirere q cā remittat in reſorto in quo inhabitat et fiet ei: ſed dabitur ꝯmiſſarius ad audiendu3 de cā: ſi caſus hoc exigat et actor rq̄rat. Et hec proprie dicitur declinatoria loci.

3 ¶ †Itē alia eſt exceptio dilatoria que tēdit ad finem cōgedū vel q actor nō admittat etc. et cōſequēter venit exceptio peremp. et licitum eſt omnes iſtas exceptiones proponere ſimul et eodem cōtextu. et hoc ſucceſſiue per ordinē et ſub ꝓteſtatione quia noceret preposteratio iurta. l. ꝑpoſteri. C. de teſt. Et hoc tāgit Bart. l. nō videtur. ff. de iudi. quia exceptio declinatoria anteq̄ quis ingrediatur litis ingreſſum venit proponēda. l. fina. C. de except. et. c. inter monaſterium. extra de ſent. et re iu. Ueruntamen ſi reus recuſauerit iudicem. vel proponat aliam exceptionem preiudiciabile3. et que veriſimiliter poteſt et debet impedire proceſſum ſeu eius ꝓſecutionē iudex non debet procedere vltra ſup ꝑncipali. c. exhibita. de iudi. c. prudētiam. §. ſexto. de offi. dele. et no. glo. ſuper verbo recuſationem. glo. c. q̄m ꝯtra falſam. de ꝓbat. hoc ſeruatur ſi predicta poſſunt determinari ſine factis et probatione teſtiū alias ꝑtib' cōſentientibus iudex poteſt ꝓcedere ad vtrūq3 et hoc periculo partis et ad euitandā pluralitatē ceu ſarū et ꝓceſſuū: et maxime i cauſis nouitatis et appellationis: q2 in his oportet litigare ad oēs fines.

¶ †Item miles armate militie admittit poſt ſententiā ad ꝓponēdū exceptionem peremp. vt. l. et ibi. no. C. de iur. et facti ignoran. idem in eccleſia in minore et in fi

ſco.vt.l.vnica.⁊ ibi glo.C.de ſen. aduerſus fiſ.la.re.li.x.⁊.l.iij.§.diuus.ff.de iur.fiſc.l.imperatores. ff.de re iudica.

¶ Item exceptio procuratorij ad illud quod obijcit cōtra procuratorē:pōt proponi in quacūq; pte (litis) .l.licet.ff.de iudi.q̄ oportet ꝙ fundatum ſit iudiciū alias totum eſſet illuſorium.

Adde (litis)poſt Bar.in.l. pomponius.§.ratihabitionis.ff.de procura.ꝙ exceptiōēs ꝓcuratorie ſunt multe.q̄ñ q; ex pſona cōſtituentis:q̄ forte erat minor ⁊ ſimilis:⁊ iſta nō pōt opponi poſtq̄ aliquis act⁹ eſt celebrat⁹ in fauorē conſtituentis. Qñq; rōne ei⁹ q̄ eſt conſtitut⁹ ꝓcurator ⁊ tunc ſi nullo modo poterat eſſe in iudicio vt ſeruus iſta exceptio poterit ſemp opponi q̄ reddit iudiciū retro nullū:ſed ſi aliquis non poteſt eſſe in iudicio tunc debet ante litē cōteſt.opponi. vt.l.filiusff.§.veterani.ff.de ꝓcurato.cetera vide per Bar.

5 ¶ †Item virtute primi defectus obtenti per actorē euaneſcit exceptio fori declinatoria p ſcd̄z defectū exceptio dilatoria ⁊ per tertiū defectū petitio inſerta in adiornamento vel in primo defectu re⁹ cadit ab exceptiōe ſua pemp. Et qualiter ſit vlteri⁹ procedēdū habet in titu.de cōtumacia.

Adde (Declinatoria)Panor.in.c.ſi duobus. de appel.col.iij.vbi dicit ſi declinatoria vel pemp.exceptio cōpetat abſen.cōtumaciter nō audit illā volēs proponere niſi veniat eo tpe quo ſi fuiſſet preſens illam opponere poſſet.

6 ¶ †Itē ſciendū ꝙ in caſu nouitatis requiritur quod re⁹ ſucceſſiue in vno cōtextu ꝓponat oēs exceptiones ſuas:q̄ oportet litigare a vne foys ou a toutes fins. Et idē ſeruat in cauſa appellatiōis. Secus vero in cauſa petitorij et actione pſonali in quibus reus admittitur ad litigandum p modū retentiōis. Ou par retenue facta proteſtatione de alijs ſuis ꝓponendis defenſionib⁹ loco ⁊ tēpore oportunis.de iure vero ⁊c. De cōſuetudine defenſio rei non pōt diuidi in partes plures ⁊ potiſſime q̄ñ tendūt ad eundē finez vt dicitur.§.ſeq. Et pro hoc facit l.iam tamē §.ſi tā plures.ff.iudi. ſol.per ſtilum curie parlamenti in materia exceſſuū ⁊ attentatorum pars rea tenetur litigare ad omnes fines. Et non par retenue.

7 ¶ †Itē ⁊ nihilomin⁹ in petitorio ⁊ in actione pſonali. Si reus habeat plura media aut plures rationes tēdentes ad finē declinatoriā fori vel loci illas tenet ꝓponere ſimul ⁊ vna vice:q̄ ampli⁹ nō eſſet audiēdus ad aliquid de nouo ꝓponēdū ad finē p̄dictū.et idem eſt de alijs exceptionib⁹ dilatorijs ⁊ peremptorijs.

¶ Itē in curia dñi ſeneſcali ipſo facto fit generalis ꝯtinuatio cāṛū vſq; ad mēſez ꝯputādo ad diē aſſignatiōis facte p iudicem vel al's nec audit re⁹ volēs arguere ꝓceſſum de interruptione:ſecus autē poſt lapſum tpis producti: q̄ op⁹ eſt noua interpellatione:⁊ ꝙ pars adiornetur ad reſumendum proceſſum.

¶ Itē ſi exceptio incipiat reo cōpetere poſt litem cōteſtatam non poſſit vti illa exceptiōe.not.Bar. li.ſ.⁊.ij.ff.de exceptio.

8 ¶ †Item ſi vxor agat pro rebus dotalib⁹ ⁊ potiſſime ſine cõſenſu viri vel iudicis auctoritate, reus põt eã repellere ⁊ dicere q̄ nõ eſt admittenda ad agẽdũ tũc: q̄ꝛ maritꝰ eſt dñs rei dotalis: vt.l.doce ancillã.C.de rei ven.tũ q̄ꝛ cenſet̃ eſſe quo ad hoc in viri poteſtate. Secꝰ aũt in bonis aduẽticijs pa rafernalibus ꝓ quibus vxoꝛ ſola põt ſtare in iudicio iuxta.l.hac le ge.C.de pactis conuen.

9 ¶ †Itẽ reus põt excipere de iure tertij q̄ñ illud excludit ius agen tis.vt no.l.cũ ſeruũ.C.de ſer.fug. l.fi.C.de rei vẽ.l.qui cum herede. ff.de exceptio.rei iudi.

¶ Itẽ q̄uis de iure interdũ exce ptio p̄ſcriptiõis impediat lit.cõ teſt.vt not.l.vſucapio.ff.pꝛo ſuo. Secꝰ autẽ de conſuetudine: quia opoꝛtet omnes exceptiones per emptoꝛias ſub vno eodẽq̄ cõtex tu pꝛoponere in foꝛo ſeculari.

Adde (tertij) cuȝ queritur an poſſit opponere: de iure tertij ꝑſus extranei. Dic quãdoq̄ ius tertij eſt excluſiuum iuris agentis ipſo iure: quãdoq̄ ope exceptionis. Pꝛimo caſu: aut eſt excluſiuũ iuris agẽtis ipſo iu re ſiue tertius velit ſiue nõ: ⁊ tũc de iure tertij poteſt opponi: vt.l. cum ſeruum.C.de ſeruis fugi. hic alleg. Aut ius tertij eſt excluſiuũ iuris agentis ita demum ſi ter tius velit: tũc non põt opponi de iure tertij. caſus eſt in.l.j.⁊.ij.ff.ſi ager vec.vel emphi. Aut ius ter tij eſt excluſiuum iuris agẽtis ſi ue expꝛeſſe velit ſiue tacite: tunc de iure tertij poteſt opponi: vt.l. ij.§.j.ff.de do.exce.cõiuncta.l.ele ganter.in pꝛinci.ff.de dol. Secun do caſu ꝑncipali ſi quidẽ reus conuentus ſi talem exceptionem non opponeret incurreret aliq̄d periculũ puta quia bis ſolueret tunc poteſt opponi de iure tertij: vt.l.ij.de exceptio.rei iudic.ff.⁊.l. quandiu.de bon.libert. Si vero reus poſito q̄ talem exceptioneȝ non opponeret: non incideret in periculum: tunc de iure tertij op poni non poteſt.vt.l.loci coꝛpus. §.competit.ff.ſi ſeruitus vendic. vbi Ange.peruſ.iſtam diſtinctio nem facit: ⁊ facit.ff.de bono.poſ ſeſſ.ſecũdum tabul.l.qui liberis. §.teſtamento.

¶ Item nunquid exceptio nulli tatis impediat executionem rei iudicate.not.l.iiij.§.condemnat. ff.de re iudic.

¶ Item an exceptio que compe tit patri ne compellatur niſi de ducto ne egeat competat (filio) ⁊ heredi. Bar.l.ſi cum pꝛocurato re.ff.de re iudic.

Adde (filio) an exceptio q̄ competit marito ne conueniat̃ niſi deducto ne egeat an competat eius filio. dic ſecun dũ Angel.in.l.etiam.ff.ſolu.mat. q̄ tale beneficiũ tranſit ad filios eiuſdem matrimonij repꝛobata ibi glo.q̄ dicit etiam trãſire ad fi lios alterius matrimonij appꝛo bata glo.in.l.ſi cuȝ pꝛocuratoꝛe. ⁊.l.ſciendum.ff.de re iudi. Et no. vnũ ſingulare q̄ nullus gaudẽs pꝛiuilegio vt conueniatur inquã tũ facere poteſt eo vtitur ſi cõue niatur ex obligationibus deſcen dentibus ex delicto. glo.eſt fin.in l.nõ tm̃.ff.de re iudic.

10 ¶ †Itẽ reꝰ põt excipere q̄ actoꝛ veniens ɔtra pꝛopꝛium iuramẽ tum non ſit audiendus: niſi do ceat de diſpẽſatione iuramenti ⁊

ſuper hoc vide plenius illud qđ
habeť in tit.de iureiu.ꝛ hoc ocu-
lata fide de lřis ſub ſigillo autéti
co conceſ.qꝛ alřs ſec⁹ reus pōt ꝓ-
ponere exceptiones etiā contra-
rias.ſed hoc cōditionaliter ꝛ ſuc
ceſſiue.quādo tendūt ad eundē fi
nem vt ſi nego debitum ꝛ propo-
nā ſolutionē:qꝛ verū eſt dicere ꝙ
nunc nō eſt debitum:vt no. Bar.
l.nemo plurib⁹.ff.de excep.ꝛ Dy.
in re.iu.nemo pluribus.lib.vj.et
expreſſe pro exēplo predicto facit
l.non vtiqꝫ.ff.de except.

Adde (diſpēſatione). Unū quod eſt ſingulare ꝛ
ſemꝑ tue mēti hereat:qꝛ multū
elaboraui ad inueniendū qđ ver-
bum omnino excludit diſpenſa-
tionem:ita ꝙ non poteſt haberi
relaxatio iuramēti ab epiſcopo.
Et vide Feli.in vlti.no.in.c.quā-
uis.de pac.in.vj.

11 ¶ †Jtē ſimilř filiuſfa.nō admit
titur ad agēdū ſine pris aut iudi
cis auctoritate de qua cōſtare de
bet:ꝛ ſimiliter de emācipatione
ſi aſſerat ſe emancipatum vt no.
ti.de ꝓba.ꝛ Spe.in ti.de actore.
§.vnico.ꝟ.ſꝫ ꝛ filiuſfa.Et hoc niſi
in certis caſib⁹ ibi notatis. Sed
de conſuetudine filiuſfa.in omni
caſu iniuriarū ꝛ exceſſuū et mul-
to magis cū agiť criminalř ad-
mittitur agendo vel defendendo
etiā ſine auct.vt.§.fi.inſti.de no-
xalibus.l.inter liberas.§. filius.
ff.de adulte.ꝛ no.l.ſed ꝛ ſi vni⁹.§.
filiuſfa.ff.de iniurijs.in alijs ve-
ro caſibus cōmuniter: ſecus ſi tñ
pater ē abſens vel ꝯtumax pars
debet adiornari primitus ad vi-
dendū filium auctoriſari ꝑ iudi-
cem.arg.l.ſi lōgius.ff.de iudi.Et
oportet ꝙ ꝯſenſus vel auctoritas
interueniat ab initio litis.vt no.
l.cum nō ſolū.§.neceſſitate.C.de
bonis q̄ li.ꝛ.l.ſi quis mihi bona.
§.iuſſum.ff.de acq̊r.here.ꝛ poteſt
preſtari ille conſenſus patris co
rā notario vel per ꝓcuratorē ha-
bentē ſpeciale mandatū:vt no.in
predicto.§.iuſſum. facit.l.hono-
res.ff.de decurio.ꝛ ſufficit ꝙ fiat
generaliter in omnib⁹ cauſis mo
tis ꝛ mouendis.

12 ¶ †Jtē cauſe aſſignatio non pōt
ꝓrogari corā notario:immo opꝫ
ꝙ fiat corā dño ſeneſcalo vel ei⁹
locūtenēte ordiario. Cōtinuatio
aūt cauſe pōt fieri coram ſcriba ꝛ
notario ipſi⁹ cauſe. Alřs re⁹ non
poſſet excipere ꝙ actor nō oñdit
ſufficienter de die.ꝛ h̄ niſi ꝑdicta
cōtinuatio facta extiterit coram
alio notario de iudicis precepto.
¶ Jtem et ſicut dictū eſt filiuſfa.
non admittiť ad agendū ſine pa
tris vel iudicis auctoritate.

13 ¶ †Jtē ꝓceſſus agitatus cū filio
fa.in caſu quo requiriť pris au-
ctoritas eſt ipſo iure null⁹:et hoc
verū niſi ſuꝑuenerit cōſenſus vel
auctoritas pris q̊ validat oīa agi
tata ꝛ agēda.ſꝫ no.ꝑ Bar.l.talis
§.filiuſfa.ff.de dona.cau.mor.ꝛ ꝑ
Cy.d.§.neceſſitate.cū.l.fin.ſupe-
ri⁹ alleg.Jn pupillo autē:aut in
minore ꝛ ſimiliter in furioſo ꝛ ꝓ-
digo cui interdicta eſt bonoꝝ ad-
miniſtratio opꝫ ꝙ ꝑcedat tutoris
vř curatoris autoritas iuxta no.
l.clā.C.de aucto.preſtanda.

14 ¶ †Jtē igreſſus monaſterij libe-
rat a pr̄na(poteſtate)gl.l.ſi ex cā.
§.papinianus.ff.de minori.no.in
auť.ſi qua mulier.C.đ ſa.ſan.no.
in.c.iudeorum.de etate ꝛ quali.

Adde poteſtate qꝛ apđ nos gallos pris ptās.

Adde q̄ salua correctione tāti viri non eſt apd̄ frācos icognita patria poteſtas. Namq; videm⁹ patres francos filiosfamilias q̄tidie apd̄ p̄ſides emancipare vt rerū donatarum fiāt capaces ⁊ dn̄i tāq̄ in iudicio poſſit:q̄ quidē emācipatio p̄rias ſupponit poteſtatem: et in hoc er rauit Accurſius noſter nec eſt inconueniens:quādo q; eſm bon⁹ dormitat Homer⁹ auctor eſt Ouidi⁹ eſt penitus incognita.et de hoc do tibi glo.ſingularē in verborū manop̄.§.fi.ff.de pat.po.illā glo. dicit ſingu.Bal.l.c.vnico.an ma ri.ſucce.vro.i bon.in vſib⁹ feud.

¶ Itē exceptio p̄ntationis nō facte dz ꝑponi in principio al's procedendo vel dilationē petēdo videt eum admittere vt p̄ntatū niſi tñ p̄ceſſerit ꝓteſtatio ⁊ litigatum fuerit petēdo ius ſucceſſiue ⁊ per ordinem.

15 ¶ †Itē ſi appellatio miſerit proponere appellationē eē deſertā ⁊ proceſſerint vel acceperint diē ad ꝓcedendū ſup principali amplius nō audientur volētes proponere exceptionem deſertionis. vt no.l.j.ff.de li.dimiſſo.

¶ Itē exceptio excommunicationis etiam aduerſus actorem admittitur i curia ſeculari vt tāgit pe.l.placet.circa p̄n.C.de ſa.ſan. eccl'i.Et hoc etiā in cauſa beneficiali in qua ſuper poſſeſſorio iudex laic⁹ poteſt cognoſcere.⁊ idē de cura ⁊ alia re ſp̄ūali:q; iterdicta dant ꝑ reb⁹ diuinis:vt.l.j.in prin.⁊.l.ij.§.j.ff.de interdictis.

¶ Itē qñ iter agenti obſtet exce. rei iud.no.Cy.l.neq;.C.ad'exhi.⁊ Bar.in.l.ſi q̄s ad exhi.ff.de exce. rei iud.⁊.l.cū querit.cū.l.ſe.e.tit.

16 ¶ †Itē qñ exceptio nō numerate dotis vel in mutuo nō numerate pecunie locū habeat.vt no.l.q̄d de ſuo.C.de dote cau.non nūerata.l.ſi ex cautiōe.C.de nō nu.pe.q̄ quidē exceptiones ſecundū Pe.⁊ Cy.nō admittunt qñ cōſtat ꝑ inſtrumentū vel literā autenticā q̄ maritus vel q̄ mutuo recepit cōfeſſus eſt pecuniā fuiſſe ſolutā vl' numeratā ⁊ ſe obligauit ꝓ reſtitutione ſolutione pecunie p̄d.vt no.p̄cd.l.et ex cautione.⁊.l.fi.C. de do.cau.nor.

Adde (pecunie) q̄ exceptio nō numerate pecunie eſt fauorabilis Et idē de exceptione pacti de nō petēdo glo.in l.q̄d ſi marit⁹.i.ij.glo.q̄ eſt ſingularis ſecundū Bald.ff.de iurein.

¶ De petitorio ⁊ vbi intentari debeat.

¶ Summarium.

1 Petitoriū quo caſu poſſit intentari et coram quo iudice.

2 Petitoriū et poſſeſſoriū retinēde non poſſunt ſimul intentari.

3 Libell⁹ an dēat ſui cāꝫ ꝯtinere.

4 Dominum quanti temporis ipſu dicatur acquiſitum.

5 Bōefidei poſſeſ.facit fruct⁹ ſuos.

6 Actor omittēs petere itereſſe an illud amittere debeat.

7 Libelli ꝯcluſio qualr' fieri d̄beat.

8 Petitio alternatiua admittitur vbi incertitudo cauſe verſat ex parte illius qui cōuenitur.

9 Res vendita eccleſie acquiritur ſine traditione.

10 Libellus qualiter ſit in actione reali concludendus.

11 Actore et reo habentibus titulū ab eodē vter erit potior.

12 Actore nihil probante reus venit abſoluendus.

1 Scienduꝫ petitoriū ꝯ poteſt itētari corā iudice illius qui rē detinet vel coram iudice eius in cui⁹ iuriſdit. res immobilis ſita eſt. Et hoc ad electionē actoris nec fiet remiſſio de foro vnius iudicis ad forum alterius vt. l. fi. C. vbi in rem actio.

¶ Itē actori re integra cōparēti per ꝓcuratorez imponit̄ neceſſitas habēdi grām ſi reus hoc req̄rat: ſꝫ ſatis ꝓuiſum eſt in hoc qꝛ ſufficit ꝙ deponat̄ in manu curie ſumma. x. ſolidꝰ. et fiet grā q̄ ſibi erit vtilis in omnib⁹ cauſis per annū ꝛ nō vltra. Aliqui tñ ſunt in qb⁹ nō requiritur gratia. Primo in tutore curatore. Idē in vidua. Item in procurato. et alicuius cōuentus ſeu vniuerſitatis. Idem in cauſa impedimenti.

¶ Item lite conteſtata. Et ſuper hoc vide ea que dicta ſunt in ti. de contumacia. §. vij.

8 ¶ Itē petitoriū ꝛ poſſeſſoriū retinende nō poſſunt ſimul itētari. Secus de illo qđ eſt recuperāde poſſeſſionis. vt. c. paſtoralis. de cā poſ. ꝛ proprie. Bar. l. naturaliter. §. nihil. ff. de acqui. poſ. Et an ſentētia lata in vno pariat exceptionem rei iudicate in alio nota. ibidem.

¶ Itē nunq̄d ſufficit dicere peto decem ex cauſa mutui an ſit neceſſaria narratio facti. no. Cy. l. edita. C. de edendo in prima ꝛ ſecunda queſt.

5 ¶ Et an cauſa ſit inſerenda in petitione ꝛ de cauſa ꝓpinqua ꝛ remota. no. ibi in. iij. et iiij. q. Et an actor poſſit mutare vel emēdare petitionē ſuā ibidē in. vj. ꝛ vij. q. a nota l ſequēti. q. de cumulatione actionū.

¶ Item quomodo quis ꝓbet ſe eſſe dominum rei de qua agitur

4 vide in ti. de proba. ¶ Eſt tñ aduertendū ꝙ de conſuetudine omne ius ꝛ dominiū acq̄rit̄ lapſu. xxx. ānoꝝ: nec eſt dare aliā ꝑſcriptionem: vt lati⁹ dicetur in loco ſuo.

5 ¶ Item bone fidei poſſeſſor facit fructus ſuos ſaltem ante litem inchoatā ꝛ pōt vti retentione donec ſibi ſoluantur impenſe neceſſarie vel vtiles facte ꝓ reparatione et melioratione rei de q̄ agitur. vt no. l. certū. C. de rei vē. l. quod dicitur el. ꝑmier. §. ſi dos. ff. de impeñ. in re. do. factis. et. l. quam exceptionem. §. ſi pars domus. ff. de condi. inde.

6 ¶ Itē ſi actor omiſerit petere in ſcripturis ſuis expēſas vel intereſſe nunq̄d ꝛ poſtea poterit petere. et quid de fructibus. Et petendo fructus an veniant et hi quos percepit reus lite pendeñ. no. Cy. l. j. C. de iudi.

Adde l. (dñm Angel. per ꝯtinum ꝯplene in. l. j. hic allegata qui ipſam ſolenniter repetyt per xxvj. colla.

7 ¶ Item actor nō debet cōcludere vt reus compellat̄ rez tradere quia petit executionem fieri ante ſententiam. ſed debet iſto modo concludere peto eum condemnari ꝛ cōdēnatū ꝯpelli. ꝛc. no. Bar. in. l. ſi cū nulla. ff. de re. iud. nō tñ eſt neceſſarium petere declarari rem ad ſe pertinere: qꝛ hoc depēdet ex articulis vt no. pe. §. j. iſti. de actio.

8 ¶ Item quando incertitudo verſatur ex parte illius qui cōuenitur admittitur petitio alternatiua que eſt incerta vt peto rem et

ſi nõ extat eſtimationẽ.l.j.§.quia autem.ff.quorum lega. debet ta= men eſtimari ſub certo ſalua iu= dicis taxatione:vt no.l.non ab re.C.vnde vi.

9 ¶†Itẽ nota ꝙ ad eccleſiã tranſ= fertur dominium rei vẽdite etiã ſine traditione vera vel ficta.vt l.fi.C.de ſac.ſan.et glo.l.ſeruum emptor.C.de rei ven.

Adde (traditiõe) multos caſus in quib⁹ trãſ= fertur dominiũ ſine traditione rei gloſ.l.l.ſi ager.ff.de rei vendi. et per.tex.ꝛ glo.in.l.j.§.fi.cum.l. ſeq.ff.de publi.in rem ac.et vide alios per angel.in.l.quedam mu lier.ff.de rei vẽdi.ꝛ vide tex.ꝛ gl. in.c.ij.de conſuetu.extra.

¶Itẽ traditione vel quaſi ex cã habili facta a domino vel eius mandato precio ſoluto vel fide habita trãſfert dñium.l.traditio nib⁹:ibi nota.C.de pactis In plu ribus tamen caſibus etiam ſine traditione transfertur dominiũ vt ibi nota.

¶Item ſententia lata ꝯtra acto rem in rei vẽd.nõ tribuit dñium poſſeſſori.no.l.ſi ſuperat⁹.ff.de pi gno.ꝛ.l.excep.ff.de excep.rei iudi.

10 ¶†Itẽ in actione reali nõ eſt de neceſſitate ꝙ actor petat declara ri rem ad ſe pertinere:ſed ſufficit ꝙ petat reum condemnari ad re ſtituendum rem illã.ꝛc.qꝛ petit hoc fieri vt domino conſtat per ea que ſcripta ſunt in articulis ſuis:ꝛ illud adiudicabit ei taci= te tanquam domino licet nõ inferat in ſententia.et hoc expreſſe tꝫ pe. §.omniũ.inſti.de actio.bonũ eſt tamen ꝙ actor dicat in ſuo inten dit ꝙ illud petit ex cauſis et me= dijs inferius declaratis:et tunc ceſſat omnis obiectio.

11 ¶†Item ſi cõſtet ambas partes habere cauſã ſeu titulum ab il= lis qui non erant domini rei de qua agit ſup petitorio potior eſt conditio poſſidentis:ꝛ illa debet obtinere:tum quia poſſeſſor:tum quia reus.vt.l.de precio.alias eſt l.que incipit ſiue aũt emptori.§. ſi duobus.ff.de publiciana et ibi no.glo. Nec valet ꝯſilium ꝙ vno eaꝝ pẽdẽ.iudicio emat rẽ a dño quia res eſt litigioſa:ꝛ titulus eſt vitioſus et inutilis:iuxta.l.cum ſponſus.§.ſi res talis.ff.de publi cia.ꝛ idem in poſſeſſori.ſa.l.fi.C. de rei ven.

12 ¶†Item re⁹.ſi petat abſolui ab impetitione ſua reali fiet ẽt ſi ni= hil ꝓbauerit:qꝛ actore nõ proba te ꝛc.ſ; nihilominus pt cõclude= re vt dñiũ ſibi adiudicetur ad eũ pertinere:ꝛ ſi probet illud etiam fiet:vt notatur per Innoc.c.con queſtione.de reſti.ſpo.

¶Item ſi actor propoſuerit cau= ſam propinquã tantum et ſuccũ= bat nihilomin⁹ ipe poteſt denuo agere ex alia cauſa etiã antiqua nec obſtabit exceptio rei iu.Et qꝛ videtur totũ ius ſuum deduxiſſe in iudicium:vt.l.et an eadem.§. actiones.ff.de excep.rei iudi.et no.l.ſed ſi apud acta.§.fin.ff.de appel.Et hoc eſt verum niſi reus concludat ad hoc quod declare= tur dominium rei quẽ petitur ad ipſum pertinere:que cõcluſio ca= dit in reo.Et ideo aduertat pro= curator vel aduocatus actoris in concordandis articulis.In actio ne vero perſonali ſecus eſt:ſiue agãt ciuiliter:ſiue criminaliter. et not.glo.c.de his.de accuſatio. et iuribus allegatis.

¶ De poſſeſſorio.

¶ Summarium.

1 ☞ Agens poſſeſſorio quid probare habeat.
2 Poſſeſſio qualiter amittatur aut acquiratur.
3 Cauſa continua vel quaſi continua vel omnino diſcõtinua qualiter differant.
4 Interdictum vtrobi et vti poſſidetis quid operetur et cuius ſit efficacie.
5 Saluagardia eſt intimanda vel domicilio inſinuanda.
6 Sequeſtratio prohibetur a iure niſi in certis caſibus.
7 Interdictũ vel caſus nouitatis contra quos dentur.
8 Caſus nouitatis pro quibus rebus competat.
9 Caſus nouitatis an ꝓ rebus vel iuribus incorporalibus cõpetat.
10 Caſus nouitatis competit etiã titulum non allegãti.
11 Quaſi poſſeſſio poteſt per vnicũ actum acquiri.
12 Tenementarius non poteſt aliquid facere in preiudicium rei quam tenet.
13 Querela nouitatis fieri debet infra annum et diem.
14 Familia poſſidentis poteſt in caſu nouitatis pro poſſeſſore ſe opponere.
15 Recredentia petitur lite pẽdẽte.
16 Literas falſas producens nõ debet ex eis aliquã vtilitatem percipere.
17 Recredentia an ſit adiudicãda.
18 Credentarius ſuccumbẽs tenet ad omnes fructus perceptos.
19 Monacho accuſanti abbatẽ ſit prouiſio lite pendente.
20 Legatarius an et quando poſſit ſua autoritate poſſeſſionem apprehendere.
21 Vſufructuari⁹ rei immobilis dicitur naturaliter poſſidere.
22 Emptor vel donatarius non poſſunt propria autoritate poſſeſſionem apprehendere.
23 Poſſeſſio quib⁹ modis acquirat.
24 Quaſi poſſeſſio an amittatur ꝑ nõ receptionem annui redditus certo tempore.
25 Via ſimplicis actionis procedit in materia nouitatis.
26 Conductor an poſſit intẽtare caſum nouitatis.
27 Tempus locationis qñ dicatur longum vel breue.
28 Interdictum retinende poſſeſſionis procedit etiam pro ſola detẽtione rei immobilis.
29 Proprietari⁹ nudus agit in cauſa nouitatis.
30 Exceptio adiurationis nõ debet obſtare agenti interdicto retinẽde vel recuperande poſſeſſionis.
31 Poſſeſſio et dominiũ poſſunt cõditionaliter transferri.
32 Interdictum recuperande poſſeſſionis cui competat.
33 Interdictum recuperãde ⁊ petitorium poſſunt ſimul intentari.
34 Preuẽtio locũ habet ĩ iterdictis retinende ⁊ recuperande poſſeſ.
35 Caſus priuilegiatus trahit ad ſe caſum non priuilegiatum.
36 Res ſequeſtrata ſi ſit tẽpore peritura põt vendi decreto iudicis.
37 Poſſidens precario dicitur naturaliter poſſidere.
38 Tenens rem feudalem non ideo acquirit feudi poſſeſſionem.
39 Subditus aliene poteſtati qualiter poſſidere dicatur.
40 Rei immobilis poſſeſſio quanto tempore queratur.

41 Regula talis facit &c. procedit in poſſeſſorio.
42 Molendinum habens in aliquo flumine an habeat interdictum de alio conſtruendo.

1 In † poſſeſſorio aut vti poſſidetis aut retinẽde aut iterdicto recuperande poſſeſſionis: quod dicitur cẽ ſimplicis ſaiſine. Et in primo caſu requiritur q actor habeat et probet ſe habere poſſeſſionem rei contentioſe per vltimas anatas vel vltimos explet⁹: vt.l.j.§.hoc interdum.ff.vti poſſidetis.C.eod.titu.l.prima.cum ibi notatis: et poſſunt dici vltime annate tres poſtremo elapſe iuxta clemẽ. vnicã de ſeqſtra. aſs reo et nihil probãti eſſet adiudicanda poſſeſſio. vt.l.ſi duo.in principio. et ibi Bartolus.ff.de vti poſſidetis. Facit.l.finali.C.de rei vendicatio.iuncta.l.j.ff.communi diuidundo capitulo ex literis. et nota gloſ. in capitulo licet. de probatio. ſuper verbo vti poſſidetis. Super hoc vide Barthol.l.prima.§.ait pretor.ff.vti poſſidetis. Sed videndum eſt an reo abſoluto &c. Si tamen actor habeat titulum et reus non iudicandum eſſet pro actore et econtra. vt in predicto.c.licet. et ibi nota. per Joannẽ fab.§.retinẽde.inſti de iterdictis.

2 ¶ † Item qualiter acquiratur et amittatur poſſeſſio. Barthol.l.j.ff.de acqren.poſſeſ. et an ex contractu inutili poſſit acqui. Bar.in.d.l.§.ſi vxori.

3 ¶ † Item pro declaratione huius dicti ſciendum eſt q plura ſunt q habent poſſeſſionẽ continuã vel quaſi. et in iſtis habet locum qd dictum eſt de vltimis annatis. Alia ſunt que habent cauſaz omnimode diſcontinuã vt intereſſe electioni ire agere p fundũ alienũ p arboribus ceſis in ſilua deferẽdis ad certum locũ iuxta caſũ.l. ſi.C.de ſeruitu. et alijs ſimilibus. Et tũc querẽdũ eſt de vltimis expletis. Et ſi agatur de electione epi vel alia iuriſditione. et de hoc no.c.querelã. de ele.fac.l. qui inter.et.l.ſi partẽ.in prin.ff. quẽadmodũ ſerui.amit. Et p iſtis ſeruitutib⁹ realib⁹ datur interdictũ vti poſ. et de hoc no.ad plenũ p Bar. l.ſi duo.in prin.in.j.q.ff.vti poſſide. et.l.foramen.ff.de ſerui. vrba. predio.

4 ¶ † Item ſi quis timeat inquietari in ſua poſſeſſione rei mobilis vel immobilis cum adequata ſint interdicta vtrobi vti poſſidetis virtute ſaluegardie poteſt ſe facere manuteneri et cõſeruari in ſua poſſeſſione et inhiberi alteri ne ipſum impediat vel pertubet ſub pena certa vel ſaluegardie (infracte). Et ſup hoc not. ea que dicta ſunt per Cy.l.vnica.in.q.fi. C.de carbo.edicto. et.l.j.C.vti poſſidetis. Et dicitur vtrob. qd datur de re mobili vtrum et vbi ponitur pro ad et vtrum pro quem quaſi dicat apud quem eſt poſſeſſio rei mobilis apud eum ſit. Que quidem intimatio ſaluegardie operatur quod alius nõ poteſt de nouo et ea pendẽte acqrere rei imobilis vel iuris icorporalis poſſeſſionem vel quaſi; ſed illam quam prius habebat poteſt vtendo conſeruare: non obſtañ. ſaluegardia &c. Et ſuper hoc not: Barto.l.de pupillo.§.nunciationẽ.ff.de ope. noui nun. Ille enim qui vtitur poſt

dictam prohibitionem ſibi factã virtute ſaluegardie dz vi poſſidere ab aduerſario: iuxta no. l. j. in. ij. ff. de ſeruitu.

Adde (infracte) quam penaz incurit frangẽs ſecuritatez vel ſaluãgardiã. vide Jo. fa. i. l. denũciam⁹. C. de his qui ad eccle. confu. qui dicit ꝙ puniatur pena legis iu. maieſt. vt. l. j. C. ad. l. iu. maie. vel frangentis pacem. vt ſi occidat mors ſibi infligatur: ſi vulnerat: tunc mutilatur aut alias iniuriatur tũc pena pecuniaria.

¶ Itẽ ſufficit ꝙ intimatio fiat procuratori gñali dñi ducis / vt tenet Bar. l. de pupillo. §. nũciationẽ. ff. de noui ope. nũ. l. fi. §. itẽ ꝯfit cõiter verbo ⁊ ſine ſcriptis ſicut et ꝯnunciatio noui opis. vt. l. de pupillo. §. meminiſſe. in fi. ff. de noui ope. nũ. itẽ ꝗuis nũciatio noui operis ex parte nũciantis ſit in perſonaz vt. l. non ſoluz §. morte. ff. de ope. no. nun. tamen intimatio ſaluegardie eſt perpetua ab vtraqꝫ parte.

5 ¶ † Item requiritur ꝙ dicta inſinuatio vel intimatio ſaluegardie fiat i perſona vel domicilio ſicut ⁊ adiornamentum: nec auditur opponens aduerſus eã: ⁊ eſt ĩact⁹ reiterabilis ita ꝙ pluries poteſt hoc idem fieri ſicut ⁊ nũciatio noui operis vt no. glo. l. non ſolum. §. morte. ff. de ope. no. nũ. ſꝫ ab aduerſario nequit fieri poſtꝗ̃ fuit ei intimata qꝛ eſſet ponere main ſur main: ⁊ hoc caſu manus ſuppoſita admoueretᷓ: ille tamen ĩnõ eſſet emendabilis niſi ſuperimponere feciſſet manum interioris in cõtẽptum ⁊ preiudiciũ domini ducis ⁊ eius iuriſditionis.

¶ Itez ꝗuis nunciatio noui operis q̃ fit a parte parti ⁊ ſine cã probabili offenſaz nõ ꝯtineat: vt no. Bar. in. l. j. in. j. q. ff. de no. ope. nũ. ſecus in ſaluagardia q̃ ſi inirigat hꝫ penã pecuniariã anneram ẽ q̃ dẽ itimatio debet eſſe certa ⁊ ſpecificata vt ſciat aduerſarius ſub certo qñ agere debeat: vt no. Bar. l. j. alleg. in. vj. ⁊. vij. q.

¶ Item virtute ſaluegardie non põt fieri preceptũ vt ali⁹ reſtituat fructus vel ꝙ habeat reducere ad priſtinum ſtatũ illud qđ factũ extitit in poſſeſſionis ſue ꝑiudicium: ſed eſt opus caſu nouitatis: ⁊ pro hoc facit. l. ſabinus. ff. commu. di. prohibitoriũ eſt hoc interdictum non reſtitutoriuꝫ. vt. l. ij. §. l. q̃s ne mine ꝓhibẽre. ff. neq̃d in loco publ. ille tñ nõ dz ĩfrigere ſaluãgardiã q̃ facit iudice vel parte permittẽte: iuxta nota. l. qui ſeruum. ff. de ver. obliga.

¶ Item ⁊ in caſu nouitatis mandatᷓ adiornari pars q̃ fecit turbã ſeu impedimẽtũ ⁊ etiã alij q̃ fuerunt euocati ad ꝯparẽdũ corã cõmiſſario ſuper re contentioſa vel vna ipſarum pro olbuerꝛ ſi pars adiornata ſe oppõat facta ſeq̃ſtratiõe rei contentioſe adiornantur: partes ad cõparendũ corã domino ſeneſcalo ⁊c. proceſſure ſuper dicta oppoſitione ⁊ vlteri⁹ vt fuerit rationis † ꝗuis ſequeſtratio ſit 6
a iure ꝓhibita: niſi in caſib⁹ certis. Primo cũ ab executore i actione reali eſt appellatum: vt. l. ab executore. C. quorũ appellationes non recipiãtur. c. dilectus. de ſequeſtra. poſ. ⁊ fruc. Scđo ſi vict⁹ in principali appellauerit timetᷓ de dilapidatione bonorum: vt. l. imperatoris. l. fi. ff. de appel. c. fi. ⁊

ſtra.c.§.ſi inſtituta.§.de inofficioſo.ff.de inoffi.teſta.

¶ Item illi⁹ q̄ proclamat in libertate bona ſequeſtrātur vt.l.j.§.j.C.de aſſ.toll.l ſi.turbat⁹ tñ debet declarare modum turbationis: vt nota.l.j.§.hoc interdictum.p: 8 pe finem ff.vti poſſi.opponatur ꝛ ſufficit dicere q̄ ipſa ſe oppōit ad omnes fines. Si vero aliter ſe habeat et proponat coram cōmiſſario titulum ſue poſſeſſionis coraꝫ iudice pōt variare ꝛ aliū titulū p̄ponere:ita q̄ pro nō dicto habeatur.ꝛ p̄ hoc no.c.cōſtitutionē. de elec.in cle.ꝛ cū ibi no.et no. Bar. in.l.j.x.q.ff.de no.opc.nuncia.

¶ Itē qualiter partes ſint adiornāde q̄ dilationes dāde ꝛ q̄d iuris ſi obtineatur defectus vel contumacia:dictū eſt in locis ſuis.

¶ Itē ꝛ predictū interdictū ſeu caſus nouitatis nedū datur ꝯ illū q̄ fecit aut fieri fecit turbam vel impedimentum:ſed etiam contra illum qui ſe oppoſuit ꝛ opponit coram iudice vel commiſſario aſſerentem ſe habere poſſeſſioneꝫ rei contentioſe:ꝛ hoc etiā not. Bart. l.ſi duo.§.j.ff.vti poſ.

¶ Nam ſe opponendo videt̄ turbare:vt no.Ioan.fa.C.vti poſ.

¶ Itē illi q̄ habēt ius eligēdi nedū p̄nt agere ꝯ illosq̄ elegerūt alīq̄ue ī officiū vel dignitatē ſed etiā ꝯ electū intrutū nitit̄ officio vel dignitate:vt no.l.j.§.huius autē interdicti.ff.vti poſ. fa.c. q: famuli ꝛ mercennarij poſſunt adiornari q̄ fecerunt turbā vel nouitatē: ſꝫ 9 ipi habebūt dñm p̄ garādo iuxta l.licet.in fi.ff. nau.cau. ſtab.ꝛ.l.ſi ſeruus ſeruum.§.ſi fornicarius. ff.ad.l.aquil.

¶ Itē ſi p̄tes in eligēdo cōmiſſarium ad regendū rem contentioſam vel ad faciēdū inqueſtum ne queāt ꝯuenire:iudex de ſe p̄t hoc facere.vt no.l.in venditione.§.ſi vnus.ff.de bo.auc.iu.poſ.l.j.§.notandum.ff.de ventre inſpicien.

¶ †Iteꝫ caſus nouitatis non datur nec ꝯpetit p̄ re mobili ſolū/ſecus aūt ſi acceaat rei imobili vt ſi q̄s dicat ſe eſſe ī poſſeſſione dom⁹ vna cū mobilib⁹ ī ea exiſtentibus vel fundi cū fructibus in eis collectis.ꝛ pro hoc fac.l.j.§.vtriq̄ ꝛ §.ſe.ff.de vi ꝛ vi.ar.l.ſi aliena.§.hoc iure.ff.de vſuca.l.lōge.ff.de diuerſis ꝛ tempo.preſcrip.

¶ Item ille qui eſt ſubditus rōne iuriſditionis alte ꝛ baſſe nō pōt intētare caſū nouitatis ꝯ dñꝫ ſuū:ꝛ inde cōmuniter dr̄ q̄ nouitas nō cadit entre le ſubiect ꝛ le ſeighr.ꝛ ſup̄ hoc vide Bar.l.j.§.huius aūt interdicti.ff.vti poſſi.ſec⁹ forte ſi eſſet dñs alte vł baſſe iuſtitie tm̄: q: in poſſeſſionem mittere eſt imperij ꝛ iuriſditiōis:magis aūt imperij q̄ iuriſditiōis vt.l.imperiū. ꝛ.l.iubere caucre cum ibi.notatis ff.de iuriſ.om.iu.

¶ Item in omni poſſeſſorio retinende fit ſequeſtratio rei de cui⁹ agitur poſſeſſione/ꝛ hoc ne p̄tes habeāt materiā p̄cedēdi ad viaꝫ facti iuxta.l.equiſſimū.ff.de vſuf. ꝛ vt ſententia habeat promptum ꝛ paratum executorem ar.l. poſt rē iudicatā.ff.de re iud.ꝛ ſup̄ hoc vide q̄ notatur p̄ doc.vtriuſq̄ iuris in ti.de probi.ſequeſtra.

¶ †Item pro rebus ꝛ iuribus incorporalibus cōpetit ꝛ datur caſus nouitatis:vt ſi q̄s dicat ſe eē in poſſeſſionem habendi ꝛ percipiēdi certos cēſus aut reddit⁹ ad cauſam talis manſi vel percipiēdi

certam iannuã poſſeſſionem ſuꝑ
omnia bona ipſius opponentis ⁊
10 admittitur hec poſſeſſio†dato ꝙ
actor nullũ ꝓponat titulũ iuꝛ.c.
q̃relã.cũ ibi not.ꝑ Cy.l.j.i.fi.C.de
fideicõ.ꝯtra opinionem doctoruꝫ
que habet.l.ſi certis annis.i.q.fi.
C.de pac.l.cum de in rẽ ũſo.ff.de
vſu.no.tñ ſuper hoc glo.⁊ Barto.
in.l.idem eſt.§.ſi quis aũt.ff.de vi
ar.Innocen.c.cum olim.de cauſa
poſ.⁊ propri.et.c.literis.de reſti.
ſpo.Et potiſſime ſi illud ius per-
cipiendi annuam preſtationem
adhereret perſone incommuta-
biliter:vt qꝛ ille qui ſoluit eſt ho-
mo conditionatus vel adhereret
rei immobili:hic quod pro colo-
nis aſcriptis agitur ſicut pro re
immobili:vt no.in princip .ff. vti
poſ.et ita intelligunt plures iura
pred.⁊.c.cũ eccleſia.de can . poſ.⁊
proprie.al's ſecus/vt.l.fi.ff .quoꝝ
bonoꝝ. et ibi no.c.de quarta . de
pſcri.⁊ Barth.l.j.ff.quoꝝ lega . ⁊
magis ad plenũ gl.⁊ Bar.l.j.in.ij.
q.ff.vti poſ.Quid aũt de interdi.
vñ vi ⁊.recuꝑande poſſeſſiõis.no.
Bart.l.j.§.cũ igit.ff.de vi ⁊ vi.ar.
11 ¶†Itẽ.nota ꝙ aliqua ſunt iura
in quibus per vnicũ actum cũ tẽ-
poris lapſu.ſ.anni acquiritur poſ-
ſeſſio vt in ſeruitute aqueductus
que dicit habere quaſi cauſam cõ-
tinuã:qꝛ ad eius vſuꝫ non reqritur
factũ hominis niſi ab initio ſicut
tigni imittẽdi.⁊c.ſec⁹ in ſeruitute
itineris actus ⁊ vie que habent
cauſam diſcontinuam.Et ideo in
iſtis ⁊ ſimilibus requiruntur plu-
res actus ne dicatur fieri ꝑ mo-
duꝫ permiſſe facultatis.Si tamẽ
ꝯſtaret ꝙ vſus eſt iure ſeruitutis:
vt quia intimauit ſaluagardiam
⁊c.ſufficeret vnic⁹ actus ⁊ de iſtis
nota.l.j.§.quod auteꝫ.ff.de aqua
quotidia.⁊ eſt.in.l.j.§.hoc inter-
dicto.ff.de itine.actuqꝫ priua.⁊
l.j.⁊.ij.C.de ſeruitu.
12 ¶†Item dominus admittit ad
agendum ꝓ poſſeſſione rei que te-
net ab ipſo in emphiteoſim ⁊ ſi te-
nementarius eſt ſibi taliabilis/a
mercy ⁊ a volunte.Alias autem
ſecus vt habetur in.c.fi.de priui-
le.lib.vj.Si tamen tenementari⁹
qui eſt libere conditionis vult cõ-
ſtituere vel patitur in emphiteoti-
ca aliquam ſeruitutem realeꝫ ⁊ ꝑ-
petuam:dominus ſolus põt ꝯtra-
dicere et hoc impedire via poſſeſ-
ſoria/aut alias via actionis.licet
glo.aliter videatur ſentire.l.ſerui-
tutes prediorum.ff.de ſeruitu.
13 ¶†Itẽ cũ qs ſe aſſerit poſſeſſorem
rei immobilis ⁊ turbatũ vel im-
peditũ in poſſeſſione ſua oportet
ꝙ conqueratur de turba vel im-
pedimento per viam querimoniẽ
⁊ nouitatis vl' al's ĩfra annũ ⁊ diẽ
qꝛ anno elapſo non admitteret:⁊
potiſſime in materia nouitatis ⁊
ꝓ reb⁹ corꝑalib⁹ ; imo forte cade-
ret ab inſtantia ⁊ poſſeſſione ſua.
Et ſuper hoc vide Barto.l.ſi duo.
in pri.ff.vti poſ.⁊.l.j.ff.de no.ope.
nun.in.vij.q.
¶Item iudex commiſſarius.ſeu
delegatus poteſt illuꝫ cui adiudi-
cauit poſſeſſionẽ tueri in ſua poſ-
ſeſſione:vt no.c.ex pte.in gl.pe.de
teſti.ſecus in ſimplici cõmiſſario
de quo loquit hic.ſꝫ ſpectat iſtud
ad iudicem.
¶Iteꝫ ⁊ qꝛ in poſſeſſorio fit ſeque-
ſtratio vt dictum eſt non auditur
pars aſſerens ſe poſſidere rẽ totã
vel partẽ rei ꝯtẽtioſe alternatiue:

ſed reqrit ꝙ dicat ꝑciſe vtrū velit
ꝯtendere de toto vel de parte ⁊ ſi
de parte tm̄ opȝ illam declarare
vt de reſidua pte non contētioſa
pars aduerſa manuteneatur;vel
impedimētū ſi qđ fuerit appoſi-
tum in re moueat̃ ſm caſus exi-
gentiā:⁊ ꝑ hoc bene fa.l.q̇ ſeruū.
§.in iure.ff.de interrog.actio.Si
altera partiū occupat indebite rē
ſequeſtratā vel fruct⁹ eius cadat
a iure ſuo:vt cle.vnica.de ſeqſtra.
14 ¶†Itē coram commiſſario exe-
quēte caſum nouitatis admitti-
tur ad ſe opponendū pro illo qui
eſt adiornatus quilibet de fami-
lia ⁊ ſine ꝓcuratorio.iuxta.l.ſ.in
fi.C.ſi per vim vel alio modo et
etiā admittit̃ ꝑ actore,ꝓcurator
ſine gſa:ꝑ alio aūt nō adiornato
non eſſet admittēdus ſine ꝓcura
torio quia ibi nulla viget neceſſi-
tas.Et ſuper hoc vide Bart.l.in
quarta.ff.de no.ope,nun.
15 ¶†Item partibus auditis ⁊ ap-
punctuatis in factis contrarijs
partes ꝯſueuerūt petere recredē-
tiam pedēte lite;⁊ interdū ⁊ potiſ
ſime in materia paſcuoꝝ in qua
agitur de magno cōmodo/vel in
cōmodo.Cōſuenit curia ordina-
re ꝙ teſtes examinent̃ ſub certo ⁊
breui numero quorū atteſtatiōes
recipientur vt valeāt taȝ ſup re-
credētia ꝙ̄ ſup principali:earūdē
tamen atteſtationum non fiet pu
blicatio quouſqȝ inqueſta fuerit
facta ſup principali negocio ⁊c.
16 ¶†Itē ſi altera partiū velit con-
tradicere lr̄as ꝓductas ad fineȝ
recredentie vel prouiſiōis ⁊ eas
arguere de falſo audietur et da-
bit̃ ſibi vnica dilatio ad proban
dum/qꝛ ex falſis lr̄is pars produ
cens nō debet aliquam percipere
vtilitatē immo ſi ſciens hoc fece-
rit nedum perdere debet recredē
tiā ſeu prouiſionem ſed etiaȝ cau
ſam principalē/iuxta.l.in fraud.
§.quoties.el ꝑmiero . ff.de iu.fiſ.
Aliqui tamen volunt tenere ⁊ for
te melius ꝙ ad hoc ꝓponendum
pars nō debet admitti:niſi veriſſ
militer cōſtet:vel de facili cōſtare
poſſit de falſo : ſaltē preſumptiue
⁊ potiſſime ſi in lr̄is appareāt ra-
ſure:vel aliud ſuſpitione dignū:⁊
hoc ꝓpter litis accelerationē ⁊ ad
obuiādū malicie ptis ip̄edire nu-
tētis rercedētiā vel ꝓuiſionē:⁊ ꝑ
hoc facit.l.ꝙ̄uis.C.de edi.diui a-
dri.tol.cum ibi notatis.
17 ¶†Iteȝ ⁊(recredentia)adiudica
bitur illi cuius intentio eſt funda
ta iure communi ⁊ etiam illi qui
oſ̄dit potiora iura vel poti⁹ ius.
Et ideo dicit̃ ꝙ credētia adiudica
bitur illi q̇ a le plus cler ⁊ le plus
apparent droit. Et ꝑ hoc facit.l.
fi.C.de edic,di adri,tol.cū ibi no-
tatis.⁊ ſimiliter adiudicabit̃ ꝓui
ſio filio ꝯcedēti de ſucceſſione pa-
tris vel vxoris habenti liberum
in vtero/etiā mulier in dotis ſue
repetitione.
Adde (recredētia)ꝙ recre-
dentia non facit ali-
quem pacificum poſſeſſorem.
18 Adde pro ꝯfirmatione iſti⁹
dicti ꝙ† ſi recredēta
rius ſuccumbat tenetur omnes
fructus quos percepit reſtituere:
⁊ inde eſt ꝙ tenetur ꝑſtare cautio
nem de reſtituendis fructibus ſil
eſt dit en fin de cauſe que faire ſe
doit ⁊ porte ces motȝ la ſentence
de recreāce.quare argui poteſt q̇
non efficit̃ incommutabilis poſ-
ſeſſor neqȝ pacific⁹ poſſeſſor.⁊ de
hoc vide optimā gl.in prac.ſanc,

in verbo poſſidebūt.l.j.titulo.de
colla.§.itēq₃ ad dictas.ſicut eñ
per primum decretum in reali-
bus non cōſequitur verā poſſeſ-
ſionem:ſed cuſtodiā:aut vt alij vo
lunt poſſeſſionem commutabilē:
quia infra annum reo veniēti et
cautionem preſtanti de parendo
iuri debent reſtitui fructus per-
cepti.C.de preſcrip.xxx.vel.xl.an-
no.l.ſi quis emp.c.ſi.§.preterea.
de of.or.extra.

19 ¶ †Itē monacho accuſanti ab-
batē ſit prouiſio lite pendente.c.
ex parte.ꝛ ibi ꝑ Innocētiu₃.extra
de cā.ſacit.l.ſi inſtituta.§.de inof-
ficioſo.ff.de inoffi.teſtamē.ꝛ.c.j.
ꝛ.ij.ſi de feu.cōtro.ſu.col x.l.an-
tiqui libero.ff.ſi pa he.pe.et no.
glo.et Cy.l.vnica.§.exactio.C.de
rei vxo.act.Et communiter adiu-
dicatur quarta pars illius quod
deducitur in iudicio iuxta.l.alle.
Secus cum agitur de poſſeſſione
collaterali.Et cui adiudicat̄ re-
credētia ſuccumbat in cauſa ipſe
tenetur fructibus perceptos re-
ſtituere.Sec⁹ in eo cui facta fuit
prouiſio.ſic ſeruatur in parlamē-
to.et ideo cautus aduocatus in
caſu prelibato debet primo pete-
re recredentiam que forte fiet de
tota ſucceſſione ſinautē ꝓuiſionē
recredētie dū tamē fuerit per cu-
riam ordinatū quod partes ten-
dētes ad fidē recredētie traderēt
literas ꝛc.ꝛ op₃ ꝙ partes in arti-
culis ſuis intendant concludere
vt recreantia vel prouiſio ſibi ad-
iudicetur:q₃ alias non fieret ſ:ſuffi
cit tamen ꝙ ad hoc fuerit conclu
ſum licet fuerit omiſſum articu-
lare ſicut de expenſis intereſſe et
damnis.ꝛ vide de facto.

¶ Item heres qui ſuccedit ab in-
teſtato eſt ſaiſitus rerum heredi-
tariaꝝ etiam ſine apprehenſione
quod eſt contra.l.cū heredes.pri.
ru.ff.de acqui.here.per conſuetu
dine₃ gñalē le mort(ſaiſit) le vif.
ſon prochain hertier.Et hoc fa-
cit ꝛ maxime in ſuis.l.cum miles
in princip.cum glo.ff.ex qui.cau.
maio.ꝛ ſuper hoc vide Cyn.lib.
iij.in opinione.de vſuca tráſfor.
ꝛ.l.ea.l.C.de condi.ob cauſam.Et
per Joan.fab.inſti.de interdictis
ꝛ qualiter poſſeſſio defuncti trāſ-
eat quo ad preſcriptionem ad he
redem vel emptorem no.bonum
tex.ꝛ ibi Barto.l.pomponius.§.
preterea.ff.de acqui.poſ.

Adde ſaiſiti:vtru₃ ſit fun-
data intentio credi-
toꝝ ꝙ q̇s ſit heres eo ipſo ꝙ ſit fi
lius.vide gl.in.l.j.C.ſi minor ſe ab
he.in verbo ob cā.que tenet ꝙ nō
et eſt veritas per tex.l.l.cū heredi
tate.ff.de acquiren.here.ꝛ.l.nam
nec emancipatus.de lega.j.Pro
cuius veritate ſciendum eſt ꝙ de
iure antiquo ꝛ ciuili eo ipſo quod
erat filius erat heres ſuus ꝛ neceſ
ſarius ſuperuenit beneficiu₃ pre-
toris:quo filij habent beneficiu₃
abſtinendi.ꝛ fuit iſtud introdu-
ctum in fauorem eorum ne credi-
toribus tenerentur:vt.§.ſui.inſti-
tu.de heredi.que ab inteſt.Unde
not.ꝙ vbicun₃ exiſtentia ſui he-
redis eſſet filio nociua exiſtentia
nihil operatur propter pretoris
edictum.vbicunq₃ autem exiſten
tia heredis eſſet filio ꝓficua:ad-
huchodie eo ipſo quod filius eſt:
ergo heres.Quia cum beneficiu₃
abſtinendi ſit eius fauore intro-
ductum non debet retorqueri in
eius leſionem.l.quod fauore.C.de
legibus de quibus per Barto.in

l.ſi filius qui patri.ff.de vulga.⁊ pupil.Ex his apparet ꝙ creditoris intentio non eſt fundata cõtra filium:filius:ergo heres.Pro cuius dicto adduco ad hoc bonum text.et formalem in.l.fina.duȝ dicit cui te ſucceſſiſſe ⁊c.C.de noua.⁊ ita ibi tenuit dominꝰ meꝰ dominꝰ Anſelmus Rainaldꝰ doctor andegaueñ.primã obtinens cathedram ordinariam in iure ciuili cum illam.l.legeret me audiente.et ipſe retulit ſe de facto habuiſſe queſtionem.

¶Item dato ꝙ ille qui eſt heres inſtitutus apprehenderit poſſeſſionem rerum hereditariarũ etiã de conſenſu executoris vel iuſticie non propter hoc efficitur verus poſſeſſor:vt poſſeſſio maneat apud eũ ſi ille qui eſt heres ab inteſtato ⁊ ſaiſitꝰ vt dictum eſt veniat infra annũ ⁊ diẽ petens manuteneri in poſſeſſione ſua qui ⁊ manutenebit in ea:niſi aliud obſiſtat.Inſtitutus enim habet loco legatarij vt dicetur in titu.de ſucceſſi.⁊ ideo ei competit aliqđ interdictum ex vi inſtitutionis ⁊ apprehenſe poſſeſſionis niſi fluxerint anni ⁊ dies:vt dictum eſt et ſuper hoc vide Cy.in.l.que.C.de edi.di.adri.tol.et fac.l.j.§.qui ex mortis cauſa.ff.quorũ le.

20 ¶†Item teſtator poteſt diſponere ꝙ legatarius ſua auctoritate apprehendat poſſeſſionem rei legate.vt no.in gl.l.ticia.§.lucius.ff.de leg.j.no.Barto.l.nemi.ff.de leg.j.⁊ per Barto.l.creditores.C.de pig.alias ſecus vt.l.non eſt dubium.C.de leg.

¶Item cum quis dat rem immobilem donatione facta inter viuos retento vſufru.per curſum vite ita ꝙ fiat conſolidatio poſt mortem ⁊c.ipſo facto donatariꝰ eſt ſaiſitus poſſeſſione ⁊ poſſeſſor rei donate ſaltẽ incõtinenti mortuo donatore etiam ſine apprehenſione.ar.l.quiſquis.C.de dona.cum ibi notatis.fit enim conſolidatio vſuffru.et poſſeſſio naturalis eidem adherẽtis cũ proprietate poſſeſſionũ ciuil.per conſuetudineȝ notorie obſeruatam:ſicut fit conſolidatio vtilis dominij cũ directo.⁊ idẽ ius eſt de poſſeſſione.facit.l.ꝙ in eo.in principio.ff.de acq̇.poſſeſ.⁊.l.vſu retinetur cũ.l.ſe.ff.quemadmodum ſer.amitta.Ex contractu vero inutili ⁊ traditione ficta que fit per retentionem vſus vel conſtituendo ſe poſſidere nomine alterius nõ transfertur poſſeſſio ſed eſt neceſſaria apprehenſio.⁊ ita loquit.l.j.§.ſi vir.ff.de acqui.poſ.ſuper verbo facti:quia non remanet nuda proprietas.Et ita ibi non eſt neceſſaria conſequentia de qua loquitur Cy.l.quiſq̇s.C.de donat.De poſſeſſione niſi donator det poſtea rẽ illã alteri q̇ virtute ſaluegardie faciat ſe manuteneri in poſſeſſione rei predi.⁊ ceteri per annum ⁊ vltra:q: tunc non fieret ꝯſolidatio poſſeſſionis q̇ nõ erat penes donatoreȝ tpe mortis:nec iſta ficta traditio dȝ operari maiorem nec tantum effectum ſicut realis traditio ⁊ apprehenſio.

21 ¶†Itẽ ille q̇ tenuit vel alꝰs habuit vſũ rei imobilis poſſidet naturaliter noie ſuo vt.l.iij.§.vlt vi.ff.de vi ⁊ vi ar.l.j.in fi.ff.vſu fru.quẽadmoduȝ ca.Propterea.dato ꝙ ille fuerit deiectus a poſſeſſiõe ſua dñs tñ nõ cadit a ſua poſſeſſione:⁊ hoc ſi deiectꝰ ꝑtẽdat ſolũ

habere ius in vſuf. al's ſecus. vt no. l. j. §. cum igitur. in fin. ff. de vi et vi ar.

¶ Item ille qui reperitur eſſe poſſeſſor rei contentioſe manuteneat in poſ. ſua z explecta admonentur ad ei9 vtilitatem. Et iſte ſunt due cõcluſiones que ſemp z principaliter requiri debẽt in interdicto retinẽde poſſeſſiõis: ſi tñ reperiat neutrã ipſarum partium habere poſſeſſionem debet dici z declarari ꝙ impetrans male conqueſtus eſt: z opponens vel defenſor iuſte ſe oppoſuit. Et explecta debent amoueri ad eius vtilitatẽ vna cũ condemnatione expenſarũ: quia ille qui ꝓuocat ad iudiciũ tenet vicem actoris. z pro hoc. l. ij. §. j. ff. communi diui. z ad iſtad propoſitum facit. l. fin. C. de rei ven. l. qui accuſare. C. de edẽdo. z hoc tenet Bar. l. ſi. duo. §. j. ff. vti poſſi. vtrũ autem opponens debeat manuteneri in poſſeſſione eiuſdem rei z forte ſic. quia ſibi queritur poſſeſſio incidẽter ex vi z natura cãe ſeu litis terminate ad ei9 vtilitatẽ ad inſtar illius in qua agitur de ꝓprietate vt. l. ſi. alle. z ſententie abſolutorie eo ꝙ actor nihil ꝓbauit: vt. no. in. c. de his. de accuſa. in contrariũ videt: qꝛ manutẽtio ꝑſupponit eum habuiſſe per antea paſſionẽ quã cõſtat habuiſſe: puilegio em̃ ꝑſupponit habitũ: z videt ꝙ nõ dꝫ manuteneri: z ꝓ hoc i ſimili. c. cũ eccleſia. extra de cã poſ. tacite manuteneat explecta lauãdo z illud videt verius z tutius. ꝙ̃ ſi expreſſe manutenetur ſaluo meliori iudicio.

22 ¶ † Itẽ emptor vel donatarius nõ põt ꝓpria auctoritate apprehendere poſſeſſionem rei vendite vel donate alias vt predo repu tabitur/ vt. l. ſi ex ſtipulatione. ff. de acq. poſ. Et hoc niſi ſuper hoc confectis inſtrumẽtis z id cõmuniter inſeritur et merito illa clãa quã vero poſſeſſionem zc. vel etiã in literis predictis inſerant hec verba vẽdidi vel donaui: z ſequitur z tradidit zc. quia per hoc videtur eſſe data facultas emptori vel donatarij nãſciſcẽdi poſſeſſionẽ rei ſua auctoritate: vt no. per Bart. l. predia. ff. de acqui. poſ. et l. ij. C. de acqui. poſ. z ibi per Bar. vñ z cuꝫ dꝛ tradidit. i. pro tradito habuit z hoc niſi res eſſet in conſpectu partiũ qꝛ tũc illud verbuꝫ operaretur ſuam propriã ſignificationem: nota tamẽ ꝙ in caſib9 in quibus nõ acquiritur dñium ſine traditione eſt neceſſariuꝫ ꝓbare traditionem. in alijs vero apprehenſionẽ vt no. glo. z Bart. l. celſus. ff. de vſucap. et probato titulo et poſſeſſione nunquid preſumitur ꝙ facta fuit traditio. no. ibidem.

23 ¶ † Item ſi non dominus venditor ꝯſtituat ſe noie meo poſſidere z hoc pẽdente efficiatur dñs poſſeſſio nõ qrit ſicut dominiũ: vt no. l. tutor. §. ſi quis. ff. de ſuſpe. tu. Sꝫ ſi ẽm ille q eſt dñs z poſſeſſor conſtituat ſe noie alterius poſſidere ꝑ hoc ex cã cõtraambuli cõtract9 trãſfert dominiũ z poſſeſſio. l. qd. meo. in pncipio. ff. de aq. poſ. de rei ven. l. qdã mulier. extra de reſt. ſpo. c. tum veniſſet.

¶ Item per traditionẽ clauium in conſpectu domus vel horrei vt l. clauib9. ff. de ꝯtrahenda empt. z per traditionẽ inſtrumenti acquiſitionis rei dona. vel ven. vt l. j. C. de dona.

¶Ité marit⁹ dicitur poſſidere ré
dotalé ad cauſam vxoris ita ꝙ
ipſe ſolus admittitur ſuper poſ-
ſeſſorio tam agendo ꝙ̃ defendé-
do. De iure enim céſetur eſſe do-
min⁹ rei dotalis:vt.l.doce ancil-
lá.C.de rei ven.imo ⁊ de conſue-
tudine vxor dicit̃ eſſe in viri po-
teſtate ſi vir ſit ſui iuris:ſed viro
mortuo ipſo facto vxor remanet
ſaiſita:⁊ in poſſeſſione ipſius rei
dotalis:nec eſt op⁹ ꝙ mulier de-
nuo apprehédat poſſeſſionem qđ
videt̃ eſſe contra textum.l.dotis
actione.C.ſolu.matri.⁊ potiſſime
ſi dos fuerit ab ea conſtituta no.
Bar.l.pōponi⁹.§.in dote quoqȝ.
ff.de acq̇.poſſ.⁊ Cy.l.aſſiduis.C.
qui po.in pig.ha.poſſeſſio eñ ci-
uilis qué habet mulier in re do-
tali requieſcit ſuper illo naturali
poſſeſſione q̃ eſt apud virũ.ſicut
quádo dñs poſſidet ꝑ mediũ co-
loni:qꝛ nõ ꝑdit dñs poſſeſſionem
niſi expellatur colon⁹.l.peregre.
§.quibus.ff.de acqui.poſt.vel ni-
ſi concurreret animus perden-
tis:⁊ animus acquirentis:vt di-
cit gloſ.l.j.§.non autem alij.ff.de
vi et vi.ar.

24 ¶†Item aduertédũ ꝙ dñs dire-
ctus non cadit a poſſeſſione quã
habet percipiédi certos annuos
cenſus ſeu reddit⁹ ꝓpter ſolã ceſ-
ſationẽ niſi ꝑceſſerit cõtradictio
⁊ ea ꝓprie non eſt vera ſed quaſi
poſſeſſio q̃ etiã dicitur ſaiſina que
habet ꝙ̃ plurimũ iuris.Et ideo
per conſuetudiné heres dicitur
ſaiſitus et poſſeſſor per apprehé-
ſionem de facto.

¶Item ſi ille qui eſt adiornatus
appellat a cõmiſſario deputato
ad exequédũ caſum nouitatis ni-
hilomin⁹ cõmiſſari⁹ debet exequi
qđ ſibi mandat̃:⁊ ipm adiornare
corã iudice ꝓceſſurũ in cauſa ad-
modũ opponentis:qꝛ appellatio
habet vim oppoſitionis tãtum.

25 ¶†Item ſciendum quod ille qui
cõqritur tanꝙ̃ turbat⁹ in poſſeſ-
ſione ſua põt venire via ſimplicis
adiornamenti in quo aduerſari⁹
ſuus mandabitur adiornari reſ-
ponſur⁹ in materia nouitatis ⁊
ſimiliter poteſt adiornari ſeruiẽs
alterius domini ſeu iuriſditiõis:
qui fecit turbam vel poſuit impe
dimentum reſponſurus vt.ẽ.cuȝ
intentione q̇ adducat:vel adior-
net garandum ſuum reſponſu-
rũ ſimiliter et tunc ad requeſtam
rei vel partis adiornate dabitur
commiſſarius pro debato ſuper
loca aſſidendo ſumptibus ipſius
cõquerentis et maxime ſi res de
qua agitur ſit minus bene decla
rata in adiornamento.

¶Ité ſoror ſimul habitans cum
fratre qui eſt dñs rerũ heredita-
riarũ patris:vel matris nõ acq̇-
rit ſibi poſſeſſionem patris reruȝ
predictarũ propter mutuã habi-
tationem qꝛ de his querit̃ vti iu-
re familiaritatis vel amicitie ni-
ſi de contrario appareat idẽ de
filio et matre:de viro et vxore:et
nota Bart.l.qui iure familiari-
tatis.ff.de acqui.poſ.

26 ¶†Ité aduertédũ ꝙ conductor
ad longũ tépus forte poſſet inté-
tare caſum nouitatis vt cõſerue
tur in poſſeſſione vel quaſi rei cõ
ducte,⁊ vt vtat̃ ⁊ fruatur eo tem-
pore durante iuxta.l.j.in.§.ꝙ ait
pretor.ff.de ſuperfi.cum ibi no.l.
27 ſi.ff.vti poſſ.†Idẽ ſecundũ quoſ-
dam etiam ſi ad modicum tem-
pus ſi.domin⁹ obligauit ſibi bo-
na ſua ad tenendũ locationẽ ſuã

&c. vel ſi vendiderit habitationē vel fructuum perceptionē ad certos annos: quia eſſet ſibi ius quesitum in re. vt not. Barto. in iuribus prealleg. & l. contentio. §. qui maximos. ff. de publi. Et l. ſi de fundo. C. locati. Et dicitur modicum & non longum tempus vſq; ad decennium: vt no. Bar. l. j. ff. ſi ager vectigal. vel emph. pe. c. le. j. de re. eccle. nō alie. & vide infra de locato. vbi plenius dicitur.

Adde (longum) ſecundum Ang. in l. ſi quis ante. ff. de acqui. poſſeſſi. q longum tempus dicit. x. anno. per. l. j. & ij. C. de preſcriptio. lōg. temp. & ſic q per longum temp⁹ locat aliena re videt. Reprobata gloſſa in verbo nō extitiſſe. l. codicillis. §. ij. ff. de lega. ij. que non eſt alibi ſecundum eum. et tenet q qui prohibetur alienare pōt locare etiam vſq; ad centum annos. Sed modicum tempus eſt quod non excedit nouem annos.

28 ¶ †Item pro ſola detentione immobili datur interdictū retinēde poſſeſſionis: propterea cōductor inquilinus & colonus partiari⁹ etiam ad modicum temp⁹ virtute ſaluegardie & ad conſeruationem detentionis ſue poſſunt facere inhiberi illi a quo timēt turbari vel impediri ne eos impediat vel ſi impedimētū fuerit iam oppoſitum audientur petētes illud admoneri per viam adiornamenti non tamen per caſum nouitatis qui ſolum competit illi qui habet poſſeſſionem vel quaſi. Et ſuper hoc no. Cyn. l. male agitur. C. de preſcri. xxx. vel. xl. annorum. Et Bar. l. cotem. §. qui maximos. ff. de publicia. Iſta enim non nuda detentio q capit vires ex cauſa preambuli contractus facit q detentor vincit non detinentem interdicto retinēde poſſeſſionis. l. j. in fi. ff. vti poſ. l. j. §. ſi vi a me. & §. dicitur. et. l. colonus. ff. de vi et vi ar. & l. fulcinius. eo. ti. & ibi gl. facit. c. cum contingit. de do. & cō tu. & ibi Inno.

Item datur violento non ab aduerſario. l. j. §. fin. ff. vti poſ. multo fortius detinenti. ar. l. ſeruus. ff. quod vi aut clā. facit. l. j. §. ſi tibi. cum ſe. ff. de iti. actuq; pri. l. fi. C. de p̄to. pig. & q det illi q habet ſolam detentionem. no. l. aquili⁹ regulus. ff. de dona. ab aduerſario ergo ſufficit q poſſideat non vi aut clam ſed precario. vt not. l. j. in prin. C. vti poſ. Et quis dicatur poſſidere vi aut cla3 aut precario. not. Barto. l. j. §. quod ait pretor. vti poſſ. ff. Cyn. de ſeruitutibus.

29 ¶ †Itē & nud⁹ ꝓprietarius audit in materia nouitatis ſi petat vt manuteneatur in poſ. vel quaſi ipſius proprietatis: et vt finito vſufru. ipſe ſit poſſeſſor realiter: & poſſit vti & frui: quia alias reſpectu tertij poſſidētis ipſe forte caderet a ſua poſſeſſione. Et in caſu iſto ciuilis poſſeſſio ānexa dominio parit corporales effectus. et de hoc not. l. j. in princip. de acqui. poſ. facit. l. ſi de fundo. ff. de vi & vi arma. & l. j. §. deijcitur. eo. ti. j. vti poſ. et ibi no.

¶ Itē eo ipſo q emphiteota gulpiuit vel ceſſit rem domino fit cōſolidatio vtilis dñij cum directo: & ide3 reſpectu poſ. quia dñs efficitur poſſeſſor ipſo facto: & potiſſime ſi factu3 extiterit in iudicio & vi rei iudi. et allorum que noſ.

l.j.§.fi.inſti.de offi.iudi.

30 ¶ †Itē contra alium qui agit in
poſſeſſorio retinēde vel recuperā
de poſſeſſionis nō pōt obijci iura
mentū:ꝛ potiſſime poſt anni la-
pſum ꝛ merito:qꝛ potuit de nouo
acquirere poſſeſſionem vt not.c.
cū veniſſent.de inſti.in glo.ſuper
verbo adiuraſſe.in fi.gloſ.ꝛ ibi p
Inno.ꝛ Hoſtiē.ꝛ pleni⁹ per Hen.
Si vō hoc fiat infra annū ꝛ ſi cō
ſtat de literis nō auditur niſi do-
ceat de diſpēſatione iuramēti.et
hoc verū niſi iuramētū fuerit vio
lētū vel factū p metū ꝛc.vt not.c.
j.ꝛ.ij.de his q̄ vi.met.ve cau.fi.et
de hoc not.c.ſolicite.de reſti.ſpo-
liatorū.in glo.videt̄ tamen ꝙ vē-
ditor qui iurauit non venire con
tra.ꝛc.ꝛ ad hoc obſeruādū obli-
gauit bona ſua vt conſtat per li-
teras ꝯtractus nō debeat admit
ti etiam poſt annum ꝛ ſup poſſeſ
ſorio aduerſus emptorē ſi dicat
ſe nō tradidiſſe poſſeſſionē rei vē
dite niſi prius habita diſpēſatio-
ne iuramēti.facit.l.ij.C.ſi aduer-
ſus venditionē.l.ſi vero.cū ibi no
tatis.de iuretur.ſecus ſi ꝓponat
ex nouo titulo habuiſſe ꝛ recupe
raſſe poſſeſ.illius rei:ꝛ ita non vt
venditor:ſed tanꝗ̄ extraneus.Et
idem in alijs contractibus.

31 ¶ †Item nota ꝙ poſſeſſio ꝛ do-
miniū poſſunt transferri ſub con
ditione vt.l.qui abſenti.§.ſi quis
poſſeſſionem.ꝛ ibi no.glo.ꝛ Bar.
ff.de acquir.poſſeſſio.ꝛ etiam ad
tempus.l.ij.C.de dona.que ſub
modo.ꝛ.l.fi.C.de leg.ꝛ accipiens
dominium ꝛ poſſeſſionē ſub con
ditione non efficitur dn̄s vel etiā
poſſeſſor niſi impleta ꝯditione vt
in iurib⁹ predi.facit.l.dotis fru-
ctus.§.fi.ff.de iure do.ꝛ meli⁹.c.
olim.de reſti.ſpo.ꝛ ibi not.et hoc
forte infra annū:ſecus forte poſt-
ea vt glo.fi.c.ij.de reſti.ſpo.

¶ Item ſocius fundi communis
virtute ſaluegardie poteſt ſe fa-
cere manuteneri i poſſeſſiōe par-
tis ſue:ꝛ inhiberi ꝯſocio ne ipſm
impediat:non poteſt tamen ſibi
prohibere vſum vel explectum in
eo fundo:qꝛ non eſt dare partem
ꝛc.Et ſuper hoc vide Barto.in.l.
prouinciali.§.j.ꝛ ſequen.ff.de no.
ope.nuncia.

32 ¶ †Itē ꝛ ſup interdicto recupe-
rāde poſſeſſiōis qđ nolat̄ interdi-
ctū ſimplicis ſaiſine eſt aduerten
dū qđ illud cōpetit illi qui habe-
bat veram poſſeſſionē rei de qua
agit̄:ſed cauſam poſſeſſionis per-
didit a.x.annis citra:quia lapſo
decēnio expirat oē interdictū:et
recurrendum eſt ad petitorium.

33 ¶ †Itē interdictū recuperande
poſſeſſiōis ꝛ petitoriū poſſunt ſi-
mul intētari ꝛ in eodē ꝓceſſu ſuc
ceſſiue tñ vt prius agatur de poſ-
ſeſſione:vt habet̄.c.paſtoralis.de
cauſa poſ.ꝛ proprie. Secus vero
in interdicto retinende:ꝛ hoc ꝓ-
pter ſequeſtrationem vt dictū eſt:
et propter incomparabilitatē et
repugnantiam iuxta notata.l.ſi
de vi.ff.de iudi.ꝛ.l.naturaliter.§.
nihil.ff.de acq̄ren.poſ.ꝛ ibi Bar.
ad plenum:debet tamen vtrūqꝫ
ſimul expediri ſcđm canones.vt
no.gloſ.c.ij.quod incipit ad vlti-
mū.de cauſa poſ.ꝛ proprieta.vi-
de ſupra in tit.de petitorio.

¶ Item eodē themate retento ſi
actor obtineat in petitorio:et re⁹
in poſ.vel ecōtra petitorium at-
trahit ad ſe poſſeſſoriū:quid aūt
fiet de expen.forte non compēſa-
buntur:ꝛ ſup hoc vide Cyn.l.in.

certi iudi.C.de interdictis.
¶Ité ſi aliquis in interdicto re·tinende poſ.fuerit manutétus in poſſeſſione ſua alius non eſt au·diendus volens poſtea agere in ſimplici ſaiſina:q2 hoc forte eſſet euellere poſſeſ.ab eo qui fuit per abſentiam adiudicatus.ꝛ ꝑ hoc fa.c.licet.de pba.cum ibi not.
54 ¶†Ité ſciēdū ꝙ in vtroq3 inter·dicto.ſ.retinende ꝛ recuperande poſſeſſionis eſt locus preuētioni: nec debet cā remitti corā iudice inferiori:dato ꝙ re9 ſit ſubditus ei vel res ſita in iuriſdictione ſua quinimmo ſi quis experiatur tā in cā ſimplicis ſaiſine ꝙ ſup ꝑ·prietate eodem contextu etiam cauſa debet remanere coram do mino ſeneſcalo ex priuilegio ſim·
55 plicis ſaiſine.†q2 caſus puileſgia tus trahit ad ſe caſum non puile legiatū ne diuidatur cōtinentia cauſe.ar.l.ſi.c.j.§.ſi.ff.de accuſ.l. ſi communem feudum.ff.quéad·modum ſeruitus admit.l.queri·tur.cum ſuis cōcordantijs.ff.de ſta.ho.l.nulli.C.de iud.
56 ¶†Ité ſi res ſequeſtrata eſt tem pore peritura iudex pōt ordina·re ꝙ res védatur partibus audi·tis ꝛ vocatis:ſequeſter autem de ſe nō poſſet hoc facere ꝙuis peri culum ſpectaret ad ipſum:ꝛ idez in creditore inchoata executiōe ꝛc.l.ꝑtor ait.§.ait pretor.ff.de bo nis aucto.iudi.poſ.l.ſi magiſtra·tus.ff.de puileg.cred.l.intereſſe. ff.de acquiren.poſ.ꝛ ibi Bar.
57 ¶†Item eſt differentia ſi dicat̃ in literis cōſtituēs ſe precario no mine emptoris poſſidere;vel ſi di catur conſtituens ſe nomine em·ptoris poſſidere: iuxta.l.ꝙ meo. in pncī.de acquir.poſſeſ.quia in primo caſu cōſtituens naturalr̃ poſſidet:vt.l.iiij.§.cōtrario.ff.de acquiren.poſſeſ.In ſecundo ve·ro caſu nō poſſidet:vt dicta.l.qđ meo.in prin.Si ṽo vtrūq3 pona·tur in literis vt ſolet fieri vendi·to.nullā retinet poſſeſſioné:vt.l. ſolum.§.ſi.ff.de viſuca.Et faciunt ea que not.Bar.l.ſi quis ante.ff. de acqui.poſ.Et cum dicit̃ conſti·tuens ſe precario nomine empto ris poſſidere hoc eſt ad vtilitaté emptoris poſſidere:ꝛ ſitis expoſſ tio eſt.C.de his quibus vt indig. l.ſororé.ꝛ idem ſi venditor cōdu·cat rem venditā ab emptore ad modicū tpꝰ:vt dicit Bar.l.inter· dum.ff.de acqui.poſ.
¶Ité de inueſtitura que fit per venditionem in manu notarij:ꝑ traditioné palme:aut alias ꝛ ei9 receptio facta per emptorem mo dicum valet:operat̃ tamen illud qđ etiā3 ſi nō fuerit dictū vel ſcri ptū:emptor ſua auctoritate pōt adipiſci poſſeſſioné rei védite;q2 al9 reputat̃ predo;vt in.l.ſi ex ſti·pulatione.ff.de acquiré.poſ.not. Inno.in.c.ij.de conſuetu.
¶Item per ſtilum parlamenti ſi commiſſarius vel iudex omiſerit requeſtrare ré cōtétioſam et lite cōteſtata reus petat vt ſequeſtra tio fiat:vt non audietur ſed cur·ret ſuo marte.Et idem eſt ꝛ mul·to magis de actore q2 lis impu·tanda eſt parti ꝛc.ſecus forte in curia iſta.Et idem dicendum eſt de pulſione ꝛ recredentia.
¶Item ſi adiornat9 corā cōmiſſa rio in caſu nouitatis.dicat ſe ha·bere poſſeſſioné rei de qua agit̃: ꝛ ideo ſe opponat in parlamento non audietur ad proponendas exceptiones declinatorias/vel di

latorias:idē ꝑ ſi petat cōgedium ex vna cauſa qꝛ non poterit poſtea ex alia: et ſic de alijs concluſionibus:ſecus ſi ſe opponat ſimpliciter vel ad omnes fines vt fit cōmuniter quod eſt tutius.

¶ Item litera ꝗrimonie in caſu nouitatis debet exequi ſuꝑ re de cuius poſſeſſione eſt cōtrouerſia inter partes vel ſuper vna ꝓ omnibus ſi hoc cōtineat in lr̄is ꝑdictis alīs reo requirente accedendum eſſet per ſingulas res.

¶ Itē ſi in poſſeſſorio retinende vnus ꝓbat de decē annis et alius de duobus annis vltimo elapſis iſte debet obtinere et maxime ſi ē reus. et de hoc not. Spec. I titu. de peti. et poſſeſ. §. j. ℣. quid ſi fundū. cum ibi not.

¶ Item an laicus ſpoliatus poſſeſſione decime poſſit petere reſtitutionem: nota. c. ad decimas. de reſtitu. ſpolia. libro. vj. c. cauſam. de preſcript.

¶ Item ſi quis vēdit res plures et ſingulares et conceſſerit vt emptor ꝓpria auctoritate poſſit poſ. apprehēdere: nunqd ſufficit emptori ꝙ nāciſcatur poſſeſſionem vnius: vt omniū efficiatur dn̄s et poſſeſſor forte ſit reſpectu vēditoris ſed non extranei: vt not. glo. et Bar. l. iij. in prin. ff. de acqui. poſ. Sed qd de vēditione rei q̄ habet ſub ſe plures ſingularitates vt caſtrum cum pertinētijs ſufficit emptori itrare poſſeſſionē caſtri. ar. l. gaius. §. ij. de le. ij. l. predijs. l. patronus. de leg. iij. no. Inno. c. in literis. de reſti. ſpo. Idem de eccleſia et hereditate: ſecus ſi vendita fuerit iuſtitia alta: media et baſſa: quia per vſum vnius non acquiritur poſſeſſio alterius cōtra extraneum. facit in ar. l. ſi ſtillicidij. §. fin. ff. queadmodū ſer. amit. l. j. §. ſi quis interdicto. ff. de itin. actuqꝫ pri. c. dilectus. de capel. mona. in caſu eīm prelibato cōſiderāda eſt cā actus et agentis voluntas / nam per vnicū actum qñ cauſa et etiam intentio eſt vniuerſalis illud amplectit̄ omnia particularia et ſingularia. arg. l. gerit. et l. pro herede. ff. de acqui. heredi. et not. Inno. c. in literis. et c. ex parte. de reſti. ſpoli. c. dilectus. de capel. mo. Bar. l. iij. in princ. ff. de acquir. poſſeſ. l. predia. et l. patronus. ff. de lega. iij.

38 ¶ † Item dn̄s feudi ſi adept⁹ eſt rem feudalē: et eam tenuit et fructus percepit ꝑ plures annos ſibi tamen non acquirit poſſionē nec dominium. arg. l. ſi duo. §. creditoris. ff. vti poſſi. facit. l. ij. §. vacua. ff. de actione empti.

39 ¶ † Item an et quomodo poſſideat ille qui eſt in aliena poteſtate, not. Bart. l. poſſeſſio. §. qui in aliena. ff. de acqui. poſſeſ. quid de mona. no. ibidem. et l. qui vniuerſas. §. fi. eo. titu.

¶ Item ſi dominus iuſtitiarius fecerit inhibere ſubditis ſuis ne ſoluant cēſum mihi debitū cōtra eū poſſum intētare caſum nouitatis et ſil'r ꝯtra iudicē ſeruientē et hoc niſi eſſem ſibi ſubdit⁹ vt dictū eſt. S. no. Spe. in tit. de re. ſpo. §. ij. ℣. ſed qūo. et no. per Ioan. fa. in tit. de interdict. §. retinēde.

40 ¶ † Item no. ꝙ rei imobilis aīo non retinet̄ poſſeſſio: vt. l. j. §. nerua fili⁹. in. l. rē mobilē. et l. ſꝫ etiā. ff. de acquir. poſ. ſecus in iuribus icorporalib⁹ vt not. Bar. l. iuſto. in. §. nō mutat. l. fi. ff. de vſuca. no. Inno. c. de quarta. de preſcrip.

41 ¶†Ité in iterdicto recuperãde poſ.habet locum regula dolo pe tit ꝛc.ⁱ etiam in iterdicto retinẽde ſi in prõptu ꝯſtet vel poſſit cõ ſtare de iure proprietatis.vt no.Cy in.l.icerti.C.de interd.l.ſquis C.de edi.diui a.tol.de cã poſ.ꝛ p.c.cũ dilectus.no.dy.in.c.qui ad agendum.de re.iur.li.vj.no.glo.contra.c.literas.de reſt.ſpol.ſup verbo ſpol.offeratur incõtinẽti.no.etiã contrariũ per Jo.l.incerti iuris.C.de interdic.et plenius per henri.c.cum veniſſent.extra.de inſtit.

¶Itẽ ſi duo cõtẽdãt de poſſeſſione rei immobilis ꝛ facta ſeqſtratione ſi vnꝰ ipſoꝝ de licẽtia principis donauit rẽ de qua agit alteri retẽto vſu ꝛc.nũqd donatariꝰ dicatur ſaiſitus et poſſeſſor rei ꝑdicte ſaltẽ mortuo donato.videt ꝙ ſic:q꜠ ſuccedit in locũ donatoris:et in cũtranſit inſtãtia.videt ꝙ non:quia ꝙuis dominum ſit trãſlatũ nõ tñ poſſeſſio que eſt cõtẽtioſa ꝛ in manu principis.Preterea pendente' lite ptes nõ poſſi dẽt l꜠ ſit vna vel altera l poſſeſſio ne.iuẽ.no.ꝑ glo.l.ij.§.vacuã.ff.de ac.emp.ꝛ.l.iij.§.fi.ff.de acq̃.poſ.Videt dicẽdu꜠ ꝙ donatariꝰ ſubrogabit in ꝓceſſu loco donatoꝛis habitu ꝛ effectu etiã quo ad recredẽtiam ꝛ ꝓuiſionem ſi adiu dicata fuiſſet:ꝛ ſi ſentẽtia fuerit lata ꝓ donatario ex vi ſnie et ex cã preambuli ꝯctꝰ ſibi eſſet poſſeſſio q̃ſita ꝛ dñiũ ex vi ꝯctus.ar.§.fin.inſti.de offi.iudi.Et de hoc ex preſſe no.Jo.fabri in ti.de prohibita ſequeſtratione.

¶Itẽ executoꝛ caſus nouitatis pōt deſtruere ꝛ demoliri edificiũ inchoatum vel perfectũ ſi ſit mo dici valoris ꝛ preiudicij:alś ſecꝰ:ſed tantũ aliq̃d de edificio ꝑ modũ figure:iuxta no.l.ſ.in prin.ff.de no.op.nũ.facit.l.fi.ff.ne quid in loco pu.l.pretoꝛ ait.§.j.ꝛ.l.ij.ff.de no.ope.nun.

¶Itez ſi fuero ꝛ ſui i poſſeſſione vel quaſi ducẽdi aquã fluminis vel riui in fundũ meũ:ego poſſu꜠ aliũ prohibere ne me impediat et aque curſu꜠ euertat:vt no.l.ſ.§.ſicut aũt.ff.de aqua plu.ar.l.quo minꝰ.ff.de flu.ꝛne quid ꝛc.et Cy.l.ſi manifeſte.C.de ſeruitu.

42 ¶†Itẽ ſi habeat molendinũ in flumen:ꝛ ſi alius vult in flumine edificare molẽdinu꜠ nouũ qd aſſert mihi ꝑiudiciũ vel dãnu꜠ an poſſu꜠ ꝓhibere.Cy.ꝛ gloſ.in.l.ſi manifeſte.C.de ſerui.Bar.l.quominus.ff.de flu.ꝛne q̃d in flu.pu.

¶Item duo ſi volunt edificare duo molendina vel forte vnum an concurſu ſe impediant.

¶Item ſi quid volo conſtruere paiſſeriã vel aq̃ductũ ad molendinũ in ſupioꝛi pte fluminis vel riui an poſſim recollectũ aq̃ facere luito illo q̃ h꜠ molẽdinũ iſerꝰ.

¶Item ſi flumen mutet alueu꜠ ſuum nunquid ille perdit ius ſibi queſitum.no.totũ in.d.l.quominus.ff.de flumi.

¶De aſſecuramento.

¶Summarium.

1 Aſſecuramentum petẽs q̃d iurare debeat.

2 Perſona ceteris rebus eſt preferẽda ꝑcipue in mã aſſecuratiõis.

3 Procuratoꝛium non procedit in cauſa aſſecuramenti.

4 Aſſecuramentum frangens qualiter puniatur.

5 Clericus qualiter pꝛo aſſecuramento rupto veniat puniendus.

1 Etēs aſſecuramen
tū tꝑmo dȝ iurare
ꝙ ipſe veriſimilr̄ du-
bitat offēdi ab ad-
uerſario ⁊ ſibi ad-
herentibꝰ et demū
probare vulnera vel v̄bera atro
cia: vel alterum ꝙ ſibi minatus
eſt de recenti inferre damnū in ꝑ-
ſonā vel in bonis: ⁊ atroces mine
ſufficiunt potiſſime ii cū aggreſ-
ſus eſt: ⁊ conſiderata qualitate ꝑ
ſonaꝝ ſi aggreſſor vel qui minas
intulit ſit peruerſe conditionis
et conſuetus talia facere et ſi eſt
fortis ⁊ potēs inferre alteri nocu
mentuȝ ⁊c. iuxta notata .l. vnica.
C. ſi quis impe. male. iuxta not. l.
denunciamus .C. de his qui ad
eccleſiam confugi. l. capitaliū. §.
ad ſtatuas. ff. de penis. no. glo. in
auť. de mandatis principū. §. ſed
2 neqꝫ. col. iij. †. Nam ſi datur ſecu
ritas pro rebus: fortiori ratione
pro perſonis q̄ ſunt q̄buſcunqꝫ re
bus p̄ferēde. Mine naqꝫ ſepe in-
ducunt iuſtum metum ſecunduȝ
qualitatem cōminantis ⁊ v̄boꝝ
ſignificationē. vt not. l. famoſi. §.
j. ff. ad. l. iu. maieſt. glo. in. l. metū.
ꝙ metus cauſa iurare nō dȝ. vt l
illo q̇ vult nunciare nouuȝ opus
ne vexetur ſuus aduerſariꝰ vt. l.
de pupillo. §. qui opus nouum. ff.
de no. oper. nun.

¶ Item quot ſunt ſpecies aſſecu
ramēti ⁊ quomodo ſecuritas eſt
ſeruanda veniētibus ad iudiciū
ad forū ⁊ ad nundinas not. l. j. ff.
ad. l. iul. ma. ⁊ l auť. habita. C. ne
filius pro patre.

3 ¶ † Item in cauſa aſſecuramēti
partes tenentur comparere ꝑſo-
naliter nec admittuntur per pro-
curatorem niſi accedat cōſenſus
partium. idē in cā appellationis
ſaltē a diffinitiua ſecus eſt ab in
terlocutoria q̄ nō tangit negociū
principale. iuxta. l. j. ff. an ꝑ alius
ca. appel. § ita demū. ⁊. l. inuitus.
C. de procura. c. ſup his. in fi. de
accuſa. admittitur tamē ſine du-
bio ꝓcurator ad preſentandū et
exoniandum: quia iſtud eſt alle-
gare cauſas abſentie iuxta. l. ſer-
uum. §. publice. ff. de ꝓcurat. ⁊. l.
pe. § ad crimen. ff. de pu. iudi.

4 ¶ † Itē ſi ille qui fuerit aſſecura
tus fuerit occiſus vel letaliter
vulneratus ſaltem vſqꝫ ad mem
bri mutilationeȝ: ⁊ cōſtet ꝙ hoc
fecit aut fieri ꝓcurauit pars ad-
uerſa pena eſt capitalis aut vlti-
mi ſupplicij. ar. l. famili. § ſunt
quedam. ff. de extraordin. crimi.
In ſimplici aūt verberatiōe: aut
exceſſu forte caſus non eſſet ita
rigide puniēdus. Pro iſtis faciūt
notata Jo. fab. l. denūciamus. ſ.
alleg. Sed ſi non valeat iſtud pro
bari preſumitur aduerſus par-
teȝ niſi ipſa poſſit probare cōtra
rium ſaltem per iudicia ſatis ap
parentia. Et potiſſime hoc preſu
mitur propter perſone qualitatē
ac temporum et loci proximita-
tem.

5 ¶ † Item eſt ſuper hoc aduertē-
dum ꝙ ſi conuictus de aſſecura-
mento briſato ſit clericus vxora-
tus qui debeat gaudere priuile-
gio clericali nō punitur pena cor
porali ꝑ iudicē laicū: ſed alia pe-
na. vt nota. in. de penis. talis nē-
pe clericus tenetur reſpondere
in caſu aſſecuramenti coram iu-
dice predicto. Secus vero in cle-
rico ſoluto qui poteſt declinare
forum eius non tamen ꝙ ibi con-
cludatur criminaliter vel ad pe-

nem ſanguinis:⁊ hoc caſu cleri-
cus vxoratus poteſt ſimiliter de-
clinare forum quia in hoc non eſt
ſue iuriſditiõis.pro hoc.c.vnico.
de cle.coniug.lib.vj.

De vſufructu.

Summarium.

1 Vſumfructum habens qua-
liter eo poterit vti.
2 Vſuffructuari⁹ an teneatur cau-
tionem preſtare.
3 Vſuffructuarius ad quas expen-
ſas teneatur.
4 Fructus beneficij collecti tranſ-
eunt ad heredes beneficiati de-
functi.
5 Colonus partiarius ad qui te-
neatur.
6 Dominium poteſt per retentio-
nem vſuſfructus in donatarium
transferri.
7 Stipulatio vſuffructus pro ſe et
heredibus ad quos tranſeat.
8 Conceſſio vſuffructus nemoris
pro depaſcendis animalib⁹ qua-
liter extendatur.
9 Vſuffructus bonorum filij ſpe-
ctat ad patrem.
10 Vſuffructus quanto tempore ac-
quiratur vel amittatur.
11 Succũbens in petitorio ad quos
fructus teneatur.
12 Vxor relicta domina et vſufru-
ctuaria quantum iuris habere
dicatur.
13 Fructus tempore proceſſus per-
cepti qualiter veniant reſtituen-
di.
14 Libellus pro fructuum reſtitutio-
ne qualiter ſit concipiendus.
15 Pater quibus caſibus non ha-
beat vſumfructum in bonis filij.

1 Habens † vſufruc.in
nemore poteſt eo
vti ad depaſcendũ
vel edificandum ſ;
non ad comburen-
dum niſi eſſet ſilua
cedua.vt.l.arboribus.ff. de vſu-
fructu.l.ligni.ꝺ leg.iij.⁊ no.Pet.
⁊ Cy.in.aut.ſi quas ruinas.C.de
ſacroſan.eccle.

2 ¶ † Item vſufructuarius tenet̃
preſtare cautionẽ:ſcilicet de vtẽ-
do ⁊ fruendo arbitrio boni viri ⁊
ſalua rerum ſubſtantia et etiam
de reſtituendo rem finito vſufru.
vt.l.j.in prin.⁊.§.hec ſtipulatio.
ff.vſufr.quemadmodu; ca.fallit
in aliquibus caſibus quos not.
in glo.c.fina.de pig.⁊ ſi non po-
teſt ſatiſdare non ſufficit iuramẽ-
tum imo non debet habere vſum-
fructum vt no.c.ſi.alleg.

3 ¶ † Itẽ ille q̇ habet vſumfructũ
tenetur iurare ſubire impenſas
modicas ⁊ quotidianas ſeu ordi-
narias pro refectione rei.al's aũt
nõ.vt not.l.damni.§.et cui⁹ vſuſ-
fructu.ff.de dã.infec.l.hactenus.
ff.vſuſfru.l.eum.C.eo ti.

4 ¶ † Item ſi canonicus decedat
fructib⁹ beneficij collectis illos
tranſmittit ad heredes:vt dicũt
plures.Et ſuper hoc not.glo.et
Bart.l.C.de anno.li.xj.l. defun-
ctus.ff.de vſufru.⁊.l.diuortio.ff.
ſolu.matri.⁊ in.c.preſenti.ꝺ offi.
ordi.libro.vj.

5 ¶ † Item clarum eſt ꝙ in bonis
aduenticijs filij non emancipati
pater habet vſuf.modo ſi pater
auctoriſauerit filium ⁊ hoc abſq;
preiudicio:an videatur iuri ſibi
competenti renũciaſſe: dicũt plu-
res ꝙ ſic de conſuetudine:ſed for-
te ſecus de iure:quia et emanci-
pando reti-

cipando retinet partem vſufruc.
niſi expreſſe renũciauerit.vt.l.cuʒ
oportet.§.cũ autẽ.C.de bo. q̃ lib.p
l.fina.C.de eman.

5 ¶†Item colonus partiarius qui
tenetur ſoluere certam partẽ fru=
ctuum per modum cote poteſt cõ
pelli per iudicem aut deſerere rẽ
dño aut eã debito mõ excolere:vt
no.gl.l.ſi vſufr.ff.vſuf. quemadmo
dum ca.fa.l.cuʒ fructuarius.,cũ.l.
ſequen.ff.de vſufruc.ſecus in em=
phiteota niſi veriſimiliter dubite=
tur q efficiatur non ſoluendo:z ſe
cus in illlo q̇ poſſidet fundũ deci=
mabilẽ Et hoc forte niſi hʒ cauſaʒ
ab eo cui decima debetur z ab hoc
reperiatur expreſſe obligatus.

6 ¶†Item p retentionẽ vſufr.trãſ=
fertur dominiuʒ z poſſeſſio ciuilis
in donatarium fructuarius enim
non poſſidet naturaliter rẽ ipſam
ſed ius vtendi fruendi ipſe poſſi=
det ciuiliter z naturaliter.vt not.
Barto.l.naturaliter.in princip.ff.
de acqui.poſ.

7 ¶†Item ſi fuerit ſtipulat' vſufr.
pro me z heredib' meis intelligit
de primis heredib' ne proprietas
ſit z remaneat inutilis.l. antiqui=
tas.C.de vſufru.z.l.ex facto.§.fin.
ff.ad trebel.attamen in perſonam
heredis eſt alius vſufru.l.ſtipula=
tio iſta.§.ſi q̇s ita.ff.de verbo.obli.
hinc eſt q maritus qui poſſidet rẽ
dotalem conſtante matrimonio
vxore mortua que ſibi debet vſu.ſi
ſuperuixerit non poteſt dici ſaiſi=
tus:ſed opus eſt noua traditione
per manum heredis qui eſt ſaiſit'
ex vi conſuetudinis.

8 ¶†Item ſi quis concedat alteri
vſufr.in nemore pro depaſcendis
animalibus ſuis intelligit de his
que ſunt ad vſum ſuuʒ neceſſaria:
nõ aũt de venalibus id eſt de illis
que emit ad vendendum z multo=
minus de his que conducit vel q̃
acceſſit ad crementuʒ.Et pro hoc
facit.l.cum ſue ancille. cum.l.ſe=
quenti.z princip.l.ſe.ff.de leg.iij.l.
ſeruos autem ſuos.§.cum qui.eo=
dem titulo.fac.l.vniuerſi et.l.om=
ni. C.de vectiga.et commi.l.ple=
num.§.equitij.ff.de vſu.et ha.l. ſi
vſufru.lega.ff. de vſufru.lega. Et
iſta ſunt vera niſi ille eſſet nego=
ciator et conſuetus vendere pre=
dicta animalia:q2 tunc eſſet intel=
ligẽdum de omnibus.fac.l.queſi=
tum.§.ſi fundus.z.l.ſequen.ff.de ſi
de inſtru.Et ideo fit differentia de
ſilua cedua.vt not.in aut. ſi quas
ruinas.C.de ſacroſan.z.l. ligni. de
lega.iij.z de. vſufru.l. arboribus. l.
meuia.§.vxore.de annu le.l.q vir.
ff.de ope.li.

¶ Itẽ quãdo heres teneatur reſti
tuere legatario fructus rei lega=
te.nota.l.in legatis.C. de vſu.leg.

9 ¶†Item notandũ q pater habet
vſufru. in bonis filij in poteſtate
ſua conſtitu. clarum eſt excepto
peculio caſtrenſi zc.vt nota.l.j.C.
de bonis mater.l.cum oportet.§.j.
C.de bonis que libe.Et etiam filio
mortuo ſine liberis vſufru. rema=
net penes eum ipſo viuente.vt.l.
finali.§.ſi vero.C.ad tertullianum.
In bonis autem filij emancipati
z que habebat pro tempore eman=
cipationis vſufructus remanet
apud patrem niſi ei renunciaue=
rit. vt ſolet fieri z inſeri in literis
emãcipationis.vt.l.de emãcipatis
C.de ſuis z legiti. heredi. q̃ corri=
gis.l.cum oportet §. cum autem.
In bonis vero aduenticijs z poſt
emancipationẽ queſitis patri non
queritur vſufructus exceptis bo=

nis maternis in quibus pater ha bet plenum vſumfructum: vt in dicta.l.de emancipatis. niſi fue rit renunciatum.vt ſupra iuri pre allega.

10 ¶ †Item quanto tempore acqui ratur & amittatur vſusfructũ.no ta.l.corruptionem.C.de vſufruct.

¶ Itẽ ſi ille qui habet vſumfr. in trauit monaſterium nũquid extin guitur ius vſufr. Et vtrum ſaltem per mortẽ eius.de hoc not.in au. ingreſſi.C.de ſac.ſan.eccle.

¶ Item vir debet reſtituere here dibus vxoris fructus quos perce pit ex rebus parafernalibus aduẽ ticijs:ſaltẽ naturalibus.vt no.l. ſi. C.de pac.conuen.l.pe.in princi.ff. ad.l.fal.

11 ¶ †Item quos fructus teneatur re ſtituere poſſeſſor qui ſuccubuit in petitorio no.l.ſequitur.§.fructus. ff.de vſuca. & Cy.i.l.certum.C.de rei ven.& ſufficit petere reſtitutio nẽ fructuũ quos ipſe poſſeſſor per cepit aut alius diligentior percipe re potuiſſet durante tempore oc cupationis vel lite pendente &c. nec eſt neceſſe fructus annuos eſti mare in pecunia pro ſingulis an nis.Secus aũt de iure.vt not.l.cũ propria.C.ſi quis alteri vel ſibi.& c. melius.l.iij.§.de ſenten.qua ſine certa quantitate &c.

12 ¶ †Item ſi teſtator relinquat vxo rem dominam & vſufructuariam quid importent verba iſta.glo.tan git & Cy.l.vna.& antẽti.ibi poſita C.ſi ſecun.nupti.mul.cui mar. vſu relin.dicitur communiter quod propterea vxor non erit domina bono rum defuncti: ſed voluit teſtator ipſam habere quandam preeminẽ tiam vel auctoritatem & domina tionem in fructibus emolumen tis bonorum omnium & potiſſime exiſtẽtibus liberis quos alias fru ſtra inſtituiſſet: & idem Barto.l.ti cia.ff.de lega.ij.not.Spec.& Joan. in additio.qui filij ſunt legitimi.§. in hoc.verſi.quid ſi quis ita dixit.

13 ¶ †Item ſi agitur rei ven.et peta tur acceſſorie vel principaliter re ſtitutio fructuum pro tempore pre terito:vel ſi agatur pro cenſu & an nua penſione petãt reum condẽ nari ad ſolutionem et cetera: pro tempore preterito & in futurum pro ceſſus forte durabit per decem an nos.Quid autem fiet de fructibus aut cenſu ſeu redditu illorum de cem annorum & dicunt quidam quod non venient in condemnationem quia de his non agebatur et ſen tentia debet eſſe conformis libel lo.Alij dicunt contra & quod veniunt officio iudicis.ar.l.ediles.§.item ſciendum.ff.de edili edicto.Et ideo ad tollendum dubium bo num eſt vt dicatur:peto reum cõ demnari ad reſtitutionem & ſolu tionem &c.tot pro annis iam elapſis & pro tempore et nunc futuro: vel per alia verba ſimilia. Et tunc in condemnatione iudex debet dice re condemnamus &c. ad ſoluen dum &c.de annis in petitione con tẽtis vt declaret annos illos & me lius faciet. Et de his etiã qui cur ſum habuerunt pendente proceſ ſu & in futurum. &c.

14 ¶ †Ea ratione cauti aduocati cõ cludũt ſic in actione reali qui ſoit condẽne a rẽdre les fruitz q̃ ſont eſchenz depuis le temps de loccu pation:ou qui ſunt eſcheuz durãt le temps et eſcherront pendant le proces. Faciunt ad hoc valde be ne notata per Jo.fa.inſt.de actio. §.preiudiciales.

15 ¶ †Item ſunt caſus plures in qui
bus patri non queritur nec cõpe
tit vſuf. in bonis filij nõ emancipa
ti quos recitat gloſ. in aut. Idem
eſt in his ſuper .l. cum non ſolum.
C. de bo. que lib. Et ſunt dare duos
caſus in quib⁹ habet vſumfructuꝫ
in bonis emancipati: ⁊ alium vbi
filio mortuo patri remanet vſuſ=
fru. quos tetigi ſuperius in tit.
¶ Item aduertendum ꝙ notarij
in literis emancipationis ⁊ quan=
do pater facit donationem filio
conſueuerunt inſerere hec verba
in premium emãcipationis quod
eſt abſurdum dicere: quia ſecun=
dum verum ſenſum ⁊ intellectuꝫ
verba illa referuntur ad vſumfr.
vel dimidiam vſu. que remanet pa
tri loco premij qui gratis ⁊ ſuam
liberalitatẽ emãcipando facit li=
beros ſui iuris quod cedit in com=
modum ⁊ honorem liberorum: vt
l. cum oportet. §. cum autem. §. eſt
pe. C. de bo. que. li. Ex quo ſequit
quod in caſibus in quibus pater
compellitur filium emancipare
nullus ſibi remanet nec queritur
vſufru.

¶ De dote ⁊ matrimonio.

¶ Summarium.

1 ¶ Bona mulieris cenſentur eſ
ſe dotalia.
2 Dotis fructus cedunt marito pro
onerib⁹ matrimonij ſupportãdis.
3 Obligatio mariti in plus ꝙ acce
perit ab vxore an ſit valida.
4 Contractus cenſentur ſecundum
loci conſuetudinem initi.
5 Pater an teneatur dotare filiam
eo inuito nubentem.
6 Dos quibus caſib⁹ poſſit alienari.
7 Uir an teneatur pro delicto vxo=
ris.
8 Frater conſtituens dotem ſorori:
an cenſeatur de bonis communi=
bus illam conſtituere.
9 Hypoteca tacita an vxori compe=
tat pro dote repetenda.
10 Maritus quo caſu poſſit dotalia
bona vendicare.
11 Minor an poſſit ſine decreto doteꝫ
conſtituere.
12 Dos reſtituitur in eodem genere:
qualitate et bonitate.
13 Terminus in ſolutione dotis adie
ctus cenſetur in reſtitutione repe
titus.
14 Dos profecticia cum veniãt reſti
tuenda.
15 Uxor poſſit viuente viro dotem re=
petere.
16 Mulier an teneatur ſequi virum
bannitum vel excommunicatum.
17 Uxor eſt in poteſtate viri.

Primo eſt aduer=
1 tendum ꝙ † om=
nia bona mulie=
ris vxorate cen=
ſentur eſſe dota=
lia ⁊ in dotem cõ
ſtituta niſi con=
ſtet illa eſſe aduenticia vel para=
fernalia vt quia fuerunt retenta
tempore matrimonij. Et ſuper hoc
vide glo. l. mulier bona. circa prin
cipium. ff. de iure do. quod vide=
tur eſſe contra. l. j. C. de do. promiſ.
attamen in caſu predicto ſi mu=
lieri competit reſtitutio vel pro=
miſſio dot. ⁊ cõſtet per literas ma
ritus non auditur ſi veniat via exe
cutionis: quia oportet quod con=
ſtet de iure ceſſo ꝙ non poteſt fin=
gi nec intelligi ex vi cõſuetudinis.
fac. in ar. l. vnica. in principio. C. de

rei vxo.ac.' Et ideo neceſſe eſt ꝙ veniat via actionis niſi oſtendat literas matrimonij ꝑ quas appa⸗ret ꝙ iſtud in ſpeciali vel genera⸗li fuit ſibi conſtitutum in dotem.

¶ Item qñ dos dicatur profecti tia no.in.l.vnica.§.accedit.l.j.op. C.de rei vxo.ac.

¶ Item qui contrahit ſponſalia non poteſt alteri nubere niſi poſt biennium:vt not.l.j.ꝛ.l.ſi ꝰ q̇.C.de ſpon.l.ij.ff.eo.ti.

2 ¶ †Item maritus rei dotalis fa⸗cit fructus ſuos ꝛ hoc pro oneribꝰ matrimonij.vt.l.ꝓ oneribus.C.de iur.do.ꝛ quo ad fructus anni illiꝰ in quo ſolutum eſt matrimonium debet inſpici tempus cõtracti ma trimonij:qꝛ emolumentum debet habita relatione ad onus:vt.l.di⸗uortio.ꝛ.l.diuiſione.ff.ſo.ma.Secꝰ vbi emolumẽtum debetur ſimpli citer vt.l.a nobis.ff.de annu.le.l. defunctã.ff.de vſuf.de iſtis omni⸗bus no.glo.ꝛ Cy.§.Cunqꝫ ex ſtipu latu.l.vnica.C.de rei vxo.ac.

3 ¶ †Item ſepe ignobiles contra⸗hentes matrimonium cum mulie ribus que ſunt de nobili proſapia dicunt ſepius recepiſſe in dotẽ ꝙ̃ fuerint:obligantes ſe ad dotis re ſtitutionem.Et valet talis obliga⸗tio:qꝛ eſt veriſimile ꝙ mulier ꝛ eiꝰ parentes non erant alias contra⸗cturi ipſum matrimonium.Et hoc tenet Bart.l.ſi a diuortio.ff.de ver bo.oblig.licet glo.ſit in oppoſituꝫ (l.ſi a voluntate).C.de do.promiſ. Et vir etiam videtur hoc donaſſe mulieri.vt.l. etiam.ꝛ.l.ꝛ ſi de tua pecunia. C.de donatiõe inter.virũ ꝛ vxo.

Adde (l.ſi voluntate) ꝛ vide Cy.ibi ꝛ vtrum illud poſſit ꝓcedere in mr̃imonio aliaꝝ mulierum Et vtrum ĩ alijs con⸗tractibus illud habeat locum ple⸗nius vide per ipſum Cy.

¶ Item de cõſuetudine aluernie vir ſuperuiuens vxori lucratur le⸗ctum ꝛ raupas.i. tunicas nuptia⸗les vna cũ iocalibus:ſed ꝓ his te⸗net̃ ſoluere impenſam funeriꝫ ip⸗ſius defuncte.ꝛ pro hoc facit.l.cel⸗ſus.cum.l.ſe.ff.de re.ꝛ ſum.fune.ꝛ vlterius ſi vxor deceſſerit ſine libe ris lucratur etiam medietatem dotis que cõſiſtit in denarijs:ꝛ hoc niſi aliud fuerit cõuentum.in plu ribus vero locis patrie Aluernie hec omnia lucrat̃ vir ſuperuiuẽs dato ꝙ ſuperſint liberi ſi ꝯtingat ipſis decedere in etate pupillari. quequidem conſuetudo debet ſer⸗uari ſi nihil ſuper hoc fuerit con⸗

4 uentum †quia contractus cenſe⸗tur eſſe factus ſecundum loci con ſuetudinẽ vt not.Barth.l.ſi ꝑius. §.plat.ff.de aqua plu.ar.

¶ Item in caſu contrario ſi vir p̃⸗moriatur vxor lucratur lectum ꝛ raupas nuptiales cuꝫ peioramen tis ita ꝙ heredes viri tenentur ſi⸗bi ad peioramenta necnon ꝛ ioca⸗lia ꝛ abſqꝫ ꝙ vxor teneatur ſubire onus impenſarum funeris in to⸗tum vel in partem:nullum auteꝫ aliud lucrum ſeu dotis augmen⸗tum mulier reportabit niſi aliud fuerit conuentum:fiet tñ ei reſti⸗tutio dotis ſue ſine diminutione quãdo apparet ꝙ dos erat ſoluen da:qꝛ ſi ob culpã viri vel alias ter⸗mini ſolutionis dotis fuerint ꝓro gati illud nõ debet iputari vxori ſꝫ viro vt ſupra dictum eſt in p̃nci. §.not. Bartol.l. in his .§. j.ff. ſolu. matrimo.de iure vero veſtes pre⸗cioſe ꝛ feſtiue ꝛ ornamenta ſpecio ſa ſpectant ad heredes viri. vt

l.mortis ſiue cauſa.in princip.ff.de dona.et glo.l.ſi vſufr..§.fi.ff.ad.l.fal.l.ornamentorum.ff.de auro et argēto le.ꝛ.de le.iij.l.hoc legatū. 5 cum.l.ſeq.

¶ Item ꝛ hec ſunt vera niſi caſus mortis euenerit dolo vel culpa viri vel vxoris ſuperuenientis: q꞉ al's ceſſat lucrū ꝛ augmentū dotis vt l.ſi ab hoſt.§.ſi vir.ff.ſo.ma.et ibi glo.not.facit.l.iij.ff.de his qui.vt indig.Et ea q̄ no.per Cy.l.conſenſu.C.de repu.Sꝫ an mulier adultera perdet dotem ꝛ lucrum dotis. quidam tenent ꝙ non niſi fuerit a marito repulſa ꝛ conuicta de crimine.Et pro hoc vide que no.l.diuus.in princ.ff.ad ſilleia.c.plerumqꝫ.de do.inter virum ꝛ vxo. ꝛ forte etiam ſit fuit dolo aut culpa vxoris: quia intelligitur de morte naturali ꝛ naturaliter contingente iuxta notata.l.gallus.circa princip.ff.de li.et po.l.cum pater.§.hereditatem.ff.de le.ij.l.ex facta.§.auctoritate.ff.ad trebel.l.ſꝫ ſi morte.§.fi.ff.de dona.inter virū ꝛ vxorem.

Adde (.§.ſi vir.)Ibi Bar.et Ang.in caſu vbi marit⁹ potuit adhibere medicū vxori ſue egrotanti et non adhibuit vel inſufficientē queſiuit an perdat lucrum dotis.ꝛ de hoc do tibi gloſ.quam videas queſo in.l.ꝙ ſi nolit in.§.ſi mancipium.in verbo adhibuerit.ff.de edil.edic.

Adde dotē plene Bar.In.l ſi mulier.C.de adul. vbi dicit in col.fi.ꝙ ille qui offendit de adulterio conſtante matrimonio:ille offenditur ex ſtupro viduitate durāte.ꝛ hoc eſt vtile ſcire ad ꝓbādum quandoqꝫ inimicitias.nā ita iniuriātur cōſanguinei viri iaꝫ defuncti de ſtupro quod cōmittitur in viduā ſicut ſi duraret matrimonium.

¶ †Item ſi filia contraxerit(matrimoniū)ſine ſcitu patris: pater non tenetur ſibi dotem conſtituere.Et hoc forte niſi ipſa excellerit.xxv.annum.ar.auf.ſed ſi poſt.xxv.C.de inoffici.teſta.Et hanc materiā tractat Bartol.l.obligamur.ff.de act.ꝛ oblig.

¶ Item an pater teneatur iteruꝫ dotare filiam.no.l.ſicum dotem.§.ſi poſt ſolutum.ff.ſo.ma.

¶ Item maritus ꝛ vxor non valēt rem dotalem vendere aut alienare niſi vxor fuerit recompēſata de rebus viri ſui cum equali valore ita quod eius conditio non efficiatur deterior iuxta.l.ita conſtante.ff.de iure do.ꝛ ea que not. per Cy.in auf.ſiue a me.C.ad velleya. ꝛ ꝑ conſequens valet permutatio rei dotalis / cum equiualenti et ſine fraude.vt ibi not.Cy.ꝛ potiſſime ſi fiat cum conſilio conſanguineorꝫ vxoris vt no.l.intm̄.ff.de tu. ꝛ cu.da.ab his.fa.l.quum ex familia.§.ſed ſi fund.ff.de lega.ij.oportet tamē ꝙ vxor adepta fuerit poſſionē rei permutate aut in recompenſationeꝫ tradite.Et ſuper hoc vide ea que ſcribunt in ti.de emp. et venditio.

Adde matrimonium vtruꝫ ſit validum ſine patris conſenſu.Dic ꝙ hodie de iure canonico conſenſus illorꝫ qui contrahunt tātummodo requirit vt.xxvij.q.ij.c.ſufficiat.ꝛ ca.ex lris.extra de deſp.imp. intm̄ ꝙ lꝫ filia fa.nubat ſine conſenſu patris pōt tn̄ cogere patrē vt dotē cōdignaꝫ cōſignet.vt not.xxxij.q.ij.c.hoc ſanctuꝫ.Sed quid ſi filia peccauerit

in ſuũ corpus vide no. in auꝫ. ſed ſi
poſt. de inoffici. teſtamẽ. C.
6 ¶ †Aliqñ tamẽ ſunt caſus ſpã-
les in quib⁹ dos põt alienari etiã
ſine recompenſatione: vt pro ali-
mentis viri ꝛ vxoꝛis in caſu neceſſi
tatis pro redemptione viri qui ca-
ptus detinet apud hoſtes ꝛ alijs
notatis. l. quod. ff. de acqui. re. do.
et. l. mutus. §. manẽte. ff. de iu. do.
opꝫ tamen ꝙ fiat cum cauſe co-
tione et interpoſitione decreti: qꝛ
al's forte non eſſet validum de cõ-
ſuetudine ꝛ poſſet vxoꝛ venire cõ-
tra ſaltem ſoluto matrimonio nõ
obſtañ. iuramento habita diſpen-
ſatione ꝛ conſequenter non valet
obligatio de euictione. et de his
no. ad plenum. l. ſi prediũ. C. de
iu. do. ſed an vir admittatur. vide
per Cy. l. vnica. §. et cum lex. in. ij.
q. C. de rei vxo. ac. Securius tamẽ
videtur ꝙ vxoꝛ proſequatur litem
de conſenſu et auctoꝛitate viri et
etiam iudicis inquantum eſſet ne
ceſſarium: eſt tamen de iure diffe-
rentia. vtrum vxoꝛ vẽdat rem do-
talem cum conſenſu viri et econ-
tra. vt no. Cy. in. l. ſi prediũ. C. de
iu. do. de conſuetudine opꝫ ꝙ am-
bo faciant venditionem.
¶ Item ꝛ ſimiliter res dotalis nõ
poteſt obligari etiam de conſenſu
vxoꝛis ꝛ hoc pro facto vel ad com-
modum viri ſui. ꝛ ſuper hoc vide q̃
no. in ti. de oblig. ꝛ per Spe. eod.
tit. §. fina. in ver. ſed an vxoꝛ pro vi-
ro. ꝛ in auꝫ. ſi qua mulier. C. ad ve-
leia. ꝛ in auꝫ. ſiue a me. eo. titu.
7 ¶ †Item in delictis vir non te-
netur ſoluere emendam pro vxoꝛe
etiã de re dotali vel fructib⁹ eius
et potiſſime ſi vxoꝛ poſſideat bona
ſeparata id eſt aduentitia vel pa-
rafernalia vt not. l. hec actio ſolu.
matrimo. prope. fin. ti.
8 ¶ †Item ſi frater conſtituat do-
tem ſoꝛoꝛi ſue ſimpliciter: ita ꝙ nõ
conſtet de contrahentium volunta-
te an videatur eam conſtituiſſe
de bonis ſuis communibus: not.
Cyn. l. vna §. accedit. C. de rei vxo.
act. ꝛ l. fin. C. de do. promiſ. in extra
neo qui eſt debitoꝛ mulieris vide-
tur dotem conſtituere animo com
penſandi: alias preſumitur animo
donandi. ar. l. neſennius apollina
ris. ff. de nego. geſt. l. vxoꝛem. §. pa-
ter naturalis. ff. de leg. iij. ꝛ ibi ar.
Bar. in. l. fi. de pe. he.
¶ Item tutoꝛ nõ preſumitur vel-
le donare vt. l. cum poſt moꝛtem.
§. j. ff. de admi. tu. Barto. videtur
tenere ꝙ ſi dotẽ ꝯſtituat de bonis
communib⁹ ſine ꝓteſtatione ꝙ vi
deat donaſſe ꝑ iura ꝓ pte iſta al.
fac. l. pocula. ff. de ꝓbatio. l. aure-
lius. §. titius teſtamẽto. ff. de le. cũ
dos conſtituatur loco alimento-
rum. de hoc no. etiam ſi pater ha-
beat pecuniam per moꝛtem ma-
tris q̃ ſpectat ad filiũ ꝛ ſi eã amiſe
rit aut tradiderit filio i ſcholis aut
alias an videat feciſſe de ſuo: vel
de peculio filij. no. l. poſt moꝛtem.
ff. qñ ex facto tu.
Adde (ſuo) de hoc ſcribi. l.
j. ff. de peti. here. ꝛ vi-
de Ange. in principio. qui dicit eſſe
ibi caſum quod ſi pater expendat
propter militiam aut propter do-
ctoꝛatum: vel quia eſt aſſumptus
ad magnam prelaturam vel pre-
ſidatum: ꝙ non preſumitur expen
ſum animo donandi filio. vnde to-
tum hoc veniet fratribus confe-
rendum nec obſtat. l. que pater. ff.
familie herci. que dicit oppoſitum
ꝛ. l. j. §. ſed nec caſtrenſe. ff. quia in
telligunt quãdo filius nõ habebat

vnde faceret dictos ſumptus: hic
vero ſic.
9 ¶ †Item nunquid ſponſa ꝑ dote
reſtituēda habebat tacitam hypo
thecam ſicut vxor nota. Cy. l. aſſi-
duis. in ſexta. q. C. qui po. in pig.
ha. et. l. ij. §. ſi ſponſa. ff. de priuile-
gi. credi.
¶ Itē vtrum conſtitutio dotis di-
citur titulus lucratiuus reſpectu
mariti ⁊ etiam mulieris. not. glo.
in. l. ex promiſſiōe. ff. de ac. ⁊ oblig.
et infra titu. de ſucceſſio. §. item
filia maritata. in fi. et Barto. l. j. ff.
pro dote. l. fin. §. ſi a ſocero. ff. qui
in frau. cre. C. de his qui in frau.
credi.
10 ¶ †Item maritus ⁊ non vxor pōt
rem dotalē vendicare: vt no. l. do-
ce ancillā. C. de rei ven. ſed cōtra-
rium ſeruatur quia vterqꝫ requiri
tur eo ꝙ vir habet ius vſufr. ⁊ vxor
proprietatē iudicium vero poſſeſ-
ſoriū ſolus vir poteſt deducere: qꝛ
ipſe poſſidet naturaliter ⁊ ſenten-
tia lata contra ipſum nocet vxori.
vt ibi not. ⁊. l. ſepe. ff. de re iudi.
¶ Item ſi pater ⁊ filius confeſſi
ſunt ſe recepiſſe dotē pro qua qui-
libet eorū erat obligatus inſolidū.
Nunquid filius habebit dotē pre-
cipuam. no. l. ſi cum dotē. §. tranſ-
grediamur. ff. ſol. ma.
¶ Item ſi filius recepit dotem de
conſenſu patris: an pater tenea-
tur ad reſtitutionem dotis. not. l.
ſi cum dotem. §. trangrediamur.
ff. ſol. matri.
11 ¶ †Item vtrum minor poſſit im-
mobilia ſine decreto conſtituere
in dotē no. l. j. in fi. C. ſi aduer. do.
⁊ an ſponſus vel maritus qui eſt
minor poſſit dotem recipere ⁊ ad
reſtitutionem ſe obligare. no. l. no
men. C. de legi. tu.

¶ Item cum agitur de dote lu-
crando vel pro parte eiuſdem eo
quod mulier eſt premortua reſpe-
ctu bonorum mobilium attendi-
tur conſuetudo loci quo maritus
fouet aut fouebat domicilium tē-
pore contracti matrimonij ⁊ tem-
pore mortis vxoris ſue ⁊ nō locum
contractus vel originis: in bonis
vero immobilibus ſeruatur con-
ſuetudo loci vbi illa ſunt. vt not.
Barto. l. exigere dotem. ff. de iud.
l. cūctos populos. C. de ſumma tri-
nita. ⁊ fid. cath. ⁊. l. j. C. que ſit lon-
ga conſuetudo.
¶ Item ſi dos promiſſa ſit preſcri
pta culpa vel negligentia viri he-
redes tenentur vxori aut heredi-
bus eius dotē vel eiꝰ valorē reſti-
tuere vt. l. fūdū. ff. de fūdo do. l. ſi fi
lio. §. maritū. ⁊. l. nupta. ff. ſolu. ma.
12 ¶ †Item dos debet reſtitui mu-
lieri vel eius heredibus in eodem
genere ⁊ qualitate ⁊ in eadem bo
nitate vt. l. res que iuxta. l. cum in
fundum. §. ſi fundus. ff. de iure do.
¶ Item de iure digeſtorum fun-
dus dotalis mortua vxore rema-
nebat penes virū vt. l. j. ff. de fun-
do do. Secus de iure codicis vt. l.
vnica. circa principium. C. de rei
vxo. ac. Et hoc niſi maritus egeat.
vt not. l. neſennius. §. fundum. ff.
de re iudi.
¶ Item ſi mulier viro mortuo re-
petat dotē heredes non poſſunt
deducere expenſas per virum fa-
ctas in exactiōe dotis. vt no. ſpec.
titulo de dona. inter virum ⁊ vxo-
rem in queſtiōe illud etiā q̄ritur.
¶ Item quia dos per patrē aſſi-
gnata filie nō vxorate debet dedu
ci ad es alienū vt no. Bar. l. j. §. ſed
ſi ſponſa. ff. de priuileg. cre.
¶ Item ꝙ res que ſubiacet reſti-

tentioni in hunc caſuȝ poteſt alie-nari:vt no.in.auẗ.res que.C.com-munia de le.⁊ l mulier.§.cum p-poneretur.ff.ad trebellia.etiam idem ſi pater aſſignet ſibi dotē in teſtam̄to:vt ibi nota.§.ſi ſponſa.

13 ¶†Itē. ſi fuerit conuentū ꝙ dos que conſiſtit in denarijs ſoluatur in die celebratiōis matrimonij il la incontinēti ſoluto matrimonio debet reſtitui.nec hȝ locū.§.exa-ctio.l.vnica.C.de rei vxor.acti.Si vero pro dote ſoluēda adiecti fue-runt termini illi cēſentur repetiti in dotis reſtitutione:licet nō fue-rit expreſſum.augmentū vero do-tis incontinenti matrimonio ſo-luto niſi aliud fuerit conuentum etiam ſi dos non fuerit ſoluta:vel non fuerit ſoluta terminis conſue tis in contractu matrimonij q̄uis de iure pacta adiecta in dote ⁊ do tis ſolutione cenſeantur repetita in augmento dotis:vt Cy.l.etiaȝ. C.de iu.do.

¶Item ſi pater cōſtituit filie in dotē.r.reddituales quas promiſit aſſidere ⁊c.interim ſoluere tene-tur arreragia a die celebrati ma-trimonij a qua die maritus ſuſti-nuit onera matrimonij no.l.fi.§. preterea.C.de iu.do.Non tamen forte tantum eſſet dubium de fra-tre cui ſoror contēta quictauit bo-na coram eo:quia ipſe frater per-cepit fructus bonorum quōdam communium:ſed ibi non.

14 ¶†Item quando pater dedit do tem filie qui non fuit ſibi ſtipula-tus dotem reſtitui moritur filia ſi-ne liberis:relictis tamen patre ⁊ matre ⁊ fratribus ad patrem ſoluȝ dos reuertit.l.qd ſcitis.J.j.reſpō. C.de bo.que.lib.ſi cum dotē.§.fi.ff. ſo.ma.⁊ ibi Barto.Secus de con-ſuetudine:quia trāſit ad heredes collaterales.

¶Itē ſi pater vel alius reliquerit centum lib.pro ipſa maritāda an ſtatim patre mortuo peti poſſint: vel cum nupſerit.no.l.ſanximus. C.de nupt.

¶Item que ſit pena illorum qui contraxerunt matrimoniȝ a iu-re prohibitum:⁊an factum poſſit diſſolui no.l.qui contra.in.iiij.op. ver.cum aūt.inceſtas.C.de inceſt. nup.⁊.l.ſi quis.tutorū.C.de inter. ma.inter pu.valet tamen cum di-ſpenſatione principis inter pupil-lam ⁊ tutorē vt l.vnica.C.ſi nup. ex reſcrip.pe.vel ſi pater filie con-ſentiat:vt no.l.ſi ex voluntate.C. de dona.inter vi.⁊ vxo.

15 ¶†Item an vxor poſſit repetere dotem viuēte viro ⁊ ipſo bannito. Jo.and.tangit notabiliter in tit. de dona.inter virū ⁊ vxo.§.fi.ver. quid ſi.in additionibus ſuis.

¶Item et ibidem eſt queſtio de viro excōmunicato cum quo mu-lier non vult habitare.⁊ no.Cy.l. ſi predi.C.de iu.do.in.ij.po.

16 ¶†Item an mulier teneatur ſe-qui virum maxime ſit ſit bānitus. vel excōicatus nota.extra qui ma-trimo.accuſ.poſſint.c.j.ff.de ope. li.l.ſicut patronus.

¶Itē ſi pater male verſatur cir-ca bona filiorum q̄ eis obuenerūt per mortem matris qualiter eſt eis prouidendum.Joā.and.§.fi.in ver.ſi.de do.inter virum et vxo.in additionibus ſuis ſuper Spe.

¶Item de conſuetudine vxor cē-ſetur eſſe in viri poteſtate:⁊ idem ſeruatur in ſponſa:ita ꝙ mortuo viro vxor non recidit in patris poteſtate:ſecus ſi forte in ſponſa-libus.Et ad iſtud propoſitū ſeru-

dānat⁹ in metallū liberatur a do-
mini poteſtate qui ſi indulgentiā
cōſequitur a pꝛincipe nō reuerti-
tur in eiuſdem dn̄i poteſtatē vt.l.
inſulam.ꝛ.l.fruſtra.C.de. ſen.paſ-
ſis.l.aut dānū.§.fi.ff.de pꝛe.Fili⁹
autē remanet ſemper in patris
poteſtate nec ab ea liberatur ni-
ſi per emancipationem:aut moꝛ-
tem patris:vel ſi filius aſſecutus
eſt ſacerdotalem dignitatem:iur-
ta ca.indecoꝛum.de etate ꝛ qua-
litate.

¶Itē ſi minoꝛ contrahat matri-
moniū ꝛ perſeuerauerit vſ⁊ ad
perfectam etatem:illud tacito cō-
ſenſu confirmatur.vt.l.minoꝛem.
ff.de ritu nuptia.Quid ergo dicē-
dum de obligatione quā fecit pꝛo
dotis reſtitutiōe vel ei⁹ augmēto.
no.Jo.an.in ti.de do inter vi.ꝛ vx.
§.fi.ver.quid ſi mulier.in add.ſu-
per Specu.

Adde (etatem) Que dica-
tur etas perfecta tā
in mare ꝙ in femina ad matrimo
nium contrahendum vide glo.in
c.ij.de deſpō.imp.qui dicit ꝙ ſm
leges ꝛ canones ē.xiiij.an. in maſ-
culo in femina.xij.an.

¶Item nunquid valet permuta-
tio facta de re dotali inter virum
ꝛ vxoꝛem.Jo.and.§.fi.de do.inter
vi.et vxo.in aut.ſi a me.C.ad vel-
ley.facit.l.ita conſtante.ff.de iu.
dotium.

¶Item ſi pater ꝛ filia egeſtate la-
boꝛent et mater habeat ad ſuffi-
cientiā de bonis parafernalibus
aut aduentitijs ipſa tenetur ꝛ pōt 1
compelli dotare filiā:vt not.l.ne-
⁊ mater.C.de iu.do.al's eſt offi-
cium parternum ꝛ ibi no.

¶De iniurijs.

Summarium.

1 Actio iniuriarum ad qd ten-
dat.

2 Fama non leſa non pꝛoceditur ad
emendam rationabilem.

3 Iniuria filiofamilias illata poteſt
per patrem remitti.

4 Iniurie ſatiſfactionem remittere
nemo tenetur.

5 Actio iniuriarum cōpetit pr̄i pꝛo
iniuria filio illata.

6 Uir poteſt agere pꝛo iniuria vxo-
ri ſue illata.

7 Dominus cuius ſeruus offendi-
tur in officiando an habeat actio-
nem iniuriarum.

8 Iniuria remiſſa an damnum cen-
ſeatur eſſe remiſſum.

9 Iniuria an ſalutatione cenſeatur
remiſſa.

10 Agens actione iniuriarum an te-
neat ad omnia ꝓpoſita pꝛobāda.

11 Actio iniuriarum an cōpetat teſti
repꝛobato cōtra repꝛobantē.

12 Uim vi repellere licet.

13 Iniuriam facere non videtur qui
autoꝛe pꝛetoꝛe facit.

14 Rancoꝛe remiſſo an iniuriarum a-
ctio remiſſa dicatur.

15 Remittens iniuriam an remittat
damnū vel intereſſe ſeu expēſas.

16 Uerberari videns aliquem an te-
neatur ipſum defendere.

17 Actoꝛ ſuccūbens an poſſit actio-
ne iniuriarum conueniri.

18 Iniuria an per diſſimulationem
remiſſa videatur.

19 Detinens rem alienam inuito do-
mino tenetur actione iniuriarū.

In actione iniu-
riarū †que oꝛit
ex ꝯtumelia vel
cōuitio actoꝛ tē-
dit ad duo ſciꝫ
ad emēdā hono
rabileꝫ q̄ eſt rei

⁊ fame perſecutoria et ad emen=
dã vtil: que dicitur penalis ⁊ te=
dit ad vindictã quẽadmodũ con=
currit cõditio furtiua cũ actione
furti vt.l.ſi ꝑ fure.§.furti actio.ff.
de cõdi.fur.in.l.ſed ⁊ ſi quemcun=
qꝫ.§.iniuriam.ff.ad.l aqui. Sec⁹
ſi vtraqꝫ eſſet (penalis) quia pro
eodem facto quis non debet du=
plici pena affligi.vt.l liber §.poſtu
mus.ff.nau.cau.ſta.l.q ſepulchra.
C.de ſepu.vio.l.ſenat⁹.ff.de accu.
Et per iam dicta dicerent aliqui
2 †ꝙ pro leui iniuria que eſt cum
pugno percutere in loco nõ peri=
culoſo.vt §.ſinautem.inſti.de in=
iurijs. non poſſit agi ad emendaꝫ
honorabilem: quia fama per hoc
non videtur leſa ſed contrarium
ſeruatur ⁊ merito qꝛ perſona ma=
gis offenditur ⁊ delinquens plus
offendit. Et hoc verum niſi iniu=
rians eſſet clericus ſolutus: quia
tunc non poteſt concludi ad emẽ=
dam honorabilem. ſic ſeruatur in
curia parlamenti: ſecus ſi agere=
tur ſup ſaluagardia fracta quo ca
ſu clericus ſolutus tenetur reſpõ=
dere curie ſeculari.

Adde (penalis) Quando actione ex eodem fa
cto deſcendentes ſint adinuicem
incõpaſſibiles.vide gl.in.l.idẽ ait.
§.nouiſſime.ff.nau.cau.ſta.et ibi
Bart.per Dy.in.l.in prouinciali.
ff.de noui ope.nũcia.vide ad ple=
nos hauſtus per Johan.fabrũ in
§.hec autem.inſtitu.ſi quadru.
paup.feciſ.dica.

3 ¶†Jtem pater poteſt remittere
iniuriã factam filio non emanci=
pato.vt.l.ſed ſi vnius.§.ſ lio.ff.de
iniurijs.c.non dubium.de ſen.ex=
cõ. Et hoc niſi pater eſſet vilis ꝑ=
ſona ⁊ filius homo honoris: facit

l.ſi.C.de ſen.paſ.hinc eſt ꝙ hom⁰
vilis nõ poteſt filio ſubſtituere vᵗ
notat Bart.l.j.ff.de vulga.ſubſti.

Adde (iniuriã) ergo ꝙ pa
ter poteſt remittere
iniuriam filij etiam ipſo filio in=
uito. Pro hoc vide tex.⁊ glo.in.l in
perſonam.ff.de pac. Limita regu=
lam tribus modis non procedere
ſecundum Ja.in dicta.l.in perſo=
nam. quam legit cum.l.contra iu
ris.in ſi.col.j. Primo quando pa=
ter eſſet vilis et abiecta perſona
vt hic.et.l ſed et ſi vnius.§.inter=
dum tamen.ff.de iniu. Secundo
limitat procedere quando iniuria
filio fuit illata per extraneũ.tunc
pater inuito filio poteſt remitte=
re: ſecus ſi per perſonam ſibi con=
iunctam. Jta probat tex.not.l.lu=
cius.ff.ſo.mat.⁊.ibi Barto. Ange.
Jmo.⁊ ludo.Roma. Tertio limita
dictã concluſionem ſeu regulam
procedere ſm iura.ff. hodie ſecus
per.l.j.C.de ma.ſm hoſt.in ſum.
titu.de iniur.iij.col. Sed contra=
rium tenẽt An.⁊ Raph.ful.in di=
cta.l. in perſonam.ꝙ imo etiam
hodie pater poteſt remittere iniu
riam filij etiã filio inuito: nec ob=
ſtat.l.j.alle.ſm Ang.quia magis
videtur pater iniuriã pati ꝙ̃ fili⁹
per not.in.l.iſti quidem.ff.qđ me=
tus cauſa: ideo tene noſtram re=
gulam vt iacet.

4 ¶†Jtẽ nemo tenetur de neceſſi=
tate ſalutis ſatiſfactioneꝫ ſibi de=
bitã pro iniuria illa remittere.vt
xxiij.q.iiij.c. illic.de ſen.excõ.c.vt
fame.⁊ lv.di.c.qui emẽdat ranco=
rem vero tenetur remittere vt in
oratione dominica dicitur. Et di=
mitte nobis ⁊c. hec eſt enim regula
nobis impoſita ꝙ ſi volum⁹ nobis
dimitti peccatũ debemus dimit

tere proximum pctm̄ contra nos commiſſum: q: tenemur omnes 7
diligere ex charitate.

Adde q hiis noſtris tēporibus charitas ꝑhdolo: eſt mortua ſolus eīn numinus primū ſibi vendicat locū virtutibus abiectis quare merito exclamat Oratius epl'a.j.Romanorum auaritiā deridēs.ciues ciues querenda pecunia primū eſt.virtus poſt nūmos.Et quidē canit Ouidius metamorphoſeos primo proclamari poteſt viuit ex rapto ⁊c. Ciuitas eīn corrupta ciues corrupti neq̄ publicis negocijs ſed ſolum priuatis qđ intēdimus quod nephas eſt dicere.

5 ¶†Itē pro iniuria facta vel dicta 8
filio:prī cōpetit actio iniuriarū:vt l.ij.C.de iniur.l.ſi vnus.§.filiuſfa. ff.eo.tit. Secus in emācipato.vt l.eum qui.§.fi.ff.de iniurijs.

¶Itē pro iniuria facta monacho actio cōpetit(plato)⁊ pro religioſo cōuentui vt.c.cōtingit.⁊.c.non
6 dubiū.de ſen.excom.†Et ſic agit vir pro vxo. vt.l.j.§.fi.ff.de iniu.⁊ l.ij.C.eo.titu. Et potiſſime q: vxor cenſetur eſſe in viri poteſtate quo ad dotē et ea q̄ adherent pſone.i. quo ad opa et ſeruitia maritalia: vt no.inſti.ad tertulia.

Adde (plato.)An ex iniuria facta clerico cōpetat actio prelato ſeu epo.vide 9
glo.in.c.puenit.l.ij.de teſti.cogē. extra.⁊.c.ij.de homici.In.vſ.do tibi meliorē text.in.c.poſtulaſti.de iude.extra.Item ſi fiat iniuria ciui:an cōpetat actio ciuitati.Itē ſi fiat iniuria famulo cōpetat actio dño: vide.l.oſſa.ff.de relig.⁊ ſum. Itē ſi colono:vide de oibus ſupra Bar.l.j.§.qđ ait.ff.de inju.Ange. in.d.l.in perſonam.ff.de pac.

¶†Itē ſi ſeruiēs offendit officiēdo emenda debetur domino:⁊ eſt vt cōmuniter arbitraria. Si autē non officiendo ⁊ vt perſona priuata offenſa vel iniuria fit verbalis actio non competit domino niſi indirecte:vel ex cōſequenti poſſit retorqueri in contumeliā domini: pro illa autem que eſt facti ſemper datur actio domnino q: ſeruiēs eſt in eius ſaluagardia: ſaltē in his que de facto procedūt: vt no.l.ſi non cōuitiū.C.de iniu.idē ſi fiat famulo:et maxie in ei⁹ pñtia: vt ibi nota.⁊.C.ad.l.inter. ma. l.ſi quiſquis.⁊.l.item apud labeonē. .§.ſi quis fuerit.ff.de iniurijs.

¶†Itē ſi infirmus remiſerit iniuriā ſibi illatam ea mēte vt de⁹ remittat ſibi pctā ſua nō propterea repellit ab agēdo:videtur eīn remiſiſſe rancorē ſue offenſam tm̄: vt not.c.olim.de iniurijs.⁊ de male.c.j.Et etiā dato q alias remiſerit iniuriā expreſſe vel tacite p (diſſimulationem) iuxta.§.hec actio.inſti.eo.titu.nihilomin⁹ ipſe poteſt agere ad dānū:vt.c.in noſtra.extra eo.ti.cle.fi.de ſententia excō.no.l.diuus.ff.ad ſilei.⁊ Spec. tit.de accu.§.j.ver.quid ſi vulneratus.no.§.fi.inſti.eo.titu.

Adde (diſſimulationē) q nō ſolū remittit iniuria diſſimulatione vt hic tꝫ etiā ſalutando.glo.in.c. cū adrianus. lxiij.diſt.ſm Pet.de Rauē.in ſuo alphabeto in verbo inimicitie.Et vide Angel.in.l.filio.ff.de libe.et poſth.Item inimico vēdēdo Bal. in.c.j.ō phi.feu.alie.p fred.iij.co.

¶Itē q̄uis forte de iure l actiōe iniuriarū q̄ iſamat debeat declarari loc⁹ ⁊ tēpus vt.l.pretor edixit

in princip.ff.de iniur.et ibi not.l. ité erigit.ff.de dolo ma.et.c.tue. de procur.ſecus in alijs.

10 ¶†Item ſi actor proponat q reus ipm iniuriauerit verbo ꝛ facto.vl' ſibi dixerit plura verba iniurioſa: ꝛ tñ ipe non probat hec oia: iudex in his q̃ pbanť debet reũ cõdẽna re:ꝛ de no pbatis abſoluere:et expenſas cõpẽſare.ar.l.ſi cũ doté.§. fi.ff.ſol.mat.l.qui ſolid.in princ.ff. de le.iij.l.tutor.§.luci⁹.ff.de vſuc. prudẽs autem aduocatus debet ſic concludere q reus condemnetur emendare ꝛc.oia ea que ppo nunť:vel ſaltem illud qd de eiſdẽ poterit pbari:et tunc veniunt in condemnatione expenſe ſicut in actione perſonali ꝛ reali.ꝛ ſuper hoc not.Cy.l.ij.de proba.

¶Itẽ pro modica iniuria ꝛ circa ſanguinis effuſionẽ pcurator curie non audiť ſine pmotore: niſi caſus ſit de ſe vel ratione pſone iniuriã paſſe priuilegiat⁹. Et ſup hoc vide Bar.l.j.ff.de iniu.ſufficit tñ q iniuriatus litẽ intrauerit cũ pcuratore.quia procurator ſolus a cetero erit admittendus.

11 ¶†Itẽ ſi aliquis in ſuis obiectionibus dicat teſtem fuiſſe cõuictũ de falſo vel crimine alio an teſtis poſſit agere actione iniuriarum refert:aut ille pbauit hoc eſſe verum:ꝛ tunc nulla competit actio. Si vero nihil pbauerit ſubdiſtingue:aut fuit admiſſus ad probandum:ꝛ tũc actio cõpetit aut non: qꝛ hoc nõ obſtãte lata eſt ſententia ꝛ nõ tenetur:quia preſumitur hoc dixiſſe non aio iniuriandi. Et potiſſime ſi ante(proteſtationez) vt fieri eſt conſuetum:vt not.in.l. ſi non conuicij.de iniur.C.ꝛ facit l.ſi quis deliberate.ff.de iniur.l. qui cum maior.ff.de bo.lib.ꝛ.l.generalia.in princ.ff.de procur.c.cum dilectus.in fi.de ordi.cog.

Adde (proteſtationẽ). An illa proteſtatio que ſolet fieri in ſcripturis vel reprobationibus teſtium ab aduocatis excuſet:vide vſq ad vltimum celum per do.Nicol.boery.gloſſatorem conſuetudinum bituricen.in conſilio.ij.iij.iiij.cõl.

12 ¶†Itẽ q̃uis ſit permiſſum vim vi repellere ad tutelam pſone:vt l.vt vi.ff.de inſtitu.ꝛ in.l.ſciẽtia. §.qui cum aliter.ff.ad.l.aquil.Secus eſt de iniuria verbali:qꝛ illud ſit vleiſcendi cã.vt.xxiiij.q.iij.c.cũ ſancti viri.forte tamen eſſet permiſſum dicere q alter(mẽtitur) ꝛ maxime ſi ille qui pfert verba furioſa ꝛ atrocia:eſt homo modicĩ ſtatus ꝛ alter nobilis vel alias homo honoris.p hoc.l.que oia.et ibi videtur eſſe tex.ꝛ ibi per Bar. ff.de procu.alꝰ vero verba cũ verbis debent compenſari.et de hoc not.Spec.in tit.de accuſatore.§. j.ver.qd ſi te vocari ꝛc. niſi iniuria eſſet multo grauior ex parte vnius:vt.l.ſi duo.ff.de dol.mal.l. ſciẽtia.§.cũ ſtramenta.l.ſi ex plagis.§.j.ff.ad le.acqui.pro hoc.l.ſi non conuicij.cum ibi no.C.de iniurijs.licitũ forte eſſet nobili vim ſibi illatam a ruſtico repellere:licet poſſet euadere fugiendo: fama eñ eſt preferẽda ꝛc.Et hoc tenet Bart.l.vt vim.all.ꝛ nota.l.filius.ff.de cõdi.inſti.ꝛ.l.j.vnde vi.

Adde (mentitur)qui dicit te cõmiſiſſe aliquod crimen:licite potes dicere:tu mẽtiris:licet enim retorqueri in aliũ vt.l.qui cum maior.§.ſi libertus. ff.de bo.lib.l.ſi quis in graui.§.

vtrum.ff.ad ſille.ff.de in ius voc. l.libertus. An autem ſit iniuria dicere alicui ſaluo honore tu mē tiris: vel tu mentiris ſaluo honore tuo. vide Bar.⁊ Dy.in.l.ſi quis extraneus.ff.de acqui.hered.

13 ¶†Item illud qđ fit ex precepto iudicis non cadit in actionē (iniuriarū) vt.l.iniur.§.ſi quis quoq;.et §.q iure poteſtatis.ff.de iniurijs. et hoc niſi preceptum eſſet de ſe ⁊ liquide iniuſtū ac iniurioſū cui non erat obediendum iuxta.l.liber homo.l.ij.in princ.⁊ ibi glo.ff. ad.l.aquil.⁊.l.qm iudices.cū ibi notatis.C.de appella.

Adde (iniuriarū).tñ quod quādo nūq̃ dāt dānum ex pcepto ſuperioris poteſt tempore ſindicatus conueniri ſuperior: vt not.Bart.in.l.liber. hic alleg. Et an inferior teneatur in omnibus obedire ſuperiori. vide ibi per Alex.in addi.ad Bart.

14 ¶†Itē nec ſimiliter vr remiſſa actio predi.ſi iniuriatus iacēs in lecto egritudinis remiſerit alteri etiā preſenti iniuriam dicēdo ſic: remitto tibi vt domin⁹ remittat mihi peccata mea: q: videt offenſam tātum remittere: et non (iniuriam) ⁊c. hoc facere intelligitur ex coacta voluntate: q: alš nō reputaretur bonus ⁊ verus chriſtianus apud deum ⁊ homines: vnde et ſi cōuoluerit: nihilominus poterit agere actione iniuriarum. De hoc in.c.ſi quis contriſtatus. xc.diſtin.in glo.ſaltē ad intereſſe et damna: ⁊ vt in bona ſua fama reſtituatur ſi caſus exigat ⁊ potiſſime ſi ille infamatur ppter verba aut vulnera que ipſe paſſus eſt: ⁊ de hoc not.c.j.de male.⁊ no. gloſ.c.ij.de homicidio.libro.vj.et queſtionem iſtam monet gloſ.in §.fina.inſti.de iniurijs.et ibi pēr Joannem fab.Specul.in titu.de treuga et pace.⁊ docto.c.cū olim. de iniurijs.et dato q remiſiſſet totalem iniuriam nihilomin⁹ ipſe et heres ſuus poſſunt agere pro intereſſe ⁊ damnis.vt.c.in noſtra. de iniur.⁊ ibi not. Super iſtis vide de Bartho.qui ſingulariter loquitur.l.non ſolum.§.iniur.ff.de iniurijs.

15 Adde (Iniuriā) q remittens iniuriā nō videtur remittere dānū intereſſe vel expēſas niſi expreſſe dicat. Bal.in l.ſi tibi.§.j.ff.de pact.per.l.ſi dominus.⁊ ibi Bal.ff.d ſer.vrb.pd.idē Jaſ.in.l.j.ff.de pact.col.iij. Plus videtur dicere magiſter ſenten. lib.iiij.diſtin.xxx.q quis non tenetur remittere inimico ſuo niſi petenti: ⁊ aliter ſignū amicitie non tenetur oſtendere: ſicq; verificat qđ dicitur in oratione dominica. Dimitte nobis debita noſtra ⁊c. Pro quo do tibi text.no.in.l.furti. §.pactus.et ibi gloſ.in verbo in humanum.ff.de his qui not.infa. ¶Ulterius dico quod non tenemur remittere ſatiſfactionē imo bene facit qui proſequitur iniuriā ſibi factam.do tibi gloſam in.c.ſi quis.xc.diſtinctione.

16 ¶†Item ſi video aliquem verberari nō (teneor) eū defendere: ſaltem ſi mihi immineat periculū ⁊ ſufficit verbis prohibere. glo.l. qui culpa.l.ij.de re iud.c.dilecto. de ſen.excom.lib.v.

Adde (teneo.) An aliquis teneat aliquē defendere. vide Bar.in.l.vt vim.verſic. ſi quero.ff.de iuſti.⁊ iur.et Dy.in c.nō eſt ſine culpa.de regu.iur.in

vj.dic vnum q qui pōt aliū defen
dere ⁊ negligit re⁹ eſt culpe.text.
in.c.dilecto.de ſen.excō.in.vj.

17 ¶†Item filia vxorata q̄ per conſuetudinem liberata eſt a paterna poteſtate et eſt in poteſtate viri:ſaltem quo ad dotem ⁊ operas vt no.§.j.inſtit.ad tertulian.⁊.l. ſicu.ff.de opti.li.⁊ no.Bar.l.j.in §.idē ait.ff.de iniu.nō pōt agere cōtra patrem in actione iniuriarū ſaltem pro iniuria verbali ar.l.nō debet.ff.de do.⁊ videtur text.i.l. ſi.ea lege.§.pretor ait.ff.de iniu.l. liberto.ff.de obſe.liber.Sed pōt implorari officiū iudicis vt patri inhibeatur ⁊ forte facere intimare ſaluāgardiam domini:vir autē eius ſine dubio poſſet agere contra eum pro predicta iniuria vt l.i.§.ſi.cum.l.ſe.ff.de iniur.

¶Item ille qui calumnioſe mouit litem et controuerſiam etiā in cauſa ciuili ⁊ ſuccubuit poteſt conueniri actione iniuria.ita tenet Barto.l.ſi quis repetere.§.ſi ſtellionatus.ff.ad turpil.

18 ¶†Item per reconciliationem vel diſſimulationem remittitur iniuria.vt.§.ſi.⁊ ibi gl.inſti.de iniu.Si in domo aliena ⁊ in aliquo ſolenni prandio iniurians ⁊ iniuriatus in mēſa ſimul comedant vel in eccleſia pacem accipiant non propter hoc videtur eſſe abolita actio iniuriarum.

Adde domi.Io.fab.zelatorem reipub.francorū hec dixiſſe in.§.hec actio.inſti.eo.titu.q̄ tū hoc loco ſua laude ſuo q honore fruſtratus eſt quod ſatis abſurdum eſt ait enim ſe moralis ille Sen.li.de quatuor virtuti.Non tibi aſcribas que non feceris nec maior q̄ es videri velis:q⁊ ex quadā honeſtate ſiniuriat⁹ hoc facile ſuſtinere compulſus eo ar.eorum que habentur cle.de ſen.

19 ¶†Item ſi quis occupat vel retineat rem meā me inuito poſſum contra eū agere actione iniuriarum.vt.l.apud labeonem.§.ſi quis bona.ff.de iniu.no.Inno.c.contigit.de ſen.excō.idem ſi me impediat vti re mea vt.l.que pendentis.in fi.ff.de ac.emp.l.iniuriarū.§.ſi quis prohibeat.ff.de iniu.

¶De probationibus.

¶Summarium.

1 &†Obiectiones date contra teſtes productos ſuper principali q̄liter ſint probande.
2 Conſuetudo qualiter probetur.
3 Allegans ſoluiſſe indebitum debet probare.
4 Dominum qualiter probetur.
5 Poſſeſſio non ſoluendi decimas qualiter ſit probanda.
6 Iuramentum quando ſit in defectum probationis deferendum.
7 Clericatura an per teſtes ſufficiēter probetur.
8 Valor rei qualiter ſit in iudicio reſciſſorio fienda.
9 Maioritas vel minoritas qualiter et per quos probetur.
10 Cuſtos animalium an teneatur probare interitum illorū eſſe ſine ſua culpa.
11 Triennalis receptio redditus p̄bat poſſeſſionem.
12 Actio negatoria ad quem remittat probationem.
13 Etas qualiter et per quos pbet.
14 Mors vel homicidium certitudinaliter ſunt probanda.
15 Productio teſtium fieri debet parte vocata.

16 Commiſſarius principis non pro
cedit abſqꝫ procuratore.
17 Teſtes iurati an ꝛ vbi ſint admit-
tendi vel reprobandi.
18 Fiſcus petens bona vacātia q̇d
probare debeat.
10 Filiatio aut gen⁹ qualiter ſint ꝓ-
banda.
20 Probatio filiationis difficilis eſt.
21 Duo teſtes affirmatiue deponen
tes preferuntur pluribus negati
ue deponentibus.
22 Probato cyrographo per debito-
rem ſubrepto an iuramento cre-
ditoris de contentis in eo ſtandū
erit.
23 Gratiam impetratoꝫ probare nō
valens qualiter ſibi prouidebit.
24 Homicidium negans ſi cōuincat̄
an vltra volens probare ſe ad ſui
defenſionem feciſſe admittetur.

1 PRimo † ad proban-
dum obiectōes da-
tas cōtra teſtes pro
ductos ſup princi-
pali admittit̄ ꝓba-
tio teſtium ſed non
vltra/ita ꝙ partes non admittun
tur ad proponendum. vel ſaltem
ad probandum ſecundas obiectio
nes: quod videtur eſſe contra. c. lꝫ
lc. ij. de teſti. in anti. ꝛ ad proban-
das obiectiones p̄dic. datur vna
ſola dilatio ꝛ ſimiliter ad ſaluan-
das probationes et caſus exigat
vt. c. licet al.

Adde ſuper rubricam de ꝓ
ba. p̄mo vide ꝑ Bar.
C. eo. quid ſit ꝓbatio/per hippol.
de marſ. in repetitione rubrice ꝫ
Quot autem ſint ſpecies proba-
tionum: dic ꝙ omnis probatio ad
quinqꝫ modos reducitur qui no.
in hoc verſu. Vox/ſcriptura/no-
men ſacrum/confeſſio/viſus.

¶ Item ſi in diſpoſitionib⁹ teſtiū
pro vna parte productorum repe
riatur contrarietas. item ſi in in-
ſtrumētis: itē ſi inter teſtes vtriuſ-
qꝫ partis que fides ſit eis adhibē
da no. per gloſ. j. c. in noſtra p̄ſen-
tia. de teſti. l. iij. de fide inſtrumē.
2 ¶ † Item conſuetudines debent
probari per turbas admin⁹ duas
ſicut ad probandū aliquod factuꝫ
ſingulare requiruntur duo teſtes
nō reprobati ꝛ in qualibet turba
dicunt eſſe adminus decē teſtes:
decem etenim faciunt turbam: vt
not. glo. in. c. j. de elec. in anti. ꝛ in
caſu iſto magis credendum eſt il-
lis que circa iura verſantur ſicut
qui vult probare tenorem inſtru-
menti. Et de hoc. no. Bar. l. ex qui
bus. §. diuus. in fi. ff. de iure fiſ. c.
cum olim. de priuileg.
¶ Item qualiter pars poſſit ꝓba
re ſe habere dominiū rei de qua
agitur. no. l. cum res. C. de prob. et
Spe. tāgit i ti. de act. ꝛ peti. §. ſeq̇
tur. in ver. ſi autem velis ꝛc. ſer-
uatur tamen ꝙ ſi alter litigantiū
ꝛ potiſſime reus probet ꝙ titius
poſſedit rem illā per aliqua tem-
pora qui reputabatur dominus ꝛ
ꝙ demū acquiſiuit a titio et eam
poſſedit ſimiliter ꝙ hoc probare
ſufficit licet non fluxerint. xxx. an-
ni Si vero pars probet ſe ꝛ illum
a quo cauſam habet poſſediſſe rē
illam lapſu. xxx. annorum valet ꝓ
batio etiam ſi nullus probatur
titulus: qꝛ omne ius ꝛ dominium
acquiritur lapſu. xxx. annorū.
3 ¶ † Item ſi quis dicat ſe ſoluiſſe
indebitum hoc tenetur probare:
quia nemo p̄ſumitur ꝛc. ꝛ hoc niſi
per inficiationeꝫ alter negauerit
ſolum fuiſſe et in quibuſdam per
ſonis de quibus; not. c. fin. de ſo-

hu. pro hoc. l. cuȝ de indebito. ff. de
probatio.
4 ¶ † Item qualiter quis probet ſe
eſſe dominū vel in poſſeſſione iu-
riſditionis ſeu alterius iuris in-
corporalis na. Inn. in. c. qualiter
et quando. de acc. Cy. l. ſi aquam.
C. de ſerui. et. l. ſi certis annis. C.
de pac. Bar. in. l. cum de in rē ver
ſo. ff. de vſu. ꝛ Ioan. an. c. querelā.
de elec. ꝛ glo. no. l. ob carmē. §. fi.
ff. de teſti.
5 ¶ † Item aduertendum quomo-
do probatur quēȝ eſſe in poſſeſſio
ne vel quaſi non ſoluēdi decimaȝ
aut per certam ꝛc. ꝛ alia ſimilia.
in quibus oportet probare viſum
ita ꝙ teſtes deponant ꝙ habitāt
in eodem loco. Et q̄ diu illue ſepe
conuerſati ſunt non viderūt nec
ſciuerunt ꝙ alius conſueuerit p-
cipere decimam aut partem cer
tam fructuuȝ ipſius fundi et hoc
per tot ꝛ tanta tempora ꝛc. quini
mo viderunt ſingulis annis vel p
plures annos: quia ipſe dominus
fundi collegit aut colligere cepit
habuit ꝛ pcepit ſingulos fructus.
Et ſuper hoc vide Bar. l. j. §. hoc
iterdicto. ff. de itine. actuꝗ p̄ua.
¶ Item ad probandum dominiū
vel poſſeſſionē ꝛ potiſſime aduer
ſus eum quid dicit rē de qua agit
ad ſe pertinere multū iuuat ſi ps
probet ſe ſoluiſſe cenſus et reddi-
tus qui debentur ad cauſam rei
predicte: vt not. per Bar. l. qui vni
uerſas. §. per colonum. ff. de acq.
poſ. c. iter dilectos. de fide inſtru.
ꝛ de app. c. bone memorie.
6 ¶ † Item ad (ſemiplenam) proba
tionem et quando ex ea deferen-
dum ſit iuramentum. no. Bar. l.
admonenduȝ. ff. de iureiu. et In-
nocen. c. fi. de re iu. no. l. in bone
fidei. C. de rebus credi. et iure.

Adde (ſemiplenam) quan
do deferendū ſit iu-
ramentum neceſſarium in defe-
ctuȝ probationis: et cui in dubio
ꝛ in quibus cauſis deferatur vide
per Io. fa. in. l. in bone fidei hic
alleg. ꝛ vltra omnes per Ia. in. l.
admonendi. hic alle.
7 ¶ † Item an quis poſſit probare
per teſtes ſe eſſe clericum: et an
iudex ſecularis poſſit de hoc co-
gnoſcere not. C. de epi. ꝛ cleri. l. ſi
quis per calumniam.
¶ Item vt delatus puniatur de
crimine commiſſo: ꝛ potiſſime de
illo quod requirit vltimum ſup-
plicium vel membri mutilationē
non ſufficit pbatio nec poteſt di-
ci notorium: immo requiritur ꝙ
fuerit conuictus ꝛ confeſſus ar. l.
obſeruare. C. quorum appel. non
recip. no. c. cum non ab homine.
de iudi.
¶ Item ſignanter dicitur offerēs
ſe probaturum illud quod ſuffi-
ciet ad ſuam intentionem obtinē
dam: quia alias forte eſſet ſibi ne
ceſſariū probare omnia facta ſua
iuxta no. per Bar. l. plures. C. de fi
de inſtru. et no. c. licet. de proba.
ſuper verbo ad quod ſe adſtrinxit.
8 ¶ † Item ſi agēs in iudicio reſci-
denti vel reſciſſorio probet reȝ eē
tāti valoris per annum vel circa:
aut tempus venditionis an ſuffi-
ciat vide in aut. ſed quamuis. C.
de rei vxo. act. immo oportet pro-
bare q̄tum valebat res vendita
tempore contractus: vt no. Bart.
l. ſi annorum. C. de integ. reſtitu.
l. ij. C. ſi aduer. ven.
9 ¶ † Item quis teneatur probare
minoritatem. ſ. ille qui dicitur eē
minor vel econtra. no. Cy. l. cū te.
C. de pba.

C. de proba.

10 ¶ †Item an ille qui habet animalium cuſtodiam teneatur probare animal fore mortuum ſine culpa ſua: vel ſufficiat forte probare morbum vel impetum hoſtiū i loco vel in grege. no. Barto. l. quod ad preſens. de manile. lib. xi.

11 ¶ †Item ad probādum aliquem eſſe in poſſeſſione iuris percipiendi aliquos redditus vel annuam preſtationē ſufficiunt forte tres anni. iuxta. l. i. C. de fide inſtru. vel ſaltem ſufficiunt decem anni etiā ſine titulo. vt. l. cum ſatis. ꝛ. l. cum ſimus. C. de agri. ꝛ cēſi. lib. xi. ꝛ ſi cum hoc poſſit probari illum q̄ rē detinet vel qui ſoluere conſueuit dictā ſummā cēſum vel annuam preſtationem ꝯſenſum fuiſſe illud fore debitum ꝛ ſolui conſuetum iſtud ſufficit ꝛc. ad dominii proba tionem: vt in d. l. cum ſcimus. cū ibi notatis. q̄uis forte vnica ſolutio pro pluribus annis nō ſufficeret: vt no. l. ſi. C. ad. l. fal. l. ꝓ dote. C. de dot. promiſſione.

12 ¶ †Item ſi dominus fundi vtat actione negatoria contra illum q̄ eſt in quaſi poſſeſſione ſeruitutis oportet ꝙ reus probet ſeruitutē ſibi competere iure cōſtituti: vel quia iam vſus eſt lapſu. xxx. annorum quicquid dicat gloſa. l. i. §. hoc interdicto. ff. de itine. actuq̄ priua. quia res preſumitur libera. q̄ preſumptio trāſfert onus ꝓbādi in aduerſarium: iuxta. l. ſi de poſſeſſione. C. de ꝓba. cū ibi notatis.

¶ Item quis litigantium teneatur probare negatiuam aut affirmatiuam: ꝛ qualiter ꝓbatur negatiua vide Barto. l. in illa ſtipulatione. ff. de verbo. oblig. ꝛ Cyn. l. actor. C. de proba. ꝛ qualiter probetur negatiua: not. Barto. l. in illa ſtipulatione. alle. ff. de verbo. obliga.

¶ Item ſi aliquis probauerit coram domino ſeneſcalo ſe eſſe de genere ꝛ habuerit manum leuatā an ſufficiat reſpectu dominorum ſubditorum in quorum iuriſditione eſt ſita pars bonorum defun. De hoc no. Cy. l. ſiue contra. ff. de libe. agno. ꝛ glo. l. papinianus cōtra veterem. §. ſi. ff. de inoffi. teſt. ſuper verbo contendit.

¶ Item ſi cōtingat ꝙ partes ſint appunctuate in factis cōtrariis ꝛ inqueſtam fecerint ad omnes fines: vtpote ad finem congedii vel non procedendi et ad finem principalem ꝛ demum finita inſtātia pro reo ad finem congedii nūquid inqueſte facte ſuper principali habebunt vigorem ꝛ efficaciā ſi poſtea ſuper noua inſtantia q̄ratur de principali. no. bonā materiam ad hoc. l. cū lite. ff. iud. ſol. §. inter eaſdem partes.

¶ Item an probationes facte in ꝓceſſu criminali ꝓſint in cā ciuili: ꝛ ecōtra no. l. ſi pretor ait. §. hoc edicto. ff. vi. bo. rap.

¶ Itē quomodo negatiua poſſit ꝓbari: vtpote ſi ſentētia iudicis vel inſtrumētū cōtineat ꝙ talis fuit cōdēnat⁹ ad expēſas: ꝛ etiam ad intereſſe alteri⁹: ꝛ teſtes ibi pſentes deponāt ꝙ fuit iudicatum vel conuentum de expenſis: ꝛ nihil fuit dictū de intereſſe vel alio caſu ſīli an ſufficiat no. l. errores. C. de erro. aduo.

13 ¶ †Item etas probatur per teſtes ꝛ l'ras: ꝛ etiā ꝑ (aſpectum) corpis ꝛ quō ꝓbet: ꝛ qs teneat probare. no. Cy. l. cū te. C. de ꝓba. Bar. l. de etate. ff. de minorib⁹. gl. l. de eta

a

te. de probationibus. ff.

Adde (aſpectum) tex. gl. ꝛ Bar. in. l. minoꝛ. xxv. an. adito. ff. de mino. ꝛ vide ea q̄ no. p Bal. in. l. deo nobis. i. iiij. co. C. de epi. ꝛ cle. p eundē Bal. ꝛ Sa: li. i. l. ſi minorē. C. de i integ. reſti.

¶ Item creditoꝛ tenet probare rē fuiſſe in bonis debitoꝛis tēpoꝛe obligationis. emptoꝛ ꝟo nō tenet oſtendere rem emptam fuiſſe aſi tps obligationis cōtracte: qꝛ non ſufficeret ſimpliciter creditoꝛi ꝓ: bare rē fuiſſe debitoꝛis ſui: ꝛ ſemp auditur emptoꝛ pꝛobare volens emptionem pꝛecedere: vt not. l. matrem. C. de pꝛoba. ꝛ ibi Cyn. et Barto. l. j. c. de iu. fiſci. l. x. Cy. l. cū res. C. ſi res alie. pig. da. fuerit. Et tenetur pꝛobare. ſ. pignus amiſ: ſuȝ fuiſſe ſine culpa: vt no. l. ſi cre ditoꝛ. C. de pig. ac.

¶ Item ſi actoꝛ pꝛobat damnum ſibi fuiſſe illatū a paſtu pecoꝛis in menſe martij: in q̄ mēſe ꝑ parte paſcua ſunt ꝑmiſſa: ꝛ ꝑ pte mēſis ꝓhibita ipſe non ꝓbat ſufficiēter qꝛ opȝ ꝓbare de loco ꝛ tpe ꝓhibi: to: ꝛ hoc tȝ expſſe Bar. l. nō ſolum. §. ſciendum. ff. de ope. no. nun.

14 ¶ † Itē ꝓbare quē eſſe (moꝛtuū) circa ea q̄ ſunt magni ꝑiudicij vt ſi qs accuſet de homicidio: neceſ ſarium eſt ꝓbare vere ꝛ de certa ſcientia vt qꝛ viderunt ꝛ tetige: rūt eū moꝛtuū vt. l. ide neratius. in fi. cum. l. ſeq. ff. ad. l. aqui. vel vi derunt euȝ ſepeliri iuxta. l. j. ff. de rel. ꝛ ſump. fune. ꝛ. l. ita vulnera: tus. in pꝛincip. ff. ad. l. aql. vel euȝ decapitari. ꝛ ſic de alijs. in alijs vero que nō ſunt tanti pꝛeiudicij ſufficit pꝛobare vt habet in aut. hodie. C. de repu. ꝛ ibi no. ꝛ inter: dum ſufficit fama cum alijs pꝛe: ſumptionibus: vt. l. ij. ff. de cōdi. ꝛ demon. l. fi. de her. inſtitu. l. hoc iu re. ff. de verboꝛum obligatione. l. cum quidam. §. fi. cuȝ. l. ſe. de leg. ij. l. ſi quidem. C. ſo. ma. vbi glo.

Adde (moꝛtuum) Ang. in l. ſiquidē. C. ſo. mat. vbi ponit iſtam notabilem diſtin: ctionem hic poſitam. Et ibi vide ꝑ eum quibus modis ꝓbat moꝛs de quo per eum in. l. pꝛoponebat. ff. de iudi. Et in. l. de tutela. C. de in integ. reſti.

15 ¶ † Itē cōmiſſarij dati pꝛo teſtibꝰ examinandis ad requeſtam illiꝰ qui vult facere inqueſtam ſuam debent facere adioꝛnari partem aduerſam ad certam diem ꝛc. ꝛ alijs diebꝰ ſequētibus ꝛ bonū eſt ſi pars citata deficiat pꝛima die ꝙ iterum adioꝛnet cum imitatio ne ꝛc. ꝛ hoc verbum in ꝑn. inque: ſtarum ꝛ pars citata non veniat cōmiſſariꝰ debet expectare ſequē tem diem ꝛ nō vltra. Et iſtud ſer: uatur in parlamēto in alijs autē curijs pꝛo ſola contumacia pꝛoce dūt commiſſarij vſqȝ ad receptio nem inqſte ſi citatio poꝛtet, ꝙ ps citata fuit ad videndum ꝛc. ꝛ ad ſingulos actus inqueſte dum tū non inueniatur interruptio in ꝓ ceſſu: alias ſecus.

Adde (adioꝛnari) vtrū va: leat dictum teſtis ſi ne citatione partis. q̄libet pꝛima fronte diceret ꝙ non ꝑ no. in. c. ij. extra de teſti. Sed ibi dico vnum menti tenedū ꝙ valet dictum te: ſtis ſine citatiōe ptis qn̄ ps eſſet citata et pꝛeſens nō poſſet talem teſteȝ aliqua exceptione repelle re. hoc ꝓbat ꝛ notat per dominū And. in. c. veniēs el. j. in. v. col. de teſtib. ꝛ iſtud eſt de mente Bar. in

l.theopompus.ff.de do. prelega.
in verſiculo.itē quero.ꝛ dominus
An.i.c.ij.de teſti.iſtō.voluit Alex.
in conſi.ſuo.xiij.incipien.difficul-
tas huius ꝛc.facit etiā ad pdicta
qđ voluit Bald.in.l.vt vi.de iuſti.
ꝛ iur.l.de crimine.ff.de adulte.
vbi dicit ꝙ vbi qs euīdēter caret
exceptione nō eſt citādus.idem
dicit Bal.in.l.iubem⁹.C.de def.ci
ui.ꝛ in aut.ſʒ nouo iure.C.de ſer.
fu gi.Pro quibus facit tex.i.c.bo-
ne memorie.l.ij.extra de ele.fa-
ciunt dicta p dñm Feli.i.c.cū oli.
in.vj.col.in fi.de re iudi.ꝛ ibi in.ij.
colum.vbi inquit ꝙ non eſt citan
dus neceſſario abſens cui certū
eſt defenſionem nō cōpetere alle
gat h voluiſſe glo.ibi:ꝛ Abb.poſt
alios ꝛ domin⁹ And.in.c.ex inſi-
nuatione.in fi.extra de appella.ꝛ
ſubdit ēt circa materiā iſtā ꝙ in-
truſus notorie in bñficio pōt ſpo-
liari nō vocatus.allegat Inno.et
hoſtiē.in.c.accepta.de reſti.ſpol.

16 ¶ †Itē cōmiſſarij nō poſſunt pce
dere ad act⁹ inqſte ſine pcurato
re dñi ducis ſi procu.ſolus expe-
riatur vel ſi ſit adiunctus in cau-
ſa et agatur de negocio de ſe in-
diuiſibili ſine preiudicio pñcipis
alias ſecus:quia ad requeſtam
partis poſſent pcedere ar.l.etiā.
ff.de mino.l.ſi cōmunem fundū.
in princ.ff.quemadmodum ſerui.
amit.ꝛ ps ipſa tenet facere oēs
expenſas.

¶ Item ꝯmiſſarij referēdarij nō
pñt nec debēt procedere ad actū
inqueſte niſi habeāt cōmiſſionē
ſignatam ꝛ ſigillatam niſi fieret
de cōſenſu partiū.vel niſi fuiſſet
ita ordinatū p curiā vt fit inter-
dū pter cauſe modicitatē ꝛ par
tis paupertatē vel niſi eſſet iudex
vel commiſſarius cum adiuncto
ꝛc.quia ipſe eſt certus de proceſ-
ſu ꝛ poſſet poſtea ſigillare cōmiſ-
ſionem ꝛ alia arramenta.

¶ Item commiſſarij ſupradicti
dati p curiā parlamēti nō pñt p-
cedere immo debet ceſſare statiʒ
cū inceptū eſt parlamētū niſi i cō
miſſione dicat nō obſtañ.ꝙ par-
lamētū ſedeat ꝛc.Et tūc poterit
pcedere vſqʒ ad dies ſeneſcallie
ad quos inqſte debēt reportari.ſʒ
ſi in commiſſione dicatur ꝙ inq-
ſtā remittatis ꝙ̄ citius poteritis
tunc ſufficit ꝙ inqueſta remittat
ad finem parlamenti. Si vero di
catur remittatis eum perfecta
fuerit inqueſta:ꝛ tūc ꝛc.poſt par-
lamentum poſſunt pcedere vſqʒ
ad perfectionē inqueſte ante ta
mē ꝙ̄ aliud incipiat parlamētū.

17 ¶ Item de ſtilo curie parlamēti
teſtes iurati ſunt ſtatim reprobā
di:ſaltē ante eorum depoſitiones
nec ſufficit proteſtari niſi expreſſe
fuerit reſeruatū p commiſſarios
de conſenſu partium. Et iſtud po
teſt ſeruari vſqʒ ad receptionem
inqueſtarum in curia.de hoc no.
c.preſentium.de teſti.ꝛ ſeruatur
in partibus iſtis:quia ſufficit ſola
proteſtatio ꝛ reſeruatio facta de
conſenſu partium.

¶ Item coram iudice ſeu ꝯmiſſa
rijs ꝛc.lectis articulis ꝛ pſtito iu-
ramēto veritatis:actor ꝛ ſimiliter
reus aut eius procurator poteſt
affirmare articulos ſuos ſimul ꝛ
vno cōtextu:ſed reſpondere de-
bet articulis partis aduerſe ſigil
latim ꝛ ſingulis quid ſciat vel cre
dat de eiſdem.Et ſi articulus cō
tineat plura facta quorū aliq ſcit
eſſe vera dʒ illa confiteri ꝛ dicere
ꝙ cetera nō credit.Et ſi articul⁹

contineat factum principale ⁊ cõſuetudinem ſatis notã ꝓcurator debet confiteri cõſuetudinẽ quã ſcit eſſe verã: vł ſi pars rñdeat dꝫ eam inſtruere vt confiteatur conſuetudinem qꝛ al's procurator lederet conſcientiam ſuam. Et potiſſime ſi ſit preſens vel noluerit malitioſe intereſſe. quidã tamen dicunt ꝙ ſi articulus contineat pro parte factum verum ⁊ cognitũ ⁊ ꝑ parte nõ ꝙ nõ põt reſpõderi ſic articulũ ꝑut iacet nõ credit ⁊ de hoc no. gl. c. fi. de confeſ. li. vj. Et ſup his vide ⁊ no. c. preſentiũ. de teſti. eo. lib. Si vero pars adiornata ad reſpondẽdũ articulis faciat defectum ⁊ nõ compareat de ſtilo huius curie articuli habẽtur pro confeſſis: ⁊ poſſunt iudex vel cõmiſſarij ꝓcedere ad recipiẽdum iuramenta teſtiũ. Sed iſtud videtur eſſe minus bñ dictum: qꝛ abſentia ꝑ cõtumaciam nullũ debet afferre cõmodum parti aduerſe. iuxta ea que dicit gl. fi. i fi. c. fi. alle. de cõfeſ. li. vj. qꝛ forte ſi pñſens eſſet: vel eius (procurator) confiteretur aliqua eſſe vera q̃ crederẽt in ſui pͥiudiciũ ⁊ commodum partis aduerſe. Et ideo eſt meliꝰ vt iterũ adiornetur cũ intimatione: ꝙ ſi nõ cõpareat articuli partis aduerſe habebuntur ꝑ cõfeſſatis. Et forte ꝟtute ſecũde cõtumacie hec deberẽt fieri. qꝛ ſꝫ ter. pͥdicti. c. fi. de ↄfeſ. ſi ille q̃ fuit adiornatus vt. ſ. cõpareat ⁊ iuſſus ꝑ iudicẽ ꝙ reſpondeat abſq̧ rationabili cauſa recuſet rñdere aut cõtumaciter ſe abſentet in his q̃ ſcripta ſunt in articulis ꝓductis dꝫ haberi ꝑ confeſſo.

Adde ꝓcurator. An pars q̃ debet reſpondere articulis alterius partis. i. ꝑ credit vel non. poſſit reſpondere per procuratorem: ⁊ hic apparet ꝙ ſic tamen vidi iſtam difficultatẽ moueri i vrbe andegaueñ. Et fuit determinatum per iudicem poſt deliberationem aduocatoꝝ hic aſſiſtentium ꝙ ſi pars que debet reſpondere ſit impedita iuſto impedimento ⁊ probabili: vt qꝛ morbo laborat: tunc mittendo ꝓcuratorem inſtructum bene auditur. Si vero nulla ſubſit cauſa: tunc debet venire ⁊ cõparere pſonaliter ⁊ ꝑ hoc bene facit glo. fi. in. l. ad egregias. ff. de iu. iurã. ⁊ ꝑ hoc vide. c. paſtoralis. ⁊ ibi doc. extra de iu. vbi dicitur quod pars debet ꝑſonaliter reſpõdere qñ agitur de facto proprio tamen communiter obſeruatur contrarium in aliquibus partibus: videlicet ꝙ idiſtincte partes reſpondent per procuratores inſtructos.

Adde ꝙ de glorioſo ⁊ laudabili ſtilo caſtelleti pariſienſis ꝓcurator admittitur ad reſpõdẽdũ articulis partis aduerſe per credit vel non: dũmodo habeat ad hoc ſpeciale mãdatũ in hoc enim caſu ſpeciali opus eſt mandato alias procurator nõ eſt audiendus. Et illud ſatis vult tertius in. c. fi. in vj.

18 ¶ Item ſi fiſcꝰ poſſidet bona vacantia ob defunctum heredum ⁊ alius dicat ſe eſſe heredem defuncti ab inteſtato: qui ſi nequit ꝓbare gradum conſanguinitatis nec parentelã probet quod ipſe ⁊ defunctus de cuius ſucceſſione agitur publice ⁊ communiter reputabãtur cognati vel conſanguinei inter habitantes ville vel loci in quo foueba t ipſe defunctus

lařem ⁊ domicilium.
¶ Item ꝙ audierunt dici a pluribus habitantibus loci predicti ꝙ illi erant cõſanguinei filij aut nepotes fratrum aut ſororum.

19 **Adde** loci† ꝙ probatio filiationis fieri poteſt per famã vicinie: vel per preſumptiones reſultantes ex eo: quia pater nominabat talem pro filio vt not. in cap. per tuas. de probatio. Et de hoc vide Bal. in. l. filius. ff. de his qui ſunt ſui vel alie.
¶ Item ꝙ ipſi mutuo dicebant ⁊ aſſerebant ſe eſſe cognatos ex latere paterno vel materno: ꝙ familiariter edebant ⁊ bibebant inuicẽ dicẽdo: hic eſt cognatus meus et alia verba ſimilia. Et vlterius dicebant ꝙ ipſo mortuo ſine liberis alius debeat eſſe ſuus heres ⁊ proximior de genere ſuo.
¶ Item ⁊ ſi defunctus hoc cõfeſſus eſt in lecto mortis hec ſimul iũcta ſufficiunt ad probationẽ generis ſeu parẽtele. Cy. tãgit queſtionem iſtam. l. non epiſtolis. C. de proba. Et aduertendũ ꝙ ad pbãdum conſanguinitatem ⁊ potiſſime in his que ſunt extra primum gradũ neceſſario requiritur ꝙ probetur linea conſanguinitatis: qꝛ per conſuetudinem illi qui ſunt ex latere paterno non ſuccedunt in bonis maternis nec econuerſo: imo bona illa deuolnunt ad fiſcũ. Et etiã gradus parentele incipiẽdo a ſtipite vel etiã a primo gradu qui eſt fratrum vel ſororum: vt habetur. c. ſeries. ⁊. c. l3 quidez. de teſti. ⁊ ibi no. c. tua. de conſangui. ⁊ affi. qꝛ filiatio vel ꝯſanguinitas ſolo cõſenſu nõ põt fieri ſeu cõtrahi imo iſtud habet fieri ab arte ⁊ natura qꝺ eſt matrimonium cum carnali copula que pducunt filios ⁊ conſanguineos iure nature habiles ad ſuccedẽdũ: qꝛ adoptiui ⁊ naturales tantũ de conſuetudine non ſuccedũt ergo cõſenſus partium nõ ſufficit ad hoc ⁊ p ꝯñs nec poſſeſſio vt ſignãter ponit Cy. l. non nudis. C. de pba. facit bñ. l. qdẽ. ⁊ l. fi. in princip. ff. eodẽ titu. ⁊ ſuper hoc paſſu clarũ eſt de cõſuetudine ꝙ duo vel plures nõ poſſunt ſe inuicẽ inſtituere heredes: ⁊ illa inſtitutio nõ poteſt ſortiri effectũ niſi vſqꝫ ad quartã partẽ bonorũ defuncti ⁊ etiam in milite. Et dato q̃d ibi ſit ſufficiens numerus teſtium iuxta eo q̃ no. l. licet. C. de pac. quomodo plus operabit̃ tacitus q̃ expreſſus conſenſus.
¶ Itẽ. l. j. §. iulianus. ff. de li. agno. loquitur ad alimenta: ſed ſecus quo ad ius ſuccedendi vt ibi not. Iſta tamẽ faciunt adminicula pbationis ⁊ forte ſemiplenã pbationẽ: vt dicit glo. l. fi. in pnc. ff. de pbatio. ita ꝙ ſi probetur primus gradus ⁊ in aliquo gradu ſequẽtiũ ſit difficultas vel defectus pbationis forte illud ſufficeret iuxta c. licet. alleg. prope finem. Et quicquid dicatur quod eſt reperire quaſi poſſeſſionez filiationis que procedit ex propria ⁊ communi reputatione. ⁊ ſuper hoc vide Bar. l. filium. ff. de teſtamẽ. ho. l. j. §. ad q̃ſtionẽ. ff. de q̃ſti. Ad pbationẽ matrimonij forte ſufficeret quod dictum eſt immediate. Et de hoc not. l. ſi vxor. §. ſed ſi ea. ff. de adulte. facit. l. mulierẽ. ff. de ritu nup. l. ſi vicinis. C. de nupti. Similiter de fraternitate vt notat Cynus in predicta. l. non epiſtolis. hoc forte quo ad alimenta vt dictum eſt vel ſi contendatur cum pri

uato de ſucceſſione iſta ſup poſſeſſorio vt ſibi adiudicetur recredentia:ſecus ſi fiſco ſi fundat⁹ eſt de iure comuni ꝛ fiſc⁹ debet remanere ſaiit⁹ quouſqꝫ fieri debeat parti requirenti plena rerum predictarum adiudicatio. Et pro hoc facit l.neqꝫ profeſſio. C. de teſta. l. iubemus. C. de le. cauſa. Et iſtud quod dicitur de quaſi poſſeſſiõe fraternitatis non extendit ad alios gra-
20 dus. hinc eſt ꝙ probare filiationem eſt difficile. ita. ꝙ quaſi impoſſibile reputatur. vt. l. luctus. ff. de cõdi. ꝛ de. poſſunt tñ ꝯiecture ꝛ preſumptiones clarificari ſecundum ea que dicta ſunt ſupra etiaꝫ ſi defunctus ꝛ ille qui vult ſibi ſuccedere erant eiuſdem cognominis ꝛ loci ꝛ habebant vel habere conſueuerãt poſſeſſiones communes et pro indiuiſo ꝙ vnus ipſorum vel predeceſſorum ſuorũ fuerit datus alteri tutor tanqꝫ proximior et ſic de alijs que poſſunt et debẽt mouere animuꝫ iudicis. ar. eorum q̃ no. l. j. §. fina. ff. de aqua plu. arcen. ar. in. c. per tuas. de proba. ꝛ in. c. quotiẽs. ꝛ. c. licet ex quadam. de teſti. vbi habetur ꝙ maior fides debet adhiberi ſenibus ꝛ illis q̃ ſunt de parẽtela iuxta no. c. michael de fi. preſby. itẽ etiam eſt neceſſarium allegare et probare genealogiam ꝛ ſingulos gradus cõſanguinitatis queadmodum in preſcriptione iurium in corporalium ꝛ potiſſime pſonalium neceſſe eſt allegare titulũ validum ad trãſlationẽ dñij: ſufficit tñ probare diuturnam ſolutionẽ vt. l. cũ de in rem verſo. ꝛ ibi no. ff. de vſur. Et ſi iſtud ſit ꝯ ius cõe oportet titulum ꝓbare. vt. c. j. de preſcriptio. lib. vj. ꝛ. c. ſi diligenti. eo. tit. in antiquis.

¶ Itẽ hoc ꝓbatur alia ratione. Clarum eſt ꝙ licet ſit dare quaſi poſſeſſorium fraternitatis vel cõſanguinitatis: fiſc⁹ admitti debet ad probandum contrarium vt in rib⁹ ſuperius allega. ſed ſic eſt ꝙ niſi ꝓponat linea ꝛ gradus necnon et alij gradus cõſanguinitatis aufertur facultas probãdi et ſtat ꝛ remanet ſimplex negatiua ergo ꝛc. probare enim filiationeꝫ eſt difficile ſed cognationem probare eſt facile. not. gloſ. l. j. ff. de probatio. in vltima gloſ. Unde qui vult inuenire gradum debet inuenire ſtipitem. vt not. ff. de ſucceſſo. edic. l. ſi autẽ frater. ꝛ Bald. c. j. de nat. feud. ſucceſſi. col. p. Aduertendum tamen ꝙ ad ꝓbãdũ preambulum in cauſa accuſa. homicidij filij ſufficit poſſeſſio vel quaſi maternitatis. vt no. l. non ignorat. C. de accuſa.
21 ¶ Itẽ duo teſtes deponũt pro parte q̃ eos ꝓduxit: vnus teſtis ꝓduct⁹ ꝑ pte aduerſa deponit de directo ꝯtrariũ an ſit vel nõ ſit ſufficiẽter probatum. no. Cy. l. j. C. de ꝓcura. l. in bonefidei. C. de iureiu. ¶ Iteꝫ plus valet duo teſtes deponẽtes de affirmatiua q̃ plures alij deponentes de negatiua: hec dicit glo. l. diẽ ꝓferre. §. ſi plures. ff. de arbi. fac. l. j. ff. de ventre inſpi. ꝛ ibi Bart. ꝛ no. gl. c. cum ioãnes. de fi. inſtru. c. bone. ꝛ. c. cum dilectus. de electio.

Adde (glo.) ꝙ illã gl. dicit ordinariam Bald. in c. vnico. de cõten. inter me ꝛ dominum de port. feu. libro. j. in vſibus feu. ꝛ ibi vide per eum. ꝛ eius apoſtillationẽ quãdo potius credẽdũ ſit teſtib⁹ affirmantibus q̃ negantibus. Et vide Bal. l. l. data

opera.C.q̄ accuſa.nō poſ.vbi allegat glo.ſingula.xxxj.diſti.cap.clerici.vbi teſtes negantes preferuntur affirmantibus fauore liberationis vel rei vt ibi innuit glo.vide Spec.in titulo de proba.§.fin. verſi.hoc quoq̧.

22 ¶ Item ſi creditor probauerit debitorem ſurripuiſſe literam obligatoriam ſtatur iuramento creditoris de ſumma debiti cum arbitrio ſeu taxatiōe iudicis:al's oportet probare tenorem ſeu ſummã debitam ⁊ litere amiſſionem ſine culpa creditoris.vt.l.ſi de poſſeſſione.C.de probat.⁊ ibi no.l.teſtiū.C.de teſti.l.j.C.de fide inſtru.

23 ¶ Item ſi ille qui obtinuit literã gratie a Rege vel principe nō poteſt probare caſum prout narratur in litera vel forte illud quod diminuit factū delictū cōſiliū eſt q̄ ipſe impetret de nouo literas ab eodẽ dn̄o cū cauda ſimplici iſtud cōtinētes virtute quarū mãdabit q̄ ſtetur eius iuramento:⁊ ita cōſuetum eſt fieri.Auditur tñ ꝓcurator volēs probare contrariū:ſc; q̄ caſus fuit perpetratus in conſpectu plurium ⁊ q̄ vtraq̧ litera ſit ſubrepticie impetrata.filij aut exz.⁊ alij ad quos ſpectat intereſſe ciuiliter ⁊ ſingulare hoc proponere nitentes de ſe non admitterentur niſi adiuncto procuratore et hoc de conſuetudi.

24 ¶ Item ſi accuſatus de homicidio negauit.Simpliciter etiā conuictus auditur volens probare q̄ hoc fecit ad ſui(defenſionem)tutius tamē erat iſta ſimul ⁊ ſucceſſiue proponere.vt no.in aut.contra qui propriam.C.de non nume.pe.

Adde (defenſionem.) Ang.l.I.ij.C.ad.l.cor.de ſicar.qui tradit aduocatis formam practicandi cum iuuant accuſatum pretendentes eum non debere puniri eo quia fecit ad ſui defenſionem quia debent articulare q̄ accuſatus de homicidio occidit inſultantem exiſtēs in vite diſcrimine conſtitutus. Et dicit multos liberaſſe a morte.vide plene per eum.

¶ Item ſi quid fuerit omiſſum in ſcriptura teſtamenti vt q̄ habetur filius:ſed nō heres eſto filius admittitur ad probandū q̄ hoc nō omiſit teſtator:ſed notari⁹ ⁊ ſufficit hoc probare per duos teſtes ⁊ ſimiliter acta curie nō poſſunt ꝓbari niſi per ſcripturã vt.C.de appel.l.a proconſulibus ⁊.c.quoniã contra. de proba.

¶ Itē ſi proponatur error illud poteſt probari per teſtes ⁊ ita tenet. Cyn.l.errore.C.de teſta. Inno.c. quoniam.alleg.ſic alias vbi ad ſolennitatem ſcripture requirūtur teſtes:ſufficit probare errorem et omiſſionem per duos teſtes ſicut etiam ſufficit probare mandatuz principis vt no.Cy.l.teſtium.C.de teſ.l.j.de manda.prin.c.cum in iure.de offi.deleg.

¶ De teſtibus.

¶ Summarium.

1 Teſtes poſſunt ad eternam rei memoriam examinari.

2 Teſtes per quos poſſint ad eternam memoriam examinari.

3 Domeſtici ad admittanꝭ in teſtimoniū ꝓ filio habitãte cum pr̄e.

4 Teſtis debet dare rationem ſui dicti.

5 Uxor aut commenſales non compelluntur teſtificari contra maritum aut dn̄m domus.

6 Examinatio teſtium quot dilatio-

nes admittat.

7 Teſtis an debeat eſſe ieiunus dũ teſtimonium fert.

8 Teſtes ſunt ſigillatiꝫ examinãdi.

9 Teſtes poſſunt die feriata examinari.

10 Teſtis approbatus non põt vltra reprobari.

11 Crimẽ obijciens cõtra teſtem debet illud ſpecificare.

12 Dãnũ in domo datũ probatur per domeſticos:

13 Teſtimoniũ vnius nullũ.

14 Teſtes ſuper vno articulo ꝓducti nõ debẽt ſuꝑ alio examinari.

15 Teſtis an poſſit ſuũ dictum corrigere.

16 Teſtes ſũt ad cõcordiã reducẽdi.

17 Teſtis iurãs dicere veritatem nõ admittitur ſine iuramẽto.

18 Teſtis diuerſimode deponẽs falſarius habetur.

19 Mater admittitur in teſtimoniũ vbi queritur de etate filiorũ.

20 Conſanguinei admittũtur in teſtes pro parẽtela probãda.

21 Teſtis ſe offerens ꝓ ſuſpecto hr̃.

22 Teſtis qui fuit inimicus patri põt a filio reprobari.

23 Iurãs tacere ſecretum nihilominus tenetur dicere veritatẽ.

34 Repellendi a teſtimonio.

35 Iuramẽtũ teſtis an poſſit remitti.

36 Pater aut mater an admittantur in teſtimoniũ pro filio.

37 Procurator in cauſa non põt eſſe teſtis in eadẽ.

38 Teſtis qualitates debent in ſuo teſtimonio inſeri.

39 Teſtis qualr̃ habeat cauſam ſui dicti declarare.

40 Infamis nõ admittit̃ in teſtimonium.

41 Teſtimoniũ an poſſit in ſcriptis tradi.

42 Teſtis an debeat cognoſcere partes litigantes.

43 Teſtis ſemel examinatus poteſt ex cauſa iterũ examinari.

SI aliquis habeat teſtes ſenes, valitudinarios/aut affuturos longa abſentia põt obtinere a domino duce literas ꝓ examinãdis teſtibus cõditionẽꝫ ꝓdicte: vt ſibi valeant atteſtationes eorum in modũ probationis ⁊ ad perpetuam rei memoriam: in cauſa mota vel mouenda contra talem ⁊c. Uerũ eſt ꝙ requiritur ꝙ eam infra annum inchoet vt. c. quoniam frequenter. vt lit. nõ conteſ. c. ſignificauit. et ibi in glo. que incipit inter hunc ⁊c. ⁊ alberic. de teſtib. et. l. iij. §. due cauſe. ff. ad carbo. ⁊ ponit glo. l. lege aquilia. ff. de ad. l. aqui. ⁊ no Cyñ. aut. ſed ſi quis C. de teſtib. nec ſufficit citatio. facta ad domum/ſecuta contumacia: vt ibi nota.

Adde ſuper principio rub. et materie preſentis tituli ſm Cynum in aut. ſed et ſi quis. C. de teſtib⁹: ꝙ quedã ſunt q̃ emergunt expedienda ante litem conteſtatam vt exceptiones declinatorie: et indiſtincte. In iſtis recipiuntur teſtes ante litiſcont. vt no. in. l. penulti. C. de excep. quedã ſunt que habent expediri poſt litem conteſ. vt negocium principalis intẽtionis ex parte actoris/vt exceptiões dilatorie et peremptorie ex parte rei in quib⁹ refert aut eſt cauſa inchoata per libellũ: aut non eſt inchoata. Si cã eſt inchoata per libellum tunc regulariter ante litiſcõte. nõ recipiunt̃ teſtes niſi quando facile abeſſe poſſunt.

vt puta morte vel abſentia: ſecūdo caſu quādo nō eſt ventum ad iudicem diſtinguit reus ab actore. Nam reus cum non ſit in eius poteſtate quādo conueniatur audit volens producere teſtes ad eter: 3 nam rei memoriā ſiue facile poſſint non eſſe ſiue non. Actor vero cum ſit in eius poteſtate quando agat nō auditur niſi qñ facile poſſit abeſſe. ſic debet intelligi principium pñtis ru. ſic intelligit auf. ſed ⁊ ſi qs. C. de teſti. ar. l. pnre. in fi. ff. de doli mali excep. de hoc vide tex. gloſ. ⁊ docto. in c. ſignificauit. extra de teſtibus.

2 ¶ Item ⁊ hoc idem poteſt facere dominus ſeneſcall' lite tamen coram eo iam incepta. Et inqueſta inde facta ꝯſignabit penes curiā parte aduerſa pñte vel vocata. Et valebit inqueſta pdicta ſaltē reſpectu teſtiū mortuoꝝ: quia alij eſſent examinādi parte aduerſa non conſentiente ꝙ prima ſortiatur ſuum effectum.

¶ Item requiritur ꝙ pars aduerſa vocetur ad dādū commiſſarios vel adiunctum ſi litere dirigant dño ſeneſcallo aut eius locumteneñ. ſimpliciter: ſecus ſi in literis contineatur ꝙ ipſe examinet vel examinare faciat teſtes ⁊c. q2 tūc poteſt dare commiſſarios ⁊c.

¶ Sed an iudex debeat et poſſit facere inqueſtam in cauſa que pēdet coram eo. no. glo. l. curet. ff. de teſtibus. ⁊ l. indices. cū auſ. ibi poſita que incipit apud eloquentiſſimū. C. de fide inſtru. in. l. ſcire oportet. §. oportere. ff. de accu. In cauſa vero criminali proceſſus debet fieri coram iudice: et teſtes ſunt ab eo examinandi: vt ibi no. et. c. conſtitutus. de fideiuſſo. Et in cauſa ciuili pars debet vocari ad videndum iurare teſtes: ⁊ ei debet tradi copia cōmiſſionis articulorum nomina ⁊ cognomina teſtiū ⁊ copia proceſſus verbalis.

¶ Itē an ſeruitores ⁊ (domeſtici) admittātur in teſtimonium in cauſa filij: ⁊ maxime ſi moretur filius in domo pris: videtur ꝙ non per. l. parentes. C. de teſti. ⁊ ca que not. c. inſinuante. de offi. deleg. et no. per Jo. fab. inſti. de teſta.

Adde (domeſtici) De hoc an domeſtici ⁊ familiares admittant in teſtimonium vide p Alber. de roſa. in tractatu de teſtibus. in. ij. tit. Et vide Bart. de reprobat. teſtiu3 in repertorio.

¶ Itē reprobant ſi ſint domeſtici: ⁊ vtrū vxor ſit domeſtica vide ibi per eum. ⁊ vide qui dicantur domeſtici ⁊ familiares. ⁊ ſi in teſtimonium admittantur per Joannem fa. in. l. ij. C. eo.

¶ Item vtrum ille qui contendit de beneficio ſit admittendus volens probare titulum ſuum per teſtes. no. l. ſi qua per calumniā. C. de epi. ⁊ cle.

4 ¶ Itē teſtis debet reddere cām dicti ſui ⁊ ſe ſcire illud eſſe verū ex tali cauſa que procedit ex vno quinqꝫ ſenſuum. ſ. q2 vidit ⁊c. alias debet dicere ꝙ illud credit eſſe verū ⁊ dicere cauſam quare ita credit: alias forte nō valeret eius teſtimonium: vt. l. ſolam. ⁊ ibi no. C. de teſti. c. cū cauſam. eo. ti. ⁊ hoc ſi interrogatus neſciat dicere cauſam ſaltem probabilem vel iuſtā: vt ibi no.

5 ¶ Itē mercenarij ⁊ cōmenſales repellunt a teſtimonio: ⁊ etiā vir ⁊ vxor: ⁊ non poteſt vxor ꝯpelli ad ferendu3 teſtimoniū contra virū

Et de his no.l.etiā.C.de teſti.⁊ibi.
Cy.admitit̄ tamē frater ꝑ fratre
niſi ſint communes in oibus bo-
nis vel in ijs de quibus agitur ſed
tamen ei non tanta fides adhibe-
tur:vt no.Cy.l.parētes.C.de teſti.
⁊.l.qm̄ liberi.in.j.q.⁊.l.eos.eo.tit.
Et qui domeſtici vel familiares re-
pellantur a teſtimonio.no.l.etiaꝫ
alleg.⁊ glo.c.in literis.de teſti.⁊.c.
fi.de verboꝝ ſigni.et.c.licet.de
priuile.⁊ hoc ſi tempore lati teſti-
monij:ſecus ſi tempore contract⁹
tantum:vt notat Bart.l.pma.§.ſi
ſeruus.ff.de queſtio.

6 ¶†Item ad producendos ⁊ exa-
minandos teſtes dantur tres ꝑ-
ductiones ſeu dilationes:⁊ quar-
ta cum cauſa:vt no.c.in cauſis.c.
vltra.de teſti.non tn̄ poſſunt pro-
duci nec examinari poſt publica-
tionem inqueſte ⁊ poſtꝙ̄ pars di-
dicit teſtificata niſi i cauſa exceſ-
ſus:vt dicit Bar.l.j.§.fi.ff.de q̄ſtio.
l.diui fratres.ff.de penis.⁊ in aut.
q̇ ſemel.C.de proba.c.tertio loco.
de proba.

7 ¶†Itē ex honeſtate null⁹ debet
ferre teſtimonium niſi(ieiunus)
vt.c.j.de teſti.⁊ iſtud eſſet forte ob-
ſeruandum in eo qui conſuet⁹ eſt
nimis bibere vel ſe inebriare.ar.
l.dolum.cum ibi no.C.de dolo.

Adde (ieiunus.) Quis di-
catur ieiun⁹.per glo.
in.c.ſacramenta.de conſecra.di-
ſtin.j.que reſoluit ꝙ ille dicitur ie-
iunus demum facta digeſtiōe.per
quā glo.vide multos act⁹ qui de-
bent celebrari ieiuno ſtomacho.

8 ¶†Item teſtes debēt examinari
ſigillatim:⁊ quilibet per ſe alias
nō valerent eorum dicta.vt.c.ve-
nerabili.de teſti.⁊.C.e.ti.l.nullū.⁊
hoc niſi fiat in iudicio de cōſenſu
partium.vt fit in modicis cauſis.

9 ¶†Itē teſtes pñt examinari etiā
die feriata.Et hoc bene ſeruatur
q̈uis non ſit ſecūdum lucam.de
hoc no.cle.j.de offi.deleg.pe.tan-
git in titu.de ferijs.§.ij.verſicu.
quid ſi tunc.

¶Itē ſemel conuictus de(periu-
rio) amplius non dꝫ admitti in
teſtimonium ⁊ de circūſtātijs:no.
glo.c.preſenti.de teſti.li.vj.ſuper
verbo interrogatorio.

Adde (periurio)que ſit pe-
na periuri in foro cō-
ſcientie ſeu cōfeſſionis.Dic ꝙ de-
bet ieiunare.g.l.dies i pane ⁊ aq̄:
vt in.c.q̇cūq̄.vj.q.j.Nota:t ſi ꝙ p-
iurus in diuerſis locis ⁊ penis di-
uerſis punit̄.Primo ſi q̇s iuret in
ꝯctu vel trāſactione ſeu ꝯpromiſ-
ſo:⁊ nō obſeruauerit iuramentuꝫ
punit̄ penis.l.ſi q̇s maior.C.d̄ trāſ
ac.Inter quas eſt ꝙ ip̄o iure ṗua
tur ab omni iure ⁊ actione.Scd̄o
periurus eſt infamis de facto ⁊ de
iure.c.infames.vj.q.j.Angel.et
Bart.in.l.lucius.ff.de infa.ex hoc
ſequitur duplex pena.Prima non
amplius admittitur ad aliquam
dignitatem ſiue honorem.vt.l.ij.
de dignita.C.li.xij.imo ſi promot⁹
fuerit ad honorem debet repelli.
glo.in verbo periurū.in.c.vene-
rabilem.ex̄ de elec.Scd̄a pena:q
non admittitur ad teſtimoniū vt
hic.Tertio periurus ex hoc nota
amittit bñficia omniū legū:cano-
nū ⁊ ſtatutorū quib⁹ cauet̄ ꝙ cre-
di debeat iuramēto alicuius.tex.
eſt in.c.puuli.xxij.queſtio.v.nec in
ſua cā.⁊c. Et hoc limitat.l.ſi qñ.
C.vnde vi.vbi creditur iuramento
expulſi de amiſſis.Et iſtud etiam
limitat conſuetudinem noſtram
dicentem ꝙ pro damno ⁊ domma

gio.animalium credit iuramēto dā nū paſſi. De alijs vide plene p Ja ſo.in.l.ſi duo.§.ſi.ff.de iureiur.

¶Item procurator dñi pōt producere in teſtem pro intereſſe dñi illius qui fuit iniuriatus: vel dānum paſſus: vt habetur in ſtilo parlamenti in tractatu inqueſtrarum.§.item procurator regis ⁊c.

10 ¶†Itē 𝔠 teſtem quē produci nō poſſum obijcere in pſonā eius in eadem inſtantia niſi cauſa ſupuenerit/ſed contra eius depoſitionē ſecus:vt.c.preſentiū.de teſti.⁊ ibi.not.⁊.l.ſi quis teſtibus.C.de teſti. Secus ſi pdurit inſtrumentum/quia illud prouidere potuit:vt no.c.preſentiū.de teſti.in prima glo.⁊ no.l.iuriſiurandi.C.de teſti.

11 ¶†Itē ſi 𝔠 teſtē obijciat crimen illud debet ſpecificari ⁊ declarari al's pars non eſt admittēda:vt.c.preſentiū.§.teſtes.de teſt.lib.vi.⁊ c.vt circa.de elec.eo.lib.⁊ ibi glo.ſup verbo omnia ⁊ ſingula.

¶Item ſi pars adiornata ad vidēdum iurare teſtes nō compareat auditur in publicatione inqueſte offerens ſe daturam obiectiones ſeu reprobationes. Secus ſi cōparuit ⁊ nihil proteſtata fuerit vt dicit Cy.in auſ.ſi teſtis.⁊ ibi not.l.ſi quis teſtibus.C.de teſti.⁊ no.c.preſentium.et.c.cum cauſam.de teſti. De ſtilo parlamenti incontinenti tradende ſunt reprobationes teſtium:niſi fuerit parti reſeruatum.et ſuper hoc vide Cy.auſ.ſi teſtis.C.de teſti.

¶Itē quādo teſtes debent deponere de ſcientia vel credulitate vel auditu.⁊ qſio pbetur ſtare vel non extare memoria.no.l.j.§.itē labeo.ff.de aqua plu.arc.

¶Itē teſtis repellitur a teſtimonio ſi fuerit al's conuict' de crimine:vt.l.athletas.§.calumniator.ff.de his qui no.infa.de iure canonico:etiam ſi al's nō fuerit conuictus poteſt cōuinci:vt.c.ſuper eo.et ibi no.de teſta.⁊.l.j.de except.in parlamento nō admittit obiectio pdicta/niſi dicat q' eo teſtis fuerit cōuictus ⁊ cōdēnatus.

12 ¶†Itē ad pbādū damnū datū in domo vel naui admittit teſtis (domeſtic')vt.l.quoties.C.d' naufragi.lib.xj.et ibi not.

Adde (domeſtici.) Nota.l.conſenſu.C.de repu. Ad hoc pōt addere duos caſus in quibus domeſticus admittitur in cauſa ciuili. Primus eſt in clerico qui admittitur in cauſa ſue eccleſie.c.xiiij.q.ij.inſuper eo. Alius eſt caſus in probatione conſanguinitatis.xxxv.q.vj.c.j.

¶Itē ad refrenandū multitudinē teſtiū in parlamento nō pñt produci ſup vno articulo niſi decē teſtes de iure in certis caſibus tres tantū:vt not.Bar.l.quoties.C.de naufra.lib.xj.ſed illud nō ſeruat in partib' iſtis ⁊ ſm canones.xl. tantum. Et ſuper hoc toto negocio habetur.c.cum cauſam. que inter.⁊c.de teſti.⁊ ibi nota.

¶Item in parlamēto nō poſſunt produci niſi tantū decem teſtes ſuper vno articulo et illi qui ſupabundant vel excedunt numerū predictum reijciuntur.

Adde q' p ordinationes regias q̄ optimo iure leges frācoꝝ appellari deberēt: p vno articulo decē teſtes tm̄ pduci pñt nec debet caut' aduocat' in fraudem legis pluries vnū ⁊ eūdē articulū repetere qm̄ hmōi repetitio ipm iuuare non poteſt:vt

habetur.ꝛ canetur dictis ordinationib⁹ que ſunt Ludouici duodecimi reiterando pluries ponit articulum illum.

¶ Item q̄ les choſes deſſuſd. ſont vrayes ꝛc. Et q꞉ iſte articul⁹ eſt relatiu⁹ ad oīa precedētia teſtis pōt ſup his oīb⁹ interrogari in partibus iſtis vbi non eſt ꝑfirus numerus nō eſt neceſſariū dicere ꝙ predicta ſint vera:ꝛ de iure canonico nō debꝫ ꝑduci in cauſa vltra numerū.xl.c.cū cām q̄ iter archi. de teſti.ꝛ ibi eſt bonus text.et glo. in materia iſta.

13 ¶ †Itē teſtimoniū vni⁹ teſtis nō valet: q꞉ vox vnius vox nulli⁹:vt no. c.veniens.de teſti.l. iuriſiurandi. C.de teſti.Et hoc niſi teſtator voluerit vni ſoli fidem adhiberi:vt l.theopompus.ff.de do.prele. Et interdum volunt teſtatores ꝙ ſtetur iuramento partis vſq ad certam ſummam.

¶ Itē pro eccleſia et cōtra eccleſiam admittuntur in teſtimoniū illi de collegio ſaltem in his que acta ſunt in capitulo ꝛ quod non vergit in vtilitatem ſingulorum: vt dicit Cy.in.l.parentes prope finem.C.de teſt.et no.c.tertio loco. de proba.c. inſuper.de teſti.et.c. cum nuncium.eodem titu.ꝛ not. in materia vero paſcuorum ꝛ ſimilium ſinguli de vniuerſitate non admittuntur:vt ibi not.

14 ¶ †Itē teſtes ꝑducti ſuper vno articulo nō debent ſuper alio interrogari:niſi depēdeat a primo: vt no.glo.l.ſi quis libertatē.in fi. ff.de peti.her.ꝛ an valeant dicta ipſorū in iam dicto caſu:not.Bar. l.diuus.ff.de queſtio.ꝛ Cy.in.l.momentanee.in fi.C.qui legi. perſo. habe.ſtan.in iudi.

15 ¶ †Item teſtis (incōtinenti) pōt corrigere:addere:vl' minuere depoſitioni ſue:ꝛ debet recipi ꝛ ſcribi ſubtus primā depoſitionē dicēdo ꝙ teſtis redūt incōtinēti et dicit ꝙ reducit ad memoriā ꝛc. Sed ſi et interuallo nō debet recipi:vt not.c.cum cauſam.de teſti.ꝛ Cy. in auſ.at qui ſemel.de ꝓba. Bar. tangit.l.ſi poſtulauerit §.qui ſi negauerit.ff.de adul'.ſed plenius: Et multum maturabiliter.l.eos qui. ff.de fal. Et ſi reperiatur contrarium cui depoſitioni ſit ſtandum ibidem notatur.

Adde incōtinenti qn̄ dicat incontinenti fieri:vide glo.ſumme no.in c.pterea.extra de teſti.cogen.quod.c.ſemper allegatur ad id qđ teſtis ex interuallo nō poteſt dictum corrigere ſm Abba.quē ibi vide.Et not.ꝙ ſi teſtis primo depoſuerit:ꝛ poſtmodum extra iudiciū ꝯfiteat̄ falſum depoſuiſſe ſtat̄ depoſitioni ei⁹ prime.de quo vide Bar.in.l.generaliter.C.de nō nume.pecu.allegat ter.in.c.ſicut.de teſtibus.

16 ¶ †Itē teſtes reducendi ſunt ad concordiā: vt.l.ii.C.de cōtra.iud. tut.ꝛ.c.cum nobis.de teſtibus.

¶ Item ſufficit ꝙ pars ꝓbet intētionē ſuā per rationē naturalē:vt not.l.ſcire oportet.§.ſufficit.ff. de ercu.tut. Si teſtes producti ſunt cōtrarij aut litere producte quid fiendum. not.l. in exercendis.C. de fide inſtru.

Adde naturalem qualiter intelligāt iſta verba hic poſita.rationē naturalē ꝛc.vel ſuſtitiam naturalem:vt dicit tert. in.§.Sufficit.hic alleg.dn̄s Ang. in.l.ſi creditor.C.de pigno.act.dicit ſe intelligere per naturalem

iuſtitiā id eſt per duos vel tres te-
ſtes. Cū in ore duo ū vel triū ſtet
omne verbū. vt. c. cū eſſes. ⁊ c. rela
tū. extra de teſt. Et refert Jac. de
arc. ibi ita itellexiſſe illū ter. q̄uis
nōnulli expoſuerūt naturalem id
eſt p iuramentū: vt ipſe refert.
17 ¶ †Itē ſi teſtis iurauerit dicere
veritatem ſuper articulis ꝓ qui-
bus probandum productus eſt in
teſtimonium et depoſuerit ſuper
aliis articulis vel ſuper alio facto
quod non dependet a precedenti
bꝰ articulis depoſitio ſua quo ad
hoc nō valet: q2 non iuratus depo
ſuit: ſecus ſi factū illud poſſit ſer-
uire ad cauſam ⁊ cōmodū partis.
Et ſi iurauerit dicere veritatē in
cauſa: vt. l. iuiurandi. C. de teſti. c.
cum dilecti. eo. tit. ⁊ no. Cy. l. vni.
C. ne q̄s in ſua cauſa ius di. ⁊ ideo
caueat ille qui producit teſtes: vt
aduertat commiſſarios ſuper re-
ceptione iuramenti.
¶ Item ſi teſtis in relatione di-
cat ꝙ deponit prout depoſuit in
informatione an ſufficiat. no. Bar
tol. l. eos qui. ff. de fal.
18 ¶ †Itē ſi teſtis coram producēte
deponat ad intentionē partis ⁊c.
⁊ ꝓducitur ꝓpter hoc in teſtimo-
nium ⁊ coram commiſſariis depo
nat contrarium: vt fallax ⁊ falſa-
rius debet reputari: et maxime ſi
iam ceperit ſalarium. Et per hoc
notat Barto. l. eos. ff. de fal.
19 ¶ †Itē mater admittit in teſti-
moniū tñ q̄ritur de etate liberoꝝ
ſuorū non vt faciat ſemiplenā ꝓ-
bationē ſed preſumptionē vna cū
aſpectu corporis: vt not. l. etiā. ff. de
20 proba. †Et cū agit de parentela
admittunt cōſanguinei: ⁊ eis po-
tius credēdū eſt: vt not. l. q̄dā. eo.
ti. ⁊ c. licet ex quadā. de teſti. ⁊ bo-

niſi eſt ꝙ teſtis deponat de aliqua
nouitate: vt q2 eo anno fuit bellū
⁊c. vel rex fuit ⁊c. vt no. Bart. l. de
etate. ff. de minori. Iſtud refertur
ad principium huius articuli.
21 ¶ †Itē ſi aliquis ſe ingerat teſti-
ficari nō citatus a iudice nec ꝓ-
ductus a parte vt ſuſpectus meri
to eſt repellēdus. ar. l. que oia. ff.
de procur. no. Bar. l. vxori. §. qui ſe
filio. ff. de fal. Secus in eo qui ꝓ-
ductus a parte: licet nō fuerit ad-
iornatus: vt. l. iulia. ⁊ ibi. glo. ff. de
teſti. ⁊. l. qui cū maior. §. ſi falſum.
ff. de bo. li. ⁊ not. l. ſi qñ. C. de teſti.
⁊. l. cū ab initio. ff. quēadmodū te-
ſta. aperi. et in modo procedendi
poſſet notari affectio inordinata
dato ꝙ ſit a parte ꝓductꝰ: ſed nō
adiornatus: vt ibi nota. Item ſi te
ſtis dicat ſe ſcire qđ vidit teſtamē
tum ⁊c. iſtud probat. Et potiſſime
in homine experto et perito. ar. l.
iubemus. C. de teſta. ⁊. l. ſed ſi quis
ex ſignatoribus. ff. quemadmodū
teſta. aperi. facit. c. cū olim. de pri-
uileg. not. Bart. l. ex quibus. §. di-
uus. ff. de iu. fiſci.
22 ¶ †Item ſi teſtis qui producitur
contra heredē fuit inimicꝰ defun-
cti poterit reprobari ſi heres eſt fi
lius: quia qui odio habuit patrem
ſimiliter videtur habere filium ⁊
heredem. ſecus in extraneo here
de. ar. §. inimicitias. inſtitu. de ex-
cuſa. tuto.
¶ Item ſi productus fuerit teſtis
et iuratus: ſed nō examinatus: ni-
hilominus producēs pōt eum re-
probare: vt not. in Specu. titu. de
teſt. §. ſepe. ver. ſed quid illum. qđ
intelligitur quando pars aduerſa
producit eum in teſtem.
23 ¶ †Itē ſi aliquis ſcit ſub ſecreto
⁊ iurauerit tenere ſecretum n[illegible]

lominus vt teſtis tenetur dicere veritatem Inno. c. qualiter et qñ. de accuſa. vnde ⁊ conſiliarius de eo quod ſcit vt conſiliarius.

Adde ea q̄ dicit: et no. Panor. mi. in. c. ſi ſacerdos. de offi. ordi. extra tenet ferre teſtimoniū pro quo. l. fina. cū glo. ff. de teſt. c. romana. eo. titu. lib. vj.

¶ Itē ſi teſtis dicat partē eſſe tāte etatis vel bone cōditionis ⁊ ſimilia: ⁊ hoc ſe ſcire: quia vicinus ſuus vel conſanguine⁹ valet eius teſtimoniū ſm Bart. q: ſufficit ꝙ dictū teſtis concludat vere vel p̄ſumptiue. modo p̄ſumptio iuris ē ꝙ hoc ſciāt vicini ⁊ ꝯſanguinei: q: proximitas facit p̄ſumere ſcientiā. ar. l. filiū. ff. de his q̇ ſunt ſui vel alie. iu. l. de tutela. C. de in integrum reſti. mino.

Adde (veritate) q: v̄itatez celare peccatum eſt vt in. c. quiſquis. xj. q. iij. ⁊ glo. fi. in c. cū nūci⁹. extra de teſtib. Itē adde duz dicitur. hic ſub ſecreta. ⁊c. ꝙ lz quis iurauerit nō reuelare ſecretū tñ ſi tale ſecretū fuerit malū poterit pādere illi cui poſſit ꝓdeſſe vt eſt glo. ſingul. ſꝫ Panor. in verbo nulli. c. ego. extra de iureiurā. eadē eſt glo. in verbo prodeſſe. cañ. hoc videtur. xxij. q. v.

24 ¶ † Itez repellūtur a teſtimonio primo inimicus capitalis. c. quotiens. de teſt. et. C. eo. tit. l. ſi quis. ⁊ auē. ibi poſita: non tñ q: contraxit amicitias cuz inimicis ⁊c. vt not. l. ſi quis teſtibus. C. de teſti. Item parētes ⁊ liberi. vt. l. parētes. C. de teſtib. Fallit tamen ſi ſit queſtio de etate ſeu cognatione q: mater admittitur vt. l. etiaz. C. de prob ⁊. Item ſi ſint fratres vel cōſanguinei ⁊ cōmunes i bonis vt no. l. parentes alle. Item ſi eſt domeſtic⁹ ⁊ cōmēſalis. c. in literis. de teſti. l. ij. C. eo. tit. Item ſi eſt vir vel vxor. Item ſi eſt de vniuerſitate vl' collegio in cā que tāgit omnes ⁊ ſingulos vt in cā paſcuoꝝ ⁊ ſimiliuz. vt no. Cy. in. l. parētes. in alle. Itē ſi fuit cōuict⁹ de crimine vel delicto qđ requirat penā ſanguinis: ⁊ de iure canonico ſufficit ⁊c. ſi nō fuerit conuictus lꝫ ſecus de ſtilo curie vt. c. ſuper eo. et. c. ex parte. de teſti.

¶ Item ſi eſt infamis infamia iuris vt. c. teſtimoniū. ⁊. c. ex ꝑte. de teſti. l. iul. ff. eo. tit. itē ſi eſt impubes: furioſus vel ſi ei vt ꝓdigo interdicta eſt bonoꝝ adminiſtratio ff. de teſt. l. teſtiū pubes. tñ factus pōt ferre teſtimoniū đ his q̇ vidit dum erat proximus pubertati. §. teſtes. inſti. de teſta. ⁊. l. teſtium. §. lege iulia. de teſti. l. notionez. in fi. ff. de v̄er. ſignifi. l. excipiuntur. ff. ad ſyllēy. i cauſa criminali frater pro fratre non admittitur: vt. l. lex cornelia. ff. de iniurijs no. glo. l. parentes. hic alle. ⁊. l. qui teſtamēto. ff. de teſta. interdū tamē admittitur vt in crimine leſe maieſtatis. Et hoc ſecundū diſtinctionem. c. per tuas. de ſimonia. no. l. famoſi. in prin. ⁊. l. in queſtionib⁹. ff. ad le. iu. ma. itez que dicātur inimicitie capitales. nota. c. repellant. de accuſa. no. l. ſi quis. C. de teſti.

¶ Item ſi eſt inſticiabilis ⁊ talliabilis ad voluntatem illius qui ꝓdurit eum in teſtē quia nō admittitur vt. c. autē. §. j. de priuileg. lib. vj. ad inſtar ſerui vel liberti qui repellunt a teſtimonio. Et de hoc no. l. iubem⁹. ⁊ auē. aſcriptitios. C. de epi. ⁊ cle.

¶ Item ſi eſt corruptus vel ſubor

natᵒ prece vel ꝑtio.C.de teſti.l.ſi
quis.l.ij.⁊.l.eos.⁊.c.licet.de ꝓba.
¶ Item ſi ſit(pauper)non habēs
in bonis quinquaginta aureos vt
in auten.de teſti.§.j.⁊ §.ſancimᵘ.
col.vij. Item quia interrogatus
non reddit cauſam dicti ſui:vt.l.
ſola.C.de teſt.et et.c.cauſam.e.ti.
item ſi depoſuit ſuper eo ſuper q̄
non fuit productus: nec iuratᵘ.vt
c.de teſtibus.Itē ſi alias in cau=
ſa criminali ꝯ eum tulit teſtimo=
niū quia preſumit̄ inimicus.vt.c.
meminimus.de accuſa.ff.de teſti.
l.producti teſtes.
¶ Item ſi habet cauſam ſimilem
ita ꝙ pars ⁊ teſtis laborant ſimili
morbo vt nota.c.cauſam que.lo.
ij.de iud.et ibi nota.

Adde (pauper)qñ dicatur paup vel locuples.vi
de glo.in auten.pterea.C.vñ vir ⁊
vxor.⁊ glo.in.l.paupertas.ff. de ex=
cuſ.tut.o.Dic tamen ꝙ teſtis dici
tur pauper quādo non habet tā=
tū in bonis ꝙtū valet res dedu=
cta.in iudiciū.gl.eſt peregrina in
verbo ſubſtātiam.in ſi.l.j.§.ſi ꝟo
abſint. ꝺ hered.⁊ falcid.col.j.Ta
men vt habeas breuē reſolutionē
quando dicatur paup diſtingue
ſm Iaſ.in.xv.addi.ad criſt.po.in
§.j.de exe.tut.inſt.poſt Bar.
¶ Itē ſi habet cauſam contra eū
contra quē ꝓdr̄.c.cū iuuētute.in
fi.de purga.cano.itē ſi in cā fuit
ꝓcurator aduocatus vel ſollicita
tor.c.romana.ꝺ teſti.lib.vj.⁊.l.ſi.
ff.eo.titu.itē ſi teſtes ſimiliter vel
ſimilia deponāt quia preſumunt̄
ſubornati.vt.ff.de teſti.l.teſtium.
§.ideoq;.et.C.de penis.l.qui ſen=
tentiam.
¶ Itē ſi nō eſt probate vite ⁊ ho=
neſte ꝯuerſationis.vt.c.teſtiū.⁊.c
ſuper eo.de teſt. et hec omnia no.
Spe. ti.de te.§.j.

35 ¶ †Itē forma iuramenti iſtius te
ſtis eſt hec ꝙ dicet ꝟitatē iudici
vel cōmiſſario quā nouerit de re
illa vel negocio.ſup quo ꝓductᵘ
eſt in teſtimoniū ſiue fuerit ſuper
illa interrogatus ſiue nō ⁊ ꝙ nul=
lā inſeret falſitatē ⁊ ꝙ nec amore
nec odio nec timore nec ꝑcio ni=
hil aliud dicet ꝙ purā ⁊ ꝓpriā ve
ritatem hec ⁊ alia ponit.glo.c.fra
ternitatis.de teſti.⁊ glo.l.iuris iu
rādi.C.eo.ti.Et an illud iuramen=
tū poſſit(remitti)de cōſenſu ptiū
no.l.iuriſiurandi. de teſ.et.c.tuis
queſtionibus.eo.ti.⁊ de forma iu=
ramenti vide Cy.l.teſtium.in.j.q.
C.de teſti.

Adde (remitti)An illō iu= ramētū teſtis poſſit
remitti vide gl.in.l.j.ff.de ferijs.
In ꝟbo ſnia.⁊ glo.in.l.ij.§.ſꝫ quia
veremur.In ꝟbo remitti.C.de iu
reiu.ꝓpt̄ cal.Et dic ꝙ iuramentū
teſtis nō eſt itroductū ad ſolēnizā
dū actū teſtis.ſed ſolū ad terrēdū
eum vt dicat veritatem ſecundū
Ange.in dicta.l. j.ff.de fer.Sꝫ iu
ramentum calumnie ob publicā
vtilitatem ſecundum glo.i dicta
l.ij in ꝟbo.remitti.in prin.

36 ¶ †Itē pr̄ ⁊ mr̄ nō admittuntur
in teſtimonium pro filio:ad coniū
gendum vero vel diſiungendum
vel ſeparandum mr̄imonium cō=
ſanguinei alijs ꝑferuntur:vt no.
c.ſuper eo.lo.ij.de teſti.facit.c.li=
cet ex quadam. eodem titu.
¶ Itē ſi atteſtatiōes teſtium in=
terclu ſe ſub ſigillo iudicis vel cō=
miſſarij fuerint apud alterum ex
litigantibus depoſite ⁊ tradite in
cuſtodiam nihilominus poteſt il=
le ⁊ alios teſtes producere ſecū

ſi publicate vt aperte fuerint:qꝛ pꝛeſumitur didiciſſe teſtificata.vt no.glo.c.cõſtitutus.de teſti.ſuper verbo apud eum depoſitos.facit optime illud quod habetur.§.qꝛ vero.cum ſꝫ.ſi vero. in aut.de teſti.colla.vij.

37 ¶ †Item ille qui eſt et fuit pꝛocuratoꝛ in cauſa pꝛincipali non poteſt ferre teſtimoniũ in eadem cã nec etiam in cauſa appellationis vt habetur.c.fi.de teſti.li.vj.Similiter pꝛocuratoꝛ ad negocia non poteſt eſſe teſtis in negocio:quod ꝑcurauit:vt ibi no.ꝛ Cy.l.quoniã liberi.C.de teſt.no.ad plenum ꝑ Bal.l.deferre.ff.de iu.fiſci.Et qd de iudice ꝛ de aduocato eſt caſus c.romana.de teſti.lib.vj.

¶ Itez poſſum iudicem(in teſtẽ) pꝛoducere ſuper his que non reſpiciũt oꝛdinem iudiciarium.ꝛ ſi fuerit neceſſarium alius ſurrogabitur in iudicem: vt not.Bart. l.j.§.ſi ſeruus.ff.de queſti.ꝛ.c.dilecto. de teſti.

Adde (In teſtem)ſi iudex ſit neceſſarius in teſtem poterit peti remoueri: ꝛ aliꝰ in eius locum ſurrogabitur.et vide gloſ.fi.in.c.cauſam que.extra de iudic.

38 ¶ †Item commiſſarij debẽt inſerere in teſtis depoſitione nomẽ ꝛ cognomen eiꝰ locum vbi moꝛat cuius ſtatus eſt clericus ꝛ ſi clericus an graduatus.ꝛ ſi laicus cuius officij:vel artificij:et ſi(nobilis)cuius etatis et ſit iuratus pro tali qui eum pꝛoducit in teſtimonium ꝛ ſuper talibus articulis.et ſi teſtis ꝯfuſe dicit teſtimoniũ iterum eſt examinãdus hoc tamen ad requeſtaꝫ partis.vt.c.clamoꝛ. de teſti.et nota de ꝓba.c.ꝑſentia.

Adde (nobilis)ꝙ poſtꝰ nobili ꝙ plebeio ſeu rocturario vel homini baſſe ꝛ humilis conditionis fides adhibetur gloſ.eſt in.l.teſtiũ. in verbo plebeius.ff.de teſtibus.

39 ¶ †Itez teſtis debet dicere cãm ſui dicti per ſenſum vt no.l.qui teſtamento.in.fi.ff.de teſta.l.teſtiũ. C.de teſti.in.iij.q.Et quãdo valet teſtimonium de auditu ꝓpꝛio vel alieno:et de credulitate ibi nota. Et ideo ſi teſtis dicat cauſaꝫ ſciẽtie in his que ſenſu percipi non poſſunt:vt puta cum agitur de dominio:et dicat illum eſſe dominũ non valet eius teſtimonium:ſecꝰ in eo quod ſenſu poteſt percipi:qꝛ pꝛeſumitur ſcientia ꝛ cauſa ſcientie:vt not.Inno.c.cauſa.de teſti.ꝛ Spe.in ti.de teſti.§.nunc tranſeũdum.ver.officium.ꝛ ꝟſi.quid ergo ſi qs.ꝛ Barto.l.alle.q̇ teſtamẽto.

Adde (ſenſum) ꝙ ſunt.v. ſenſꝰ coꝛpoꝛales:q̇s enumerat glo.ſingu.in.l.qđ meo. §.ſi venditoꝛcꝫ.ff.de acqui.poſſeſ. Et dum in pꝛeſenti litera dicitur an valeat teſtimoniuꝫ de auditu vide glo.in verbo audierunt.cap̄. teſtes.iij.q.ix.

40 ¶ †Itẽ ſi teſtis fuerit conuictꝰ et condemnatꝰ(falſo)teſtimonio amplius non poteſt teſtimonium ferre:quia eſt infamis:vt.l.iij.et.l. iulia.ff.de teſti.ꝛ publi.iudi.l.infamem.ſecus ſi fuerit repulſus tantum a teſtimonio.arg.l.lucius.ff. de his qui no.infa.not.Cy.l.ij.in fi.C.de fi.inſtru.ſecus foꝛte de cõſuetudine.

Adde (falſo)ꝙ teſtis falſuꝫ deponẽs in cauſa capitalis iudicij ſeu homicidij venit puniendus ſimilitudine ſupplicij

hoc eſt

hoc eſt pena qua veniret punien dus accuſatus ſi verum eſſet cõmiſiſſe crimen.ter.eſt ſingula. in l.j.ff.ad.l.corne.de fal. ſecundum Bald.in.c.j.§.iniuria.in fi.de pace iuramen. fir.in feud.z illud reaſſumpſit Jaſon in.l.ſi duo.§.fin. col.ij.ff.de iureiurã.in fi. Et quia hic in preſenti dicitur quia eſt infamis zc.quero an infamis infamia facti repellat a teſtimonio. vide Bar.in.l.caſſius.ff.de ſenat.

41 ¶ † Item teſtis qui eſt literatus de conſenſu iudicis vel cõmiſſarij poteſt dictum ſuum redigere z in ſcriptis tradere:z valet eius teſtimonium.iuxta.l.diſcretis.C. qui teſ.facere poſ.alias niſi fiat de cõ ſenſu iudicis nõ valet.ar.l.de minore.§.tormenta.ff.de queſtio.

¶ Item cõmiſſarij in pceſſu verbali dicere conſueuerunt q tali die talis fuit pductus in teſtimonium pro tali contra talem adiornatus de eorum mandato per talem ſeruientẽ:z iuratus in partis preſentia vel eius procuratoris perhibere veritatis teſtimonium zc. Et nihilominus in ſua atteſtatione iterum dicitur talis,iuratus z diligenter examinatus zc. Et eſt bonum vt fiat ita:quia hoc forte ſufficeret quo ad iſtõ qd teſtis iuratus depoſuit dato q non reperiatur ſcriptum in proceſſu verbali. Sed quia neceſſario requiritur q teſtis iuret in pſentia vt.l.ſi quando.C. de teſti. adhuc etiam eſſet bonum addere z dicere iuratus in partis preſentia: q̃nis non ſit fieri conſuetũ. Et iſtud expreſſe ponit Barto.l.theopompus.ff.de do.ple. Et interdũ partes vel earum procuratores concordant in hoc q ipſe vel ipſi renunciãt proceſſui verbali:hoc eſt dictu q ea que agenda erant p commiſſarios z redigẽda in proceſſu partes confitentur facta fuiſſe nolentes impugnare defectum proceſſus ſi quis reperiatur: et tunc non eſt opus facere aut tradere proceſſum predictum: q2 omnia preſumuntur ſolenniter acta.iuxta.l.ſciendũ.cum ibi not. ff.de verb.oblig.

42 ¶ † Item in curia eccleſiaſtica cõſuetũ eſt dicere q teſtis cognoſcit partes litigantes zc.z q iſtud eſt pcipiũ neceſſariũ i atteſtationib9 teſtiũ:iuxta ea q̃ no.c.cũ cauſa3.de teſti.in glo.ſuper verbo de cauſis. In curia vo ſeculari iſtud nõ ſeruatur:nec fit communiter niſi caſus exigat vt fiat ita vt no. in aut.de teſti.§.j.colla.vij.

¶ Item ſi quis pteſtetur dicere vel obijcere ſimpliciter contra teſtes:z illi deponant pro ſe de facili eis non creditur in commodu3 proteſtantis vt.c.preſentiu3.z ibi no.de teſti. Vñ cõſiliu3 eſt q pteſtet q ſibi licitũ eſt obijcere z dicere contra ipſos teſtes ſi bonu3 ſibi videatur.ita no. Innocẽ.in.c. alle.preſentium.

¶ Itẽ donator l cã donatarij:vel ille qui ceſſit actionem non poteſt teſtificari q2 intereſt donatariũ rẽ apud donatariũ remanere cu3 ſibi ſit naturaliter (obligat9) vt.ff.de peti.he.l.ſed z ſi lege.§. cõſuluit.no.Cy.in.l.z ſi a te.C.ad leg.cor.de falſis.z.l.omnibus.C. de teſti.z ibi nota.

Adde (obligat9) Quia ex inſtinctu nature mouemur ad benefaciendum nobis benefacientibus:vt ibi dicit glo. in.§.cõſuluit.hic allega. Nam bñ

facientes digni sunt remuneratiõe vt dicit Cyn⁹ in cõstitutione hita hic dignũ nãq₃ ⁊c. C. ne filiᵘ ꝑ pa.

43 ¶ † Itẽ idẽ testis põt iterum pro⸗duci ⁊ examinari sup alio vł alijs articulis vt no. c. cũ cãm. in glo. q̃ incipit hec lra. ⁊ c. ↄstitutus. de te stib. no. l. fi. C. eo. titu.

¶ Itẽ si plures deponant de au⸗ditu alieno debẽt instãter inter⸗rogari a quo vel a quib⁹: q₂ si ab vno: tñ non valet eorum testimo⸗niũ: q₂ ⁊ ille solus reputaret i sua depositione: idẽ si a plurib⁹ ⁊ di⸗uersis: q₂ illi singulares essent in depositionibus. vt not. c. licet ex quadã. de test. in glo. super verbo non vtiq₃ ab vno.

¶ Item vbi testis dicit q̄ sunt de cẽ anni elapsi: illud sumitur a tẽ⸗pore lati testimonij ⁊ est inspiciẽ⸗dũ tps litis cõtes. vt no. Bar. l. cel sus. circa fi. ff. de vsuca.

¶ Itez ⁊ põt obijci ↄ testes mor⸗tuos ⁊ dicta eo₄: vt not. glo. vlti⸗ma. c. presentata. de testi.

¶ De literis notis ⁊ nota⸗tis alias de instrumentis.

¶ Summarium.

1 Litere ⁊ documenta cause quando sint producende.
2 Census vel annua prestatio pro⸗bantur libris ⁊ literis antiquis.
3 Procuratoris acta de cuius pcu⸗ratorio non apparet per literas an sint valida.
4 Litere autẽtice tria ꝑsupponũt.
5 Notarius conuictus de infamia an possit istrumẽtũ validũ ↄficere
6 Subscribens se instrumẽto videt in illo cõtenta ratificare.
7 Pretendẽs legatũ ex testamento an sufficiat ostendere articulũ in quo continetur legatum.
8 Notarius potest pro absentibus ⁊ nondum natis stipulari.
9 Probatio contra instrumentum autenticum admittenda.
10 Notarius an equipolleat duob⁹ testibus.
11 Lectura notule fienda est parti⸗bus presentibus.
12 Litere amisse que ⁊ qualiter ve⸗niant regrossande.
13 Notule notariorum fides est ad⸗hibenda.
14 Notule i tabula cerea vel petra scripte an sit fides adhibenda.
15 Acta i vno iudicio an inter easdẽ personas fidem faciãt in alio.
16 Litera in parte falsa an in totuz falsa dicatur.
17 Contract⁹ fraudulẽtus in pnciẽ dñi initus nullus est.
18 Scriptura priuata an cõfessionez vel dispositionem inducat.
19 Scripturam propriam negans si coniuncatur non potest exceptio nem peremptoriam proponere.
20 Transcriptum non sigillatur nisi habita fide de originali.
21 Instrumenta cõmunia apud quẽ deponi debeant.
22 Rasura an instrumentum vitiet.
23 Priuilegium allegans contra ius commune nõ auditur nisi doceat de priuilegio.
24 Notarius an possit corrigere lite ras sigillatas.
25 Monachus aut sacerdos nõ pos sunt esse monacli.
26 Instrumentum an falsa latinita te vitietur.
27 Notario mortuo quis loco suo cõ stitui debeat pro negocijs ab eo ceptis.
28 Notarius an possit instrumentũ conficere pro filio proprio.

29 Inſtrumentum arguēs de ſalſo ſi ſuccumbat qualiter puniatur.
30 Inſtrumento tranſcripto quo pacto ſit fides adhibenda.
31 Litere obligatorie debent in ſolutione lacerari.

Primo die aſſignata ad publicandas inqueſtas ſi illa die aut alia dependente ab ea fiat publicatio inq̄ſte vel in= 3
ſtarū † opꝫ ꝙ ptes ꝑducāt literas ⁊ oīa documēta ſua q̄ ꝑducere intendūt in modum ꝓbationis: q͛ ampli⁹ nō admitterent̄: ꝙ̄uis de iure debeāt recipi vſqꝫ ad renunciationem vt.c.cū dilectus.de fi. inſtru.qđ eſt verū ſup articulo vel alio nō depēdēti: ⁊ cōſuetudo ſeruat indiſtincte ꝙ opꝫ oēs parꝫ ⁊ ſimul ꝑponere.⁊ de hoc no.in.c. tertio loco.de ꝓba.c.fraternitas. de teſt. Sed an minor poſſit reſtitui vide Bar.l.j.§.nūciatiatio.ff. de no.ope.nū.⁊ Cy.i auť.q̄ ſemel C.de ſen.⁊ iterlo.oim iu. Et ſi minor reſtituatur ad ꝑducenduꝫ teſtes vel īſtrumēta: nūq̇d ⁊ aduerſarius ſit̄r admittitur. no.ibideꝫ.

¶ Item querit̄ ſi pars omittat ꝓponere aliqđ factum ⁊ ſuper illo velit producere inſtrumētū ī modum probationis an admittat̄.⁊ forte eſſet neceſſarium impetrare ſuper hoc a principe releuamētū. Et ſuper hoc vide q̄ dicit Bar. 4
l.ij.ff.de exce.l.q.j.

¶ † Item etiā ad probationē cenſus vel annue pſtationis fidē faciūt cū alijs adminiculis libri cēſuales ⁊ codices antiqui: vt not. xvij.q.ij.c.ſane.de ꝓba.c.cum cām.de preſcri.c.cū audiētiā.⁊.c. eā olim.đ cenſib⁹.⁊.l.cenſus.ff.de ꝓba. Ad hoc etiam multū operatur confeſſio partis: iuxta nota.l. litibus ⁊.l.cum ſatis.C.de agri.et cēſitis.li.xj.⁊ no.Barto.l.admonēdi.ff.de iure fiſci. Si mulier ad ꝓbandos fines ⁊ limites terre vel parochie proſunt ea que hic dicuntur. Item fama publica. Iteꝫ ea que reperiuntur ſcripta in colūna vel lapide, ⁊ not.c.hic alle. cum cauſam.de proba.

3 ¶ † Item ſi i actis curie inueniatur ꝙ petr⁹ ⁊ ꝓcurator actoris vl̄ rei ſufficienter fundatus comparuerit ꝓ ipſo ī iudicio illud ſufficit vt ꝓceſſus cū eo fact⁹ valeat licet non appareat de literis procuratorijs: ⁊ ꝙ̄uis non fuerint incorporate in proceſſu ſicut fieri ſolet in curia eccleſiaſtica quod videtur eſſe contra capitu.quoniā. de proba.⁊.c.auditis.de preſcriptio. Sed die aſſignata ad ius dicendum in diffinitiua vel interlocutorio.neceſſarium eſt ꝙ procurator doceat de ꝓcuratorio qđ cōſuetum eſt poni in ſacco vna cuꝫ proceſſu clauſo ſub contra ſigillo cancellarie et cum euangelio annexo in quo cōtinetur quod in tali cauſa talibus comparentibus ⁊ petentibus ſibi fieri ius ꝑ ea q̄ ſunt in ſacco iudex protulit ſentētiam ſuam tali die. Et ſuper hoc vide Barto.l.illud videamus.ff. quando appel.ſit.

4 ¶ † Itē ad hoc ꝙ lr̄e dicant̄ ⁊ reputent̄ eſſe auctētice ⁊ vt eis plena fides adhibeat̄ tria req̄runt̄. Primū ꝙ ſint ſigillate ī margine manu notarij publici aut iurati. Secundum quod habeant ſubſcriptionem duorū teſtiū. Tertio ꝙ ſint ſigillo auctentico ſigillate ⁊ plene tāgit Spe.ti.de īſtru.edi.

in.§.nunc videndum reſtat.in prin. ꝛ no.c.ſi.de fide inſtru.ꝛ glo.in .l. generali.C.de tabu.li.x.In actis vero curie que fiunt publice et coram iudice non eſt neceſſe.teſtes ſcribere vt no.l.in donationibꝰ.C. de donatio.glo.c. qm contra falſaꝫ.de probat.ſup verbo duos viros.ꝛ Cy.au.ad hec. de fide inſtru.Et ꝙ ſigillū habeat caracteres apparentes vt.c.inter dilectos.de fide inſtru.ꝛ debet litere ſdicte ɔtinere die ꝛ(annum)al's 6 nō valent.de reſcrip.c.eā te.de fide inſtru.c.inter dilectos. Spec. in ti.de inſtr.edi.§.inſtrumētū.ꝟ. quid ergo ſi dicis. Barto.l.ita ſtipulatus.in prin.ff.de verb. oblig. Secus forte in priuata ſcriptura: vt.l.cum tabernam.§.i.ff.de pig. ꝛibi per Bar.no.gl.ꝛ Cy.l.ſi qua bñficia.C.de diuerſis reſcrip.ꝛ.l. optimam.C.de contra ſtip.

Adde annū. Quid reqratur ad ſubſtantiā et ad eſſe publici inſtrumēti vide Spe. in titu.de inſtru.edic.vbi dicit ꝙ nouē requiruntur que enumerat 7 Bar.i.l.ſi qs §.ſi initiū.ff.de edic. Finaliter tamen ſubiungit Bart. ꝙ in hoc ſequenda eſt cōſuetudo ꝓuincie ꝛ locoꝝ.Et quid dicatur inſtrumētū autenticū ꝛ qd differat a publico allego tibi glo.in ꝟbo publico cuꝫ glo.ſeq.in.c.vt circa.de elect.in.vj.

5 ¶†Itē ſi notariꝰ ſeu tabellio fuerit dānatus ex aliqua cauſa que reddit eū īfamē an poſſit ɔficere literā vel inſtrumentū an ſtet inſtrumēto illius quͥ ſemel fuit de falſo conuictus no.l.eadeꝫ.§.hac l.ff.ad.l.iul.repe.

¶Item quid operatur illa adiectio vt inſtrumentum fiat ad dictamen ſapientūꝫ ꝛ ſi ī teſtamēto fuerit adiectū nūqd notariꝰ ex cōſilio ſapientis poterit ſupplere legato quod factum eſt iure inſtitutionis.no.l.illa inſtitutio.ff.de here.inſti.ꝛ doctores tenēt ꝙ nō:qꝛ teſtamentum de ſe non valet:et ſi teſtator poſtea vellet hoc facere requireretur ꝙ denuo faceret teſtamentum vt.l.heredes palā. §.ſi.ff.de teſta.adde hoc quod dicitur.j.in.§.item cum dicitur.

6 ¶†Item ille qui ſciens ſubſcripſit vł ſigillauit videtur illud qd geſtum eſt habere ratuꝫ quod eſt notabile.vt dicit glo.ꝛ ibi textus. l.ij.C.de rebus ālie.non ālie.l.fi. C.plus va.qd agitur.

Adde ſubſcripſit. An ſubſcribens obliget ad contenta in cōtractu.vide.l. mutue.C.ſi certuꝫ peta.vbi dicit Jo. fab. ꝙ ſi non obligat quando vt teſtis ſe ſubſcribit: ſecus ſi ſe obliget.pro quo allegat textum in.l. quidam.ff.de euict.ꝛ.l. gayus.ff. de pig.act.

7 ¶†Item ſufficit ꝙ legatariꝰ habeat ꝛ ꝓducat clauſulā teſtamēti in qua cōtinetur legatum ſibi factū vna cū data ipſius teſtamēti.Secus in litera vel iſtrumēto qꝛ totū oportet edere ꝛ originale ꝓducere:vt no.Bar. ſup rub.ff.d no.ope.nunci.Et forte iſta eſt ratio diuerſitatis: qꝛ teſtamētū ſcribiť in regiſtro curie qd eſt penes cancellarium ad quod homines quos tāgit pñt habere recurſum.

¶Item pactū illud improbat ꝙ ſolet inſeri in literis obligatorijs ſcꝫ ꝙ debitor nō admittatur niſi oſtendat ſe ſoluiſſe per literas.vt in auē. vt ſine prohibitione matres ꝛc.colum.vij.in glo.magna.

⁊ tangit Spec.in ti.de proba.§.ſi. verũ.ſed pone quinſtrumento.

8 ¶ †Item notarius vt perſona publica poteſt ſtipulari pro abſentibus ⁊ p his qui nondũ nati ſunt gl l.j.ff de his q̃ ſunt ſui vel alieni iuris ſuper verbo acquiritur.⁊ no. l.ſcya.in prin.ff.de do.can.mor facit no.p Bar.l.q̃d dicit.ff.de verbo.oblig.⁊ per Innocen.capitulo. ... de conuer.coniuga.circa princ. ſup verbo eccleſie.⁊.ff.rem pu.ſal.fore.l.ij.et.iij.et acquiritur illis pro quibus ſtipulat' actio directa ⁊ oĩs obligatio ſeu hypotheca:vt no.Barto.l.ſi pupillus. ff.rem pu.ſal.fore ſicut per ſeruũ domino ⁊ ibi no.Cy.l.j.C.de actio. ⁊ obligat.in.j.q.⁊ in c.quemadmodum.de vſur.li.vj.in glo.vt tabellio.

9 ¶ †Item ſi contra literam aucteticam obijciatur (falſitas) admittuntur teſtes ⁊ ſaltem tres:⁊ quibus debeat fides adhiberi ſcilicet literis vel teſtibus.et que poſſunt ſuper hoc mouere animum iudicis nota glo.capit.tertio loco.de probatio.

Adde (falſitas) de hac preſenti materia copioſe ⁊ ad refectionem tuam per dominum Jo.fabr.in.§.item verborum.inſtitu.de inutilib.ſtipulat.

10 ¶ †Et vtrum tabellio equiualeat duobus teſtibus no.glo.c.quoniã contra falſam.de probationibus. ſuper verbo duos viros ⁊.c.p calſeza.tertio loco.et etiam.c.in noſtra preſentia.de teſtibus.

¶ Aduertendũ eſt q tabellio recipitur loco vnius teſtis:et inſtrumentum loco duorum:ſi duo teſtes reperiantur inſcripti illi ſunt mortui:vel ſi deponant pro inſtrumento.vt ibi no.alias ſecus de hoc no.plene.Cy.l.in exercendis. C.de fi.inſtru.⁊.l.cum precibus.C. de proba.

¶ Item vtrũ inſtrumentũ ſignatũ manu notarij:qui poſtea fact' eſt iudex vel procurator in cauſa faciat fidem ⁊ plenam probationem:vide Barth.l.comperimus.C. de ſacro.ſcriniorum.lib.xij.⁊ Joan.an.in mercuriali ſup regula iuris:cum quid in vna.⁊.c.fin. de teſtibus.l.b.vj.

11 ¶ †Itẽ tabellio duz ſcripſerit notulam vel inſtrumentũ dz facere audientiam in preſentia partium ⁊ teſtium:alias non valet:vt not. glo.l.ſi dei commiſſa.§.j.ff.de le.iij. ⁊ no.Jaco.de bello viſu auẽ.de tabellionibus in ſi.coll.iiij.

¶ Itẽ an litera obligationis vel alterius contract' facti ad vtilitatẽ domini vel ei' cãcellarie faciat fidem pro domino de conſuetudine.Sic nota tamẽ ea q̃ dicit Cy.l.exemplo.C.de proba.

12 ¶ †Item aduertẽduz q ſi creditor habuerit literas obligatorias groſſatas ⁊ ſignatas:⁊ eas pdiderit amplius nõ debẽt regroſſari niſi parte vocata ⁊ de precepto iudicis:quia notula eſt:⁊ dz eſſe radiata: litere vero ppetue vt matrimonij venditionis ⁊ huiuſmodi ille poſſunt regroſſari cum cauſa ſit ille cuius ſunt litere:vel ad eius vtilitat' afferat medio iuramẽto eas amiſiſſe ⁊ hoc de precepto iudicis:niſi in notula ptineat q fiãt tot quot ⁊c. Et ſup hoc vide Cy.in aut.ſiquis i aliquo documento.C.de eden de bello viſu in aut.de here.⁊ fal.§.ſ.colla. ſ.⁊ Bar l.de tabulis.ff.d tab.exhiben.l.cirographis.ff de admini. tu.⁊ per Jo.fab.inſti.de teſta.cir

ca ſi. et Barto. l. ſi. ff. de b o. auctor. iud. poſ. facit bene. l. fin. C. de fide inſtru. ⁊ vide Specu. in titu. de inſtru. edi. §. poſtq̄. ver. ſed nunquid caſu p̄dicto inſtituto circa prin. §.

13 ¶ †Item danda eſt fides notule ſeu prothocollo notarij dum tamē ſibi ſint ea que ad groſſandum inſtrumentum ſunt neceſſaria: ⁊ potiſſime ſignū notarij: ⁊ ſuper hoc vide Cy. l. contractus. vltima. q. C. de fide inſtr. ⁊ Barto. l. admonēdi. ff. de iu. fiſci eo. videtur tamen facere circa hoc §. ſi q̄s vero. in aut. vt nulli iudi. colla. ix. in donationibus. C. de donatio. cap. inter dilectos. de fide inſtru. no. c. poſt ceſſionem. de probatio. l. ſi quis decurio. C. de fal.

14 ¶ †Quid ſi notula reperiatur ſcripta in tabula cerea: in petra vel litera groſſata in papiro. Barto. dicit q̄ debet dari fides: ⁊ hoc not. l. qui tabulas. ff. de furtis. l. in commodato. §. ſicut. ff. commo.

¶ Item ſi deciſum fuerit de poſſeſſorio: et poſtea queritur coram eodem iudice de petitorio: an producta in prima inſtantia fidem faciant in ſecunda. vide glo. capitulo dilectus. de ordi. cogni. ⁊ Cy. l. is apd̄ quē. C. de edē. ⁊ l. ordinarij. de rei ven.

¶ Item acta ſunt (communia) et ideo de illis dz fieri copia parti requirenti pro hoc. l. i. §. edenda. ff. de eden. ſecus de alijs literis ſeu inſtrumentis dato q̄ ſint in iudicio producta. ⁊ hoc not. capitu. ex literis. de fide inſtrumen. et gloſ. quoniam contra falſam. de proba. ſuper verbo loco et tempore: et no. ibidem. ſuper verbo preſumitur. q̄ ſententia iudicis non dat fidem de agitatis in proceſſu niſi conſtet per acta curie / no. Cy. in aut. ſi quis in aliquo documento. C. de eden. ⁊ per Joannem fabrū: inſtitu. de fideiuſſo. §. fina. et ita ſeruatur: quia oportet q̄ conſtet iudici ad quem fuit appellatum de proceſſu ad plenum: ſecus ſi ſententia tranſiuit in rem iudicatam: ⁊ ſic loquitur Cynus in. d. l. emancipatione. C. de fide inſtrumen. et not. l. acta. ff. de re iudicata. et ibi glo. et Bartolus. Sed ſi proceſſus nequeat reperiri: et ſit amiſſus penes curiam actor debet admitti ad probandum per teſtes proceſſum ⁊ cauſe ſtatum: vel ſi ſit opus proceſſus debet reinchoari: ⁊ idē eſt de atteſtationibus teſtium: et ſuper hoc not. c. ſi. de probatio. ⁊ Cy. l. emancipatione. C. de fide inſtru. c. quoniam contra falſam. de proba.

Adde (communia) Notata in. c. g. perpetuus de fide inſtru. ex. ⁊ quot modis inſtrumenta dicantur communia adde Panor. in. c. de proba.

15 ¶ †Itez nunquid acta in vno (iudicio) p̄ſint in alio inter eaſdem perſonas not. l. is apud quem. C. de eden. ⁊ l. ſi patronum. in pe. q. C. de aduo. diuer. iudi. l. properandum §. j. C. de iudi.

Adde (iudicio) an inq̄ſta teſtiū facta i vno iudicio inter aliquas perſonas faciat fidē inter eaſdē in alio iudicio. vid̄ gl. i v̄bo. archiep̄m. i. c. cō ſtitutus. ex̄ de teſti. ⁊ ibi Panor.

¶ Item ſi litera antiqua eſt aliquaten⁹ corroſa vel fracta nō bene cācellata pōt refici potiſſime de precepto iudicis et parte vocata: vt not. in aut. de here. ⁊ fal. §. j. coll. j. l. diui. C. de natu. lib. c. ſi

inſtrumenta.de fide inſtru.

16 ¶ †An lr̃a q̃ requiritur in pte fal ſa in totum debeat reputari falſa. not.l.ſi ex falſis.C.de tranſac.

¶ Itē ſi in lr̃is autenticis inſeratur tenor literarum emancipationis auctoriſationis aut procuratorij: illud ſufficit quantum ad illum actum pro quo conceſſe fuerunt litere predicte: ſecus autem in alio caſu/⁊ maxime in actu extraiudiciali ⁊ inter alias partes/ vt nota.l.publicati. C.de teſtam. Et ſuper hoc vide Cy.l.optimam. C.de contrahen.ſtipula.et in auten.ſiquis in aliquo documento C.de eden.et gloſ.c.venerabilis. de confir.vtili et inutili.et ca.abbatem.de verborū ſignificatione. Et de his oportet ꝙ ꝯſtet in promptu: ⁊ per literas autenticas: vt.l. in emancipationibus.⁊.l.iubem⁹. C.de emancipatio.li.l.emancipatione.C.de fide inſtrum.niſi forte factum fuerit in iudicio de recenti: quia conſtat de regiſtro.

17 ¶ †Itē ſi partes faciūt contractū fraudulētū ⁊ fictum in p̄iudicium fiſci vel domini: ⁊ maxime in fraudem vſurarum vel vendarum ⁊c. ꝯtctus nō vʒ ⁊ partes ſunt emēdabiles dño: ⁊ notarius priuādus eſt officio ſuo vt no.Bal.titu.de phi. feud.alie.p ſed.c.ij.§.callidis machinatiōib⁹.ꝟ.ſcriba verſo.col.v.

¶ Item an apocha q̃ p̄at a parte parti ⁊ liber rationum quem quis ſibi ꝯficit ⁊ etiā epiſtola quā quis alteri mittit: faciat fidē: vide Bar. l.nuda rō.ff.de dona.et.l.admonēdi.de iureiu.⁊ not.Cy.l.l.inſtra. C.de proba.l.plures apochis.C.de fide inſtru.ſa.bñ.l.publia.in fine. cū ibi no.ff.depo.

18 ¶ †Itē an ſcṗtura ꝓbata operet confeſſionē vel diſpoſitionē: no.l. nuda.ff.de do.

¶ Itē qñ literis credētie generalibus vel alijs fides debeat adhiberi: ⁊ an proſint ad obligandū eū q̄ eas miſit no.l.lucius.ff.de fideiuſ.

19 ¶ †Item qui abnegat propriam ſcripturam ⁊ cōuictus fuerit non poteſt proponere exceptionē non numerate pecunie: ⁊ alias punitur vt habetur auḟ.contra qui ꝓpriam.C.de non numerata pecunia. Idē ſi abnegat numerationē: ſecus autem de ſcriptura ſui p̄deceſſoris aut de publica: vt ibi no.

¶ Item ſi in notulam cōtineatur ⁊c.vt fit cōmuniter ipſe notarius in groſſa poteſt ſupplere ⁊ interp̄tari illud ⁊c.⁊ idem in ei⁹ ſucceſſore.ſm tamē ſubſtantiam cōtractus ⁊ illud quod eſt fieri conſuetū: vt no.l.gallus.ff.de li.⁊ poſthu. in princip.

¶ Itē collige ex iſto p̄ncipio.⁊c.⁊ nota Barto.l.ſi prius.§.placuit.ff. de aqua plu.ar.

20 ¶ †Itē iudex non pōt ſigillare vidimus aut tranſcriptū alicuius litere niſi oculata fide teſtetur ſe vidiſſe originale non cancellatum: non vitiatum ⁊c.iuxta ſeriem verborum .l.vltime.C.de edi.di.adri. tollen. Et ſi in originali reperiatur raſura vel interlinea ⁊ potiſſime in loco ſuſpecto de eo non debet fieri tranſcriptum ſeu vidimus: quia nec originali eſſet forte adhibenda fides ſm dicta Cy.⁊ do.l.fi.ab leg.C.de edic.di.adri.tollen.

21 ¶ †Itē inſtrumenta communia debent deponi vbi iudex decreuerit: no.l.de inſtrumētis.C.communia vtriuſq; iudicij.

¶ Item in literis conſuetum eſt inſerere ea que ſequūtur et in

terdum adicitur cõditio penalis.
Primum eſt q̄ venditor promiſit
non venire contra ⁊c.⁊ tũc ⁊c.ad-
eundo iudicẽ videtur contraueni-
re:vt.l.ſi quis maior.⁊ ibi notatis.
C.de tr. ſac.Secundum eſt ratuʒ
habere et tunc idem.l.quo enim
§.fi.ff.rẽ ra.ha.Tertiũ eſt litẽ que-
ſtionẽ ⁊ controuerſiam non moue-
re:⁊ tũc ſi petat in iudicio ⁊c.ante
litis cõ.dicitur venire contra vt.l.
diu⁹.in fi.ff.de peti.here.l.ſi con-
trouerſia.C.de euicti.Quartũ eſt
nõ petere:⁊ tũc nõ dicit̃ cõtraue-
nire ante litis cõteſta.vt.l.ampli⁹.
⁊ ibi not.Bartol.ff.rem ra.ha.

22 ¶†Itẽ ſi in literis reperiatur (ra-
ſura) ⁊ maxime in loco ſuſpecto ⁊c.
dato q̄ ſit ſcripta ⁊ emẽdata ma-
nu ipſius notarij qui literas rece-
pit:nihilomin⁹ litere ꝑdicte ſunt
et debent vt ſuſpecte reputari.vt
no.l.iubemus..C.de proba.auten-
ti.de fi.inſtru.§.j.col.vj.⁊ no.Cy.l.
fin.C.de edi.di.adri.tollen.in.v.q.
et in caſu iſto ſi duo teſtes proba-
te fame dicant q̄ plus vel minus
fuit dictum q̄̃ ſcriptum ſtatur eis:
vt no.l.errore.C.de teſta.

¶Item qui ſcienter vtitur in iu-
dicio falſo inſtrumento ⁊ ſine pro-
teſtatione incidit in crimen falſi
ſed non punitur eque ſicut ſi fal-
ſum commiſiſſet:vt no.l.ij.C.de fi-
de inſtr.ſed ipſe perdit cauſaʒ ſuã
vt no.l.in fraudẽ.§.quoties.l.ij.ff.
de iure fiſci.

Adde (Raſura) que requi-
rãtur ad hoc vt raſu-
ra nõ ſit ſuſpecta. ⁊ de materia ra-
ſure vide plene p abb.in.c.ex lite-
ris.de fide inſtr.Et quãdo raſura
dicatur eſſe in loco ſuſpecto:vide
per eũdem in.c.inter dilectos.de
fide inſtru.⁊ an certificatio nota-
rij euitet ſuſpitionem.Idem abb.
in.c.cũ venerabilis.de religi.do.
et an raſura que fit in loco ſuſpe-
cto preſumatur facta ab officiali
vel a parte vide abb.in.c.fi.de cri-
mine fal.

¶Item litere adiornamenti aut
alie a principe obtente ſunt anna-
les: et expirant per lapſum anni
curreñ.a data literarum:propter
quod dicit̃ cõmuniter.Les lettres
apres vng an nõ valables.De hoc
no.c.plerũq̄.de reſcrip.de diuer.
re.C.falſo aſſeuerat.

23 ¶†Item allegans priuilegiũ cõ-
tra ius commune/nõ auditur niſi
doceat de priuilegio ⁊c.dato q̄ di-
cat ſe eſſe in quaſi poſſeſſione illi⁹
priuilegij.vt.c.cuʒ perſone.de pri-
uileg.l.vj.no.Cy.l.ſi ſolennibus.C.
de fide inſtru.

24 ¶†Itẽ poſtq̄̃ tabellio redidit li-
teras parti groſſatas ⁊ ſignatas
nõ debet aliquid addere:nec eas
corrigere:ſaltem ſi ſint ſigillate ⁊
potiſſime ſi ſint in iudicio produ-
cte:quia preſumitur ſuſpect⁹ ſi ve-
lit corrigere dictum ſuum:ſi autem
omiſerit ponere diẽ vel annũ
⁊ conſtet de nota:poteſt illud ad-
dere de ꝑcepto iudicis ſecũdum
caſus exigentiam:⁊ tenetur tabel-
lio qui errorẽ cõmiſit ad intereſſe
ptis vt.l.ſi.C.de ma.cõue.⁊ no.l.
actorum verba.de re.iu.Sʒ ſi li-
tera fuerit duplicata ⁊ alteri parti
tradita notarius non debet hoc
facere nec iudex ei precipere niſi
parte vocata:vt correctio ſit mu-
tua ⁊ vt falſitas euitetur.arg.l.in
cauſe.§.cã cognita.ff.de mino.

¶Idem ſi creditor petat literam
obligatoriã ſibi traditã regroſſari
dicẽs ſe eã amiſiſſe.Sed ſi ſolutã
obligatus petat cancellari:⁊ cre-

ditoꝛ affirmet eã nõ inuenire: tunc creditoꝛ ↄdẽnabitur dare quictã tiam: ꝛ literam predictam reddere ꝙ citius eam repererit: que et ỽbaliter cãcellabit alia lrã loco ipsius: ꝛ de hoc fiet mentio in pꝛoceſſu. Et pꝛo his que dicta ſunt facit. l. ſi. C. de fide inſtru. l. ab omnibus §. j. ff. de le. j. no. Bar. l. qui tabulas. ff. de furtis. tenetur tñ ad intereſſe. Et idem foꝛte ſi debitum eſt pꝛeſcriptum eo quia celauit ꝛ doloſe diſtulit reddere inſtrumẽtũ: ita ꝙ in notario eſt malicia ꝛ in creditoꝛe iuſta ignorãtia: alias foꝛte ſecꝰ. facit. l. ij. C. arbi. tu. l. ſi fundum. ff. de fundo dota.

¶ Itẽ cum dicitur cõtractus fiat ad dictamen ſapientũ: illud non impoꝛtat ꝙ ſi contractus ſit nullus ꝙ ſapiẽs poſſit illud validare: ſed ꝙ poteſt ponere in debita foꝛma ea que ſunt de natura. cõtractus vt. l. ſi mandato. ꝛ ibi gl. ff. mãdati. ꝛ etiã ea que ſunt ex conſuetudine. l. ex ea parte. ff. de verbo. oblig. ꝛ ibi glo.

25 ¶ † Item ſacerdotes ꝛ monachi non pñt eſſe notarij ſeu tabelliones: vt no. Spe. de ſtatu mo. §. j. ỽ. xxvij. ꝛ eſt tert. in. c. offm̃. de here. lib. vj. ꝛ. c. ſꝫ negociatio. de cle. vel mo. in aut.

¶ Itẽ ſi pars pꝛoducat acta curie ps aduerſa ſi hoc requirat debet hr̃e copiam vel trãſcriptum ſumptibꝰ ſuis. Si vero pꝛoducat lrãs vel alia documenta: aduerſa pars nõ ꝺꝫ habere copiam ſeu lecturã tãtũ / verum eſt ꝙ ei permittitur extrahere et in ſcriptis redigere ſubſtãtiam lrãꝝ: ꝛ idem eſt de atteſtationibus teſtium. Ille vero q̃ pꝛoducit literas in modum pꝛobationis pt requirere ꝙ fiat vidimꝰ ſeu tranſcriptũ vbi ſi. factũ eſt ꝙ fiat collatio cuꝫ oꝛiginali ꝛ fiet ita ꝛ hoc coꝛam iudice vel notario a ſe deputato. Et vt communiter fit coꝛam greffario curie parte preſente vel vocata vel cõtumaciter abſente: tunc vidimus remanebit penes curiam. ꝛ de hoc not. c. literis. et. c. contingit. de fi. inſtru. Et Cyn. aut. ſi quis in aliquo documento. C. de eden.

26 ¶ † Item falſa latinitas vel aliꝰ defectus (teſtamenti) vel literarũ pꝛouentus ex parte notarij nõ viciat dum tamẽ conſtet de his que geſta ſunt: ſecus in reſcriptis dñi pape. vt notatur. c. ad audientiaꝫ. de reſcr. et. c. ex parte. de fide inſtru. l. erroꝛe. ꝛ. l. ambiguitates. C. de teſtamentis.

Adde (teſtamenti) an falſa latinitas vitiet teſtamentum vide Jo. fab. in. l. ſi in nomine. C. de teſta. ꝛ q̃d in inſtrumẽtis vide per eũdem hic. ꝛ quid veniat appellatione inſtrumentoꝝ vide Jaſo. in rubꝛi. C. de edẽ.

¶ Item litere de quibus pꝛopter vetuſtatem aut alias veriſimiliter dubitatur de coꝛruptione vel cancellatione poſſunt regroſſari ꝛ ſigillari de precepto iudicis etiã parte non vocata ꝛ potiſſime ſi litera eſt perpetua ꝛ conſtet de notula ſeu pꝛothocolo: aliud foꝛte in literis obligatoꝛijs que debẽt cancellari debito ſoluto: quia literis groſſatis radiatur notula: ꝛ pars quã tangit eſſet vocanda ad ſciẽdum vtrum velit aliquid pꝛoponere in oppoſitum.

27 ¶ † Item notario moꝛtuo cancellarius cõſueuit dare notulas alieni alij notario qui habet poteſtatem literas illas groſſandi et ſi

gnandi iuxta ea que habentur ca=
pitulo penultimo. de fide instru=
mento. iuxta nota. per Bartolum.
lege de eodem. §. Istud constat. ff.
de fal.

¶ Item si vnus testis ſcriptus in
litera contradicat litere facit va=
cillare fidē instrumēti. vt. l. i. in fi=
ne. ff. quēadmodū testa. aperi. Se=
cus si non ſit inſcriptus: vel si in=
ſcriptus dicat ſe non recordari. vt
nota. l. iuſiurandi. C. de testibus. ⁊
capitulo cum Ioānes heremita.
eodē titulo in antiquis.

Adde (Contradicat.) De
iſta materia plene p
Joannem fab. in. l. in exercendis.
C. de fide instrumen. vbi etiam vi=
debis quot testes requirūtur ad
probandum instrumētum.

28 ¶ † Item queritur nunquid pa=
ter si est notarius poſſit recipere
⁊ signare contractum vel instru=
mentum pro filio: ⁊ econtra filius
pro patre. notat Bartho. l. Si pa=
ter. ff. de fal. Et an vir pro vxore. l.
vxori. eodem titulo.

¶ Item quid si notarius ↄſcribat
legatum ſibi ⁊ ticio factum an va=
leat in toto vel in parte. not. Bar=
thol. l. si quis litigatum. ff. de falſ.
⁊ l. impuberem. §. i. eodem titulo.

29 ¶ † Item qui accuſat instrumen=
tum in iudicio productum tanꝙ
falſum et non probat punitur vt
falſarius: vt. l. iubemus. C. de pro=
bationibus.

¶ Item multis modis ſcriptura
ſeu instrumētum redditur ſuſpe=
ctum. Primo quando caret debi=
ta ſolēnitate. C. de proxi. ſacr. ſcri.
l. vnicuiqꝫ. libro. xi. prope finē. l. iu=
bemus. circa finē. ⁊ ibi nota. de te=
ſtamento. Secundo si producitur
instrumentum prohibitum impe=
trari. iuxta. l. iij. C. d̄ paganis. Ter=
tio ratione perſone illius qui im=
petrauit instrumentum: et etiam
principaliter ratione notarii qui
conſueuit malas facere reſcriptu=
ras. ar. ff. de accuſ. l. si cui. §. hiſdē.
et de re mili. l. non omnes. §. a bar
baris. Quarto si est in aliqua par=
te abraſum vel vitiatum. ar. l. fin.
in princip. C. de edict. di. adria. tol=
len. ⁊ hec no. l. iubemus. C. de pro=
bat. ⁊ not. Barto. l. ſciendum. ff. de
ver. obligat. a barbariis ex praua
conſuetudine inducitur non mo=
dica preſumptio. vt. l. vel vniuer=
ſorum. ff. de pigno. act. l. qui ſe mi=
les. §. fina. ff. de vſuris.

30 ¶ † Item non est dāda fides trā=
ſcripto ſeu vidimus niſi facta fue=
rit collatio cum originali per ordi=
nationem iudicis coram quo lis
pendet et parte aduerſa preſente
vel vocata vel contumaciter ab=
ſente: vt auctēn. si quis in aliquo
documento. C. de eden. et dictum
est ſupra. Si tamen cauſa pendet
in parlamento ⁊ pars timeat por=
tare vel mittere literas ſuas pro=
pter itineris periculum conſue=
tū est ita fieri. ſ. ꝙ pars alias im=
petrabit literas regias ſuper hoc
virtute quarum parte vocata co=
ram bailliuo ⁊c. fiat predicta col=
latio: ⁊ tunc datur fides tranſcri=
pto: niſi aliud obſiſtat. Et de hoc
no. formaliter Cy. l. iudices. C. de
fide instru.

¶ Itē si litere regie aut domini
ducis fuerint in iudicio coram do=
mino ſeneſcallo publicate ⁊ regi=
ſtrate extracto de registris dat fi=
des ⁊ ſup hoc no. Cy. l. publicati. C.
de testa. in autē. si quis in aliquo.
C. de edend. Interdum etiam ac=
cidit in literis ſ
ꝙ det fides: vi

dimus ſicut ꝛ originali.

11 ¶ † Itē ſi debitor ſoluerit pncipale ꝛ de exhibitione literarum ipſe poteſt agere coram cācellario vel domino ſeneſcallo ad hoc vt creditor compellatur vel cōdemnetur exhibere ꝛ in manu curie tradere literas obligatorias: ꝛ vt exhibite cancellētur vt ſolute vel nota ſeu notula ſi litere non fuerint groſſate: et fiet ita: et faciunt pro ea que tangit Cy.l.ij. ex quocunqꝫ cōtractu. C. ad exhiben. ꝛ.l. diſſolute quantitatis. C. de cōdictione ſine cauſa cum ibi notatis. et.l. qui tabulas. ff. de fur.l. plures apoche. C. de fi. inſtru. creditor tamen pōt retinere partem litere cancellate vt conſtet de debito.

¶ Item ſi ſeruiēs referat aliquē ſe adiornaſſe de precepto iudicis ꝛ iudex aſſerit contrariū: ſtatur dicto ipſius iudicis licet ſit negatiuū: quia ſemper preſumit̄ pro eo ꝛ imputetur parti que nō habuit adiornamentum in ſcriptis. Quid autem ſi ſit ſimilis diſcrepātia inter ſeruientem ꝛ notariū qui ſcripſit in actis curie ꝙ talis ſeruiēs retulit quod ipſe adiornauerat talem ꝛc. et ſeruiens cōtrarium aſſerat: cui ſtandum eſt: et forte notario ſi ſit expertus et bone fame. Et hanc queſtionem mouet Cy. in. l. ſi quis decurio. C. de fal.

¶ De preſumptionibus.

¶ Summarium.

1 Scientia qn̄ preſumatur.
2 Preſumptio multipliciter ꝛ diuerſimode cōſideratur.
3 Debitor habēs apud ſe inſtrumētum obligatorium preſumitur liberatus a ſolutione.
4 Officiarius acquirens bona pendēte officio quo iure aut de cuius bonis preſumatur acquiſiuiſſe.
5 Mine inducunt p̄ſumptionem.
6 Uēditio facta cū pacto reſolutorio preſumitur fraudulenta.
7 Permutatio de primo recuperato preſumitur fuiſſe vſuraria.
8 Uulneratus quibus caſib⁹ nō p̄ſumatur mortuus ex vulnere.
9 Fuga inducit preſumptionem.
10 Qualitas ꝛ geſtus hominis inducunt preſumptionem.

1 Primo † propter loci primitatem ſeu vicinitatem cū fama publica preſumitur ſcientia: vt not. per Barto. l. ſi cui. §. hiſdem. ff. de accuſatione.

¶ Itē an ille q̇ ſemel fuit dn̄s p̄ſumatur dn̄s: et quid dicemus de poſſeſſiōe. no. Cy. l. ſiue poſſidetis. C. de probati. l. apud trebatium. §. j. ff. de aqua plu. arcen.

2 ¶ † Itē quot ſunt (p̄ſumptiones) not. Cy. l. ſiue poſſidetis. C. de proba. ꝛ que ſunt vehemētes preſumptiones adulterij: not. glo. ꝛ Bar. l. capite quinto. ff. de adult. c. preterea. de teſti. c. literis. et. c. tertio loco. de preſump.

Adde (preſumptiones) ꝙ multiplex eſt p̄ſumptio: de quo per glo. in. l. fi. ff. quod me. cauſa. ꝛ glo. in. c. is qui. extra de ſponſ. Et que ſit differentia inter fictionē: preſumptionē: ꝛ iudicium vide Cy. in. l. ſiue poſſidetis hic allegata. Fictio eſt in re certa contraria veritati pro veritate aſſumptio. Preſumptio eſt in re dubia: de hoc vide Bart. in. l. non eſt veriſimile. ff. qđ met. cauſa.

¶ Item an quis preſumit̄ ſoluiſſe

vſuras feneratori ꝓbato ꝙ ꝯtractus ſit vſurarius nota Cy.l.j.C. de probationibus.

3 ¶ †Item eo ꝙ debitor habet literã cãcellatam preſumit debitum fuiſſe ſolutũ not. Cy.l.ſi de poſſeſſione.C.de proba.ꝛ vide infra tit. de ſolut. Secus ſi preponat pactum de non petendo.ꝛ ibi no. Et vide Bart.l.fullo.§.qui ancillam. ff.de furtis.

Adde (cancellatã.) Si inſtrumentũ penes debitorẽ repiaẽ cãcellatũ an p hoc probetur debitũ ſatiſfactũ. Dic qꝛ aut hic ſe occurrit ſecũdũ Ang. l.l.poſtꝗ̃.ff.de pactis.ꝛ l.ſi de poſſeſſione.C.de proba.poſt Cyn.aut debitor allegat ſe liberatum pacto gratuito:ꝛ tunc debet probabare ſibi redditum a creditore:qꝛ nemo preſumitur in dubio donare ꝛ iactare res ſuas.l cum de indebito ff.de proba. Aut dicit ſe liberatũ ſolutione:ꝛ tunc aut debitor eſt domeſticus creditoris:ita ꝙ de facili potuiſſet inſtrumentum ſurripere:et non preſumitur liberatus niſi ꝓbet inſtrumentũ ſibi redditũ a creditore. caſus eſt in l. vnica §.ſꝫ ne fur ãdi.C.de lat lib. et hoc ſiue penes debitorem reperiatur. ſiue penes creditorem qꝛ ita potuit domeſticus cancellare apud creditorem:ſicut ſubtrahere:quamuis gloſ.in dicta.l.poſtꝗ̃ dixerit contrarium:quia ſecus ſi apud creditorem reperiatur.que tamen reprobatur a ſcrib.ꝛ precipue ab Angel.ibi approbata glo. in l ſi chyrographum ff.de proba. Aut non erat domeſticus creditoris:ꝛ tũc liberatus preſumitur niſi probetur cõtrarium. Et ita intelligitur. l.ſi chyrographum.ff.de proba et.l.fullo.§.fina.ff.de fur. et.l.qui tabulas.et.l.qui tabularum eo.

¶ Itẽ ſi cõtineatur in litera contractus ꝙ fundus ſitus eſt in iuriſditiõe talis loci an p hoc preſumatur eſſe illius iuriſditionis vide Cy.et glo.l.optimã.C.de ꝯtrahen.ſtip.ꝛ l cum aliquis.C.de iure deli.c.illud.de preſum.

4 ¶ †Itẽ an bona que acquirit officiarius preſumantur acquiſita de bonis fiſci.no l.defenſionis facultas.C.de iur.fiſci.libro.x. Quid de viro eccleſiaſtico notatur in auth. licentiam.C de epiſ.et cle.in auth. de eccleſiaſticis titulis §.interdicimus.col.ix.ꝛ potiſſime ſi nõ fecerit inuentarium.vt l.ſi C.de hiſde.cle.qꝛ contingit §.illud.ꝛ cetera de reli.do. Quid de vxore.not. l.quintus.ff.de do.inter virum et vxo.et.l.etiam C.eo.titulo. Quid de filio ſa.l.cum nõ ſolum in principio.C.de bo.que lib.in prĩc.in l. per quas perſo.no.acqui.l.ſi tutor poſt pubertatem.ff.de tu. Bartho.dicit quod in filia preſumitur ex bonis patris ad euitandum ſuſpitionẽ turpis queſtus:vt l.quintus.ff.de do.inter vi.ꝛ vxo. In filio ceſſat hec ratio:et ideo eſt recurrendũ ad cõiecturas.vt not.l. cum oportet.de bo.que liber.

5 ¶ †Item mine pcedẽtes ꝛ de recenti inducunt preſumptionẽ vt not.l.vnica.C.ſi quis impe.maledi. ꝛ l.fin.de he.in.ꝟ.idem de eo qui erũt de domo gladio euaginato in qua iacet occiſus:vt.l ſi.alleg. Bar.l.i.in prin.ff.de fur.idẽ de re furtiua penes me inuenta: vt ibi no.ꝛ l.i.a ciuilẽ.C.de furtis.

Adde (inuẽta) An ſi res furtiua reperiatur apud

me an preſumer ſumpſiſſe. dic ex glo. et ſecundum Angel. et Joan. fab. in. l. iii ciuil. hic allegata re probata. ex ſi. pla. ibi. quod ſi ſolitus ſum talia exercere eſt preſumptio contra me alias non eſſem ſuſpectus ex eo q penes me reperiretur. Et hoc inſequuntur doct. ſecundum Jo fab. ibi.

¶ Item ſi reperiatur mane mortuus iacēs antē oſtiū domus tue preſumptio facit contra te: vt no. Bar. l. ediles. ff. de via publi.

¶ Item qualiter et quando in criminibus fama inducat preſumptionem et quid preſumatur ex bona vel mala conuerſatione: not. Bart. de minore. §. plurimū. ff. de queſtio. et ibi agitur de fama publica.

6 ¶ Itē venditio facta cū pacto reſolutorio cenſetur facta in fraud. vſurarū ſaltē his concurrētibus. Primo ſi emptor cōſueuit eſſe vſurarius et tales contractus facere. Scdo ſi res fuerit empta minori et potiſſime vili pretio. Tertio ſi pactum inſeratur in contractu vel fiat de propinquo: vt. c. ad noſtrā. de emptio. et vendi. ſumitur enim aduerſus emptorem ex quo ea facere conſueuit: vt. l. vniuerſorum. ff. de pig. act. l. qui ſemiſſes. §. j. ff. de vſuris. et etiam ex modicitate precij: vt. C. māda. l. per diuerſas. l. cum hi. §. modus. ff. de tranſact. et illud quod fit incontinenti preſumitur eſſe precogitatū. l. lecta. ff. ſi cer. peta. not. in aut. minoris. C. qui da. tu. poſ. ſi ventri. §. ſi. ff. de priuile. cred. Eſt et alia preſumptio ſi venditor cōfitetur habuiſſe partem precij. iuxta not. per Barto. l. poſt contractum. ff. de do. gloſ. et

7 Cyn. l. iij. plus va. qd agitur † hinc eſt q permutatio facta preſumitur fraudulēta ſi ille qui tradidit rem alteri de proximo eam recuperauerit: idem in teſte familiari quē dominus recuperauerit (incontinenti) lato teſtimonio: ſicut dicit Cyn. l. etiā. C. de teſti. fa. l. vir mulieri. ff. de dona. inter vi. et vxo. c. ij. de reñ. libro. v

Adde (incontinenti) quod ſi incontinenti lato teſtimonio dominus recuperauerit familiarem preſumitur in fraudem feciſſe. pro quo Angel. in dicta. l. etiam alleg. text. in ar. in. l. ſi ventri. §. i bonis. ff. de priuileg. credi. Tamē ipſi familiares poſſunt induci in teſtes ſi iudici videatur q ſint bone fame et conditionis ſecūdum Innoc. in. c. in literis. vbi eſt tex. forma. in ſi. extra de teſtibus. Ratio poteſt eſſe euidēs: quia nō eſt preſumendum nec veriſimile hominē bone fame velle aliquid dicere quod eſſet reprehenſione dignum. do tibi glo. inauditam et ſingularem in. l. tirio. in verbo actiones hic et erat homo et cetera. in fine. ff. de condi. et demon.

¶ Item ſi fuerit conuentum vt vſq ad certos annos venditor nō poſſit rem reemere: vt cap. ad noſtram. alleg.

¶ Item propter inimicitiam defuncti et amicitiam ſeu familiaritatem illius qui commiſit homicidium preſumitur alter eſſe conſcius. vt not. lege ſi ventri. §. eorum. ff. de priuileg. credi. l. ſi quis poſt hac. C. de bon. dāna. et. l. poſt contractum. ff. de dona. et maxime ſi locuti ſunt ſimul in loco ſecreto et de recenti ante caſum: vt ibi nota.

¶ Item ſi accepi mutuo pecuniā et feci poſteq et de proximo expen-

tas mihi neceſſarias vel vtiles p̄ſumit me feciſſe de mutuata pecunia:alias:ſecus vt no. l.ſi vetri. §.eorum.ff.de priuile.cre.

¶ †Item quis nō preſumit mortuus ex vulnere in multis caſib⁹. Primo ex relatiōe phyſicorum.vt l.ſignificaſti.de homicidio.et notat Bart.ibi.l.fin.ff.ad legem corneliam.de ſica. Secundo ſi ſupuixerit longo tempore et hoc pendente operatus eſt:⁊ ſi vulnus nō erat letale ſeu mortiferū no.c.ij. de cle.percuſſo.c.ad audientiā. de homi.(⁊ glo.l.vnica)C.de emē. ſer.not.ſuper hoc que dicit Bart. l.qui cedem.prope fi.ff.ad.l.corñ. de ſica.Ex modo tamen ⁊ qualitate percutiendi preſumitur anim⁹ ⁊ voluntas:vt no.l.qui iniurie.ff. de fur.

Adde (Et glo.l.vnica) q̄ iſtā glo.reputat ſingula. Angel.ibi.nec eſſe alibi:q̄ ſurgens ⁊ ambulans poſt triduū a tempore vulneris illate non preſumit ex tali vulnere mori ſi moriatur:⁊ iſtam glo.dicit eſſe bonā Jaſon in.§.finali.inſtititu.de his qui ſunt ſui vel.in addi.ad criſtofo.por.in additione incipien. Adde q̄ hodie tamen iſtud procedebat ſecundum legem Moſaycam vt ibi dicit glo.Sed in foro contētioſo tam canonico q̄ ciuili nō ſufficit licet poſt triduum deambulet:ſed ſi poſt.xl.dies deambulet tunc non preſumitur mori ex tali vulnere:quia nullus vulneratus ſm ſnīam medicorū poteſt viuere ex vulnere vltra.xl.dies:et ſi poſt xl.dies decedat potius dicit̄ mori ex negligentia q̄ ex percuſſione. Nam in iſtis ſtandum eſt ſententie medicorum.tex.eſt no.in.l.ſemel.de re milit.li.xij.C.Et ad illud facit.l.q̄ occidit.§.fi.ff.ad.l.aquil. vide licet q̄ non debeat puniri de occiſo ſi poſt mo.iat.vide Angel. in.d.l.x ni hic allc.de emē.ſeruo.

¶ Item quando quis p̄ſumitur mortuus no. Cy.in auctē.hodie. C.de repu.Bar.l.de minore.§.plurimum.ff.de queſtio.

¶ Item ſi vnus ex fratribus poſſideat bona communia altero fratre mortuo ſine heredibus nō preſumitur hoc facere vt heres defū cti:niſi alias conſtet de eius animo:vt.l.duo fratres.de acqui.hered.not.ioan.an.i addi.ad Spec. titu.de iud.§.ſequitur videre.

9 ¶ †Item interdum fuga inducit ⁊ operatur magnam preſumptionem ⁊ tantā q̄ crimē habet̄ quaſi pro confeſſo:vt pote ſi reus effracto carcere vel fracto arreſto(effugiat)poſtq̄ notificatum fuerat ei crimen vel delictū ⁊ maxime: ſi arreſtat⁹ fuerat ou cas attaint vt not.l.in eos.cum gl.ff.de cuſto. re.fac.l.impuberibus.§.preterea. ff.de ſuſpe.tu.l.locorum.C.de omni agro deſer.l.xj.qualiter aut ex fama inducat preſumptionē no. l.admonendi.ff.de iu.iur.l.in bone fidei.C.eo.tit.⁊ de p̄dictis no. l.de minore.§.tormenta.ff.de queſtio.l.ſi libertus.ff.de bo. liber. auct.de exhibē.reis.§.ſi vero.collatione.vj.

Adde (effugiat)q̄ ſi damnat⁹ ad mortē exeat carceres peccat mortaliter niſi ex iuſta cauſam damnatus eſſet vel forṫaſſis p falſos teſtes ſecundum Jaſon.in repetitiōe.l.admonendi.col.lxvij.ff.de iureiu.per gl.in .l.violentam.in cle.paſtoralis.de re iud.pro quo eſt gloſ.in.c.

ius gentium.l.j.dic.

10 ¶†Item ⁊ qualitas perſone inducit preſumptionem non modicam que etiam apparet in geſtu ⁊ habitu: vt no.l.iij.§.diuus.ff. de teſti.l.iiij.C.de proba.l.ob.qui natura.§.fi.ff.de nego.geſt.

¶De iureiurando.

¶Summarium.

1 ☞Iuramentum ſequitur perſonam iurantis.
2 Iuramentum an locū habeat in criminalibus vel matrimonijs.
3 Clericus an compellatur iurare aut teſtimonium ferre coram iudice laico.
4 Heres preſumitur ſcire tenorem teſtamenti.
5 Iurans ſoluere certa die an non ſoluens ſit periurus.
6 Iuramentum teſtis poteſt de cōſenſu partium remitti.
7 Iudex poteſt ſine ſcriptis ferre ſententiam.
8 Iuramentum calumnie an poſſit per procuratorem preſtari.
8 Iuramentum calumnie petitur vſq ad ſententiam incluſiue.

1 Iuramētum† eſt perſonale: ⁊ ideo heredi non eſt opus diſpenſatione cap.veritatis. de iureiur. ⁊ ibi per Inno.

Adde (Iuramentum) ꝙ iuramentum eſt maximum remedium litium expediēdarum.l.j.ff.eo.Et alibi dicitur ꝙ omnis controuerſie finis eſt iuramentū vt.c.⁊ ſi chriſtus.extra de iureiu.quo ad preſentē materiā vide gloſ.in ſumma.xxij.q.j. que ponit quid ſit iuramentum: quid iurare: que ſint cauſe inſtitutiōis iuramenti.Et dicit vnum ꝙ iurare eſt aliqd deo teſte dicere.Adde pro preſenti materia ꝙ iuramentum ſacramentum ⁊ iuſiurandū ſunt ſynonima.Abb.in rub.extra eo.De effectu iuramēti.vide plene Iaſ.in.§.

¶Item ſi quis poſtulante.inſtit. de actio. Qualiter periur9 puniatur vide iaſ.in.l.ſi duo.§.fi.ff.eo.⁊ Bal.in.l.ij.C.eo.ti.⁊ ibi p Sali. Et an periurium ſit ſemper mortale peccatum vide beatum Thomā in.ij.ſecunde.q.xcix.arti.ij.⁊.iij.

2 ¶†Itē an in criminibus ſit locus dilationi iuramēti.Barth.ad plenum.l.marit9.ff.de queſtio.Quid de cauſa matrimoniali: ⁊ que veniūt conſideranda ad hoc ꝙ iudex deferat iuramentum.no.l.bone fidei.C.de iu.iu.

¶Item deus non facit differentiam inter ſimplicem promiſſionē ⁊ iuramentum.xxij.q.v.c.iuramēti.Et idem eſt venire contra promiſſionem ſicut contra iuramentum vt.c.peruenit.⁊ ibi.no.de fideiuſſorībus.

¶Item vtrū pro facto negatiuo ⁊ quod nequit ꝓbari poſſit deferri iuramentū not.Cynus.l. in contractibus.§.illo.C.de non nume. pecu.⁊.c.j.de confe.ſ.libro.vj.

¶Item an cōtractus de iure reprobatus valeat virtute iuramenti.not.Bart.ad ple.l.ſi quis ꝓ eo. ff.de fideiuſſoribus.

¶Item vxor petens dotem ſibi reſtitui tenetur iurare ꝙ nihil ſurripuit de bonis viri ſui vt no.glo. l.ij.ſuper verbo iurata fide.C.quādo ⁊ qui.quar.pars ⁊c.lib.x.

3 ¶†Item cleric9 ſolutus vel ille qui eſt infra ſacros ordines nō cō-

pellitur ferre teſtimonium coraʒ iudice laico nec iurare de calumnia abſq; licentia ſui ordinarii vt c.j.de iura.calum.in fi.attamen ſi ſit actor preſtabit iuramentum calumnie et veritatis ſi ei defera tur: alias reus eſſet abſoluēdus. Et forte quod dicit in actore ideʒ in reo eo q non declinauit forum iudicis: et hoc cum agitur perſonaliter quia in actione reali aut poſſeſſoria et potiſſime rei immobilis de hoc non eſt dubitandum.

4 ¶ †Item ſi legatari⁹ deferat heredi inſtituto iuramentum heres tenetur iurare aut legatum ſoluere vt.l.fi.C.de fideicom.quia ipſe ſcit aut ſcire tenetur tenorem teſtamenti et.l.manifeſte turpitudinis.ff.de iureiuran.loquitur in illo qui ſcit aut ſcire debuit veritatem: ſec⁹ ergo in illo qui venit ab inteſtato vel alio qui habet iuſtā ignorantie cauſam. pro quo facit l.marcellus.§.j.ff.rerū amotarū.

¶ Item actor petens res plures in eodem proceſſu de quibuſdam poteſt deferre iuramētū de aliis offerre ſe probaturum: vt.l.de rebus.ff.re.amota.et ibi.no.

¶ Item ſi quis agat vt contract⁹ munitus per metum ſeu violentiā annulletur ſeu reuocetur audit etiam ſine diſpenſatione dato q interuenerit iuramētum. de hoc not.c.Abbas.et c.ad audientiam. de his que vi me.cau.fiunt.et c.ſi vero.de iu.iur.

¶ Item ſi detur commiſſari⁹ ad recipiendum partis iuramentū/ cuius expenſis fit not.l.generaliter.in.fi.C.de re.credi.

5 ¶ †Item ſi quis iurauerit ſoluere certa die an creditor poſſit terminum prorogare: et ſi non ſoluerit ad terminum prorogatum an ſit (periurus) no.Bar.l.j.ff.de no. ope.nū.Innocen.c.preterea ſecūdo.de appellat.l.ſed et ſi manente.ff.de preca.l.celſius.ff.de arbi.

Adde (periurus) q ſi die deſtinata ſolutioni creditor cui ſiēda erat ſolutio eēt excōmunicatus tunc debitor creditori excommunicato nō ſoluēs non incurrit periurium.facit ter. ſolēnis in.c.j.hic finitur lex in fen. pro quo allego tibi glo.rotundaʒ in.c.nos ſanctorum.xv.queſtione.vj.

¶ Item ſi procurator iurauerit de calūnia/pars aduerſa poteſt requirere vt dominus ſu⁹ veniat iuraturus in propria.et de hoc no. l.cum iudices.§.ſi autem abſuerit.C.de iur.calum.

¶ Item qualiter falſum affirmātes in iudicio et cum iuramēto puniantur notatur.l.iuſiurandi.C. de re.credi.

¶ Item ille ex litigatoribus qui recuſat iurare de calumnia perdit cauſam ſuam: vt no.p realle.l. cum iudices.§.q ſi actor.

6 ¶ †Item ſacramentum teſtis poteſt remitti de conſenſu partium vt.l.j.ff.de ſeruis.l.ij.§.ſʒ quia.C. de iura.calum.Iuramentum vero calum.poteſt omitti ſʒ non remitti: vt.§.ſed quia.ca.alle.ſecus de iure canonico.vt no.Jo.and.c. de cauſis.de offi.dele.ſed q poſſit omitti videtur eſſe tex.ca.ij.de iuramē.calū.lib.vj.Et idem tenet Bart.l.de pupillo.§.ſi quis nouū. ff.de no.ope.nuncia.Similiter libellus poteſt obmitti ſed non remittitur.vt not.gl.et Cy.in auten. offeratur.C.de lit.con.

7 ¶ †Item iudex poteſt pferre ſententiam ſine ſcriptis de conſenſu partium

partium. nota.l.ij.C. de ſenten.
ex periculo recitan.ꝛ hoc no.Bar
to.l.quoties.C.de priuile.ſchola.
lib.xij.

¶ Item ſi adultus ſine curato=
re cõtrahit ꝛ iurat non venire ꝯ:
an poſſit reſtitui.no.in aut.ſacra=
menta puberum.C.ſi aduer.vẽd.
quid de ipubere.ꝛ q̇d ſi pubes iu=
rat non venire contra: quid i do=
natione.q̇d in liberatione admi=
niſtrationis tutele ſua facta tuto
ri quid in iudicio ſi iurauit nõ ve=
nire contra proceſſum. not.ibi=
dem Cy.

¶ Itẽ ſi iuramẽtũ fuerit delatũ a
parte parti et extra iudicium ſi
preſtitũ fuerit valet:ſinautẽ non
fuerit iuratũ admittiẽ penitẽtia
puta quia tunc voluntarie ſuſci=
pit ꝛ deferẽ vt.c.ſi.de iu.iu.l.ma=
nifeſte.ff.eo.ti. Si vero in iudicio
ꝛ lite iam inchoata ſi pars acce=
ptauerit ꝛ offerat ſe iuraturã nõ
admittitur penitentia: ſinaũt pe
tat dilationẽ ad ſe aduiſandum:
tunc admittitur penitentia:vt iu
ramẽti delatio faueat vtriq꜠ par=
ti.de iure forte ſecus ꝛ ſuper his
vide q̃ not.c.ſi.alleg.l.j.C.de iure
iur.l.admonendi.ff.eodem titu.ꝛ
bene facit tex.cũ glo.l.nõ erit.§.
ſi.cum.l.ſequen.ff.de iure iu.vult
inde conſuetudo contra vt com=
muniter iſequimur iura digeſtoꝝ
ꝙ in iudicio pars debet ſuſcipere
delatũ iuramentum vel referre
iuxta.l.manifeſte all.l.iuſiurãdũ.
ff.eo.titu.idem ſi ſint plures con=
ſortes qui ſunt vel debẽt eſſe cer=
ti de facto de quo q̃ritur:ſecus ſi
alter ipſoꝛuꝫ nõ eſt nec debet eſſe
certus vt q꜠ heres vel al's: ꝛ ſuꝑ
his vide Bar.l.marcel.ff.re.amo.
l.lex coꝛne.§.hac.lege.ff.de iniu.

Cy.l.iij.C.de iureiuran.

8 ¶ †Item iuramentum de calũ=
nia põt p̃ſtari ꝑ ꝓcuratoꝛẽ habẽtẽ
mãdatũ in literis ꝓcuratoꝛijs iu
rãdi de calũnia:q̃uis mãdatũ ſit
generale in oib⁹ cauſis motis ꝛ
mouẽdis/ꝛ ſufficit de cõſuetudi=
ne q̇cq̇d dicat Bar.l.ſi q̇s op⁹.§.
ſi alieno noie.ff.de dã.infec.facit
ꝓ cõſuetudine.c.ſi.de iura.ca.li.
vj.cle.nõ põt. de ꝓcur.vide q̃ ſcri
pſi ſupra de ꝓcu. Si alieno. et ibi
not. qñ procuratoꝛ debeat iura=
re de veritate.

9 ¶ †Item ſi ſit omiſſum iuramen
tũ calũnie nunq̇d pars ante ſen=
tentiã poſſit petere vt iureẽ de ca
lũnia.not.l.ꝛ cũ iudices.C.de iur.
calum.in.vij.queſtio.

¶ Item ſi ille qui conuenitur in
actione reali ꝛ petũt garandum
qui recuſauit garandiam ſcit au=
tem reꝫ eſſe actoꝛis vtrum impu=
ne poſſit iurare de calũnia.not.l.
p̃real.cum iudices.in.ix.q.

¶ De confeſſis.

¶ Summarium.

1 ☞ Confeſſio malefactoꝛis an
complicibus noceat.
2 Cõfeſſio meticuloſa an ſit valida.
3 Confeſſio ſine cauſa an obligatio
nem an liberationem inducat.
4 Confeſſio quibus medijs ſuũ ple
num ſoꝛtiatur effectum.
5 Cõfeſſio erronea an ꝛ qñ p̃iudicet
6 Cõfeſſio tutoꝛis procuratoꝛis vel
aduocati an p̃iudicet pupillo do=
mino vel parti.
7 Cõfeſſio criminoſi in toꝛturis an
valeat.
8 Cõfeſſio extraiudicialis q̇d opeẽ.
9 Confeſſio viri de dote recepta an
ꝛ quando ſit valida.

1 SI delinquens detē-
tus in carcerem et
queſtionatus † con-
feſſus eſt crimen in
aliquos ſibi eſſe (cō-
plices) an iſtud eis
noceat vel preſumptionem indu-
cat. no. Cy. l. vnica. C. de confeſſis
& tertiis & glo. c. j. eodem titulo in
anti. & ibi no. Et de conſuetudine
nemo pōt puniri criminaliter ad
mortē vel mēbri mutilationē: ni-
ſi fuerit victus & cōfeſſus: & ſuper
hoc no. que dicit Bar. l. cōſtitutio-
nes. ff. de appel. & oportet q̄ cōfi-
teatur in iudicio corā populo no.
glo. l. j. ff. de cuſto. reo. l. ſi quis in
2 ea. C. eodem titu. † Confeſſio vero
facta in carcere & metu tormēto-
rū nō ſufficit vt. l. q̄ in carcerē. ff.
q̄ me. cauſa. no. i. l. capite quinto.
ff. de adulteriis. in prin. Et quan-
do dicat̄ cōfeſſio fuiſſe facta me-
tu tormentorum no. Bar. l. diuus.
ff. de queſtio. in princ. Illi enī q̄ de
ſe confeſſus eſt non creditur ſup
alterius crimine et confeſſi ſuper
aliorum conſcientia interrogari
non debent: vt ibi no. & c. veniēs.
de teſtibus.

Adde complices q̄ regula-
riter nemo debet ſu-
per aliena cōſcientia inquiri. l. fi.
C. de accu. Limita nō procedere i
caſibus vt ibi per gl. Nota tamē
q̄ in illis caſibus ad dictū iſtius
cōfitētis alter non debet ſubiici
tormentis: eo q̄ tortura eſt pena
nō modica vt Panor. c. j. de confe.
vbi vide per eū. vnde aduerte q̄ a
tortura non eſt incipiēdū. l. j. ff. de
queſt. Octo enim precedere debēt
torturam que enumerat Hippo.
de marſi. i. l. j. col. ff. de queſti. Pri-
mo debet cōſtare iudici quod de-
lictum propter quod vult inquirē-
re eſt commiſſum. Secundo de-
bent precedere indicia ſolenni-
ter percepta. Tertio requiritur
q̄ detur accuſato vel inquiſito co-
pia indiciorū cū termino cōpetēti
ad illa purganda. Quarto requi-
rit̄ q̄ non ſint alie probationes ni-
ſi ipſa tortura. Quinto requirit̄ ſi
ipſe carcerat⁹ ſit accuſat⁹ q̄ accu-
ſator petat a iudice ipſā torturā
ſibi inferri: ſecus in inquiſitione.
Septimo requiritur q̄ iudex ipſe
per ſe non per notarium exami-
nauerit teſtes ſup indiciis. Octa-
uo requiritur ſi reus eſt minor q̄
iudex det ſibi curatorem.

3 ¶ † Itē cōfeſſio facta & ſine cau-
ſa nō valet ad obligādū: ſecus ad
liberandum. l. palam. §. inique. ff.
ff. de excep. doli. no. l. cum falſa. i
prin. C. de iuris & facti ignorā. nec
valet etiā ad trāſferendum domi-
niū vel poſſeſſionē rei immobilis
no. l. cum falſa allega. niſi eſſet fa-
cta in iudicio: & ſecuta ſnia. valet
etiam ad probationē. & operatur
numerationem vt ibi not. & l. pu-
blia. i fi. ff. de poſ. l. fi. C. ad leg. fal.

4 ¶ † Item que requirantur vt cō-
feſſio habeat ſuum plenum effe-
ctum. not. glo. c. fi. de confeſſis. et
Cy. l. vnica. C. de confeſſis.

¶ Item recuſans iurare de calū-
nia vel de veritate habetur pro
cōfeſſo. vt not. l. creditor. §. iuſtus.
ff. de appel.

¶ Itē an confeſſio cedentis no-
ceat ceſſionario. vide Cy. l. ſi dele-
gatio. C. de noua. ſpe. & Jo. An. in
tit. de ceſſio. acti. §. j. verſiculo ſed
nunquid ſola confeſſio cedentis
&c. in. j. col.

¶ Item ſponte confeſſus crimē
habetur pro iudicato: & in caſu

mortis vel mutilationis nulla p̄fert ſententia i patria cōſuetud. pro primo dicto. no. Cy. l. vnica. in princi. in. ij. & vij. q. C. de confeſſis. Bar. l. creditor. §. iuſſus. ff. de appellatio. requiritur tamen perſeuerantia ſaltem in iudicio iuxta no. l. diuus. in prin. ff. de queſtio.

¶ Item ſi teſtator cōfeſſus. eſt in ſuo teſtamento ſe debere cētū libras ticio: ſi reconualeſcit & neget nunqd poteſt: & an ſtandū eſt cōfeſſioni: no. Cy. l. generaliter. C. de nō nume. pecu. &c.

5 ¶ †Itē quādo cōfeſſio erronea emiſſa in iudicio vel econtra noceat. Bartho. l. nō fatetur. ff. de cōfeſſis. dicitur erronea quādo fit ſine cauſa ad obligandum que nō valet & maxime i ſcriptura: vt no. glo. & Bart. l. palam. §. circa. ff. de doli excep. niſi ſit conditionalis q̄ depēdeat ex facto: q: ipletio cōditionū habetur pro cauſa: vt. l. a ticio. i prin. & ibi Barto. ff. de verbo. obligatio. Et an confeſſio indiſcreta vt ſine cauſa valeat et p̄bationem inducat. not. l. non epiſtolis. C. de p̄batio. plenius (l. generaliter) in. j. queſ. & ſeq. C. de nō nume. pecu.

Adde (l. gn̄aliter.) ibi Ioānes fa. i ſuo breuiar. q̄ eleganter hāc materiam ptractat in. ij. queſtione.

6 ¶ †Itē cōfeſſio tutoris p̄curatoris vel aduocati emiſſa in iudicio & in lite ſine cā que coram iudice ventilatur nocet pupillo & parti & potiſſime p̄ſenti & nō contradicēti q: in iudicijs (q̄ ſi ꝯtrahimus.) Et ſuper hoc vide Cy. l. vnica. C. de ꝯfeſſ. q̄d de minore ſine auctoritate tutoris aut curatoris. Cynus. l. j. C. de cōfeſſis Bar. l. certū. §. ſed an ipſos. ff. eo. titu. Cy. l. cū & iudices. §. qd̄ obſeruari. in. j. op. C. de iura. calum.

Adde (quaſi cōtrahimus) textum vulgarem & tritum in. l. licet. §. idem ſcribit. de pecul. ff.

7 ¶ †Itē in proceſſu criminali debet notarius ſcribere q̄ talis exiſtens in carcere vel extra in tormentis vel ante vel poſt confeſſus eſt &c. vt nota. Barto. l. diuus. §. quis vltra. ff. de queſtio.

¶ Itē ſola cōfeſſio vel ſcriptura i qua q̄s ſe alteri⁹ colonū eſſe aſſerit nō preiudicat nec ſtatum mutat niſi ſit alijs adminiculis probata ſcilicet diuina preſtatiōe: & niſi interuenerit ſtipulatio ꝯtractus & obligatio et cauſa probabilis ſeu iuſta nota. l. cum ſcimus. i principio. C. de agrico. & cenſi. lib. xj. et gl. l. ſe. que incipit cū ſatiſfacit. l. ad probationē. C. de libera. cauſa. l. liberos. & l. parentes. eodem titulo.

8 ¶ †Itē cōfeſſio emiſſa (extra iudiciū) quid operetur & an requirat cauſam & ptis p̄ſentiā: & q̄d illa q̄ fit in vltima voluntate no. l. generaliter. de non nu. pe.

Adde (extra iudiciū) vtrū confeſſio criminoſi extra iudiciū ſit ſufficiens ad torturam licet q̄ſtio hic nō bene cadat tamē hic tanq̄ i loco peregrino breuiter determinabitur. & dic breuiter q̄ ſic. de hoc eſt gl. no. ſecundum Ange. in. l. capite. in verbo quod adijcitur hic quod prodes ad iudicium &c. de adulterijs ff. ſi tamen confitens tortus negat: illa cōfeſſio nō operatur. Et de omnibus effectibus extraiudicialis confeſſionis vide per ex

dem Angel.in.l.ſi confeſſus.ff.de cuſto.reo.

9 ¶ †Item ſi vir confeſſus eſt dotē ſibi fuiſſe ſolutā iſta confeſſio non valet in preiudicium prioris creditoris:q: preſumitur fraudulenta:vt no.Cy.in.aut.ſed iam neceſſe.in ſi.C.de do.ante nup. Sed an valeat in preiudicium heredū. ab inteſtato.refert aut iſta confeſſio fuit facta per virum eo tempore quo erat ſanus corpore et valet potiſſime ſi conſtet de dotis promiſſione: aut ipo exiſtente i lecto egritudinis et valet etiā de iure vt no.l.generaliter.⁊ meli⁹.l.in cō tractibus.in.§.j.C.de non nume. pecu.ſed de conſuetudine: eo q: non poteſt teſtari niſi de quarta parte bonorum ſuorum deducto ere alieno ſi iam legauerit vel aliter diſpoſuerit de quarta predicta demum confeſſio emiſſa ad obligandum non eſſet forte valida:quia preſumitur in fraudem conſuetudinis hoc in teſtamento adieciſſe iuxta.l.qui teſtamentum.⁊.l.patronus.cum ſua glo.ff. de probatio.facit.l.cum quis decedens.§.penul.ff.de lega.iij.Secus forte i cōfeſſione emiſſa ad liberādū ſi vt confitetur de precio rei per ipſum vendite ſibi fuiſſet ſatiſfactum:⁊ hoc tangit glo.l.qui teſtamentum.alleg.ſuper his.Uide Joan.and.titu.de dona. inter vi.⁊ vxo.§.j.in additionibus ſuper ſpe.⁊.§.ſi.in ṽ.ſed pone marit⁹ ⁊c.

¶ De preſcriptionibus.

¶ Summarium.

1 ☞ Actio quelibet preſcribitur ſpacio.xxx.an.
2 Preſcriptio quid ſit.
3 Res fiſci quāto temporis curſu preſcribantur.
4 Preſcriptio cōtra defunctum inchoata quomodo cōtinuetur contra minorem.
5 Res dotalis preſcribit curſu.xxx. annorum.
6 Hypoteca competens creditori cōtra debitorē preſcribit.xxx. an.
7 Proceſſus coram incōpetenti iudice inchoatus non interrumpit p̄ſcriptionē hypotece inchoatā.
8 Preſcriptio non currit aduerſus ius facultatis.
9 Jus non ſoluendi decimas non preſcribitur.
10 Laicus non preſcribit cōtra eccleſiam parochialem.
11 Jus piſcandi an preſcribatur.
12 Conuentio partium an poſſit impedire preſcriptionem.
13 Juriſditio quanto temporis curſu preſcribatur.
14 Uectigal an poſſit preſcribi.

1 Primo ſciendū eſt q· in patria aluernie conſuetudinaria eſt vna ſola preſcriptio ſcz.xxx.annorum qua mediāte omne ius ⁊ omnis actio p̄ſcribitur aduerſus omnes exceptis his qui ſunt i pupillari etate vel impediti agere impedimento iuris:ſicut ſunt ſi.fa.furioſi ⁊ mēte capti. Sūt caſus alij in q̇bus non currit preſcriptio de iure qui notantur.c.cum non liceat.de preſcriptio.⁊ ſi de facto currat p̄ſcriptio de facili pōt obtineri releuamentū. Si enim eſt aptus preſcribens ſuſceptiuus patiens ⁊ medium conueniens ex his reſultat preſcriptio congruens.

Adde (preſcriptio) quid ſit de hoc per gl. in ſumma. xvi. queſti. iij. que ponit diſtinctionē. dic tamē aliter ꝙ ibi. Quod preſcriptio eſt quoddā ius ex tpe congruens auc. legum vim capiēs penam negligentibus inferens: ⁊ finē litibus imponens. Panormita. in rub. eo. de preſcrip. ſed queritur vtrum preſcriptio ſit contra ius naturale? dicendum ꝙ ſic: q2 eſt contra illam rationalem naturam neminem debere cum aliena iactura locupletari. l. nā hec. ff. de condic. indeb. Contrarium tenet Joan. and. ⁊ bene ſup regula poſſeſſor. de regu. iu. in. vi. nam infert penam negligentibus ⁊ finē imponit litibus quod eſt rationi naturali congruum: quare dic poſt pano. in rubri. ꝙ nec ex toto recedit a iure naturali nec ei in totum deſeruit. de materia vide p ſe. in dicta regula poſſeſſor.

3 ¶ †Item de iure quāto tempore preſcribūtur res fiſci vel a principio. not. l. iam pridem. C. cōmu. de vſucap. l. competit. in principio. C. de preſcriptionib⁹. xxx. vel quadraginta annorum. vide infra. §. item ⁊ contra principem ⁊c.

¶ Item quādo emptor rei pupillaris poſſit ipſam preſcribere no. l. pro emptore. §. ſi a pupillo. et. §. ſeq. ff. p emptore.

4 ¶ †Itē quomodo ⁊ quādo currat preſcriptio contra minorem ſi fuerit contra defunctū inchoata nota. l. fin. C. in quibus caſibus in integrū reſtitutio neceſſaria nō eſt.

5 ¶ †Item ⁊ res dotalis pſcribitur. xxx. annis: ⁊ potiſſime ſi marit⁹ eſt ſoluendo qui tenetur vxori ad intereſſe. iuxta. l. ſi fundū. ff. de fundo do. Et idem forte de patre ad filium iuxta. l. j. de bo. ma. cum ibi notatis. Et pro vtiliori declaratione interdum dos cōſiſtit in pecunia numerata tūc ſine dubio pcedit preſcriptio dum tamen maritus ſit ſoluēdo quia: dos fuit pmiſſa vxori et per eam ⁊ ad cauſam eius marito competit actō ad exigendam dotē ⁊ ideo rē periculi ſui facit vt. l. ſi fun. alle. ⁊ hoc caſu currit preſcriptio contra virum. Si vero dos conſiſtat iure mobili idem quia ipſe tenetur ad eſtimationē: ⁊ cōmuniter res iſte dātur in dotem eſtimate. In reb⁹ vero immobilibus in quibus cadit affectio eſt mai⁹ dubium. Et ſi pſcriptio fuerit inchoata añ matrimonium currit preſcriptio ⁊ implet durante matrimonio ⁊ hoc ſi marit⁹ ſit ſoluēdo. vt ī pall. l. ſi fund. Idem forte ſi res fuerit alienata de conſenſu vxoris: ⁊ preſumitur conſenſiſſe ppter lapſum temporis. vt auc. ſiue a me. C. ad velley. l. ſi filius. cum ibi no. C. ⁊ c peti. he re. ſup hoc no. bene. c. pueniī. cum ſua gl. de emp. ⁊ ven. ⁊ pro hoc faciunt optime ea que no. i. l. etiam C. ſi tu. vel cu. inter. ⁊. l. iubemus nullā. C. de ſac. ſanc. eccle. Nō eīm eſſet eque puiſum mulieri recuperando eſtimationem a viro vel heredib⁹ ſuis: qō videtur iuri cōſonū pluſꝙ in minore: q2 hic pſat ſola viri deſidia ſeu negligētia.

¶ Itē ⁊ pro iſta parte facit. cōſuetudo ꝙ talis eſt ꝙ filia que eſt in patris poteſtate p matrimonium eximitur ⁊ tranſit in poteſtatem viri: ⁊ ſic hec poteſtas cōiugalis ē ſubrogata in locum poteſtatis paterne que impedit ⁊ obſtat preſcriptioni. vt. l. j. in fi. C. de an. exc. et ſuper iſtis vide Barto. l. j. §. hec

actio.ff.ſi qs teſt.li.eſſe iuſ. fue.

6 ¶ †Item et conſequenter etiam hypotheca que competit aduerſus debitorem tollitur .xxx.annis ex vi conſuetudinis ⁊ non minori tempore etiam aduerſus illū qui non eſt obligatus:vel heres obligatus rem poſſidet bona fide ⁊ iuſto titulo quod eſt contra.l.j.⁊.ij. C.ſi aduerſus cre.⁊ ea que not.in glo.l.cum notiſſimi.circa princip. C.de pſcrip .xxx.vel.xl.ann.ſufficit tamen ad interrumpendum preſcriptionem ꝙ creditor faciat adiornare debitorem corā iudice cōpetenti petitione inſerta in adiornamento et ꝙ ad diem obtineat defectum contra ipſum:vel ꝙ proceſſus ſcriptus remaneat in illo ſtatu.Si vero debitor obtineat cōgedium re integra habetur pro nō adiornato:⁊ expirat diligētia quia vltima mora nocet.Idem ſi creditor veniat via executionis:per hoc eniz interrupta eſt preſcriptio:dū tamen hoc fuerit parti ſufficienter inſinuatum.Uerūtamen ſi debitor faciat adiornare ſeruientem ⁊ obtineat defectum aduerſus creditorez executio reuocabitur ⁊ habebitur pro non facta.

¶ Itē ſubduci debet a curſu preſcriptionis temp⁹ quo fund⁹ fuit inundatus.Barto.l.iij .§.labeo.ff. de acqui.poſ.

¶ Item per lapſum.xxx.annoꝛuz preſcribitur cēſus ſeu queuis annua preſtatio/etiā aduerſus principem ⁊ eccleſiā etiā quocūꝗ priuilegio non obſtante:vt.l.plures apochis.C.de fide inſtru.⁊ ibi not.

7 ¶ †Itē adiornamentum factum coram non ſuo iudice aut coram iudice non competenti non interrūpit preſcriptionē:et potiſſime ſi adiornat⁹ declinauerit forū eius. Et ſuper hoc vide glo. c. ex tua. de purga.cano.ſecus ſi fiat corā ſuo iudice.Et ſimiliter fit interruptio preſcriptionis per ſolam executionem.vt no.l.ſicut.⁊.l.cū notiſſime.in.j.op.C.de pſcrip.xxx. an.de interruptione ciuili ⁊ naturali.no.Barto.l.naturaliter.ff.de vſucap.Cy.l.cum notiſſimi.§.ſed ſi quis.C.de preſcrip.xxx.annoꝛuz.

¶ Itē ad hoc ꝙ per ſolum adiornamentum interrūpatur preſcriptio oportet inſerere cauſam ꝓpinquā ⁊ remotā.Et ſi dicatur in adiornamento ex certa cā retēta declarari ⁊c.neceſſariū eſt vt inſeratur in defectu ſi obtineatur.Et quid ſi plura ſunt debita ex pluribus cauſis no.l.ſi ex multis .C. de anna.excep.

¶ Itez q̄nis emphiteota nō ſoluēdo cēſum ſeu annuā pſtationē lapſu.xxx.annoꝛum preſcribat cēſum vel preſtationis annue ſolutionē:nō tamē directū dominiuz niſi caſus euenerit:vel pceſſerit ꝯdictio:vt no.l.cōperit.⁊.l. male agitur.C.de preſcrip.xxx.anno.ſecus forte de cōſuetudine ſm qd directum dominium accedit cenſui ⁊ annue preſtationi.

¶ Itē ſi ſolū ſoluet ptē cēſus per xxx.annos preſcribit i reſiduo: vt no.Bar.l.ſi pri⁹.ff.de aq plu.arc.

¶ Itē nūqd pceſſus agitat⁹ ſup actione pſonali interrūpit pſcriptionē in actiōe hypothecaria:et nunquid creditor poteſt procedere per viam executionionis. no.l. ſi ex multis.alleg. C. de anna.excep.in.q.ſi.

¶ Itē ſunt aliqui dn̄i dicentes ſe hr̄e iudices ad cognoſcendū de cauſis appellationum.et ꝙ his

vſi ſunt.xxx.annis:nonne hoc pro:
bato ſufficiat ad preſcriptionem
no.Cy.l.ſi appellationē.C.de ap:
pel.r.c.venientes.de iu.iu.z forte
ſic de conſuetudine et potiſſime
ſi ita vſi ſunt publice ita q̄ domini
ſuperiores vel eoꝝ officiarij hoc
ſciuerint vel ſcire potuerint:iuxta
ea que tangit Barto.l.ſi publica:
nus.§.in omnib⁹.ff.de publi.z vec.
Contradicunt tamen aliqui q̄ in
caſu iſto ab omni preſcriptiōe ius
principis:z maxime ſuperioritatis
videtur exceptum:vt no.de capel.
mona.c.dilectus.§.itaq̄.facit.c.
cū ſatis.de offi.archi.z c.venien:
tes.alleg.de iureiur.
¶ Quando feudum preſcribatur.
no.Spe.in tit.de feu.§.quoniam
ſuper homagiis.z Joan.an.in ad:
ditionibus ſuper Spe.in ru.de p̄:
ſcp̄.in.q.pe.z fi.
¶ Item feci pactū debitori meo
de nō petēdo illud qđ debetur mi:
hi vſq̄ ad.xxx.annos nunquid cur:
rit cōtra me p̄ſcriptio.no.l.3 ma:
iores.in fi.C.de inoffi.teſta.z.l.vo:
lūtarie.in princi.C.de execu.tu.
¶ Itē an interruptio preſcriptio:
nis facta cōtra vnum ex tutorib⁹
noceat aliis z quid de principali z
fideiuſſore? no.l.cū quis.§.ſi quis
p eo.ff.de ſolutio.
8 ¶ † Itez aduerſus ius facultatis
non currit preſcriptio:aut ſaltem
ſi caſus nō euenerit.vt no.per cy.
l.voluntarie.C.de execu.tu.z Bar:
tolus.l.in filiis.C.de decurio.li.x.
vt pote ſi dominus ad quē ſpectat
alta iuſticia z tallia in quatuor ca:
ſibus filiam ſuam in matrimonio
collocauerit z ſteterit per.xxx.an:
nos q̄ talliā predictā nō exegerit:
z p̄nis p̄ſcriptio videatur habere
locū in caſu euento:z pro illa vice
tm̄ non tamē currit preſcriptio p
tempore futuro:z maxime reſpe:
ctu alioꝛum caſuū qui non vendi:
cauerūt ſibi locū:z hoc niſi preceſ:
ſerit contradictio que cum lapſu
tp̄is abſorbet vniuerſale ius dñi:
ſecus vero ſi ius collectizādi in ca:
ſibus predictis aut alias compe:
teret alicui iure cōſtituti vel titu:
lo ſingulari ſicut competit pluri:
bus habētib⁹ ſolū directū dñium:
q: vt dicūt aliqui illud ius tollit p
tacitum diſſenſum cum lapſu.xxx.
annoꝝ:z etiā dato q̄ duo aut plu:
res de p̄dictis caſibus nō euene:
rint:z vbi principale nō pōt p̄ſcri:
bi:nec etiā illud quod eſt acceſſo:
rium z econuerſo:vt.c.ſi diligēter.
in fi.de foro compe.c.pudētiam.
in fi.de of.dele.c.cum ex officij.de
preſcrip.
9 ¶ † Itē ſi alicui competit ius per:
cipiendi decimā:z hoc iure com:
muni vt curato in ſua parochia
vel alteri habēti decimā limitatā
ſeu gn̄alē in aliquo loco in quo fun
dus ſit⁹ eſt cōtra eū nō currit pre:
ſcriptio durāte tp̄e ſterilitatis:q:
ipſe nō poteſt cōpellere dñm fundi
ad excolendū eū:ſecus forte ſi ad
ſoluendum decimā eſſet expreſſe
obligat⁹ ex vi contract⁹ aut alias.
Et pari paſſu reſpectu illius cui
cōpetit ius percipiendi cēſum an:
nuum currit preſcriptio etiam tē:
pore ſterilitatis:quia ſemper cen:
ſus debet etiā ſi res puenerit ad
manū dñi iure moꝛtalie aut con:
fiſcatiōis.q: dñs directus pōt z dz
ipm requirere vt cenſum ſoluat vel
rem emphitheoticā extra manuz
ſuam ponat.Et p hoc facit illud
quod glo.dicit.l.ſi vſufru.nomine
ff.vſufru.quemadmodum ca.
10 ¶ † Item laic⁹ aduerſus eccleſiā

parochialem non poteſt pꝛeſcribe
re nec dicere ſe habere decimam
ex conceſſione ſedis aplice:ꝛ eam
teneat in feudū eccl'ie:ꝛ forte illi*
cui iure cōi decima pertinere de=
beat:vel niſi ea vſus ſit a tāto tpe
ꝙ non extat memoria de ꝯrio:nec
de pꝛincipio:vel forte ſi conſtet p=
terrā aut aliud eſſe ſubꝛogatū lo=
co decime:et pꝛeſcriptio in rebus
circumuicinis non tribuit ius nec
etiā ius decimādi in parochia in
noualibus vt .c.cum contingat.c.
tua nobis. de deci.ꝛ no.ho.c.dile=
ct⁹.de capel.mo.Cy.l.matrē.C.de
pꝛoba.ꝛ not.c.j.de pꝛeſcrip.lib.vj.
Secus aduerſus aliā ecclīam vel
laicū.Ex quo enim vſus eſt a tan=
to tpe ꝙ de pꝛincipio nō eſt memo
ria pꝛeſumitur ꝙ eā acquiſiuit an=
te concilium lateraneñ.vt no.pe.
de bella pti.l.placet.C.de ſa.ſan.
eccleſijs.ꝛ ſac.l.in finalibus cum
ſua glo.ff.ſi.regū.et no.per Joan.
and.c.j.de his que fiunt a pꝛelato
ſine conſenſu ca.

11 ¶†Itē an dominus vel pꝛiuatus
poſſit pꝛeſcribere ius piſcādi ꝛ ius
pꝛohibendi.videtur ꝙ non per.l.x.
ff.de vſucapio.vide contra .per.l.
iniuriarū §.ſi quis mecum.l.ſeq.
ff.de iniur.Et melius in.l.ſi §.ij.
ff.quod vi aut clā.quod intellige
verū in his qui pꝛohibiti acquiſiue
runt ante pꝛohibitionem iuxta.l.
quiſꝗ.ff.de diuerſ.et tēp.pꝛeſcrip.
ſecus in alijs vſus fuerit publice:
ita ꝙ omēs ſcire potuerūt:ꝛ iſtud
ſeruatur.

¶Itē ſi eccl'ia ti.legati vel alias
acquiſiuerit aliquam poſſeſſionē
mouentem de feudo aut cenſu do
mini ducis vel aliam rem allodia=
lem ſitam in ſua iuriſdictione ec=
cleſia poteſt compelli vt ipſam po
nat extra manū ſuā:veruntamen
ſi eccleſia poſſederit rē illam ſpa=
cio.xxx.annoꝝ dñs repellitur ope
exceptionis:ꝗuis reqrātur.xl.an=
ni ſm oꝛdinationes regias.

12 ¶†Itē ſi partes cōueniāt ꝙ nul=
lo tpe currat pꝛeſcriptio.Bart.te=
net ꝙ non valet cōuētio vt not.in
l.j.ff.de vſucap.ꝛ i.l.nēo.ff.de leg.
j.illud forte cū agitur de pſcri.do=
minij rei immobil'.ſecus in debiti
pꝛeſcrip.quia ceſſat publicū inter=
eſſe.In pꝛiuato vero requirit du=
plex pſcrip.vna contra;cōuētionē:
alia contra pꝛincipale.

13 ¶†Itē ad pſcriben.iuriſditionem
reqrit tm̄ tps ꝙ non extet memo=
ria de contrario:ſed ad extētionē
iuriſditiōis ſufficit longū tps.fac.
l.viros.C.de diuerſ.off.lib.xij.faci=
lius eñ extendit ꝗ de nouo acq=
ritur ar.l.pꝛiuatoꝝum.C.de iuriſ.o.
iud.ꝛ.l.j.ff.de iud.de cōſuetudine
non ſufficit lapſus.xxx.annoꝝum.

¶Item pꝛinceps pꝛo modica cā
pōt aduerſus pſcriptionē diſpēſa
re.vt no.Cy.l.ſi.C.de ſa.ſan.eccle.

¶Item citatio facta coꝛam arbi=
tro interrumpit pſcriptionem: vt
no.l.cū antea.C.de arbi.

14 ¶†Item vnus non ſoluens ve=
ctigal vel pedagium.xxx.annis:et
tranſiēs per locū vbi eſt leuari cō=
ſuetum ꝛ alijs ſoluentibus an poſ
ſit pꝛeſcribere:et quid iuris ſi ali=
quādo fuit exactum ꝛ aliquando
non.not.Bar.l.licitatio §.earum.
ff.de publica.

¶Item in pſcriptione q̄ cauſatur
ex poſſeſſione pꝛeſcribentis de iu=
re reqritur bona fides. ſic loquit
re.male fidei poſſeſſoꝛ.

Adde Barth.notabiliter vi
de in dicto.§.ſi viam
haben.ꝛ tibi faciet honoꝛē.de re.

in.li.vj.ſecus in ea que cauſatur ex deſidia ⁊ negligentia nõ petentis vt.l.ſequitur §.ſi viam habeã. ff.de vſucapi.c.fi.de preſcript.

¶De emptione ⁊ venditione.

Summarium.

1 Res dotales an poſſint vendi vel diſtrahi.

2 Contract⁹ permutationis in quo differat a contractu emptionis ⁊ venditionis.

3 Res vendita cum pacto reſolutorio an poſſit medio tẽpoꝛe per emptoꝛe alienari.

4 Emẽs a ſecundo venditoꝛe poteſt in defectũ ſecundi venditoꝛis primum ſummare de euictione.

5 Contractus dolo inductus non tenet.

6 Dimidia iuſti pꝛecij que dicatur.

7 Moꝛa facit quem teneri de periculo.

8 Habentes blada ⁊ ſimilia poſſunt tempoꝛe cariſtie cõpelli vendere.

9 Emptoꝛ victus an ſummato vẽditoꝛe teneatur appellare.

10 Venditio rei aliene an dominio ſu peruenĩẽte cõfirmetur.

11 Pater emens nomine filij an acquirat filio.

12 Venditio põt ſolo conſenſu perfici etiam ſine literis.

13 Venditoꝛ an teneatur pꝛobare rẽ venditam fuiſſe ſuam.

14 Venditoꝛ compellitur tradere rẽ venditam.

15 Vendens vnam rem duobus tenetur crimine falſi.

16 Emptoꝛi non tenetur venditoꝛ de euictione rei empte niſi denũciatione ipſi venditoꝛi facta.

17 Subhaſtatio ſolenniter facta eſt irreuocabiliter obſeruanda.

18 Pꝛelatus eccleſie non poteſt res eccleſiaſticas pꝛopꝛia autoꝛitate alienare.

1 Maritus ⁊ vxoꝛ poſſunt vendere rem dotalem: dum tamen vxoꝛ fuerit recompenſata in re equiualẽti et ſine fraude ita ꝙ eius conditio nõ fuerit facta deterioꝛ: et pꝛo hoc.l.ita conſtante.ff.de iure dot.et hoc ſequitur ꝙ res dotalis poteſt permutari ſi hoc ſit vtile mulieri: et hoc recitat Cy.in aut.ſine a me.in pꝛincipio.C.ad velley.facit.c.cum contingat.cum ibi not.de iu.iu.C.licet.eo.titu.lib.vj.

¶Item de iure mulier interdum poteſt alienare rem dotalem de viri conſenſu ſed non econuerſo: et que ſit ratio diuerſitatis.no.l.ſi pꝛedium in.j.op.C.de iu.do.

2 ¶†Item ſi aliquis permutauerit domum cum pꝛedio: et pꝛo pluri valoꝛe domus dominus pꝛedij ſoluere pꝛomiſit certã pecunie ſummam: an iſte contractus cenſeatur eſſe venditio ⁊ ficta permutatio.hoc communiter iudicatur ex pluris valoꝛe rei vel pꝛecij: vt verbi gratia ſi pꝛedium valeat iuſto pꝛecio decem ſcuta ⁊ pꝛecium ſolutum aſcendat tantum quatuoꝛ vel quinq ſcuta remaneat in finibus contractus: ⁊ dicatur eſſe pmutatio.ſed econtra.cenſetur eſſe venditio ita ꝙ contractus recepit vires et dominatur ab ea parte in qua pꝛeualet.ar.l.queritur.ff. de ſta.ho.et pꝛo hoc.l.ſancimus.§.j.C.de dona.⁊ no.Barto.l.ariſto.in pꝛincip.ff.de dona.Cy.l.cum te.C.de pact.inter emp.gloſ.et doc.c.ad queſtiones.de re.permu.Et hoc pꝛodeſt ſcire pꝛopter iura dominij directi ⁊ contractus.

¶ Item ⁊ dicitur contractus fictus et ſimulatus ſi fiat per modum permutationis. ⁊ paulo poſt vnus contrahentium rem quam tradidit certo precio recuperauit quia preſumitur excogitatum iuxta nota. per Barto. l. poſt contractū. ff. de don. l. j. §. que onerande. ff. qua. re. actio non daṫ. ⁊. de preſumptionibus.

¶ Item ſi fiat in parte vel in totum per modum donationis ⁊ ſecrete vel alias ſolutum fuerit precium aſcendens quaſi valorem rei iuxta. l. ſi. C. mandati ⁊ ea que notantur. l. ſi quis cum aliter. ff. de verbo. obliga.

5 ¶ † Itē quādo ex pacto res eſt reuerſura ad venditorem: vtrū emptor medio tempore poſſit eā obligare vel ei ſeruitutem conſtituere: et quid ſi venditor fuerit deceptus vltra medium iuſti precij no. Bar. l. in diem adiectio. ff. de aqua pluuia. ar.

¶ Item ſi aliquis ceſſerit aut vendiderit minori precio alicui nomē ſeu debitum vna cum literis obligatorijs ⁊c. debitor liberatur ſoluēdo precium ſolutum iuxta. l. per diuerſas ⁊ l. ab anaſtaſio. C. manda. ⁊ not. in glo. pe. c. ex parte. de alie. iudi. mutā. cauſa fac. Si vero precium non fuerit ſolutum: ſed pro eo emptor reperiatur obligatus ſufficit ꝙ debitor ſubrogetur loco ſui ⁊ ꝙ offerat ſe facturum quod dictum eſt. Et hoc verum ſi creditor preſens ſentiat alias non. ſed oportet ꝙ preciū ſoluatur vel deponatur in manu curie etiam dato ꝙ emptor vel ceſſionarius habeat terminum ad ſoluendum. Et idem eſt in caſu retentionis iure directi dominij: et in materia retractus.

¶ Item nota ꝙ actio perſonalis que competit venditori nūꝙ̄ trāſit ad emptorē: niſi facta ceſſione: vt no. Bar. l. ꝙꝙ. §. iulian⁹. l. ſi tertius. §. ſi quis prius. ff. de aqua. plu. ar. l. j. C. de ac. ⁊ oblig. Et quomodo tranſeat ius agēdi no. in dicto. §. ſi quis prius.

¶ Itē ſi vēditor fuerit deceptus vltra mediam iuſti precij ſeruatur in hoc illud quod habetur. l. rem maioris precij. C. de reſcin. ven. cū ſua materia. ⁊ in. c. cū dilecti. ⁊ c. cum cauſa. de emptio. ⁊ vendi. et poteſt venditor agere contra illū qui rem detinet etiam ſi iterum fuerit alienata vt no. dicta. l. ij. Et dicunt aliqui ꝙ huic legi non poteſt renunciari expreſſe vel tacite. De hoc tamē vide. l. ij. alle. Eſt tamen opinio omnium doctorum in contrarium. vt no. in iuribus alle. Sed ꝙ hic dicitˀ forte poſſet procedere ex bono ⁊ equo habita diſpēſatione iuramenti ſuper principali et etiam ſuper renunciatione. Si autem vēditor dederit emptori ⁊ in eodem contractu pluris valorē rei vltra preciū cōuētū ſi ſciēs fecerit: ⁊ iſtud fuerit poſitū in literis per verba apta adhuc forte valeret. alˀs ſecus: vt no. Bart. l. ſi quis cum aliter. de verbo. obligat. hoc idem ſeruatur in emptore qui fuit decept⁹ vt no. l. ij. alle. ⁊ ſemp inſpicitˀ tēp⁹ contractus vt. l. ſi voluntate. C. de reſcin. vē. ⁊ no. in preal. c. cū dilecti. de emp. ⁊ vēd.

4 ¶ † Item pone ꝙ res euincitur a ſecundo emptore ipſe poteſt petere in garandum illum qui rem ſibi vendidit: vel ſi ſit mortuus ſine herede ipē poteſt ſummare primū venditorem: ⁊ potiſſime ſi ſecūd⁹

venditor ceſſerit ſibi actionem de euictione et tunc demum re euicta ille ſcilicet emptor recuperabit precium ſolutum primo venditori.iur. no.l.iulian⁹.prope fi.ff.de ver.obl. l.ſi pro re pupillari.§.j.et.l.res.ff. de act.emp.et ven.

¶Item ſepe in venditione adijci tur pactum reſolutoriū quod vocatur redimere.Et hoc infra tempus prefixum inter cōtrahentes. Aliter ſine prefixione temporum: 7 ſed toties quoties etc.Tūc intelligit tpa.xxx.annorum.facit ad hoc in inſtit.de perpe.et temp.actio.§.j.et l.cum notiſſimi.§.ſi cū illud.C.de preſcrip.xxx.vel xl.annorum.

5 ¶†Item not.q ſi dolus dat(cauſam)contractui ita q doloſe fuit inductus ad vēdēdum qui alias nō erat vendituruſ:contractus non tenet.ſecus ſi dolus incidat in cōtractū.p hoc.l.eleganter.ff.de dolo.q etiam alr erat venditurus: ſed per dolum plus aut min⁹ res fuit vēdita et agitur ad ſupplemētum.Si vero re ipſa alter contrahentiū fuerit deceptus ſeruatur qđ dictū eſt ſupra ſi ſit vltra medium alias ſecus:vt not.glo.c.cū dilecti.de em.et ven.l.ij.in vltima q.C.de reſcin. ven.melius.l.bonā fidē.C.de ac.et obliga.et ad plenum l.dolo.C.de inutili ſtipu.

Adde (cām)de dolo dante cauſam cōtractui bone fid.et ſtricti iuris vide gl.et Bar. in.l.et eleganter.ff.de dolo.Et de dolo contrahentiū et de dolo tertij.vide ibi per eum.

6 ¶†Item dimidia iuſti pretij eſt hec ſecundū conſuetudinem inſequēdo opinionem pan.l.ij.alr.de reſcin.ven.videlicet ſi res eſt vendita pro.x.et valet.xxj.et econtra vt ſeruetur equalitas.

¶Itē ſi emptor fuerit decept⁹ in rei quātitate agit ad ſupplemētū etiam ſi deceptio fuerit circa mediū rei:et hoc niſi terminus fuerit appoſitus ad menſurandū rem illam:q vltra terminum nō audietur:vt.l.qui fundi.ff.de contrahē. emptio.no.c.per tuas.de don.ſecus in deceptione precij:vt dictū eſt ſupra.

¶†Item vēditor ex pacto volens reemere rem venditā dz offerre emptori preciū cū de cōſtamentis et illud numeratū cōſignare in manu iudicis vel notarij ſi fiat extra iudiciū:q p hoc interrūpitur preſcriptio vel lapſus tpis et emptor cōſtitut⁹ in mora tenetur de periculo et fructus inde perceptos reſtituere iur.l.ſi fundū.cum ſua glo.et.l.ſi te.C.de pac.inter empt. etc.l.acceptam.C.de vſuris.

¶Item in caſu iam dicto venditor nō tenetur ſoluere veutas: q non eſt proprie vēditio:ſed eſt reſolutio vēditionis ex cauſa preambuli contractus:vt no.Cyn.(l.fi.) C.communia de lega.Secus autē qn fit reſolutio de voluntate emptoris vt fit qn vir recepit dotem eſtimatam loco precij et habet electionem reſtituendi rem aut eſtimationem: quia hoc caſu et ſimili eo quia non fit reſolutio de neceſſitate ſed ex voluntate emptoris veute debētur pro vtroq contractu.ar.l.ſi res diſtracta.ff.quibus mo.pig.vel hypo.ſol.l.lex vectigali fundo.ff.de pig.not.Bar.l.in cōcedendo.ff.de aqua plu.ar.

Adde (l.fi.)Ibi do.Jo.fab. in ſuo breuiario l.l.j. C.quādo liceat ab empt.diſce.vbi etiā qrit vtrū debeant laudimia

ſeu vente ex cõtractu qui indicat nullus ex ꝓcedenti aliqua cauſa. ¶ Item ſi res detur in dotem ſub eſtimatione q̃ facit venditionem iuxta. l. quoties. ff. de iur. do. et. l. pleruſqꝫ §. ſinautẽ matrimonium. ff. de iu. do. et tunc veute debẽtur ꝛ melius. l. fine. §. quod ſi in dotẽ. ff. quibus mo. pig. vel hy po. ſol.

8 ¶ †Item dñs seneſcallus poteſt cõpellere vẽdere bladũ tẽpoꝛe neceſſitatis illos qui habent in abũdantia ꝛ hoc(iuſto)precio vt not. l. annonã. ff de extraoꝛ. cri.

Adde (Iuſto) tert. formale in. l. ſi fideiuſſoꝛ. §. meminiſſe. ff. de lega. j. eſt gloſ. in. l. ſi heres. in verbo ex teſtamento. ff. de act. empti. Et not. ꝙ appoꝛtãs victualia compellit vendere iuſto precio. l. j. §. cura carnis. ff. de off. pꝛefec. vt facit. l. j. C. de epiſ. audi. Et hoc non ſolum manentibus: ſed etiam foꝛẽſib⁹ ſeu tranſeuntibus vt in. c. j. extra eo. de emp. et ad hoc faciendũ per epiſcopũ poſſunt excõicari vt ibi gloſ. Et vide ibi Panoꝛ. Adde vnũ ꝙ ſi quis in foꝛo plus debito offerret vt alij plus precio emãt vel pꝛomittant plus debito in detrimentũ alteri⁹ tenetur crimine ſtellionat⁹. Textus eſt in. l. iij. §. itẽ ſi quis. ꝛ ibi notat Bart. ff de crimine ſtellionatus. Et Angel. in. §. fi. inſtit. de do.

9 ¶ †Item emptoꝛ victus ſummato venditoꝛe ante litis conteſta. nõ tenetur de neceſſitate appellare: aut ſi appellauerit: nõ tenetur cauſam appellationis ꝓſequi: ſed cauſa finita põt agere de euictione contra venditoꝛem pꝛo intereſſe ꝛ damnis foꝛte tamẽ tenetur ſignificare venditoꝛi ſententiam et appellationem per ipſum factas iuxta. l. herennius. §. j. cũ ibi notatis. ff. de euict. l. ſi ſeruus plurium. §. j. ff. de lega. j. cauſa finita poteſt tamẽ emptoꝛ etiã pendente cauſa agnoſcere bonam fidem et agere de euictione et hoc poſtq̃ vẽditoꝛ recuſauit ſuſcipere garandiã: ꝛ ſi ſit notũ vel liquidũ rẽ ad actoꝛẽ ptinere: vt dicit glo. l. ij. circa pꝛinc. ſuper verbo inſtantia. C. de iu. calũ. ꝛ ibi Cy. in. q. ir. cõtrariũ ſeruatur in intereſſe ꝛ damnis videt̃ mihi ꝙ in caſu euictionis eſſet emptoꝛi bonum et vtile hanc cõuentionẽ adducere ꝙ vẽditoꝛ teneat̃ ꝓciũ ſolutũ reſtituere emptoꝛi vel recõpẽſare in hereditate equiualẽti vna cũ intereſſe ꝛ dãnis ad election̄ ẽptoꝛis ꝛ ſuoꝝ. q: ſepe magis ꝓdeſt habere rẽ q̃ eſtimationẽ: vt. l. non eni. ff. rerum amo. l. ꝛ ſi equo. de lega. j. et not. l. etiam. C. ſi tu. vel cu. inter.

¶ Itẽ dato ꝙ nõ fuerit cõuentũ ꝙ vẽditoꝛ teneatur de euictione vel ꝙ nõ teneat̃ niſi ex facto ſuo ꝛ ſuoꝛum nihilominus ſi res fuerit ab alio euicta emptoꝛ qui ignoꝛat rem eſſe alienã põt agere de euictione ſaltem pꝛo recuperatione precij: ſed non ꝓ dãno ꝛ intereſſe: vt. l. ex empto. alſ. l. emptoꝛẽ. §. fi. ff. de act. empti. no. Cy. l. fi. C. de litigio. ꝛ. l. fi. C. cõmunia. de le. Secus ſi vendiderit ſimpliciter ius quod habebat: vel ſibi cõpetebat in re vendita iuxta. l. quod ſi ſit. ff. de he. vel ac. ven.

¶ Item ſi venditoꝛ ſe obligauerit rem venditam defendere ꝛ garãtiſare ab omni perturbatione in iudicio ꝛ extra quid impoꝛtẽt verba illa nunquid impedimentum de facto appoſitũ tenetur pꝛocurare vt amoueatur vt verba de

aliquo operantur: cõtrariũ tamẽ
ſeruatur qꝛ ⁊ pro iuris impedimẽ=
to nõ audiret niſi ſuſceperit garã
diã ipſius emptoris. Et ſuper hoc
not. Barto. l. ſtipulatio. iſta habe=
re licere in prin. in. q. fin. ff. de ver.
obliga. et ſupra in titulo de dila=
tionibus. et Cyn. l. c. expulſos. C. de
actione emp. Et not. l. damni. ij. ff.
de dam. infec.

10 ¶ † Itẽ queritur an superueniẽ
te dño (cõfirmetur) venditio rei
aliene: ⁊ ſi vir vendiderit rẽ dota=
lem ⁊ ſuccedat vxori ex conuentio
ne matrimoniali an poterit retra
ctare alienationẽ. Et quid de ge=
ſtore negociorum procuratore nõ
habente ſpeciale mãdatum. No.
ad plenum que dicit Bart. l. cum
vir. ff. de vſuca.

Adde (confirmetur) tex. in
l. ſi a ticio. ff. de rei. vẽ
di. et. l. apud celſum §. ſi a ticio. ff.
de excep. doli.

¶ Item ſi domus vendatur ante
diem locationis nunquid locatio
ſpectat ad emptorem. Bart. l. fi. §.
fi. ff. de iu. fiſci. Et quid de fructib⁹
et penſione annua: ⁊ de redditib⁹
qui debẽt ſolui certa die. no. ibidẽ
l. defuncta. ff. de vſufru. l. a nobis.
ff. de annu. lega.

¶ Itẽ eo ipſo ꝙ vẽditor tradit rez
emptori videtur habere fidem de
precio: et trãſlatum eſt dñium: niſi
aliud fuerit dictum vel ꝓteſtatũ:
vt no. l. in ciuile. C. de rei ven.

11 ¶ † Itẽ ſi pater emat rez nomine
filij vt eius legitimus adminiſtra
tor illa acquiritur filio ⁊ hoc mor=
te ſecuta ⁊ reuocatione nõ facta:
vt. l. filie. cũ ſua glo. C. familie her
ciſ. l. j. C. de caſt. pec. mili. lib. xij. l.
ſi legati. ff. de pig. ⁊ ibi no. glo. l. fi.
cum ibi nota. ff. de vſufruc. leg.

¶ Itẽ ſi aliquis metu potentis cõ
pellatur inuitus rem ſuã vẽdere:
bonũ eit vt pſens corã tabellione
proteſtetur de violentia: quia in=
poſterũ ſi cõſtet vẽditio retracta=
bitur ⁊ de hoc no. in. l. qui aliena.
§. celſus. ff. de acqui. here.

¶ Item emi fructus terre vnius
anni cuius erit periculum quid
de naui aut molendino / et quid
ſi emi fructus in plures annos?
not. Bartol l. cotem §. qui maxi=
mos. ff. de publica. ⁊ vide infra de
locato. prope fi.

12 ¶ † Itẽ ſi venditio facta extiterit
ſine literis ⁊ abſqꝫ eo ꝙ venditor
conuenerit dare literas ⁊c. nihi=
lominus completa vẽditione, em=
ptor agere poterit ⁊ petere ꝙ ven
ditor coram iudice confiteatur vẽ
ditionem fuiſſe factam ⁊ precium
ſolutum: non tamen tenebitur vẽ
ditor ſe obligare pro garãdia: nec
de euictione: ſed ſolum confiteri
formam cõtractus. Et de hoc em=
ptor poteſt petere inſtrumentum
⁊ fiet ei expenſis ſuis ſicut quan=
do dominus directus vel domin⁹
feudi petit ſibi recognitionem de
nouo fieri: vel hactenus factã re=
nouari: ſecus ſi venditor ꝯuenerit
dare literas ⁊ cetera: qꝛ tunc em=
ptor nõ tenetur ad expenſas litis
vel inſtãtie: immo ſi venditor re=
quiſit⁹ hoc facere renuerit ⁊ ſine
cauſa: tenebitur emptori in expẽ=
ſis. Et ſuper his no. l. contractus.
C. de fide inſtrumen. facit. l. titius
ſempronij. ff. de actio. emp. et hoc
coraz iudice ordinario. fac. ad hoc
l. ex parte. ff. de verb. oblig. l. ſicut
datam. C. de li. cauſa. c. ſignifica=
uit. de teſtibus.

13 ¶ Itẽ † vẽditor qui remanet obli
gatus de euictione non tenetur

tradere emptori inſtrumenta ſua ex quibus conſtat q̄ res vendita erat ipſius venditoris: vt. l. inſtrumentis. C. de fide inſtru. l. cetere vero res. §. fina. ff. fa. her. ⁊ merito quia in cauſa euictionis venditor habebit recurſum contra illum a quo cauſam habuit. Secus ſi venditor non teneatur garantizare nec etiam emptor: quia tunc ſua non intereſt retinere literas productas: ⁊ tamen in primo caſu venditor compelleretur exhibere predictas literas ⁊ de his concedere emptori tranſcriptum aut vidimus: ſi vtile aut neceſſarium eēt emptori iuxta no. per gloſ. l. titius alleg. de act. emp.

14 ¶ †Item vēditor poteſt compelli vt rem tradat nec liberatur ſoluēdo intereſſe vt not. l. ſi traditio. C. de em. l. cum precibꝰ. C. de re. per. l. ſi. ij. C. locati.

¶ Item mandaui tibi vt emeres mihi fundum pro. x. emiſti. pro. xx. an poſſis recuperare integra. xx. ⁊ vti retentione? not. Cyn. l. ſi quis volente. C. de nego. geſt.

¶ Itē ſi emptor veriſimiliter dubitet de fuga venditoris re nondū tradita ſufficit offerre ⁊ deponere preciū coram iudice: vt not. l. traditio. in fi. C. de emp.

¶ Item an rei vendite per procuratorē qui habuit fidem de p̄cio dn̄ium transferat. no. Cy. l. in ciuile. C. de rei ven. ⁊ Bar. in. l. a diuo pio. §. ſed ſi emptor. ff. de re iudi. Et quid de (executore) vltime voluntatis ibidem per Bar.

Adde (executore) quid de executore ſententie diſtrahente rem auctoritate iuſticie: an poſſit habere fidem de precio. dic q̄ non. text. eſt forma. in. l. a diuo. §. ſed ſi emptor. hic preſenti pecunia. ff. de re iudicata.

¶ Idem dic de procuratore fiſci tutore vel curatore et iconomo eccleſie in re diſtrahenda. quia non poſſunt habere fidē de precio. vide textum et ibi gl. fina. in. l. ſi procurator. ff. de iure fiſci.

¶ Item in contractu reſcindēti vel reſciſorio ob deceptionem vltra mediam iuſti precij qualiter res eſtimabitur no. l. precia rerū. ff. ad. l. falſi. c. cū cauſa. de teſtibꝰ.

¶ Item nunquid emptori detur petitio hereditatis no. l. cogi. de peti. here.

¶ Item res empta ex mea pecunia non efficitur mea. fallit in vxore: in milite: i minore: ſi tutor emerit. vt not. l. ſi vt proponis. C. de rei vendi.

¶ Itē res empta ex pecunia dotali efficitur mulieris in ſubſidiū ſi nō ſint alia bona. vt not. l. ex pecunia. C. de iu. do.

¶ Item ſi quis vendat vnam et eandem rem duobus ipſe vt falſus venditor punitur crimine falſi: ſecus in illo qui dedit duobus donatione facta inter viuos: tenetur tamē crimine ſtellionatꝰ vbi falſū affirmauerit: vt ſi in literis ſecunde donationis dicat quod nihil fecit: cur donatio illa ⁊ cete. de his nota. l. qui duobus. et. l. ſi debito. ff. de fal.

15 ¶ †Item quis poteſt emere redditus vel penſionem ad vitā ſuā ſine periculo vſurarū ſi emat iuſto precio vt no. Cy. l. ſi pater. C. de inoffi. teſt. l. ſi in ea actione. C. de vſuris.

¶ Item qui vendidit hereditatē non videtur vēdere ſingulas res hereditarias: ideo venditor nō te-

netur de euictione rerum ſingula
rium vt.l.j.C.de euic.Et not.glo.
l.j.ff.pro herede.⁊.l.quidam.ff.de
acquiren.re.do.
16 ¶ †Item ad hoc vt emptor re eui-
cta poſſit agere contra venditorē
de euictiōe oportet ꝙ ei fuerit de-
nunciatum in principio litis ⁊ re
integra .Et hoc vt teneat̄ vēditor
reſtituere intereſſe ⁊ dāna.Et ſic
loquitur.l.ſi cū queſtio.C.de euic.
Sed de hoc vt teneatur precium
reſtituere ſufficit ꝙ fiat ante litis
conteſta.non vt ipſe ſuſcipiat in ſe
onus cauſe nec garandiam:aut
ſe adiungat in proceſſu:quia ⁊ vo-
lens non admitteretur:quoniam
cauſa facta eſt mercennaria:ſ; vt
vendat emptori defenſiones ſi q̄s
habet aduerſus actorem ⁊ admi-
niſtraret ei teſtes vel literas ad
earum probationem:ad hoc forte
ſi emptor ꝓpoſuerit defenſiones
omnes ita vt venditor aliud ne-
ſciat proponere ſufficeret denun
ciatum eſſe durante probationu;
tēpore vt habeat facultatem p-
ducendi teſtes:ſi quos habet. Si
vero nullos habet teſtes: quia
forte omnes fuerunt producti et
examinati ad inſtātiā emptoris:
ſufficeret ei denunciare ante te-
ſtium publicationem:vel ſi nulla
habet inſtrumenta ante renūcia-
tionem iuxta.l.ſi rem.§.quolibet.
ff.de euictio.⁊ ea que no.ca.fina.
de emp.⁊ ven.⁊.l.emptor fundi.C.
de euict.nunquid emptor rei ec-
cleſiaſtice habet recurſu; in caſu
iſto contra eccleſiam vel prelatu;
no.aut.qui res.C.de ſa.ſan.eccle.
¶ Item pro re mobili non datur
iudicium reſcindens vel reciſoriū
ᷓc. ſi venditor reperiatur dece-
ptus vltra mediam iuſti precij et
hoc de conſuetudine gallicana.fa
cit ꝓ hoc.l.ſi pro ea lege.C.de vſu
ris. cū ibi notatis. idem in vendi-
tione fructuum ad modicum tem
pus ⁊ in locatione:ſecus in perpe
tua vt.l.item ſi precio.§.fina.cum
l.ſeq.ff.loca.l.j.C.de vſuris.
17 ¶ †Item ſi bona mobilia ſeu im-
mobilia alicuius defuncti/⁊ vacā
tia fuerint vendita per ſubaſtatio
nes:vt conſuetum eſt fieri et per
interualla conſueta valet vendi-
tio irreuocabiliter:ita ꝙ ſi poſtea
filius ⁊ heres defuncti.q̄ forte eo
tempore erat ⁊ morabatur extra
prouinciam velit bona vendita re
cuperare nō audietur: verum eſt
ꝙ infra quadriennium poteſt pe-
tere p̄cij reſtitutionem ſecus in
pſo tempore p̄dicto:vel ſi eſſet p̄-
ſens quia caderet a re et p̄cio.Et
de hoc ē caſus notabilis in.l.oēs.
C.de quadri. preſcript.et nota.l.
etiam.§.item ſi quis a fiſco.ff.de
petitione hereditatis.⁊ ille.§.cor
rigitur.vt notat gloſa.Et Cynus.
⁊ ita ſeruatur.
18 ¶ †Item prelatus ſine conuentu
non poteſt vendere aut alienare
rem eccleſie immobilē: vt clemē.
j.de reb.eccle.nō alienan.⁊ ibi no
tatis.capitulo hoc conſultiſſimo
eodem titu.li.vj.Et quomodo ac-
cipiatur verbū alienare no.c.null
li.eodem titu.in antiquis.⁊.l.fi.C.
de re.alie.non alie.Et no.de hoc.
c.vt ſuper eodem titu.
¶ Item quomodo ⁊ quādo valet
alienatio rei immobilis eccl'ie: et
an ſit neceſſarium ꝙ precium ſit
verſum in vtilitatem eccleſie no.
aut.hoc ius porrectum.⁊.l.iube-
mus.C.de ſacroſan.eccle.

¶ De donationibus legatis

¶Summarium.

1 ☞Donatio vniuerſalis et particularis in quo differant.
2 Donatio ſine cauſa an ſit valida.
3 Donatio mutua inter coniuges an inter ſuperſtites teneat.
4 Donatio iter viuos-pot eſt ex cauſa reuocari.
5 Donatio per patrem filio facta morte confirmatur.
6 Donatio ob bene merita requirit meritorum probationem.
7 Donator an teneatur de euictione rei donate.
8 Beneficiuȝ principis latiſſime eſt interpretandum.
9 Donatio cauſa mortis an facta traditione reuocetur.

1 Donatio †vniuerſalis vel generalis facta per modũ quote valet etiam ſine traditione vt donator actiõe perſonali conueniatur ad perficiendũ donationem: particularium vero donatio ſine traditione nulla eſt. Car ceſt donner ⁊ retenir. Idem ſi donator retineat ꝙ rem quam dat poſſit vendere pro ſua neceſſitate aut alias: quia talis donatio non valet: dato ꝙ ſecuta fuerit traditio.

Adde (donatio) ꝙ donatio eſt quedam libertas que nullo iure cogente conceditur ſm ioan.and.in rubri.de dona.et azo.in ſumma.C.eo. Nam donatio procedit ex animi liberalitate ⁊ nobilitate.c.j.extra de dona. Et beati⁹ eſt dare ꝙ̃ accipere: vt glo.in rub.ff. commod.c.predicator.xvj.queſt.j.

2 ¶†Item donatio ſine cauſa facta valet vbi donãs obligauit ſua bõa vt no.Bar.l.nuda.ff.de dona.

¶Item ſi dedero quotam de bonis meis.vtrũ intelligatur bonis preſentibus vel futuris no.l.ſi.C.de pact.

¶Item in quibus differũt donatio cauſa mortis ⁊ legatum.not.l.cum de mortis cauſa.C.de dona.cauſa mortis.et inſti.de dona.§.j.in gloſ.

¶Item de cõſuetudine valet legatum factũ etiam ſine teſtamenti factione ⁊ coram duobus teſtibus: ⁊ maxime ad pias cauſas. vt c.cum eſſes.⁊ capitulo relatũ. de teſtibus.tangit Cyn.l.j.in.ij.q.C.de ſa.ſan.eccl.

¶Item donatio aut legatum factum curato in dubio cẽſetur eſſe facta aut factum ad commodum eccleſie ipſo mortuo.vt no.Cyn.l.j.C.de ſa.ſan.eccle.

3 ¶†Item an valeat donatio mutua facta inter coniuges ad vitaȝ ſuperuiuentis not. Cy.l.ſi.pater.C.de inoffi.teſta.

¶Item ſimplex donatio facta ꝑ patrem filio emancipato non cõputatur in quartam debitam iure nature: ſecus in dote et tamen venit in collationem: vt not.l.ſcimus.C.de inoff.teſt.l.vt liberis.C.de colla.⁊ debet fieri suppletio ex proprijs bonis teſta.vt ibi not.

¶Item pone teſtator legauit cuilibet canonico.x.an decanus debeat habere duplicem portioneȝ. Cy.l.j.C.de ſa.ſan.eccle.

¶Item quidam legauit eccleſie ſue parochiali viginti mutauit parochiam et demũ moritur cui iſtarum eccleſiarum debeatur legatum no.l.ſ.C.de ſa.ſan.eccle.

¶Item ſi mandauero alicui vt

donet

donet de bonis meis pro deo vel alias an valeat donatio etiã im̃menſa vt not Bar. l. filiusff. de do.

4 ¶ † Item donatio facta inter viuos reuocat̃ p ingratitudinẽ ꝛ p caſibus enumeratis. l. fi. C. de re. do. dato ꝙ in literis adiecta fuerint hec verba nulla cã ingratitudinis reuocanda imo ꝛ ſi expreſſe fuerit renũciatũ ſaltem habita diſpenſatione iuramenti cauſa cognita corã iudice iuxta. l. ſi ma numiſſus. C. de lib. ꝛ eorum li. Et vide Specula. tit. de dona. §. j. in verſi. Quid ſi actum eſt. l. his ſolis. C. de re. do. ꝛ ibi glo. ꝛ. c. fin. de dona. In quibus autem caſibus mater que conualuit ad ſecundas nuptias poſſit reuocare donationem quam fecit filio. no. c. fi. de dona.

5 ¶ † Item donatio facta per patrem filio in poteſtate ſua ꝯſtituto morte ꝯfirmat̃. iuxta. l. donationes. C. de dona. inter vi. ꝛ vxo. Et ſi fuerit tradita poſſeſſio al's ſecus vt. l. papinianus. ff. de donatio. inter vir. ꝛ vxo. ꝛ no. gl. ꝛ Cy. l. pater. C. de inoffi. do. ficta autem traditio non ſufficeret ar. l. poſſeſſio. §. qui in aliena. ff. de acqui. poſ. Et hoc niſi fiat in contractu ꝛ fauore matrimonij: q: fit intuitu liberorum et vxoris: quia forte alias non eſſet contracticia. vt no. l. pater alleg.

6 ¶ † Item hoc quod dictum eſt in principio fallit in donatione facta ob meritum ꝛ tanꝙ extraneo q: probatis meritis donatio eſt irrenocabilis ſi peruentum fuerit ad traditionẽ: oportet tamẽ ꝓbare (merita) niſi pater reuelauerit filium ab onere ꝓbãdi: in extraneo aũt nõ eſt neceſſe ꝓbare ꝛ de hoc. l. ſeruos. ff. ð manu. teſtã ꝛ q̃ ſint merita no. l. etiã. §. j. ff. de manu. vindic. ꝛ de hoc etiã not. l. filie. C. fami. herciſcũ. l. ſi donatione. ꝛ ibi glo. C. de colla.

Adde (merita) ꝙ merita nõ reſumũtur quicquid dicat̃ niſi probet̃ ꝛ potiſſime quando pater dat filiofa. vt not. in. l. ſi forte. ff. de caſt. pec. ꝛ in. l. ſi donatione. C. de col. bono.

¶ Item ſi quid fuerit donatum vel relictum ad opus quod fieri non licet an debeat conuerti in alium vſũ no. Bar. l. legatã. ff. de adminiſtra. re. ad ciui. ptinẽtium.

7 ¶ † Item donator re euicta non tenetur de euictiõe niſi ad hec ſe obligatũ eſſe voluerit vel niſi dolose aut culpabiliter circa hoc verſatus fuerit: vt not. l. ariſto. §. fi. ff. de donati. l. ij. C. de euic. §. pficiſtur. inſti. de do. ꝛ quid de herede: ſi res fuerit euicta not. Cy. l. cum alienam. C. de legatis.

8 ¶ † Item ſi princeps det caſtrũ ſimpliciter intelligitur dare cum ptinentijs ꝛ iuriſditione vt tenet Barto. l. ſi quando. C. de bo. vac. faciunt ea q̃ notant̃ in. c. paſtoralis. de dona. l. ergo. ꝑ prin. ff. de acqui. re. do. no. ſpec. ti. de iu. om. iu. §. j. ver. q̃d ergo dicés. no. ad plenũ Ioan. an. tit. de iuriſ. om. iudi. §. j. verſi. que autem meri. ꝛc. in ſuis additionibus ſuper Spe.

¶ Item ſi quis dederit alicui centum libras ꝓ gratuitis ſeruitijs ſibi factis in preteritũ ꝛ ſperat fieri in futurũ. Si donator ilico moriatur: vel donatarius nullis ſibi in futurũ factis ſeruitijs: aut vixit nec requiſitus fuerit nõ reuocatur donatio. l. perfecta. C. de donationibus que ſub mo. Seruicia ꝑ

k

ſcientia erant cauſa finalis futura vero impulſiua qua ceſſante non ceſſat effectus.

¶ Item pone teſtato: dedit decē predicatoribus vt ſepelirent eum in eorum eccleſia: ſi propter excommunicationem defuncti vel propter delictum fuerit ſuſpenſus aut alias propter ſuam culpam non potuit ibi ſepeliri conditio habetur pro impleta ꝛ legatum debetur: vt no. l. miles. §. ream. ff. de adul.

¶ Item donatio facta ſine cauſa non valet ſi ſtipulatio ꝛ obligatio interuenerint ꝛ habet cauſam tacitam: vt not. Barto. l. nuda. ff. de donatio.

9 ¶ †Item ſi donator dum infirmatur fecerit donationem vt inter viuos ꝛ ſecuta fuerit traditio vera vel ficta ꝛ demum conualuerit ꝛ ad ſanitatem peruenerit nihilominus donatio iſta habet vim donationis cauſa mortis niſi donator eam expreſſe vel tacite ratificauerit dum ſanus eſt corpore ꝛ mente. Donationes eīm cauſa mortis ad exemplum legatorum redacte ſunt ꝑ omnia. §. hec mortiscauſa. inſtitu. de donat. Et ex cauſa detrahit falcidia vt. l. ſi mortis. C. ad l. falcid. ꝛ ſi conualuerit donator reuocatur vt. §. j. inſti. de donati. ꝛ. l. non omnes. ff. ſi cer. pe. re tradita ꝛ non obſtante ꝙ tranſlatum fuerit dominium vt ita. l. ij. ff. de dona. cauſa mor. q: hoc quaſi eua neſcit. vt. l. ſenatus. §. j. ff. eo.

¶ Item bona relicta ad certum vſum non poſſunt ad alium vſum conuerti ſine autoritate epiſcopi vel iudicis ecle. q: cōtingit. de reli. do. l. legatum. cum. l. ſeq. ff. de vſu fru. lega. in. l. legatam. ff. de adminiſtra. re. ad ci. pertinentium.

¶ Item ꝙ bona ꝛ an queſita poſt mortem patris debeant conferri. Cy. l. ea demū. C. de col. ꝛ. l. ſi emācipati eo. tit. Et vtrum libri legales. l. filic. eo. ti.

¶ De locato ꝛ iure emphiteotico: alias de iure directi dominij vel vtilis.

¶ Summarium.

1 Dominium directū vel vtile per quid cognoſci dicatur.
2 Retētione rei vēdite dño directo adiudicata tenet emptor ad fructus tempore proceſſus ꝑceptos.
3 Proximus in genere prefert dño directo in retractione rei vēdite.
4 Dñs direct' an cadat a poſſeſſiōe iuris ꝑcipiēdi cēſus ꝓ ceſſationē ſolutionis.
5 Emphiteota an poſſit cedere rem emphiteoticariam dño directo.
6 Ceſſio bonorū emphiteoticorum vbi ꝛ cui ſit facienda.
7 Minor reſtituitur aduerſus ceſſionem rei emphiteotice.
8 Emphiteoſis a pluribus accepta an poſſit diuidi.
9 Dominus emphiteoſis admittēs ꝑticulares ſolutiōes ſibi ꝑiudicat
10 Onera hereditaria ſunt inter heredes pro portionibus hereditatis diſtribuenda.
11 Surripiēs plures res vno ꝛ codē tpe an plā furta ꝯmittere dicat.
12 Prelatus an poſſit res eccleſie in emphiteoſim dare.
13 Pretendens cenſum ſuper re ſingulari habet illam rem oſtendere ſi petatur.
14 Res emphiteoticaria i manibus eccleſie peruēta an poſſit per dñm

directum extrahi.
15 Res emphiteoticaria an p ingreſſum monaſtarij ſit ipſi monaſterio dedicata.
16 Emphiteota poteſt rem emphiteoticam obligare.
17 Res tranſit cum ſuo onere.
18 Dñs directus prefert ceteris creditoribus in exigendis debitis.
19 Dñs directus poteſt cogere emphiteotam recognoſcere ſe ab ipſo dño emphiteoſim tenere.
20 Emphiteota an cogatur ad reparationes rerꝝ emphiteoticarum.
21 Res emphiteoticaria dño directo vēdita non retractatur.
22 Probans ſe ſoluiſſe cenſum trib⁹ annis proxime preteritis preſumitur ſemꝑ ſoluiſſe.
23 Fructus cenſentur pro cēſus ſolutione tacite obligati.
24 Cōductor domus qñ cōpellatur ad ſolutionem penſionis.
25 Emptor domus an teneatur ſtare locationi facte a venditore.
26 Cōductor dom⁹ tribus de cauſis pōt a domo conducta expelli.
27 Cōtractus cenſualis ꝛ emphiteoticarius differunt.

1 Talet q̇ oſtendit vel probat ſe habere cēſum ꝛ annuam preſtationem ſuꝑ fundo loco aut manſo cēſetur habere ius directi dominiū niſi conſtet de cōtrario: facit illud quod habetur i glo.pe.c. conſtitutus. de reli.do. ❡ Itē qñ res q̄ tenet̄ i emphiteoſiꝫ ē vēdita ſub ea retētione vł cōuētione ꝙ vēditor poſſit eā recuperare p̄ciū reſtituēdo: vēte debēt ſtari p p̄ma vēditiōe: p ſecūda vo ſec⁹ q2 illa eſt reſolutoria ꝛ fingit̄ retro res nō eſſe vēdita: vt.l. ſi.§. q2 noſtra.C.cōmunia de legatis. ꝛ hoc verum pactum reſolutoriuꝫ fuerit initum in eodem contractu quia tunc cenſetur eſſe pars contractus et ꝙ venditor non erat alias venditurus iuxta .l. iuliani.ff.de in diem adiec. Item ſi fiat incontinenti poſt contractū licet in alio inſtrumento vt ſolet fieri: q2 q̄ incontinenti fiūt̄ ineſſe videntur.l.lecta.ff.ſi cer.pe.ꝛ pre ſumitur precōgitatum.
2 ❡ Itē ſi adiudicata fuerit dño directo retētio rei vēdite emptor tenet̄ ſibi reſtituere fruct⁹ quos percepit pendente proceſſu necnon ꝛ ea die qua fuit precium emptori oblatum cū de cōſiainctis. ꝛ potiſſime ſi fuerat numeratū ꝛ aſſignatum ꝛ pro hoc bene facit l.ſi fundū.C.de pactis iter emptorē ꝛ venditorem cum ibi notatis. ❡ Itē proximior de genere vēditoris p̄fertur dño (directo) petēti reemptionem. ꝛ p hoc videt̄ eſſe caſus qualiter oli feud.pote.alie. §.ſi.prope ſi.coll̄.x.
3 Adde (Directo) q̇d ſi dñs direct⁹ ꝛ p̄ximior cōcurrāt inuicem circa rē vēditam retrahēdā. quis debet p̄ferri Bal. ꝛ Ang. fratres germani poſt Guiller.de cuneo.in.l.imperato.ff. de pac.tenent ꝙ dñs per.l.ſi cuꝫ dotem.§.ſi.ff.ſol.matrimo. Sed dic iſtud eſſe verum vbi cōſuetudo q̄ iſtud introducit nō tranſit ad ſpecialitatē vt q2 dicit conſuetudo ſi dñs ꝛ p̄rimior velint venire ad retrahendum preferatur proximior tunc prefertur ipſe proximior ſecus autē qñ non trāſiret: vt q2 dicit cōſuetudo dñs directus ꝛ p̄rimior vēdētis pñt retrahere nec dr̄ q̇ p̄ferri debeat tūc vera eſſet opi

dictoꝝ docto. ⁊ de hoc vide gl. ita dicētē in §. v. in glo. j. de cōsuetu. retractus in cōsuetu. biturgum.

4 ¶ †Itē notādū ꝙ dñs direct⁹ nō cadit a poſſeſſione iuris ꝑcipien-di cenſus ⁊ redditus ſibi debitos nec a poſſeſſione ſiue ſaſina dñi directi eo ꝙ ceſſatum eſt in cenſus ſolutione per aliqua tempora. Et hoc niſi preceſſerit contradictio cū lapſu tēporis q᷑ tunc ⁊ ꝑ annū vel biennium dñs eſſet priuatus poſſeſſione ſua ⁊ ſuꝑ his no. ꝗ habent. c. querelam. de elec.

5 ¶ †Itē cū res dat̄ i emphiteoſi: emphiteota ſe obligat ad ſolutionem cenſus tādiu ꝗ̄diu erit tenementarius: ſaltem ita conſuetum fieri: ⁊ ideo ipſe tenementati⁹ poteſt quoties voluerit ſe liberare a cenſus ſolutione et annua preſtatione gurpiendo vel cedendo rem ipſam dño directo. Et ſuꝑ hoc vide ſpec. in titu. de loca. §. nec aliqua. ver. xxiij. ⁊ facit. l. cū fructuarius. ff. de vſuf. ⁊ not. Bar. i. l. is cū quo. ff. de aqua plu. ar. tenetur tñ ad intereſſe domini ſi res ſua cul pa fuit et eſt peiorata. vt no. l. ſi finita. §. eleganter. ff. de dā. infec. ſecus ſi fuerit conuentum ꝙ emphiteota nō poſſit illā rem gurpire aut cedere ⁊ maxime vſqꝫ ad certū tēpus. ar. l. ſicut. C. de actio. ⁊ ob. ⁊ not. Barto. l. is cum quo. ff. de aqua plu. ar.

6 ¶ †Itē ⁊ ꝑdicta ceſſio vel gurpitio pōt fieri ex̄ iudiciū ⁊ hoc fiat i perſona dñi directi: q᷑ ſi fiat in domicilio nō valet. Et dicunt aliqui ꝙ ſimiliter non valet ſi fiat in perſonis conſulum de vniuerſitate: immo oportet ꝙ adiornentur ipſi ⁊ alij de vniuerſitate vel collegio corā iudice ordinario vł dño ſeneſcallo niſi illi de vniuerſitate reperiantur cōgregati in cōſulatu vel alibi in capitulo ad ſonum campane: tenemētarij ꝟo domini ducis nō poſſunt ꝑdictā facere ceſſionē in iudicio nec extra: immo ſi velint rē in alium trāſferre vt liberentur a ſolutione cenſus oportet ꝙ ille reperiatur idoneus ⁊ ſoluendo et ꝙ fiat vocato et ꝑſente procuratore dñi ducis̄ iuxta. l. ij. cum aut. ibi poſita que incipit ſed periculum. C. ſine cen. vel reli. ⁊ not. l. quicunqꝫ. l. ij. ⁊. l. habens. C. de fund. pa. lib. xj. ⁊ hac ratione aut alias princeps non vtitur retentione rei vendite ⁊ ſic ſeruatur. Et quia alias vix poſſet emptor reperiri non valet. Similiter non valet ſi fiat procuratori: vt not. Bar. l. vectigalia. §. Igitur. de publica. ff.

¶ Itē impubes nō pōt facere dictā ceſſionē vł gurpitionē nec ei⁹ tutor: niſi fiat cum cauſe cognitione et decreto: et ideo oportet ꝙ fiat i iudicio: ⁊ ꝙ partes et amici ipſi⁹ impuberis vocentur ſaltem vſqꝫ ad numerum trium vel quatuor ad cōſulēdum curiam an ſit illi vtile ꝓ cēſus exoneratiōe: ⁊ ſi iurati aſſeruerint ꝙ ſi fiet dicta ceſſio cuꝫ interpoſitione decreti: alˀs nō: ⁊ ꝓ hoc fa. l. inter oēs. C. de pred. minorum.

¶ Item quid ſi emphiteota ꝓmiſit facere valere cenſum ꝯſtitutū ſuꝑ alia bona ſua an poterit rem gurpire? no. de hoc ꝑ Bar. l. ꝗ bona. §. ſiquis opus. §. fin. in fin. ff. de dam. infec.

7 ¶ †Itē ⁊ nihilomin⁹ ſi cōſtet aut poſſit probari ꝙ dicta ceſſio erat dānoſa ipſi minori ⁊ ꝙ ibi interuenit fraus aut dol⁹ dicta ceſſio

poterit reuocari per beneficium minoritatis etatis: ⁊ tenetur de tento: ad fructuum reſtitutionem ſi fuerit conſcius fraudis: ini ta. l. cum hi. §. ſi pretor. ff. de tranſac.

¶ Itē econuerſo valet ceſſio facta minori et impuberi/ſi fiat vocato tutore in iudicio: nec eſt opus decreto. ar. eorum que no. in preallc. l. inter omnes. ⁊. l ij. in fi. C. quādo decre. opus non eſt.

8 ¶ †Item ſi plures acceperint in emphiteoſim rē certam locū aut manſum ſub vno et eodem cenſu dñi directi non pñt rē illā aut locum diuidere nec etiam cenſum vt. l. in communi diuidūdo. in prin. cū ſua gl. ff. communi di. ⁊ dato ꝙ fecerint ⁊ poſſideāt locū per partes: nihilominꝰ dñs petet ⁊ proſequetur ius ſuū: ⁊ illud qđ ſibi debeť inſolidū ꝯ ſingulos ⁊ in qualibet parte: q: ſemꝑ ius ſuum in ſua totalitate remanet illeſum (Alteri) eīn ꝑ alterum ⁊c. ⁊ pro hoc facit l. ij. §. ex his ergo. ff. de verbo. obli. ⁊ tāgit Spe. in ti. de loca. §. nec aliqua. ver. xxiij.

9 †Si tamen dominꝰ directꝰ in caſu iā dicto receperit particulares ſolutiōes hoc ſibi ꝑiudicat in futurum: vt no. glo. magna in fi. l. in communi diuidundo in prin. alť. ⁊ fa: bñ. l. qđā mulier. ff. fam. her. petitionē eīn diuiſam reintegrari iuris ratio non patitur: vt. l. liberi. C. de fideiuſſo.

Adde (Alteri) de hoc doc. in. l. tale pactū. §. poſt diuiſionē. ff. de pac. vide ter. l. in pactum. cuꝫ. l. creditores. C. de pactis. ⁊ ibi Cy.

10 ¶ †Itē ⁊ ſup hoc aduertenduꝫ ꝙ heredes pñt inter ſe diuidere reꝫ predictā etiam dño inſcio vel inuito: q: heredibꝰ dať bñficiū diuiſionis: ⁊ ipſo facto actiones inter ipſos ſunt diuiſe vt q̄libet agat ⁊ cōueniať ꝑ parte hereditaria: vt. l. j. C. ſi certum pe. ⁊ ſuper hoc not. Cy. l. j. q. iij. C. de nego. ge. l. ſi plures. C. de ꝯdi. inſti. et Bar. l. in cōcedendo. ff. de aqua plu. ar.

¶ Itē ſi quis locauerit fundū vel domum ad longum tempus: de tribꝰ in tribus annis vna ⁊ eadē locatio eſt reiterata ſub diuerſis temporū reſolutionibꝰ ⁊ vna verboꝝ cōceptione: vt no. l. ſenatꝰ. §. fi. ff. de dona. cauſa mor. que amplectitur naturam venditionis quo ad fructus: ⁊ emolumēta: ꝓpterea dominꝰ directꝰ poteſt agere vt contractus reſcindatur/vel vt vente ſoluantur non anteꝫ poteſt petere rei tradite retētionē: q: dominium non fuit tranſlatū.

11 ¶ †Hinc eſt ꝙ ſi quis vno ⁊ eodē tēpore ꝯtractauerit res plures vnuꝫ eſt furtum ſecus ſi habēs plures cōtractationes vt. l. iſiciēdo. §. infans. ff. de furtis. ⁊ ideo per cōtinuationem ⁊ reiterationem tēporis nō ſequitur ꝓbabilitas actuū facit in ar. l. illud. ff. ad. l. aquil. l. eum qui. §. idem dicit. ff. de furtis l. vulga. in ꝑn. eo. ti. hinc eſt ꝙ ꝓhibitꝰ alienare poteſt locare ad modicum tempus quod eſt citra decem annos: vt no. glo. no. cle. j. de re. ec. non alie.

12 ¶ †Item prelatus reꝫ que eſt de patrimonio eccleſie nō pōt dare i (emphiteoſim) ſine cauſa ⁊ cōſenſu capituli vt ponit ſpe. eo. ti. ⁊. §. ꝑalle. ꝟ. vij. ⁊ no. cle. j. de re. ec. nō alie. ſecus ſi alias fuerit viſitata ſeu data in emphiteoſiꝫ: q: ſolus poſſet hoc facere quando patrimonia ipſius ⁊ conuentus ſunt diſtincta: hoc tamen ſine cenſu

diminutione:q₂ alias eſſet neceſ-
ſari⁹ capituli vel conuētus expreſ-
ſus conſenſus/vna cū cauſe agni-
tiōe nec etiā in feudū dare:vt no.
in.c.ij.de feud.et.c.ij.de loca.fru-
ctus tamen decimarum poteſt lo-
care vel vendere ad modicū tem-
pus:vt ibi.c.ij.de loca.

Adde (Emphiteoſim) ꝙ ver-
bo alienationis con-
tinet̄ datio in emphiteoſim:vt eſt
tex.et ibi abb.in.c.nulli.de re.ec-
cle.nō alie.bñ fa.text.in.l.fi.C.de
re.alie.nō al.Quibus aūt caſibus
alienatio rei eccleſiaſtice permit-
tatur vide ibi ipſum Abb.vbi dicit
ꝙ quatuoꝛ ſunt caſus pꝛincipales
ad quos oēs alij ſunt reducibiles.
Pꝛim⁹ eſt neceſſitatis vt ſi debita
vꝛgēt eccleſiam nec poteſt de fru-
ctibus ſatiſfacere.Secundus vti-
litatis:nā pōt alienare rem vt ha-
beat aliaʒ melioꝛē.in.c.ſup.§.j.ex-
tra de rebus eccle.non al.⁊ in auſ.
hoc ius poꝛrectum.C.de ſa.ſac.ec-
cle.Tertius eſt pietatis cauſa pꝛo
redimētis captiuis:de quo dic vt
no.xij.q.ij.c.aurū.Quartus eſt in-
commoditatis cauſa:q₂ res alie-
nāda eſt magis dānoſa eccleſie ꝙ̄
vtilis.xij.q.ij.c.terrulas.

¶Item ſi tenementarius ſolue-
rit partē cenſus/aut pꝛeſtationis
annue:non tamen per modū par-
tis:nec in deductionē illius quod
debebat̄ ſed ſimpliciter in ſolutū
ipſe pꝛeſcribit partem reſiduam
non ſolutā et hoc lapſu.xxx.anno-
rum q₂ in ptibus iſtis eſt vna ſola
pſcriptio:q₂ idem eſt ius de parte
quo ad partē ſicut de toto quo ad
totū:vt.l.q̄ de tota.ff.de rei vendi.
tangit Spc.eodem titu.⁊.§.verſi.
xliij.⁊ Bartho.l.ſi prius.in pꝛincip.
ff.de aqua plu.arc.

¶Item emphiteota dicitur dñs
vtilis rei ſibi tradite in emphiteo
ſim ⁊ agit rei vendicatione ⁊ om-
ne interdictum ſibi competit iu-
xta.l.j.⁊.ij.C.ſi ager vecti.vel em-
phi.pe.⁊.l.j.§.j.⁊.§.quod ait pꝛtoꝛ
ff.de ſuperfi.et notat Specu.eo-
dem titu.⁊.§.ver.xlv.

13 ¶†Item dominus directus tene-
tur oſtendere rem ꝑ qua pꝛetēdit
cenſum ſibi deberi et de ea face-
re veritaʒ ſi petatur.Secus ſi di-
cat annuam penſionem ſibi debe-
ri ſuper omnia bona:de hoc loq-
tur Spec.eo titu.⁊.§.pꝛeall.ver.
lx.lxj.lxij. ⁊ idem in dño feudi vt
in.c.ſpecialem.de feu.pꝛope fi.li.
⁊ ibi gl.facit ad hoc.l.titius.ff.de
ac.emp.

14 ¶†Itē ſi res que data fuit i em-
phiteoſim peruenit ad eccleſiaʒ
dominus directus non patietur
ſi velit ꝙ res remaneat in manu
moꝛtua immo poteſt cōpellere
aut compelli facere eccleſiam ꝙ
infra annum ponat eā extra ma-
num ſuam et ſua intereſt vt not.
Spec.eo.ti.§.olim.Nunꝙ̄ enim
aut vix res eſſet reuerſura ad do-
minum vt expꝛeſſe ponit tex.c.de
alie.feud.§.j.col.x.Et idem ſerua-
tur in domino iuſticiario alte et
medie iuriſditiōis pꝛopter ius cō-
fiſcationis et moꝛtallie ⁊ ſimiliter
in his qui vtuntur iuribus ad ma-
num moꝛtuam ſpectantibus.

¶Item ſi res quam eccleſia de-
dit in emphiteoſim ꝑuenit ad re-
gem vel pꝛincipem ob defectum
hereď.aut alǐs res aut pꝛiceps cō-
ſueuit eam vendere plus offeren
ti et de iure eccleſia.in hoc caſu
⁊ infra biennium poſſet rem repe
tere ſeu recuperare vt in auſ.de
alie.et emphiteo.§.j.colla.ix.

Et nota Bart.l.ſi finita.§.ſi de vectigalib⁹.ff.de dā.infec.nota cap. ſi.eodem titulo.hoc tamen qđ dicit vltimate non ſeruatur.

15 ¶†Item per ingreſſum monaſterij res emphiteotica nō cadit vel tranſit in monaſterium niſi fuerit expreſſe dedicata quia in hoc regno francie nunq̃ fit tacita bonorum dedicatio: ꝑ hoc.c.qui clericus.⁊ eſt principium ſi de feu.cōtrouerſia fuerit.et.cxj.in ſi.de notis feu.et nota Bar.l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus.ff.de dam.infec. et Cy.in auten. ingreſſi.C.de ſac. ſanct.ec.quia ex quo incipit eſſe miles dei deſinit eſſe miles ſeculi nec beneficium debet pertinere ad eum qui non debet gerere officium:vt in gloſ.fin.§.filij.ti.de feu.femi.

¶Item ſub qua penſione res eccleſiaſtica pōt dari in emphiteoſim.Itē nunquid emphiteota poſſit conuertere materiam ipſi⁹ rei in alios vſus not.aut.ſi quas ruinas.C.de ſa.ſan.ec.

16 ¶†Item ſi vtilis domin⁹ ſcilicet emphiteota rē quā tenet in emphiteoſim pōt obligare.Si tñ res illa pueniat ad dñm directū non ex facto tenementarij ſed aliūde vt q̄ res cecidit in commiſſum vel reuerſa eſt ad dominum ex pacto preambulo tunc euaneſcit predicta obligatio:et hoc eſt qđ dicit.l. lex vectigali fundo.ff.de pig.Sec⁹ ſi emphiteota gurpiat vel cedat
17 rem domino†quia res tranſit cū onere ſuo.Et ita tenet Barto.l.in diē adiectio.ff.de aqua plu.ar.et Specula.tāgit in tit.de locato.§. nūc aliqua.ỽ.cxxij.facit.l.iij.§.ſed ⁊ marcellus.⁊ ibi glo.ff.de in diem adiec.

¶Item terrarijs libris ⁊ codicib⁹ antiq̄s:niſi ſint ſignata manu notarij non datur plena fides:valēt tamen ⁊ operantur adminiculum probationis ⁊ potiſſime:quia antiquitus nō fiebāt ſub forma publica ⁊ pro hoc.l.cenſus.ff.de proba. c.cū cauſam.de proba.tāgit Spec. eo.ti.⁊.§.ỽ.lvij.⁊ ſeq.

¶Item ſi dominus tradēdo rem ad certum cenſum perpetuū fuerit reipſa deceptus vltra mediam iuſte pēſionis ipſe non poteſt agere ad ſupplementum nec vt contractus reſcindatur.Et idē in emphiteota ſi agat ad diminutionē cenſus.Idem etiam in locatore ⁊ conductore.Et pro hoc facit.l.itē ſi precio.§.quemadmodū.cum.l. ſeq.ff.loca.Et hoc tenet Spec.in titu.de reſcin.ven.§.nunc dicēdū. in ver.quid de conceſſione in emphiteoſim.⁊ i titulo de loca.§.nūc aliqua.ver.xc.Utilitas enim domini verſatur in hoc quia propter hoc augetur rei valor vel eſtimatio propter ventas ⁊ laudimia q̄ꝫ nis aliud ſit de contingenti ⁊ de futuro ⁊ etiam in re vendita qui ſi velit vti retētione.Secus aūt in minore.xxv.annis ⁊ in eccleſia qui pari paſſu ambulant vt capitulo.j. de reſti in integrū.Et ibi no.⁊ capit.auditis.eodē titu.

18 ¶Item ⁊ in exigendis ⁊ ſoluendis cēſus arreragijs dñs directus pfertur alijs creditoribus etiā anterioris temporis etiam habentibus expſſam hypothecā vt.l.etiā. ff.qui po.in pig.ha.⁊.l.j.C.ſi ppter pub.penſio.

¶Item ſi dominus directus ante vel poſt venditionem dixerit in pſētia tenemētarij ſe nolle vti iure plationis aut retētionis nō ad:

mittit̃ pnia.vt no.ſpe.co.ti.§.nūc aliqua.ver.caſus ſe.idē ſi requiſitus rem emere iuſto precio recuſauerit ar.l.qui rome.§.coheređ.ff.de ver.ob.cum ibi no.idem de illo qui petit rem vēditam ex vi retractus.vt ibi not.

¶Itē ius directi dñi q̄tū ad cōmoditatē ſpectat ad illū cui competit vſufructus ꝛ nō ei qui nudā habet proprietatē:vt tangit Spe.in ti.de loca.§.nūc aliqua.ṽ.xciiij.ꝛ ſe.ꝛ Jo.an.in additiōib⁹ ſuis.co.ti.ppe fin.no.l.itē apud labeonē.§.ſi vſumfructum.ff.de iniurijs.

19 ¶†Item dominus direct⁹ poteſt compellere emphiteotam:vt recognoſcat ſe(tenere)ab ipſo rem emphiteoticam ſub tali annuo cēſu ꝛ cum directo dominio ꝛ etiam vt promittat cenſum ꝛ iura directi dñi ſoluere loco ꝛ tēpore q̄diu erit tenemētarius rei predicte.Et hoc ſub obligatione rei tantū quā tenet: q: nō tenetur obligare cetera bona ſua.ꝛ ſuper hoc not.Bart.l.j.C.de impo.lucra.deſcrip.lib.x.l.ij.§.defendi.ff.ex quib⁹ cau.in poſ.eatur.Et ſi dominus direct⁹ velit renouare libros cenſuales vt terraria ipſe virtute commiſſionis obtēte a dño ſeneſcallo faciet fieri p̄ceptū ſuis cenſuarijs aut tenementarijs vt compareant corã notario ad hoc deputato ꝛc.Et ſi q̄s eorū ſe opponat adiornabit̃ corã dño ſeneſcallo dictur⁹ cām ſue oppoſitionis.ꝛc.in ar.facit q̄ habetur in.c.cum dilecta.in textu ꝛ in glo.ſup verbo duximus innouanda.de confir.vti.ꝛ inuti.ꝛ bene facit.c.fin.de fi.inſtru.

Adde (tenere)q̄d ſi emphiteota negauerit ſe tenere rē a domino vel eſſe.emphiteoticam an ſit priuandus tali re.Specul.eo.ti.de loc.§.nūc aliquo.ṽ.lxv.tenet q ſic.Et idē Jo.fab.de iure emphi.

20 ¶†Item emphiteota nō poteſt compelli per dominum directum vt reedificet domū quam tenet in emphiteoſim ſi corruerit etiã dato q culpa ſua aut facto ſuo hoc euenerit:quia ſufficit pro preſenti q ſoluat cenſum inde debitum.Verum eſt q ſi tenementarius cedat vel derelinquat rem domino dominus poteſt contra ipſum agere ad intereſſe ſeu peioramēta.Et hoc videtur dicere Pe.et Cy.in aut.ſi quas ruinas.C.de ſa.ſan.eccle.Si tamē emphiteota ſine cauſa ꝛ in grande dñi preiudiciū vel damnū vellet facere demoliri domū predictam ꝛ mediam domus vēdere vel alibi transferre ipſe dominus poſſet impedire ꝛ maxime ſi tenementari⁹ eſſet vel ſperaretur eſſe veriſimiliter non ſoluēdo.iuxta ea que not.per docto.in aut.qui rem in.q.vj.C.de ſacroſan.eccle.

¶Itē ꝛ adhuc ſup hoc aduertendum q ſi tenemētarius in fundo ruſtico edificauerit columbarium vel domum ſuis ſumptibus:ꝛ eã demoliatur ſine dãno ꝛ peioramēto rei p̄dicte q ipſe non tenet̃:domino ad intereſſe dom⁹.ꝛ hoc tãgit Spe.in tit.de loca.§.nunc aliqua.ṽ.xcix.ꝛ.c.lix.ꝛ ſeq.Et pro hoc facit.l.heres in fūdo.ff.de vſuf.le.

¶Item ſciendum q interdū aliquis reperitur obligatus ad ſoluēdam perpetuo annuam penſionē ſuper omnia bona ſua.Et tūc non poteſt ſe liberare ſeu acq̄tare inuito creditore ſoluendo intereſſe.quia aliud pro alio ꝛc.fa.l.ſicut in annos.ff.quib.mo.vſufruc.amit.l.

in annalibus.C.de le.l.ſi duo.in fi. ff.de ar.⁊ mel⁹.l.ſi ita ſtipulatus. ff.de fideiuſ.Aliquando reperitur obligatus ad aſſidendum certos redditus ſimpliciter et pari paſſu non poteſt ſe aquitare ſoluēdo intereſſe:niſi ope exceptiōis vt verbi gratia:ſi creditor petat aſſietā fieri ab eo qui nullos habet cenſus aut redditus/nec res acquiſitas ſeu allodiales.Et cū illud ſit ſibi impoſſibile:merito liberatur ſoluendo intereſſe quod ſuccedit in obligationibus que in facto conſiſtunt:vt.l.ſi inſulam.ff.de verb. obli.Aliquando vero ille qui nihil bonorum poſſidet eſt obligatus ad faciendum aſſietam ⁊ intereſſe ſoluere.Et in caſu iſto poteſt agere vt liberetur ſoluendo intereſſe quod probatur ſic:in obligationibus facti difficultas ex parte obligati impedit ne oriatur obligatio penalis.vt.l.ij.ff.ſi quis cau.l.ſi vehenda.ff.ad.l.rhod.de iac.et.l.celſus. ff.de arbi.Et ſicut difficultas impedit penalem obligationem ita et more commiſſionem:vt.l.j.§.fina.ff.de colla.bo.l. quod te.et ibi gloſ.ff.ſi cer.pe.l.cum ſeruus.et.l. cum res.de.le.j.⁊ hoc tenet Barto.l.continuus.§.illud.ff.de verb. oblig.Et dy.in regula iur.nemo poteſt ad impoſſibile.⁊ facit in ar. l.ſi quis argentum.§.j.C.de dona.

¶Itē dura ſeparatio impedit diuiſionem.vt.l.poſſeſſionū.C.communi.vtriuſqꝫ iudi.itē vide Cyn.l. non mortuum.C.de contrah.et cōmit.ſti.vbi agit an valeat obligatio impoſſibilis cum ſtipulatione penali.

¶Item ⁊ ſaltem quod hoc nuper dictum eſt habet locum quādo ex conuentione partium venditor poterit ſe acquitare reſtituendo precium infra certum tempus qui lapſo tempore poteſt ſe liberare ſoluendo intereſſe qui ſecundum naturam contractus ipſe vēditor debet precium reſtituere infra tempus prefixum:et illud tenebat primum ⁊ principalem locum in predicta obligatione ⁊ lapſo tempore venditor remanet obligatus ad faciendum aſſietam ⁊ acceſſoriē et conſequenter ad ſoluendum interim ⁊c.Nc ergo acceſſorium quod eſt penale ſortiatur naturam ſui principalis cū principale ſit ei impoſſibile:ſcꝫ aſſietam facere ideo lex ex bono ⁊ equo ⁊ in odium alterius qui nititur locupletari cū aliena iactura ⁊ ex contractu ſuſpecto ſibi ꝓuidet ꝙ ſoluendo intereſſe poſſit ſe liberare per iura predicta.Et ad propoſitum dicit Bartholus.l.non amplius.§.fi.ff. de le.j.q̄ difficultas preſtationis facit vt ſoluatur loco rei que debetur precium vel eſtimatio vt ibi.l. ſi pluribus.⁊.l.ſi domus.§.qui cōfitetur eodem titulo.l.non dubiuꝫ §.j.de legꝫ.ij.Et aduertendum ꝙ ꝑ deciſione eorum que dicuntur in textu multum bene facit lex.ſi quis argentum.in prima parte.C. de dona.

¶Itē quādo verba ⁊ mēs contrahentium ſunt apta ad infirmitatē inducēdam tolerantur.vt.l.ſi ita ſtipulatus fuero a ſeyo.ff.de fideiuſſo.alias ſec⁹:vt.l.j.§.ſicut.ff.vt le.no.c.j.C.de ſac.ſanc.eccle.et in l.fideicommiſſa.§.dicere.ff.de le. iij.⁊ no.Bart.l.qui bona.§.huic ſtipulationi.ff.de dam.infec.l.j.C.de ſen.que pro eo qđ intereſt.,

21 ¶Item ſi emphiteota vendiderit rem quā tenet in emphiteoſim

domino directo proximo: petens retractum non audietur ꝗnis eſſet pferēdus ſi fuiſſet alienata extraneo vt dictū eſt ſupra. Et ſi ille eſſet admittendus nunquid teneretur ſoluere laudimia ipſi domino. ſuper hoc vide Cy. l. neq3. C. de here. vēn. pp̄e fi. ꝛ no. l. ſi tibi decē. §. ſi pactus. ff. de pac.

22 ¶ † Itē ſi vtilis dominus pbet ſe ſoluiſſe cenſum annuum domino directo. ꝛ hoc tribus annis continuis ꝛ vltimo elapſis preſumitur ſoluiſſe in preteritum ita ꝙ pro eo eſt iudicandum niſi contrarium poſſit probari vel niſi domin⁹ fuerit tēpore ſolutionis proteſtat⁹ de contrario vt tenet glo. l. i. C. de iu. emphiteotico ꝛ videt̄ eſſe caſus. l. pe. C. de apo. li. i.

¶ Item dominus direct⁹ in cauſa aſſecuramenti poteſt petere arreragia cenſus qui ſibi debentur etiam ſi viginti nouem annis fuerit detēta dato ꝙ ille qui nunc rē detinet eam acquiſiuerit a paucis diebus citra cum res ſit domino
23 affecta † ꝛ fructus ſunt tacite obligati pro ſolutione cenſus vt dictū eſt ꝛ habetur. l. ſi in lege. §. colon⁹. ff. de loca. ſicut inuecta ꝛ illata in pdio vrba. vt. l. ſancimus. C. in quibus cauſis pig. ta. ꝯ. ſed emptor ꝑt petere in garandum illum qui rē ſibi vendidit: ꝛ ꝯ eum recuperare intereſſe ſuum.

¶ Itē ſi verus dñs veniat per viā actionis contra quem ipſorū diriget actionē ſuam: vr̄ ꝙ contra primum pro eo tempore quo erat ipſe poſſeſſor ꝛ potiſſime ſi ad hoc reperiatur expreſſe fuiſſe obligatus: qꝛ poſſeſſio parit obligationem ſicut rei vendicatio. Et hoc tenet gloſ. quam approbat Barto. l. imperatorez. ff. de pu. vec. et tangit Spe. ti. de loca. §. nunc aliqua. ver. ix. et x. xii. ꝛ xliii. Nouus autem poſſeſſor conueniendus eſt ſolum pro tēpore ſuo: vt ibi no.

24 ¶ Itē conductor tenetur ſoluere (pēſionem) domus ſcilꝫ mediā partē in medio anni: ꝛ aliam in fi. niſi aliud fuerit conuētum. Etiam ſi conductor ante lapſum anni ꝛ ſine iuſta cauſa deſerat domū ꝛ recedat ipſe tenet ſoluere integram pēſionē al's ſec⁹: vt no. l. eo. C. loca. ꝛ. l. i. §. ſi pēſio. ff. de migrādo.

Adde (penſionez) intra qd̄ tempus dꝫ ſolui penſio. glo. in. l. edē. in fin. gl. circa medium. C. loca. dicit ꝙ in fine cuiuſlibet anni: niſi aliud appareat: vel ex conuentione partium: vel ex cōſuetudine. Et hanc opini. tenent Inn. hoſt. in. c. propter. eꝫ. e. locat. Et Spec. eo. §. poſtꝗ. ver. ſed ꝗritur. De quo vide Jo. fab. i. d. l. edē. De hac materia quando pēſio ſolui debeat. vide ibi in. l. edē. Bart. ꝛ Jaſ. in. l. diuortio. in. ix. colū. ꝛ ſeq. ſcdm̄ primam lecturā. ff. ſolu. mat. vbi dicit tria eſſe conſideranda vt pēſio debeatur.

¶ Itē an liber homo poſſit locare operas ſuas imppetuum. no. Cy. l. antiquitas. C. de vſu.

25 ¶ † Itē ēptor non tenetur ſtare locationi a vēditore facte ad modicum tp̄s. Secꝰ ſi ad longum tp̄s: vt not. l. emptorē. C. loca. Et idē ſi dominus fundi vēdidit fruct⁹ rei immobilis ꝛ ꝯuenit defendere ꝛc. Et de hoc not. cle. i. de re. ec. non alie. vel ſi obligauit bona ſua ad tenēdū locationē etiā factam ad modicū tēp⁹ quare ei eſt ſtādū nō obſtāte venditione vt in ver. ſe. fallit tn̄ in fiſco qꝛ emptor tenet̄ ſtare

locationi: vt not. Bart. l. iubemus. C. de fundis patri. lib. xj.

¶ Item ſucceſſor ſingularis tenet ſtare colono vbi colonus vel conductor ex vi contractus locationis habet rem obligatã vt quia locator obligauit oĩa bona ſua ⁊c. not. Cy. l. emptorem. C. locati. tenet Bar. l. ſi filio §. fi. ff. ſolu. ma. ⁊ l. j. §. quod aũt ait ptor. ff. de ſufficieb. ⁊ ibi notatis ⁊ merito quia nedũ ille q̃ conduxit eſt conductor: ſed etiã creditor habẽs rem obligatã quã poſſet per ſubhaſtationem diſtrahere ⁊ emptoris poſſeſſionem auferre pro ſuo intereſſe ſaltem infra annum.

¶ Item iſte creditor ad longũ tẽpus poſſideret conductã: vt no. Bar. l. palleg §. quod aũt. Et ſi ad modicũ tẽpus ſaltem ipſe hꝫ detentionẽ vt conductor: ⁊ poſſeſſionẽ vt creditor vt eſt glo. notabilis l. ſciẽdũ. §. creditor. ff. qui ſatiſd. cog. l. vẽditor. §. fi. ⁊ ibi gloſ. ff. de pig. ac. l. ſi duo. §. creditor. ff. vti poſ. Et ſup hoc ſupra de emp. ⁊ vend.

¶ Itẽ ex his dicũt quidã quod idem eſt in pedagio nauiũ ſuper flumẽ ⁊ vectigali. Et de hoc not. Bart. l. cotẽ. i pn. ⁊ §. q̃ marimos. ff. de publi. ⁊ de hoc de quo loquitur hic.

¶ Itẽ ſi colonus magno incõmodo afficiat. ita quod fructus ſeminis nõ ſuperſint ⁊ ſine culpa ſua vl' forte propter pluuie ſeu aque fluminis inundationẽ: vel econtra propter multam ſiccitatem vel pp̃ter tẽporis intemperiẽ: tunc fit remiſſio penſionis pro rata vel in totum ſi 26 nihil percepit colonus: idem eſt de caſu fortuito niſi vbertas ãni precedentis vel ſequentis poſſit cum ſterilitate compenſari: vt not. l. ſi vno. §. vbicunq;. ff. loca. in. l. licet. C. eo. ti. ⁊ c. pp̃ter. de loca. et quid ecõtra ſi ſuperabundat vbertas no. l. legẽ. C. loca. ⁊ l. j. in. vj. q. C. de iur. emphi. ſed iſtud non vidi practicare ⁊ forte propter ignorantiã partium: hec autem ceſſant in colono ptiario: vt. c. pp̃ter. alle. ⁊ l. ſi merces. §. vis maior. ff. loca. ⁊ not. l. excepto. C. loca. quid aũt de (emphiteota) no. c. fin. de loca. ⁊ l. j. C. iure emphi. in vlt. q. ⁊ aliis ſe. not. de hoc. l. forma. §. illam equitatẽ. ff. de cenſibus.

Adde (emphiteota) quod Panor. indifferẽter tenet quod nõ fit remiſſio pẽſionis propter ſterilitatem. in dicto. c. propter. et c. potuit. extra loca. idem videtur Joan. fab. in. l. j. C. de iur. emphi. ⁊ ratio eſt ſcd̃m Panor. inter emphiteotam ⁊ conductorem quod conductor ſeu colonus / videtur cõduxiſſe ſub quadam tacita conditione fructuum futurorum / et ideo deficientibus fructibus fit remiſſio pro rata. Sed emphiteota ſoluit in recognitionem dominij. Unde de hoc ſolent dari verſus. Si res perit tota: liberabitur emphiteota. Sed ſi ſit. pro parte nulla liberabitur arte. Quid ſi pp̃ter guerram emphiteota nõ poſſit colere? Joan. fab. in. l. j. in fi. C. de iur. emphi. refert Jaſ. de ar. dicere canonem nõ ſoluendum. ar. l. cum vnus. §. fina. ff. de bo. auto. iu di. poſ. l. is qui rem. ff. de furt. §. cum qui. Et vide eundem fab. in §. adeo. inſti. locat. ⁊ Paſi. in. c. potuit alleg.

¶ Item quod locator in tribus caſibus põt (expellere) vel expelli facere cõductorẽ a domo conducta durante tempore locationis. Primo ſi ex caſu inopinato neceſſitas ſuperuenerit: ita quod domus conducta ſit locatori neceſſaria: vt quia do-

Inquiring qn̄ poſſit expelli a dn̄o domus conducte

mus in qua habitat eſt facta inhabitabilis propter ruinam/guerrā aut alias vel quia vrorem duxit: vel ſiqua neceſſitas cōſimilis aduenerit.ar.l.ſi is a q̄.⁊.l. planc.ff. vt in poſſeſ.le.l.de etate.§.ex cauſa.ff.de interro.act.c.inſinuante. de officio delegati. Et ſignanter dicit gl.l.in edem.C.de loca.ſuper verbo.neceſſitatem et caſu inopinato. Quia ſecus ſi caſum potuit et debuit veriſimiliter pretendere alias preuidere:vt ibi nota.et facit pro hoc.l.ſi quis domum.§.j. ff.de loca.⁊.l.ſi fundū.C.de euic. Secundus caſus eſt ex vrgenti et ſuperuenienti neceſſitate puta ſi domum reficere velit:⁊ refectio illa de neceſſitate impediat q̄ conductor non poſſit habitare in ea. Tertius ſi conductor male verſatus eſt circa eam rem vel inhoneſte circa perſonam tenendo in domo cōducta lupanar vel meretrices vel alia:ita q̄ ex hac inhoneſtate generetur locatori preiudicium. Et hec habentur plene in gloſa.l.edem.allega.et.c.propter. de lo.ca. Alius autem caſus non eſt in vſu.ſ.quod ob penſionem nō ſolutam poſſit expelli a domo conducta.niſi forte finito tempore locationis:licet videatur recondurиſſe:q: forte illa tacita recōductio nō eſt tāte virtutis ſicut expreſſa.

Adde (Expellere) q̄d ſi fuerit cōuentū inter locatorē ⁊ cōductorē de ipſo non expellendo tēpore locationis. Dic q̄ ſu duobus caſibus poteſt expelli: ſcilicet quando penſio non ſoluitur:vel qn̄ inquilinus male verſatur.vt.l.quero.§.inter locatorem. ff.locat. Sed ſi locator vellet inhabitare nō poſſet expellere. Et ideo ſis cautus tu cōductor vt ſemper in inſtrumēto poni facias illa verba de non expellendo ⁊c.ſecūdū Ange.in.l.edē.C.locat.

¶ Item nunquid ille qui condu‹xit› rem propriā perdat dominiū vel poſſeſſionē not.l.ſi aliquā rem ff.de acqui.poſ.l.qui rem.et.l.ad probationem.C.loca.

27 ¶ † Item eſt reperire differentiā inter contractum cenſualem et emphiteoticarium vt not.c.conſtitutus.de reli.do.

¶ Itē ſi quis fuerit cōſtitutus index vel officiarius nō adiecta ſalarij quātitate intelligit̄ de ſalario q̄d eſt vel fuit dari cōſuetum. Idem in opera diurna.vt no.Ex. l.excepto tēpore.C.loca.

¶ Itē ſi ille cui cōpetit directum dominiū domus efficiat̄ dominus vtilis:vt q: eſt iuſticiari⁹:⁊ emphiteota mortuus eſt abſq; herede: vel alś ſi dn̄s vēdat domum ipſe nō pōt petere vendas nec ſibi debent̄ in caſu predicto q: fuit facta directi ⁊ vtilis dn̄ij cōfuſio vel conſolidatio ita q̄ res cenſetur vēdita ſine cēſu ⁊ vt allodialis niſi expreſſe fuerit facta reſeruatio cenſus:iuxta.l.ſi q̄s edes.ff.de ſerui. vrb.predio.l.quicquid.ff.cōmunia predio. Attamē oppoſitū ſeruatur qn̄ res vendit̄ per ſubhaſtationē vt ſolēt fieri in curia dn̄i ſeneſcalli ⁊ alibi:q: res tranſit ⁊ intelligit̄ eſſe vēdita cū onere ſuo ⁊ res venditur maiori precio eo q: vēde nō debentur. Si vero preciū rei vendite adiudicaret̄ creditorib⁹ dn̄s directus poſſet petere vēdas. q: licet eū vēdiderit vt iuſtitiari⁹. Si inde nullū excipiat cōmodū merito vt directus pōt vēdas exigere tanq̄ extraneus vel alienus.

¶De feudis.

¶Summarium.
1 Feudū multiplr cōſideraẗ.
2 Dominus feudatarius que iura
habeat in vaſallum.
3 Dominus feudi quādo faciat fru=
ctus feudi ſuos.
4 Uaſallus non imponit cenſum ſu
per re feudali ſine cōſenſu dñi.
5 Uaſallus committens felonīā con
tra dñm perdit feudum.
6 Dñs feudi an poſſit feudum ſine
vaſalli conſenſu alienare.
7 Prelatus poteſt dare rem feuda=
lem in feudum.
8 Uaſallus negans rem eſſe feuda=
lem an feudo priuetur.
9 Cauſa feudalis corām quo iudice
ſit agitanda.
19 Uaſallus in quo loco debeat ho=
maginm facere.
11 Heres ab inteſtato poteſt ingredi
poſſeſſionem rei feudalis.
12 Homagium infra quod tēpus fie
ri debeat.
13 Iuramentū fidelitatis poteſt per
procuratorem preſtari.
14 Eccleſia an ꝑpter delictum pre=
lati feudo priuetur.
15 Feudū legiū quod dicatur.
1 Primo eſt cōſiderā=
dum quotuplex ſit
feudum ꝛ quot feu=
di ſint diuiſiōes ꝑ=
pulchre per domi.
Bal.in ꝑludijs feu=
dorum:collatione decima ꝛ ibi ad
ebrietatem mentis aliꝫ intellect⁹
videbis eſt feudum nobile ꝛ allo=
diale. Aliud vero quod habet pen
ſionem annexam. Et iſta annua
preſtatio non importat directum
dominiū quia adheret feudo niſi
alias conſtet dominium feudi ha
bere ius directi dominij vel eo ha
ctenus vſum fuiſſe de nobilitate
ꝛ ignobilitate feudi. Et de diuer=
ſis ſpeciebus feudorum not. Ioā=
nes andr. in additionibus ſuper
Specu. in rubrica de preſcript. in
q. penul. ꝛ fina.
2 ¶Itē dñs feudatari⁹ habet iu=
ra plura in vaſſallū ꝛ rem feudalē.
Primum eſt ꝙ ꝑ feudo non facto
vel denombramento non tradito
ipſe per modū aſſecuramenti ꝛ ꝑ
ſaluamgardiam et cetera poteſt
impedimentū apponere vel appo
ni facere in re predicta habebit ta
men tenemētarius recredētiam
ꝛ ſine cautione negando feudum:
ſed hoc ſolet fieri cū proteſtatio=
ne de faciendo loco ꝛ tempore il=
lud quod iuris erit ꝛ hoc niſi dñs
oſtendat iudicialiter per literas
antiq. feudū fore debitum ꝛ ad=
uerſarium hoc agnouiſſe. Et idem
ſeruatur inter dominum directū
et emphiteotam.
3 ¶Itē q̄ diu vaſſallus eſt in mo=
ra fidē faciendi appoſito impedi=
mēto dominus poteſt ꝑcipere fru
ctus rei feudatarie ꝛ facit fruct⁹
ſuos: et ita fructus cadūt in com=
miſſum: ſed non res feudalis. Pro
denōbramento aūt nō tradito ou
pour la denōbree non baillee: do=
minus nō facit fruct⁹ ſuos. Atta=
men quouſqꝫ hoc fiat fructus re=
manebunt impediti. Et ſi vaſſal=
lus habuit recredentiam fructus
quos percepit lite pēden. vel poſt
aſſecuramentum tenebitur domi
no reſtituere ſi fidem nō fecerit:
in alio. ꝛ. ij. caſu tenebitur fructus
reintegrare in manu curie: et hoc
ſi conſtet de iure domini: et fuerit
iudicatum pro eo.
¶Itē ſciēdum eſt ꝙ ſi res que ab

eo tenetur in feudũ fuerit vendita ipſe poteſt vti retẽtione ſoluen do precium cum de cõſtamentis et hoc infra quadraginta dies com putẽdos a die qua ipſe ſciuit aut ſcire potuit ⁊ debuit rem fore ven ditam q̃uis de iure ſeudorum do minus habeat annum a die cele brati contract⁹: vt.c.j.§.preterea. quibus modis feu.amit.⁊.c.j.ſi de feu.defun.fuerit con.§. fina.⁊ ibi glo. Non tamen q̄ ille q̃ eſt de ge nere venditorum ⁊ petit retractũ ſibi fieri preferat̃ domino: vt not. ſupra titulo de leca.

¶ Itẽ ſi dñs feudi põt aſſignare in re feudali ꝓ feudo nõ facto pro denõbramento nõ tradito qđ de bet tradi infra.xl.dies a die q̃ vaſ ſallus fecit homagiũ dño necnon vt habeat retẽtionẽ rei vendite ⁊ ne feudũ dicat̃ eſſe confiſcatũ.ou cas de felõnie nõ tñ ſi debent̃ lau dimia rõne feudi niſi habeat do miniũ directũ ⁊ cẽſum annexũ in patria bituricenſi.dñs feudi in oc tuo vaſſallo habet fruct⁹ p̃mi vel vni⁹ anni ſ; hoc iure non vtimur.

4 ¶ † Itẽ vaſſall⁹ in re feudali non poteſt imponere cẽſuʒ ſeu p̃ſtatio nẽ annuã nec aliã quãcũq; ſerui tutẽ adherentẽ rei ſine ſcitu ⁊ dñi volũtate alias dñs faciet totũ re uocare ⁊ rẽ ad priſtinũ ſtatũ redu cere: etiã vaſſallo cõtradicẽte.ſed tamẽ nõ põt dñs agere vt aliqua fiat ſibi adiudicatio de predictis aut altero ipſoꝝ q̃uis ſec⁹ illo cui cõpetit directum dominium vt ſu perius fuit dictum.

¶ Itẽ vaſſall⁹ tenet̃ iuramẽtũ fi delitatis p̃ſtare dño ⁊ q̃ ſit forma iuramenti habetur alibi.

5 ¶ † Itẽ ſi vaſſall⁹ cõmiſerit felo loniã aduerſus dñm res cadit in cõmiſſum: vt pote q: ꝓcurauit vt cõſci⁹ fuit q̄ dñs aũt vxor ei⁹ vel filius caperent̃ ab hoſtib⁹ vel ca ſtrum ⁊c.vel ſi vxorẽ aut filiũ dñi violauerit et his ſimilia vt no.in tit.q̃b⁹ mod.feud.amit.⁊ ibi not. forte ſec⁹ q̃cq̃d glo.dicat ibideʒ ſi patrociniuʒ preſtiterit aduerſus dñm in cauſa ciuili. In cauſa ꝟo criminali ſec⁹ ⁊ maxime ſi ſe ob di ctã cãm nõ excuſauerit: ⁊ hoc fece rit ſine p̃cepto iudicis.extra.l.fi. ff.de inoffi.teſta.⁊ gloſ.tãgit in.c. j.q̃ ſit p̃ma cã be.amit.ſup ꝟbo iu ſticiã.facit.l.poſt lega.§.ſi accuſa uerit.ff.de his q̃b⁹ vt indig.⁊ nõ bene.c.fi.de poſtu.⁊ idẽ in ꝓcura tore ⁊ ibi not.in glo.vltima facit c.grauem. Et ibi nota.de ſenten. excomuni.

6 ¶ † Itẽ dñs vaſſallo inuito poteſt feudũ alienare niſi aliud obſiſtat vt notat.Cy.l.j.C.de dona.⁊ Bar. l.ij.in p̃nci.ff.ſolu.ma.⁊ ecõuerſo. dũ tñ ille cui res vł feudũ alienat ſit euſdẽ cõditiõis ſaltẽ in digni tate nobilitatis: q: nobilis nõ poſ ſet alienare plebeio vel ignobili. l.veteris.C.de cõmi.ſtip.l.nemo. ff.de duob⁹ reis.facit optime.l.ij. C.de fund.limitrophis.titu.xj.

7 ¶ † Itẽ p̃clat⁹ põt dare in feudũ rẽ feudaleʒ ⁊ q̃ al's fuit inueſtita. no.Bar.l.fi.C.de bo.va.li.x.⁊.c.fi. de feud.in antiq̃s ⁊ an req̃ratur cõſenſus ſingulorũ.no.c.j.cõtine bat̃.de his q̃ fiunt a p̃latis.c.j.c. dudũ eodẽ.tit.l.j.vide glo.in.c.du dũ.de rebus eccle.non alie.li.vj.

¶ Itẽ vaſſall⁹ qui fecit faux aueu. vel falſam anouationẽ ⁊ intrauit ſcienter in fidẽ ⁊ homagiũ alterius qui nõ erat dñs admittit feudũ et res cadit in cõmiſſum. Sec⁹ ſi fe cerit fidẽ ⁊ homagiũ regi cui ſpe

ctat retro feudū.

¶ Itē ſi duo acceperūt rē in feudū vel. i emphiteoſim portio vnꝰ mortui ſine liberis accreſcit dño ꝛ nō ꝯſocio.vt.c.j.de duobꝰ fratribꝰ q̇ de nouo inueſti.ꝛc.facit.l.luciꝰ. §.gayo.ff.ad trebel.no.Cy.l.vnica qñ nō pe.partes.ꝛ Bar.l.ſi mihi ꝛ ticio.ff.de vb.obli.ſpecula. in tit. de loca.§.nunc aliqua. ver.ix.

8 ¶ †Itē an vaſſallꝰ q̇ negat feudū dñi priuet re feudali.no.Spe. in tit.de loca.nūc.aliq̄.v.lxv.q.et l.ticie.ff.de condi.ꝛ demonſtra.et ibi nota.

9 ¶ †Itē ſi dñs qui dicit ſe habere feudū fuerit adiornatꝰ ad req̇ſtaꝫ vaſſalli ſui eo ꝙ eū impedire fecit ꝛ q꞉ recuſat eū recipe in fidē ꝛ homagiū in caſu ꝙ doceat feudū ſibi ꝑtinere cauſa dꝫ vētilari coram dño ſeneſcallo in ſede riōnū.nec debet remitti corā dño imediato: q꞉ ad dñm ſeneſcallū ſpectat illū recipere ſi dñs feudi foueat malā cauſam imo ꝛ pēdente lite ꝛ ſine eiꝰ ꝓiudicio pōt ei recredētiā facere:niſi in ꝓ̄ptu dñs feudi doceat de iure ſuo.

10 ¶ †Itē vaſſallꝰ tenet facere fidē dño in loco domicilij ipſiꝰ dñi vel in loco a quo mouet feudū ſi dñs reperiat illū ꝛ ſi vaſſallꝰ obtulerit ibidē facere fidē ꝛ dñs recuſauerit euꝫ recipere ꝛ ob hoc moueat ꝓceſſus in curia riōnū ꝛ dñs fuerit cōdēnatꝰ ipm recipere:vaſſallus nō tenetur ire ad loca ꝑdicta vel alterū ipſorū:q꞉ dñs tenet ipſum recipere in fidē ꝛ homagiū in villa riōnū ſi vaſſallꝰ hoc req̄rat. Et ita fuit declaratum per arreſtum in curia parlamenti.

¶ Itē ſucceſſor ſingularis vel heres teſtamētariꝰ qui nō ſunt ſaiſiti ꝑ cōſuetudinē nō poſſunt ingredi nec apprehendere poſſeſſionē rei feudalis niſi ꝑ manū dñi nec contra ipſuꝫ admittunt dicētes ſe ēē ſaiſitos vel in poſſeſſione rei ꝑdicte ꝛ hoc forte infra annū. Cōtra alios autē ſecꝰ ꝛ hec eſt (cōſuetudo) gñalis regni frācie de iure tñ q̇s nō adipiſcit poſſeſſionē per inueſtiturā vt.c.ex ore.de his q̇ fiūt a mai.ꝑte capituli.ꝛ no.c.ꝑ tuas. de dona.ſed iſtud non ſeruatur in partibus iſtis.

Adde (cōſueto) ꝙ ſecūduꝫ illā gñalē cōſuetudinē regni frācie noſtra feuda ſunt redacta admodū nr̄i ꝓ̄rimonij vt dicit Joan.fab.in aut.ingreſſi.de ſacro.ec.C.

11 ¶ †Itē ſuccedēs ab inteſtato qui eſt ſaiſitꝰ ꝑ cōſuetudinē pōt ingredi poſſeſſionē rei feudalis ꝛc.dño irreq̇ſito.ꝛ hꝫ.xl.dies ad deliberādū.an itrare debeat i feudū ꝛ homagiū dñi:infra q̇s.xl.dies nullū ſibi debet apponi īpedimētū/ſed illis elapſis dñs poteſt aſſignare ꝛ apponere manū ſuā vel manū ꝓ̄ncipis ad dictū feudū.Et ex tūc facit fructꝰ ſuos quouſqꝫ vaſſallꝰ ſe ꝑſentauerit offerēs ſe paratū facere fidem domino.

12 ¶ †Itē ſi vaſſallꝰ q̇ non ſucceſſit ab inteſtato vel aliꝰ lapſis.xl.diebꝰ teneat feuduꝫ ꝑ aliqua tēpora abſqꝫ eo ꝙ obtulerit dño intrare in fidē ꝛ homagium ipſiꝰ dñs pōt aſſignare i re feudali ꝛ eā tenere ꝛ fructꝰ ſuos facere ꝑ tāta tpa q̈ta vaſſallꝰ tenuit rē illā nec tenet dñs interim eū recipere. S.vo eū receperit vr̄ renūciare iuri predicto/ſaltem pro tempore futuro.

¶ Itē vtruꝫ vaſſallus poſſit fuire ꝑ ſubſtitutuꝫ not.Cy.l.q̇ſq̇s.C.de

epiſco.⁊ cleri.

¶ Itē an filiꝰ priuet feudo ꝑpter (delictū) vel feloniā patris no.gl. l.emācipatum.in fin.ff.de ſena.l. adoptiuū.ff.de in ius vo.l.j.C.de li.⁊ eoꝝ li.⁊ ibi.no.⁊ i ti.q̄ ſit pma cauſa be.amit.§.j.ver.deniq; no. c.fi.de dona.⁊ Spec.i ti.de feu.§. fi.ver.itē q̄rit q̄d de filio q̄ cōmiſit feloniā in vita pr̄is not.l.fi.C.de libe.⁊ eorum liber.

Adde (delictū) An ꝑpter delictū parētis filius vel deſcēdētes priuet feudo.Bal. in.§.ſi vaſſallꝰ.l.j.in.c.ſ.ſi de feudo fuer.con.inter dn̄m ⁊ ag.dicit q̄ iſtud eſt ſpeciale in feudo q̄ ꝑpter delictum pr̄is filius amittat feudū ⁊ nō ſolū filiꝰ ſed et oēs deſcēdētes ſicut etiā dicit eſſe ſpeciale i crimine leſe maieſt.⁊ hereſis vt ad.l.iul.maie.C.l.q̄ſq̄s.§.⁊.l. cognouimus.⁊ in aut.gazaros.C. de heret.

13 ¶ Itē aliq̄s pōt recipi in fidē ⁊ homagiū p ꝓcuratorē ⁊ facere iuramentū fidelitatis:vt no.c.§.j.de rum.de ſta.regul.lib.vj.

¶ Itē nō ſequit res quā poſſideo eſt in tua iuriſditione ergo teneo a te in feudum:vt.c.vnico.q̄liter vaſ.iurare debeāt.Ex hoc innuit q̄ dn̄s debet oſtēdere rē ꝓ qua p̄tendit ſe dn̄m eſſe vaſſalli ſui:hoc dicit Spe.in.ti.de loca.§.nūc dicēdū.§.lxv.no.i ti. ſi de feu.defuncti cōtrouerſia fu.§.iiij.Secꝰ ſi confiteat vel alias cōſtet ipſuʒ eē vaſſallū alteriꝰ q̄ tūc tenet tradere dn̄o feudi noīatione ſeu nōbramētū rei vel rerū q̄s tenet in feuduʒ ab eo ar.l.titius heres.ff.de ac. emp.⁊ glo.no.C.q̄n ⁊ q̄.quarta ps debe.l.ij.li.x.⁊c.ſecus forte i rege vel principe iuxta not.p Spe.tit. de feu.in.§.q̄m vero.xliij.c.paſtoralis.de offi.or.ix.q.j.nullus p̄mas. viij.di.quo iure q̄ eſt iperator in regno ſuo.vt no.c.venerabilē.de elec.nec recognoſcit ſuperiorē.vt c.p venerabilē.qui fi.ſūt legitimi.

14 ¶ † Itē ꝑpter delictū p̄lati eccleſia non priuat feudo imppetuuʒ: ſed ad vitā delinquētis tātū:vel q̄diu tenet beneficiū vel dignitatem.vt.c.fi. de capi.conradi.

15 ¶ † Itē eſt dare feudū ligiū legalitatē ⁊ fidelitatē:homo eni ligius aduerſus oēs fidelitatē gerere debet dn̄o ſuo:ita q̄ i homagio ligio nullꝰ excipit ſecꝰ in feudo.non ligio.Et ꝓprie feudū ligiū ſpectat ad regē vel p̄ncipē vt .no.Spe.in ti.de feu.§.q̄m.circa principiū.et no.ibi Jo.and.⁊ ſuper rubrica de preſcrip.in.q.fi.

¶ De retractu et contractus reſolutione.

¶ Summarium.

1 Conſanguineꝰ vēditoris pōt rem immobilē vēditā retrahere.
2 Jus retractus an procedat in rebus mobilibus venditis.
3 Materia retractus eſt de iure diuino canonico et ciuili.
4 Retractui renuncians nō poteſt amplius eo vti.
5 Retractum petens quanto tempore audiatur.
6 Filius familias poteſt rem a patre venditam retrahere.
7 Proprietas cum vſufructu conſolidata an vſufructu remanente retrahi poſſit.
8 Jus retractus an et cui et quo tempore cōtra minorē competat.
9 Tempus retractus an currat tpe proceſſus pro re empta tradēda.
10 Baſtardo an poſſit ius retractus competere.

Primo

1 PRimo † ſi res immo-
bilis fuerit (vēdita)
ille q̇ eſt de genere
venditoꝛis admittiẜ
ad petēdū retractū
offerendo pꝛeciū cū
legatis de ꝯſtamētis: qꝺ eſt cōtra
l.dudū.C.de ꝭhen.emp.ꝑ hoc tñ
facit.l.ſi in emptiōe.ff.de minoꝛi.
c.cōſtitutus.de in integ.reſti.c.j.
2 §.poꝛro.q̇ feu.alie.po.† in mobili
bus ṽo ceſſat retractus ⁊ oīs retē
tio necnō ⁊ obligatio vel hypothe
ca. Ille tñ admittiẜ ad habendū
retractū qui in re vendita debe-
bat ſuccedere ab inteſtato: vt ſi
res ꝑuenerit ad vēditoꝛē ex latere
paterno admittiẜ ꝓximioꝛ ex illo
latere. Et idē de latere materno:
in bonis maternis. In bonis autē
q̄ſitis nō habet locū retractus ſm
opi.doct. ⁊ Francie conſuetudinē.
Attñ oēs cōmuniter tenēt in par-
tibus iſtis ꝙ etiā in hoc caſu hʒ lo
cū retractus: ⁊ cōpetit illi qui eſt
ꝓximioꝛ ex latere paterno queād-
modū ⁊ ius ſuccedēdi: vt habetur
in titu.de ſucceſſionibus.

Adde (pꝛimo) ꝑ euidētiali-
bus p̄ſentis rubꝛice
3 q̇ † materia retractus eſt de iure
diuino. vt hẜ leuitici.xxv.c.de iure
cano.vt in.c.cōſtitut⁹.de in integ.
re.de iu.ciuili no.in.l.ij.C.de pac.
inter empto.⁊.l.j.C.de nat.lib.not.
Cy.in.l.fi.C.de cōdi.inſer.de iure
feudoꝝ ⁊ ꝯſuetudinario ſilr mate
ria retract⁹ eſt vſitata ſm dıuerſi
tatē locoꝝ. Unde nunc q̄ritur an
valeat hec cōſuetudo generalis q̄
ſeruaẜ in regno Frācie ꝙ ꝓximioꝛ
agnatus vel cognat⁹ poſſit rē alte
ri vēditā infra tp̄s cōſtitutum re-
trahere pe.Cy.Jo.fab.⁊ Albe.de
roſ.in.d.l.dudū.C.de ꝭhē.emp.te-
nēt ꝙ ſic nō obſtā.illi⁹.l.diſpoſitio
ne. Ad quā rn̄dent ibi.⁊ lati⁹ Bal.
ṽſi.ſed q̄ro.⁊ ibi Sali.vñ exponen
do ibi tert.in fi.hic niſi lex ſpālıter
⁊c.dicunt id. e.ti.niſi ſpālis ꝯſtitu-
tio loci vel ſtatutum municipale
aliud diſponat: q2 talia ſtatuta et
cōſuetudines valent vt in.d.l.j.C.
de nat.li.⁊ in.d.c.ꝯſtitutus. Nā.l.
dudū annullat cōſuetudinē anti-
quā q̄ ꝓhibebat alienationē fieri
extra ꝓximos ⁊ ꝯſoꝛtes: ſed hec cō
ſuetudo nō ꝓhibet alienationem
fieri ſed ſolū dat ꝓximioꝛi faculta
tē retrahēdi. Et hec cōſuetudo ſa
tis ꝓbaẜ ꝑ iura pꝛelleg. Et de hoc
vide ample ꝑ Ny.boerij ſuꝑ ꝯſue
tudine biturigū in tit.de ꝯſue.re-
trac.§.in.j.glo. Et an in ꝯqueſtib⁹
ſit locus iuri retrahendi. vide eun
dem in dicto.§.j.in glo.ij.

Adde (vendita.) An res q̄
fuit in ſolutum data
poſſit retrahi ꝑ ꝓximioꝛē ſicut ſi
eſſet vēdita dicit Jo.fab.in.l.ſi pꝛe
dium.vbi text. ꝙ datio inſolutum
obtinet vim vēditionis.C.de euic.
ꝙ ſic. quod not.

4 ¶ † Itē ſi ille cui ꝯpetere poterat
retractus dixerat ſe nolle habere
rem venditā vel retractā, ampli⁹
non auditur. ſicut aliqui dicūt de
filio q̇ dicit ſe nolle ſuccedere pa-
tri: vt not.Cy.l.ſi quando.in.q.fi.
C.de inoffic.teſta.

5 ¶ † Itē retractū petēs audiẜ ve-
niēs infra.xl.dies a die cōtractus
incluſiue vel a tp̄e ſciētie queād-
modū direct⁹ ⁊ dn̄s feudi qn̄ agiẜ
de iure ꝓlationis: ⁊ hoc niſi cōtra-
ctus fuerit fict⁹: vt dictū eſt in tit.
de locato.⁊ ſuꝑ hoc pōt cōueniri
ſcd̄s emptoꝛ vel qui alio titulo rē
acquiſiuit ab emptoꝛe: q2 iſtd̄ affi-
cit rē.ar.l.ſi via.§.ſi fundus.ff.de

ſeruitu.ruſti.pred.melius facit.l.
ſ; vt reſtitutio.ff.de capti.ꝛ poſt-
lim.reuer.ꝛ currit tempus.xl.die-
rũ a tpe ſcientie:ar.l.denũciaſſe.
§.queritur.ff.de adul.facit in ar.l.
annus.ff.de calũ.l.ſemp.§.hoc in
terdictũ.ff.q vi aut cl.ã.facit.l.pe.
in fi.ff.de diuerſis ꝛ tẽpo.preſcrip.

6 ¶†Itẽ filiusfa.petens retractũ
rei per patrem vendite admittit
quo ad ꝓprietatẽ ꝛ forte etiã quo
ad vſumfructum qui forte in hoc
caſu nõ acquiritur patri ar.l.cum
nõ ſolum.§.j.vꝰ.ſiue ex cõtrario.cũ
aut.exceptis ꝛ ſe.C.de bo.libe.vi-
de Cy.l.ſi conſtante.C.de dona.in
ter vi.ꝛ vxo.

¶Item ſecundũ opinionẽ aliquo
rum etiam filius et heres patris
in caſu prelibato admittit ad re-
tractũ vt.c.conſtitutꝰ.de in iteg.
re.fac.l.ſeya.ff.de euict.ꝛ hoc ca
ſu non eſt locus euictioni:qꝛ ius
feudorum aut conſuetudinariũ
hoc introduxit.ſecus forte ſi pater
conueniſſet non venire contra ꝛ
ſe obligaſſet pro euictiõe:quia eũ
agentem repellit exceptio.

7 ¶†Itẽ ſi ille ad quẽ ſpectat vſuſ
fructꝰ alicuiꝰ poſſeſſiõis emerit ꝓ
ꝓ̃ctatẽ propter qđ vſuſfructus ſit
conſolidatus ꝓprietati et proxi-
mior petat retractum rei vẽditite
fiet ei remanẽte vſufructu penes
emptorem vel de nouo ſibi cõſti-
tuendo per illũ qui agit ad retra-
ctum Et hoc tenet.Cy.l.ſi maritꝰ
C.de inoffi.teſta.Et idẽ tenet quõ
dã dominus ꝛ patruus meus do
petrus manſſuerũ vtriuſqꝫ iuris
ꝓfeſſor ꝛ epiſcopus attrebaten.in
queſtione quam diſputauit publi
ce aurelianis actu regens.Et fa-
cit qđ notat.l.ꝓpter.§.neptis.ff.
ad ſyllei.ꝛ meliꝰ.l.vſufructu.ff.ſol.

ma.hoc niſi emptor cui ſpectabat
vſuſfructus ſciret rẽ ei nõ ꝑmane
re:quia iſto caſu ius cõfuſum non
reſtituitur.vt.ff.ad ſileya.l.ꝓpter
veneni queſtionem.iuxta.l.j.ff.
de ac.empti.ſecus forte de cõſue-
tudine.

8 ¶†Itẽ ꝛ cõtra pupillũ currit tem
pus qđ in caſu retractꝰ ꝓ̃fixũ eſt
per.l.emiliꝰ largianꝰ.ff.de mino.
ſed forte reſtituet beneficio mino
ritatis iuxta.c.preallega.cõſtitu-
tus.de in integ.reſtitu.cũ ibi no-
tatis per Inno.ꝛ ſic tenet Bar.l.
fi.queſt.fi.C.in quibꝰ ca.i inte.re.
nõ eſt ne.Quid de exceptione nõ
numerate pecunie q̃ durat bien-
nio.no.l.ſi intra.C.đ nõ nume.pe.

¶Itẽ ſi heres vẽdiderit heredita
tẽ vel quotam hereditatis an ꝓxi
mior q̃ petit retractũ debeat ad-
mitti.videtur ꝙ non:qꝛ hereditas
amplectit mobilia ꝛ credita.Et qꝛ
res ſingulares nõ cenſent eſſe vẽ-
dite.vt.l.j.C.de euic.

¶Item vna vel pluribꝰ rebꝰ ven
ditis ꝓximior non audit volẽs ha-
bere retractũ partis rei vendite
ſi habeat ius ꝛ facultatẽ habendi
totã rem:vel ſi emptor hoc ei offe
rat ſcilicet ꝙ rẽ vẽditã:vel res vẽ-
ditas integraliter habeat reſtituẽ
do integrum ꝓ̃cium/ꝛ maxime ſi
res illa nõ poſſit commode diuidi
ſeu ſeparari/ꝛ idẽ eſt in domino
feudi ꝛ ẽt in directo dñõ/ꝛ ꝑ hoc.
l.an pars.ff.ꝓ derelicto.l.q̃ de elo
gio.C.de iure deli.l.legatarius.in
prin.ff.de le.j.l.ſi duos.ff.de cõtra-
hen.emp.ꝛ no.Bar.l.ſi quis aliã
pro alia.ff.de ſolu.facit.l.quod au-
tem.§.ſi communi.ꝛ.l.ſe.ff.de in
diem adiec.

9 ¶†Itẽ pone emptor agit cõ vẽdi-
torẽ:vt fundũ tradat quẽ ſibi vẽdi-

dit/nunquid hoc pēdē.currit tp̄s
ↄtra primū qui vult habere retra:
ctum.no.l.ↄtra maiores.in.j.q.C.
de inof.teſt. Quid de dn̄o directo
ſi petat retētionē nunquid hoc pē
dente pōt petere vēdas vel laudi:
mia ꝛ forte nō retētionē: qꝛ nondū
eſt trāſlatū dn̄ium in emptorem
ad qđ agit dn̄s directus/ſed ven=
das ſic/qꝛ ſufficit eſſe rem vēditā.
ar.l.j.ꝛ.ij.C.de reſcind.vendi.
10 ❡†Itē filij illi⁹ qui eſt baſtardus
non poſſunt venire ad ſucceſſionē
collateralē de ↄſuetudine:ꝛ ꝑ con
ſequēs nec ad retractū dato ꝙ vē
ditor eſſet eorū cōſanguine⁹ ex la
tere materno. Secus ſi pater aut
mater fecerint venditionem:quia
tunc admittitur ſicut admittunt
ad eorum ſucceſſionem.ꝛ pro hoc
l.cum legitime.ff.de ſta.hominū.
l.liberos.ff.de ſenato.
❡Itē ſi fuerit vēdita res q̄ tenet
in feudū vel de cēſu eccl'ie p̄latus
pōt retinere noie ꝛ ad opus eccl'ie
ſed nō ſuo noie:vt no.Barto.l.j.§.
vſufructuarius.in fi.ff.de ope.no
ui nunci.c.preſentium.de teſt.lib.
vj.ꝛ per Inno.de offi.ordi.c.con=
querente.ꝛ ibi glo.

❡De ſocietate.

❡Summarium.

1 Uir ꝛ vxor quā in bonis habe
re dicantur ſocietatem.
2 Prouiſio hominis facit ceſſare ꝓ=
uiſionem legis.
3 Bona acquiſita que dicantur.
4 Mobilium appellatione an com=
prehendantur nomina.
5 Expēſe ab vno ſociorum in re cōi
facte an a socijs repetantur.
6 In diuiſione bonorum cōmuniū
cuius ſit electio.
7 Societas an poſſit inuitis socijs
interrumpi.
8 Socius emens noie ſuo ꝛ propria
pecunia nō acquirit ſocietati.ſe
cus ſi de pecunia communi.
9 Coheredes ſimul habitātes ꝛ ne=
gociātes an ſocietatē ↄhere dicāt
10 Dānū in re cōi ab vno ſociorū da=
tum cui veniat imputandum.
11 Societas nō poteſt cōtrahi vt ſit
perpetua ꝛ indiſſolubilis.
12 Libri ꝑ patrē filio in ſtudijs dati
an veniant in diuiſione bonorum
paternorum.
11 Expenſe pro nuptijs filij per pa=
trem facte an ſint in diuiſione bo
norum paternorum cōputande.
14 Expenſe quas ſocius fecit pro ſua
familia an veniāt in diuiſione bo
norum communium repetende.
15 Acquiſita ꝑ filiūfamilias ex pecu
nia patris an ſint cōicanda.
16 Deceptus in diuiſione heredita=
tis an poſſit agere ad ſupplemētū
17 Societas an ꝛ qn̄ morte finiat.

PRimo eſt aduertēdū
1 †ꝙ pene in oibus q̄
tangūt materiā ſub
iectā ſeruat ius ſcri
ptū:excepto ꝙ in ali
quib⁹ locis et terris
hui⁹ patrie eſt talis ↄſuetudo vꝫ
ꝙ vir et (vxor) ſunt cōes in bonis
mobilibus etiā in cōqueſtibus fa
ctis ↄſtāte matrimonio:ita qđ vi=
ro mortuo mulier pōt habere per
curſum vite tātū ꝛ ꝓ dotalicio cō
ſuetudinario mediā partē bonorū
immobiliū ad virū ſpectantiū tpe
ↄtc⁹ matrimonij. Et nihilominꝰ
iure ſocietatis ipſa hꝫ in dicto ca
ſu.ſ.ſi ſupuixerit ꝛ ꝓ ſe ꝛ ꝓ ſuis ꝑ=
petuā medietatē bonoꝝ mobiliū
ꝛ etiā eoꝝ q̄ maritus acq̄ſiuit du
rante matrimonio:ꝛ hoc niſi mu=
lier habeat dotaliciū cōuentiona
2 le:†qꝛ cū ipſe ſibi ꝓuidit in illum

caſum vt tacite renūciaſſe ꝓuiſio
ni legis ꝛ maxime legis ſcripte q̄
exorbitat a iure cōmuni.iuxta.l.
cōmodiſſime.ff.de li.ꝛ poſthu.l.fi.
C.de pac.cōuē.l.ſi dotē.in prin.ff.
ſo.matri.In q̇buſdā tn̄ terris vt i
terra de thierno mulier in iaꝫ di-
cto caſu hꝫ electionē petēdi dota
liciū ꝯuentionale aut cōſuetudi-
nariū:ꝛ hoc verū niſi i literis adū
ciat̄ clauſula illa vt ſolet fieri.In
ceteris vero caſibus nō expreſſis
partes non voluerunt obſeruare
conſuetudinem.

Adde (vxor).An vxor poſſit
eſſe cōis in bonis mo
bilibus ꝛ cōqueſtibus cōſtāte ma-
trimonio factis vide Io.fab.i aut.
in donatione.C.de ſecū.nup.ꝛ ia-
cob.de raue.in.l.cūctos.C.de ſum
ma tri.ꝛ ibi Cy.facit tex.in.c.ſigni
ficauit.de donatio.inter vir.

3 ❡†Itē ꝛ dicūtur cōqueſtꝰ vel bo-
na acq̇ſita etiam illa q̄ ꝯſtāte ma
trimonio viro obuenerūt iure ſuc
ceſſiōis legati donatiōis:aut q̇uis
alio titulo ꝑmutatiōe excepta/qꝛ
res ſubrogata loco alterius ꝛc.et
illud qḋ dictū eſt videt̄ eſſe ꝯtra.l.
queſtus cum.l.ſeq.ff.pro ſocio.

4 ❡†Itē(nomina)ſeu debita in ca
ſu prelibato cenſent̄ eſſe mobilia
de hoc tn̄.l.monētū.ff.de ꝟbo.ſi-
gni.Spe.in tit.de fructibꝰ ꝛ iter-
eſſe.in.§.Sed pone ꝑlatꝰ.cū ſeq.
Et hoc verū niſi illa nomina ꝓue
niāt ex alienatione rei imobilis:
Car des deniers yſſus des here-
taiges ſont reputez immeubles.
Res enim ſubrogata ꝛc.

Adde (noia) An noia ſint
res mobiles vel im-
mobiles vide Pau.in.l.quā tube-
ronis.§.in peculio.ff.de pecul.do
ctores in.l.a diuo pio.§.in vēditio
ne.ff.de re iud.Bar.in.l.poteſt ꝑu
pil.ff.de auto.tuto.

5 ❡†Itē ſi vnus ex ſocijs fecit im-
pēſas neceſſarias vel vtiles in re
cōmuni nunq̇d a ſocio poſſit recu
perare partē expēſarum no.Bar.
l.in reficiendo.ff.de dam.infec.

❡Item ſi vnus ex ſocijs q̇ ſunt cō
munes in oibꝰ bonis ꝑncipaliter
vel icidēter acq̇ſiuit ꝑdiū noīe ſuo
ꝛ ꝑ ſe ſi demuꝫ ꝛ ꝑplures annos
illud cōiter vel pro cōi poſſederūt
fructus ꝑceperint illud ꝑdiū eſt ꝛ
dꝫ cēſeri cōe ꝛ tacite cōicatuꝫ vel
ſaltē venit cōicandū no.Bar.l.ru-
ra.C.de omni agro deſer.li.xi.me
liꝰ.l.ticiū ꝛ meuiū.§.altero.ff.de
admi.tu.ꝛ.l.j.§.ſi q̇s huiꝰ interdi-
cto.ff.de iti.actuq̄ ꝑuat.ꝛ.l.ſi q̇s
ſocietatem.ff.pro ſocio.loquitur
quando ille poſſedit nomine ſuo.

❡Itē qn̄ parietes dicant̄ cōes:ꝛ
qn̄ alter ſociorū poteſt edificare
vel apodiare in pariete tignū in-
uito ſocio not.l.damni.§.parietē.
ff.de dam.infec.

❡Itē licet īſtitutio teſtamētaria
de conſuetudine non valeat niſi
vſq̄ ad quartā p̄ter illa tn̄ q̄ eſt in-
cidēs ꝛ cōuētionalis in duobꝰ caſi
bꝰ valet inſolidū vcꝫ in cōtractu
ſocietatis.oīm bonorū ꝛ etiā ma-
trimonij.ita q̄ ſi in dicta aſſocia-
tiōe:fuerit ꝯuētū q̄ ſupuiuēs ſuc-
cedat ꝑmorienti valet.Et idē in cō-
tractu matrimonij.ꝛ lex illa.C.de
pact.loquit̄ i ſimplici nuda cōuen
tiōe:ſed i caſu noſtro hec cōuētio
adheret ꝯtractui ꝛ dat eſſe ꝯuētio
ni:vt diſpoſitio ḋ ſe inefficax trāſ-
eat in naturā adiūcti ꝛ valeat ſꝫ
naturā actꝰ cui adheret acceſſo-
rie vel incidēter iuxta.l.ſi tibi reꝫ.
ff.de preſcri.ꝟ.l.ſi remunerādi.§.
apud.ff.mā.et no.l.j.C.de pact.l.

vbi.ff.de do.cauſa mortis.
6 ¶ †Itē ſi frater ⁊ ſoror hñt bona
cōmunia: nūquid in (diuidēdo) ele
ctio debeat eſſe ſororū vel etiā mi-
norum. Bar. tāgit. l.j. C. de his qui
ſe deferunt. li.x. attñ neutri datur
electio per conſuetudinem.

Adde (diuidendo) Et q̄ro
qs filiorū vel cohere-
dū debeat diuidere hereditatē in-
ter eos communem ⁊ eligere. iſtā
q. pleniſſime determinat Ja. in. §.
q̄dā. inſti. de act. numero. lxij. ⁊ re-
ſoluit q̄ maior debet diuidere ſeu
pertaginz facere. ⁊ minor eligere.
Et ita tenēt hoſt. Anto. de bu. Pet.
de ancha. in. c. j. de paroch. extra.
per illū tex. d ū dicit ita vt ille ⁊c.
Et cū hoc eſt cōis practica gallica
na ſeu cōſuetudo q̄ eſt optima le-
gū interpres.

¶ Itē ſi pater miſit filiū ad ſtudiū
⁊ poſtea pater moriat. vtrū impē-
ſe (ſtudij) debeāt ſolui de cōi. not.
Bar. l. luciꝰ. §. idē rñdetur. l. j. ff. ad
municipa. Secus de expenſis fa-
ctis poſt mortē patris ſiue pro ſtu-
dio ſiue pro matrimonio ſuo aut li
berorū ſuorū. vt no. Bar. l. ⁊ qui ori-
ginem. §. fi. ff. de munc. ⁊ hono.

Adde (ſtudium) doct. in. l.
omni modo. C. de in-
offi. vide Bar. ⁊ alios in. l. vni. §. idē
ſcribit. familie her. idem Bart. in
ſuo tractatu de duobus fratri. et
Bal. in ſimili. tract.

¶ Item ſi vnus ex ſocijs vadit ad
nūdinas altero inuito q̄ ꝓteſtatꝰ
eſt ſe nolle teneri de periculo: ⁊ il-
le lucretur cētuz alter de lucro ni
hil ꝑcipe debet: vt tangit Bart. l.
quia poterat. ff. a trebel. facit. §. il-
lud. inſt. ꝓ ſocio.
7 ¶ †Itē ſi duo aut plures perman
ſerint in ſocietate triginta annis
⁊ vltra nunquid vnus alio inuito
poſſit agere ad diuiſionem no. l. j.
in. iij. oppo. C. de annali exceptio.
vide in eodem titu §. item ſi duo.

¶ Itez pone Aliqui ſunt ſocij om
nium bonoꝝ non tamē equis por-
tionibus. Nūquid illud quod ac-
q̄rit vel donatur ꝑtineat ad ipſos
viriliter an ꝓportionabiliter not.
Bar. l. ſeruꝰ communis. ff. de teſt.
ſeruo.
8 ¶ †Itē ſi vnꝰ ex ſocijs emit rem
noīe cōi ipa efficit cōis altero ha
bēte ratum: vt. l. ſi ego. ff. de neg.
ge. l. ſi interdū. §. morte. ff. qui ſat.
cogūtur. Si vero noīe ſuo ⁊ emit
de pecunia ſua res non efficitur
cōis: vt. l. ſi patruꝰ. C. cōmunia vtri
uſq; iudi. Si vero de pecunia cōi
⁊ ille qui dicit rem eſſe cōmunez
eſt maior res nō efficit cōis: vt. l.
all. ſi patruus. ⁊ hoc niſi eſſet iter
eos cōtracta ſocietas vniuerſoꝝ
bonorū: q: tunc veniret cōicanda
vt. l. ſocietatē. ff. ꝓ ſo. Si vero ſo-
ciꝰ q̄ petit rē cōicari eſt minor ⁊ il
le qui emit eſt eius tutor vl' cura-
tor: tūc eſſet cōicāda: vt. l. ij. C. q̄n
e. fa. tutor. l. curator. C. de arbi. tu-
tele. ſecꝰ ſi nō eſſet tutor aut cura
tor illius. l. filie. ff. de ſolu. ⁊ in du-
bio p̄ſumit ex ſua pecunia emiſſe
vt. l. ſi defunctus. C. arbi. tu. ⁊ etiā
i dubio p̄ſumit emiſſe noīe ſuo. vt
l. ſi magis. ff. de ſo. ⁊ hec dicit Bar
to. in. d. l. ſi patruus.
9 ¶ †Itē duo aut plures heredes
ſimul morādo ⁊ negociādo videt
re ipſa ꝯhere tacitā ſocietatē oīz
bonorum ſiue oīs ſiue maiores ne
gociant ſimul ⁊ lucra cōmunicēt
⁊ fructus reꝝ q̄ priꝰ nō erāt cōes
nec cōmuniter acq̄ſite ar. l. cori.
ff. pro ſocio. Et q: ſicut tacito con-
ſenſu diſſoluit ſocietas ſic eꝫ: vt

l.itaqȝ.eodem ti.Sec⁹ ſi hoc fece-rāt in aliqua negociatione artifi-cio ſeu queſtu:qꝛ in hoc ſolū vide-retur contracta ſocietas in dicta negociatiōe ſeu artificio:qꝛ actus volūtarij non extendūtur vltra ea q̄ gerūtur:vt.l.j.§.hoc interdicto.ff.de iti.actuqȝ priuato:ꝛ ibi nota.

¶Itē qñ inter fr̄es vel coheredes ſolo vſu cēſeaẗ contracta ſocietas oīm bonoꝝ:vel per vſum ꝯtrariuȝ diſſoluta no.l.veꝝ.cum.l.ſe.ff.pro ſocio.no.Bar.ff.de admi.tu.l.ticiū ꝛ meuiū.§.altero.ff.de iti.actuqȝ priuato.l.j.§.ſi q̇s hoc interdicto.ꝛ l.ſi patru⁹.C.cōia vtriuſqȝ iudicij.

10 ¶†Item ſi vn⁹ illoꝝ q̇ ſunt ſocij cōmiſerit crimē vel delictū ip̄e te-neẗ.Et ſi ex hoc alijs vel in re cōi dānū euenire cōtingat:ſiue de fa-cto ſiue de iure aliū ꝓ intereſſe ſuo pn̄t contra ip̄m agere vt no.Bart.l.hacten⁹.§.deīde.ff.de aqua plu.ar.l.a deo.§.fi.ff.pro ſocio.

¶Item qñ partes ſocietatē incū-tes paciſcuntur ꝙ primus petens partagium ſoluat alteri decē fran cos:hoc intelligitur ſi fiat ſine iu-ſta cā:alias ſecus.ꝛ idē eſt in lega-to ſi dicat teſtator heredi nolo ꝙ impedimētum ſeu controuerſiam ei facias in re legata.ꝛc.ꝛ ꝓ hoc.l.vxorē.§.heres.ff.de le.iij.no.Bart.l.paterfamilias.ff.de he.inſtitu.

11 ¶†Itē nō pōt contrahi ſocietas ea lege vt non liceat perpetuo ab ea diſcedere:ſec⁹ ſi ad certū tp̄s.vt no.l.fi.C.cōi diuidundo.l.in hoc iudicium.§.ſi conueniat.ff.eo.tit. In certis tñ caſib⁹ nō pōt vn⁹ alio inuito a ſocietate recedere quos no.l.fi.alleg.hic eſt ꝙ emphiteota ꝑpetu⁹ poteſt rē cedere dño ꝛ non remanet obligat⁹ ꝑpetuo:ſecus ſi ad tp̄s etiā non modicū.ꝛ ſup hoc vide glo.in.d.§.ſi conueniat.

¶Itē ſi i cōtractu ſocietatis fue rit cōuentū ꝙ ſupuiuēs ſuccedat ꝑmorienti ſubintelligitur ſi dece-dat ſine liberis:iuxta.l.cum acu-tiſſimi.C.de fideicom.ꝛ.l.genera-liter.C.de inſti.ſub conditio.fac.ſecus in legato vel donatione fa-cta fratri vel extraneo:ita ꝙ poſt mortem ſuam reſtituatur vel ſpe ctet ad ticiū vt no.l.generaliter alle.§.j.ꝛ ibi not.

¶Item quando in contractu ſo-cietatis fit cōuētio ꝙ ſuperuiuēs ſit heres premortui ipſe vt heres aſſequiẗ bona illi⁹ ꝛ dꝛ heres cō-uētionalis.vt no.l.licet.C.de pac.aliud ſi dicatur ꝙ bona premortui ſint ꝛ ꝑtineāt ad ſupſtitē:qꝛ tunc illud pactū habet viȝ donationis cauſa mortis.iuxta.l.ſi ampli⁹.§.fi.ff.de leg.j.

¶Itē qñ remanet ſocietas ēt al-tero ex ſocijs mortuo.no.l.a deo.glo.ij.l.nemo.ꝛ.l.verum.§.in here dē.glo.q͛ nō ſimiliter.ff.ꝓ ſocio.ꝛ eo.ti.l.cum in ſocietate.

¶Itē durat etiam ꝛ perſeuerat ſocietas i ſuperuiuētibus:ſi ita fuerit conuentum:vt no.glo.§.ſol uitur.inſti.pro ſocio,idem in com-promiſſo in executore teſtamēti.vt not.glo.pe.c.ij.de teſta.lib.vj.

12 ¶†Item ſi pater filio ſtudēti ad ſtu diū tradiderit libros legales:aut alios illi non ſunt (conferendi) tē pore diuiſionis:nec valor ipſoruȝ vt tenet glo.l.filie.C.fa.her.not.Cy.l.filie.C.colla.glo.l.qui pater.ff.fa.hercis.Bartolus diſtinguit vtrum ſcholaris compleuerit ſtu dium patre viuente vt nō cōferā tur alias ſecus.Et hec vera niſi pater expreſſe aliter diſpoſuerit vel proteſtatus fuerit.

Adde ꝙ de cõſuetudine p̄=
poſiture ꝛ vicecomi=
tat⁹ parrhiſioꝝ. ciuitatis lon ne
peult auantager vn enfant plus
que lautre venant a la ſucceſſion
de pere ꝛ mere. quare ceſſant tot
ꝛ tã diuerſe doctiſſimorum viroꝝ
opiniões ꝛ ſic ſi liberis libri a parẽ
tib⁹ emanẽ mortuis cõferri debẽt
inter fratres. car ceſt auantage=
ment et par ladicte couſtume lõ,
ne peult auantager: qđ notabis
multos eniz ꝛ varios proceſſus ſu
per huiuſmodi rebus et libris tan
dem ſententia interueniente co=
acti ſunt ipſos in diuiſionẽ ꝯferre
ꝛ qꝛ doctores ſunt ĩ variis opinio.
ideo remitto te ad Ang. l. filie. C.
de col. ꝛ. l. filie. C. familie her. Bar
to. in. l. donationes. §. pater. ff. de
dona. Pau. cõſi. clxxxiij. tenet ꝙ vi
detur eſſe dicendum ꝙ mei libri.

13 ¶ † Item ſimiliter expẽſe facte ꝑ
patrẽ filio q̇ moratur in ſtudio nõ
debent repeti: ſed ſolui de com=
muni: ſecus de expẽſis factis poſt
mortẽ patris. ꝛ etiã debitũ cõtra=
ctũ ꝑ patrez ad cauſam ſtudij dꝫ
ſolui de cõi ſcđꝫ Bar. ꝛ ꝓ aliis fa=
ciunt. l. ſi filia. §. idem ſcribit. ff. fa.
her. l. macedoniã. C. ad macedo. l.
ſꝫ ꝛ iulian⁹. §. pe. ff. eo. t. l. ꝛ ſi filiũ.
de mune. ꝛ hono.

¶ Item expenſe facte per patrẽ
in nuptiis filie vel filij nõ repetũ
tur: ſed communicantur ſic eſt de
veſtib⁹ q̃ pater dedit filio ꝛ mulie
ri ſue etiã in die matrimonij ꝛ po
tiſſime ille que ſunt quotidiane.
ſec⁹ forte ĩ his q̃ ſibi tradite ſunt
gratia ornat⁹. Et idem de capella
no. ꝛ q̃uis iſtud non ſeruet: imo
oia a patre ſibi data remanent ꝛ
precipua ꝛ liberis ſuis. pro premiſ
ſis faciũt. l. iij. §. fi. et ibi gloſ. ff. de
mune. ꝛ hono. ff. ad leg. fal. l. vſu=
fructu. §. fi. cum ſua. glo. l. mortis
ſue cauſa. §. fi. ff. de do. inter vi. et
vxo. l. id veſtimentum. ff. de pecu.

14 ¶ † Item expenſe facte per vnũ
ex ſociis pro puerperio et alimen
tis vxoris ꝛ liberorum ſuoꝝ debẽt
ſolui de communi: et imputandũ
eſt alteri qui ſciens hec nõ petijt
diuiſionem arti. l. ſi ſeruus com=
munis. §. j. ff. de do. inter vi. ꝛ vxo.
l. cum alle. C. de caſtren. pecu. lib.
xij. l. aurelius. §. titius. in. fi. ff. de
libe. lega.

¶ Item ſi pater fecerit impen=
ſas in rebus aduenticiis filij non
emancipati neceſſarie non repe=
tuntur: qꝛ ad eas pater tenetur
cum ad eum ſpectet vſufructus
vtiles vero modice et non exce=
dentes valorem vſufructus ſimi
liter non repetuntur: alias ſe=
cus: niſi conſtet ꝙ eas fecerit ani
mo donandi: voluntarias vero
nunq̃ repetuntur. de hoc not. l.
vna. §. ſed nec ob impenſas. C. de
rei vxor. ac. l. omnino. ff. de impen
ſis in re. do. fa. l. virum. ff. de dona
tio. inter vi. ꝛ vxo.

15 ¶ † Itẽ queritur an illud qđ filiuſ
fa. acq̄ſiuit ex pecunia patris de=
beat communicari. Specu. tenet
ſimpliciter ꝙ ſic in tit. de iu. in. §.
ſequitur. verſi. quid ſi alter filio=
rum. Bart. dicit ꝙ illa pars lucri=
que attribuitur pecunie tãq̃ ꝓ=
fecticia venit communicãda: illa
pars vero que attribuitur opere
ꝛ ꝑſone tãq̃ aduẽticia. iuxta. l. cũ
oportet. poſt princ. C. de bo. que li
be. remanet filio ꝓcib⁹: vt. l. fi. C. đ
coll. Et hoc modo debent intelli=
gi glo. ꝛ docto. ſcilicet ꝙ lucrum
ꝑceptũ ex pecunia paterna eſti=
matione oneris ꝛ ꝑſone cõicatur;

⁊ pro hoc eſt gl. C. de colla. l. illud.
in prin. ⁊ hoc verum ſi filius mo-
retur ſeorſum a pr̃e: q꜡ alias cō-
penſatur opera cum alimentis.

¶ Item lucrum dotis ꝙ filiusfa.
aſſequitur per mortem vxoris ex
pacto vel ex ꝯſuetudine nō dꝫ cō
municari: q꜡ iſtud cēſetur eſſe ad-
uentitium: nec eſt habēda conſi-
deratio ad onera matrimonij q̄
pater ſuſtinuit: q꜡ fecit ſuos fru-
ctus rei dotalis. licet Dy. videat̃
dicere ꝙ lucrū iſtud debeat ꝯmu
nicari. l. ſi cū dotem. §. trāſgredia
mur. ff. ſo. ma. ⁊ Cy. l. ij. C. ſa. herc.

16 ¶ †Item ſi alter fratrū i diuiden
da hereditate vel in diuiſione rei
communis fuerit deceptus vltra
mediā iuſte portionis vel eſtima-
tionis nunquid cōpetit ſibi actio
ad ſupplementum.

¶ Iteꝫ q̄d de debitore q̄ tradidit
rē inſolutū. no. Spec. in ti. de iudi.
§. ſequitur videre. ⁊ ibi no. Joan.
and. in additionibus. Cy. l. rē ma-
ioris precij. C. de reſcin. ven.

¶ Item ſi duo fratres ⁊ liberi ſte
terint in (cōmunione) forte ſexa
ginta annis: nunquid vnus ipſo-
rum alio inuito poterit agere vt
bona diuidantur. Spec. in tit. de
iudi. §. ſequit̃ videre. ⁊ ibi Jo. an.
ſupra eo. titu. §. ſi duo aut plures.

Adde (communione) An ſi plures fratres vel
coheredes ſteterint i diuiſione ꝑ
longū tēpus: vtputa ꝑ .xl. annos
an poſſint preſcribere ne diuiſio
fiat: vide glo. in. l. j. in verbo cohe-
redibus. ff. fami. her.

¶ Itē ſi pater ꝑ delicto ꝑ filiū cō
miſſo ſe obligauerit ad intereſſe
ptis vel ꝑ emēda ⁊ illud ſoluerit.

¶ Itē ſi pater ꝑ dote filie vel do
tis reſtitutione ſeu ei⁹ augmento
ſe obligauerit: nunquid tempore
diuiſionis hereditatis patris hec
omnia debeant cōmunicari ſp. ⁊
⁊ Jo. and. §. ſequit̃ videre. de iud.

¶ Itē ſi diuiſio hereditatis facta
fuerit ſꝫ nequit ꝓbari: ꝓbat̃ tñ ꝙ
alter eoꝝ poſſedit ꝑ decēniū cer-
tas hereditates ⁊ poſſeſſiones ꝑ
diuiſio an preſumatur facta diui.
no. Jo. an. §. ſequitur. de iu. i addi
tionibus ſuper Spec.

¶ Itē ſi vn⁹ ex illis q̄ habēt bona
cōia vult ꝯtrahere es alienū ꝑ de
licto ꝑ ipm ꝑpetrato: vel ob dotē
filie vel augmētū dotis ſue vxoris
ipſe ſol⁹ ad hoc tenebit̃. Idē ergo
ſi dānū euenerit dolo aut culpa: ⁊
ſi hoc pro cōi negociatione exercē
da contigerit. Si vero contraxe-
rit es alienū ꝑ mutuo: aut alia cā
q̄ vniuerſaliter preſumit̃ facta ꝑ
facto vel ad cauſaꝫ ſocietatis re
fert: q꜡ aut inita fuit ſocietas oiꝫ
bonoꝝ: ⁊ illd dꝫ ſolui de cōi niſi cō
ſtaret d dolo aut fraude: ſec⁹ ſi ſit
icidēs ſocietas niſi ꝓbet̃ illd fuiſſe
ꝟſuꝫ i cōi vtilitate. Et iſta ad ple-
num tangit Spec. in ti. de iudi. §.
ſequitur videre.

17 ¶ †Itē finit̃ ſocietas morte vni⁹
cōſociorum niſi fuerit adiectū ꝙ
tranſeat ad liberos ⁊ heredes: q꜡
valet pactū vel adiectio de con-
ſuetudine. d quo no. l. nemo. cū. l.
ſe. ff. ꝓ ſo. ⁊. l. a deo. i prin. eo. ti. illa
em̄ adiectio ⁊ heredib⁹ operatur
qd illud qd de ſe extinguitur cum
ꝑſona trāſmittit̃ ad heredes. l. ſti
pulatio iſta. §. ita ſtipulat⁹. ff. de
ver. ob. no. Bar. l. nō ſolum. §. mor
te. ff. de no. ope. nun. facit. l. cum
precario. §. ſi. ff. de preca.

¶ Itē ſi aliqs petat fieri diuiſio-
nē bonorū vt aſſerit cōmunem: ⁊
reqrat fieri inuētariū fiet ei: ⁊ iſtd

cōiter inſeritur in adioꝛnamēto: ꝛ tunc fit ꝑ ſeruiētē ꝛc. al's dabitur commiſſarius ꝑ iudicē etiaꝫ dato ꝙ pars aduerſa aſſerat illa bona eſſe ſua ī ſolidū ꝛ hoc ſans les de= placier: nec dꝫ reo inhiberi vſus nec alienatio bonoꝛuꝫ ꝑdictoꝝ: ꝛ maxie vbi nō ꝯſtat de cōione aut ſocietate: al's em̄ iſtd̄ haberet viꝫ ꝛ effectū ſeq̄ſtrationis q̄ nō cadit in ſubiecta materia. ſed iſtud pōt req̄ri in iudicio ſi cōſtet de ſocietate: ꝛ veriſilr dubitet̄ de ipſoꝝ bonoꝝ dilapidatione. ar. coꝝ q̄ no. Bart. l. mandatis. ff. de requiren. re. l. inſtas. C. de iur. fiſci. li. x. not. etiam l. ab executo. C. quoꝛum appel. reci. ꝛ c. l. eo. ti. ff.

¶ De obligationibus ꝛ renunciationibus.

¶ Summarium.

☞ Fiſc⁹ occupans bona hereditaria adꝫ creditoꝛib⁹ tacite obligat⁹

2 Heres nō poteſt ex delicto defuncti obligari.

3 Obligatio ad aſſictam faciendam qualiter ſit intelligenda.

4 Mulier an ꝓ facto viri obligetur.

5 Moꝛa modici tēpoꝛis an magnuꝫ poſſit inducere preiudicium.

6 Dilationem obtinēs quinquēnalem an dabit ſatiſdationem.

7 Debitoꝛ an poſſit creditoꝛib⁹ nō vocatis cedere bonis.

8 Bonis cedere volens quibus caſibus admittatur ꝛ quibus non.

9 Beneficiū diuiſionis non habet locum inter tutoꝛes ꝛ curatoꝛes.

10 Renunciatio hypotechę in bonis viri a muliere an ſit valida.

11 Minoꝛ aut filiuſfamilias aut mulier an poſſint renunciare beneficiis ſibi competentibus.

12 Filia vxoꝛata et dotata an poſſit renunciare ſucceſſioni paterne.

13 Monachi ꝛ viri eccleſiaſtici nō poſſunt fideiubere.

14 Adminiſtratoꝛes ciuitatis poſſūt obligare habitantes in ea.

15 Renunciatio generalis non includit ignota.

16 Diutina preſtatio inducit obligationem.

17 Bona coloni vel inquilini an ſint dn̄o tacite obligata.

Primo ſi filius repudiauerit ſucceſſionem
1 patris† ita ꝙ bona tā ꝙ̄ vacātia ꝛ de moꝛte ille deueniāt ad fiſcū: fiſc⁹ eſt creditoꝛib⁹ tacite obligat⁹: qꝛ loco hered. hr̄ vt. l. ij. C. de vi pu. ꝛ ſi paulopoſt fiſc⁹ dederit vel al's trāſpoꝛtauerit bona oia ipſi filio ꝑſumitur factū i(fraudē) creditoꝛis: ꝑpterea fili⁹ tenet̄ hoc caſu ſubire onera hereditaria: idē ī q̄libet alio qui poterat ſuccedere ab inteſtato maxime qꝛ idipſum in extraneo. ar. l. ij. ī fi. ff. de he. vel ac. vē. ꝛ meli⁹. l. j. C. eo. ti. Sec⁹ foꝛte ſi filius acquiſiuerit a fiſco aliq̄s res ſingulares ꝛ hereditarias ar. l. q̄tiēs. C. d' here. iſti. l. oēs. §. luci⁹. ff. q̄ in frau. credi. facit. l. ēt. §. ſi q̇s a fiſco. ff. de peti. here. cū. l. oēs. C. de quadri. ꝑſcript. idem in bānito q̇ bona ſua vel partē bonorū a pꝛincipe recuperauit. arg. l. ſi debitoꝛ. C. de ſen. paſ. emptoꝛ vero hereditatis a ꝑuato nō tenetur actione perſonali. vt. l. ij. C. de hered. vel ac. ven. ꝛ ibi not.

Adde (fraudē) q̄t modis ꝑſumit alienatio facta ī fraudē creditoꝝ. vid Bar. ī. l. poſt cōtractū. ff. de dōn. ꝛ Cy. ī. l. ſi quis poſthac. C. de bo. dā. Ang. de arc. ī. §. ī fraudē. iſti. q. ex cau. ma. non licet. Et vide cōpendioſe per

Joan fab.in rub.C.de reuo. his q̇ in fraud.credi.

6 ¶†Itē heres nō tenet̃ ex defuncti delicto niſi lite cōteſta.vel inq̄tū ad euȝ ꝑuenit.vt.C.ne ex de lic.defū.l.vna.idē i illo q̇ ſuccedit in bñficio.vt.e.j.de ſolu.ꝛ ibi not. ꝙ de iure canonico heres i omnē cāȝ tenet̃ ad intereſſe ꝑtis.vt ibi no.ꝛ.c.ſi.de ſepul.

5 ¶†Item ſi aliq̇s ſe obligauit ad aſſidēdū certos reddit⁹ ꝛ ad ↄſuetudinem patrie ipſe tenet̃ aſſidere duas partes in blado:ꝛ tertiaȝ i denariis:ita ꝙ ſi velit aſſictā facere i denario tātū ipſe tenet̃ tradere pro pluris valore bladi vltra ſummam debitam tm̄ quātū aſcēdit tertia pars.vt verbigratia.Si obligatio aſcēdit quideciȝ libras reddituales pro intereſſe ꝑdicto tenebit̃ ſupplere ꝛ tradere alias quinqȝ libras i denariis.Et etiā ſi ſit obligat⁹ ad aſſidēdū certos redditus in locis bñ iacētib⁹ ꝛc.ꝛ cuȝ directo dñio:ꝛ fiat aſſieta i redditibus non habentibus dñiuȝ directum ipſe tenebit̃ ſupplere ꝛ tradere ꝓ pluris valore qđ aſcendit obligationē rōne dominii directi: videlicet aliaȝ tertiā partē debite quātitatis ↄputatione ꝛ ſup.ꝛ ita qñ aſſieta dȝ fieri ſecūdū ↄſuetudinē:ꝛ cū directo dñio ē ibi reperire duplex itereſſe:niſi aliud fuerit conuentum.

¶Itē ꝛ econuerſo ſi ille q̇ eſt obligatus vt ſupra tradat pluſq̄ duas partes in blado : illđ.qđ ſupereſt vel excedit in ſolutione vltra naturaȝ obligationis eſt ſibi cōputādū ꝛ deducēdū de eo qđ debet̃ in denariis:vt totū reducat̃ ad ſummam debitā ſm conſuetudinem predictam.

¶Itē ꝛ ſi nō fuerit facta mentio cōſuetudinis:nec directi dominii ſufficit ꝙ faciat aſſietam ſcȝ mediam partem in blado:ꝛ aliam in denariis habito reſpectu an plus aut minus aſcendat illud qđ aſſiſuȝ eſt i blado vl' directo dñio.Et in caſu ꝓxime dicto dicūt quidaȝ ꝙ hoc habet locuȝ cū dicit̃ in literis decem libras reddituales:ſecus ſi fuerit adiectum cēſuales: quod verbum importat de ſe ꝛ ex propria verbi ſignificatione directum dominiuȝ : ꝛ quamuis ſepe etiā adiicientur hec verba cū dī directo dñio hoc eſt ad maiorem expreſſionem ſeu declarationem illius quod tacite ineſt.

¶Itē ſi q̇s reperiat̃ obligat⁹ ad aſſidēdū certos reddit⁹ ſimpliciter ipſe nō tenet̃ ſoluere appoꝛt⁹ ſeu arreragia:niſi pri⁹ fuerit interpellatus coram iudice pro aſſieta fiēda:ſecus ſi adiectū fuerit illud verbuȝ ꝛ interim ſoluere ſicut eſt fieri conſuetum:ꝛ in caſu quo tenetur ad arreragia ipſe tenebit̃ ſoluere ſummam debitam cū intereſſe pluris valoris bladi ſicut fuerit aſſiſa:vt dictū eſt.ſi debitor i primo caſu nō teneat̃ ſoluere arreragia preciſe,ipe tamē tenetur ad intereſſe quod ſuccedit in obligatione ad factū vel faciēdū.vt.l. inſulā.Et ibi no.ff.de verb.oblig.

4 ¶†Item mulier ꝓ facto viri ſui nullaten⁹ pōt obligari nec ēt renūciare obligationi ſeu hypotece q̄ ſibi competit ad cauſaȝ dotis ſeu al's.q: illđ eſſet ꝑ idirectū fraudare conſuetudinē per quaȝ mulier quouis titulo nihil poteſt dare viro ſuo:ꝛ ſuper hoc vide Specul.i titulo de obligationib⁹ in.§.j.verſi.ſed queritur an vxo.cū verſi.ſe

ꝛ auꝛ.ſi qua mulier.ꝛ ibi no.C.ad
velleya.adde.§.item mulier ꝛc.
5 ¶†Itē debitoꝛ ad impediendam
viam bonoꝛum ſuoꝛū diſtractionē
pōt impetrare dilationē moꝛato-
riā:ſcʒ de non ſoluēdo debita vſqꝫ
ad annū pꝛeſtito iuramēto ꝙ ipſe
hoc facit ſine fraude ꝛ ꝑ vrgēti ne-
ceſſitate ꝛ ex tunc nō eſt opꝰ ꝓba-
tione.nec audiūtur creditoꝛes op-
poſitum pꝛobarē volētes nec etiā
petētes agnitionem debiti:ꝛ cau-
tionē ſibi dari:qꝛ in moꝛa modici
tēpoꝛis ꝛc.ar.l.ſi debitoꝛis.ff.de iu-
di. ꝛ not.l.quotiēs.C.de pcib.imp.
6 offe.†Secꝰ ſi impetraret dilatio-
nē quinquēnalē:qꝛ tūc requiritur
illud quod dictum eſt:et ꝙ maioꝛ
pars creditoꝛū conſentiat iuxta.l.
fi.C.qui bo.ced.po.ꝛ no.capi.odo-
ardꝰ.de ſolu.Et ꝙ pꝛeſtet cautio-
nē ſaltē iuratoꝛiā vt ſi pueniat ad
pinguioꝛē foꝛtunam ſoluere cōpel-
litur deducto ne egeat vt ibi not.
ſed an debitoꝛ poſſit huic bñficio
renūciare no.l.penul.C.qui bonis
cede.poſſunt.Et an teneat ſatiſ-
dare not.l.ſi cōſtāte.§.quoties.ff.
ſoluto matri.Et vtrū iſta ceſſio ha
beat locum in debitis(fiſcalibus)
no.Cy.l.fi.C.q̄ bo.ce.poſſunt.Bar.
l.cū eo.ff.ad.l.

Adde fiſcalibꝰ.an fiſco obli
gatꝰ.Adde ꝙ per oꝛ-
dinationes regias fiſco obligatus
nō admittitur volens cedere bo-
nis: ꝛ ſic ceſſant doctoꝛū diſtinctio
nes:ꝛ extra fiſcū multi ſunt caſus
ꝓuilegiati in quibus bonis cedere
pōt nemo quos quidē caſus alio lo
co dinumerare placet:nec mire-
ris.hñt eñ franci ſuas leges ſan-
ctas ꝛ vtiles ꝛ romanis legibꝰ ꝑ-
ualentes ꝛ diligenti ſtudio ſatis li
quētes qñ q̄s poſſit cedere bonis.
Ang.in.l.is qui.la.ij.ff.de ceſſ.bo.
ꝙ ſi fuerit obligatus fiſco pꝛopter
honoꝛes vel munera ciuilia non
gaudet.l.pꝛopter honoꝛem.C.qui
bo.ced.Sed pꝛo alio debito publi
co ſic.l.nemo i carcerē.C.de exac.
tri.lib.x.
7 ¶†Itē debitoꝛ ſi velit pōt facere
ceſſionē bonoꝛū coꝛā dño ſeneſcal-
lo etiā nō vocatis creditoꝛibꝰ:nec
poſtea erit ſibi licitū penitere ſe-
cūdum ꝯſuetudinē: quod videtur
eſſe cōtra.l.is qui bonis.ff.de ceſſ.
bo.ꝛ bona debēt poni in manu do-
mini ducis:vt ex pꝛecio eoꝛum ſa-
tiſfaciat creditoꝛibꝰ:pꝛouiſo ꝙ nō
debet expoliari veſtibus nec lecto
ꝛ alijs quibus operatur:vt no.l.j.
C.qui bo.ce.poſſunt.et.l.diuus.ff.
de bo.damna.Sed poteſt cedere
bonis etiā non inſtantibus credi-
toꝛibꝰ:ꝛ maxime vt abſoluatur ſi
ſit excommunicatus:q̄uis Cy.di-
cat ꝙ non poteſt fieri niſi vrgente
neceſſitate ꝛ,ad euitandū iniuriā
carceris:vt ibi.no.Remanet tamē
fideiuſſoꝛ obligatus:vt .l.heres.§.
ꝙ ſi ſeruus.ff.de fideiuſſo.§.fi.in-
ſti.de rep.
8 Adde ceſſionē † De mate-
ria ceſſiōis bonoꝛum
dicā hic:qꝛ alibi non inueni locum
aptioꝛē.Et referam ea q̄ recollegi
ſub quodā doctiſſimo noīe Robert.
myſhoart patrie noꝛmanie iuris
ciuilis liceñ.qui ante impꝛeſſionē
huius voluminis multas additio-
nes ſuper hoc lib.cōpillauit: q̄ tñ
ſummarüs nuper additis ſublate
fuerūt.Pꝛo facio regulā ꝙ regulr
quilʒ habet beneficiū cedēdoꝛum
bonoꝛū.Amplia pꝛocedere non ſo-
luʒ in pꝛibuſſa.ſed etiā in filiſſa.ꝛ
maſculis ꝛ feminis vt no.l.l.pe.C.
q̄ bo.ce.poſ.Tñ mulier hodie nō

poſſet detrudi i carcerẽ. In auẽ. ho die nouo iure. C. de cuſto. reo. Et hoc dico: qꝛ hoc bñficiũ eſt introductum ad euitãdum carceres. vt. l. j. C. qui bo. ced. Amplia. ꝛ. l. in corpore ficto vt in eccleſia ꝛ vniuerſitate: vt poſſit cedere bonis. text. ſing. ꝛ pegrinus in. §. ſi quis aũt. vt deter. ſit nume. cle. colum. j. Limita regulam nõ procedere in illo q̃ non fatetur debitum. vt. l. penultima de ceſſ. bo. Limita ſcdo ſi cedẽs nõ vult iudicare bona ſua. gl. in dicta. l. penul. ff. Tertio ſi eſt obligatus ad factũ. l. ſtipulatio. §. penult. ff. de no. ope. nuncia. Quarto ſi eſt obligat⁹ obligatione deſcendente ex delicto. l. generaliter. §. fina. ff. de penis. gloſ in. c. ſi res. xxiij. queſtio. vj. Quinto ſi in fraudẽ creditorũ alienauerit. text⁹ ſingul. in. l. finali. §. fina. ff. q̃ in fraud. cred. ſecũdum primam lecturam illi⁹. §. ſecũdum Ange. ibi. Queritur vtrũ poſſit renũciari huic beneficio: dic ꝙ non ſecũdũ Dy. in. l. alia §. elegãter. ff. ſolu. ma. poſt eũ Jo. fabr. in. l. fin. C. qui boñ. ced. niſi fortaſſis talis renunciatio eſſet iurata iuxta regulam canoniſtarũ: qꝛ illud quod non vertitur in detrimentũ ſalutis eterne eſt ſeruãdũ. c. ad aures. ꝛ. c. ad audiẽtiã. extra qd vi met. ꝛ. c. q̃uis. de pac. in. vj.

¶ Itẽ ille qui tenetur ex mutuo hꝫ exceptionẽ nõ numerate pecunie vt in in cõtractib⁹. C. de nõ numerata pecu. Et hoc niſi ſit obligatus ſub ſigillo auẽ. ꝛ maxime ſi in literis cõtineat ꝙ pecunia fuit numerata ꝛ tradita realiter et de facto. Et niſi renunciauerit huic beneficio. ꝛ no. ibidem. ꝛ l. ſi executione. C. de nõ numera. pecu. in. ſ. q. ꝛ l. fi. eodẽ titu. Et idem in dote ꝛ hoc infra annum ſoluto matrimonio ſi durabit min⁹ q̃ per duos annos vt. l. fina. auẽ. quod locum. C. de dote. cau. non nume. ſed hoc non obſeruatur.

¶ Itẽ ſi vxor intercedat pro viro nihil valet. vt in auẽ. ſi q̃ mulier. C. ad vellea. pro extraneo valet reſpectu bonorum parafernalium ꝛ aduẽticiorũ / ſi renũciauerit beneficio vellea. ꝛ de hoc fuerit certiorata. vt. l. fina. C. ad vellea. ꝛ de his tãgit Jo. and. in addi. ſuis ſup Spec. in ti. de renũ. §. fi. ver. qꝛ auẽ.

¶ Itẽ ſi plures reperiũtur obligati: quilibet in ſolidum ſi creditor agat contra vnum pro toto debito ille admittetur ad ꝓponẽdum ꝙ alij ſunt pñtes ꝛ ſoluẽdo: vt actio diuidat: ꝛ quilibet pro virili portione conueniatur ꝛ hoc bñficiũ ep̃le diui Adriani de quo habetur. l. fi. C. de conſti. pecunia. §. ſi plures. inſtit. de fideiuſſo. ꝛ in auten. hoc itaq;. de duobus reis. Et hoc niſi fuerit renunciatum (huic beneficio) vt in auẽ. preſente. C. de fideiuſ. facit. l. ſi quis in conſcribẽdo. C. de pact. ſaltem ſi ſit de hoc certus vel certioratus: quia nemo videtur renunciare iuri quod ignorat ſibi cõpetere ar. l. mater decedẽs. ff. de inoffi. teſta. ꝛ. l. cũ aquiliana. ff. de tranſa. et ſi generaliter ponitur in literis qd de hoc fuit certioratus: hoc tamẽ nõ requiritur de ꝯſuetudine. ꝛ pro iſta pte facit. l. fin. §. j. ꝛ. §. licet. ff. de publi. l. doli exceptio. ff. de doli. excep.

Adde (bñficio) ꝙ bene dicit huic beneficio q̃ ſi ſimpliciter rei debendi dixiſſent ꝛ voluiſſent ꝙ quilibet eorũ potuiſſet cõueniri in ſolidũ: ꝛ hoc expreſſe actum fuiſſet. per hoc non dicit

renūciatū huic beneficio aut.hoc ita.de hoc eſt gl.ſingularis ⁊ mirabilis ſecūdū Ja.in additio.vlti.ad criſto. poz.in.§.fi.inſt.de duob.rei nec ab vllo eſſe ponderataȝ niſi a ſeipſo.⁊ de hoc dt eē expreſſuȝ tex. in.§.hic ſiquidem hoc adiecerit. ⁊c.De duob.re.colla.vij.qd not.

9 ¶†Item ceſſat hoc beneficiū in tutoꝛe ⁊ curatoꝛe quoꝛum quilibet tenetur in ſolidum: vt not. l.j.§. nūc tractemus.ff.de tute.⁊ ra.diſtrahēdis.⁊.l.ij.§.fi.ff.de cu.bo.dā. etiam dato quod non ſint p̄miſſo modo obligati pro toto debito.Si agat cōtra oēs ⁊ petat quemlibet condemnari in ſolidum debet ſic dicere ita ꝙ ſolutio vnius ſufficit: alias petitio eſſet inepta.vt not. l.ſi mandato ticij.§.paulꝰ reſpondit.ff.mādat.⁊ ibi gl.Bar.l.ij.ff.de duobꝰ reis.Si vero fuerint ſimpliciter condēnati potuerūt in executione opponere beneficio diuiſiōis etiā dato ꝙ ei fuerit renūciatū vt no.l.paulus.l.ij.ff.de re iud.

¶Itē fideiuſſoꝛ habet beneficiuȝ oꝛdinis noue conſtitutionis:⁊ hoc habetur in aut.de fideiuſſo.in principio.colla.j.et in aut.preſente.C. eodeȝ titulo.ꝙ eſt vt reꝰ ꝗ pñs eſt ⁊ ſoluendo primo conueniatur.Et hoc niſi renunciauerit huic beneficio:qꝛ tunc reditur ad ius antiquum ſecūdum ꝙ creditoꝛ poterit eligere.vt.l.iure noſtro.C.de fideiuſſo.⁊ no.glo.c.peruenit.de fideiuſſoꝛ.adde.§.iteȝ quādo duo ſunt obligati.j.fo.⁊ ſequenti.Et primo excutiēda ſunt bona debitoꝛis:deinde fideiuſſoꝛis et poſtremo pignoꝛis poſſeſſoꝛis vt aut.hoc ita.C. de pigno.

¶Item detētoꝛ aut ſecūdus creditoꝛ offerens ſoluere debitū ⁊ per actionem ſibi cedi auditur.vt.l.fideiuſſoꝛ.ff.de fideiuſſoꝛ.l.modeſtinus.⁊.l.ſtichū aut pamphilū.§.penultimo.ff.de ſolut.

10 ¶†Item ſi mulier renūciauerit obligationi ⁊ hipothece.Cum vir vendit domum nō valet maxime ſi non ſuperſint alia bona ſibi obligata vt not.l.fi.C.de pac.con.⁊.c. ex literis.in fi.de pigno.aut.ſiue a me.C.ad velleia.⁊ eſt ratio:qꝛ quādo maritus remanet ſoluendo renunciatio hypothece nō continet donationē.vt.l.etiā.C.ad velleya. ff.que in fraudem credi.l.pignus. Sed quādo maritus non eſt ſoluēdo retinet donationem:⁊ non valet renunciatio hypothece vt dicitur in obligatione generali: ſecus in ſpeciali vt.l.etiā allegata.⁊ nota ad plenuȝ.l.iubemus.C.ad velleia.⁊ me liꝰ.l.vnica.in.§.⁊ cum lex iulia.C.de rei vxo.ac.l.iubemꝰ.in qua.l.no.ꝙ dato ꝙ valeat mulieris renunciatio in re alienata per virum nō ſibi p̄iudicat in alijs bonis nō alienatis:⁊ ita ſeruatur.

11 ¶†Item an minoꝛ poſſit renunciare bñficio minoꝛitatis filiusfāmi.macedoniano mulier velleyano:⁊ an valeat gñalis renūciatio no.Cy.l.ſi quis in conſcribēdo.C. de epiſco.⁊ cleri.Et.l.ſi quis in cōſcribēdo.de pactis.

¶Itē valet renūciatio facta per illum qui fuit deceptus vltra mediam iuſti precij cum iuramēto:vt not.l.ſi quis.C.de reb.cred.⁊ in.iurā.Cy.l.ij.C.de reſc.ven.Bart.l.ſi quis cum alijs.ff.de verb.oblig.

12 ¶†Itē valet renunciatio ſucceſſionis facta per filiā vxoratā etatis p̄fecte ſcilicet duodecim annorū cū ſit patri ⁊ liberis ſuis ⁊ potiſſime maſculis vt.c.ꝗuis.de pac.

libro.vj.⁊.c.cum contingat.de iure iurando.quod intelligunt plures doct.de filia p̄rorata et portionata ſeu dotata.al's ſecus.ideo dicit text.in predicto capitulo q̄uis et contenta dote ⁊c.

Adde (renūciatio).De hoc vide in addi.in verbo renūciauit.j.de ſucceſſ.⁊ vid̄ Bal. in.l.pactum.C.de col.

¶Itē ⁊ fideiuſſor poteſt agere cōtra principalē debitorē vt eum liberet ſi diu ſteterit in obligatione l.lucius.ff.mā.⁊.c.fi.de fideiuſſo. ⁊ ibi no.alios caſus in quib⁹ fideiuſſor agit contra principalem debitorē:⁊ an idē in illo qui eſt obligat⁹ p̄ euictione vel poſſidet bona. ad hoc not.Spec.in titulo iudi.§. ſpeciali.circa prin.⁊ ibi Joā.And.

13 ¶†Itē monachi ⁊ viri eccleſiaſtici non debent fideiubere niſi de conſenſu capituli vel pro eccleſia ſua:⁊ ſi al's fecerint non valet niſi p̄bet pecuniā fuiſſe v̄ſam in vtilitatē eccleſie.Et iſto caſu probetur de in rem verſo: vt habetur no.c. quod quibuſdam.de fideiuſſo.

¶Itē per ingreſſum monaſterij obligatio trāſit in monaſteriū:ſed ſi ingrediens exeat monaſterium ipſe redit in priſtinam obligationē:vt no.Bart.l.adulter.§.nupta. ff.de adulter.

¶Itē nō valet illa renunciatio q̄ ſolet fieri ſc; renūciātes oīu; auxilio etiā dato q̄ fuerit adiectum volētes q̄ gn̄alis renūciatio ſit tāte virtutis ⁊c.Et de hoc no.l.fi.C. qn̄ mulier tutele officio fun.po.

¶Item quādo duo ſunt obligati ſimpliciter viriliter tenentur vt.l. reos.§.cū in tabulis.ff.de duobus reis.facit.l.ſi diuiſa.C.locat.ſi ſint obligati:⁊ quilibet in ſolidū altero preſente ⁊ ſoluendo habet beneficiū diuiſionis vt in aut.hoc ita.de duob⁹ reis niſi fuerit renunciatū.

14 ¶†Itē cōſules qui habēt adminiſtrationē ville poſſunt obligare habitātes in ea:⁊ hoc ſi res eſt verſa in vtilitate; cōmunitatis:vel fiat ex vrgēti neceſſitate:q: al's ipſi eſſent vocandi no.l.ſi is qui bo.ff.de pig.l.ciuitas.ff.ſi cer.pe.

¶Itē quando fruct⁹ rei oblīgēte cadant in obligatiōe no.l.q̄uis.C. in q̄bus cau.pig.ta.contra.

¶Itē ſi q̄s reperiatur obligatus ad ſoluēdū ſemimodiū vini ex fructib⁹ q̄ naſcentur ex tali vinea:illud intelligit de prima natiuitate ita q̄ ſi ſine culpa ſua nullos illo anno ibi fruct⁹ pceperit nō tenet. aliūde vel ex fructib⁹ anni ſequētis illud modiū vini ſoluere:imo liberatur quaſi ſubintellecta conditione ſi percipiat fruct⁹.vt.l.debitor.§.eſt veriſimile.ff.de cōtrahen.emp.⁊ ibi no.⁊.l.inter ſtipulātem.§.ſacrā.circa medium.ff.de verbo.obligatio.Secus in annua preſtatione:quia tenet ſoluere vel perficere ex alijs annis.vt.l.legatū.§.vini falerni.ff.de annu.lega.

15 ¶†Item in generali renūciatione ſeu remiſſione non veniunt ea que quis ignorat ſeu non cogitat ſibi cōpetere:niſi de incognitis eſſet generaliter cogitatu;:vt.l.ſubpreter;tu.⁊ ibi no.C.de tranſactio. ⁊facit.l.vni.§.j.ff.de acceptio.cogitatū autem preſumitur vniuerſaliter ex natura actiōis q̄ eſt vniuerſalis iuxta.l.de his.ff.de trāſactio.cū ſua gloſa niſi precedat dolus.vt.l.tres fratres.l.emptori.§. lucius.⁊ ibi glo.ff.de pac.l.qui cu; tutoribus.§.fi.qui.§.eſt notabilis. ff.de trāſactioni.l.aureli⁹.§.gayo

ff.de libe.lega. Sed in particulari
bus eſt neceſſe ꝙ ꝓbet ꝙ ptes vo
luerũt amplecti oia: ꝛ ideo nota:
rij ponũt in lrís ꝙ renũciatio ſeu
cõuentio ſit generalis etiã vt cõ:
p̄rehẽdat illa que ſunt incognita.
¶ Itẽ vtꝝ ꝛ quomodo poſſit renũ
ciari iuri futuro.no.l.j.C.de pac.
16 ¶ † Itẽ diutina ſolutio iducit obli
gationẽ: vt not.l.ſi certis annis.C.
de pac.iij.ꝛ.iiij.q.ꝛ qd de minore: ꝛ
qd ſi vna vice ꝓ plurib⁹ annis: et
nũquid diutina p̄ſtatio in ſeruitu:
te pſonali faciat p̄ſumere titulũ: ꝛ
nunquid in poſſeſſorio ſeruitutis
vel annue ſolutiõis ſit neceſſariũ
allegare titulum.no.ibidem.
¶ Itẽ ſi offenſor ꝓmittat emẽda:
re vel dãnũ ſoluere offenſo ſibi ad
regardiũ ſuũ ſiue ad omnimodaꝫ
volũtatẽ ſeu ad ſuã ordinationẽ.
quidã dicũt ꝙ nõ valet. Alij cõtra
ſed recurrit ad arbitriũ boni viri
de hoc not.l.ſi.cũ ea.C.de.dotis ꝓ:
miſſio.ꝛ.l.ſi quis arbitratu.ff.de
verbo.obliga.
¶ Itẽ aliq̃ ꝯſiliarij patrie borbon.
voluerunt tenere ꝙ ſi debitor fue
rit ꝓ crimine ꝯdẽnat⁹ ad mortem
nõ dubiũ ꝙ ei⁹ bona fiſco applicã
tur et hoc ſine onere creditorũ: ita
ꝙ creditores a cetero nõ audiunt
ad petendũ eã q̃ ſibi debent. Et ꝓ
h̄ facit.l.ſi debitor.C.de ſen.paſ.q̃
lex vult ꝙ etiã obtenta a principe
indulgẽtia debita nõ reuiuiſcunt.
ſeruat tñ ꝯtrium.facit.l.ſi vt ꝓpo:
nis.C.de cu.bo.dã.l.ij.C.de vi pu.
¶ Item queritur nunquid bona
delinquentis ſint fiſco tacite obli
gata.de hoc not.l.ſi quis poſt hãc
C.de bo.proſcrip.in.q.fi.
¶ Itẽ an debeat inſpici tp̄s mr̄i:
monij vel ſolutionis dotis quo ad
prioritatem vtpote ſi dote ꝓmiſſa
nõdum ſoluta maritus alteri obli
gauerit bona ſua.dicunt docto.ꝙ
fauore dotis inſpicitur tempus cõ
tracti matrimonij.vt.l.j.ff.qui po.
in pig.ha.ꝛ no.l.cum tibi.C.eo.ti.
17 ¶ † Itẽ inuecta ꝛ illata i domo c
ducta ab inq̃lino ꝛ gratia ꝑpetue
more id ẽ durãte habitatiõe ſunt
dño etiã ignoranti pro pẽſione do:
mus tacite obligata. Idẽ forte in
tacita rei cõductione: iuxta.l.itẽ
querit.§.ij.ff.loca.no.q: preciũ eſt
certũ vel ſumma q̃ debet ratione
locationis. Idẽ in prediis ruſticis
dño ſciẽte qd vltimũ nõ eſt i via ꝛ
faciet dñs capere bona illa et de:
inũ diſtrahere ꝛc. non aũt bona q̃
iam ſunt a domo extracta ꝛ alibi
tranſlata ſicut nec dño directus
fruct⁹ extra fundũ collectos: vbi
tñ nõ põt locatio ꝓbari ſꝫ ſola ha
bitatio ibi nulla cõtrahitur obliga
tio: immo neceſſaria eſt declara:
tio: ꝛ ꝙtũ aſcẽdit illud qd debet ra
tione habitationis. et ꝓ premiſſis
faciũt ea q̃ not.l.certi iuris.C.de
loca.l.fin.C.in quib⁹ cau.l.pignus
taci. contrah.C. creditor tñ habẽs
expreſſam hypothecã p̄fertur lo:
catori ſicut ꝛ mulieri: vt.l.aſſiduis.
in fi.C.q̃ potio.in pig.habeantur.

¶ De executionibus ꝛ ſub:
haſtationibus.

¶ Summarium.

1 ☞ Obligatio exequitur ſm te:
norem ꝛ formam verborum.
2 Executio an ſemper extingatur
cum perſona.
3 Debitor ſe defendẽs cõtra obliga:
tionem debet eſſet muniſtus.
4 Executio põt fieri die feriata.
5 Creditor poteſt virtute executio:
nis eligere bona debitoris.
6 Mobilia alienata nõ diſtrahũt.
7 Executio ſe extendit vltra menſu:

ram debiti.
8 Executio debet eſſe certa.
9 Creditoꝛ qualiter arreſtari faciat bona debitoꝛis.
10 Executio p quã impeditur agricultura/improba eſt.
11 Subhaſtatio rei obligate diuerſimode cõſideratur.
11 Debiti oblatio impedit ſubhaſtationem.
13 Subhaſtatio preſupponit adioꝛnamentum.
14 Res vendita per ſubhaſtationem ab omni euictione liberatur.
15 Jus retrahendi non habet locũ in re vendita autoꝛitate iuſticie.
16 Poſterioꝛ tempoꝛe quãdoq; prefertur prioꝛi.
17 Subhaſtatio an procedat in bonis feudalibus.
18 Executoꝛ ſententie que habeat cognoſcere.
19 Creditoꝛ an poſſit debitoꝛem fugientem autoꝛitate propꝛia apprehendere.
20 Executio poteſt fieri ſine cauſe cognitione.
21 Sententia lata in territoꝛio vniꝰ iudicis poteſt exequi in territoꝛio alterius.
22 Executio debet primo fieri ſuper rebus minus precioſis.
23 Re vendita per ſubhaſtationẽ emptoꝛ nõ poteſt agere de euictiõe.
24 Executio procedit etiam contra monachum vel quemlibet eccleſiaſticum in bonis tempoꝛalibus.

1 PRimo ille ꝗ̃ eſt obligatꝰ ſub ſigillo dñi ducis per arreſtum coꝛpoꝛis poteſt cõpelli ad debitũ ſoluendũ iuxta ſeriẽ literaꝝ: ⁊ ſi fregerit arreſtũ poteſt incarcerari p emenda: ſtando iuri. Sed data cautione relaxabitꝛ ⁊ audietꝛ ad exceptiones ſuas ꝓponẽdas no. ſuper hoc q̃ dicuntꝛ in. c. latoꝛ p̃ſentiũ. de pigno. hec aũt executio ceſſat in muliere ⁊ maxime ſi fuerit vxoꝛata. bene facit. l. j. ⁊ autꝛ. ibi poſita. C. de offic. diuerſo. iudi. qꝛ ad hoc nõ põt obligari nec etiã cõpelli ſine cõſenſu viri. vt nota. l. hec actio. ff. ſo. ma. ꝑpe fi. ⁊ Bar. l. iij. §. actoꝛ. ff. de re iu. ⁊ ꝓ his q̃ dicta ſũt: vide ad plenũ p Bar. l. ſacrilegij. §. fin. ff. ad. l. iu. pecu. Et ſimiliter ceſſat ĩ perſona heredis ſicut et coertio niſi qꝛ ambe obligationes ſunt perſonales et extinguũtur cum perſona: aliud autẽ eſt in obligatiõe boноꝝ: quia in his heres cenſetꝛ eadẽ perſona cum defuncto: vt ponit Cy. l. pacto ſucceſſoꝛum. C. de pac. et adeundo quaſi contrahere dicitur. vt. l. apud iulianum. §. fi. cũ l. ſe. ff. quibꝰ ex cau. in poſ. eatur. ⁊. §. heres. inſti. de obli. que ex q̃ſi contract. Quis in Frãcia oĩs executio extinguatur cũ ꝑſona debitoꝛis: et q̃uis bona heredum que nũq̃ fuerũt defuncti nõ ſint obligata de iure p obliga. generalem defuncti vt. l. paulus. in prin. ff. de pign. heredi. tñ ſi nõ ſit filius obligari ⁊ nõ confiteatur ſe eſſe heredẽ fiet p̄miſſio: niſi in promptu appareat de cõtrario ⁊ potiſſime eiꝰ q̃ fecit inuẽtariũ cuiꝰ bona ꝓpꝛia nõ ſunt aliq̃tenus obligata creditoꝛibꝰ defuncti: ⁊ foꝛte caſu iſto nõ eſſet locus conſuetudini.

¶ Itẽ foꝛte cõſuetudo poſſet ſuſtineri quãdo defunctꝰ exp̃ſſe bona ſua obligauit ⁊ bona heredis ſui alias ſecus: iuxta no. per Cy. l. aſſiduis. ĩn. vj. q C. qui po. in pig. ha.

¶ Itẽ q̃ dicta ſunt q̃ ſm cõſuetudinem

dinē pōt ꝯtra heredē executio in=
choari hīt locū in herede ex teſta
mēto ſecus in herede cōuētionali
qḋ fit in ꝯtractu mr̄imonij vel ſo=
cietatis:qꝛ iſte nō dꝛ adire vt not.
glo.l.hereditas.C.de pactis ꝯuē.ꝛ
talis inſtitutio cōuentionalis ha=
bet vim donationis cā mortis:vt
dicit glo.l.licet.C.de pac.Sup his
que dr̄ hic not.Bar.l.cū co.ff.ad
Sinl.pecul.ꝛ ibi hꝛ ꝙ debitoꝛ fiſci
pōt incarcerari.Quid aūt de fru=
ctib⁹ rei obligate ꝛ alienate.no.l.
j.§.cū ꝑdiū.ꝛ ibi gl.ſing.ꝛ.l.paul⁹.
§.ſi mācipia.ff.de pigno.ꝛ Cy.l.ꝙ=
uis.C.in qūb⁹ cau.pig.ta.cō.

¶ Itē not.ꝙ ꝙuis mulier ſupue=
niens habeat medietatē mobiliū
ꝛ debitoꝝ ad maritū ex cōqueſtu
ſpectātiū ex vi cōſuetudinis:ipſa
tñ nō pōt venire ꝑ viā executiōis:
qꝛ non habet ius ceſſum ab eo.

5 ¶ †Itē ſi in lr̄is obligatorijs inſe=
ratur ꝙ debitoꝛ non admittaṫ ⁊c.
ipſe volēs ꝑponere oēs defenſio=
nes ſuas nō audiṫ niſi manu mu=
nita:ꝛ dabiṫ ꝯmiſſarius ad muniē
dum manū de bonis mobilib⁹.Et
his deficiētib⁹:de immobilib⁹ ꝛ ſi
nulla bona reperiantur ſufficit ꝙ
det cautionē:ſaltē iuratoriā.ar.l.
ij.§.ſed ſi dubiteṫ.ff.de iudicijs.

4 ¶ †Item not.ꝙ executio pōt fieri
die feriata ꝛ maxime ī caſu neceſ=
ſitatis ꝛ eminētis periculi:vt not.
c.fi.de iudi.no.Bar.l.j.§.nūciatio.
l.ij.ff.de no.ope.nū.Et ſilr̄ poteſt
exeq̄ illa die caſus nouitatꝭ qꝛ eſt
extra iudiciū ſicut et emācipatio
iuxta.l.j.in fi.ff.de ſeruis.l.ſenat⁹.
ff.de offi.ꝑſid.ꝛ.l.act⁹.C.de ferijs.

¶ Itē executio pōt inchoari virtu
te literaꝝ ꝑ̄d.ſi cōtinēt illa ver
ba ſine monitione ꝛ licētia alr̄s nō
ſed in hoc caſu cōſueuit fieri exe=
cutio virtute lr̄aꝝ de debitis vnā
cum literis obligatorijs:ꝛ pars op
ponens manu munita adiornabiē
dictura cauſam ſue oppoſitionis
et ꝓceſſura vt fuerit rōnis.Et pōt
creditoꝛ eligere de reb⁹ obligatis
ſiue penes debitorē vel alios illaꝝ
quā maluerit vt.l.creditoris arbi
trio.ff.de diſtrac.pigno.ꝛ nota ple
ne in.l.mochis.ff.de iur.fiſci.

¶ Itē virtute literarū cancellata
rū ſub ſigillo officialis vel alteri⁹
curie ſpūalis nunꝙ fit nec fieri cō
ſueuit executio cōtra bona obliga
ti exiſtētia in terra vel reſſorto dn̄i
ducis:ꝛ hoc impoꝛtāt litere de de=
bitis.ſꝫ opoꝛtet ꝙ creditoꝛ veniat
via actionis coram iudice laico et
obtenta condemnatione fiet exe=
cutio vt in forma.

5 ¶ †Itē ꝙꝙ de iure executio ſit in
choanda in bonis mobilibus vt.l.
a diuo pio.§.in vēditione.ff.de re
iudi.de cōſuetudine creditoꝛ pōt
eligere qḋ maluerit:ꝛ hoc potiſſi
me fiet ꝛ fieri pōt ſi ſeruiens refe=
rat ſe nō repiſſe bona mobilia et
ſup hoc ſtatur ei⁹ relationi:vt no.
Bar.l.a diuo pio.§.in vēditione.ff.
de re iudi.ꝛ multo foꝛti⁹ ſi referat
ꝙ debitoꝛ renuit apire caſtrū vel
foꝛtaliciū ꝛ munire manum de bo
nis mobilib⁹:verū eſt ꝙ captis im
mobilib⁹ ſi debitoꝛ offerat muni=
re manū de bonis mobilibus vſꝙ
ad debiti quātitatē audietur:ꝛ de
alijs fiet ſibi recredentia.Et pro
hoc fac.l.magis puto.§.querit.ff.
de re.eoꝝum ⁊c.ꝛ.l.ciuitates.ff.qḋ
cuiuſꝙ vniuerſi.quāuis lex illa lo
quaṫ ſimpliciter in executione rei
iudicate:qꝛ in alijs ſec⁹ vt ibi not.
ꝛ pōt fieri executio vltra mēſuraꝫ
debiti declarati niſi euidēter con
ſtaret de malicia creditoris ꝛ fie=

ret debitori ꝓuiſio vt hic dicit͛ vt no. §. alle. in venditione. l. ꝙdiu. C. de diſtract. pign. l. j. ⁊ l. penul. C. ſi ven. pigno. aga.

¶ †Itē no. ꝙ mobilia alienata nō poſſunt capi vel diſtrahi nec i eis cadit hypothecaꝛio: iō dicit͛ gallice q̄ meuble na point de pourſuytte.

¶ Itē creditoꝛ pōt facere executionē ſuā ſup re immobili iaȝ alienata dato ꝙ debitoꝛ ſit pſens ⁊ ſoluendo et hoc in creditoꝛe habente expſſaȝ hypothecā. l. fi. C. de ac. et obli. l. diſtract. ⁊ l. ſequēte. C. de pig. Sec⁹ i habēte tacitā hypothecā vt notat Cy. in aut. hoc ſi debitoꝛ. in principio. C. de pigno. ꝙuis in patria conſuetudinaria nō eſt dare tacitā hypothecā: ⁊ hoc niſi ſā inchoaſſet executionē ſuaȝ ſup rebus ⁊ bonis debitoꝛis. l. liberuȝ. C. de fideiuſſo. facit. l. ij. C. de pa. verū eſt ꝙ poſſeſſoꝛ titulo ſingulari ſi eā poſſederit per annū et diē conſeruabit͛ in ſua poſſeſſione remotis impedimētis in manu dn̄i remanente in ꝓprietate ⁊ ꝑ hoc fa. l. ⁊ ſi pariter. ff. de libe. cā. Et notat Bart. l. a diuo pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de re indicat. Et nihilominus ſi detentoꝛ rei obligate offerat ſe oſtenſurum de bonis que debitoꝛ habet penes ſe: aut heres eius reqrat ꝙ illa pri⁹ vēdatur expenſis ſuis audiet͛: ⁊ pma executione remanēte in pēdēti fiet executio in bonis pdictis: ſed iudex p̄figet ei terminū hoc faciēdi vel curaturū vt fiat ⁊ lapſo termino prima executio erit pficienda ſi creditoꝛi non fuerit ſatiſfactum.

¶ Itē ⁊ dicūt aliqui idē eē ſi ille q̄ poſſidet rē obligatā offerat ſe oſtēdere alia bona q̄ ſunt ſimpliciter creditoꝛi obligata ⁊ ſibi etiā ꝑ cuictione vt q: fuerūt poſtremo alienata dū tn̄ conſtet de obligationē euictiōis: ⁊ poſteritate. Et hec foꝛte vera ſi hoc fiat in pꝛincipio cauſe vel ꝓceſſus inchoati ꝙuis non ſit iuri conſonum.

7 ¶ †Itē executio pōt fieri i maiori ꝑte bonoꝝ ⁊ multo pl⁹ vltra mēſurā debiti de iure antiquo fiebat miſſio in omnib⁹ bonis. vt. l. i. ff. ex quib⁹ cauſis i poſſeſſio. ea. Et hoc pꝛopter expēſas. Et q: foꝛte ſuꝑueniēt alij creditoꝛes poꝛes in iure Sec⁹ aūt in manumiſſione iuxta aut. ⁊ qui. C. de bo. autoꝛita. iudi. poſſiden.

8 ¶ †Itē omnis executio debet eē certa ⁊ continere ſpecifice res de quib⁹ agit͛ vt etiā ſententia ferā. certa iuxta. §. curare debet. inſt. de act. ⁊ hoc ſi ſit poſſibile: q: ſec⁹ ſi fieret executio de loco cū ꝑtinētijs: q: ſufficit locuȝ declarare. vt not. Inno. capi. cum ad ſedē. de reſtitutione ſpo.

Adde pertinētijs. Que appellatione ꝑtinētiaꝝ cōtineātur vide per Inno. in. c. cū ad ſedē. de reſt. ſpo. ⁊ i. c. ex literis. de iur. pat. Et dic ꝙ cōpꝛehēdunt͛ ea q̄ lege vel ſtatuto vel conſuetudine deputata ſūt: vt accedāt. verbi gratia iuriſditio coheret caſtro: ⁊ iuſpatronat⁹ ⁊ ſimilia que coherent eccleſie ſi peteretur eccleſia cum ſuis pertinentijs vel ius epiſcopale de quibus ibi vide.

9 ¶ †Itē ſi creditoꝛ fecerit arreſtare illud qđ debet ſuo debitoꝛi ſufficit ꝙ ille ſecūdus debitoꝛ hoc notificauerit ſuo creditoꝛi: q̄ ꝓbato ſecund⁹ creditoꝛ nō poteſt eū cōpellere vt ſoluat ſibi niſi amoto arreſt. Et de hoc tāgit Cy. l. ij. C. vbi i rē ac. ⁊ Bar. l. j. ff. de no. ope.

nun.in.xj.q.et adiornabit debitor
debitoris ad requeſtā p̄mi credi=
toris vt deponat i manu curie il=
lud qđ debebat ſecundo creditori
tpe arreſti ꝛ cōpellet illđ depone
re.vł illud qđ debet de preſenti ſi
non preceſſerit arreſtum.

¶ Item pro debito nō priuilegia=
to ille q̇ venit ad curiā vel ad forꝝ
nō debet arreſtari nec executari:
qꝛ ipſe eſt in ſaluo cōductu dñi ſe=
cus pro debito fiſci vt no.in aut.
habita.C.ne filiꝰ ꝓ patre.ꝛ Bar.l.
nullā.C.de nauiculariꝭs ſeu nau=
cleriꝭs.li.x.ꝛ iſte eſt primus titu.
facit.l.j.ff.de adul.et facit ar.l.ſi
quis.cum ibi notatis.ff.đ legatio
le.ij.§.ſed ꝛ ſi agant.ff.de iudi.et
videtur eſſe textus.l.j.in fi.C.de
nundinis.

10 ¶ †Itē executio ꝑ quaꝫ impedit
agricultura improbat ꝛ eaꝝ rerū
que ſunt neceſſaria pro victu ꝛ ve
ſtitu dum tamē alia reperiant bo
na ad debitum ꝑſoluendū ſufficiē
tia iuxta.l.executores cum ibi no=
tatis.C.q̇ res pig.ob.po.no.Bart.
l.j.C.de colo.tracen.li.xj.in auct.
de queſtore.§.ſi ꝟo forſaꝫ.colla.vj.

11 ¶ †Itē ꝛ vt materia ſubhaſtatio=
num clariꝰ inoteſcat ſciendum ꝙ
ſeruiēs virtute lraꝝ obligatoriaꝝ
vna cū literis de debitis ſi ſit opꝰ
ponit i manu dñi ducis rē ſupple
immobilē ꝛ obligatā q̇ debet hoc
inſinuare debitori vt.l.creditor.C.
de diſtra.pig.et no.Bar.l.a diuo
pio.§.in venditione.ff.de re iudi.
ꝛ lapſis decē diebꝰ exponit publi
ce rem eſſe venalē:ꝛ niſi aliꝰ em=
ptor ſuperueniat creditor debet of=
ferre preciū qđ ſibi placuerit:non
tamen vile:nec abiectū:ꝛ ſeruiēs
vēdet ſibi rem illaꝫ ꝓ dicto precio
vt.l.fi.C.ſi in cauſa.iud.ꝛ hoc ſimi
liter ſeruiēs tenet notificare de=
bitori:et demuꝫ fluxis.xl.diebꝰ de
iure forte dant duo mēſes vt no.
glo.ꝛ Bar.l.a diuo pio.§.in vēditio
ne.ꝛ.l.debitoribus.de re iudi.ſer=
uiens facit relationem ſuam iudi
ci:qui iudex dabit creditori primū
perēptoriū ꝛ mādabit illi aut aliū
primo ſeruienti ꝙ publice ꝛ in lo=
cis conſuetis ad ſonū tube faciat
ꝓclamare ꝙ ſi ſint aliqui qui ve=
lint pretēdere habere ius in re vł
in p̄cio vel cauſam ꝓponere qua=
re iudex ꝓcedere nō debebat ad
confirmationē vēditionis p̄dicte:
vel ad decreti adiudicationem ꝙ
compareant tali die.Et pro primo
peremptorio allegaturi et dictu=
ri illud qđ proponere voluerint cū
intimatione ꝙ alias ipſe ꝓcedet
ſuper his vt fuerit rationis ꝛ ad ex
cludēdum alios vocatos in gene=
rali et ſpeciali re ꝛ precio:que aūt
ſunt neceſſaria creditori vt fiat ei
predicta adiudicatio ꝛ ſuper his
nota.glo.et Bar.in rubro.et.l.j.C.
de fide inſtrumē.et.l.ſuſceptores
de ſuſcepto.ꝛ ar.libro.x.ꝛ nota.l.
iij.de iure fi.in autē.qui ſemel.C.
quomodo et quando iudex.c.cau
ſam que.ꝛ.c.prout.de do.ꝛ cōtu.l.
properādum.§.ſi quidē.C.de iuđ.
l.ad peremptorium.cum.l.ſe.ff.de
iudi.de iſta proclamatione not.l.
ſi eo tēpore.C.de remiſ.pig.in au.
ſi ocō.C.ſi ſe ab he.abſtin.Comu=
nis vſus loq̄ndi ſe habet ꝙ lapſis
octo diebus:ſed illud intelligitur
excluſiue ſicut illi octo dies q̇ dā=
tur ad probandū exceptionem ex=
comunicationis illatoriam.vt ha
betur.c.j.de excep.li.vj.

¶ Item ſi oriat q̄ſtio inter credi=
torē ꝛ poſſeſſorē rei immobilis:nū=
quid oportet ꝙ creditor probet rē

fuiſſe in bonis debitoris tempore
obligationis.not. Cy.in.l. matrē.
C.de prob.⁊ Bart.l.a diuo pio.§.ſi
ſuper rebꝰ.ff.de re iudi.l.ob mari
torū.C.ne vxor ꝓ marito.itē Bar.
l.j.C.de iu.fiſci.lib.x.

12 ¶†Itē ſi debitor corā iudice vel
executore offerat realiter illd qd
debet merito impedit vēditionē
vel ꝓceſſum ⁊ potiſſime ſi fuerit
depoſitū.iuxta.l.ij.C.debi. vendi.
pig.impe. nō po.l.ſi reſiduum.C.
de diſtra.pigno.et.l.ſi rem .§.fin.
ff.de pigno.ac.

13 ¶†Itē ⁊ ſemꝑ ē adiornādus de-
bitor i pſona vel domicilio ⁊ etiā
illi q̄ cōparuerunt corā iudice in
primo vel ſcđo ꝑemp.niſi eis fue-
rit ꝑ iudicē aſſignata dies ꝯſequē
di peremptorie:vel alias ad ꝓce-
dēdū in negocio ſm diei exigētiā:
in quolibet ꝑemptorio reqrit ad
minus interuallum decem dieꝝ.
et in tertio vel vlteriori dabit cō-
miſſarius ad eſtimādū vel appre-
ciādū rem vēditā:⁊ trāſactis qua-
tuor ꝑemptorijs ſi nullus ſe oppo
nat res adiudicabit emptori plus
offerēti vel ipſi creditori ſi nullus
aliꝰ appareat ēptor.et hoc pro q̄̄-
titate ꝑcij appreciati deducta tñ
quarta parte ꝑcij.⁊ hoc ratiōe eui
14 ctionis:†q: res eo modo vendita
caret oī eui.de iure debitor tenet
de euictione:vt not.l.antep.ff.de
euic.Et forte ſi debitor offerat cre
ditori ſe obligare pro euictiōe au-
ditur vt nō fiat detractio quarte
partis precij.Et contra abſentes
vocatos in ſpeciali ⁊ in gñali dabi
tur defectꝰ ⁊ eis excluſis a re ⁊ ꝑ-
cio aſſignabitur ad diſtribuēdum
precium viſis literis creditoris in
iudicio illa die comparentis qui
tenebitur literas ſuas exhibere et
eas in manu curie ponere vna cū
cedulis petitiones ſuas continen
tibus.⁊ pro his faciunt.l.ſi eo tem
pore.C.de remiſ.pig.l. ad perem-
ptoriū.cū.l. ſeq.ff.de iudi.l.ij.C.ſi
in cā.in pig.captum ſit.⁊ no.Bar.
l.ſi tꝑa.C.de fide inſtr.emptor aūt
tenetur deponere precium:alias
reuocabitur vēditio:vt not.l.a di-
uo pio.§.ſi emptor.ff.de re iud.ſe-
cus forte ſi res creditori fuerit ad-
iudicata:ſaltem ſi doceat de debi
to ⁊ ſit miſerabilis perſona.

¶Itē ſi aliꝰ emptor offerat ma-
ius preciū:⁊ res fuerit adiudicata
ei vel alteri:vel etiā creditori vlti
mo ⁊ plus offerenti non deducto
quarte partis ꝑcio q: vltro ſe ob-
tulit.ſecus in creditore cū nullus
alius appareat emptor vt dictuꝫ
eſt ſupra:oportet tñ qꝫ ſumma q̄ vl
timo offeret excedat ſummā pre-
cij vel eſtimationis:quia alias fie
ret creditori adiudicatio deducta
quarta parte:qui creditor ceteris
paribus eſſet forte preferendus:
iuxta.l.j.ff.de priuileg.credi.

¶Itē in precij deſtributione hec
forma ſeruat:q: primo expēſe ꝓceſ
ſus executionū ⁊ peremptorioꝝ
taxabūtur ⁊ adiudicabuntur cre-
ditori:⁊ reſiduū precij adiudicabit
creditori vel creditoribus haben-
tibꝰ literas obligatorias cōfectas
ſub ſigillo regio aut dñi ducis ſal-
ua tꝑm prerogatiua ita qꝫ q̄ erūt
potiores tēpore erūt potiores iu-
re etiam aduerſus fiſcum et mu-
lierē q̄ petit dotis reſtitutionē.vt
C.de priuil.fiſc.l.quāuis.ff.q̄ po.in
pig.ha.l.pignꝰ.no.gl.c. ex literis.
de pig.l.ſi fundū.C.q̄ po.in pi.ha.
Et ſi qđ eſt reſidui vocant credito
res q̄rū lr̄e ſunt cōceſſe ſub ſigillo
dñi vel dñoꝝ ſubditoꝝ dño duci ⁊

poſtremo hñtes litere curie ſpālī-
ter: ꝛ cedulas ꝑuatas agnitas tñ
in proceſſu. Aduertēduȝ eſt tamen
ꝙ ꝓ arreragijs cēſus q̄ debētur ꝑ
re vēdita dñs direct⁹ ꝑfert oībus
creditoribus vt. l. etiā. ff. qui po. in
pig. ha. ꝛ etiā petēs ꝑciū ſibi ſolui
de re q̄ per ſubhaſtationes diſtra-
hitur vt no. Dy. l. ſi cū dotē §. fi. ff.
ſo. ma. ꝛ ꝙ creditores habētes lite
ras auct. preferantur illis qui hñt
cedulas priuatas no. l. ſcripturas.
C. qui po in pig. ha. non tamē pote
rit dñs directus petere retentio-
nem rei vendite ſed vēdas tm̄. Si
mulier nec primior dȝ hr̄e retra-
15 ctū ꝗꝛ vēditio eſt neceſſaria q̄ fit
ꝑ iudicē vel cōmiſſariū nō ab eo q̄
erat dñs rei de iure tñ in bonis q̄
ſitis poſt fiſci obligationē fiſc⁹ pre-
fertur vt infra nota. quid in pu̾ua-
to. no. l. ſi is qui mihi. ff. de iu. fiſci.
16 ¶ † Itē aduertēdū ꝙ aliqui ſunt
caſus i quib⁹ ille qui eſt poſterior
tpe ꝑfertur illi qui eſt prior credi-
tor. primo ſi petat ꝑciū qd̄ ſibi de-
bet rōe rei ꝙ nūc diſtrahitur vt. l.
etiā. ff. q̄ po. i pig. ha. Sc̄do ſi muta-
uit ꝑciū ꝓ re illa emēda vel edifi-
cāda ſeu reficiēda: vt. l. ꝑinterdum.
ff. q̄ po. in pig. hā. ꝛ in aut. de equa-
li. do. §. his oēs. col. vij. Tertio i ne-
gante ſe poſſidere ꝛ conuictus vt
prior creditor vult ꝑferri quia non
fiet vt in aut. itē poſſeſſor. C. q̄ po. i
pig. ha. Quarto ꝓ funeris impēſa:
vt. ff. d̄ reli. ꝛ ſump. fu. l. ſi qs. §. colo
nus. ꝛ. l. impēſam. ꝛ ibi no. Sūt alij
caſus quos recitat Jo. an. in mer-
curiali. ſuꝑ regu. q̄ prior. in princi.
¶ Itē prefertur princeps habens
expreſſaȝ hypothecā in bonis poſt
ſuā obligationeȝ acquiſitis. vt. l. ſi
is qui mihi. ff. de iure fiſci.
¶ Itē notādū ꝙ ſi fili⁹ q̄ ſucceſſit
patri ꝛ matri ꝑ qd̄ debitū qd̄ ma-
tri debebatur erat cōfuſuȝ obliga
tionem de nouo contraxerit ipſo
mortuo ſine liberis poſterior cre-
ditor prefert heredibus maternis
quia debitū fuit cōtractum eo tē-
pore quo dos vel debitum matris
erat confuſum ꝛ remanſit ꝑ mor-
tem filij qd̄ tp̄s inſpicitur. Et idē i
alijs in caſu ſimili ꝙuis ꝑ conſue-
tudinē heredes materni nō d̄beāt
ꝓ heredibus reputari: vbi ſupeſt
ſolū dotis repetitio que cōſiſtit in
denarijs ꝛ oritur ex pacto dotali.
Eſt tñ aduertēdū ꝙ in bonis poſt-
ea queſitis. ſ. poſt ſecundā obliga
tionē ſūc⁹ q̄ eſt poſterior prefertur
illi q̄ eſt prior tpe: ſȝ inter priuatas
ꝑſonas ambo ſimul cōcurrunt vt
l. ſi is q̄. ꝛ ibi no. ff. de iu. fiſci. ꝛ no.
Cy. l. licet. C. de diſtr. pig. ſed forte
nō fieret ita i pu̾ia ꝯſuetudinaria.
17 ¶ † Itē ex ꝓceſſu ſubhaſtationuȝ
nō excludūt dñs feudi ꝛ dñs dire-
ct⁹ a iure eis ꝯpetēti: qꝛ res trāſit
cum onere ſuo ꝛ itereſt ſua vt vē-
dat. In ꝓceſſu aūt ꝑdicto illi ſolū
vident adiornati q̄ ꝑſumunt habe
re cāȝ ſe opponēdi vt res vendat
vel preciū eis adiudicetur: ipſi tñ
ſunt excluſi a petitione laudimio
rū vēdaꝝ ꝛ arreragiorū cēſus vel
annue ꝑſtationis: qꝛ in his ipſi ſūt
ꝛ cēſendi ſūt eſſe creditores niſi cō
pareant ꝛ petant ius in precio.
18 ¶ † Itē (executor) ſentētie vel rei
iudicate pōt ſumarie cognoſcere
de eo: de q̄ contēditur ſi depēdeat
ex facto executionis: vt ſi detētor
negat rē fuiſſe illi⁹ qui eſt codēna
t⁹. Et ſuper hoc no. Bar. l. a diuo
pio. in prin. ff. de re iudi. Sec⁹ in il-
lo q̄ virtute littere obligatorie in-
choauit executionem facere: quia
tūc hec cognitio ſpectat ad iudicē

Et forte in caſu precedenti etiam ille qui rem detinet ⁊ ſe oppoſuit poſſet habere recurſum ad iudicē ⁊ tunc iudex deberet de illo debito cognoſcere.

Adde (executor) De officio executoris ſententie ⁊ de modo exequēdi p dominū Joā.fab.in ſuo bre.in.l.ab executione.C.quor.appel.non recip.

¶ Item ſeruientes poſiti i garniſione debēt res ⁊ fructus cuſtodire ⁊ non conſumere niſi pro moderatis cibarijs:vt no.glo.ſi.in.c.generali.de elec.li.vj.

¶ Item ſeruiens de precepto iudicis pōt capere vł arreſtare debitorē fugiētem:⁊ dabitur creditori dilatio breuis ad oſtēdēdū literas obligatorias:⁊ maxie ſi ſit dubiū d fuga:ſed creditor de ſe nō poteſt hoc(facere) quicquid dicatur in l.ait ptor.§.ſi debitorem.ff.que in frau.cred.cum ibi notatis.

19 **Adde** (facere) †An debitorem fugitiuū poſſim auctoritate propria capere videt̄ ꝙ ſic.de hoc eſt glo.ſingul.ſecūdū Bald.in.§.j.in verbo in iudicio.inſt.de act.glo.eſt.§.neceſſitatē.l ₰bo detinere:vt iudic.ſine q̄quo ſuffra.col.ij.de hoc videtur text.in.l.ait ptor h allega.dic breuiter ex mente Angel.in dicta.l.ait pretor.§.ſi debitorem.ꝙ poſſum debitorē fugitiuū auctoritate propria capere nō vt detineā ſed bñ vt ad iudicem ducam.allegat text.in.l.capite quinto.ff.ad.l.iul.de adul.Specu.in titu.de accuſatore tertia pte.§.j.verſi.j.ſ.l.ait pretor.§.ſi debitorē debet itelligi vt poſſim amouere debitori fugitiuo auctoritate ppria pecuniā ſi quā deferat pro ſatiſfactione mei debiti. Nam tex.ibi nihil loquitur de captura perſone.

20 ¶ †Itē executor ſententie dñi ſeneſcalli nullā habet cauſe cognitionē.Secus in illo qui miſſus eſt pro executione arreſti ⁊ potiſſime ſi ſit iudex ordinari⁹ vel de curia parlamenti.et hoc in his que depēdent ex facto executionis vel ſine qb⁹ arreſtū nō poteſt executioni demādari vt no.Bar.ad ple.l.a diuo pio.in prin.ff.de re iudic.

¶ Itē iudex q̄ confirmauit ſentētiam mādat eā executioni vt ibi no.Bar.⁊ Cy.in auć.ſi litigantiū.C.de epiſ.audi.l.eos.C.de appel.in.vij.⁊.viij.q.

¶ Itē nomē ſeu actio q̄ cōpetit p re immobili d̓r immobilis:vt dicit gl.in auć.de nō alie.aut pmu.re.eccleſie.coll.ij.⁊.l.ſi ad reſoluendā.C.de predijs mino.et ibi no.

¶ Itē ſerui aſcripticij q̄ de ſe ſūt mobiles rōne adherētie ſeu adiūcti cēſentur eſſe immobiles vt.§.prealle.ibi text⁹.l.longe.ff.de diuer.et temp.preſcrip.

21 ¶ †Itē iudex illi⁹ qui fuit condēnatus ad rogatū iudicis qui ſentētiā tulit debet ipā executioni demandare:⁊ ſi hoc facere recuſet debet per ſuperiorem puniri.Si tñ ꝯſtet de ſententia ⁊ literis requiſitorijs alias ſecus:vt.l.properandum.§.ſinautem reus.C.de iudi.⁊ eſt expreſſum in.c.romana.§.cōtrahentes.de foro ꝯpeten.⁊ tāgit plene Spe.in titu.de excep.§.breuiter.ver.quid ſi iudex pariſius.et Bartho.l.a diuo pio.§.ſententiam.ff.de re iu.fac.bene.l.epiſcopa.et ibi.gloſ.C.de epi.au.nota.imo.ca.j.de offi.ordi.§.j.in autē.vt diffe.iud.colla.ix.

22 ¶ †Itē ꝗñ fit executio in bonis

mobilib⁹ vel immobilib⁹ dʒ ordo ſeruari vt min⁹ damnoſa debitori diſtrahant. vt ponit glo. ⁊ Bar. l. a diuo pio §. in vendtiōe. ff. de. re iu. alias pōt appellari: vt ibi not. hoc tamen non ſeruatur ꝓpter expenſas ⁊ aliorum creditorum et forte potiorum affluentiam.

23 ¶ †Itē ſi res eſt vēdita p ſubhaſtationē emptor non pōt agere de euictione: ſed interdū loco huius remittitur quarta pars precij: de iure tamē debitor ⁊ dominus rei vendite tenenť ad precij reſtitutionē ſed non ad intereſſe. de hoc no. l. ſi ob cauſam. C. de euictio. l. ſi plus. §. j. ff. eo. titu. ⁊ l. ſcriptum. ff. de diſtrac. pigno.

¶ Item cum res vendiť vltimo offerenti ⁊ maxime ad reqſtā procuratoris fiſci oportet ꝙ emptor offerat preciū et illud deponat in manu curie alias in eum nō eſſet trāſlatū dominiū: vt. l. a diuo pio. §. ſʒ ſi emptor. ff. de re iudi. ⁊ l. ſi ꝓcurator. in fi. ff. de iure fiſci. attamē de conſuetudine ſeruatur ꝙ ſi ille cui res adiudicať ſit creditor ⁊ cōſtet liquide de iure ſuo nō teneť ſtatim deponere preciū: ⁊ potiſſime hoc habet locum in creditore q̄ fecit ꝓceſſum ſubhaſtationum: quia quodāmodo inuitus rē illā emit cum alius nō reperitur emptor ⁊ vt ſatiſfiat de eo qd̄ ſibi debetur: ſed fiet adiudicatio ꝑcij ſi preciū inſolidum fuerit ei adiudicatū nō eſt neceſſe aliq̄d deponere: alias ſecus in toto vl̄ in pte ⁊ iniūget ei iudex vt infra certū tēpus hoc faciat: alias auferet ab eo: vl̄ ſi ille eſt ſoluēdo cōpellitur preciū ſoluere creditorib⁹ vel principi quibus fuerit adiudicatum ⁊ hoc ad electionem ipſorum. ⁊ iſtd̄ videtur eſſe ſatis equum: ne ille q̄ eſt creditor et emptor ⁊ non ſoluēdo amittat illud quod ſibi debet. In extraneo autem non dubium ꝙ tenetur deponere precium niſi aliter iudex diſpoſuerit de cōſenſu procuratoris: ⁊ etiā creditoris: vt qꝫ habeāt preciū ꝓ depoſito oſſereti tñ prefertur creditor ⁊ maxime q̄ ichoauit executionē: niſi tātū ꝑcium offerat ſicut alius vltimo offerens. Scdʒ tñ diſtinctionem q̄ habetur. l. j. in prin. ff. de priui. credi. facit. l. j. C. ſi in cā iudi. pig. ⁊c.

¶ Item contra arreſtum parlamenti pars admittitur ad oppoſitionem. Et hoc per annum: ſecus in ſentētia domini ſeneſcalli: ⁊ forte ſiut ratio in primo caſu: qꝛ edicta pretorum ſunt annalia vt no. l. falſo. C. de diuerſis reſcrip.

24 ¶ †Itē executio pōt fieri aduerſus monachū ⁊ aliū virū eccleſiaſticum i ſua tēporalitate fructib⁹ pendentibus: quia ſi ſint a fundo ſeparati. Iſʒ ſūt ameublis. Et idē in redditibus nondumʒ ſolutis vel exceptis vt not. l aut. cauſam que. C. de epiſco. et cle.

¶ Itē creditor omiſſis bonis mobilibus ⁊ immobilibus pōt ichoare ſuā executionem in nominibus debitoris: ita ꝙ virtute literarū ſuarꝫ ipſe arreſtare faciet illud qd̄ debetur: ⁊ lapſis decem dieb⁹ faciet adiornari debitores ad deponēdum in manu curie illud quod debebatur tēpore arreſti: ⁊ facta depoſitione adiornandus eſt primus debitor ad videndum fieri adiudicationem precij quod fiet niſi ille compareat et ſe opponat et nota. Bartholus. l. a diuo pio §. ſic quoqꝫ. ff. de re iudicata. l. ij. C. quando fi. vel prius.

et nota.

¶ Itē quando fit executio militi arma ſcolari vl' aduocato libri ſūt relinquēda vel relinquēdi no. glo. l. nepos ꝑculo. ff. de verbo. ſigni. l. ſtipēdia. C. de exce. rei iudi. et. l. cō modis. ff. de re iudicata.

¶ Itē quādo poſſit fieri executio contra filiumfa. vide in. l. ſi dubi-tes. §. filiuſfa. ff. de fideiuſſo.

¶ Itē de bonis acq̇ſitis poſt vtrā-ꝗ obligationē q̇s preferat vtrum pꝛioꝛ vel poſterioꝛ vel vterꝗ ſimul admittantur. no. l. licet. C. qui ꝑo. in pig. ha.

¶ Itē de executionibus (teſtamē-toꝝ) ⁊ de multis circa hoc no. Cy. l. id qđ pauperibꝰ. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ Spe. latiſſime i ti. de inſtru. edi. §. cōpēdioſe. ⁊ ibi Jo. an. in additio nibus ſuis. ⁊. c. fi. de teſta. libro. vj.

Adde (teſtamētoꝝ) de executionibꝰ vel executoribus teſtamētorum copioſe ꝑ dn̄m Pe. de ferrarijs in ſua practica in glo. l executores in for. libel. q̇ ag. ad red. ra. tutel. Et ibi videbis q̇ poſſint eſſe executores teſtamentarij.

¶ De ſolutionibus compenſationibus ⁊ liberationibus.

¶ Summarium.

1 Debitoꝛ habens inſtrumentū debiti apud ſe cancellatum preſumitur liberatus.

2 Solutio pecuniaris intelligenda eſt de currenti.

3 Succedēs in beneficio an teneatur ad debita predeceſſoris.

4 Ceſſionarius debet inſinuare debitori ſolutionē debitam ⁊ modū.

5 Solutio debet fieri ad menſuram loci niſi aliter fuerit conuentum.

6 Tutus exceptione preſcriptionis ſoluens non repetit.

7 Oſtendens ſe ſoluiſſe canonē tribus annis proxime preteritis preſumitur ſemper ſoluiſſe.

8 Debitoꝛ promittens ſoluere creditori vel procuratori ſoluēdo vni ipſorum liberatur.

9 Creditoꝛ defuncti petit ſolutionē ab heredibus pro portionibus hereditarijs.

10 Juramentum nō impedit dilatoriam ſolutionis.

11 Soluens vnum pro alio an liberetur.

12 Defraudans gabellam principi debitam an teneatur in foro conſcientie.

13 Dilatio moratoria nō procedit aduerſus rem iudicatam.

14 Soluēs virtute promiſſionis meticuloſe an repetat ſolutum.

15 Dilatio an locum habeat in ſolutione vel repetitione dotis.

1 Eo ipo † ꝙ debitoꝛ hꝫ penes ſe inſtrumentū cācellatum debitū p̄ſumitꝛ fuiſſe ſolutum: niſi creditoꝛ poſſit oſtēdere de cōtrario. Et pro hoc. l. ſi cyrographū. ff. de probatio. l. pecunie. ⁊ gloſſ. l. quod debitori. C. de ſolu. l. labeo. ff. de pac. ⁊ capit. penul. vt lit. pendēn. ⁊ niſi euidēs p̄ſumptio obſtet vt no. Cy. l. Si de poſſeſſione. C. de probat.

¶ Itē an illi q̇ pro alio preter vel contra eiꝰ voluntatem ſoluit debitū competat actio negocioꝝ geſtorum. not. l. ſi ſtichū. §. ſi ab alio ff. de nouatio.

2 ¶ † Itē debitoꝛ tenetꝛ ſoluere de pecunia nūc currenti ⁊ hoc ſub valore illius q̇ currebat tēpore cōtractꝰ ⁊ potiſſime in dote ⁊ i mutuo. Secus forte ſi agatur de emenda

ꝛ ſalario. vt nota. specul. titu. de ſo
lu. l. minoris. C. li. qui cau. in teſt.
reci. neceſſe. c. olim. et. c. cum ca-
nonicis. de ſenſi. cle. ſi. de decimis
c. conquerente. de officio ordina-
rij. gloſ. duos ſolid. poſt morem de
bitor tenetur ad itereſſe vtriuſqꝫ
bonitatis ſcꝫ intrinſece ꝛ extrinſe
ce vt ibi not. Bart. l. paulus. Alias
incipit creditor. ff. de ſolut. ꝛ in du
bio de qua moneta eſt intelligen-
dū. Et vtrū de illa q̄ curſum habe
bat tēpore cōtracte obligationis:
not. Bart. l. ſemper. ff. de re iudi.

¶ Item quibus permiſſum eſt fa
cere monetam. iteꝫ qualis debet
eſſe moneta.

¶ Itē nūquid decreſcēte mone-
ta dꝫ decreſcere rerū eſtimatio.
Item ad quem ſpectat damnum
diminutionis monete.

¶ Itē ꝙ quilibet debet recipere
monetā pro ea quātitate et valo-
re prout rex iuſſit. notat Bart. l. ij.
l. ſolidos ꝛ. l. fina. C. de vete. num-
miſ. poſ. li. xj. ꝛ. l. q̄ falſuꝫ. ff. de fal.

5 ¶ † Itē ſucceſſor in beneficio non
tenetur ſoluere debitum ſui pre-
deceſſoris: niſi probet ꝟſum in vti
litatē eccleſie. vt capitulo ſi de ſo
lutio. Idem in ſocio: ꝛ maxime vbi
eſt incidens ſocietas vt not. in tit.
de ſocietate.

¶ Item emptor hereditatis vel
ſucceſſionis non tenetur ſoluere
vendas pro rebus ſingularibus q̄
mouent de ſenſiua alterius quis
nō videt emiſſe: vt. l. j. C. de euict.
facit in ar. l. Si poſt litem cum ibi
nota. ff. de excep.

¶ Itē ſi ille qui tenetur ſoluere
bladum obtulerit domino vel cre
ditori ſoluere bladum ſibi debitū
et ille renuerit recipere expectās
ꝙ bladum ſit carius debitor libe
rat ſoluēdo bladi eſtimationē eo
die quo fuit facta dicta oblatio
alias teneretur ad ſoluendū bla
dum: q2 aliud pro alio ꝛc. ꝛ de hoc
not. l. magnam. C. de contrahē. et
cōmit. ſtipul. l. acceptā. C. de vſuris
l. vinū. ff. ſi cer. pe. in. c. ſi. de loca.
ꝛ not. Bart. l. q̄ rome. §. ſeyus. ff. de
ver. obliga. aliqui tñ dicūt ꝙ nō ob
ſtāte obligatione ipſe tenet ſolue-
re bladū: nec fit cōmutatio in pre-
iudicium creditoris etiaꝫ ſi facta
fuerit depoſitio. Si autē creditor
petit pluris valorē pro tpe ꝓterito
non auditur niſi preceſſerit inter-
pellatio cū ꝓteſtatione q̄ti pluri
mi vt i iurib' alleg. Sed aduertē
dū ꝙ creditor debet petere bladū
cū pluris valore vl' eſtimationē cū
eſtimatiōe q̄ti pluri. Et tūc reus
habet facultateꝫ eligendi forte ſi
petat bladū preciſe nō poſſet pe-
tere pluris valorē: q2 ſi bladū reci-
piat debetur in eadē bonitate in-
trinſeca: qd ſufficit forte niſi para
tus ſit recipere eſtimationem: q2
tūc veniet bonitas et extrinſeca.

4 ¶ † Itē ceſſionarius pōt illud inſi
nuare debitori ꝛ inhibere ſimplici
ter ne ſoluat cedēti ex expedit ꝙ
fiat coraꝫ teſtibus ꝛ oſtendatur in
ſtrumētū licet de cōſuetudine nō
eſt neceſſariū. Et ſup h vide Bar.
in. xj. q. ij. de no. ope. nūci. ꝛ expoſt
debitor ſi ſoluat cedenti non libe
rabitur vt not. l. iij. C. de donat. et
pro maiori ſecuritate iſta poſſunt
fieri p ſeruiētē ex mandato iudi-
cis: ꝛ fiet inhibitio ſub pena. ē tñ
neceſſarium ꝙ cauſa inſeratur in
omni caſu vt ibi not.

5 ¶ † Itē cēſus debet ſolui ad men
ſurā loci vbi debētur: ꝛ idem ſi ex
alia cauſa debeat illud qd cōſiſtit
in pōdere vel mēſura. Et hoc niſi

ſtis vel conuentio obſiſtant vt no. no.c.ex parte.z.c.olim. de cenſi.z L.impatores.ff.de contra.emp.Et melius in L.ercepto tempore.C.lo ca.Et ibi Cy.et no.Bar.l.ſemp.ff. de re iud.Et i vnaq̄ꝫ ciuitate de bent eē mēſure erce z lapidee:z q̄ ſit penā illi⁹ q̄ falſificauit pond⁹ aut mēſurā:z ꝙ mēſure dn̄t ſigna ri ſigno pncipis no.Bar.l.modi⁹ eſt de ſuſcep.z ꝑpoſi.li.xj.z.l.diur nos.C.de frumento alexan li.xj.l. annonā.l fi.de va.z extra.cri.l.pe. §.j.ff.de fal.c.iiij.de emp.z vē.aſſie ta dꝫ fieri ad menſurā Claromō tis ſi fiat in iſta dioceſi niſi aliud fuerit dictum z ſolui ad menſurā loci:vt hic:vel ſi non ſit ibi menſu ra ad cōmunē menſurā terre vel iuriſditiōis vt.c.ex pte.de cenſib⁹ z.c.quāto. eo.titu.l.qui lācem.ff. de aur.et argen.le.l.ſciendum.§. iſtud eſt. de edi. edicto.

6 ¶ †Itē ſi tut⁹ exceptiōe ꝑſcriptio nis ſoluat nō repetit:vt no.l.fi.§. procurat.ff.rem ra haberi.c.fi.de ſol.z de ſo.compe.c.fin.li.vj.Se cus ſi alias ſit tutus exceptione perpetua vt ibi no.et.l.ſi teſtamē to §.ex duob⁹.ff.de fideiuſſo.Cy. in.l.cum ꝗs.C.de iuris z fac igno. Sed quid ſi eſt condemnat⁹ z nō ſoluit vt q: reperit inſtrumentum ſolutionis.nūquid ſi conſtet hoc impediat executionē.no.l.j.C.de conditio.indebit.l.ſub ſpecie.C.de re iudicata.

Adde (reperit) q: iſta ma teria ē multū dubia ideo vide ibi Bar.z Bal.in.l.ſi pe na.ff.de conditio.indebi.Et an in delictis preſcriptio ipſo iure peri mat vide ibidē Bal.

7 ¶ †Itē pbato ꝙ emphiteota ſol uit dn̄o cenſum debitū ꝑ tres an nos ꝯtinuos z vltimo elapſos p̄ſu mit ſoluiſſe de tpe p̄terito niſi cō ſtet de ꝯtrario vel dn̄s fuerit ꝓte ſtatus.z hoc tenet glo.l.j.de iure emphi.z videt eē caſus.l.pe.C.de apo.pu.li.x.Itē marit⁹ nō liberat ſoluēdo vel reſtituēdo mulieri do tem ꝯſtante matrimonio vt no.l. j.C.ſi dos con ſtan. matri.zc.z.l.ſi prediuni.in.ij.op.C.de iur.do.

¶ Item an poſſit ſolui añ termi nū inuito creditore no.Bar.l.q̄ro me.in pinci.ff.de verbo.obliga.

¶ Item colon⁹ partiarius tenet ſoluere de fructu q̄ creſcit in fun do quem tenet a domino.z idē for te in emphiteota,vt no.l.dn̄i pre dio:ſi.C.de colonis z cenſi.lib.xj. no.l.ſi quis argentum.C.de dona.

¶ Itē ſi debitor habet ex conuen tione quinquēniū ad ſoluendum: nunquid lapſo termino poſſit im petrare ſimilē dilationē not.Cy. l.fin.C.de repu.here.

8 ¶ †Itē ſepe in partibus frācie de bitor promittit et ſe obligat ſolue re ipſi creditori vel eius ꝓcurato ri: vel literas obligatorias defe renti.z ſufficit ꝙ ſoluatur alteri ipſorū.Sed tutū eſt ꝙ debitor ſol uens cuſtodiat lr̄as pred.z cōſtet de mādato.iuxta no.l.ad probatio nem.l.j.C.de proba.

¶ Itē an debitor q̄ ſoluit ꝓcura tori q̄ ex poſtfacto factus eſt non ſoluēdo ſit liberat⁹.no.l.pater.ff. de teſta.tu.z quid ſi ſoluit falſo ꝓ curatori z d̄ multis alijs circa ma teriā iſtā not.Cy.l.falſus ꝓcura tor.C.d̄ furtis.ſolutio ꝟo facta ꝓ curato.i hn̄ti ſpeciale mādatū va let.vt no.l.ꝟo ꝓcuratori.ff.de ſol. z q̄d ſi debitor ſoluat creditori ſui creditoris ipſo neſcio an liberet. no.l.ſi opera.ff.de excep.doli.

¶Itē eſtbene notandū ꝙ quictātia facta per procuratorem habētem ſpeciale mādatū non ſufficit aduerſus dn̄m niſi ipſa contineat cedēdi actionem: q: data eſt ei poteſtas q̄ttādi facta ſolutiōe:⁊ non alr̄s cū d: recipiēdi q̄ttandi ⁊c. Ita tenet Jo.and.in addi.ſup Spe.in tit.de teſt.§.j.in ver.pone ergo ⁊c. nota.de hoc.l.qui rome.§.j.l.ſi ita ſtipulatus.§.griſogonus.ppe finē. ff.de verb.oblig.⁊ ibi Bart.

9 ¶†Itē creditor etiā inuit⁹ tenet petere ſolutionē illius qđ ſibi debetur pro portionib⁹ hereditariis. vt not.l.ſine pro fratre.C.de nego. geſt.l.ſi plures.C.de cōdi.inſertis.

¶Item ſi viuo patre vnus ex liberis ſoluit debitū patris ex peculio caſtrenſi vel aduenticio:nunquid poteſt repetere.no.l.filius.C. de nego.geſt.

10 ¶†Item ſi debitor iurauerit non impetrare reſcriptum a p̄ncipe ſuper dilatoria ſolutiōe nihilominus valet reſcriptum ſi contineat non obſtante cōuentione ⁊ renunciatione:⁊c.habita iuramēti diſpēſatiōe.facit.ar.capit.ex multiplici in glo.in fi.de decimis.⁊ no.l.Si a te.C.de:pac.inter emp.⁊c.

¶Item de vſu ſufficit ſoluere expenſas contumacie p̄curatoriqui litem pro parte aduerſa proſequitur.Et idem de aliis que fiūt pendente proceſſu:ſecus de expenſis totius cauſe q̄ fuerunt adiudicate illi q̄ obtinuit.vt not.Barthol.l.ne ſatiſdatio.ff.rem ra.ha.

¶Item ſi debitor vel eius heres offerat res hereditarias vel proprias dare creditoribus inſolutuȝ. nūquid admittat ipſis inuitis.no. l.fina.§.⁊ ſi.C.de iure delibe.⁊ aut. hoc ſi debitor.C.de ſolut.

¶Itē an ſufficiat offerre pecuniā in burſa not. textus et glo.aut.ne exac.§.illud.colla.vij.ſuper verbo. cōteſtetur Bart.not.l.cuȝ ſeruus. ff.de conditi.⁊ debet debitor venire ad(creditorem)vel ei⁹ domiciliū ⁊ ibi offerre ⁊ demū ad iudiceȝ ⁊ deponere ⁊ cōſignare.notat Inno.c.ſignificante.de pi.facta eniȝ oblatione:cōſignatione et depoſitiōe debitor liberat ⁊ pōt petere literas obligatorias.⁊ hoc ſi creditor eſt in mora.vtj no.in.l.obſignatione.C.de ſolut.

Adde (Creditor). An creditor debeat ire ad domum debitoris ⁊ econtra.vide Bar.in.l.item illa.ff.de conſt.pet.

11 ¶†Item ſi ſis obligatus ad ſoluēdū.xx.ſcuta auri potes te liberare ſoluēdo in alia moneta aurea curſum habēte ⁊ eiuſdē bonitatis vel vſqȝ ad debitā q̄titatē ſeu valorē: non tamen in moneta argenti inuito creditore:q: eſſet aliud p̄ alio ſoluere cum nō ſit eiuſdē generis vt tāgit glo.l.ij.ff.ſi cer.pe.⁊ Bar. l.paulus.de ſolut.

¶Iteȝ ſi ille qui eſt obligatus ex pluribꝰ cauſis ſoluit aliquā ſummā creditori in dubio pro qua cauſa preſumatur fuiſſe ſolutū.not.l. cum ex pluribꝰ.ff.de ſolu.

¶Itē heres putatiuꝰ ſoluit creditoribus an ſolutum repetat ab eis vel ab illo q̄ eſt verꝰ heres.no. l.hereditate.C.de pet.here.

¶Itē ſi heres viri proponat per modum exceptionis ꝙ mulier habuit ⁊ ſurripuit de bonis defuncti vſqȝ ad debiti q̄titatē nūquid heres eſt audiēdus in curiis cancellariarū aduerſus omnes creditores admittitur pred.exceptio dicē do ſimpliciter habuit ⁊c.in curiis

ꝑo dñi ſeneſcalli forte eſſet diſtin
guendum: quia aut mulier venit
ab in iu vocando: ⁊ tūc heres nō
eſt admittendus niſi petatur fieri
compenſatio de genere ad genus
vel de re que functionē recepit:
vt quia cōſiſtit in pondere: nume-
ro vel mēſura vt no. per glo. ⁊ doc.
l. vnica. ḷ. §. taceat. C. de rei vxo. ac.
ſecus ſi mulier veniat per viā exe-
cutionis: ⁊ eſt ratio diuerſitatis: q2
in primo caſu ſatis promiſſum eſt
heredi: q2 non pōt cōpelli ad dotis
ſolutionē donec fuerit iudicatum
de reb9 amotis in cauſa recōuen-
tionis. Et hoc expſſe habet. l. neq3
C. de copēſa. ⁊. l. j. C. rerū amo. ⁊ ita
cōſtat q2 actio propoſita de rebus
amotis impedit executionē rei iu-
dicate ſuper reſtitutione dotis. Et
eſt ratio: quia ſi heres obtineat in
materia recōuētiōis ⁊ ſi ſpēs ſub-
iecte ſint cōſumpte cōdēnabit ad
eſtimationē ⁊ tūc fiet cōpenſatio
dotis cum ꝑcio vel valore rerum
amotarum: ⁊ hoc ſonāt iura pred.
q2 alias fruſtra expectaretur eue-
tus iudicij in cauſa recōuentionis
⁊ q2 in cōpoſitio pred. exceptio im-
pedit executionem quia intereſt
heredibus potius habere rem ꝙ
eſtimationē: iuxta ea que not. per
C. l. properandum. §. fin. in. j. op. C.
de iudi. l. etiam. C. ſi tuto. vel cura
to. interue. bene faciunt ad propo-
ſitum. Et ſi dicatur aliud pro alio
⁊c. illud loquitur quando debitor
offert ſolutionem creditori. hic au
tem quādo mulier ſurripuit bona
defuncti in cuius odium admittit
ſolutio in ſpecie loco generis vel
ꝙtitatis hoc ratione cuiuſdam ho
neſtatis colligēde iuxta. l. merito.
ff. pro ſocio. l. ij. cum ibi no. C. de re-
pu. here. facit. l. gñe. ff. de his que

no. infa. ſicut in queſtu iuxta. l. etiā
C. de do. inter vi. ⁊ vxo.
¶ Item nota q2 de vino ⁊ frumē-
to que mittuntur in exercitū re-
gis nō debet ſolui vectigal nec ga
bella vt no. l. licitatio. ff. de repub.
¶ Item ſi princeps vēdat ſal aut
frumentū: nūquid emptor debeat
ſoluere gabellā principi vel illi q̄
habet gabellam a principe in fir-
mam no. l. licitatio §. feſtus ⁊. §. ſe.
ff. de publica.
12 ¶ † Itē nota q2 qui fraudat vel re-
tinet gabellam principi debitam
cōtra populi voluntatem nō pec-
cat nec tenetur reſtituere in foro
(cōſcientie) vt expreſſe dicit Bar.
l. vectigalia. in prin. ff de publica.
Adde (cōſciētie) Bal. iſtud
etiā dicētem in. l. ij.
C. de comme. ⁊ mer. vbi dicit vnū
ſingulare quod notabis q2 vbi lex
nature nō obligat cōſciētia nō li-
gat. Et cū ſup hac materia inter-
rogarē ſociū meū magiſtrū Jaco-
bum bellēgier iuris ciuilis bacca-
lariū: natiōiſq3 normanie hoc an-
no milleſimo quingenteſimo duo-
decimo ꝓcuratorem. Illud dictū
ſingulare mihi oſtēdit in ſuo Bal.
13 ¶ † Item dilatio moratoria ſolu-
tiōis que datur a principe vſq3 ad
annum vel quinquēnium ſi maior
pars creditoꝝ cōſentiat iuxta. l. fi.
C. qui bo. ce. poſ. non habet locum
aduerſus rē iudicatā: ⁊ potiſſime
aduerſus ſententiam diffinitiuā
per dominum ſeneſcallū vel aliū
iudicem domini ducis prolatam
quādo ſentētia requirit prōptam
⁊ paratam executionem: ar. l. poſt
rē iudicatā. ff. de re iu. et maxime
etiā ſi illi qui fuit cōdemnat9 da-
ta fuerit dilatio ad ſoluēdū iuxta
no. per Cy. l. fi. C. de repu. here. fal-

lit etiã in cõductoꝛe vt emphiteo- ta: et maxime q̃ñ ipſi vel alter ipſoꝝ detinet rem conductã ſeu emphiteoticariã: ꝛ merito quia p- cipiunt vel perceperũt fructus et emolumẽta ipſarũ rerũ: hic eſt ꝙ ꝓpter defectũ ſolutiõis res cadit in commiſſum biennio vel triennio ꝛ dñs põt vtrũqꝫ expellere. vt not. l. i. ꝛ ij. C. de iu. ẽphi. ꝛ l e. C. locati.

¶ Idẽ eſt foꝛte tñ emptoꝛe q̃ rem emptam detinet ꝛ recuſat ſolue- re precium. ar. l. iulian⁹. §. offerri. ff. de acti. ẽp. hoc caſu tñ eſſet ne- ceſſarium: qꝛ obligat⁹ habebat di- ſpenſationem iuramenti.

14 ¶ † Item per metum ſoluere pro- miſi ꝛ poſtea ſolui: nũquid ſolutũ poſſum repetere. no. l. cũ te. C. de his que vi metu cau. ve.

¶ Item ſi minoꝛ (ſoluit) indebitũ quando ꝛ quomodo poſſit repete- re no. l. indebito. C. ſi aduerſus ſo- lutionem ꝛc.

Adde (ſoluit) ſecũdum Io. fab. in. l. indebito. hic alleg. quando minoꝛ repetit ſolu- tũ. Dic aut ſoluit vtroqꝫ iure ſcilꝫ naturali ꝛ ciuili debitũ: ꝛ tunc eſt res q̃ nõ poteſt alienari ſine iudi- ce: ꝛ tũc opus eſt auctoꝛitate iudi- cis. l. magis puto. §. Si pupill⁹. ff. de reb. eo. Aut que poteſt aliena- ri: tũc aut cum tutoꝛe: ꝛ non repe- tit. inſtitu. de auct. tuto. in princip. Aut ſine ꝛ tũc liberatꝰ per cõſum- ptionem creditoꝛis. l. nõ oĩs. §. pu- pillus. ff. ſi cert. pet. Aut eſt debi- tũ altero iure ſcꝫ naturali: ꝛ tunc ſi cum tutoꝛe nõ repetit niſi p re- ſtitutionem. Si ſine tutoꝛe: ſi extet vendicat: vel ſi nõ extet: per in in- tegrũ reſtitutionem: vt. l. indebito hic alle. ꝛ no. ff. de cõd. indeb l. ne- um: vbi vide doc. Si neutro iure debitum repetit iure cõmuni. Itẽ dic in debito iure ciuili ſꝫ iure na- turali debito. l. erroꝛe. C. ad. l. falci.

15 ¶ † Itẽ ꝛ ſimiliter non habet locũ dilatio predicta cum agitur de ſo- lutione aut repetitione dotis: et ſpecialiter fauoꝛe mulieris: qꝛ in- tereſt reipublice dotes mulierib⁹ cõſeruari vt. l. j. ff. ſo. ma. ꝛ potiſſi- me ſi cõſtet per literas matrimo- nij: qꝛ alia fuerat data dilatio pro ſoluẽda vel reſtituẽda dote iuxta ea q̃ habentꝰ. l. fi. alleg. C. de repu. he. ꝛ q̃ no. in. l. quotiens. C. de p̃ci. impe. offe. Et etiam aduerſus fra- trẽ qui ſoroꝛi ſue dotẽ conſtituit in pecunia ꝓ poꝛtione bonoꝝ q̃ pri⁹ erant inter eos cõmunia: ꝛ quoꝝ frater leuat ꝛ percipit fructus et commoda: ꝛ ea que ſuperi⁹ dicta ſunt foꝛte ſunt vera: niſi in literis pncipis cõtineatur: nõ obſtañ. re iudicata vel dotis conſtitutiõe ꝛc. ſicut habetur de illo qui renũcia- uit ꝛ iurauit nõ impetrare. ꝛc. no. l. quotiẽs. C. de preci. impe. offe.

¶ De ſucceſſionibus ꝛ vltimis vo luntatibus.

¶ Summarium.

1 Decedenti ſiue liberis ſucce- dunt collaterales.

2 Heredibus legitimis deficiẽtibus ſuccedet fiſcus.

5 Conſuetudo inducitur per igno- rantes iura.

4 Debita defuncti qualiter ſint ab heredibus ſoluenda.

5 Inſtitutio dicitur vim legati tan- tum habere.

6 Aſcendentes non ſuccedunt de- ſcendentibus.

7 Genitus ex vtroqꝫ latere an pre- feratur in ſucceſſione genito ab vno tantum latere.

8 Filia decẽter dotata non ſuccedit

cum fratribus.

9 Filia dotata que renunciauit ſucceſſioni paterne et materne an ſuccedat collateralibus.

10 Dos conſtituitur ſecundum perſone qualitatē ⁊ bonoꝝ facultatē.

11 Filia in dote leſa agit ad ſupplementum.

12 Filius emancipat⁹ ſuccedere volens conferre debet bona ſibi inter viuos data.

13 Inuentariū fit vocatis vocandis.

14 Monaſterium ingreſſi an poſſint donare cauſa mortis.

15 Bona decedentis ſine liberis cui committantur.

16 Primogenit⁹ quo ſucceſſionis genere gaudere debeat.

17 Baſtardus quos habeat ſucceſſores.

18 Conſuetudo locorum in quib⁹ ſita ſunt bona eſt in ſucceſſionibus attendenda.

19 Uerbum relinquo a teſtatore prolatum quid importet.

20 Matrimonio ſeparato filij ante ſeparationem concepti non ſunt ſucceſſione priuandi.

21 Filij naturales nō ſuccedunt.

22 Eccleſia poteſt ſuccedere.

23 Heres detrahit trebellianicā vbi non detrahit falcidiam.

24 Mulier an poſſit eſſe executrix teſtamentaria.

25 Heres teſtamētarius tenetur ſcire ſcripta in codicillis.

26 Heres doloſe falſificans inuentarium perdit beneficium inuentarij.

27 Uir eccleſiaſticus de quibus bonis teſtari poſſit.

28 Donatio morte confirmatoria retrotrahitur.

28 Legitima dicitur pars illa que de iure ſcripto debetur.

1 CUm † quis decedit ſine liberis ſibi ſuccedūt heredes collaterales videlicet de bonis paternis illi qui ſunt de eius genere: vel parētela: ex latere paterno. Et ſilr in bonis maternis il-
2 li qui ſunt ex latere materno. † Et eſt notandum ꝙ per conſuetudinem repreſentatio habet locum vltra fratrū filios ⁊ in infinitū. Et ſi ex latere paterno nulli ſupſint agnati. vel de genere ipſi⁹ defuncti qui velint ſibi ſuccedere bona pertinent ad fiſcum vel dominuꝫ iuſticiarium. Ita ꝙ illi qui ſunt ex latere materno nō poſſunt venire ad dictam ſucceſſionem. nec econuerſo. Et tunc fiſcus loco heredis habetur. vt. l. ij. C. de vi pu. ⁊ l. cum tranſit inſtantia iudicij. ⁊ hoc vſqꝫ ad valorem bonoꝝ tm̄: vt. l. j. §. an bona. ff. ſo. ma. qui non tenetur facere inuentarium vt nō teneatur vltra vires hereditaries. vt ibi no. ⁊. l. inter eos. §. fi. ff. de fideiuſſo.

¶ Inſuper eſt aduertēdum ꝙ de iure cū agitur de ſucceſſione aſcēdentium in recta linea repreſentatio habet locū etiā vltra nepotes ⁊ in infinitum: ſecus in ſucceſſione collateraliū. ⁊ ideo dixit textus vltra fratrū filios. ⁊c. ⁊ de hoc no. §. cū fili⁹. ⁊. §. fi. inſti. de he. que
3 ab inteſta. deferūtur. † Cōſuetudo autem indiſtincte loquitur ⁊ forte fuit introducta p practicos ignorantes iura. Et ſicut de iure infra repſentationes habet locū illud qđ dicit ſupra in prin. Infinitū ſic de ꝯſuetudine vſqꝫ in infinitū ius repſentatiōis locū hꝫ ⁊ ſi ſp ſtat in terminis ſuis. l. de emācipatis. §. exceptꝫ. C. de legi. here. Et credo ꝙ

cõſuetudo habuit ⁊ habet bonam conſiderationem vt bona ad locũ vnde exiuit vl' exierit reuertant. Et ne heredes paterni locupletẽtur cum aliena iactura: ⁊ vt ſeruetur equalitas.

¶ Item qui alteri cauſam mortis pbuit nõ eſt dign⁹ ſibi ſuccedere: nota. l. lucius. ff. de iu. fiſci.

¶ Item ⁊ dicũtur cognati ⁊ heredes materni illi qui deſcẽderunt ex femina per quã fuerũt coniũcti a principio iuxta ea que not. §. h. inſti. de legi. tut.

4 ¶ † Itẽ in bonis acquiſitis p defunctum titulo emptionis vel donatiõis aut quouis alio titulo ſingulari illa reſpiciũt lat⁹ paternũ ⁊ cõpetũt heredibus ex latere materno veniẽtib⁹. Uerũ eſt q heredes paterni tenentur ſoluere oĩa debita ipſius defuncti: legata aũt debẽt ſolui ab omnibus heredib⁹ paternis ⁊ maternis ſecũdum vires patrimonij ⁊ portionis cuiuſlibet heredis. Et de hoc habet. l. j. C. ſi cer. pe. Sec⁹ ſi bona materna ↄſiſtãt in repetitione dotis numerate pecunie tm̃: q: ille qui eſt de gñe materno nõ cẽſet eſſe heres: q: hoc ſibi debet ex cõuẽtione matrimoniali: et ideo nõ tenetur ad debita nec etiã ad legata: fallit in permutatione facta de bonis maternis: q: res acquiſite ⁊ ſubrogate in locum bonorũ maternorum ſunt vel cenſentur eſſe materne q: res (ſubrogata) in locum alterius eius naturam ſortitur: vt. l. ſi cum §. qui iniuriarũ. ff. ſi qs cau.

Adde (Subrogata) tex. no. in. l. ita cõſtãte. cum l. ſequen. ff. de iur. dot.

5 ¶ † Itẽ iſtitutio teſtamẽtaria habet tm̃ vim legati et nõ valet niſi vſq ad quartã partẽ: ita q cõprehenſis oib⁹ legatis vna cũ inſtitutiõe totũ reducẽdũ eſt ad quartã partẽ bonorum hereditatis deducto ere alieno ⁊ funeꝝ īpẽſa. Et fit illa reductio p heredẽ ab inteſtato vel cõmiſſariũ ab hoc per iudicem deputatũ p. o ſolido et l. b. a.

¶ Sciẽdum tñ q ſi heres ſuccedẽs ab inteſtato in caſu iam dicto ſoluat ſciẽter vnũ ex legatis integre et ſine pdicta detractiõe ipſe tenet̃ ſoluere ſilr omnia alia legata: q: hoc vr̃ approbaſſe defuncti diſpoſitionẽ ⁊ renunciaſſe bñficio ↄſuetudinis. Et p hoc bene facit aut. ſed cũ teſtator. C. ad. l. fal. Secus ſi teſtamẽtũ eſſet de ſe nullũ: vt. l. nõ dubiũ. C. de teſta. cũ ibi no. ibidẽ. qñ et qualiter heres videat̃ approbare voluntatẽ defuncti.

¶ Itẽ qđ dictũ eſt de inſtitutione teſtamẽtaria nõ hʒ locũ in ↄuẽtionali ſi fiat in cõtractu matrimonij aut ſocietatis: q: illa fauore cõtractus valet in ſolidum: vt dictũ eſt in tit. de ſocietate.

¶ Item aduertendũ eſt q in patria Aluernie cõſuetudinaria nõ eſt locus ſucceſſioni ex teſtamẽto q: inſtitutus habetur loco legatarij: vt dictũ eſt. Ille tamen qui ſuccedit ab inteſtato vt heres pprie tenet̃ ſoluere legata vſq ad quartã partem bonoꝝ ⁊c. Hinc eſt q de iure legata pñt relinqui ab illo qui ſuccedit ab inteſtato: vt. l. j. §. ſciẽdũ. ff. de lega. iij. l. fi. C. quando dies le. ce. nec obſtat ſi dicat̃ quẽ non honoro. vt. l. ab eo. C. de fidei cõ. q: teſtator nõ adimendo vel auferendo videt̃ relinquere vt dicit Cy. l. ſi docueris. C. de fal. ex quibus infert q ſuccedẽs ab inteſtato nõ poteſt grauari vltra quartã

partē hereditatis. Qr in reſiduis partibus que ſibi debent iure cō= ſanguinitatis ex vi conſuetudinis non cenſetur per teſtatorem ho= noratus. facit. l. conficiuntur. in principio. ff. de codicil.

6 ¶†Itē de cōſuetudine pater et mater non ſuccedūt liberis ab in= teſtato: ita q̄ abolita eſt ſucceſſio aſcendētiū: immo deficiētibus he redibus in recta linea tranſuerſa li bona pertinēt, ad fiſcū: quod eſt mirabile et potiſſime in patre. de iure tn̄ antiquo frater vel ſoror ex vno latere tātū preferebantur pa tri aut matri: vt. l. fin. C. cōmunia. de ſuc. ⁊. l. quicunq̄. C. de bo. q̄ lib. ⁊ de natura feudi aſcendētes nō ſuccedūt in feudo. Et de hoc ter. aut. de natura ⁊ ſucceſſiōe feudi. colla. decima. ⁊ eſt rō ſm Bal. vir= tus verborū expreſſorū vel ſubin= tellectorū. Nā aut exprimunt he= redes vel tacite ſubintelliguntur: heres autem ponitur pro filio et alijs deſcendentibus ſecundum ordinem gradus.

7 ¶†Item q̄uis de iure ille q̄ eſt ex vtroq̄ latere cōiunctus prefe= ratur illi qui eſt ex vno latere tm̄ vt in aut. ceſſante. C. de legi. here. Secus vero de cōſuetudine quia equaliter ſuccedunt in bonis ex illo latere prouenientibus.

8 ¶†Itē filia maritata p patrem ⁊ matrē aut per patrē vel auum pa ternū viuēte matre: et maxime ſi dos fuerit ei conſtituta nō pōt ſuc cedere ab inteſtato patri nec ma tri auo nec alteri ſibi attingēti in linea deſcēdēte vel collaterali q̄ diu ſtabūt maſculi ⁊ heredes aut deſcendētes ab ipſis etiā dato q̄ ſuperſit filia ex maſculo. Et hoc niſi filia ſine dote ſit vxorata i do= mo patris. Et ibi mouetur q: intel ligitur dotata de portione bonoꝝ ſibi ab inteſtato ſpectantium vbi conſuetudo dicit q̄ filia vxorata p patrem. ⁊c Et in odioſis appella= tione patris cōtinetur auus vt. l. patri. ⁊ ibi no. cū. l. ſeq. ⁊ ibi Bart. ff. de adul. Sed iſtud fuit introdu ctū ſecundū cōſuetudinē non in odiū filiarū ſed in fauorem maſcu lorū vt diffuſe dicit Bart. l. libero= rum appellatione. ff. de verbo. ſi= gnifica. no. Cy. l. iij. ſ. q. C. q̄ ſit lōg. cōſuet. ⁊ heredes notent verbum iſtud: quia alias ceſſaret rō cōſue= tudinis. hoc no. glo. ⁊ Bar. l. pe. ff. de bo. po. contra tab. quia dicūt aliq̄ vt ibi nota. q̄ filiꝰ incapax vel al's excluſus a ſucceſſione patris ex cludit filiam.

¶ Item filia quā pater maritauit matre mortua nō poteſt ſuccede= re patri nec auo paterno: nec etiā alijs collateralibꝰ qui ſunt ex la= tere prīo q̄diu ſtant maſculi vel deſcendentes ab ipſis. Secus au= tem reſpectu aliorum qui ſunt ex parte matris vel ex latere mater= no quibus ipſa poteſt ſuccedere vna cum fratribus ſuis: ⁊ ipſa ſuc= ceſſit matri ab inteſtato: ſed econ tra id eſt filia maritata p matrem prē mortuo vel etiā per fratrē po teſt ſuccedere matri in omnibus cū fratribus ſuis ex vtroq̄ latere. Et in caſu iſto non eſt locꝰ cōſue= tudini. Et hoc verū niſi predicta filia in cōtractu matrimonij poſt pubertatē renunciauerit ⁊ cū iu= ramento predictis ſucceſſionibꝰ/ vel alteri ipſarū: q: valet talis re= nunciatio: iuxta. c. q̄uis. de pact. libro. vj. Et in caſu iſto etiā liberi ⁊ filie pariter nō admittuntur ad ſuccedēdū etiā matre premortua et hic

⁊ hic veniat ex ſuo capite q̄ꝺdiu vt ſupra. et hoc forte ſi liberi ſint heredes matris: ſꝫ ſi renũciauerint eiꝰ ſucceſſioni et veniãt de ſe ⁊ nõ iure repñtationis caſus nõ eſt ſine dubio. ⁊ ſuper hoc no. ea q̄ habentur. l. pactum. C. de colla. ⁊ no. per Bar. l. q̄ ſupſtitis. ff. de acqui. here. nõ tñ ꝙ filia nupta ⁊ dotata a patre loco portiõis hereditarie nõ dicat̃ hoc ꝑcipere ex titulo lucratiuo: qꝛ hereditas pr̃is debetur liberis ſicut es alienũ creditoribꝰ ⁊ maxime de bonis q̄ patri obuenerunt iure ſucceſſionis iuxta no. Bar. l. ſi patronꝰ. ff. de fal.

9 ¶ †Itẽ pone ꝙ pater maritauit ⁊ dotauit filiã q̄ renunciauit ſucceſſionibus patris ⁊ matris nulla facta mentione de collateralibꝰ. Queritur an poterit ſuccedere illis q̄ ſunt vel erunt ſui agnati vel cognati in linea trãſuerſali. vr̃ ꝙ ſic: qꝛ prouidẽs ſibi in vno caſu videt̃ renũciari ꝓuiſioni legis gñalis in certis caſibꝰ nõ expreſſis: vt l. fi. C. de pac. cõuẽ. ff. ſo. mat. l. ſi cũ dotẽ. in prin. l. deniqꝫ. §. interdũ. ff. de pecu. l. queſitũ. §. idẽ reſpõdit. ff. de fundo inſtru. leg. ⁊ potiſſime qꝛ cõſuetudo exorbitat a iure cõi. in cõtrariũ arguitur qꝛ illa q̄ ſunt ad augmentũ vel fauorẽ ſeu commodũ maſculi nõ debẽt opari i diminutionẽ. Ita ꝙ filia nõ veniet ad ſucceſſionẽ nõ ex vi renunciationis ſed cõſuetudinis cui ꝑ hoc nõ videtur derogatũ: vt. l. maritꝰ. cũ ibi notatis ꝑ Cy. C. de ꝓcu. fac. l. legata inutiliter. ff. de lega. j. l. cũ tale. §. fi. ff. de condi. ⁊ demonſtra. pars iſta cõiter ſeruat̃ vt no. diſtinctio. quã ponit. Cy. in. l. ij. C. de fur. emphi. quod etiã probatur qꝛ priuilegium non aufert beneficiũ iuris cõis. ff. de capti. ⁊ poſtlim̃. re. l. gñalr. §. his autẽ. fac. l. quod fauore. C. de legi. c. qꝛ ob gratiã. de re iu. lib. vj. cũ ibi notatis per Dy.

Adde (Renũciauit) an valeat pactũ pr̃i a filia factum vt dote contẽta nullũ habeat regreſſum ad ſucceſſionẽ paternã. dic ꝙ de iure ciuili nõ valet vt. l. pactũ. not. l. j. C. de colla. cũm ſit de futura ſucceſſione vt ibi per glo. Cõtrarium eſt de iure canonico vt valeat tale pactũ dũmodo iuramẽto fuerit vallatũ vt. c. q̄uis de pac. in. vj. Et not. notabile dñi helẏ. ibi poſito de dictione oĩno.

10 ¶ †Itẽ dato ꝙ filia vxorata etiã ſine dote in caſibꝰ ꝑlibatis non poſſit ſuccedere: attñ patre mortuo ipſa põt petere ꝑtẽ ſucceſſionis patris ſibi contingentẽ aut ꝙ dos ſibi cõſtituat̃ de bonis patris ſc̄m perſonarũ qualitatẽ ⁊ bonorũ facultatẽ. ar. l. cũ poſt. §. genera. ff. de iu. do. ⁊ de hoc tangit Bar. l. obligamur. in ꝑn. ff. de ac. ⁊ oblig. vel ſi dos modica eſſet ſibi cõſtituta: forte ipſa poſſet agere ad ſupplemẽtum legitime niſi fluxerint triginta anni.

11 ¶ †Item ⁊ in caſu ꝓxime declarato ſi filia in dotis cõſtitutione fuerit leſa ⁊ decepta re ipſa vltra mediã ſue iuſte portionis ipſa poterit agere ad ſupplementum. Et hoc verũ ſi fuerit maritata ꝑ fratrẽ aut matrẽ ſecꝰ: ſi ꝑ patrẽ / viuẽte matre quia nõ habebat ius formatũ in bonis eoꝝ ſed ſolũ in ſe.

¶ Item filia q̄ eſt vel fuit vxorata volens ſuccedere patri deficientibus maſculis tenet̃ conferre dotẽ quã pater ei conſtituit ⁊ ſoluit iuxta. l. ea demũ. C. de colla. Et idem reſpectu matris ſi dos fuerit ꝓfe-

cta a mr̃e. Et ſiſr de auo ⁊ auia: ſe-
cus cũ agitur de ſuceſſione colla-
teralium vt ibi no. de iure filiofa.
confert dotem ſed non donationẽ
que habet vim relicti: vt not. l. fi-
lie. C. de col.

¶ Item qñ valet pactum de ſuc-
ceſſione no. l. fi. C. de pac.

12 ¶ † Itẽ filius emãcipat⁹ volẽs ſuc
cedere prĩ tenet cõferre illud qđ
ſibi pr̃ dederat inter viuos niſi ei
dederit in pcipuitatẽ ⁊ auãtagiũ
⁊c. Sec⁹ etiã ſi hoc dederit in te-
ſtamento vel ſi donationem pre-
dictam fecerit filio non emanci-
pato q̃ habet vim relicti: vt not. l.
liberis. C. de coll.

¶ Itẽ ſi ille qui eſt proximior vult
ſuccedere p bñficiũ inuẽtariũ ali⁹
exiſtẽs in vlteriori gradu volẽs ſuc
cedere ſimplr̃ pfert fauore deſun
cti creditorũ ⁊ legatorũ ſuorum: il
le vero qui admittit ad ſucceden-
dum p beneficiũ inuẽtariũ debet
facere inuentariũ ſuũ infra tp̃s a
iure cõſtitutũ. Et hoc ex mãdato
13 vel precepto dñi ſeneſcalli † ⁊ vo-
cãdis ſcʒ pcuratore. creditoribus
⁊ legatariis extãtib⁹ ſupple in loco
in quo defunct⁹ fouebat domici-
liũ vbi habebat maiorẽ partẽ for-
tunarũ iuxta. l. fi. C. de iu. deli. ⁊ tã
git Bar. l. duob⁹. §. j. ff. de duo. re.
in. viij. q. lapſo tp̃e opʒ ſup h obti
nere releuamentũ a principe.

¶ Itẽ p cõſuetudinẽ regni iſtius
monaſteriũ nõ ſuccedit ab inte-
ſtato ⁊ p ingreſſum monaſterij nõ
fit tacita dedicatio bonorũ: ſʒ ac-
creſcũt bona ingredientis ſaltẽ ea
q̃ ei obuenerũt iure ſucceſſionis
aliis heredibus ⁊ fingitur nunq̃
fuiſſe heres. Dedicatio autẽ facta
expreſſe valet: ⁊ vide Bar. ſup hoc
l. ſi finita. §. ſi de vectigalib⁹. ff. de
dã. infec. ea q̃ habẽtur in aut. in-
greſſi. C. de ſac. ſan. ecc. ſi de feud.
cõtro. ſu. c. ſi cleric⁹. ⁊ de notis feu
di. c. j. in fine. nec papa põt diſpẽſa
re vt monachus ſuccedat ⁊ maxi-
me in his in quibus non habet iu
riſditionem temporalem: vt not. c.
per venerabilem. qui fil. ſint legi.
c. cauſam que. ⁊. c. lator. ⁊ etiã dato
q factus ſit ep̃s. vt in iurib⁹ alle.
Et idem ſeruatur p conſuetudinẽ
regni Francie.

14 ¶ † Itẽ ſed an monach⁹ vel ali⁹
religioſus poſſet teſtari vel dona-
re cã mortis etiam conſenſu pre-
lati vel pape. no. in au. ingreſſi. in
fi. cũ aut. ſi qua mulier. de ſac. ſan.
et ibi etiã not. an per ingreſſum
rumpatur teſtamentũ ⁊ in auten.
licentiam.

15 ¶ † Itẽ illius qui mortuus eſt ſi-
ne liberis naturalib⁹ ⁊ legitimis
bona ſolẽt et debẽt poni in manu
dñi: ſʒ ei q̃ ſuccedit ab inteſtato le
uanda eſt man⁹ pbato gradu con
ſanguinitatis ⁊ ſecũdũ ea que ſu-
perius proponuntur ſecus ſi ſtant
liberi quia ſi filius ergo (heres). l.
ſuis. ff. de li. ⁊ poſthu. ſʒ an pbatio
vel iformatio facta corã dño ſene-
ſcallo ſufficiat et det plenã fidẽ re
ſpectu bonorũ in aliena iuriſditio-
ne exiſtentium ⁊ ſubditorum dño
duci ⁊ forte nõ. ⁊ no. l. ſiue cõtra. ff.
de lib. agno. Quidam tamen ſunt
conditionati et de manu mortua
quorum frater nõ ſuccedit fratri:
niſi fuerint coniuncti re et verbis
id eſt niſi fuerint cõmunes in bo-
nis ⁊ eiuſdẽ domicilij. Car le chã-
teau part le villain. Et in caſu iſto
bona mobilia ſpectãt ad dñʒ vbi-
cunq̃ exiſtãt ⁊ maxime hoc ſeruãt
in dño iuſticiario cui competit ius
manus mortue. Et ſi illa bona nõ

ſint alibi ſita vel conducta gratia
perpetue moꝛe iuxta.l. ex facto.
ff.de hered.inſti.quia mobilia ſe=
quuntur perſonam.C.de impo.lu=
cra deſcrip.l.j. in auč.de eccleſi.
titu.§.ad hec.de iu.pa.c.ſi laicus.
et de vi.ꝛ hone.cle.c.fin.

Adde (heres.)An ſit vera
iſta concluſio filius
ergo heres vide que ſcripta fue=
runt ſupra de poſſeſſoꝛio.in addit.
in verbo.(ſaiſiſt.)

¶Itē ſi nulli ſuperſint heredes
ab inteſtato ab illo latere vñ bo=
na puenıūt illa ſpectāt ad fiſcum
vel ad dominū in cuius terra ꝛ iu
riſditiōe ſunt ſituata quia loco he
redis habet ꝛ gaudet eodem iure
et bñficio conſuetudinis quo vtū=
tur venientes ab inteſtato cū be=
neficio inuentarij:quia nō poteſt
cōueniri vltra vires hereditarias
vt.l.j.§.an bona.ff.de iu.fi.et.l.nō
intelligitur.§.cum ex cauſa.eo.ti.
de hoc no.l.fi.et in eo.titu.de bo.
vacā.lib.x.et.l.j.C.de donat.inter
virū ꝛ vxo.

16 ¶†Item primogenitus ꝓpter
ius primogeniture qđ vocat.droit
daine:habet nomen ꝛ arma ꝛ lo=
cum principalioꝛem:et maxime ſi
ab eo loco deriuētur nomen ꝛ ar=
ma:non tamen in pꝛecipuitatem.
ꝛ ſuper hoc Joan.andr.in mercu=
riali.c.ſine culpa.de reg.iur.li.vj.
hoc tamen ius primogeniture nō
vendicat ſibi locum,inter popu=
lares filias ꝛ collaterales.

17 ¶†Itē baſtardus ꝛ potiſſime ille
q̄ eſt nat⁹ ex dānato coitu nullos
pōt habere heredes ab inteſtato
pꝛeter liberos ex legitimo matri=
monio natos:ſed liberis ſuis ſuc=
cedūt liberi ꝛ his deficientib⁹. col
laterales.ꝛ etiam baſtardus non
ſuccedit patri matri nec alteri ab
inteſtato quod eſt contra.l.ſi qua
illuſtris.C.ad oꝛfi.

18 ¶†Item ſi loco in quo cōditum
eſt teſtamentū valeat factū corā
vicario et duob⁹ teſtibus.iuxta.c.
relatum.ꝛ.c.cum eſſes.de teſt.cū
ibi notatis.hoc verū quo ad bona
q̄ ibi ſita ſunt.ſecus in illis q̄ ſunt
aliunde:et maxime in mobilibus
que de iure ꝛ cōſuetudine reqrūt
teſtes ſeptē vel quinqꝫ ad minus:
vt.l.ſi.C.de teſt.niſi fiat per patrē
inter liberos:quia duo ſufficiunt:
vt no.l.fi.C.de codicil.ꝛ in.l.fin.C.
fa.her.attendenda eſt enim con=
ſuetudo loci vbi bona ſita ſunt:vt
not.l.cunctos populos.C.de ſum=
ma trinita.et fide catho.facit.l.ex
facto.ff.de here.inſti.

¶Item de cōſuetudine valet te=
ſtamētum filio pꝛeterito vel filia
ꝛ ipſo pꝛemoꝛtuo vel ipſa pꝛemoꝛ=
tua.quia inſpicitur tempus moꝛ=
tis.alias ſecus de hoc not.Barto.
l.fi.§.lucius.ff.de dona.quod eſt
contra.§.j.inſti.de exhere.libe.

¶Itē de iure ab inteſtato ſucce=
dunt pꝛimo liberi ꝛ deſcendentes
ab ipſis ex legitimo matrimonio ꝛ
his deficientibus ſuccedunt aſcē
dentes ſalua gradus pꝛerogatiua
ita qꝫ patre moꝛtuo mater pꝛefert
auo paterno q̄uis ad ipſos ſi ha=
beant nepotem in poteſtate per=
tineat vſuſfructus:vt.l.fi.§.ſi ve=
ro.l.iij.C.ad tertul.veniunt tamē
ad dictā ſucceſſionem cū aſcend.
fratres et ſoꝛoꝛes defuncti ex vtro
qꝫ latere coniuncti ꝛ eoꝛum filij:
ita qꝫ auus admittitur cū fratrib⁹
ꝛ fratrum filij cum aſcendentib⁹.
vt in auč.defuncto.cum ibi nota=
tis.C.ad tertul.ꝛ his iterum defi=
cientibus ſuccedunt collaterales

ſcʒ illi qui ſunt infra gradū repre-
ſentationis inter ſe in capita ⁊ cū
patruo in ſtirpes ſalua diſtinctio-
ne: quia illi qui ſunt in pari gradu
de ſe aut iure repreſentationis ex
latere paterno ſuccedūt in bonis
paternis: ⁊ illi de latere materno
ſuccedūt in bonis maternis: vt. l.
de emancipatis. §. ecce. C. de legi.
here. que in hoc remanet incorre
cta. ſi vero ſint in diſpari gradu ⁊ vl
tra gradum repreſentationis pre-
fertur proximior in omnibus bo-
nis ex quouis latere exiſtat: vt in
autentica ceſſante. et in aut. poſt
fratres fratrumqꝫ filios. C. de le-
gi. her. ⁊ illa autenti. defuncto. nu
per alleg. conſimilem facit diffe-
rentiam in aſcendentibus.

¶ Item filio per patrem herede
inſtituto ⁊ ei cōpendioſe ſubſtitu-
to ſi filius poſt pubertatem condi
to teſtamēto deceſſerit valebit fi-
lij teſtamentū de bonis paternis
vſqꝫ ad duas quartas ſcʒ iure na
ture ⁊ trebellianiace: iuxta nota.
per Cy. ⁊ doct. l. q̄q̄. C. ad. l. falc. c.
raynutius. de teſta. et. c. ſi pater.
eodē titu. li. vj. de bonis vero ma-
ternis ⁊ aliūde queſitis filius po-
teſt diſponere non obſtante predi
cta ſubſtitutiōe: vt. l. coheredi. §.
cū filio. ff. de vulg. ⁊ pup. ſubſti. in
quarta tamē trebellianica debet
cōputari omne illud qđ fili⁹ pce-
pit de bonis patris: ſiue ex legato
aut ex donatione eoꝝ bonoꝝ que
venire deberēt in collatione: vt. l.
in quartā. cū ibi notatis. ff. ad le.
fal. l. filium quem habētem. C. fa.
herci. cum ibi notatis. l. neſenni⁹
apollinaris. ff. ad. l. fal.

Item notādum ꝙ quāuis prima
ſubſtitutio efficiatur quaſi cadu-
ca per mortem ſubſtituti qui pre-
moritur vel efficitur nō capax iu-
xta. l. vnica. §. pro⁹ ſecūdo. C. de ca-
du. tollen. locus eſt tamen ſequē.
et vltimo gradu ſubſtitutionis: et
potiſſime in compēdioſa que am-
plectitur tacitā vulgarem. ⁊ not.
Bar. l. cēturio. ff. de vul. ſubſtitu.

¶ Item ⁊ illius qui mortuus eſt
ſine herede bona ſpectant ad fi-
ſcum vt dictum eſt: et ſi illa bona
fuerunt per ſubhaſtationē vendi-
ta plus offerēti in iudicio ⁊ de cō-
ſenſu procuratoris vt eſt fieri con
ſuetum. iuxta not. (per glo.) l. j. C.
de fi. inſtru. et iure haſte fiſca. lib.
x. emptor ſecurus eſt. ita ꝙ res vē-
dite non poſſunt euelli ab eo ſal-
tem per illū qui habebat ius ⁊ fa-
cultatē ſuccedēdi. ⁊ maxime ſi ille
habitabat in iuriſditione dñi. ⁊ ꝑ
hoc. l. omnes. C. de qua. preſcript.
re vero integra in bonis nōdū alie-
natis admittit̃ ille q̇ ab inteſta.
pōt et vult ſuccedere. ⁊ hoc infra
triginta annos. ſecundū aliquos:
q: in partibus iſtis eſt vna ſola pre
ſcriptio triginta annorū: alijs di-
centibus: ⁊ forte meli⁹ ꝙ admittē
dus eſt infra quinquenniū. arg. l.
fi. C. de repu. he. q: ꝑ cōſuetudinē
adequata eſt conditio ſucceden-
tium ab inteſtato vel ſaltē infra
quadriēniū. iuxta. l. intra quatuor.
ff. de diuer. ⁊ tēpo. p̄ſcript. ⁊ predi-
cta conſuetudo de lōgiſſima pre-
ſcriptione loquitur reſpectu pri-
uati: ⁊ in his in quib⁹ eſt mihi ius
q̄ſituʒ. Et hec forte ſunt vera niſi
eſſet ille minor quatuordecim an-
norū qui his nō obſtātib⁹ eſſet ad-
mittēdus ex beneficio minorita-
tis. ⁊ hoc caſu fiſcus teneret̃ reſti-
tuere ēptori ꝓciū ſolutū. ſicut ven
ditor qui ꝗuis non teneat̃ de eui-
ctione: tenet̃ tñ ad precij reſtitu-

ionez. vt. l. ex empto. §. f. ff. de ac. empti. ꝛ de hoc quod dictũ eſt videlet eſſe caſus. l. nec vllam. §. ſi qs a fiſco. ff. de peti. her. ſecus eſſet ſit eſſent vēdicata aliqua bona vacātia q̄ ſteterũt inculta ou en friche per longa tempoꝛa: qꝛ tunc fiſcus cenſet vendere ius ſi quod habet in bonis pꝛedictis. ꝛ ita intelligit. l. omnes alleg. C. de quadrien. preſcrip. l. quod ſi ſit. ff. de here. vel ac. ven.

Adde (per gl.) que ſint neceſſaria in ſubhaſtatione per glo. multũ pꝛiuatā in. l. ſi quos. C. de reſcin. ven. ꝛ per glo. in rubꝛi. ſi pꝛopter pub. pen.

¶ Itē ꝛ ea que dicta ſunt non poſſunt nocere creditoꝛibus ſaltem a villa vel loco iudicij abſentib⁹ qui debent admitti hoc non obſtante ad petendum ius in pꝛedio. Et ſuper hoc ꝓceſſus debet agitari ſub eo modo ꝛ foꝛma q̇bus ꝓcedēdum eſt in materia ſubhaſtationum de qua dictũ eſt ſuperi⁹ in tit. de executionibus.

19 ¶ † Itez ſi teſtatoꝛ habens filium vnicũ vel filiā: ita dicat. relinquo filio vel filie bona: alio non inſtituto. iſtud verbum relinquo trahit ad inſtitutionem ne teſtamētum pereat. ſecus ſi alius eſt inſtitut⁹: vt quia pater ſubſtituit filiũ ꝛ reliquit filie cētũ. ſed nō dicit iure inſtitutionis. ꝛ hoc not. glo. ꝛ Barto. l. his verbis. ff. de here. inſti. facit l. cogi. §. et gñaliter. ff. ad trebel. in aut. vt cum de appell. cog. §. aliud quoq;. §. ceterum. col. viij. vbi dicitur opoꝛtet relinq̄re iure inſtitutionis: ꝛ hoc ratione iuris accreſcēdi: ꝛ iſtud ſupponit illos eſſe plures ꝛ alterum foꝛe inſtitutũ: quod eſt menti tenendum.

¶ Itē ſi dicat teſtatoꝛ ſi nō valet iure teſtamēti volo ꝙ valeat iure codicilloꝛũ vel cuiuſlibet alterius vltime voluntatis an valeat ꝛ q̇d operatur not. Cy. in aut. ex cā. C. li. ꝑte. ꝛ exhere. Bar. l. ſi ſtipulatus fuero illud aut illud. §. cum ſtipulamur. ff. de verbo. oblig.

¶ Itez pone pater captus ab hoſtibus hoc pēdēte filius ſuus non emancipat⁹ fecit teſtamētũ ꝛ poſt ea pater reuertitur ab hoſtibus an valeat teſtamentum. not. l. fi. j. q. C. de ſen. paſ.

20 ¶ † Itē ſi publice ꝛ ſine cōtradictione contractũ ſit matrimoniũ licet poſtea dirimat ꝓpter cōſanguinitatez: aut alʼs liberi ex dicto matrimonio putatiuo nati vel cōcepti ante ſententiā: reputant legitimi fauoꝛe liberoꝛum ꝛ poſſunt patri ꝛ matri ab inteſtato ſuccedere vt. c. cũ inter. q̇ filij ſint legi. Et hoc verũ ſi vir et mulier hec fecerunt vel (alter) ipſoꝛũ bona fide ꝛ ignoꝛanter: quia alʼs nō reputaretur matrimoniũ. vt ibi notatur.

Adde (Alter) Ex hoc appareteꝙ ſufficit bona fides alteri⁹: vt filij dicāt legitimi. In. c. ſi extra. qui filij ſunt legiti. ꝑ Innocē. in. c. ex tenoꝛe. eod. adde Specul i ti. de ſucceſſio. ab iteſta.

¶ Itē filij nati ante matrimoniũ qui dicũtur illegitimi ꝓpter ſubſequens matrimonium efficiunt legitimi ad omnia ꝛ potiſſime ad ſuccedendum vt ſupꝛa. ꝛ. c. tanta. et ibi nota. et. c. j. et. c. ex tenoꝛe. q̇ fi. ſint legiti. inſti. de nupt. §. fi. in autē. qui mo. na. effi. ſui. §. ſi quis igitur dotalis. coll. vj. ꝛ. l. cũ q̇s. C. de na. li.

21 ¶ † Itē (naturales) tantũ nō ſuccedũt de ꝯſuetudine ꝗuis de iure

ſuccedāt patri in duabus vnciis: vt not. in au. licet patri. C. de na. le. ⁊ ſuccedūt matri in ſolidū aliis deficiētibus niſi ſit illuſtris. ⁊c. vt l. Si qua illuſtris. C. ad oꝛfi. Sed liberi nati ex adulterio ſeu alio dānato coitu nō legitimant̄ per ſequens matrimoniū nec ſuccedūt patri nec matri nec poſſunt heredes inſtitui nec etiā ſunt alēdi. vt not. au. p̄alle. qui. mo. ⁊ ce. §. finali. Et capi. tanta ſuperiꝰ allega.

Adde Naturales. ꝙ multiplices ſunt liberi de quibus vide glo. plenam in §. j. in verbo non ſolum. inſtitu. de adop.

¶ Itē an ille qui fuit legitimatus ꝑ ſequens matrimoniū vel alias: debeat habere iura pꝛimogeniture: vel an pꝛeferatur ille qui iam natus eſt de pꝛimo matrimonio not. Joan. and. in regu. ſine culpa. de regu. iur. lib. vj. in mercuriali.

22 ¶ † Item ſi quis in vltima voluntate ita dicat. Animam meam et omnia bona mea pono in manibꝰ pꝛioꝛis fratrum minoꝝ valet talis volūtas ⁊ oparatur ex pꝛeſumpta defuncti voluntate ꝙ bona diſtribuātur inter pauperes ⁊ in alios pios vſus: vt. c. cum tibi de te. ⁊ ibi Innocen. ⁊ Cy. in. l. captoꝛiis. C. de teſtamen. pauperes videtur inſtituiſſe per iura alle. ⁊ ar. l. iij. C. de offic. teſtamen. cōmittendo pꝛioꝛi. diſtributionem.

¶ Itē queriē nūquid nepos natꝰ ex illegitimo matrimonio ⁊ ex patre ſpurio ſuccedat auo paterno: ⁊ quid de auo ⁊ auia materna. no. l. quidem. C. de natu. lib.

¶ Item ſi quis inſtituat filiū heredē ⁊ ſi decedat ſine liberis ſubſtituit ſibi ticiū: ſi filꝰ ingreſſus eſt monaſterium vel religionē eccle. habetur loco liberoꝝ vt. l. deo nobis. C. de epiſ. ⁊ cle. Ita ꝙ ſubſtitutio euaneſcit: vt eſt caſus in §. pꝛti. in auten. de ſanc. epi. col. ix. ⁊ i au. niſi. C. de rebel. l. cū acutiſſimi. C. de fideicō. et. l. luciꝰ. ff. de here. inſtituendis. et. l. generaliter. C. de inſtitutio. et ſubſtitutio. ſub condi. fac.

¶ Item quid ſi teſtatoꝛ fuerit interrogatus ſi velit ꝙ titius ſit heres ſuꝰ. rñdit ſic vel placet an valeat. not. l. iubemus. ⁊. C. de teſtamētis. Bar. l. j. §. ſi quis ita. ff. de verbo. obligatio.

¶ Item dubium eſt an ſufficiat patri inſtituere filiā in dote ⁊ ideo conſilium eſt quod vltra dotem eam inſtituat vel iure inſtitutionis ⁊ reliqs aliqd modici valoꝛis: vt not. l. iij. §. viꝝ. ff. de minoꝛibus.

23 ¶ † Item quāuis heres qui non facit inuentarium nō poſſit detrahere quartā falcidie poteſt tamē detrahere quartam trebellianicam que non detrahitur a legatis ad pias cauſas. vt notatur in autē. ſed cū teſtatoꝛ. ad trebellia.

¶ Item videtur quod conſuetudo illa per quam filia vpozata per patrem ⁊ matrem nō ſuccedit patri nec matri ⁊c. quandiu ſtāt liberi maſculi. debeat intelligi de liberis natis ex dicto matrimonio tm̄ et potiſſime ſi matrem conſtituat dotem vel partem dotis de bonis ſuis. quia eſt veriſimile ꝙ voluerit prouidere maſculis ex ipſis pꝛocreādis: ⁊ pꝛo hoc. quia pꝛiuilegiū datur marito ⁊ liiis vt non compellatur dotem in ſolidum reſtituere: ſed id quod facere poſſunt deducto ne egeāt. intelligitur de natis ex dicto matrimonio. ita tenent gloſ. ⁊ Barto. et doct. ⁊ ſi pro

curator. ff. de re iudicata. pro hoc. l. aſſiduis. §. exceptis. C. qui po. in pig. ha. et glo. iterū. l. ſciendū. ff. de re iudicat. §. itē ſi dote. iſtit. de ac. q̄uis. de cōſuetudine. vt communiter contractus ſeruetur.

Adde (matrimonio) ergo q̄ bñficiū ɔceſſiꝫ marito ne: cōueniatur niſi quātū facere poteſt qñ de dote reſtituenda tenet̄ trāſit ad filios eiuſdē matrimonij tm̄ vt hic dicit̄ p gloſ. hic allegatā. Idē tenet ange. i. l. ſi cuꝫ procuratore. hic allegata. reprobata glo. in. l. etiā. ff. ſolut. mat. que dicit etiā trāſire ad filios qui fuerint nati ex alio matrimonio.

¶ Itē ſi teſtator ſcripſit in cedula manu ꝓpria diſpoſitionē ſuam ſupremā. ſi p̄uētus morte ānt alſ eam non declarauit nec in forma publicā eā redigi fecerit ſi valet ꝙ ad extraneos nō ex defectu volūtatis ſed ſolēnitatis. vt. l. ex ea ſcriptura. ff. de teſta. l. fideicommiſ. §. j. de le. iij. ſecus inter liberos. vt. l. hac cōſultiſſima. §. ex imperfecto C. de teſta. nec valet legata vt iuribus allega. et. l. eam que. C. de fideicom. valent tñ ad pias cauſas vt. c. cum eſſes. cū ibi notatis. et in c. Joannes. de teſt. valent fauore militie. vt. l. luci⁹. ff. de teſta. mili. et fauore liberationis corporis. l. in teſtamēto. de fide libe. multo magis fauore liberationis anime. iuxta. l. ſancimus. C. de ſa. ſan. et facit in ar. l. ſi. de re. eoꝝ &c. et nota Bar. l. ſi is qui teſtamētum. ff. de teſta. vnde quocunq; modo per epiſtolam vel alio modo poteſt teſtator diſponere inter liberos dū tñ cōſtet duobus teſtibus. vt. l. ſi. Et ibi glo. C. fa. herciſcun. et. l. ſi. C. de codicillis.

¶ Itē ſi plures ſint ſcripti (executores) in teſtamēto ſimpliciter et vnus ſolus poteſt procedere in facto illo fauore teſtamēti. vt. c. ſin. de teſtamē. libro. vj.

24 Adde (Executores) tm̄ in p̄ſenti queritur de q̄daꝫ q. notabili verū mulier poſſit eſſe executrix teſtamētaria. gl. in. l. tutela. In verbo ad aliū. hic et in cōmiſſaria innuit q̄ nō idē. vult quidam doctor Joan. plāgenſis quē refert Angel. in. l. ſi traiecticie. ff. de naut. fenor. Contrariū eſt veritas imo poteſt eſſe executrix ſecū dum Angel. in dicta. l. traiecticie. per gloſam. in. l. filio. in verbo cur ad matreꝫ. hic tu dicas. ff. de adi. lega. glo. in. l. vnica. §. pro ſecundo In verbo apd̄ hic vt miniſtra. glo. in. c. ij. de teſta. in. vj. Bal. in auf. q̄d pauperibus. C. de epiſcop. Spe cul. in tit. de inſtru. ed. §. nūc vero aliqua. verſi. quid de muliere.

¶ Item ſciendū q̄ ſubſtitutio pupillaris expreſſa verbis expreſſis vel generalibus vt ſi dicatur ſi filius inſtitutus moriat̄ in pupillari etate vel ſi dicatur qñcūq; moriat̄ q̄ dicit̄ cōpēdioſa et ſi filius moriat̄ etate iſta excludit matrē. vt no. l. p̄cibus. C. de impub. et alijs ſubſtitu. et. l. centurio. ff. de vulga. et pupi. ſubſti. Tacita v̄o pupillaris q̄ intelligitur ſub vulgari illa non excludit matrem niſi in milite. vt. l. q̄uis. et. l. p̄cib⁹. C. de impu. et alijs ſubſti. Si v̄o filius et heres moriatur poſt pupillarē etatē valebit iure fideicommiſſi. et mater habebit quartam debitā iure nature. iuxta auf. nouiſſima. C. de inoffi. teſt. et etiam quartam trebllianicā q̄ debet̄ illi q̄ rogatus eſt reſtituere hereditatē. Et ꝙ niſi fiat iſtitutio

ad pias cauſas:vt in auẗ. ſiĺr.C. ad.l.falcid.Et ibi no.c.Rainuciꝰ.ꝺ teſta.Et l.c.Si pater eo.ti.lib.vj.

25 ¶†Item heres teſtamẽtariꝰ tenet ſcire ea que ſcripta ſunt in codicillis alias in primo caſu cenſet eſſe culpa.§.ſi vero heredis inſtitutio inſtit.de lega.gloſa.l.cũ heres.ff.de liberatione legati.l.iij.§.j.ff.de tranſactio.Et nota.l.ſi ſeruum.§.de illo.ff.de verboꝝ obligatio.ꝛ eodem titu.l.qui rome.§.duo fratres.in.iiij.q.

¶Itẽ tempus faciendi inuentariũ computatur heredi a tẽpore noticie et adite hereditatis.vt.l.Scimꝰ.C.de iure delib.Et bene facit.l.ſtatu liberos.§.ſi quis heredi.ff.dẽ ſtatu libe.niſi heres differat adire maliciose.vt in d.§.ſi qs heredi.

26 ¶†Item ſi heres doloſe omittit ponere aliquam rẽ in inuentario ipſe ꝑdit beneficiũ inuentarij.vt in.§.Sancimꝰ.in auten.de he.et fal.col.prima ꝛ nota Bart.l.reſcriptũ.ff.de his quibus vt indi.Et idõ iudex poteſt ꝛ debet ſibi iniũgere vt faciat legaliter(inuentarium) ſub pena dicti beneficij.

Adde (Inuentariũ) modũ ꝛ practicã ꝯficiendi luẽrariũ hereditatis ꝑ nepotẽ de mõte albano in ſuo tractatu nuncupato Liber fugitiuus:ante titulum excep.contra libel.

¶Itẽ ſi reperiatur filiꝰ poſſidere domũ vel aliã rẽ defuncti ad hoc vt nõ reputet heres:nec teneatur creditoribꝰ hereditarijs oportet ꝙ probet ſe repudiaſſe ꝛ tenere rẽ illam titulo ſingulari:vt no.in.l.j.C.de repu.he.et.l.ſeq.

¶Itẽ illud quod dr ſupra ꝙ filia ꝺtorata per patrẽ nõ ſuccedit ꝛc. intelligit de filia quã maritauit pater qui moratur in patria aliuernie ꝯſuetudinaria.Ita ꝙ filia fuerit coniuncta per matrimonium viro qui moratur in patria vel terra que regitur iure ſcripto nihilominus habebit locũ conſuetudo ſaltem in his que ſita ſunt in pr̃ia cõſuetudinaria.ſed nõ ecõtra.videlicet ſi pater hñs bona in pr̃ia iuris ſcripti:dato ꝙ filia detur in matrimoniũ viro cõmoranti in loco cõſuetudinis:qꝛ in caſibꝰ iſtis attenditur locus contractus matrimonij in quo tractatu ineſt tacita renunciatio ex vi conſuetudinis.ꝛ ꝑ hoc faciũt.l.ſi fundꝰ.ff.de euict.l.ij. quemadmodum teſta.aperian.l.j.ff.de vſuris.et no.ſup hoc ea que dicit Cy.l.j.C.que ſit longa conſue.in.q. pe.ꝛ Bart.l.ſi priꝰ.§.placuit.ff.de aqua plu.arcẽ.ſecus ſi agatur de actu qui depẽdet ex vi conſuetudinis tantũ ꝛ ſi nõ facto an miniſterio hominis/ vt verbi gratia in anglia ꝑmogenitus ſuccedit inſolidum ſecꝰ in francia ſi defunctꝰ habeat vbiqꝫ terras/ꝛ patrimonia ſeruãda eſt conſuetudo frãcie in his q̃ ibi ſita ſunt/ ꝛ ecõtra ꝛ not.ſup hoc ea q̃ dicunt pe.et Cy.in.l.cũctos populos.C.de ſumma trinita.ꝛ Bar.ibi dẽ in repetitiõe ſua:ꝛ eſt rõ diuerſitatis.qꝛ in proximo caſu illa conſuetudo adheret rei nihil habẽs perſonalitatis in alijs vero caſibꝰ ſupradictis conſuetudo adheret contractui:ꝛ capit vires a die contractus ꝛ celebrati matrimonij.ꝛ in ar.faciunt ea que not.in.l.cogi.C.de peti.heredi.cum dicitur petitio hereditatis amplectitur illꝰ quod eſt reale ꝛ perſonale.

¶Item quia et ipſa tacita renun

ciatio habet vim expreſſe renūcia
tionis ex ptium conſenſu tacito ꝛ
preſumpto. ar.l.cū quid.ff.ſi cer.
pet.ꝛ.l.ſꝫ legatum.cum ibi not.ff.
de adi.le.

7 ¶ † Itē vir eccleſiaſticꝰ ꝛ ſecula=
ris pōt cōdere teſtamētū de his q̄
habet ex patrimonio.vel aliunde
ꝙ intuitu eccleſie.et ſimiliter pōt
donare.C.de epi.ꝛ cle.aut.licētia.
aut.preſbyteros.aut.ꝺ ſan.epi.§.
preſbyteros coll.ix.in cap.ſi qs ſa=
ne.de pecu.cle.ꝛ.c.j.de teſta.tenē
tur tñ heredes ſeruare eccleſiam
indemnē ſi de rebus eccleſie ali=
quid expendit in meliorationem
patrimonij vel ſi alique res earū
ſint amiſſe vel diminute propter
culpam ipſiꝰ defuncti.vt.ij.q.vij.
c.lator.xij.q.iij.c.j.ſecus forte in
monacho niſi ad pios vſus ꝛ in re
cōpenſationē ſeruitiorum:vt not.
Specu.in ti.de ſta.mo.§.j.v̄.lviij.
ꝛ de rebus eccleſie non pōt diſpo
nere niſi habita diſpenſatiōe quā
epi hr̄e conſueuerūt a ſummo pō
tifice.vt not.henri.c.ſi qs alleg.ꝛ
ſemꝑ bona p̄ſumuntur eſſe eccle
ſie vt ibi not.ꝛ in.c.j.de pe.cle.

¶ Item q̇d iuris ſi pater decedit
relictis duobus filijs quorū vnus
nō vult aut nō pōt ſuccedere prī
nunq̇d filius eiꝰ admittit̃ ad pre=
dictā ſucceſſionē vna cuꝫ patruo?
videt̃ ꝙ non qꝛ iſte obtinet ſecun=
dum locum ꝛ nō poteſt venire iu=
re repreſentatiōis.Io.fa.§.reperi
tis.inſti.de ſer.cog.tenet contra=
rium.ꝛ allega.ff.de iure pa.l.ſine.
§.fin.ff.de bo.que li.et.l.ſi ex modi
ca.in.§.ſi filius.

¶ Item dicit ꝙ oēs alij deſcendē
tes ſuccedunt in ſtirpes ſi ſint in
equali gradu ꝑ repreſentationeꝫ:
aut alias:ꝛ ſimiliter ſi ſuccedant
cū patruo:vt inſti.de heredi.q̄ ab
inteſta.§.itē ſi ex duobꝰ.§.fi.ꝛ de
prohibi.ſeu alie.ꝑ lo.col.x.ꝛ ſuffi=
cit ꝙ aliqui eorum eſſent cōcepti
tēpore mortis defuncti de cuius
ſucceſſione agitur vt.§.cū autem
ver.plane.iſtitu.de heredi.que ab
inteſtato defe.

¶ Item in pluribꝰ ciuitatibꝰ Ita
lie ꝛ in patria borbon.eſt cōſuetu=
do ꝙ patre mortuo ab iteſtato re=
lictis filio et filia filius ſuccedit in
totum tenetur tñ ſororem ſuā ma
ritare ꝛ dotare:pone ergo ꝙ ſoro=
re nōdum maritata moriatur filiꝰ
relicta filia:querit̃ an neptis pre=
dicta habere debeat totā aui ſui
hereditatem amite ſue dotem cō=
ſtituēdo vel an amita p̄dicta ſuc=
cedere debeat pro portione ſua.
Iſtam queſtionē monet Cy.l.j.C.
de adulter.ꝛ Bar.in.l.liberorū.ff.
de verb.ſig.et videtur ꝙ ſoror ad
mittatur ad ſucceſſionem patris
qꝛ ceſſat ratio cōſuetudinis q̄ eſt
nominis ꝯſeruatio et vt agnatoꝝ
ſalua ſit dignitas fauor em̄ maſcu
lorum nō extendit̃ ad filias ſicut
per conſuetudinem ius primoge
niture nō trāſit ad filiū ſi ſupereſt
frater defuncti imo et ſi ſint plu=
res illud ius trāſmittit̃ in filiū ſe=
cundogenitū q̇ tenet primū locū
ꝛ defert inſignia ꝛ arma paterna
ꝛ idem eſt ius de nepotibus pro=
creatis ex filia et pro hoc ꝛ cōtra
facit in ar.l.qui iure militari.cum
l.fi.ff.de teſta.mili.c.j.§.hoc autē.
in.ij.feud.tit.qui feudū da.poſ.Et
alia ratione:qꝛ iſtud priuilegium
adheret naturaliter ſexui maſcu=
lino ꝑpter conuenientiaꝫ filij ad
patrē q eadē ꝑſona reputant̃ iux=
ta.l.in ſuis.de libe.ꝛ poſthu.ꝛ illō
quod habetur prouer.mortuꝰ eſt

pater et quaſi mortuus reliquit
eũ filiũ ſibi ſimile: hinc eſt ꝙ pa:
tris dignitas ſeu nobilitas trãſit
ad filios maſculos. Un. maior eſt
dignitas i ſexu virili: vt habet. l. j.
ff. ð ſena. ⁊ no. gl. l. multis. ff. ð ſta.
ho. ⁊ ſimiliter ius collectãndi ho
mines ſubditos in quatuor caſibꝰ
non trãſit ad filias dato ꝙ terra ⁊
iuriſditio ſpectet ad eaſdem.

¶ Itẽ ſuppoſita conſuetudine ꝙ
filia vxorata p patrem et matrem
non ſuccedat q̃diu ſtat maſculus
ponamus ergo ꝙ fuerit conuen:
tum conferendo dotẽ ꝙ ſuccedat
pr̃i nõ obſtãte cõſuetudine: nũqd
ſimiliter poterit ſuccedere matri
aliis collateralibus. videt ꝙ ſic q:
per cõſuetudinem que eſt iuri cõ
ſona filia ſit vxorata per patrem
matre mortua ipſa que ſuccedit
matri cũ maſculo ſuccedet aliis
de parentela ex latere materno.
In oppoſitũ arguit ꝙ p h̃ non vi:
det fuiſſe derogatuz cõſuetudini
niſi ſolũ q̃ ad ſucceſſionez patris.
Prouiſio enim facta in vnum ca:
ſum nõ extẽdit ad caſum improui:
ſum: vt in. l. ſi cum dotẽ. in prin. ff.
ſo. ma. l. cõmodiſſime. ff. de libe. et
poſthu. l. maritus. C. de ꝓcurato.
Ad rationẽ pro alia pte allegatã
reſpondet ꝙ filia admittit ad p̃di
ctas ſucceſſiones matre mortua
iure cõmuni hic aũt iure ſpeciali
⁊ cõtra diſpoſitionẽ cõſuetudinis:
ita ꝙ caſus improuiſi nõ depẽdẽt
ab eo cui fuit prouiſum: ſupra. l. ſi
domꝰ. ⁊ ibi not. ff. de ſerui. vr. p̃di.

¶ Item vt dictũ eſt ſuperiꝰ iſtitu
tio heredis cõuẽtionalis facta in
cõtractu matrimonii vel ſocieta:
tis valet in ſolidũ hoc verũ: niſi ſu
pſint liberi naturales ⁊ legitimi:
q: nõ poſſunt ꝑuari legitima eis
iure nature debita nec etiã p do:
nationẽ vniuerſalẽ vt ſi fiat dona:
tio omniũ bonorũ inter viuos ⁊ in
altero. contractuũ p̃dictorum. Et
ſi dicatur quid igit operat adhẽ
ſentia contractus reſpondeo ꝙ
multũ: q: valet donatio vel iſtitu:
tio p̃dicta i ceteris dẽpta legitima
que alias non valeret niſi vſq; ad
quartam partem bonorum ſicut
nec iſtitutio vl' diſpoſitio teſtamẽ
taria obſtãt cõſuetudine ſuperiꝰ
ſepe allegata: ⁊ iterum ſi dicatur
non plꝰ deberet operari donatio
facta inter viuos q̃ inſtitutio fa:
cta in cõtractu matrimonii vel ſo
cietatis. Reſpõdeo ꝙ ꝓualet i hoc
q: bona p̃ſentia nõ poſſunt aliena
ri iuxta. l. mulier bona. i pn. §. fi. ð
iu. do. ⁊. l. nõ ampliꝰ. i pn. §. fi. de le
ga. j. cũ ibi notatis: ⁊ q: cetera bo:
na futura forte nõ ſunt affectata
vel obligata ꝓ ſolutione legatorũ
iuxta not. l. fi. C. de pac.

28 ¶ † Item donatio que morte con
firmatur de iure retrotrahit: vt. l.
donationes. C. de do. inter vir. et
vxo. liberi aũt poſſunt priuari ſua
legitima p donationes plures et
particulares ⁊ etiam per contra:
ctũ venditionis de cõſuetudine qð
videt eſſe contra determinationẽ
doct. l. j. C. de inoffi. dona. et etiam
rubrum loquitur generaliter ⁊ ſu:
p hoc no. l. patronꝰ. cum ſua glo.
ff. de proba. ⁊ ea que habentur. in
capi. de his. de ſepul. in glo.

29 ¶ † Item ⁊ ſi querat que eſt illa
legitima: reſpõdeo ꝙ eſt illa q̃ dat
iure ſcriptõ iuxta aut. nouiſſima.
C. de inoffi. teſt. de conſuetudine
non eſt dare legitimã: ſaltem illã
q̃ debetur iure nature: quia con:
ſuetudo q̃ vult ꝙ res bonorũ defũ
cti remaneãt heredi ab inteſtato

ez locũ in oĩbus collateralibus.

¶ De re iudicata.

¶ Summarium.

☞ Snia cõtra garandũ lata cõ
tra quẽ veniat exequenda.
Snia cõtra colonum lata an do-
mino preiudicare debeat.
Snia cõtinere debet abſolutionẽ
vel cõdẽnationẽ vel equiualens.
Delegatus principis an cogat or-
dinarium preſtare auxiliũ pro ſen
tentia exequenda.
Iudex iudicans de principali iudi
care debet de expenſis.
Sententia interlocutoria an fieri
poſſit ſub conditione.
Sententia an preſupponat conſi-
lium peritorum.
Sententia difformis petitioni an
valida.
Cauſa motiua ſententie an ſit in
ſententia inſerenda.
Sententia cõtra heredẽ lata an
noceat legatariis.
Snia multis modis dici pt nulla.

Primo q † ſnia lata
cõtra garandũ mit-
titur executioni cõ-
tra emptorez vel a-
lium detẽtorem rei
de qua agitur. ⁊ idẽ
emphiteota qui nouum cen-
ſum ſuperimpoſuit: vt not. Barto.
l. j. ff. de litigio. et not. l. ij. C. vbi
rem act. et hoc caſu garandus
tenetur ad intereſſe ⁊ damna ip-
ſius emptoris: nec eſt opus condẽ-
natiõe: fiet tñ ſummatim inqſitio
ſuper damnis ⁊ intereſſe: ⁊ demũ
ſic fiet executio ⁊ p hoc. l. gre.
§. j. ff. de fideiuſſo. l. j. ff. iudic.
⁊ ibi Barto. l. fina. C. de vſu. rei
iu. Sed quid ſi venditor recuſa-
ret ſuſcipere garãdiam: nunquid
euicta veniet emptor ꝓ inter-
eſſe et d- mnis via actionis not.
Barto. l. in ſtipulatione. prope fi-
nem. ff. iudi. ſol.

2 ¶ † Itẽ nunquid ſentẽtia lata cõ
tra colonum qui poſſidet natura-
liter noceat dño ciuilr poſſidenti.
no. Bart. l. pegre. §. fi. ff. de acquir.
poſ. quid de viro ⁊ vxore: de empto
re ⁊ venditore: de vſufructuario ⁊
domino: de creditore et debitore.
no. l. ſepe. ff. de re iudi. Bart.
¶ Item ſentẽtia lata ꝓpter falſa
inſtrumẽta vel (falſos) teſtes pt
reuocari. no. l. diuus. ff. de re iudi.
⁊ l. ſi ex falſis. C. de tranſact. actio
tñ durat per quadrienniũ. ſed ex-
ceptio eſt perpetua que põt obii-
ci in executione: vt no. l. diu⁹. alle.
l. q agnitis. ff. de erce. Itẽ ꝯ illũ q
dolo deſiit rẽ poſſidere pẽdẽte lite
ꝓferẽda eſt ſnia: vt not. Cy. l. vna.
C. de alie. iu. mu. cau. fac. Barto. l.
qꝙ. §. iulian⁹. ff. de aqua plu. ar.
Adde (falſos) an requirat
q teſtes ſint corru-
pti ⁊ falſũ dixerit ad hoc vt retra
ctet̃ ſnia vel alterũ ſufficiat. vide
glo. in. l. fi. C. ſi ex fal. inſtru. ⁊ gl. in
verbo. opponi. c. lz. extra de ꝓba.

3 ¶ † Itẽ ſnia diffinitiua debet ꝯti-
nere abſolutionẽ: vel cõdemnatio
nẽ: vel aliud (equiualens) vt. l. j. et
l. in ſumma. in prin. ff. de re iudi. ⁊
l. pſes. C. de ſent. ⁊ interlo. oim iu.
⁊ forte nõ poteſt illa cõcluſio adiu
dicari. ⁊ maxime actori. nec etiam
reo: niſi petatur: ſi ſit illa cõcluſio
ſatis vtilis reo pro ſuo principali
⁊ acceſſorio. aliud forte ſi nulla eſ-
ſet ꝯcluſio q ad hoc poſſet adapta
ri. qz actore nõ probante reus ab-
ſoluit̃. l. qui accuſare. C. de edẽdo.
⁊ debet ferri in ſcriptis: alias non
valet ſec⁹ in interlocutoria: vt no.
gloſ. c. quoniam contra falſam. de

pba.ſuper verbo interlocutiones. ⁊ debet cōtinere locum ⁊ diem vt ibi nota.ſuper verbo loca ⁊ tēpora vide quod dixi in titulo de iudicibus.§.item nunquid iudex actori. actor autē debet cōcludere vt re⁹ cōdemnet̄ ⁊ compellatur.

Adde (Equiualens.) Bart. l.quid tamē.§.ſi arbiter.ff.de arb.⁊ que ſi ſint equipollētia vide Alexan.in.l.j.in glo.ſi.ff. de re.iu.

¶ Itē ſi fiat vero ordine turbato nihilomin⁹ ferēda eſt ſentētia ſm ordinē p̄dictū vt.l.ſi cum nulla.ff. de re iudi.q̄ iudex poteſt ⁊ d3 hoc ſupplere.ar.l.ſi.ff.de peti.heredi.

4 ¶ †Itē iudex delegat⁹ a principe poteſt ſententiam ſuam mādare executioni ⁊ preceptū facere iudici ordinario:vt ei preſtet auxiliū ſi ſit neceſſariū.vt not.Bar.l.a diuo pio.in princ.ff.de re iud.⁊ videtur tex.c.paſtoralis.⁊.c.ſignificaſti. de offi.deleg.l.ſi.C.de iudi.⁊ hoc tamē infra annū.vt ca.q̄renti.de offi.deleg.hinc eſt q̄ in executiōe arreſti parlamēti poſt annum admittitur oppoſitio:quod dictum eſt in prin. h3 locū.in quocū q̄ iudice ordinario.vt.l.a diuo pio.§.ſentētia.ff.de re iudica.a principe.ad audiēdum de certa cauſa appellationis loco magnoꝝ dierū:ſec⁹ quando cauſa remittit̄ in reſſorto.corā certo cōmiſſario:q2 dñs ſeneſcall⁹ ſententiam illius mandauit executioni.

¶ Itē nunquid ſententia que cōtinet feriē proceſſus fidem faciat. dato q̄ nō ꝯſtet de actu curie:nec q̄ acta fuerint penes curiā vel caſu fortuito amiſſa no.Cy.l.emācipatiōe.C.de inſtru.⁊ Bar.in.l.illud ff.de acquiren.heredi.

5 ¶ †Itē iudex iudicando de principali ſi reſeruet iudicare de expeñ.non v3 ſentē.vt no.glo.⁊ Cy.l. terminato.C.de fruc.⁊ li.expen.ſecus ſi condēnauerit partē in expē. taxatione curie reſeruata:⁊ ita ſolet fieri.⁊ no.Cy.in.l.terminato. alle.⁊ idē eſt de intereſſe ⁊ dānis. Idem in reſtitutione fructuum:in actiōe vero iniuriarū:vt cōmuniter re⁹ cōdēnatur ad emēdā vtilē ⁊ honorabilem taxatione curie reſeruata:ſed quo ad emēdā honorabilē videtur q̄ nihilomin⁹ eſſet dicere declaratione curie reſeruata.Si vero iudex in ſententia ſua nullā mētionē fecerit de ſequelis p̄dictis ſc3 fructib⁹(expeñ.)intereſſe ⁊ dānis:nihil a cetero de eis poterit diſponere ſeu iudicare:q2 funct⁹ eſt officio ſuo ⁊ potiſſime ſi ab eo fuerit appellatū:vt.l.iudex.⁊ l.cū querebat.ff.de re iudi.facit.l. ij.C.de po.niſi hoc fiat incontinēti:vero ſedente pro tribunali iuxta.l.pau⁹.el.j.ff.de re iud.⁊.c.cum ceſſante.de appel.⁊ eſt cōſuetū q̄ iudex incōtinenti tradat grafierio ſuū pronunciatū:vt nihil poſſit variare ſeu mutare quia alias poſſet fieri p̄iudicium appellantibus.

Adde (expēſis) q̄d ſi expēſe nō fuerint petite an iudex nihilomin⁹ debeat ꝯdēnare vel abſoluere:dic q̄ ſic:alias facit litem ſuam ſecundum Specu.de diſp.⁊ alleg.aduoc.§.ſatis. ver.q̄d de fructibus.cum ſeq.⁊ poſt eum Joan.Fabr.C.de iudi.auten.poſt iuramentum.

6 ¶ †Itē ſnia interlocutoria poteſt ferri ſub cōditiōe etiā de futuro:ſecus in diffinitiua:niſi conditio ſit de preſenti vel preterito.vt.l.a diuo pio.§.in venditione.⁊ ibi no.ff. de re iudi.⁊.l.cum iudex.cum ſua

glo.C.de ſen.ꝛ interlo.omniū iudi.
¶Itē an ſnia q̄ continet errorem
n calculo:vel in ſumma q̄ pete:
batꝛ valeat.not.Cy.l.vna.C.de er:
ro.calcul.
¶Itē an ſnia lata cōtra clientu:
ū propter aduocati p̄uaricationē
it reſcindenda.no.l.ſi patronū.C.
e aduo.diuer.iudi.ꝛ q̇d ſi culpa
duocati.not.ibidem.
¶Itez ꝯſuetū eſt ꝙ iudex in ſnia
maxime diffinitiua dicat habito
onſilio peritoꝝ ꝛc.iſtud tamē nō
ſt de neceſſitate.l.cum tali.§.re:
criptum.de cond.ꝛ demonſtra.ff.
e hoc nota.cū ſentētia.C.de ſen.
interlo.omnium iu.glo.l.ij.C.de
en.ex pericu.reci.prodeſt tamē ad
oc vt dicit Bar.qꝛ ſi male fuerit
dicatū iudex nō facit litem ſuā
cōuenerit.ff.de re iudi.
¶Itē ſi agēs in vēdicatione ꝑpo:
at cauſam remotā quare domi:
iū rei ſpectat ad ip̄m vt ſolet fie:
ex cauſa ſupuenienti lite pendē:
nulla fiet ei adiudicatio ſed eſt
ous noua interpellatione:ꝛ idez
actione ꝑſonali vt no.ad plenū.
abbate.de re iudi.li.vj.Cy.l.vni:
.de alie.iudi.mu.cau.fac.ꝛ Bar.
in eadē.§.actiones.ff.de excep.
ei iudi.ſecꝰ ſi actoꝛ in actiōe rea:
ſolū propoſuerit cauſam propin:
uam dicens ego vt dn̄s peto.
¶Item non ꝑpono cauſam do:
inij ꝛ ratio diuerſitatis eſt no.ſi
ene inſpiciatur:ꝛ ꝑ intereſſe rei
in primo caſu eſſet fraudatus a
is defenſionibus.
¶†Itē petebā.x.iudex cōdēnauit
.v.ꝛ de alijs quinq nihil ꝓnū:
auit an reꝰ videatur abſolutus
.l.minus.C.ſi aduer.rem iudi.ꝛ
valeat ſnia condemnatoria in
uinq.no.ibidem.

¶Item peto decē:ꝛ non ꝓbo niſi
quinq nunquid in quinq debeat
fieri condemnatio no.l.in fi.C.de
litis conteſta.
¶Item ſentētia lata contra non
poſſidentē mādabiꝛ executiōi con:
tra ip̄m ſi poſtea reperiatꝛ rē peti:
tā poſſidere.vt no.l.ſi a te heredi:
tatem.§.ſi q̇s.ff.de excep.rei iudi.
¶Item ſentētia pōt ferri ad vtili:
tatē illiꝰ qui eſt abſens ꝛ ꝯtra pre:
ſentē ſi caſus exigat vt no.l.prope:
randum.§.ſin autē reus.C.de iudi.
¶Itē ſentētia lata pro vno ex ha:
bitātibus q̇ cōtēdit de re commu:
ni aut q̄ vertiꝛ ad cōem vtilitatē
totiꝰ vniuerſitatis ꝓdeſt alijs ha:
bitantibus ꝛ maxime ſi in ꝓceſſu
proponatur ius cōmune habitan:
tiū.ꝛ pro hoc facit.l.loci corpꝰ.§.ſi
fundꝰ.ff.ſi ſerui ven.l.ſupra.§.caſ:
ſius.ff.de.aqua plu.arcen.Lata tn̄
ſentētia cōtra ſingulos non nocet
vniuerſitati vt not.l.ſepe.ff.de re
iudi.l.j.C.res inter ali.ac.
9 ¶†Item vtrū in ſentētia ſit inſe:
rendū quod mouet iudicem.no.l.
ꝓperādū.§.illud ꝓculdubio.C.de
iudi.hinc eſt ꝙ cōiter diciꝛ decla:
ramꝰ ꝙ talis melius probauit in:
tentionem ꝛc.
10 ¶†Item vt ſnia lata ꝯ heredem
nocet legatarijs:ſed nō coheredi.
vt no.l.ſi veteris.C.de fide inſtru.
l.ſepe.ff.de re iudi.ꝛ.l.fin.C.de pe.
here.ꝛ an lata cōtra principalem
debitorē poſſit mādari executioni
contra fideiuſſo.nota.Bar.l.in ſti:
pulatione.ff.iudi.ſolui.
¶Itez vt ſnia lata ꝯ fiſcū valeat
reqriꝛ ꝙ fiſcus fuerit rite ꝛ legi:
time defenſus.alias reſcindiꝛ ſen:
tentia ſaltem intra triennium vt
l.vnica ꝙ de ſententia.aduerſ.fi:
ſcū la.lib.x.Idē de pupillo ꝛ eccle:

ſia vt ibi nota. Barthol. ꝛ impera-
tores. ff. de re iudi.
¶ Item non valet ſi fuerit lata in
abſentia aduocati fiſci. vt. l. iij. in
§. diuus. cum ibi nota. p gl. ꝛ. l. ſi fi-
ſcus. ff. de iure fiſci. l. fin. C. d aduo.
fiſ. ꝛ debet procurator reſtitui etiã
poſt publicationem ad producen-
dum teſtes et inſtrumenta: vt ibi
Bar. ꝛ miles armate militie reſti-
tuitur aduerſus rẽ iudicatam. vt
l. j. C. de iu. ꝛ fac. igno. Recinditur ꝛ
hoc officio iudicis et ex beneficio
reſtitutionis.
11 ¶ † Item quando ſententia dica-
tur nulla ex quibus medijs not. l.
prolatam. C. de ſenten. ꝛ interloc.
oim iudi. ꝛ quando ſentẽtia eſt ipo
iure nulla nunquid iudex põt ite-
rum iudicare nota legẽ ſi vt propo
nis. C. quomodo ꝛ quãdo iudex in-
ſuper ſententia lata cõtra defun-
ctũ eſt ipſo iure nulla vt. l. in ſum-
ma. §. ſi quis. ff. de re iudic.
¶ Item in parlamento partibus
apũctuatis in arreſto non aſſigna-
tur dies certa. nec amplius eſt opus
ꝙ compareant partes ſed ꝙ citius
curia iudicabit: hic autem ꝛ alibi
datur dies ꝛ ſi altera partium faciat
defectũ adiornabitur cum intima
tione ꝛc. ꝛ veniat aut non tũc da-
bitur ſnia. Et pro iſtis no. Cyñ. l. ſi
quis ex conſenſu. C. de epiſ. audi. ꝛ
l. ꝙuis. C. de adulte.

¶ De expenſis inter-
eſſe ꝛ damnis.

¶ Summarium.

1 Capiens animal alterius in
fũdo ſuo põt illud detinere. xxiiij.
horis abſqꝫ dãno.
2 Damnum imponitur ſecundũ de-
licti qualitatem.
3 Denũciator falſus tenetur ad in-
tereſſe.
4 Procurator ſcienter fouens cau-
ſam iniuſtam tenetur ad expẽſas.
5 Uictor in cauſa principali ꝛ victus
in cauſa appellationis an tenea-
tur ad expenſas.
6 Reus an poſſit concludere ad ex-
penſas vel intereſſe.
7 Condemnatio qualiter fiat in ꝓlo
petitione.
8 Sententia in qua nulla fit men-
tio de expenſis an ſit valida: ꝛ an
lata ſuper principali poterit de-
nuo ferri ſuper expenſis.
9 Iudex male iudicans facit litem
ſuam.
10 Expenſe teſtibus aſſignãde debẽt
eſſe moderate.
11 Proceſſus pauperum gratis fieri
debent.
12 Uictus victori ꝯdẽnatur in expẽſis.
13 Conuentus iudicio reali qualiter
concludat.
14 Caupo an teneatur de amiſſis in
hoſpitio: et an credatur hoſpiti aſ-
ſerenti ſe amiſiſſe.
15 Probata violentia ſtatur iuramẽ-
to vim paſſi de amiſſis.
16 Beneficium principis non eſt in
alterius leſionem retorquẽdum.

1 SI q̇s reperiat † aial
i fũdo ſuo ꝛ tpe ꝓhi
bito ipſe illud cape-
re ꝛ detinere põt p
xxiiij. horas et inte-
rim reddere illi cuius
eſt aial ſine emẽda ſi ſibi placue-
rit: ſecus lapſo termino ꝓdicto ſꝫ dꝫ
illud ponere in manu iuſticie de-
tinendũ: donec ſibi fuerit de dãno
ſatiſfactũ. facit ad hoc. l. quitus mu-
tius. ff. ad. l. aqli. l. capite q̇nto. ff. de
adul. no. pe. l. iij. §. nerua filius. ff. de
acqui. poſ. ꝛ de captione. ſ. ꝙ cepit
aial in dãno ſuo ꝛ in tali fundo ſta-
tur iuramẽto ipſius niſi contrariũ

poſſit pꝛobari. Juder autem dabit
cōmiſſarium. ad eſtimandum dā-
num ſeu intereſſe damni dati. ꝛ de
hoc no. p. Spe. in tit. de actoꝛe. §. j.
ver. ſed pone inuenio ꝛc. Et Cy. l.
de his. C. ad. l. aqli. hoc verū ꝙ ſtatᷣ
partis iuramēto ſi tradiderit aial
in manib⁹ iuſticie alias ſec⁹: qꝛ nō
cōſtet de captiōe ei⁹. ꝛ de loco non
tradit. ꝛ ideo illud opoꝛtet pꝛobari
adde hic. §. Item ſi qs in fundo ꝛc.
¶ Itē ſi aial depaſcēs reperiatur
in aliena iuſticia nō dubiū ꝙ emē-
da debetur domino iuſticie ſcʒ. lx.
ſolid. niſi dn̄i ꝛ habitātes habeant
mareſchage vel ius depaſcēdi. ſi
autē plura ſunt animalia ſub vni⁹
cuſtodia cōmuniter dicit ꝙ ſi ſunt
pluriū: qlibet eoꝝ debet emēdā.
l. ſolid. Et ſuper hoc not. l. ſi fami-
lia. in fi. ꝛ ibi glo. ff. de iuri. omniū
iud. l. ſi plures. ff. de iniurijs. l. per-
ceptionē. ff. de his qui deiece. vel
effu. l. j. §. j. ff. de eo per quem fac.
ſi. † ꝛ hec que dicta ſunt habent
locum in boue vel iumento ꝛ alijs
ſib⁹: ſec⁹ forte in oue vel poꝛco: ꝛ
ſimilib⁹ qꝛ non debentur niſi. vij.
ſoli. vel dn̄s poteſt ea aialia minu-
a dimittere ꝑ noxa. ſup. l. j. in pn̄.
ꝛ. l. pe. ff. ſi qua. pau. fe. dica. ꝛ hoc
niſi fiat cū cuſtodia. ou. garde fai-
te: quia tūc ſi de die emēda eſt. xl.
ſolid. ſi de nocte: confiſcatio ani-
malium de conſuetudine.
¶ Item ſi cōduxi mulum ad defe-
das merces ꝛ mulus oneratus
debite ꝛ moꝛe ſolito interierit non
teneoꝛ ſec⁹ ſi fuerit nimis onera-
tus. vt no. Bart. l. publici. C. de curſ.
publi. lib. xij. et. l. vni. C. ne qd one-
ꝑu. lib. xj. pꝛo hoc. l. qui inſulam.
§. ſi mulas ad certum. ff. loca.
† Item falſus denūciatoꝛ tene-
tur ad intereſſe ꝛ in expenſ. partis
delate lʒ pꝛocuratoꝛ domini ſolus
pꝛoſequatur litē: qquidē ꝓcuratoꝛ
non tenetur in expenſis vt cauſa
fi. de calūnia. ꝛ Bart. l. vnica. C. de
ſumpti. recup.
4 ¶ † Itē ſi tutoꝛ curatoꝛ aut pꝛocu-
ratoꝛ ſciēter foueant malam cau-
ſam ipſi tenentur nomine pꝛopꝛio
ſoluere expēſas. vt not. Bart. l. iiij.
in pꝛin. ꝛ. l. ſed ſi nō obtulit. in pꝛin.
ff. de re iud. l. non eſt ignotū. ꝛ. l. ſi
bonū. C. de admi. tu.
¶ Item cepiſti collegere vineas
meas vel alias expēſas facere ꝙ-
uis tibi eſſet pꝛohibitum an poſſis
repetere ꝛ vti retētione. no. l. ſi qs
nolente. C. de nego. geſtis.
¶ Item ſepe in contractu pars
pꝛomittit ſoluere intereſſe ꝛ dāna:
ꝛ de hoc ſtare iuramento alteri⁹.
an valeat no. l. l. i hmōi. ff. de pꝛet.
ſtipul. ꝛ in. l. ſi quis in conſcriben-
do. C. de epiſco. ꝛ cler.
5 ¶ † Itē victoꝛ in cā principali ꝛ vi-
ctus in cauſa appellationis nō te-
netur ad expēſes factas in cauſa
appellatiōis. vt no. Cy. l. generali-
ter. C. de reb. credi. ꝛ iureiurā. Spe
cul. in ti. de petitione expēſarum.
§. nūc videndū. ꝟ. qd de appellat.
¶ Itē expēſarū alique debētur ra-
tiōe victoꝛie: vt. l. pꝛoperādū. §. ſin
aūt alterutra. C. de iud. Aliq rōne
retardati ꝓceſſus vt. C. de fruc. ꝛ
liti. expē. l. nō ignoꝛet alia rōne cō
tumacie vt. no. l. ſancim⁹. C. d iudi.
¶ Itē expēſe per reum obtente in
deductione proceſſus dicunt eſſe
(pꝛeiudiciabiles) quia non tenet
ꝓcedere niſi refuſis expenſis: ve-
runtamē ſi ipſe reus proceſſerit in
cā etiam ad vnum actum ꝛ cū ꝓ-
teſtatiōe de expēſis: expēſe deſinūt
eſſe pꝛeiudiciabiles. Et dicūt qui-
dam ꝙ die aſſignata ad diffinien-

ſcʒ illi qui ſunt infra gradū repre- ſentationis inter ſe in capita ⁊ cū patruo in ſtirpes ſalua diſtinctio- ne: quia illi qui ſunt in pari gradu de ſe aut iure repreſentationis ex latere paterno ſuccedūt in bonis paternis: ⁊ illi de latere materno ſuccedūt in bonis maternis: vt. l. de emancipatis. §. ecce. C. de legi. here. que in hoc remanet incorre cta. ſi vo ſint in diſpari gradu ⁊ vl tra gradum repreſentationis pre- fertur proximior in omnibus bo- nis ex quouis latere exiſtat: vt in autentica ceſſante. et in aut. poſt fratres fratrumq; filios. C. de le- gi. her. ⁊ illa autenti. defuncto. nu per alleg. conſimilem facit diffe- rentiam in aſcendentibus.

¶ Item filio per patrem herede inſtituto ⁊ ei cōpendioſe ſubſtitu- to ſi filius poſt pubertatem condi to teſtamēto deceſſerit valebit fi- lij teſtamentū de bonis paternis vſq; ad duas quartas ſcʒ iure na ture ⁊ trebellianiace: iuxta nota. per Cy. ⁊ doct. l. q̄q̄. C. ad. l. falc. c. raynutius. de teſta. et. c. ſi pater. codē titu. li. vj. de bonis vero ma- ternis ⁊ aliūde queſitis filius po- teſt diſponere non obſtante predi cta ſubſtitutiōe: vt. l. coheredi. §. cū filio. ff. de vulg. ⁊ pup. ſubſti. in quarta tamē trebellianica debet cōputari omne illud qđ fili⁹ pce- pit de bonis patris: ſiue ex legato aut ex donatione eoꝝ bonoꝝ que venire deberēt in collatione: vt. l. in quartā. cū ibi notatis. ff. ad le. fal. l. filium quem habētem. C. fa. herci. cum ibi notatis. l. neſenni⁹ apollinaris. ff. ad. l. fal.

Item notādum q̄ quāuis prima ſubſtitutio efficiatur quaſi cadu- ca per mortem ſubſtituti qui pre- moritur vel efficitur nō capax iu- xta. l. vnica. §. pro⁹ ſecūdo. C. de ca- du. tollen. locus eſt tamen ſequē. et vltimo gradu ſubſtitutionis: et potiſſime in compēdioſa que am- plectitur tacitā vulgarem. ⁊ not. Bar. l. cēturio. ff. de vul. ſubſtitu.

¶ Item ⁊ illius qui mortuus eſt ſine herede bona ſpectant ad fi- ſcum vt dictum eſt: et ſi illa bona fuerunt per ſubhaſtationē vendi- ta plus offerēti in iudicio ⁊ de cō- ſenſu procuratoris vt eſt fieri con ſuetum. iuxta not. (per glo.) l. j. C. de fi. inſtru. et iure haſte fiſca. lib. x. emptor ſecurus eſt: ita q̄ res vē- dite non poſſunt euelli ab eo ſal- tem per illū qui habebat ius ⁊ fa- cultatē ſuccedēdi. ⁊ maxime ſi ille habitabat in iuriſditione dñi. ⁊ ꝑ hoc. l. omnes. C. de qua. preſcript. re vo integra in bonis nōdū alie- natis admittiť ille q̄ ab inteſta. pōt et vult ſuccedere. ⁊ hoc infra triginta annos. ſecundū aliquos: q: in partibus iſtis eſt vna ſola pre ſcriptio triginta annoꝝ: alijs di- centibus: ⁊ forte meli⁹ q̄ admittē dus eſt infra quinquenniū. arg. l. ſi. C. de repu. he. q: ꝑ cōſuetudinē adequata eſt conditio ſucceden- tium ab inteſtato vel ſaltē infra quadriēniū. iuxta. l. intra quatuor. ff. de diuer. ⁊ tēpo. p̄ſcript. ⁊ predi- cta conſuetudo de lōgiſſima pre- ſcriptione loquitur reſpectu pri- uati: ⁊ in his in quib⁹ eſt mihi ius q̄ſituʒ. Et hec forte ſunt vera niſi eſſet ille minor quatuordecim an- noꝝ qui his nō obſtātib⁹ eſſet ad- mittēdus ex beneficio minorita- tis. ⁊ hoc caſu fiſcus teneretť reſti- tuere ēptori p̄ciū ſolutū. ſicut ven ditor qui q̄uis non teneať de eui- ctione: teneť tñ ad precij reſtitu-

tionez.vt.l.ex empto.§.fi.ff.de ac. empti.⁊ de hoc quod dictū eſt videt eſſe caſus.l.nec vllam.§.ſi qs a fiſco.ff.de peti.her.ſecus eſſet ſit eſſent vēdicata aliqua bona vacātia q̄ ſteterūt inculta ou en friche per longa tempora: qꝛ tunc fiſcus cenſet vendere ius ſi quod habet in bonis predictis.⁊ ita intelligit·l.omnes alleg.C.de quadrien.preſcrip.l.quod ſi ſit.ff.de here.vel ac. ven.

Adde (per gl.)que ſint neceſſaria in ſubhaſtatione per glo.multū priuatā in.l.ſi quos.C.de reſcin.ven.⁊ per glo.in rubri.ſi propter pub.pen.

¶ Itē ⁊ ea que dicta ſunt non poſſunt nocere creditoribus ſaltem a villa vel loco iudicij abſentib⁹ qui debent admitti hoc non obſtante ad petendum ius in predio.Et ſuper hoc ꝓceſſus debet agitari ſub eo modo ⁊ forma q̇bus ꝓcedēdum eſt in materia ſubhaſtationum de qua dictū eſt ſuperi⁹ in tit.de executionibus.

19 ¶ †Itez ſi teſtator habens filium vnicū vel filiā:ita dicat.relinquo filio vel filie bona:alio non inſtituto.iſtud verbum relinquo trahit ad inſtitutionem ne teſtamētum pereat.ſecus ſi alius eſt inſtitut⁹: vt quia pater ſubſtituit filiū ⁊ reliquit filie cētū.ſed nō dicit iure inſtitutionis.⁊ hoc not.glo.⁊ Barto.l.his verbis.ff.de here.inſti.facit l.cogi.§.et gñaliter.ff.ad trebel.in aut.vt cum de appell.cog.§.aliud quoqꝫ.§.ceterum.col.viij.vbi dicitur oportet relinq̄re iure inſtitutiōis:⁊ hoc ratione iuris accreſcēdi:⁊ iſtud ſupponit illos eſſe plures ⁊ alterum fore inſtitutū:quod eſt menti tenendum.

¶ Itē ſi dicat teſtator ſi nō valet iure teſtamēti volo ꝙ valeat iure codicillorū vel cuiuſlibet alterius vltime voluntatis an valeat ⁊ q̇d operatur not.Cy.in aut.ex cā.C.li.p̄te.⁊ exhere.Bar.l.ſi ſtipulatus fuero illud aut illud.§.cum ſtipulamur.ff.de verbo.oblig.

¶ Itez pone pater captus ab hoſtibus hoc pēdēte filius ſuus non emancipat⁹ fecit teſtamētū ⁊ poſt ea pater reuertitur ab hoſtibus an valeat teſtamentum.not.l.fi.j.q.C.de ſen.paſ.

20 ¶ †Itē ſi publice ⁊ ſine cōtradictione contractū ſit matrimoniū licet poſtea dirimat ꝓpter cōſanguinitatez:aut al's liberi ex dicto matrimonio putatiuo nati vel cōcepti ante ſententiā:reputant legitimi fauore liberorum ⁊ poſſunt patri ⁊ matri ab inteſtato ſuccedere vt.c.cū inter.q̇ filij ſint legi.Et hoc verū ſi vir et mulier hec fecerunt vel(alter)ipſorū bona fide ⁊ ignoranter:quia al's nō reputaretur matrimoniū.vt ibi notatur.

Adde (Alter)Ex hoc appareꝫ ꝙ ſufficit bona fides alteri⁹: vt filij dicāt legitimi. In.c.ſi extra.qui filij ſunt legiti.ꝑ Innocē.in.c.ex tenore.eod.adde Specul i ti.de ſucceſſio.ab iteſta.

¶ Itē filij nati ante matrimoniū qui dicūtur illegitimi ꝓpter ſubſequens matrimonium efficiunt legitimi ad omnia ⁊ potiſſime ad ſuccedendum vt ſupra.⁊.c.tanta. et ibi nota.et.c.j.et.c.ex tenore.q̇ fi.ſint legiti.inſti.de nupt.§.fi.in autē.qui mo.na.effi.ſui.§.ſi quis igitur dotalis.coll.vj.⁊.l.cū q̇s.C.de na.li.

21 ¶ †Itē(naturales)tantū nō ſuccedūt de ꝯſuetudine ꝗuis de iure

ſuccedāt patri in duabus vncijs: vt not.in aut.licet patri.C.de na. le.⁊ ſuccedūt matri in ſolidū alijs deficiētibus niſi ſit illuſtris.⁊c.vt l.Si qua illuſtris.C.ad or.ſi.Sed li= beri nati ex adulterio ſeu alio dā= nato coitu nō legitimanṫ per ſe= quens matrimoniū nec ſuccedūt patri nec matri nec poſſunt here= des inſtitui nec etiā ſunt alēdi.vt not.aut.p̄realle.qui.mo.⁊ ce.§.fi= nali.Et capi.tanta ſuperi⁹ allega.

Adde Naturales.ꝙ multi= plices ſunt liberi de quibus vide glo.plenam in §.j.in verbo non ſolum.inſtitu.de adop.

¶Itē an ille qui fuit legitimatus ꝑ ſequens matrimoniū vel alias: debeat habere iura pͥmogenitu= re:vel an preferatur ille qui iam natus eſt de primo matrimonio not.Joan.and.in regu.ſine culpa. de regu.iur.lib.vj.in mercuriali.

22 ¶†Item ſi quis in vltima volun= tate ita dicat.Animam meam et omnia bona mea pono in manib⁹ prioris fratrum minorū valet talis volūtas ⁊ oparatur ex preſumpta defuncti voluntate ꝙ bona diſtri= buātur inter pauperes ⁊ in alios pios vſus:vt.c.cum tibi de te.⁊ ibi Innocen.⁊ Cy.in.l.captorias.C.de teſtamen.pauperes videtur inſti= tuiſſe per iura alle.⁊ ar.l.iij.C.de offic.teſtamen.cōmittendo priori diſtributionem.

¶Itē querit nūquid nepos nat⁹ ex illegitimo matrimonio ⁊ ex pa= tre ſpurio ſuccedat auo paterno:⁊ quid de auo ⁊ auia materna.no.l. quidem.C.de natu.lib.

¶Item ſi quis inſtituat filiū he= redē ⁊ ſi decedat ſine liberis ſub= ſtituit ſibi ticiū:ſi fili⁹ ingreſſus eſt monaſterium vel religionē eccle= habetur loco liberoꝝ vt.l.deo no= bis.C.de epiſ.⁊ cle.Ita ꝙ ſubſti tutio euaneſcit:vt eſt caſus in §. pn̄ti.in auten.de ſanc.epi.col.ix.⁊ i au.niſi.C.de rebel.l.cū acutiſſi= mi.C.de fideicō.et.l.luci⁹.ff.de he re.inſtituendis.et.l.generaliter. C.de inſtitutio.et ſubſtitutio.ſub condi.fac.

¶Item quid ſi teſtator fuerit in= terrogatus ſi velit ꝙ titius ſit he= res ſu⁹.rn̄dit ſic vel placet an va= leat.not.l.iubemus.⁊.C.de teſta= mētis.Bar.l.j.§.ſi quis ita.ff.de ꝟ= bo.obligatio.

¶Item dubium eſt an ſufficiat patri inſtituere filiā in dote ⁊ ideo: conſilium eſt quod vltra dotem eam inſtituat vel iure inſtitutio= nis ⁊ reliqͦs aliqͥd modici valoris: vt not.l.iij §.vlt.ff.de minoribus.

23 ¶†Item quāuis heres qui non facit inuentarium nō poſſit detra here quartā falcidie:poteſt tamē detrahere quartam trebelliani= cam que non detrahitur a lega= tis ad pias cauſas.vt notatur in autē.ſed cū teſtator.ad trebellia.

¶Item videtur quod conſuetu= do illa per quam filia vro͛ata per patrem ⁊ matrem nō ſuccedit pa tri nec matri ⁊c.quandiu ſtāt libe ri maſculi.debeat intelligi de libe ris natis ex dicto matrimonio tm̄ et potiſſime ſi matrem conſtituat dotem vel partem dotis de bonis ſuis.quia eſt veriſimile ꝙ voluerit prouidere maſculis ex ipſis pro= creādis:⁊ pro hoc.quia priuilegiū datur marito ⁊ litis vt non com= pellatur dotem in ſolidum reſti= tuere:ſed id quod facere poſſunt deducto ne egeāt.intelligitur de natis ex dicto matrimonio.ita te= nent gloſ.⁊ Barto.et doct.l.ſi pro

curator.ff.de re iudicata.pro hoc. l.aſſiduis.§.exceptis.C. qui po.in pig.ha.⁊ glo.iterū.l. ſciendū.ff.de re iudicat.§.itē ſi dote.iſtit.de ac. q̄uis.de cōſuetudine.vt communiter contractus ſeruetur.

Adde (matrimonio) ergo q̄ bñficiū ɔceſſuȝ marito ne/ cōueniatur niſi quātū facere poteſt qſi de dote reſtituenda tenet trāſit ad filios eiuſ matrimonij tm̄ vt hic dicit p gloſ.hic allegatā.Idē tenet ange.i.l.ſi cuȝ procuratore.hic allegata.reprobata glo.in.l. etiā.ff.ſolut.mat. que dicit etiā trāſire ad filios qui fuerint nati ex alio matrimonio.

¶Itē ſi teſtator ſcripſit in cedula manu ꝓpria diſpoſitionē ſuam ſupremā.ſi pūctus morte ñut aꝉs eam non declarauit nec in forma publicā eā redigi fecerit ſi valet ꝗ ad eſtraneos nō ex defectu volūtatis ſed ſolēnitatis.vt.l.ex ea ſcriptura.ff.de teſta.l.fidei cōmiſſ.§.i.de le.iij.ſecus inter liberos.vt.l. hac cōſultiſſima.§.ex imperfecto C.de teſta.nec valēt legata vt iuribus allega.⁊.l.eam que.C.de fideicom.valent tñ ad pias cauſas vt.c.cum eſſes.cū ibi notatis.⁊ in c.Joannes.de teſt.valent fauore militie.vt.l.luci°.ff.de teſta.mili.⁊ fauore liberationis corporis.l. in teſtamēto.de fide libe.multo magis fauore liberationis anime.iuxta.l.ſancimus.C.de ſa.ſan.⁊ facit in ar.l.fi.de re.eorum ⁊c.⁊ nota Bar. i. ſi is qui teſtamētum.ff.de teſta. vnde quocunq; modo per epiſtolam vel alio modo poteſt teſtator diſponere inter liberos dū tñ conſtet duobus teſtibus.vt.l.fi.Et ibi glo.C.fa.herciſcun.⁊.l.fi.C.de codicillis.

¶Itē ſi plures ſint ſcripti(executores)in teſtamēto ſimpliciter et vnus ſolus poteſt procedere in facto illo fauore teſtamēti.vt.c.fin. de teſtamē.libro.vj.

24 **Adde** (Executores) tin preſenti querit de q̄daȝ q.notabili vtrū mulier poſſit eſſe executrix teſtamētaria.gl.in.l.tutela.In verbo ad aliū.hic ēt in cōmiſſaria innuit q̄ nō idē.vult quidam doctor Joan.plāgenſis quē refert Angel.in.l.ſi traiecticie.ff. de naut.fenor.Contrariū eſt veritas imo poteſt eſſe executrix ſecū dum Angel.in dicta.l.traiecticie. per gloſam.in.l.filio.in verbo cur ad matreȝ.hic tu dicas.ff.de adi. lega.glo.in.l.vnica.§.pro ſecūdo In verbo apō hic vt miniſtrā.glo. in.c.ij.de teſta.in.vj.Bal.in auf. ꝗd pauperibus.C.de epiſcop.Specul.in tit.de inſtru.ed.§.nūc vero aliqua.verſi.quid de muliere.

¶Item ſciendū q̄ ſubſtitutio pupillaris expreſſa verbis expreſſis vel generalibus vt ſi dicatur ſi filius inſtitutus moriat in pupillari etate vel ſi dicatur q̄ncūq; moriat ꝗ dicit cōpēdioſa ⁊ ſi filius moriat etate iſta excludit matrē. vt no. l.p̄cibus.C.de impub.et alijs ſubſtitu.⁊.l.centurio.ff.de vulga.⁊ pupi.ſubſti.Tacitā vo pupillaris ꝗ itelligitur ſub vulgari illa non excludit matrem niſi in milite.vt.l. q̄uis.et.l.p̄cib⁹.C.de impu.⁊ alijs ſubſti.Si vo filius ⁊ heres moriatur poſt pupillarē etatē valebit inte fideicommiſſi.⁊ mater habebit quartam debitā iure nature.iuxta auf.nouiſſima.C.de inoffi.teſt. et etiam quartam trebllianicā ꝗ debet illi ꝗ rogatus eſt reſtituere hereditatē.Et h̄ niſi fiat iſtitutio

ad pias cauſas:vt in aut. ſiſt.C. ad.l.falcid.Et ibi no.c.Rainuci⁹.ꝺ teſta.Et l.c.Si pater eo.ti.lib.vj.

25 ¶†Item heres teſtamētari⁹ tenet ſcire ea que ſcripta ſunt in codicillis alias in primo caſu cenſet eſſe culpa.§.ſi vero heredis inſtitutio inſtit.de lega.gloſa.l.cū heres.ff.de liberatione legati.l.iiij.§.j.ff.de tranſactio.Et nota.l.ſi ſeruum.§.de illo.ff.de verborū obligatio.ꝛ eodem titu.l.qui rome.§.duo fratres.in.iiij.q.

¶Itē tempus faciendi inuentariū computatur heredi a tēpore noticie et adite hereditatis.vt.l.Scim⁹.C.de iure delib.Et bene facit.l.ſtatu liberos.§.ſi quis heredi.ff.dē ſtatu libe.niſi heres differat adire maliciose.vt in d.§.ſi qs heredi.

26 ¶†Item ſi heres doloſe omittit ponere aliquam rē in inuentario ipſe ꝑdit beneficiū inuentarij.vt in.§.Sancim⁹.in auten.de he.et fal.col.prima ꝛ nota Bart.l.reſcriptū.ff.de his quibus vt indi.Et iō iudex poteſt ꝛ debet ſibi iniūgere vt faciat legaliter(inuentarium) ſub pena dicti beneficij.

Adde (Inuentariū) modū ꝛ practicā ꝯficiendi lucrariū hereditatis ꝑ nepotē de mōte albano in ſuo tractatu nuncupato Liber fugitiuus:ante titulum excep.contra libel.

¶Itē ſi reperiatur fili⁹ poſſidere domū vel aliā rē defuncti ad hoc vt nō reputet heres:nec teneatur creditorib⁹ hereditarijs oportet ꝙ probet ſe repudiaſſe ꝛ tenere rē illam titulo ſingulari:vt no.in.l.j.C.de repu.he.et.l.ſeq.

¶Itē illud quod dꝛ ſupra ꝙ filia vxorata per patrē nō ſuccedit ꝛc. intelligit de filia quā maritauit pater qui moratur in patria aluernie ꝯſuetudinaria.Ita ꝙ filia fuerit coniuncta per matrimonium viro qui moratur in patria vel terra que regitur iure ſcripto nihilominus habebit locū conſuetudo ſaltem in his que ſita ſunt in p̄ria cōſuetudinaria.ſed nō ecōtra.videlicet ſi pater hn̄s bona in p̄ria iuris ſcripti:dato ꝙ filia detur in matrimoniū viro cōmoranti in loco cōſuetudinis:qꝛ in caſib⁹ iſtis attenditur locus contractus matrimonij in quo tractatu ineſt tacita renunciatio ex vi conſuetudinis.ꝛ ꝓ hoc faciūt.l.ſi fund⁹.ff.de euict.l.ij. quemadmodum teſta. aperian.l.j.ff.de vſuris.et no.ſup hoc ea que dicit Cy.l.j.C.que ſit longa conſue.in.q. pe.ꝛ Bart.l.ſi pri⁹.§.placuit.ff.de aqua plu.arſecus ſi agatur de actu qui depēdet ex vi conſuetudinis tantū.ꝛ ſine facto an miniſterio hominis/ vt verbi gratia in anglia pmogenitus ſuccedit inſolidum ſec⁹ in francia ſi defunct⁹ habeat vbiqꝫ terras/ꝛ patrimonia ſeruāda eſt conſuetudo frācie in his q̄ ibi ſita ſunt/ꝛ ecōtra ꝛ not.ſup hoc ea q̄ dicunt pe.et Cy.in.l.cūctos populos.C.de ſumma trinita.ꝛ Bar.ibi dē in repetitiōe ſua:ꝛ eſt rō diuerſitatis.qꝛ in proximo caſu illa conſuetudo adheret rei nihil habēs perſonalitatis in alijs vero caſib⁹ ſupradictis conſuetudo adheret contractui:ꝛ capit vires a die contractus ꝛ celebrati matrimonij.ꝛ in ar.faciunt ea que not.in.l.cogi.C.de peti.heredi.cum dicitur petitio hereditatis amplectitur illꝺ quod eſt reale ꝛ perſonale.

¶Item quia et ipſa tacita renun

clatio habet vim expreſſe renūcia
tionis ex ꝑtium conſenſu tacito ⁊
preſumpto. ar.l.cū quid.ff.ſi cer.
pet.⁊.l.ſꝫ legatum.cum ibi not.ff.
de adi.le.

27 ¶ †Itē vir eccleſiaſticꝰ ⁊ ſecula-
ris pōt cōdere teſtamētū de his q̄
habet ex patrimonio.vel aliunde
ꝙ intuitu eccleſie.et ſimiliter pōt
donare.C.de epi.⁊ cle.aut.licētia.
aut.preſbyteros.aut.ꝺ ſan.epi.§.
preſbyteros coll.ix.in cap.ſi qs ſa-
ne.de pecu.cle.⁊.c.j.de teſta.tenē
tur tñ heredes ſeruare eccleſiam
indemnē ſi de rebus eccleſie ali-
quid expendit in meliorationem
patrimonij vel ſi alique res earū
ſint amiſſe vel diminute propter
culpam ipſiꝰ defuncti vt.ij.q.vij.
c.lator.xij.q.iij.c.j.ſecus forte in
monacho niſi ad pios vſus ⁊ in re
cōpenſationē ſeruitiorum:vt not.
Specu.in ti.de ſta.mo.§.j.ꝟ.lviij.
⁊ de rebus eccleſie non pōt diſpo
nere niſi habita diſpenſatiōe quā
epi hr̄e conſueuerūt a ſummo pō
tifice.vt not.henri.c.ſi.qs alleg.⁊
ſemꝑ bona ꝓſumuntur eſſe eccle
ſie vt ibi not.⁊ in.c.j.de pe.cle.

¶ Item q̇d iuris ſi pater decedit
relictis duobus filijs quorū vnus
nō vult aut nō pōt ſuccedere pri
nunq̇d filius eiꝰ admittit̄ ad pre-
dictā ſucceſſionē vna cuꝫ patruo?
videt̄ ꝙ non q: iſte obtinet ſecun-
dum locum ⁊ nō poteſt venire iu-
re repreſentatiōis.Jo.fa.§.reperi
tis.inſti.de ſer.cog.tenet contra-
rium.⁊ allega.ff.de iure pa.l.ſine.
§.fin.ff.de bo.que li.et.l.ſi.ex modi
ca.in.§.ſi filius.

¶ Item dicit ꝙ oēs alij deſcendē
tes ſuccedunt in ſtirpes ſi ſint in
equali gradu ꝑ repreſentationeꝫ:
aut alias:⁊ ſimiliter ſi ſuccedant
cū patruo:vt inſti.de heredi.q̄ ab
inteſta.§.itē ſi ex duobꝰ.§.fi.⁊ de
prohibi.feu alie.ꝑ lo.col.x.⁊ ſuffi-
cit ꝙ aliqui eorum eſſent cōcepti
tēpore mortis defuncti de cuius
ſucceſſione agitur vt.§.cū autem
ver.plane.iſtitu.de heredi.que ab
inteſtato deſc.

¶ Item in pluribꝰ ciuitatibꝰ Ita
lie ⁊ in patria borbon̄.eſt cōſuetu-
do ꝙ patre mortuo ab iteſtato re-
lictis filio et filia filius ſuccedit in
totum tenetur tñ ſororem ſuā ma
ritare ⁊ dotare:pone ergo ꝙ ſoro-
re nōdum maritata moriatur filiꝰ
relicta filia:querit̄ an neptis pre-
dicta habere debeat totā aui ſui
hereditatem amite ſue dotem cō-
ſtituēda vel an amita ꝓdicta ſuc-
cedere debeat pro portione ſua.
Iſtam queſtionē monet Cy.l.j.C.
de adulter.⁊ Bar.in.l.liberorū.ff.
de verb.ſig.et videtur ꝙ ſoror ad
mittatur ad ſucceſſionem patris
q: ceſſat ratio cōſuetudinis q̄ eſt
nominis ꝯſeruatio et vt agnatoꝝ
ſalua ſit dignitas fauor eñ maſcu
lorum nō extendit ad filias ſicut
per conſuetudinem ius primoge
niture nō trāſit ad filiū ſi ſupereſt
frater defuncti imo et ſi ſint plu-
res illud ius trāſmittit̄ in filiū ſe-
cundogenitū q̇ tenet primū locū
⁊ defert inſignia ⁊ arma paterna
⁊ idem eſt ius de nepotibus pro-
creatis ex filia et pro hoc ⁊ cōtra
facit in ar.l.qui iure militari.cum
l.fi.ff.de teſta.mili.c.j.§.hoc autē.
in.ij.feud.tit.qui feudū da.poſ.Et
alia ratione:q: iſtud priuilegium
adheret naturaliter ſexui maſcu-
lino ꝑpter conuenientiaꝫ filij ad
patre q eadē ꝑſona reputant̄ iux-
ta.l.in ſuis.de libe.⁊ poſthu.⁊ illꝺ
quod habetur prouer.mortuꝰ eſt

pater et quaſi mortuus reliquit
om̄ filiū ſibi ſimile: hinc eſt ꝙ pa-
tris dignitas ſeu nobilitas trāſit
ad filios maſculos. Un. maior eſt
dignitas i ſexu virili: vt. habet. l. j.
ff. ď ſena. ⁊ no. gl. l. multis. ff. ď ſta.
ho. ⁊ ſimiliter ius collectiſandi ho
mines ſubditos in quattuor caſibꝰ
non trāſit ad filias dato ꝙ terra ⁊
iuriſditio ſpectet ad eaſdem.

¶ Itē ſuppoſita conſuetudine ꝙ
filia vxorata p patrem et matrem
non ſuccedat ꝗdiu ſtat maſculus
ponamus ergo ꝙ fuerit conuen-
tum conferendo dotē ꝙ ſuccedat
pr̄i nō obſtāte cōſuetudine: nūqd
ſimiliter poterit ſuccedere mr̄i ⁊
aliis collateralibus: videt ꝙ ſic q:
per cōſuetudinem que eſt iuri cō
ſona filia ſit vxorata per patrem
matre mortua ipſa que ſuccedit
matri cū maſculo ſuccedet aliis
de parentela ex latere materno.
In oppoſitū arguit ꝙ p h non vi-
det fuiſſe derogatū cōſuetudini
niſi ſolū q̄ ad ſucceſſionē patris.
Prouiſio enim facta in vnum ca-
ſum nō extēdit ad caſum improui-
ſum: vt in. l. ſi cum dotē. in prin. ff.
ſo. ma. l. cōmodiſſime. ff. de libe. et
poſthu. l. maritus. C. de pcurato.
Ad rationē pro alia pte allegatā
reſpondet ꝙ filia admittit ad pdi
ctas ſucceſſiones matre mortua
iure cōmuni hic aūt iure ſpeciali
⁊ cōtra diſpoſitionē cōſuetudinis:
ita ꝙ caſus improuiſi nō depēdēt
ab eo cui fuit prouiſum: ſupra. l. ſi
domꝰ. ⁊ ibi not. ff. de ſerui. vr. pdi.

¶ Item vt dictū eſt ſuperiꝰ inſtitu
tio heredis cōuētionalis facta in
cōtractu matrimonij vel ſocieta-
tis valet in ſolidū hoc verū: niſi ſu
pſint liberi naturales ⁊ legitimi:
q: nō poſſunt pugri legitima eis
iure nature debita nec etiā p do-
nationē vniuerſalē vt ſi fiat dona-
tio omniū bonorū inter viuos ⁊ in
altero. contractuū pdictorum. Et
ſi dicatur quid igit operat adhē-
ſentia contractus reſpondeo ꝙ
multū: q: valet donatio vel inſtitu-
tio pdicta i ceteris dēpta legitima
que alias non valeret niſi vſq: ad
quartam partem bonorum ſicut
nec inſtitutio vl' diſpoſitio teſtamē
taria obſtāt. cōſuetudine ſuperiꝰ
ſepe allegata: ⁊ iterum ſi dicatur
non plꝰ deberet operari donatio
facta inter viuos ꝙ inſtitutio fa-
cta in cōtractu matrimonij vel ſo
cietatis. Reſpōdeo ꝙ pualet i hoc
q: bona pſentia nō poſſunt aliena
ri iuxta. l. mulier bona. i pn. §. fi. ď
iu. do. ⁊. l. nō ampliꝰ. i pn. §. fi. de le
ga. j. cū ibi notatis: ⁊ q: cetera bo-
na futura forte nō ſunt affectata
vel obligata p ſolutione legatorū
iuxta not. l. fi. C. de pac.

28 ¶ † Item donatio que morte con
firmatur de iure retrotrahit: vt. l.
donationes. C. de do. inter vir. et
vxo. liberi aūt poſſunt priuari ſua
legitima p donationes plures et
particulares ⁊ etiam per contra-
ctū vēditionis de cōſuetudine qḋ
videt eſſe contra determinationē
doct. l. j. C. de inoffi. dona. et etiam
rubrum loquitur generaliter ⁊ ſu-
p hoc no. l. patronꝰ. cum ſua glo.
ff. de proba. ⁊ ea que habentur. in
capi. de his. de ſepul. in glo.

29 ¶ † Item ⁊ ſi querat que eſt illa
legitima: reſpōdeo ꝙ eſt illa q̄ dat
iure ſcripto iuxta aut. nouiſſima.
C. de inoffi. teſt. de conſuetudine
non eſt dare legitimā: ſaltem illā
q̄ debetur iure nature: quia con-
ſuetudo q̄ vult ꝙ res bonoꝝ defū
cti remaneant heredi ab inteſtato

hꝫ locū in oībus collateralibus.

¶ De re iudicata.

¶ Summarium.

1 Snīa cōtra garandū lata cō tra quē veniat exequenda.
2 Snīa cōtra colonum lata an domino preiudicare debeat.
3 Snīa cōtinere debet abſolutionē vel cōdēnationē vel equiualens.
4 Delegatus principis an cogat ordinarium preſtare auxiliū pro ſententia exequenda.
5 Iudex iudicans de principali iudicare debet de expenſis.
6 Sententia interlocutoria an fieri poſſit ſub conditione.
7 Sententia an preſupponat conſilium peritorum.
8 Sententia difformis petitioni an ſit valida.
9 Cauſa motiua ſententie an ſit in ſententia inſerenda.
10 Sententia cōtra heredē lata an noceat legatariis.
11 Snīa multiꝫ modis dici pōt nulla.

1 Primo ꝙ † ſnīa lata cōtra garandū mittitur executioni cōtra emptorez vel alium detētorem rei de qua agitur. ꝛ idē de emphiteota qui nouum cenſum ſuperimpoſuit: vt not. Barto. in. l. j. ff. de litigio. et not. l. ij. C. vbi in rem act. et hoc caſu garandus tenetur ad intereſſe ꝛ damna ipſius emptoris: nec eſt opus condēnatiōe: fiet tn̄ ſummatim inquiſitio ſuper damnis ꝛ intereſſe: ꝛ demū ſtatim fiet executio ꝛ ꝑ hoc. l. grege. §. j. ff. de fideiuſſo. l. j. ff. iudic. ſol. ꝛ ibi Barto. l. fina. C. de vſu. rei iudi. Sed quid ſi venditor recuſauit ſuſcipere garādiam: nunquid re euicta veniet emptor ꝑ intereſſe et d[o]mnis via actionis not. Barto. l. in ſtipulatione. prope finem. ff. iudi. ſol.

2 ¶ † Itē nunquid ſentētia lata cōtra colonum qui poſſidet naturaliter noceat dn̄o ciuilr̄ poſſidenti. no. Bart. l. ꝑegre. §. fi. ff. de acquir. poſ. quid de viro ꝛ vxore: de emptore ꝛ venditore: de vſufructuario ꝛ domino: de creditore et debitore. no. l. ſepe. ff. de re iudi. Bart.

¶ Item ſentētia lata ꝑpter falſa inſtrumēta vel (falſos) teſtes pōt reuocari. no. l. diuus. ff. de re iudi. ꝛ. l. ſi ex falſis. C. de tranſact. actio tn̄ durat per quadrienniū. ſed exceptio eſt perpetua que pōt obijci in executione: vt no. l. diu⁹. alle. l. q agnitis. ff. de erce. Itē ꝯ illū q̄ dolo deſiit rē poſſidere pēdēte lite ꝓferēda eſt ſnīa: vt not. Cy. l. vna. C. de alie. iu. mu. cau. fac. Barto. l. ꝙꝙ. §. iulian⁹. ff. de aqua plu. ar.

Adde (falſos) an requirat ꝙ teſtes ſint corrupti ꝛ falſum dixerit ad hoc vt retractet ſnīa vel alterū ſufficiat. vide glo. in. l. fi. C. ſi ex fal. inſtru. ꝛ gl. in verbo. opponi. c. lꝫ. extra de ꝓba.

3 ¶ † Itē ſnīa diffinitiua debet ꝯtinere abſolutionē: vel cōdemnationē: vel aliud (equiualens) vt. l. j. et l. in ſumma. in prin. ff. de re iudi. ꝛ l. ꝓſes. C. de ſent. ꝛ interlo. oim iu. ꝛ forte nō poteſt illa cōcluſio adiudicari. ꝛ maxime actori. nec etiam reo: niſi petatur ſi ſit illa cōcluſio ſatis vtilis reo pro ſuo principali ꝛ acceſſorio. aliud forte ſi nulla eſſet ꝯcluſio q̄ ad hoc poſſet adaptari. q2 actore nō probante reus abſoluit̄. l. qui accuſare. C. de edēdo. ꝛ debet ferri in ſcriptis: alias non valet ſec⁹ in interlocutoria: vt no. gloſ. c. quoniam contra falſam. de

pba.ſuper verbo interlocutiones. ⁊ debet cõtinere locum ⁊ diem vt ibi nota.ſuper verbo loca ⁊ tẽpora vide quod dixi in titulo de iudicibus.§.item nunquid iudex actori. actor autẽ debet cõcludere vt re⁹ cõdemnet ⁊ compellatur.

Adde (Equiualens.) Bart. l.quid tamẽ.§.ſi arbiter.ff.de arb.⁊ que ſi ſint equipollẽtia vide Alexan.in.l.j.in glo.fi.ff. de re.iu.

¶Itẽ ſi fiat vero ordine turbato nihilomin⁹ ferẽda eſt ſentẽtia ſm ordinẽ pdictũ vt.l.ſi cum nulla.ff. de re iudi.ꝙ iudex poteſt ⁊ dꝫ hoc ſupplere.ar.l.fi.ff.de peti.heredi.

4 ¶†Itẽ iudex delegat⁹ a principe poteſt ſententiam ſuam mãdare. executioni ⁊ preceptũ facere iudici ordinario:vt ei preſtet auxiliũ ſi ſit neceſſariũ.vt not.Bar.l.a diuo pio.in princ.ff.de re iud.⁊ videtur tex.c.paſtoralis.⁊.c.ſignificaſti.de offi.deleg.l.fi.C.de iudi.⁊ hoc tamẽ infra annũ.vt ca.q̃rẽti.de offi.deleg.hinc eſt ꝙ in executiõe arreſti parlamẽti poſt annum admittitur oppoſitio:quod dictum eſt in prin. hꝫ locũ in quocũqꝫ iudice ordinario.vt.l.a diuo pio.§.ſentẽtia.ff.de re iudica.a principe.ad audiẽdum de certa cauſa appellationis loco magnorꝫ dierũ:ſec⁹ quando cauſa remittit in reſſorto corã certo cõmiſſario:q2 dñs ſeneſcall⁹ ſententiam illius mandauit executioni.

¶Itẽ nunquid ſententia que cõtinet ſeriẽ proceſſus fidem faciat. dato ꝙ nõ ꝯſtet de actu curie:nec ꝙ acta fuerint penes curiã vel caſu fortuito amiſſa no.Cy.l.emãcipatiõe.C.de inſtru.⁊ Bar.in.l.illud ff.de acquiren.heredi.

5 ¶†Itẽ iudex iudicando de principali ſi reſeruet iudicare de expẽſ.non vꝫ ſentẽ.vt no.glo.⁊ Cy.l. terminato.C.de fruc.⁊ li.expen.ſecus ſi condẽnauerit partẽ in expẽ. taxatione curie reſeruata:⁊ ita ſolet fieri.⁊ no.Cy.in.l.terminato. alle.⁊ idẽ eſt de intereſſe ⁊ dãnis. Idem in reſtitutione fructuum:in actiõe vero iniuriarũ:vt cõmuniter re⁹ cõdẽnatur ad emẽdã vtilẽ ⁊ honorabilem taxatione curie reſeruata:ſed quo ad emẽdã honorabilẽ videtur ꝙ nihilomin⁹ eſſet dicere declaratione curie reſeruata.Si vero iudex in ſententia ſua nullã mẽtionẽ fecerit de ſequelis pdictis ſcꝫ fructib⁹(expeñ.)intereſſe ⁊ dãnis:nihil a cetero de eis poterit diſponere ſeu iudicare:q2 funct⁹ eſt officio ſuo ⁊ potiſſime ſi ab eo fuerit appellatũ:vt.l.iudex.⁊ l.cũ querebat.ff.de re iudi.facit.l.ij.C.depo.niſi hoc fiat incontinẽti:vero ſedente pro tribunali iuxta.l.pau⁹.el.j.ff.de re iud.⁊.c.cum ceſſante.de appel.⁊ eſt cõſuetũ ꝙ iudex incõtinenti tradat graffierſo ſuũ pronunciatũ:vt nihil poſſit variare ſeu mutare quia alias poſſet fieri pudicium appellantibus.

Adde (expẽſis) q̃d ſi expẽſe nõ fuerint petite an iudex nihilomin⁹ debeat ꝯdẽnare vel abſoluere?dic ꝙ ſic:alias facit litem ſuam ſecundum Specu.de diſp.⁊ alleg.aduoc.§.ſatis. ver.q̃d de fructibus.cum ſeq.⁊ poſt eum Ioan.Fabr.C.de iudi.auten.poſt iuramentum.

6 ¶†Itẽ ſnia interlocutoria poteſt ferri ſub cõditiõe etiã de futuro:ſecus in diffinitiua:niſi conditio ſit de preſenti vel preterito.vt.l.a diuo pio.§.in venditione.⁊ ibi no.ff. de re iudi.⁊.l.cum iudex.cum ſua

glo.C.de ſen.⁊ interlo.omniū iudi.
¶Itē an ſnīa q̄ continet errorem in calculo:vel in ſumma q̄ petebat valeat.not.Cy.l.vna.C.de erro.calcul.
¶Itē an ſnīa lata cōtra clientulū propter aduocati p̄uaricationē ſit reſcindenda.no.l.ſi patronū.C.de adno.diuer.iudi.⁊ q̄d ſi culpa aduocati.not.ibidem.
7 ¶Itē ꝯſuetū eſt ꝙ iudex in ſnīa ⁊ maxime diffinitiua dicat habito conſilio peritorū ⁊c.iſtud tamē nō eſt de neceſſitate.l.cum tali.§.reſcriptum.de cond.⁊ demonſtra.ff. de hoc nota.cū ſententia.C.de ſen. ⁊ interlo.omnium iu.glo.l.ij.C.de ſen.ex pericu.reci.prodeſt tamē ad hoc vt dicit Bar.q: ſi male fuerit iudicatū iudex nō facit litem ſuā l.cōuenerit.ff.de re iudi.
¶Itē ſi agēs in vēdicatione ꝓponat cauſam remotā quare dominiū rei ſpectat ad ip̄m vt ſolet fieri ex cauſa ſupuenienti lite pendēte nulla fiet ei adiudicatio ſed eſt opus noua interpellatione:⁊ idē in actione pſonali vt no.ad plenū. c.abbate.de re iudi.li.vj.Cy.l.vnica.de alie.iudi.mu.cau.fac.⁊ Bar. l.⁊ in eadē.§.actiones.ff.de excep. rei iudi.ſecꝰ ſi actor in actiōe reali ſolū propoſuerit cauſam propinquam dicens ego vt dn̄s peto.
¶Item non ꝓpono cauſam dominij ⁊ ratio diuerſitatis eſt no.ſi bene inſpiciatur:⁊ ꝓ intereſſe rei q: in primo caſu eſſet fraudatus a ſuis defenſionibus.
8 ¶†Itē petebā.x.iudex cōdēnauit in.v.⁊ de alijs quinq̄ nihil ꝓnūciauit an reꝰ videatur abſolutus no.l.minus.C.ſi aduer.rem indi.⁊ an valeat ſnīa condemnatoria in quinq̄.no.ibidem.

¶Item peto decē:⁊ non ꝓbo niſi quinq̄ nunquid in quinq̄ debeat fieri condemnatio no.l.in fi.C.de litis conteſta.
¶Item ſentētia lata contra non poſſidentē mādabit executiōi contra ip̄m ſi poſtea reperiat rē petitā poſſidere.vt no.l.ſi a te hereditatem.§.ſi q̄s.ff.de excep.rei iudi.
¶Item ſentētia pōt ferri ad vtilitatē illiꝰ qui eſt abſens ⁊ ꝯtra preſentē ſi caſus exigat vt no.l.properandum.§.ſinautē reus.C.de iudi.
¶Itē ſentētia lata pro vno ex habitātibus q̄ cōtēdit de re communi aut q̄ vertit ad cōem vtilitatē totiꝰ vniuerſitatis ꝓdeſt alijs habitantibus ⁊ maxime ſi in ꝓceſſu proponatur ius cōmune habitantiū.⁊ pro hoc facit.l.loci corpꝰ.§.ſi fundꝰ.ff.ſi ſerui ven.l.ſupra.§.caſſius.ff.de.aqua plu.arcen.Lata tn̄ ſentētia cōtra ſingulos non nocet vniuerſitati vt not.l.ſepe.ff.de re iudi.l.j.C.res inter ali.ac.
9 ¶†Item verū in ſentētia ſit inſerendū quod mouet iudicem.no.l. ꝓperādū.§.illud ꝓculdubio.C.de iudi.hinc eſt ꝙ cōiter dicit declaramꝰ ꝙ talis melius probauit intentionem ⁊c.
10 ¶†Item vt ſnīa lata ꝯ heredem nocet legatarijs:ſed nō coheredi. vt no.l.ſi veteris.C.de fide inſtru. l.ſepe.ff.de re iudi.⁊.l.fin.C.de pe. here.⁊ an lata cōtra principalem debitorē poſſit mādari executioni contra fideiuſſo.nota.Bar.l.in ſtipulatione.ff.iudi.ſolui.
¶Itē vt ſnīa lata ꝯ fiſcū valeat requirit ꝙ fiſcus fuerit rite ⁊ legitime defenſus.alias reſcindit ſententia ſaltem intra triennium vt l.vnica ꝙ de ſententia.aduerſ.fiſcū la.lib.x.Idē de pupillo ⁊ eccle.

ſia vt ibi nota. Barthol. ꝛ impera=
toꝛes. ff. de re iudi.
¶ Item non valet ſi fuerit lata in
abſentia aduocati fiſci. vt. l. iij. in
§. diuus. cum ibi nota. p gl. ꝛ. l. ſi fi=
ſcus. ff. de iure fiſci. l. fin. C. d aduo.
fiſ. ꝛ debet procuratoꝛ reſtitui etiã
poſt publicationem ad producen=
dum teſtes et inſtrumenta: vt ibi
Bar. ꝛ miles armate militie reſti=
tuitur aduerſus rẽ iudicatam. vt
l. j. C. de in. ꝛ fac. igno. Recinditur ꝛ
hoc officio iudicis et ex beneficio
reſtitutionis.
11 ¶ † Item quando ſententia dica=
tur nulla ex quibus mediis not. l.
pꝛolatam. C. de ſenten. ꝛ interloc.
oim iudi. ꝛ quando ſentẽtia eſt ipo
iure nulla nunquid iudex põt ite=
rum iudicare nota legẽ ſi vt propo
nis. C. quomodo ꝛ quãdo iudex in=
ſuper ſententia lata cõtra defun=
ctũ eſt ipſo iure nulla vt. l. in ſum=
ma. §. ſi quis. ff. de re iudic.
¶ Item in parlamento partibus
apũctuatis in arreſto non aſſigna=
tur dies certa. nec amplius eſt opus
ꝙ compareant partes ſed ꝙ citius
curia iudicabit: hic autem ꝛ alibi
datur dies ꝛ ſi altera partium faciat
defectũ adioꝛnabitur cum intima
tione ꝛc. ꝛ veniat aut non tũc da=
bitur ſnĩa. Et pꝛo iſtis no. Cyn. l. ſi
quis ex conſenſu. C. de epiſ. audi. ꝛ
l. ꝙuis. C. de adulte.

¶ De expenſis inter=
eſſe ꝛ damnis.

¶ Summarium.

1 ☞ Capiens animal alterius in
fũdo ſuo põt illud detinere. xxiiij.
horis abſqꝫ dãno.
2 Damnum imponitur ſecundũ de=
licti qualitatem.
3 Denũciatoꝛ falſus tenetur ad in=
tereſſe.
4 Pꝛocuratoꝛ ſcienter fouens cau=
ſam iniuſtam tenetur ad expẽſas.
5 Victoꝛ in cauſa pꝛincipali ꝛ victus
in cauſa appellationis an tenea=
tur ad expenſas.
6 Reus an poſſit concludere ad ex=
penſas vel intereſſe.
7 Condemnatio qualiter fiat in plus
petitione.
8 Sententia in qua nulla fit men=
tio de expenſis an ſit valida: ꝛ an
lata ſuper pꝛincipali poterit de=
nuo ferri ſuper expenſis.
9 Iudex male iudicans facit litem
ſuam.
10 Expenſe teſtibus aſſignãde debẽt
eſſe moderate.
11 Pꝛoceſſus pauperum gratis fieri
debent.
12 Victus victoꝛi ꝯdẽnatur in expẽſis.
13 Conuentus iudicio reali qualiter
concludat.
14 Caupo an teneatur de amiſſis in
hoſpitio: et an credatur hoſpiti aſ=
ſerenti ſe amiſiſſe.
15 Pꝛobata violentia ſtatur iuramẽ=
to vim paſſi de amiſſis.
16 Beneficium pꝛincipis non eſt in
alterius leſionem retoꝛquẽdum.

1 SI q̇s reperiat † aial
i fũdo ſuo ꝛ tpe pꝛhi
bito ipſe illud cape=
re ꝛ detinere põt p
xxiiij. hoꝛas et inte=
rĩ reddere illi cuius
eſt aial ſine emẽda ſi ſibi placue=
rit: ſecus lapſo termino p̃dicto ſꝫ dꝫ
illud ponere in manu iuſticie de=
tinendũ: donec ſibi fuerit de dãno
ſatiſfactũ. facit ad hoc. l. quit⁹ mu=
ti⁹. ff. ad. l. aqli. l. capite q̇nto. ff. de
adul. no. pe. l. iij. §. nerua fili⁹. ff. de
acqui. poſ. ꝛ de captione. ſ. ꝙ cepit
aial in dãno ſuo ꝛ in tali fundo ſta=
tur iuramẽto ipſius niſi contrariũ

poſſit probari. Judex autem dabit
cōmiſſarium. ad eſtimandum dā-
num ſeu intereſſe damni dati. ⁊ de
hoc no. p. Spe. in tit. de actore. §. j.
ver. ſed pone inuenio ⁊c. Et Cy. l.
de his. C. ad. l. aqli. hoc ver. ꝙ ſtat
partis iuramēto ſi tradiderit aial
in manib⁹ iuſticie alias ſec⁹: q2 nō
cōſtet de captiōe ei⁹ ⁊ de loco non
tradit. ⁊ ideo illud oportet probari
adde hic. §. Jtē ſi qs in fundo ⁊c.
¶ Jtē ſi aial depaſcēs reperiatur
in aliena iuſticia nō dubiū ꝙ emē-
da debetur domino iuſticie ſcʒ. lx.
ſolid. niſi dñi ⁊ habitātes habeant
mareſchage vel ius depaſcēdi. ſi
autē plura ſunt animalia ſub vni⁹
cuſtodia cōmuniter dicit ꝙ ſi ſint
pluriū: qlibet eorū debet emēdā.
xl. ſolid. Et ſuper hoc not. l. ſi fami-
lia. in fi. ⁊ ibi glo. ff. de iuri. omniuʒ
iud. l. ſi plures. ff. de iniuriis. l. per-
ceptioneʒ. ff. de his qui deiece. vel
effu. l. j. §. j. ff. de eo per quem fac.
2 eſt. † ⁊ hec que dicta ſunt habent
locum in boue vel iumento ⁊ aliis
ſimilib⁹: ſec⁹ forte in oue vel porco: ⁊
ſimilib⁹ q2 non debentur niſi. vij.
ſoli. vel dñs poteſt ea aīalia minu-
ta dimittere ꝓ noxa. ſup. l. j. in pn.
in. l. pe. ff. ſi qua. pau. fe. dica. ⁊ hoc
niſi fiat cū cuſtodia. ou. garde fai-
cte: quia tūc ſi de die emēda eſt. xl.
ſolid. ſi de nocte: confiſcatio ani-
malium de conſuetudine.
¶ Jtem ſi cōduxi mulum ad defe-
rēdas merces ⁊ mulus oneratus
debite ⁊ more ſolito interierit non
teneor ſec⁹ ſi fuerit nimis onera-
t⁹. vt no. Bart. l. publici. C. de curſ.
publi. lib. xij. et. l. vni. C. ne qd one-
ri. pu. lib. xj. pro hoc. l. qui inſulam.
§. q̄ mulas ad certum. ff. loca.
3 ¶ † Jtem falſus denūciator tene-
tur ad intereſſe ⁊ in expenſ. partis
delate lʒ procurator domini ſolus
proſequatur litē: q̄ quidē ꝓcurator
non tenetur in expenſis vt cauſa
ſi. de calūnia. ⁊ Bart. l. vnica. C. de
ſumpti. recup.
4 ¶ † Jtē ſi tutor curator aut procu
rator ſciēter foueant malam cau-
ſam ipſi tenentur nomine proprio
ſoluere expēſas. vt not. Bart. l. iiij.
in prin. ⁊. l. ſed ſi nō obtulit. in prin.
ff. de re iud. l. non eſt ignotuʒ. ⁊. l. ſi
bonū. C. de admi. tu.
¶ Jtem cepiſti collegere vineas
meas vel alias expēſas facere ꝙ-
uis tibi eſſet prohibitum an poſſis
repetere ⁊ vti retētione. no. l. ſi qs
nolente. C. de nego. geſtis.
¶ Jtem ſepe in contractu pars
promittit ſoluere intereſſe ⁊ dāna:
⁊ de hoc ſtare iuramento alteri⁹.
an valeat no. l. l. i hmōi. ff. de pret.
ſtipul. ⁊ in. l. ſi quis in conſcribē-
do. C. de epiſco. ⁊ cler.
5 ¶ † Jtē victor in cā principali ⁊ vi
ctus in cauſa appellationis nō te-
netur ad expēſes factas in cauſa
appellatiōis. vt no. Cy. l. generali-
ter. C. de reb. credi. ⁊ iureiurā. Spe
cul. in ti. de petitione expēſarum.
§. nūc videndū. ꝟ. q̄d de appellat.
¶ Jtē expēſarū alique debetur ra-
tiōe victorie: vt. l. properādū. §. ſin
aūt alterutra. C. de iud. Aliq̄ rōne
retardati ꝓceſſus vt. C. de fruc. ⁊
liti. expē. l. nō ignoret alia rōne cō
tumacie vt. no. l. ſancim⁹. C. d iudi.
¶ Jtē expēſe per reum obtente in
deductione proceſſus dicunt eſſe
(preiudiciabiles) quia non tenet
ꝓcedere niſi refuſis expenſis: ve-
runtamē ſi ipſe reus proceſſerit in
cā etiam ad vnum actum ⁊ cū ꝓ-
teſtatiōe de expēſis: expēſe deſinūt
eſſe preiudiciabiles. Et dicūt qui-
dam ꝙ die aſſignata ad diffinicti-

dum amplius expēſe nō ſunt etiā preiudiciales: quia iudicare reſpicit ſolum officium iudicis.

Adde (p̄iudiciales) de materia expēſaꝝ p̄iudicialiū ſcrib. in. l. ſancim⁹. C. de iud. ⁊ in. §. p̄eiudicia. inſti. de act.

6 ¶ †Itē ille qui eſt actor ſemꝑ admittiť ad petēdū cū expēſis intereſſe ⁊ dāno: iuxta not. l. ſancimus. C. de iudi. in. viij. q. ſec⁹ in reo niſi in caſu nouitatis. vbi agiť de poſſeſſiōe rei ꝯtētioſe ⁊ hoc ꝑpter ſequeſtrationē: q᷑ in materia nouitatis q̄libet tenet vicē actoris: q̄tenꝰ ille q̄ ꝓuocauit ad iudiciū habeatur loco actoris: vt. l. ij. §. j. ff. communi diuidū. et. l. in tribus. ff. de iudi. vide infra.

7 ¶ †Itē ſi q̄s plus petit re ipſa vt q᷑ petit. xx. cū decē debeanť ꝑ parte fit ꝯdēnatio ⁊ pro parte abſolutio: expēſe ꝟo cōpenſanť. facit ad hoc. l. j. cū ibi notatis. C. ſi aduerſ. rē iudi. ſecus ſi actor petat rem q̄ non recepit functionē ſub maiori pondere: q᷑ ⁊ ſi reperiať eſſe maioris pōderis: nihilomin⁹ debet ſeq̄ cōdemnatio: vt not. Bart. l. q̄ vas. ff. de furt. Si autē petat plus tp̄e reus eſt abſoluendus ab inſtātia: ⁊ actor ſibi teneť in expēſ. ⁊ induciē duplicanť: vt no. §. hodie. inſti. de excep. l. qui ſolidū. in prin. ff. de le. iij. l. vnica. C. de plus pet. ⁊ in. c. vnico. eo. tit. in antiquis.

¶ Itē ſi corā executore literarū q̄rimonie ⁊ nouitatis ille q̄ fuit adiornatus fecerit defectū ipſe q̄ cōquerit in ſua poſſeſſione manutenebiť ſine expēſis ſalua ſibi actione ꝑ intereſſe ⁊ dānis: ſed ecōuerſo ille q̄ fuit adiornat⁹ manutenebiť cū expēſis q̄ taxabunť ꝑ iudicem: ſi ꝟo ille q̄ ſe oppoſuit coram cōmiſſario fuerit cōtumax corā iudice condemnabitur in expēſis intereſſe ⁊ damnis.

8 ¶ †Itē ſi iudex iudicādo ſuꝑ p̄ncipali reſeruat iudicare de expēſis: vtrū poſſit et an valeat poſtea ſnia lata ſuꝑ expēſis: no. Cy. l. terminato. C. de fruc. ⁊ li. expē. ⁊ Bar. l. paul⁹. el. j. ff. de re iu. ⁊ l. aſſe. ff. de he. inſti. Sec⁹ ſi (reſeruet) taxationē expēſaꝝ vt fit quotidie. Et ſuꝑ hoc vide q̄ dicit Bart. l. ab executore. in vlti. col. ff. de appella.

Adde (reſeruet) q᷑ iſtō eſt tuti⁹ ſcȝ iudex cōdēnet ſuꝑ principali ⁊ expēſis: reſeruata ſibi taxatione expenſarū ſm Ioan. fab. iij. l. ſancimus. C. de iudi. ⁊ vide quod not. Innocen. in. c. ſi. extra de dol. ⁊ cōtu. Et iſtud ſeruat communis practica.

¶ Item ſi quis in fundo tp̄e ꝓhibito de nocte reperiat et capiat animalia depaſcētia ⁊ cum cuſtodia (vel a garde faicte) ⁊ ea tradiderit in manib⁹ iuſtitie illa animalia cadūt in cōmiſſum vel debent cōfiſcari ſcȝ media pars pti iniuriate vel q̄ paſſa eſt damnū: ⁊ alia media dn̄o terre illius. Et in caſu iſto non ſtabiť relationi partis de priſia vel captione facta in fundo ſuo. ⁊ ꝑ hoc facit. c. ſacro. in p̄n. de ſen. ex. cō. c. ex literis. de in inte. reſti. C. de accu. l. ſinguli. ⁊ ille hȝ electionē agēdi ad dānū vel hr̄e ꝓtē aīalis vel animaliū ꝑ nota ⁊ pariter dn̄s niſi pl⁹ maluerit habere emēdā.

9 ¶ †Itē ſi culpa vel negligentia iudicis pars aliq̄d dānum incurrat iudex teneť illud reſarcire parti: ⁊ iudex q̄ negligit iuſtitiā facere vel parte q̄ ſuccubuit in expen. cōdēnare dȝ etiā expreſſe vel ipſam expēſis releuare vel in expenſis

pēſis ↄdēnare ſi caſus reqrat alte
rū iſtoꝶ:qꝛ alś facit litē ſuā:vt no.
c.qm̄ ↄtra falſam ſug verbo negli
gentiam.de pꝛoba.

10 ¶ †Itē que expē.vel qui ſumptus
debeāt ſolui ſeu tradi teſtibꝰ ꝛ an
teſtis oparius debeat hr̄e ſalariū.
no.Cy.l.qm̄ liberi.C.de teſti.

¶ Itē expēſe debēt eſſe moderate
ꝛ nō ſupfiue ſeu delicate vt no.c.
dilecti. de fo.cōp.ꝛ.no.in predi.c.
quomodo ꝓbanť expēſe intereſſe
ꝛ damna ꝛ qn̄ defertur iuramētū.

¶ Itē qūo ↄſtla · poſſeſſoribꝰ reꝶ
alienaꝶ ꝓ ſumptibꝰ ꝛ expēſis recu
perādis:no.l.domū.C.de rei vēdi.

11 ¶ †Itē i cā paupeꝶ acta ꝛ ꝓceſſꝰ
debēt gratis fieri ꝛ ſigillarij ꝛ ad=
uocati ꝓ eis debēt mia moti ꝛ cuȝ
charitate ſine ſalario patrocinari.
ar.l.nulli.§.j.C.de epiſ.ꝛ clc.l.tam
dementis.ꝛ ibi gloſ.C.de epiſ.au.
xij.q.ij.Charitatem.

12 ¶ †Itē reus victꝰ debet cōdēna=
ri in expēſis intereſſe ꝛ dānis ipſiꝰ
actoꝛis vt cle.j.de reſcrip.ꝛ not.c.
finē.de do.ꝛ cōtu.ꝛ.l.ſancimꝰ.C.de
iudi.ꝛ hoc ſi petatur:alias nō.ar.
illiꝰ quod habetur in.c.in noſtra
de iu.iur.Secus econtra nec de=
bet reus cōcludere ad dāna ꝛ in=
tereſſe niſi in cā poſſeſſoꝛia ꝛ in cā
impedimēti.vide Bar.l.j.in pꝛinc.
ff.ad turpillia.Interdū tn̄ reus re=
leuať ab expēſis ſi habeat iuſtam
cāȝ ignorātie.ꝛ ſupˡhoc no.Bar.l.q
alteriꝰ.ff.de re iu.ꝛ Cy.l.ꝓperādū
§.ſi autem alterutra.C.de iudi.

¶ Itē ſi actoꝛ reintegra amittat
literas adioꝛnamēti ꝛ ſuoꝶ exple=
toꝛū ita ꝙ eū opoꝛteat impetrare
alias literas ꝛ inchoare nouū pꝛo=
ceſſū nō audieť niſi pꝛiꝰ ſolutis ex=
pēſis in ṗma iſtātia factis:niſi reꝰ
cōſentiat ꝙ pꝛocedať in pꝛima in=
ſtātia.et oſtēdat copiā adioꝛnamē=
toꝶ fiet ita:ſȝ actoꝛ ſoluet expēſas
noue inſtātie ꝛ foꝛte qꝛ in ṗmo ꝓ=
ceſſu ē notabilis defectꝰ:ꝛ ꝓpter=
ea reꝰ mouebiť ad hoc eligēdum.

¶ Itē in ꝓceſſu criminali vel ex=
ceſſuū victus victoꝛi dȝ ↄdēnari in
expēſis intereſſe ꝛ damnis.vt.l.ſi
poſtulauerit.§.fi.ff.de adul.cū ibi
no.ꝛ.l.fi.C.de fru.ꝛ lit.expen.

¶ Itē illud qđ pater expēdit in ho
noꝛem filij videtur expēdere de bo
nis que habet ꝑtinētibus ad filiū
vt.l.fi.ff.de pe.he.ita tenet glo.l.j.
§.ſed nec.ff.de co.ꝛ ſic debet intel
ligi.l.que pater.ff.fa.her.

13 ¶ †Itē ille qui cōuenitur rei vēdi
catione debet concludere:vt ſaltē
expēſas neceſſarias vel vtiles ha=
beat:ꝛ ꝙ vtatur retētione:qꝛ am=
plius non eſſet audiendus vt not.
l.paulus.ff.de exceptio .not.Spe.
in tit.de ſententia.§.poſtremo.℣.
quid ſi bonefidei poſſeſſoꝛ.no.Cy.
l.ſi in areā.C.de rei ven.

¶ Item minoꝛes nō reſtituuntur
aduerſus cōtumaciam ſaltē vt nō
teneantur in expēſis.vt.l.cū māda
to.§.ſinautē.ff.de minoꝛi.ſed poſ=
ſunt eas recuperare aduerſꝰ tuto
res.vt.l.ꝓperāduȝ.§.fi.C.de iudi.
ſecus quo ad dominiū vel rei poſ=
ſeſſionē qꝛ ꝑualet habere rē ꝙ eſti
mationē vt ibi no.Cy.l.ꝓperandū
in.§.fi.ꝛ.l.ij.C.ſi tu.vel cu.interne.

¶ Itē index poteſt cōdēnare par=
tē in expēſis dato ꝙ nō petatur.qꝛ
victꝰ victoꝛi dȝ in expēſis cōdēna=
ri.vt.l.ꝓperādū.§.ſinautē alteru=
tra.C.de iudi.gl.l.fi.circa ṗn.C.qn̄
ꝓuo.nō eſt ne.Bar.l.dies cautio=
ni.§.hoc antē iudiciū.ff.de dā.in=
fect.ſed contrarium ſeruatur.

14 ¶ †Itē hoſpiti bone fame ꝛ aſſe=
rēti cū iuramēto amiſiſſe in domo

cauponis vel ſtabularij pecuniaꝫ
vel rem aliam de iure creditur ſal
tem ſi aſſiſtat veriſimilis pꝛeſum
ptio.vt no.per Bart.l.j.§.j.ff.fur.
aduerſus nau.ꝛc.ꝛ ꝑ Cy.l.certi iu
ris.l.j.q.C.loca.facit.l.ſi ego.§.do
tis aūt cā.ibi q̇d eſt ꝛc.ff.de iu.do.
Hinc eſt ꝙ pariſiꝰ cōiter tradunt
hoſpiti claues camere ſue:vt res
ibi repoſite ſubiaceant ꝑiculo ſuo
iuxta no.l.ex diui.ꝛ.l.ij.C.loca.

15 ¶†Itē not.ꝙ expēſe ꝛ damnū da
tum per dolum vel violentiā pꝛo=
bantur(per iuramētum)vt not.c.
dilecti.in glo.fi.de foꝛo compe.

Adde (iuramentū)ꝙ iſtud
beneficiū qđ credat
ſuo iuramēto de quo in.l.ſi qñ.C.
vnde.vt ipſe q̇ vim paſſus eſt ꝑdit
ſi ſemel cōuictus fuerit de ꝑiurio.
ſiue tale bñficium fuerit datū a le
ge canone vľ ſtatuto.ita dicit iaſ.
in.l.ait p̄toꝛ.l.j.§.fi.ff.de iu.iur.de
quo alleg.text.in.c.ꝑuuli.xxij.q.ij.
hic.nec in ſua ca.ꝛc.quod no.

16 ¶†Item ſi ꝓpter homicidiū de=
linquēs obtinuerit a rege vel pꝛin
cipe literā gratie vel remiſſionis
in ea ſꝫ ꝯtinet aut ſubintelligit ſa
tiſfacto leſo.ꝛ leſi admittūt:ad pe=
tendum intereſſe ſeu dānum. Pꝛi
mo mulier illius q̇ occiſus eſt.Se
cundo pr̄ ſaltē ꝛ maxime ſi ille qui
fuit occiſus nō erat emācipatus.
Tertio liberi ſi qui ſint.alij ſꝫo cō
ſanguinei nō admittunt:ſociꝰ au=
tē bonoꝝ vel alicuius artificij ſeu
mercātie poſſet petere damnū ſi
quod inde emerſerit:ſed nō ſi ibi
ſit lucrū ceſſans iuxta ea que ha=
bentur.l.ſi ſterilis.§.cū per vendi
toꝛē.ff.de ac.em.ſed pꝛimo ꝛ pꝛin=
cipaľr taxatur ītereſſe anime de=
functi:vt ꝓ ea fiat fundatio ꝑpe=
tua vľ elecmoſina ſm facultates
illius qui homicidiū perpetrauit:
ꝛ ideo ſepe dat cōmiſſarius ad in=
quirendū de facultatibus ſuis:et
foꝛte etiā debet haberi conſidera
tio ad induſtriā perſone delinquē
tis ꝛ etiam illiꝰ qui occiſus eſt: vt
tangit Spec.in titu.de iniurijs et
dam. da.in.§.ſequitur.verſic.ſed
nunquid.et ver.ſi mulier.pꝛo hoc
facit.l.ſoꝛoꝛem.C.de his qui.vt in=
dig.cum ibi not.per Cy.in fi.

¶Itē ſciendū ꝙ aduocati pꝛocu=
ratoꝛes ꝛ notarij qui faciunt reſi=
dentiam perſonalem in curia Ro
nā non tenentur ſoluere ſigillum
ſeu emolumentum ſigilli et ſepe
habent aduocatum ꝛ ꝓcuratoꝛeꝫ
gratis.quid ergo ſi alter ipſoꝛum
aliquis fuerit cōdēnatus in expē=
ſis:nūquid hec veniēt in taxatiōe
expēſarū:qꝛidā ꝙ ſic:qꝛ iſte tene=
tur ad antidoꝛa:et officium ſuum
non debet aduerſario afferre cō=
modum:alij ꝯ.ꝛ foꝛte(melius)ꝛ
ſuper hoc not.q̄ dicit Cy.l.neqꝫ ꝑ
ſe.C.de here.inſtitu.ꝛ.l.omnimo=
do.in.j.q.C.de inoffi.teſta.

Adde (meliꝰ.)de hoc text.
not.et vulgarem in
l.cum quidem.vbi vide Barto.C.
de fru.ꝛ lit.expen.

¶De appellationibus.

¶Summarium.

1 Adioꝛnamētū qualr ſit in cā
appellationis faciēdum.

2 Appellatio infra tempus nō rele
uata cenſetur ipſo iure deſerta.

3 Appellatio a negatione iuriſditio
nis quid operetur.

4 Appellatio ab actu extraiudicia=
li an ſit valida.

5 Appellatio facta ab aliquo đ vni=
uerſitate valet pro omnibus ad=
herentibus.

6 Appellatio nō fundatur ſuper fu

turo grauamine.

7 Appellantes et appellati tenentur comparere.

8 Litere anticipationis ab appellato impetrate quid operentur.

9 Appellato ⁊ appellante mortuis qualiter procedent heredes.

10 Confeſſus in cauſa criminali non appellat.

11 Appellatio moram non patitur.

12 Appellatio a iudice eccleſiaſtico ad ſecularem non procedit.

13 Appellatio generalis nulla eſt.

14 Cauſa commiſſa appellatione remota intelligendum eſt de appellatione friuola.

15 Appellatio ab executore an ⁊ qñ ſit licita.

16 Appellatio a diffinitiua fit ſolo verbo appello.

17 Appellatio triplr̃ ꝯſideratur.

18 Proponens plura grauamina an cogatur ad omnia probanda.

19 Appellanti a captione perſone vel bonorum qualr̃ prouideatur.

20 Appellãs põt renunciare appellationi infra octo dies.

1 Quomodo †adiornamẽtum in cauſa appel. debeat mãdari exe. ⁊ infra q̃ tempora: dictũ eſt in titu. de adiornamentis et dilationibus.

Adde (Appellationis) ſup rubrica ꝙ appellatio eſt inuẽta nõ vt ſit vinculũ iniquitatis: ſ; oppreſſorũ ſubleuamẽ: vt dicit glo. in. c. ad noſtram. ⁊ infra extra de appel. p. c. cũ ſpeciali. §. porro. eo. Et nota ꝙ appellatio eſt ius quo interim prima ſententia extinguitur ⁊ interim cauſe cognitio ad iudicem ſuperiorẽ deuoluitur. Unde triplex eſt appellatio vna eſt a diffinitiua: alia eſt ab interlocutoria: vt. l. ij. ff. de appel. recip Alia eſt ab actib9 extraiudicialib9: vt. l. j. §. ſolet. ff. qñ appel. ſit. An aũt appellatio extinguat vel ſuſpendat ꝓnũciata. vide ſcrib. in l. tale pactũ. §. qui ꝓuocãt. ff. de pactis. ⁊ in. l. furti. ff. de his q̇ not. infa. Et hanc. q. breuiter expedit Alex. in. l. j. ff. de appel. dicẽs ꝙ inſpecto p̃ſenti ſtatu extinguit ꝓnũciatum: q2 habetur ꝓ nõ iudicato l. j. et fi. ff. ad turpil. Aut inſpecto futuro euentu conſideratur ſententia tunc dicitur ſuſpẽdi: nõ extingui. q2 poterit eſſe ꝙ cõfirmabitur expreſſe ꝑ iudicem vel per deſertionẽ appellationis. Et idẽ iſtd̾ vult innuere Ang. l. j. ff. de re iu.

2 ¶ †Itẽ q̇ nõ releuauit cũ effectu ſuã appellationem infra tp̃s ordinarium appellatio eſt ipſo iure deſerta ſicut de iure inf. q̇ nõ petijt. apoſtolos īfra. xx. dies nec eſt opus declaratione vt. c. ab eo. de ap. li. vj. no. l. j. ff. de libel. dimiſſo.

¶ Itẽ cõiter d2 in adiornamento a ſententia tanq̃ nulla ⁊ ſi aliqua tanq̃ praua ⁊ iniuſta: ⁊ põt appellãs ꝓ vtroq; vel altero ipſoꝝ fundare intẽtũ: iuxta no. l. j. in. vj. q. C. qñ prouo. nõ eſt neceſſe. de hoc et quãdo dicatur ſentẽtia nulla no. Bar. l. ſi expreſſum. ff. de appel.

¶ Itẽ appellãs ad dñm ſeneſcallũ ſi dicat̃ ipſum male appellaſſe pro emenda tenetur ſoluere. lx. ſoli. ſi a dño ſeneſcallo ad curiam parlamẽti. lx. libras pariſien. ſi vero a domino ſeneſcallo ad curiam magnorum dierũ ⁊ a magnis diebus ad curiã parlamẽti. ⁊ ſemꝑ dicat̃ ipm̃ male appellaſſe ꝓ vtraq; appellatio. vna ſola eſt emẽda. ſ. lx. li. pari ſ. Et male appellãs a iu-

dice patrie cõſuetudinarie ad par
lamentũ ſemꝑ debet emẽdã regi
q̃ eſt.lx.lib.pariſ.ꝛ imputet illi q̇ ꝑ
ſolutũ ꝛ omiſſo medio appellauit
a dño ſeneſcallo ad curiã ꝑlamen
ti.Et iſtud idem ſeruat in ducatu
Borbonenſi.

3 ¶ †Itẽ in cã appellatiõis a dene
gatione iuris ſi dicatur bñ fuiſſe
appellatũ appellans cũ bonis fa:
milia ꝛ poſteritate erit perpetuo
exẽpta a iuriſditiõe dñi a quo vel
ei⁹ officiarij extitit appellatũ ſal:
tẽ reſpectu illi⁹ terre vel caſtella:
nie rõne cui⁹ ꝓlat⁹ appellãs erat
ſibi ſubdit⁹.ꝛ ad propoſitũ fa.aut.
ſtatuim⁹.C.de epi ꝛ cle.c.j.§.que
ſit prima cauſa bñficij amit.et ibi
not.Bar.ꝛ iaco.de bello viſu.illc
dõ q̇ male appellauit a dño ſene:
ſcalo dꝫ emẽdã.lx.ſol.vt dictũ eſt
q̃uis per ſtilũ ꝑlamẽti ipẽ eſſet ꝓ
uãd⁹ re feudali q̃ in hoc caſu ca:
dit i cõmiſſum.ar.l.fi.ff.de inoffi.
teſta.ꝛ ca q̃ habentur in.c.que ſit
ꝓma cã bñficij amit.§.ij.ꝛ ibi glo.
ꝛ ecõtra ſi dicat male appellaſſe
appellãs amittit rẽ feudalẽ vel rẽ
quã hꝫ in dñi ſui iuriſditiõe vt no.
in ſtilo parlamẽti de mõ ꝓponẽdi
cauſam appel.Iſta tamen adiu:
dicatio ꝑpetue exẽptiõis fiet dño
immediato habẽte reſortũ ſi quis
ſcit ꝛ ſic petierit hoc ſibi fieri alr̃
fiet dño duci.Et ſuꝑ hoc no.glo.ꝛ
Ja.c.j.ſi d̃ iueſti.feu.iter do.ꝛ va.
¶ Item appellans a denegatiõe
iuris pendente appellatione eſt
exemptus in omnib⁹ cauſis a dño
ꝛ eius officiarijs a quo vel a qui:
bus appellatũ extitit:quod videt
eſſe contra.l.j.ff.qui eum appel.
nec poteſt appellãs renũciare ap
pellationi ſine conſenſu procura:
toris domini ducis.ꝛ ſuꝑ his no.c.
ad hec.capitu.cum teneamur.ꝛ.
c.propoſuit.ꝛ ibi inno.de appel.in
anti.c.ſi a iudice.de appel.li.vj.et
glo.ſuꝑ verbo.ſuſpenſa.põt tñ lite
pẽdẽte renunciare ꝓdicte exẽptio
ni expꝰſſe vel tacite qđ fit agẽdo vł
defendendo coram officiarijs il:
lius dñi:in alijs cauſis nihilomi:
nus tñ ſi poſtea fuerit iudicatũ ip
ſuꝫ bñ appellaſſe:ipſe erit ꝛ rema
nebit exẽptus vt dictum eſt ſupra
nec extũc poterit renũciare exem
ptioni:q: iam queſitũ eſt ius dño
ſuꝑiori.Idẽ ſi fuerit appellatuꝫ a
paribus francie vel eius officia:
rijs etiam a grauamine tantum
ꝛ ad curiam parlamenti.

4 ¶ †Item vtrũ ab actu extraiudi:
ciali poſſit appellari:ꝛ an appella
tio ſuſpẽdat actũ ꝛ de eius effectu
not.plene Bar.l.ſi res.de appell.
reci.l.j.§.ſolẽt.ff.quãdo appel.ſit.
¶ Item nunquid minor reſtituit
ad appellandum not.l.j.C.ſi ſepi⁹
in integ.reſti.poſtu.
¶ Itẽ ſi vnus aut plures ſunt ap
pellãtes a denegatione iuris dño
a quo fuit appellatũ hoc requiren
te dabit cõmiſſarius ad cognoſcẽ
dũ de cauſis ipſorũ appellãtiũ vł
ipſius appellãtis in loco i q̃ iudex
ſedere ꝯſueuit:vel ſi ꝑtes conſen:
tiant et hoc requirant in loco re:
ſorti ꝛ ab illo cõmiſſario appellat
ad dñm ſeneſcallũ:q: ipẽ eſt ſubro
gatus loco iudicis ordinarij.et ꝓ
hoc facit.l.imperatores in prin.ff.
de appel.c.non putamus.de con:
ſuet.ꝛ.c.ſi is cui.de offi.dele.li.vj.
et ibi not.

5 ¶ †Itẽ ꝛ admittit appellatio fa:
cta ꝑ aliquẽ de cõitate vł vniuer
ſitate ſi fiat ꝓ ſe ꝛ ſuis adherenti
bus:ꝛ ſufficit ꝙ ſe adhereat adior
namẽto vel ſaltẽ eius executioni.

⁊ ꝙ adherētes nominenť in rela-
tione ſeruientis: dū tñ adiornamē
tū fuerit factū ꝑ ſe ⁊ ſuis adherē-
tibus. ⁊ ſup hoc nota q̄ dicit Bar
l.ſcio queſitū.§.ſed illud.ff.de ap.
imo dicūt aliqui ꝙ p̄dicta adheſio
vel adiūctio poteſt fieri p̄ma die
corā iudice. ⁊ ſup hoc vide glo in
c.vt circa.de elec.li.vj.ſuper ꝟbo
adherētes.c.j.eod.tit.c.ꝯcertatio
ni. de appel.⁊ cle.cōſtitutionē.de
elect.§.pene.i glo.nec appellatio
nē.⁊ Bar.magis ad plenū.l.nō ſo-
let.ff.de appel.recipi.⁊ ibi not.qñ
debeat fieri iſta adheſio que ope-
ratur ratihabitionem.

6 ¶ †Itē appellans non pōt fulci-
re appellationē nec fundare ſuā
intentionē ꝓ caſibus nō expenſis
tpe appellationis nec pro futuro
grauamine niſi i eminēti ꝑiculo ⁊
marie in actu momētaneo ⁊ non
ſucceſſiuo vt no.Bar.l.eiꝰ q̇.ff.de
appel.reci.⁊ ē caſus cle.appellāti
d̄ appel.⁊ ibi no.a cōminato etiā
grauamīe pōt appellari:vt ibi no.

¶ Itē ſi appellās faciat cōcordiā
cū intimato q̄ mediāte intimatꝰ
habeat in toto vel in pte illud de
quo agebať in cauſa principali eo
ipſo appellans cadit a cā ſua ⁊ cō
demnatur in emēda expēſis iudi-
cij ⁊ etiā intimati: niſi aliud fuerit
conuentum inter ptes. Et idē eſt
ſm plures ſi partes de principa-
li conſenſerint in arbitrium: quia
appellās tacite videť diffidere de
cauſa appellatiōis: attamē quoti-
die ſeruatur ꝙ in cauſa nouitatis
⁊ alia in qua cōtenditur de poſſeſ-
ſione alicuius rei ſi partes ꝓmit-
tant in arbitrū emēdā q̄ eſt. lx.ſo-
lid.debeť ipſo facto et ſup ambos
ita ꝙ quilibet teneť ſoluere me-
diā partem: q: quilibet tenet vicē

actoris: ⁊ in cauſa appellationis
preſumitur pro iudicato.

7 ¶ †Itē appellātes ⁊ appellati et
ēt itimati teneń ſe p̄ſentare ꝑ ſe
vł ꝑ ꝓcuratorē alˀs ꝯ nō p̄ntatum
curia daret expletū cum vtilitate
⁊c. vt hr̄ in ti.de cōtumacia ⁊ hoc
ꝟo in ꝑlamento in magnis diebꝰ:
⁊ pariter in aſſiſijs. ſecus in diebꝰ
p̄uatis: q: tunc p̄ntatio non eſt de
neceſſitate et ſufficit gñalis p̄nta
tio in oībus caſibꝰ. facit i ar. l.aut
q̇ aliter.§.j.ff.quod vi aut clam.

¶ Itē appellās non poteſt cōpa-
rere per ꝓcuratorē cā integra ni-
ſi habeat lr̄am grē/aut deponat
x.ſolid.in manu curie vt dictū eſt
ſuperius in tit.de contumacia.

8 ¶ †Itē cōtra appellātes ad ma-
gnos dies ſolēt appellati ipetrare
a dño duce lr̄as anticipationis ꝟ-
tute quarū cā remittitur audiēda
⁊ determināda certis ꝯmiſſarijs
ad hoc deputatis in curia rionū i
qua eſt ſedes magnorū dierū. et
ſufficit ꝙ prima die vel ſequēti re
integra intimati ſe adhereāt i cā
eꝯ ne cōtinētia cauſe diuidať.ar.
l.j.⁊.ij.ff.ex qui.cau.apd̄ eund.iu.
ea.l.nulli.C.de iu.cum ibi no.

¶ Itē ⁊ ſimiliter cōtra appellātē
⁊ potiſſime a denegatiōe iuris q̄
releuāt appellationem ſuam ad
aſſiſias ſolent appellati vel inti-
mati ipetrare lr̄as anticipatiōis
vt cauſa decidať diebus priuatis
Interdū tñ cā appellatiōis remit
titur corā balliuis vel iudicibus
dñorū ſubditorū vel ad locū reſor
ti: ⁊ vide in titu.de remiſſionibus.

9 ¶ †Itē qualiter heredes appel-
lātis ⁊ appellati ⁊ itimati debeāt
ſe regere ſup reſumptiōe ꝓceſſus
aduertēdū: q: ſi intimatꝰ mortuꝰ
eſt heredes eius dn̄t adiornari ap

reſumendū proceſſum:alias here-
dibus preſentatis dareť cōgediuz
cū vtilitate q̄ de iure importat fi-
nalitatē re integra.Idē ſi appel-
lās mortu⁹ eſt ſufficit q̄ ad diē he
redes ſe p̄ntēt ⁊ offerāt ſe paratos
reſumere ⁊ procedere.q2 ⁊ hoc fie-
ri poteſt ſine adiornamento.

10 ¶†Itē in cā criminali que reqrit
mortē vel membri mutilationem
⁊ exiliū delat⁹ victus ⁊ ꝯfeſſus nō
audiť appellās:q2 etiā nulla dať
ſententia:ſ3 p ꝯſiliū aſſiſtētiū iudex
ꝓcedit ad executionē vt habeť in
ti.de penis.⁊ iuxta hoc no.q̄ hʒ.c.
romana.§.ſinautē.⁊.c.cū ſpāli.de
appel.ij.q.vj.q̄cūq3.in §.ſunt etiā
quoꝝ.⁊ q̄ dicit Bart.l.ſi qua pena.
ff.de ꝟ.ſig.

¶Itē no.q̄ a taxatione expenſaꝝ
poteſt appellari.

¶Idē in taxatiōe dāni vel inter-
eſſe ſi fuerit immoderate taxatū.
⁊ ſu͛ hoc vide Bart.l.ab executo-
re.ff.de appel.⁊ ſimiliter a taxatio
ne emende:vt.l.ſi qua pena.ff.de
ver.ſigni.et forte his caſibus pōt
appellari ab executore.⁊ in pſona
ip̄ius a iudice qui functus eſt offi
cio:⁊ ideo fruſtra haberetur recur
ſus ad iudicem.

11 ¶†Item illico eſt appellādū iux-
ta.l.litigatorib⁹.C.de appel.de iu-
re autē canonico quod ſeruatur
in patria que iure ſcripto regitur
aliud eſt.vt.c.cordi nobis.de appel.
li.vj.Ab interlocutoria appellatur
de iure infra.x.dies qui ſunt con-
tinui de momēto ad momētū:⁊ idē
de.xxx.dieb⁹ ad petēdū apoſtolos.
vt no.l.j.in §.biduum.ff.qñ appel.
ſit.⁊.l.j.ff.de li.dimiſſo.et ibi not.
ad plenū de tpibus appellationū.
in appellatione autem et defectu
iuris requiriť q̄ reiterata fuerit
interpellatio aut ſummatio cum
tpis cōpetētis interuallo.vt not.
in auť.ſtatuimus.C.de epi.⁊ cle.l.
ſi conuenerit.de pig.ac.l.fin.C.de
vſu.pupil.⁊.c.j.§.j.que ſit p̄ma cā.
be.amit.li.feu. audiť tñ appellās
incōtinēti quod ſciuit ſententiā cō-
tra ip̄m iuiſſe latā vbi procurator
ſuus nō appellauit vt.l.j.§.fi.ff.qñ
appel.ſit.⁊.c.ſepe.⁊.c.per tuas.de
appel.⁊.c.dilecti.de maio.⁊ obed.
de iure a diffinitiua poteſt appel-
lari ilico viua voce vel proteſta-
ri et appellari in ſcriptis infra.x.
dies.nec eſt neceſſe cām inſerere
ſed appellatur ab interlocutoria ſi
a grauamine ſemp eſt appellan-
dum in ſcriptis ⁊ adiecta cā vt no.
ad plenū.c.cordi nobis.de appel.
li.vj.In patria autē cōſuetudina-
ria ſemp eſt ilico appellādū viua
voce ⁊ ſine cauſe adiectione.

¶Itē lʒ a grauamine ſit ilico ap-
pellandū attamē poſtea pars pōt
reqrere iudicem vt grauamē ve-
litre parare.⁊ ſi recuſet appellare
vt no.Bar.l.ante ſnīam.ff.de ap-
pel.l.reci.in fi.

¶Itē ſi dicatur bene appellatum
ab interlocutoria cā principalis re
manet corā iudice appellationis.
ecōtra ſecus vt not.c.debitus ho
noꝝ.de appel.⁊.c.ex inſinuatiōe.e.
tit.⁊ no.Bart.l.ante ſententiā.ff.de
appel.recipi.et melius.l.eius qui.
prope fi.eo.ti.

¶Item ſi fuerit attēptatum poſt
appellationē factā a iudicato non
dat vires ſeu efficaciā appellatio-
ni ſecus ſi fuerit appellatū a gra-
uamine vel a iuris denegatione:
q2 cōſtat de perſeuerātia ⁊ preſu-
mitur excogitatum vt lite non cō-
te.c.ſi.i ſi.⁊ cle.appellāti.ꝺ appel.

12 ¶†Itē a iudice eccleſiaſtico non

eſt appellādū, ad iudicem ſecularē nec econtra vt no. per Innoc. c. ſi duobus. de appel. ꝛ. ij. q. vj. ꝛ. c. ij. nec etiā eſt appellandum a iudice tēporali dñi epiſcopi ad iudicē eccleſiaſticuȝ vt no. Bar. l. j. §. ſi quis appellatiōe. ff. de appel. ꝛ. c. ſolicite. de maio. ꝛ obe. cōtra facit. c. romana. l. §. debet. auſ. d appel. li. vj. ſed non ſeruatur.

¶ Item ſi appellatū fuerit ad ſuperiorē omiſſo medio nō ꝓpterea appellatio erit deſerta: ſed cā remittēda eſt ad iudicē immediatuȝ vna cū expēſis vt quidā dicūt not. ſup. hoc. c. dilecti. de no. ope. nūcia. c. iij. de prebē. et. l. imperatores. in princi. ff. de appella. ꝛ meliꝰ. c. ſi de duobus appel.

¶ Item qui appellat ab officiario vel iudice comitatꝰ dñi ducis patrie aluernie debet releuare appellationē ſuā corā dño ſeneſcallo ar. l. ſi qñ. C. de appella.

13 ¶ † Itē appellatio facta in ghali vt ſi dicatur apppello ab omnibꝰ grauaminibus per vos mihi illatis nō eſt admittēda ꝛ ſimiliter nō valȝ illa adiectio ſi dicat a tali grauamine ꝛ aliis ꝛc. de hoc not. c. ij. ꝛ in. c. conſuluit. de appel.

14 ¶ † Itē quādo dr in literis regiis non obſtāte appellatione iſtud eſt intelligendum de appellatiōe friuola ꝛ hoc ſi exprimitur in literis predictis ꝛ de hoc no. c. paſtoralis. in prin. ꝛ. c. vt debitus honor. de appel. c. paſtoralis. de offi. delega.

¶ Item ſi ille qui debebat releuare cauſam appellationis in aſſiſiis alezonij eaȝ releuauit ad aſſiſias nonne cadit a cauſa ſua: ꝛ declarabitur appellatio deſerta: ſecus ſi releuaſſet ad aſſiſias rionij cum ibi ſit caput totiꝰ ducatꝰ ſed partibꝰ appellatis hoc petentibus ſit remiſſio ad aſſiſias alezonij: ꝛ appellans condēnabitur in expenſis ꝛ hoc verū ſi ꝓcedāt aſſiſie rionij. ſecus econtra ꝛ ſi appellati obtinuerint comparuit in aſſiſiis alezonij facit in ar. l. j. §. ſi quis in appellatione. ff. de appel.

15 ¶ † Item ab executore non eſt appellandū ꝛ ꝛ maxime a iuris denegatione pōt tamē appellari a grauamine ſi excedat fines mādati: ꝛ ſi grauamē nequeat de facili reparari vt ſi velit aliquē honeſtū virū incarcerari ſine cauſa: debet tñ ille ſe opponere ꝛ niſi admittat appellare ſicut tutor datꝰ p iudiceȝ non debet ſtatim ꝛ intempeſtiue appellare imo dȝ ſe priꝰ excuſare: vt. l. j. §. ſi quis tutor. ff. qñ appel. ſit facit. l. ab executore. ff. de appel. ꝛ ibi no. c. venerabilibus. §. porro. de ſentē. excō. lib. vj. in gloſ. ſup verbo diffinitiua. ꝛ a que no. Bart. l. furē. ff. ad. l. cor. de ſica. ꝛ. l. j. §. ſi quis. ff. quando appel. ſit mandatum etiā ratione: qꝛ ꝛ ſi mādatū ꝛ ꝑceptum eſt de ſe iniuſtū poteſt etiā appellari a iudice in perſona executo. vt dicit Bar. in dicta. l. ab executore. in princ. ꝛ maxime ab executo. qui habet cāe (cognitiouem) vel qui aſſumit ſibi partes iudicis. vt nor. Inno. c. nouit de appel. c. dudū. de ꝑſſip. ſecꝰ in executore ſñie cui acqeuit ps cōdēnata. ar. c. cū ſup abbatie. de offici. delega. ꝛ. c. quo ad cōſultationē. de re iudi. no. Cy. l. ab executore. C. quorū appel. nō reci.

Adde (cognitionē) ꝙ in dubio executor q̇ habet mādatū hȝ iuriſditionē ꝛ cohertionē ſcdm Io. fa. l ſuo bre. i. l. ab executore. C. quo. appel. non recip. per c. ex literis. de offic. deleg. extra.

16 ¶†Item eo tẽpore quo interiecto eſt appellatio nõ eſt neceſſariũ q̃ appellatans baptiſet appellationẽ ſuã vt factam a grauamine vel alias: nec (ad quẽ) appellare intẽdit imo ſufficit q̃ dicat ſimplr̃ appello ꝛ ſi dicat ſe appellare ad curiã ꝑla mẽti nihilominus põt variare ꝛ releuare appellationẽ ſuã corã dño ſeneſcalo vl̃ alio iudice imediato.

Adde (ad quẽ) ergo q̃ ſimpliciter appellãs nec dicat ad quẽ valet appellatio: tamen intelligit ad proximũ vt dicit Spec. de appel. §. nũc tractemus ꝟ. quid ſi dicat. ꝛ poſt eũ Jo. Fab. in. l. ꝑcipimus. C. de appel.

¶Item ſi dicat ſe appellare a iuris denegatiõe hoc nõ obſtãte poterit releuare vt appellans a grauamine vel a falſo iudicato. propterea hoc pẽdẽte ꝛ quouſq̃ impetratũ ꝛ executũ fuerit adiornamẽtũ ſub illa qualitate ſcʒ a iuris denegatiõe appellãs nõ põt ꝑtẽdere ſe forte exẽptũ a iudice a quo.

¶Itẽ ſi lata fuit ſententia cõtra venditorem qui ſuſcepit garandiã ꝛ onus cauſe pro ipõ emptore emptor poteſt appellare et appellationem ꝓſequi: vt not. l. ab executore. §. alio. ff. de appel. ꝛ maxime ſi garandus eſt non ſoluẽdo ſicut dicitur de viro ꝛ tutore. iuxta not. l. a ſententia. ff. de ap. Idem in fideiuſſore. vt ibi no. ꝛ in legatario ſi lata fuit contra heredem ſententia: vt no. ad plenũ. ff. de ap. l. ſententiã. §. ſi heres. ꝛ §. pe. ꝛ. l. ſi. perluſorio. eo. titu.

17 ¶†Item aduertendũ q̃ triplex eſt appellatio ſcʒ a falſo iudicato a grauamine ꝛ a iuris denegatione: illa tamen q̃ eſt a falſo iudicato nõ poteſt cõcurrere cũ illa q̃ eſt a denegatione iuris: quia hoc implicat repugnãtiaʒ: ſed bene cum illa que eſt a grauamine.

¶Itẽ ſi agatur vna cum articulo appellationis de attẽtatis: ꝛ ſi cõſtet de eis ꝑ informationem cauſa remanebit corã dño ſeneſcalo. ipe eñi ad quẽ fuit appellatũ offenſus fuit: ꝛ ad ipſum ſpectat illa reparare ꝛ punire ꝛ ꝓpter connexitatem etiam de cauſa appellationis cognoſcere. ar. l. quoties. C. de iudi. cũ ibi notat. et. c. ad ꝑſentiã. de appel. in glo. vlti. hoc verũ ſi attentata fuerint facta ꝑ dñm aut eius officiarios quibus commiſſum eſt exercitiũ iuſticie: ſecus ſi ſeruiẽtes ſine mandato aut excedentes fines mãdati hoc fecerint. car cecy chiet en deſaduen.

¶Itẽ ſi adiornatus coram cõmiſſario exequẽte caſuʒ nouitatis appellet ab eo: talis appellatio ſentit ꝛ habet vim oppoſitionis: ꝛ hoc in duobus caſibus. Primo ſi commiſſarius nõ obſtante appellatione ꝛ facta ſequeſtratiõe adiornauerit partes proceſſuras in cauſa corã domino ſeneſcalo ſuꝑ oppoſitione: vel aliud q̃d ſuccedit loco illius ꝛ ad diẽ ſi appellãs omiſſa appellatiõe vult ꝓcedere audiet: q̄ iã appellatio fuit ꝑ cõmiſſariũ admiſſa in vim oppõnis. Alius caſus eſt ſi non obſtãte appellatione cõmiſſarius manutenuerit illũ q̃ conq̃rebat in ſua poſſeſſione: q̄ tũc iudex ad requeſtam appel. dabit in mãdatis q̃ alter adiornet viſurus appellationẽ ꝯuerti in oppoſitionẽ ꝛ reuocari manutenentiam factã per commiſſarium. cõmiſſarius ſit nõ poſſet hoc facere: q̄ functus eſt officio ſuo.

¶Itẽ ſi fuerit appellatuʒ ab illo

quē deputauit dñs ſeneſcalus ad audiēdum de cā in loco reſorti ad ipſ eſſe appellādū ar.l.impatores in prin.ff.de appel.facit.c.a ſubdelegato.de offi.dele.li.vj.ſed in oppoſitum facit illud quod habetur. l.j.ff.quis ꝛ a quo appelletur.ꝛ ibi no.ad quem ſit appellādum fere in omni cā.

¶Itē iudex appellatiōis ꝛ ad quē fuit appellatum de conſenſu partium:ꝛ omiſſa appellatiōe pōt cognoſcere de cā pncipali.ꝛ de hoc no.c.cordi nobis.de appel.li.vj.in glo.ſup vbo maxime.ꝛ de foro cō pe.c.j.e.li.in glo.iij.

¶Item ille qui appellauit a pari frācie:vtpote a dño duce vel eius ſeneſcalo ad curiā palamenti eſt exēptus in oibus cauſis:dato q nō releuauerit appellationem ſuā a denegatione iuris:ſed ſimpliciter a grauamine.

¶Item ſi conſules alicuius loci ſunt appellātes a defectu iuris vł ſimplr a pari frācie ſinguli habitātes ipſi⁹ loci ſunt etiā exēpti i oib⁹ cauſis ſuis.ꝛ ſuper hoc vide glo.c. romana.§.fi.de appel.li.vj.

18 ¶Itē ſi appellans proponat plura grauamina ſufficit alterum pbare:ita q ex vno illoꝝ habuerit cauſam appellādi:vt.l.appellāti.§.vnico.ff.de appella.

¶Itē appellans a iuris denegatiōe dʒ prius interpellare mulierē vt faciat ꝛadminiſtret ſibi iuſticiā hoc pluribus vicib⁹ iuxta no.auť. ſtatuimus.C.de epi.ꝛ cleri.ꝛ.l.qui rome.§.ſeya.ff.de ver.obli.

¶Itē iudex q nō permittit partē appellare aut appellationē proſequi tenetur lege iulia.de vi publica.vt not.l.eos.C.de appel.l.lege. iuł.el.ij.ff.ad.l.iu.de vi pub.

¶Item ſi mandatum eſt inciuile aut contineat iniuſticiā nedū poteſt appellari ab executore:ſed etiā ab eo qui dedit mādatum:et ab ei⁹ ꝯceſſione.vt tāgit Bar.l.fi. C.de iu.rei pu.li.xj.ꝛ no.ſupra in ver.itē ꝛ ab executore. ꝙuis eñ ꝺ iure ciuili vt cōiter ab iterlocutoria nō licet appellare ſec⁹ de iure canonico ꝛ cōſuetudine: ꝛ de his not.in.c.vt debitus honor.de appel.l.ante ſententiam.ꝛ ibi ad plenum Bar.ff.de appel.reci.

19 ¶†Item ſi ille qui ē incarcerat⁹ dicat ſe appellaſſe a captiōe pſone ꝛ bonoꝝ ſuoꝝ:et petat ſibi vel aliis:de gñe ſuo ſibi puideri:dñs ſeneſcal⁹ dabit in mādatis q relaxetur eo q fuit incarcerat⁹ in cōtēptuʒ appellatiōis vł q tradatur ſeruiēti cōmiſſio ad adducēdū eū Rionij i carceribus domini:et fiet ita:verū eſt q ſi conſtet q iuſte captus eſt:ꝛ in carcerib⁹ reiecta appellatiōe remittitur ad pmum iudicem et ad procedendū: vt iuris erit.

20 ¶†Itē q ille q appellauit a dño ſeneſcallo ꝛc.poteſt impune renūciare appellatiōi infra octo dies ꝛ in vltima hora diei:cum ſit legis cōſuetudinarie bñficiū:ꝛ ſup hoc no.glo.l.ſed ſi apud acta.i pin.ff. de appel.ꝛ ſic ſeruatur de facto incluſiue ſoluēdo quinq ſolid.pro regiſtro ſicut dantur decem dies ad appellandum in ſcriptis de iu. vt in au.hodie.C.de appel.in curiis vero dominorum ſubditorum nō admittit renūciatio ſine emenda:niſi fiat illico vel ſaltē iudice adhuc ſedente pro tribunali.

¶Itē intimat⁹ pōt renūciari liti ꝛ cāe appellatiōis ꝛ ſine expēſis ſi ipe dicat corā ſeruiente q ipe nō

vult ſuſtinere ſentẽtiã: aut illud a
quo eſt appellatũ: ⁊ ſeruiẽs debet
hoc ſcribere vel inſerere in ſua re
latione alias pars intimata tene
retur in expenſis pro rata.

¶ Itẽ ſi aduocato fuerit p iudicẽ
īterdicta poſtulatio ⁊ appellaue-
rit nunq̃d interi poterit poſtulare
no. Cy. C. de poſtu. l. cũ a profecto
⁊ quãdo poteſt interdicere officiũ
poſtulandi nota ibidem.

¶ Itẽ de attẽptatis tenet iudex
⁊ ei⁹ ſubditi: vt ſeruiẽtes ⁊ cõmiſ-
ſarij ⁊ iuſſus iudicis non excuſat
vt. l. quoniam iudices. C. de appel
la. ⁊ ibi not. q̃d ergo fiet de eo qui
poſt appellationẽ ſuſpẽſus eſt: ⁊ ſi
reperiat q̧ ex iuſta cã morti tradi
tus eſt iudex euadet piculũ cũ pe
na pecuniaria ꝓpter attẽptata vt
de. l. qm̃ alias ſecus: ⁊ de hoc not.
l. fi. ad. l. iul. de vi pu.

¶ De queſtionibus.

¶ Summarium.

1 Vocatio in ius ↄſiderãda eſt
ſm perſone vel caſus exigentiã.
2 Delinquens debet ſecundum de
licti exigentiam detineri.
3 Tortura que preſupponat anteꝙ̃
dari debeat.
4 Fama an ſit cauſa ſufficiens ad
torturam.
5 Mulier nõ facile q̃ſtionari debet.
6 Etas debet in tormentis queſtio-
nari.
7 Conuerſatio mala operis mali p̄-
ſumptionem inducit.
8 Conſuetudo peccandi peccati pre
ſumptionem inducit.
9 Fuga vel occultatio preſumptio-
nem inducunt.
10 Crimen ſponte confitens non eſt
ilico condemnandus.
11 Dictum vnius teſtis an ſufficiat
ad quem torquendum.
12 Tortura q̃ caſu reiterari poſſit.
13 Accuſatus de vno crimiſte poteſt
de pluribus interrogari.
14 Tortura iuſtũ metũ inducit.

1 Primo q̧ vbi eſt mo
dic⁹ exceſſus cũ in
fractione ſaluagar-
dic curia conſueuit
ꝓcedere ordinarie
⁊ dare i mãdatis q̧
delinquẽs adiornetur ſimpliciter
vel ad comparendũ perſonaliter
ſecundum caſus exigentiam ⁊ in
caſu priuilegiato admittitur pro-
curator dñi ſine promotore: nõ ta-
mẽ ſine querela vel denunciatio-
ne: ⁊ ſi ille qui denunciauit falſum
denunciauerit debet emendare ⁊
parti expenſas ⁊ damna ſoluere:
iuxta. c. fi. de calum. ⁊ l. ſeueriter.
C. de execu. tu. ⁊ ſemp ẽ neceſſe q̧
cõſtet de informatione: alias non
eſt audiendus procurator ſiue ve-
lit ſolus proceſſum deducere ſeu
ſe adiungere in proceſſu in cãcel-
laria admittitur procurator ſine
promotore: ſed firmarius tenetur
ad expenſas. ⁊c.

¶ Itẽ ſi delictũ requirat vt ſeue
rius ꝓcedatur delinquẽs adiorna
bit ad comparẽdũ perſonaliter: ⁊
eius bona debẽt capi ⁊ poni i ma-
nu dñi. iuxta. l. fi. d bo. au. iud. poſ.
l. cũ domini horreoꝝ. ff. loca. ⁊ nõ
audito ⁊ requirente dabitur com
miſſarius vel cõmiſſarij ad recolẽ
dã informationem: ⁊ ad inquiren-
dã veritatẽ ſup ſaluationib⁹ ſuis
⁊ p hoc fiet ius ſuauius vtriq; pti
obiectionib⁹: et hoc pẽdente fiet
ei recredẽtia ſaltẽ cũ cautiõe vſq;
ad receptionem inqueſte: ⁊ p hm
q̃ dñr hic et in §. precedẽti ⁊ ſeq.
no. ea q̃ habent. l. ij. ⁊. iij. in. l. diu⁹.
ff. de cuſto. reo. lege. ſi q̃s alij. C.

eod.tit.Cy.l.nullius in carcerem. C.de ex hi.reis.

2 ¶ † Jtē ſi delictum ſit graue ꝛ req rat penam corporalē ꝛ pcipue vlti mū ſuppliciū vel mēbri mutilatio= nē delinquēs capiēdus eſt ſi fieri pōt ꝛ detinerī in vinculis quouſq; p curiā aliter fuerit ordinatū:et dñt etiā capi bona ſua:ꝛ facto in= uentario' tradi homini idoneo in cuſtodiā vt.l.ſi quis.el.j.C.de bo. pſcript.ꝛ no.Bar.l.facultas.C.de iu.fi.ꝛ.l.poſt ɔtractū.in fi.ff.de do na.ꝛ ſi aſſint veriſimilia argumē= ta et vehementiſſime pſumptio nes pcedendū eſt ad queſtionē ꝛ hoc cū tēperamēto ꝛ moderami= ne inculpate ɔſciētie ita q illi ſa= lus inocentie vel ſimplicitatis re ſeruet iuxta.l.de minore.§.tormē ta.ꝛ.l.qſtionis modū.ff.de queſt. alias iudex tenet ad iniuriā ꝛ in= tereſſe ptis.l.itē apd labeonē.§.q ſtionis.ff.de iniurijs.

3 ¶ † Jtē ꝛ ſup hoc paſſu l q caute ꝛ prudent eſt pcedēdū q: agit de pe riculo aīe ꝛ corporis eſt aduerten dū q delat' pri' eſt examinādus cū aſtucia ꝛ medio iuramēto:et ſi nihil velit cōfiteri circa hoc plura ſunt(pōderāda)ꝛ cōſiderāda.pri= mo criminis qlitas ꝛ ſi requirat mortē vel mēbri mutilationē aut debilitationem:q: alias iudex nō pōt nec debet pcedere ad tormē= ta.vt.l.j.C.de queſtio.Cy.tñ vide tur aliter dicere.l.eo.tit.

Adde (pōderāda)q octo reqrunt q debēt tor= turā pcedere de qb' dictū ē.ſ.de ɔfeſ.in addi.ſup vbo cōplices.Et de materia qſtionū ſiue torturaꝝ vide vſq; ad vltimū celū in quadā repetitiōe.q ſic incipit ſequitur q dam vtilis ꝛc.poſita in fine breuia rij Joan.fab.

4 ¶ † Jtē ſcđo q pcedāt(idicia) vi= ſimilia:ꝛ pſumptiones vehemē tiſſime:et fama que multū opat vt not.Cy.l.fi.C.de qſtio.facit.l.ſ. in pn.l.vni'.§.in ea cā.l.edictū.ff. de queſti.l.de minore.§.tormēta. eo.titu.l.ſicut.C.de fal.ꝛ circa iſtā materiam et que ſint indicia ſuffi= cientia ad torturam not.Barto.l. qui ſine.ff.de queſtio.l.ſanctio le= gum.ff.de penis.

Adde (indicijs). Quid ſi aliqs fuerit tort' nul lis vel nō idoneis indicijs pcedē tib' nūqd valeat ſua ɔfeſſio.dic q non etiā qtūcūq; pſeuerauerit.l. diuus §.et qb'.ff.de queſt.ꝛ.l.ma ritus eod.ar.l.j.ij.ꝛ.iij.C.ſi ex fal. inſtru.Et vide Jo.fab.i ſuo breuia rio in repetitione que intitulatur. Sequitur qđ in fine libri.col.vij.

5 ¶ † Jtē tertio ſex':q: mulier q eſt fragilis nature nō ita de facili de bet queſtionari.ar.l.filium.de in offic.teſta.l.deferre.in pncipio.ff. de iure fiſc.ꝛ potiſſime ſi ſit pgnās quia tunc differēda eſt queſtio.vt l.pregnātis.ff.de penis.et no.l.im perator.ff.de ſtatu ho.

¶ Jtē quarto dignitas vel perſo= ne(ſtatus)de qua nō eſt veriſimi= le.ar.l.nullus.in fi.C.de aſſeſſor.l. nullū.C.de his qui notā.infa.ꝛ.l. milites.de queſtio.

Adde (ſtatus) An milites armati vel celeſtis mi litie:iudices aduocati:ꝛ cōſiliarij poſſint torqueri.vide in repe.q in cipit Sequetur quedam.in fi.bre uiarij Jo.fab.in col.peñ.ꝛ fi.

¶ Jtem quinto etas:q: impubes non eſt torquendus vt no.l.de mi= nore in prin. et.l. ex. libero.ff. de queſtio. facit.l.j.§.impuberes.ff.

6 ad ſilley.† Neceſſit ille qui eſt eta
tis decrepite vel defect⁹ etate.vt
l.iij.§.cognoſcit.ff.ad ſilley.vel ſal
tē debēt eis leniora īferri tormēta
¶ Itē ſexto eſt ɔſiderandū qūo ſe
habuit rñdendo:et vtrū reperiat
ɔtrarius aut vacillans ꝛc.iuxta.l.
de minore.§.tormēta.ff.de queſt.
imo iudex debet iſerere in ꝓceſſu
cū qua trepidatione vacillatiōe ꝛ
formidine re⁹ locut⁹ eſt.q2 iſtud fa
cit indiciū bonū vel malū:vt dicit
Bar.in ca.l.d minore.§.plurimū.
7 ¶ † Itē ſeptimo cū quib⁹ cōuerſa
tus eſt ꝛ in quo loco.nā ma'a con
uerſatio eſt mali operis indiciū:
vt.ff.de admi.tuto.l.ſi p̄les.§.affi
due.ꝛ ex mala cōuerſatione ille q̄
erat bon⁹ efficit̄ puerſus:vt.ff.de
edili edi.l.ediles.§.habeāt.ꝛ.c.re
colentes.de co.mo.ꝛ ſm varieta
tem locoꝝ varie preſumūtur ɔie
cture:vt.l.fi.C.ſi mā.ita ſue.alie.ꝛ
ff.de penis.l.aut facta.§.euenit.
¶ Itē octauo ſi erat inimic⁹ illi⁹
q̄ fuit occiſus vel offenſus:q2 tūc
eſt p̄ſumptio culpe:vt.l.iij.§.fi.ff.
de adi.le.ꝛ.ff.de his q̄.vt indig.l.ſi
inimicitie.ꝛ.ff.de q̄ſti.l.j.§.qōne.ꝛ
maxime ſi ꝓbarēt mine facte de
recenti iuxta.l.j.cum ibi not.C.ſi
quis impera.maledixerit.et.l.fin.
ff.de ſupel.leg.
8 ¶ † Itē nono ſi talia de q̄b⁹ incul
patur aut peiora facere ɔſueuit.ꝛ
ſi al's de pari crimine vel maiori
obtinuerit remiſſionē a principe.
ar.l.deſertoꝝ.§.is qui.ff.de re mi
lita.ꝛ.l.nō oēs.§.a barbaris.eo.ti.
ꝛ.l.quocūq3.§.qñ.ff.de ſuſpec.tut.
et geſtis eiꝰ p̄teritoꝝ tractam⁹
p̄ſentia.C.de princi.agen.in reb⁹.
l.fi.li.xij.no.l.ſiue poſſidetis.C.de
ꝓba.ex mala eiꝰ ɔſuetudine non
modica inducitur p̄ſumptio ꝛ ſu-
ſpitio:vt.l.vel vniuerſorum.ff.de
pig.ac.l.qui ſemiſſes.§.fi.ff.de vſu
ris.c.de illo.de pigno.
¶ Itē decimo ſi fuit in ſua ptāte
vl' facile eis illud crimē cōmittere
iuxta.l.famoſi.ff.ad.l.iul.maie.
9 ¶ † Itē vndecimo ſi ſe occultauit
vel abſentauit ſtatim poſt cōmiſ
ſum crimē:q2 hoc inducit preſum
ptionē non modicam:vt in aut.de
exhi.reis.§.ſi vero.colum.v.et.C.
de aſſeſſo.l.conſiliarios.
¶ Item duodecimo ſi viſus eſt te
ſtes corrumpere.argu.l.j.§.in flu
mine.ff.de flu.ꝛ ne quid ꝛc.
¶ Item ꝛ ſuper iſtis ꝛ alijs q̄ p̄nt
mouere aīm iudicis eſt bñ ꝛ dili
gent̄ aduertendū q2 pleriq3 ex vi
tormentoꝝ cōpellunt̄ falſum dice
re:vt.ff.de penis.l.aut dānu3.§.j.
facit.l.milites.ꝛ.l.cū cognitio.alit̄
C.de queſti.ꝛ d3 iudex ɔuocare cō
ſiliū et ꝓcedere iuxta ipſi⁹ cōſilij
opinionem:vt no.l.cuſtodias.cu3
ſua glo.ff.de pu.ind.ꝛ.l.ſi poſtula
uerit.§.q̄ſtionem.ff.de adulte.
10 ¶ † Item ſi declat⁹ vltro ꝛ ſine q̄
ſtione ɔfeſſus eſt crimē nō ſtatim
damnādus eſt:ꝛ maxime ſi crimē
nō ſit de ſe notū aut certum:ꝛ ſi in
eo q̄ ɔfeſſus eſt poſſit conſiderari
ſimplicitas vel puſillanimitas:et
ſi ſit poſſibile inq̄rendū eſt ſub cer
to de crimine ɔmiſſo:ꝛ de circun
ſtātijs ꝛ vtrū ɔueniāt cum ɔfeſſio
ne illi⁹.Et iterꝝ poterit interroga
ri vt ɔſtet de pſeuerantia vel va
riatione ꝛ finalr̄ debet adduci ad
iudiciū:ꝛ ibi corā iudice ꝛ aſſiſten
tibus lecta cōfeſſione ſua ɔfiteri
illā eſſe verā:ꝛ ſtatim reducit̄ ad
carcerem:ꝛ ſm̄ opiniones aſſiſtē
tium vel conſilij iudex tradit vel
tradere facit carnifici iudicādo ꝛ
q̄d de eo agere debeat nullā ſuꝑ

hoc proferendo ſniam iuxta.l.j.§.
diuus.§.qōnū.⁊.§.ſi qs vltro.ff.de
q̄ſti.l.ij.C.de cuſto.re.⁊.l.ij.C.quo-
rum appel.nō reci.⁊ vide Cy.l.fi.
C.de q̄ſti.eo ꝙ non ſit danda ſnia.
not.l.ij.C.q̇ teſta.face.poſ.⁊.l.fi.ff.
de his q mor.ſibi cō.Et ſuper hoc
not.ea que dicunt tex.⁊ glo.c.j.de
cōfeſſis.⁊.l.prouinciarum.C.de fe
rijs.et.l.j.C.de fal.mo.
¶Item interdū debemꝰ inchoa-
re qōnem ſeu tormenta ꝯ illum q̇
magis ſuſpectus inuenit interdū
ab illo qui eſt debilior vel aliquo
ex quo eſt ꝟiſimile ꝙ veritas citiꝰ
haurief vel extorquebitur: iuxta
ea que habentur.l.j.§.habenda.
ff.de queſti.
11 ¶†Itē dictū et depō vniꝰ teſtis
integre fame facit ſufficiens indi
ciū ad torturā ⁊ maxime cū fama
publica:vt no.glo.⁊ Bart.l.j.§.idē
cornelio.ff.de queſt.l.ſi quis.C.ad
l.iul.maie.l.maritus.cū ibi nota-
tis.ff.de queſti.
12 ¶†Item qō pōt reiterari:⁊ potiſ
ſime ſi ſupueniant noue ꝯiecture
vel p̄ſumptiones ſm qđ aſtutus:⁊
prudēs iudex decreuerit fiendum
vt veritas eluceſcat:⁊ ne delictū
remaneat(impunitum)qꝛ vix aut
nunꝙ̄ pena corpalis infligitur ni-
ſi illi qui eſt victus ⁊ cōfeſſus.not.
l.vnius.ff.de queſti.et.l.j.§.diuus
adrianus.cod.titu.
Adde (impunitū) ꝙ crimi-
na nō debēt remane-
re ipunita:vt.l.ita vulneratꝰ.§.fi.
ff.ad le.aq.Et ibi vnū dico qđ mē-
ti tuc ſemꝑ inherebit qꝛ faciet:ti-
bi honorē:ꝙ ſi iudex dimiſerit ma-
lefactorē impunitum dꝫ puniri ea
dē pena qua malefactor.ter.ē ſin-
gul.in.l.fi.in fi.vbi vide Jo.fab.C.
ne ſanc.baptiſ.nam etiā in corre-
ꝑtiōe malorū ira dei placaf:vt.c.ſi
qs.xxiij.q.iij.Et miniſter dei eſt q̇
facit iuſticiā.xxiij.q.v.c.q̇ malos.
13 ¶†Item ſi ille q̇ cōfeſſus eſt ac-
cuſauerit aliquos tanꝙ̄ cōplices
criminis nō ꝓpter hoc illi ſunt ca
piēdi vel saltē torquendi:niſi ſuc-
cedant alia indicia ⁊ adminicula
ꝓbationū inducūt tn̄ p̄ſumptionē
modicā vel nō modicā ſm quali-
tatē pſonaꝝ:⁊ ſi ille q̇ eſt cōfeſſus
pſeuerauerit vſqꝫ ad mortē:et de
hoc not.C.l.fi.C.de accu.⁊.l.repe.
ff.de queſti.
¶Itē.ille qui eſt cōfeſſus crimen
in tormētis nunq̇d pōt de alio cri-
mine interrogari:cōſuetudo eſt ꝙ
ſic:ſi ꝯſtet de eo aliq̄ntulū ꝑ infor-
mationē:quā cōſuetudinē appro-
bat Bar.in materia iſta.⁊ facit il-
lud qđ habef in auē.vt iudi.ſine
quo.ſuf.§.oportet.colum.ij.
¶Itē ſi delatꝰ ⁊ incarceratꝰ offe
rat ſe ꝓbaturū ſuas defenſiones:
audiēdꝰ eſt anꝙ̄ ꝓcedaf ad vlte-
riora ſi de facili hoc fieri poſſit:hꝫ
em̄ agif de dāno irreparabili.⁊ ꝓ
hoc facit.l.ij.ff.de appel.reci.
¶Item ſi teſtis productus in cā
criminali vacillet vel mentiatur
⁊ conſtet iudici:et caſus exigat po
teſt torqueri:vt dicit Bart.l.ex li-
bero.ff.de queſti.
¶Item poteſt produci teſtis pro
fratre cōtra fratrē ⁊ ſic de alijs in
quibꝰ eſt par cā affectionis vt no.
l.reus.in princip.ff.de queſti.
14 ¶†Item ſi ipſe ꝯfitetur crimen
dū ducitur ad tormenta vel in cō-
ſpectu tormentoꝝ dicitur illud fe
ciſſe coacti metu ſeu formidine ar.
l.j.§.ex incendio.⁊.l.pedius.ff.de
incen.rui.naufra.
¶Itē ille non dꝛ ſolutus q̇ eſt in
cuſtodia ⁊ ꝑ conſequens illud q đ

fatek vel promittit non valet ac ſi eſſet in carcere: no. glo. l. neqꝫ. §. fi. ff. de verb. ſigni. iūcta. l. q̄ in carcerem. ff. qđ me. cā. nā gen⁹ ſeruitutis eſt nō poſſe libere abire vel recedere iuxta l. ij. ff. de lib. ho. exhi.

¶ Item ſi iudex illū qui eſt incarceratꝰ fecerit ponere in tormētis et vi tormētoꝝ mortu⁹ ē forte eo ꝙ erat antiqu⁹ vel valitudinari⁹ vel alˀs ipſe iudex p̄uādus eſt officio ⁊ alias puniendus ſi ob dolum aut culpā hoc euenerit vt. no. l. graccus. C. ad. l. iul. de adul. ⁊ Barto. l. queſtionis. ff. de. queſti.

¶ De penis de furtis et aliȷs delictis.

¶ Summarium.

1 Unicum furtum committēs an ſuſpendi debeat.

2 Condemnatus ad penam publicam efficitur infamis.

3 Latro famoſus et homicida qua pena veniant puniendi.

4 Qualitas perſonarum et circunſtantia rerum ſunt in punitionibus conſideranda.

5 Pena mortis naturalis vel ciuilis importat bonorum confiſcationē.

6 Dos mulieris ad mortē cōdēnate cui veniat aſſignanda.

7 Morte rei cēſek extinctū delictū.

8 Bona cōfiſcata propter crimē nō priuilegiatū cedūt dn̄o tēporali.

9 Notarius falſum cōficiēs inſtr̄m qua pena veniat puniendus.

10 Occiſo vno in rixa an oēs teneāk.

11 Aggrauantia delictū ſunt in punitionibus cōſideranda.

12 Actio penalis an tranſeat ad heredes vel ſucceſſores bn̄ficiales.

13 Patibulo ſuſpendendus ſi a puella requiratur vt matrimonio iungatur an debeat liberari.

14 Mādati fines excedēs in punitionib⁹ qualr̃ ⁊ ꝑ quē puniatur.

15 Reſtitutio ⁊ indulgētia differūt.

16 Affectus non punitur niſi ſequatur effectus.

17 Uiolēter coire cum meretrice an impune liceat.

18 Cōdēnatio ad ꝑpetuos carceres an dicatur pena capitalis.

Ciendū eſt ꝙ ꝓ primo furto. i. ꝓ illo ꝓ quo nuꝑ capt⁹ ipſe qui furatus eſt ea q̄ ſunt modici valoris ⁊ ad victum neceſſaria nō propterea debet laqueo ſuſpēdi imo miſericorditer eſt agēdū cū eo. nō eīm grādis ē culpa cū q̄s furat⁹ fuerit. furak eīm vt eſuriētē impleat aīam ꝓuer. vj. c. facit. c. ſi q̄s ꝓpt̄ neceſſitatē. de furtis etiā ſi vno cōtextu res plures furatus fuerit quia dicik vnuꝫ furtum licꝫ plures ſint cōtrectatiōes. vt no. l. eum q. §. idē dicit. ⁊. l. vulgariter. in prin. ff. de furtis: qn̄ autē quis pro furto ſit dign⁹ vel nō dign⁹ morte not. Bar. l. capitalium. §. famoſos. (ff. de penis.)

Adde (ff. de penis) ꝓ expeditiōe p̄n̄tis materie ⁊ rub. q̄ro qua pena p̄uiri debeat fur. gl. in auk. ſꝫ nouo iure in verbo caſtigabitur. dicit ꝙ debet fuſtib⁹ cedi per tex. ibiđ niſi ſit īſignis latro q̇ ſcꝫ cōſueuit furari qꝛ debet furcis ſuſpēdi. l. capitaliū. §. famoſos. de penis. vbi Bar. Idē no. glo. xxxiiij. q. iij. c. ſi quis fortitudinē. Et no. ꝙ inſignis vel famoſius latro dicitur ille qui cōſueuit furari. ſic etiaꝫ ſi clam ſi tn̄ pluries. vt Bar. in dic. §. famo. vbi intelligit gloſ. ibi poſitā eſſe verā qn̄ contra ipſū laborat infamia. Aliȷ autem tenēt contrarium: vnde pro concordia

hic ꝙ reperit fur ſimplex.item fur
famoſus.itē latro ſimplex vt vide
plene ꝑ Bar.i repetitiōe illiꝰ aut.
ſed nouo iure.C.de ſeruis fug.
2 ¶†Item condēnatus ad penam
corporalē publice ſuſtinēdam effi-
citur infamis:⁊ quis poteſt de infa
mia diſpēſare no.Bar.l.infamē.ff.
de pu.iu.
3 ¶†Itē famoſus latro eſt laqo ſu-
ſpēdēdꝰ vt.l.capitaliū.§.famoſos.
ff.de penis.de pace tenēda.§.ſiqs.
li.feu. ſimiliter ille qui commiſit
homicidium vel aliud capitale cri
men non priuilegiatum pro ſortile-
gio vna cum homicidio facto per
ſortilegiū infligēda eſt pena ignis.
vt.l.nullus.⁊.l.fin.C.de malefi.ille
autem qui falſam monetam fabri
cauit debet in oleo ⁊ aqua ſuffoca
ri ſeu buliri.qui cōmiſit proditio-
nem contra principē vel rē publi-
cā debet decapitari ⁊ corpꝰ in par
tes diuidi.hinc eſt ꝙ latrones pu-
blici inſidiatores itinerꝝ ⁊ depopu
latores agrorū debēt indilate la-
queo ſuſpēdi:qꝛ ꝑ hoc multorꝝ ſalꝰ
⁊ incolumitas ꝓcurat.vt not.l.p-
uinciarꝝ pſides.C.de ſeruis.nec ta-
les gaudēt immunitate.vt.c.j.de
homici.c.fi.et ibi no.de immu.ec-
cle.⁊ melius.c.inter alia.eo.titu.
¶Itē qui emit venenū vt aliū ſuf
focaret ⁊ dedit ſed aliꝰ nō eſt mor-
tuus:qua pena ſit punīedus.no.l.
j.in fi.⁊ ibi Bart.ff.ad.l.pōpeyam
de paricid.
¶Itē que ſunt illa que debēt mo-
uere iudicē ad punīedū delinquē-
tē cum maiori vel minori mia vel
temperantia.Primo ad punienda
mouent duo:ſcꝫ atrocitas delicti:
frequētia ſeu cōſuetudo in oppo
ſitū mouent ea que ſeqnūtur ſcili-
cet iuuētꝰ:ſenectꝰ:dignitas:igno-
rantia facta incōſulta.rei publi-
ce vtilitas vt no.Cy.l.ſi ſeuerior
C.ex q.cau.irrog.infa.⁊ no.etiā ſu
pra in titu.de queſtionibus.
4 ¶†Itē qualitas pſonarū et circū
ſtantia rerū eſt potiſſime cōſiderā
da.iuxta no.l.merū.C.de his que
vi metus ve.cau.fiunt.
¶Item que pena ſit pro incēdio
imponenda no.l.data opera.C.de
his qui accuſa.non poſſunt.
¶Itē an puniat ille q dormiendo
aliū īterficit vel vulnerauit no.l.
pena.ff.ad.l.pompe.de parricid.
¶Itē ſi qs accuſet aliū de crimi-
ne illo requirēte ambo dn̄t incar
cerari et ambo relaxari cū cautio
ne:⁊ maxime tenetur accuſator
dare cautionē:q ſi cōuincatur de
falſa accuſatione non punit pena
talionis:ſed emēda eſt arbitraria
⁊ cōdēnabit ad iniuriā:⁊ intereſſe
partis:⁊ dicit pena vel emēda ar-
bitraria eo quia excedit.lx.ſ.⁊ qꝛ
iudex eam arbitrabitur cum equi
tatis temperamento.
¶Itē not.ꝙ nō ſolū qui offendit
vel iniuriā facit eſt emendabilis
dn̄o vel ꝓpoſito:ſed ⁊ ille qui mā-
dauit vel opem tulit vt no.l.non
ſolum.ff.de iniur.
¶Itē nunquid pro pluribus per-
cuſſionibus et vulneribus factis
in perſona vnius vel in perſonis
pluriū debeant plures emēde pe-
cuniarie vel vna tātū:qd facit ꝓ
vel cōtra illū q habet officiū pre-
poſiture ad firmam.ſuꝑ hoc no.
Bart.l.ſi gemina.ff.arb.fur.ceſa.
l.nūqꝫ.ff.de priua.del.l.apd labeo
nem.§.conuicij.ff.de iniurijs.
5 ¶†Itē in caſibus pro quibus in-
fligitur pena mortis vl̄ mēbri mu
tilatio ⁊ deportatio perpetua ſeu
bannū bona ipſius ꝯſūt ipſo facto

confiſcata.iuxta.l.j.⁊.l.fi.ff.de bo.
dā.q̃uis de iure nouo ſecus:vt in
aut.bona dānatoꝝ.C.eo.tit.ſʒ ius
antiquū ſeruat. In crimine ṽo le=
ſe maieſtatis aduerſus principeʒ
in ṗmo capite:vel rē publicā in ſe
cundo capite:vel aduerſus deū ⁊
potiſſime in crimine ſortilegij bo=
na ſunt ipſo iure ↄfiſcata a die cō
miſſi criminis:ita ꝙ poſt mortem
delinquētis pōt q̃ri ⁊ agi de crimi
ne rē ne bonoꝝum:⁊ ꝑ eū alienata
poſt ↄ̄ctū crimen reuocātur.vt.c.
cū ſm̄ leges.de here.li.vj.l.ex' iu=
diciorū.ff.de accu.no.l.fin.ff.ad.l.
iul.ma.l.donationes.§.ꝑfecte.et
l.poſt ↄ̄ctū.ff.de dona.idē de eo q̇
ſe occidit.⁊ no.Barto.l.fi.ff.de bo.
eo.q̇ moꝛ.ſibi ↄſci.no.l.imperatoꝛ.
ff.de iure fiſ.Sec⁹ ſi fuerit relega
tus:vel bānit⁹ ad tp̄s certū:vt no.
Cy.in aut.bona dānatoꝝ.C.ð bo.
pꝛoſcrip.⁊ an iudex poſſit aliqueʒ
bānire retenta dn̄i reuocatione.
not.l.ſine pꝛefinito.ff.de penis.

6 ¶†Item ſi mulier ob crimē fue=
rit cōdēnata ad moꝛtē nunq̇d dos
debet confiſcari ⁊ publicari.no.l.
quinq̧ legibus.in fi.de bo.dā.

¶Item pone video ꝙ quidā vult
interficere aliū et non(pꝛohibui)
an teneaꝛ:⁊ qua pena:an debeaʒ
me interponere.⁊ Bar.l.culpa ca
ret.ff.de regu.iuris.⁊ no.ſupꝛa de
iniuriis.§.item ſi video.

Adde (ꝓhibui) ꝙ ille q̇ p̄t
aliū defendere ⁊ ne=
gligit:re⁹ eſt culpe ⁊ videꝛ iniuriā
tē fouere.ter.eſt ſumme not.in.c.
delicto.in fi.de ſen.excom.in.vj.

7 ¶†Itē ſi quis adioꝛnatur coꝛam
iudice ⁊ pꝛo crimine in caſu ban=
ni:et ipſe moꝛitur pendente pꝛo=
ceſſu totū euaneſcit ⁊ pena extin
guit:vt.l.pꝛeſides.§.ſed ⁊ papinia
nus.ff.de requiren.reis.

¶Itē ſi bona p̄ris ob crimē ſunt
cōfiſcata:⁊ ꝑ ↄn̄s ius vſuſfructus
qð habebat in bonis filij nō emā=
cipati.qð verū eſt patre viuēte:vt
q⁊ fuit bānitus ꝑpetuo vel condē
nat⁹ ad carcerē.ſunt ↄfiſcata:⁊ ꝑ
ↄn̄s ius vſufruct⁹.qð verū eſt pa
tre viuēte:vt q⁊ bānit⁹ ꝑpetuo vel
ↄdēnatus ad carcerē ꝑpetuum.⁊
ecōuerſo:vt not.Bart.l.ſi poſtula=
uerit.§.de eo quoq̧.ff.de adult.l.
ſi finita.§.fina.de vectigalibus.ff.
de dam.infect.

8 ¶†Itē aduertēdū ꝙ qn̄ bona cō=
fiſcanꝛ ꝓ crimine nō ꝑuilegiato:
illa ſpectāt ad dn̄os in quoꝝ iuriſdi
tione ſunt ſituata:etiā dato ꝙ ꝓ=
ceſſus fuerit coꝛā dn̄o ſeneſcallo
agitatus:vt.l.fi.C.de exact.tribu.
li.x.no l.eū.q̇.C.ad.l.coꝛ de ſica.l.
ij.C.de ꝑ̄ſcrip.l.ex facto.ff.de here.
inſti.Sec⁹ in caſibus p̄dictis qui
ſunt caſus ꝑuilegiati vt dictū eſt.
hoc facit.l.pe.C.ad.l.iu.ma.ff.eo.
tit.l.ſi autē.§.ſi de vectigalib⁹.ff.
de dā.infec.not.in.c.poſtulaſti.de
fo.cōpe.⁊ Bar.l.cūctos populos.
in fi.C.de ſum.trini.⁊ fide ca.

¶Itē ſi q̇s extitit fideiuſſoꝛ ꝓ illo
q̇ accuſaꝛ de crimine et fuit rela=
xat⁹ a carcere ⁊ poſtea abijt ⁊ fugit
debet puniri ciuil'r ⁊ nō criminal'r
maxime ſi nō ↄſenſit fuge dato ꝙ
ſit obligatus / coꝛps pour coꝛps
auoir pour auoir ⁊c.⁊ de hoc not.
l.ad cōmētariēſem.C.de cuſto.re.

9 ¶†Itē ſi notari⁹ fecit falſum in=
ſtrumentū qð tn̄ de ſe eſt nullum
nunq̇d teneꝛ crimine falſi:⁊ q̇d in
teſte.no.l.j.de ſepul.vi.oīa.⁊ Bar.
l.j.⁊.§.ſi quis legatum.ff.de fal.

¶Itē ſi ille q̇ aliquē vulnerauē=
rit ⁊ poſtea ex interuallo tp̄is mo=
riꝛ an debeat puniri vt de occiſo
vel de

vel de vulnerato.p̄mo inſpiciēdꝰ
eſt animus q̇ probatur p̱ cōiectu-
ras ratione actꝰ amicitie vel ccō-
tra:vt no.glo.l.j.C.ad.l.cor.de ſica.
ſecūdo ex vulnere ſi ſit letale ſeu
mortiferum aut nō.iuxta.l.q̇ occi-
dit.§.fi.ꝛ.l.ex plagis.in princ.ff.ad
l.aq̇.l.reſpiciendū.§.delinquūt.ff.
de penis.Tertio ex temporis diſtā-
tia ꝛ operatione.vt.c.ij.de cle.p-
cuſ.c.ad audientiam.de homici.ꝛ
glo.l.vni.C.de emenda.ſeruorum.
¶ Item aggreſſor tenetur de occi-
ſo:de vulnerato.de rapina aut fur-
to:etiam dato ꝙ conſtet ꝙ aliquis
ex complicibus hoc fecerit:ꝛ quid
econtra:nunquid et alij tenean-
tur.not.l.quoniam multa facino-
ra.C.de vi pu.
10 ¶ †Itē ſi aliquis in rixa vel coadu-
nato conſilio fuerit occiſus:vtrum
(oēs)debeant puniri:vt de homi-
cidio:an ille ſolus qui eſt letaliter
vulnerauit.no.Bart.l.ſi in rixa.ff.
ad.l.corn.de ſica.Quia interdum
plus punitur qui opē dedit ꝙ prin-
cipalis:ad exēplū de filio qui opē
preſtitit vel mandauit interficere
patrē:vel matrem:ꝛ alias ſecūdū
qualitates ꝛ circunſtantias adhe-
rentes delicto ꝛ perſonis.vt dicit
Barto.notabiliter.l.is q̇ opē.ff.de
fur.l.furti.§.opem.ꝛ.l.qui ſeruo.in
prin.ꝛ.§.item placuit.eo.tit.

Adde (omnes) ſi aliq̄s fue-
rit occiſus in vna ri-
xa vbi plures coadunati erāt:nec
appareat cuiꝰ ictu occiſus fuerit:
oēs teneātur.gl.in.l.ſi in rixa.hic
alleg.dicit qꝫ ſic.glo.tñ in.c.ſignifi-
caſti.extra de homi.videt̄ innuere
contrariū dum dicit nullū teneri:
cū ſanctius ſit nocentē abſolui ꝛc.
qꝛ ſup̱ hoc eſt altercatio inter ali-
quos ſcribē.Dic ſm Ange.in.d.l.ſi
quis in rixa.ꝙ iſte glo.nō ſūt cō-
trarie imo oīno diuerſe.nā in glo.
c.ſignificaſti.ponit̄ qñ vnicus fuit
p̱cuſſor.ꝛ vnū tm̄ v̄ꝰm hoīem in-
teremit:ꝛ ſic ꝯſtat vnicū ſolū homi-
cidā.ꝛ tūc verū eſt ex quo neſcitur
occiſor omnes abſoluūt̄.ꝛ vera eſt
illa glo.Sed vbi cōſtat oēs p̱cuſſiſ-
ſe cōſtat oēs eſſe culpabiles:ꝛ ideo
oēs puniūtur ex quo neſcit̄ cuius
ictu perierit.ꝛ ſic loquit̄ iſta gloſ.
vera.in iſto tñ caſu vltimo contra.
cōſuluit Alex.cōſi.xv.incipi.viſo p̱-
ceſſu in.v.vol.
11 ¶ †Itez ad infligēdam penā cor-
poralem ꝛ etiā pecuniariā aliqua
debēt conſiderari q̇ aggrauāt aut
minuunt delictum ſeu forefactum
Primo ſtatū illius q̇ paſſꝰ eſt iniu-
riā ſeu dānum:ſi offenſus fuerit in
propria p̱ſona:ꝛ ſi ille eſt officiariꝰ
domini ꝛ ſitꝛ ſtatus illius q̇ forefe-
cit vel delictum commiſit:delictū
poteſt torqueri in dedecus ſui offi-
cij vel ſtatꝰ ſeu dignitatis magis
eſt puniēdus.l.quedā.ff.de penis.
Si autē pena eſt pecuniaria ma-
gis eſt puniendꝰ diues ꝙ paup̱.vt
l.pedius.§.j.de incē.rui.naufra.et
no.Cy.l.nemo.C.de ſa.ſan.eccle.ꝛ
Barto.l.quedā.alle.Secundo de-
bet cōſiderari locꝰ delicti tp̄s ꝛ ani-
mus qui preſumitur ex modo ꝛ q̄li-
tate facti vt.l.qui alienum.§.ſi ia-
ctū.ff.de furtis.qꝛ volūtas ꝛ propo-
ſitū ꝛc.Tertio qualitas ꝛ cōſuetu-
do delinquētis vt in illo q̇ eſt famo-
ſus latro bene grauiꝰ punitur:qui
vulnus intulit cū ꝓpoſito occidē-
di.vt.l.lege iuli.el.j.ff.de vi pu.ꝛ.l.
ſi q̇s.ff.ad.l.corn.de ſica.quō ſcie-
mꝰ ꝓpoſitū delinquētis.no.Bart.
l.j.§.diuꝰ.et.l.diuꝰ.ꝛ.l.q̇ ſedē.ff.ad
l.cor.de ſica.
12 ¶ †Itē nūquid actio penalis deb̄

p

cōtra ſucceſſores in beneficio no. .Barto.i.ff.de accu.Innoc.c.j.de rap.c.cū dilect⁹.de ordi.cogni.no. l.fluminū.§.adijcit.ff.de dā.infec.

¶Itē ſi prelat⁹ delictū cōmiſerit nō priuat re ſua niſi ꝙ diu viuit ipſe ꝓlatus.⁊ de hoc eſt tex.notabilis. c.fi.q̄ incipit.item ſi cleric⁹.de ca. conradi.li.feu.no.l.iubem⁹ nullū. C.de ſa.ſan.ec.

¶Itē iudex ad quem eſt remiſſus malefactor nō debet iudicare per ꝓceſſum agitatū corā primo iudice ſꝫ dꝫ de nouo inquirere:vt.l.diuus.ff.de cuſto.reo.pro hoc.§.ſi ve ro crimē.in auē.de ſancti.epiſ.col. ix.etiam in titu.de iudicibus.

¶Itē ſi ſeruiēs regius delinquat etiā officiādo:iudex ordinarius po teſt eum punire.ar.eorum q̄ dicit Cy.in auē.qua in ꝓuincia.in.q.fi. C.vbi de cri.agi᷑ opor.quod domi ni tñ curie parlamenti ⁊ officiarū regū illud ſentiūt vt a pluribus di citur ꝙ cedit in graue iuſticie detrimentum.

¶Item qui ſcienter recipiunt et exponunt falſam monetam ſunt puniēdi extraordinarie nō tñ pena falſi niſi eſſent iurati ⁊ experti in hoc no.Bart.l.lex corne.de falſis.

¶Item ſi ſeruiens capiat furem et alijs precipiat:vt auxilientur:et alter renuat ſi ſit clericus ſolut⁹ non ſolutus nō tenetur ei obedire alias ſecus ⁊ pro inobedientia eſt emēdabilis ⁊ forte emēda eſt arbitraria:⁊ potiſſime ſi ꝑ iſtud ille q̄ delinqt euaſerit man⁹ ſeruientis. no.l.liber homo.i ꝑn.ff.ad.l.aquil.

Adde (Furem) quid ſi ſeruiens vel quiuis ali⁹ fuerit miſſus ad capiēdū malefactorē an poſſit eū interficere ſi ſe defendat ſic ꝑ Io.fab.l.l.ſi ſeru⁹. C.de his q̄ ad eccle.

¶Pro eius dicto do tibi tex.ſactis rotundū in.l. queadmodū.§.magiſtratus.ff.ad.l.aqui.

¶Item ſeruiētes tenentur reuelare procuratori aut grefferio appellationis inobediētias ⁊ rebelliones ſibi factas:⁊ hoc ſub pena emende ⁊ priuationis: nec ſufficeret hoc facere ſoli notario vel ſubſtituto.⁊ pro hoc facit.l.iudicaſſe. ff.de ver.ſigni.⁊ dicit Bar.in.l.lex cornelia.§.fi.C.de iniur.

13 ¶†Item in aliquibus partib⁹ ſeruatur ꝙ ſi puella illum qui cōdem natus ducit᷑ ad patibulum requirat vt cū eo matrimonialiter copulet᷑ ꝙ traditur ei:⁊ iſto modo ille euadit mortem quod eſt cōtra. l.commiſſum.C. de adulte.l.ſi ex cā.§.papinian⁹.ff.de mino.l.j.§.finali de queſti.

14 ¶†Item ſi ſeruiens regi⁹ vel cōmiſſarius a rege vel curia parlamēti deputatus abutitur vel excedit fines mādati:correctio ſpectat ad regē vel eius iudicem cui dirigit᷑ cauſe cognitio vel ad curiam predictā aliud ſi trāſeat in ſpeciē criminis vel delicti:quia ordinarius poſſet eum punire vt no.Cy. in auē.qua prouincia.C.vbi de cri mi.agi op.pro hoc.l.ꝙ promulgatis.C.de offic.prec.⁊ ibi ꝑ Ioannē fab.hoc in contrarium videtur facere.l.inofficioſe.C. de offi.recto. prouin.

15 ¶†Item qñq; princeps indulget crimē cōmiſſum ⁊ remittit penam ſimpliciter:⁊ tūc remanet īfamia. vt.l.generalis.C.de ſenten.paſ.Et idē quo ad bona ſi per ſentētiam fuerit cōfiſcata vt ſit in caſu bāni qꝛ tūc bona remanent fiſco:vt.l.j. ⁊.ij.C.de ſenten.paſ.⁊.l.finali.C.de

gene.abo. Si vo bona veniũt acceſſorie vt ſit q̃ſi delictũ mãdatur executioni ⁊ tunc remiſſa pena bona non confiſcantur:quãdo autẽ ſit indulgentia et reſtitutio vt ſit communiter tũc ille ad omnia videtur eſſe reſtitutus:vt no.l.j.alle. ⁊.l.ſi.eo.titulo. Ad ipſum enim ſolum ſpectat dare indulgentiam ⁊ remiſſionem criminis et maxime req̃rẽtis penã vltimi ſupplicij vel mutilationẽ membri vt no.Bar.l. diuus.§.ſi quis vltra.ff.de queſti.

16 ¶ Item ſcd'm (cõſuetudinẽ) raro ponitur affectus niſi ſequatur effectus ſaltem criminaliter etiã ſi puẽtum fuerit ad actum ꝓximũ ⁊ quis nõ punitur vt homicida niſi act⁹ fuerit conſummatus:ſed al's criminaliter vel ciuiliter ſecundũ caſus exigẽtiã ⁊ accidẽtia factum aggrauãtia:vt ſi fiat inſult⁹ cũ vi publica aut p̃uata ⁊ portu armorũ ⁊ ſi aſſecuramentum fuerit fractũ vel ſaluagardia p̃ncipis briſata nũcꝙ t̃n pari forma eſt puniend⁹ affectus quẽadmodũ ⁊ effectus:vt no.Cy.l.ſi q's nõ dicã rapere.C.de epi.⁊ cle.que ſimiliter non ſeruat veruntamẽ ſuper raptu ſunt etiã plura conſiderãda. P̃mo volũtas ⁊ ad ꝓpoſitũ illius qui raptũ ꝯmiſit:q: ſi hoc fecerit vt eã habeat in vxorẽ dato ꝙ filia vel mulier non conſenſerit a p̃ncipio ſi poſtea t̃n conſenſum p̃buerit ⁊ ei fuerit in matrimonium collocata.caſus de ſe nõ cẽſet eſſe criminalis.⁊ ſic forte intelleris q̃dã doc.quem recitat Cyn.l.vnica.iij.op.C.de raptu vir. In hoc t̃n ſunt inſpicienda etas filie:ſtatus parẽtũ:an ſit dña ſui iuris ⁊ ſimilia que poſſunt alleuiare vel aggrauare caſum:⁊ facti accidentia ſunt ponderanda.

Adde (cõſuetudinẽ) Specu.iſtud idẽ tenẽtem tit.de accuſa.§.j.verſi.q̃d ſit idem Fel.l.tracta.q̃ſi cog.punit.ꝑp.in.c. ſi.extra de ſpõſ.Alexã.in addi.ad Barto.in.l.q ea mente.ff.de furt. Item ſi mulier ab initio (conſenſum) p̃buerit ⁊ de eius voluntate conſtiterit de ſe nõ eſt puniendus ſaltem criminaliter niſi aliud obſiſtat etiã ꝙuis per dolum aut al's ſeducta fuerit:q: vbi interuenit cõſenſus nõ cẽſet eſſe violẽtia ⁊ de hoc tangit Dyn.in re.iur.ſciẽti ⁊ conſentienti.

Adde (Conſenſu) Hip.de marſ.ſingu.lxxxiiij.et paul.in cõſil.ſuo.xxiij.incipiente. viſo dicto ſtatuto.vbi conſuluit ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ rapiẽs mulierem per vim puniatur pena mortis:ꝙ ſi aliq's rapuerit mulierẽ ſolutam q̃ fuit alias tacta ſeu defloꝛata ab aliquo non cadit in penam ſtatuti que non p̃ſumitur ꝙ eã rapuerit per vim cũ al's cõſenſerit alteri qd' eſt ſingulariter notãdum.facit ciũt dicta p Ang.in.l.q iudicio.ff. de accu.⁊ gl.in.l.caſſi⁹.ff.de ſena. ⁊ in.g.l.in ciuilẽ.C.de furt.Romanus.conſi.clxxvij.

17 ¶ Item eſt p̃cipue ꝯſiderãdũ an mulier ſit honeſte cõuerſationis:quia ſi ſit meretrix viuens luxurioſe ⁊ non vxoꝛata caſus de ſe non eſt criminalis:ſaltem ad morem.vt glo.tenet ⁊ Cy.l.vnica.al's leg.de rap.vir.facit.l.q adulteriũ. C.de adult.⁊ ſup hoc ſunt notãda ea q̃ dicit Bar.l.ſi vxoꝛ.in p̃n.ff.de adulte.l.ſeruum.ff.de furtis/q: ſi meretrix etiã publica fuerit vxorata ⁊ vitã ducat honeſtam:ita ꝙ ꝓ muliere honeſta habeat raptus venit puniẽd⁹ criminaliter ⁊ pe-

tiſſime ſi hoc fuerit factū in domo viri cū violētia ⁊ cōtra eius ⁊ vxoris volūtatem: ſec⁹ ſi ſe pn̄tauerit in meretricio ⁊ ſatis publice ita ꝙ maritus hoc ſcit aut ſcire potuit ⁊ pariter ſecū habitare. Itē etiam debet cōſiderari etas delinquētis ⁊ opportunitas loci vel temporū: ⁊ inſuper ſimplicitas vel malicia ⁊ etiā fama ꝙ ille eſt aſſuetus talia aut alia facinora ꝯmittere ſcueri⁹ eſt procedēdū. Item an illa ſanctimonialis: q2 ⁊ principaliter offenditur deus eius ſpōſus vt no. in iuribus allega. de raptu virgi.

18 ❡ † Itē cōdemnatio facta ad carcerem perpetuum eſt pena capitalis vt dicit Bar. l. j. ff. de pu. iudi. qđ eſt notādū ꝓpter bona immobilia clericoꝝ ⁊ ꝑſonarū eccleſiaſticarum ꝗ in hoc caſu debēt cōfiſcari dn̄is tꝑalibus: ⁊ an mēbri amputatio ⁊ vtrū digitus ſit mēbrū vel mēbri debilitatio no. ibidem.

❡ Item ſi delinquens diu ꝑmāſerit in carcere ex hoc alleuiāda eſt pena corporalis vel pecuniaria. vt l. omnes. C. de penis.

❡ Item de cōfiſcatione bonorū dictū eſt. s̄. eo. titu. ſed dato ꝙ bona pr̄is fuerint cōfiſcata liberis reſeruanda eſt legitima de iure niſi in crimine leſe maieſtatis. l. diuus. §. in portionibus. ff. de bo. damna. Dy. reg. indultum. de re. iu. li. vj. ⁊ Cy. l. ſancimus. C. de nup. l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ff. de dāno infec. de cōſuetudine cōtrariū ſeruat᷑ in omni crimine.

❡ De tallijs ſeu collectis et excubijs ⁊ alijs impoſitionibus.

❡ Summarium.

1 ☞ Tallia cuilibet eſt ſecundū ſuam facultatem imponenda.

2 Princeps poteſt ex neceſſitate collectam imponēre.

3 Nobiles nō contribuūt in tallijs.

4 Clerici pro eminenti periculo coguntur ad excubias.

5 Priuilegiū exemptionis a tallijs allegans audiendus eſt.

6 Dominus poteſt quatuor modis in ſubditos talliam habere.

7 Nobilis nobilitat vxorem: ⁊ eodē priuilegio vtitur cum viro.

8 Renuētes ſoluere talliā puniunt᷑.

9 Nobilitas multipliciter ꝯſiderat᷑.

10 Nobilitas naturalis que dicatur.

11 Nobilitas politica ſeu ciuilis ꝗ ſit

12 Nobilitas qualiter probetur.

13 Nobilitas a principe data perditur per non vſum.

14 Nobiles ⁊ viri eccl̄iaſtici ſunt immunes a ſolutione talliarum.

15 Subditi tenentur ad excubias in locis vel caſtris dominorū ſuorū.

16 Forenſes ſe ad aliquam ciuitatē retrahentes tenentur ad contributionem.

17 Filius ⁊ heres ſoluit talliam quā pater ſoluebat.

18 Collecta nō fit ex bonis totalib⁹.

19 Tallie qualiter diuidantur.

20 Obſeruantia in tallijs excubijs et alijs impoſitionibus diuerſimode conſideratur.

1 TAllie † imponūtur per parochias ꝙ quelibet parochia hꝫ portionē ſuam taxatā per illos ꝗ ſunt ad hoc deputati: ⁊ demū aliꝗ de parochia ad hoc electi vel commiſſi per theſaurariū diuidūt eas ſuꝑ ſingulos de parochia ſm̄ cuiuſqꝫ facultates: ⁊ le fort portāt le foyble. i. ꝓ ſolido ⁊ libra: vbi aūt eſt cōſulat⁹ ꝯſules faciūt. ⁊ ſuꝑ his no. ꝗ dicit Bart. l. ne quid. ff. de incē. rui. naufra. l. iij. §. actor. ff. de re iudi. ꝯpleni⁹. l. eā quā

C.de mulieri.in quo lo.munc.li.x.⁊
l.fi.ff.de decre.ab ordi.fa.

Adde (Singulos) qꝛ porta-
tur leuiꝰ quod a plu-
ribus portaꝶ.gl.eſt in.l.actores.de
exacti.tri.li.x.C.nā dꝫt etiam ho-
mines exequari in collecta ſecun
dum facultates eorum vt hic dici-
tur.pro quo do tibi glo.in verbo ꝑ
equatio.l ſancimus.C.de aduoca.
diuerſor.iudicio.

2 ¶ †Item rex vel princeps ꝓ vrgē-
ti neceſſitate poteſt ſubditis talliā
imponere ſcđm diſtinctionē quaꝫ
ponit Cy.l.ad iſtructionē.C.de ſa.
ſan.eccꝉ.ꝓ cuſtodia fortificationū
bona eccꝉie alienare vt ibi not.ad
hoc forte de cōſenſu triū ſtatuū.ſ.
nobiliū viroꝝ eccleſiaſticorū ⁊ ha-
bitātiū ciuitatē ⁊ villas regni ſeu
patrie:qꝛ ita eſt fieri conſuetum.

3 ¶ †Item illi qui ſunt nobilitate
decorati ⁊ geniti ex nobili ꝓſapia
⁊ veniunt nobiliter gaudēt immu-
nitate nec tenenꝶ ſoluere tallias
nec contribuere cū popularibꝰ et
plebeis.⁊ dicuntur viuere nobili-
ter quādo abſtinēt ab his que po-
pulares facere conſueuerūt:⁊ cuꝫ
hoc ſequūtur arma ⁊ exercent ea
q̄ incūbunt ⁊ ſpectant ad ſtatum
nobilitatis alias nō.⁊ ſup hoc nó.
q̄ dicit Bar.l.filius.ff.de leg.⁊ hoc
ſaltē quādo princeps ⁊ reſpublica
expoſcūt:qꝛ ceſſante cauſa lꝫ tamē
viuāt ignobiliter vt populares nō
tamen ignominioſe licet perdant
priuilegium eo tempore:non tamē
perdunt ius nobilitatis iuxta.l.in-
genuam cum ſua gloſ.C.de inge.
ma.niſi ꝓ fortificatione ⁊ repara-
tione caſtrorū ſeu villarum in qui-
bus inhabitant aut predia vrbana
poſſident.quia pro his poſſunt ab
habitantibus collectiſari ſecundū
facultatē bonorum aut rerū ⁊c.vt
no.l.ad inſtructionem.C.de ſacro
4 ſanc.eccleſijs.†et idem eſt de viris
eccleſiaſticis qui etiaꝫ tenenꝶ ad
excubias in caſu eminentis peri-
culi.vt not.l.placet.l.iubemꝰ nul
lā.C.de ſa.ſan.eccle.⁊.c.peruenit.
de immunita.ec.⁊ antiquis.⁊ in.c.
j.eo.tit. lib.vj.⁊ ſimiliter tenenꝶ
forenſes ad reparatiōes ꝑdictas
ſolū.vt.l.nec.C. inco.lib.not.l nu-
merum.§.patrimoniorū.ff.de mu
ne.⁊ ho.l.filij.§.fi.ff. ad manicip.
non enim viuunt nobiliter qui
vendūt oleum et ſal.vt no.gl.l.ne
quis.C.de dignit.li.xij.⁊.l.j.⁊ fi.C.
neg.nemi.li.eo.li.et no.gl.l.pe.ff.
ex qui.cau.ma.

Adde ꝙ noſtris his tpibus
magna nobilium ps
quacunqꝫ ſit dignitate decorata
multiplex mercātie genꝰ exercet
ſbi gr̄a marchās de bois:de blez:
de vins:⁊c.id eſt genꝰ qđ reipubli
ce grauem affert iacturam:et iō
ſanū eſſet ⁊ vtile humano generi:
⁊ ſuper iſtis lex ſeueriſſima ponē-
retur:vtrum autem tales dicanꝶ
nobiles apud temetipſum cogita
prohibētur mercimoniū exercere
vt inter plebeios et negociatores
facilius ſit emēdi vendendiqꝫ cō-
mercium:do tibi textum in.l.nobi
liores.C.de commer.et merc.vide
Balduꝫ deponentē de multiplici
genere nobilitatis.

¶ Itē dn̄s alte iuſticie cui cōpetit
tallia in q̄tuor caſibꝰ nō pōt eam
exigere niſi a ſubditis ſuis.⁊ q̄ fo-
uēt domiciliū i terra ſua.qꝛ iſta tal
lia eſt mere pſonalis.vt.no.Bart.
l.eā.C.de mulieri.i quo lo.mune.
li.x.et ab ea ſunt exēpti nobiles ⁊
viri eccleſiaſtici.

¶ Itē ⁊ ꝑdicta tallia quatuor ca-

ſuam debet imponi iſto modo: qꝛ dominus aut officiarij ſui debent cõuocare habitãtes vel maiorẽ aut ſaniorem partẽ ipſoꝝ ꝛ eis exponere caſum pro quo vult exigere talliã predictã: qui hoies ſi pctãt diẽ ſatis breuẽ ad rñdendum audiẽdi ſunt: ꝛ ſi ad diẽ nõ cõpareãt ꝛ nihil velint preſtare nec dicere in oppoſitum cur nõ teneant dñs vel eius iudex põt imponere dictã talliam altero de duob⁹ modis ſcꝫ in ſumma totali vt cẽtũ. vel. cc. frãcos. ſecũdũ numerũ pſonarũ ꝛ earũ facultates: ꝛ caſus exigentiã vel pro quolibet foco. xxx. vel. xl. ſol. (le fort portãt le foible). ꝛ iſta eſt ſumma que conſueta eſt imponi.

5 ¶ †Itẽ ꝛ ſi in promptu vel. ad diẽ aſſignatã habitãtes ſe opponant dicẽtes ꝙ ad hoc non tenẽtur forte quia habent priuuilegiũ aut cõpoſitionẽ audiendi ſunt: ꝛ fiet pceſſus ſup hoc in forma debi. alias dñs poteſt talliã imponere vt dictũ eſt ꝛ compellere aut cõpelli facere ad ſoluẽdũ quẽlibet ſubditorũ ſuorum pro rata ſua ꝛ ſibi impoſitã ꝛ taxata p officiarios ſuos in defectum ipſoꝝ habitantium.

6 ¶ †Itẽ quatuor caſus ſunt hi ſcilicet p militia: pro filia maritãda p dñi redemptione ſi captus eſt vel fuit ab hoſtib⁹ ꝛ pro tranſfretatione vltra mare: ꝛ tres iſtoꝝ nõ ſunt reiterabiles. alius vero ſcꝫ pro filia maritanda poteſt reiterari in perſonis plurimarum filiarũ: ſed non in perſona vnius.

¶ Item tallia quatuor caſuũ interdum cõpetit dño directo. ꝛ hoc iure conſtitut: ſed hoc non obſtat quin ꝛ iſta debeantur dño iuſticiario de qua loquit Cyn. l. conſuetudi. C. q ſit lõ. conſue. quia alteri per alterum ꝛc. Eſt tamẽ aduertendũ ꝙ emphiteota tenet ſoluere talliam illam dño directo pro valore rei tantũ quam tenet ab eo dño iuſticiario pro reſiduo bonoꝝ ſuorum: et ita ſeparatorum ſeparata eſt ratio.

¶ Item tallia quatuor caſuũ cõpetit illi qui habet nudam pprietatẽ. de hoc no. l. itẽ apud. §. ſi vſufructum. ff. de iniu. ꝛ debet etiam ab eo cui ſpectat vſufru. vl' emolumentũ vt vir pro re dotali. iuxta. l. hactenus. ff. de vſufru. l. neqꝫ. ff. d ipẽ. i re. do. ꝛ. l. j. C. de ãno. ꝛ tribu. li. x. et not. l. quod in vxorem. C. de nego. geſtis. Idem in patre p bonis aduẽticijs filij: ꝛ maxime vbi filius moratur cum patre. vt. l. ſi hi q. C. de filijſfa. ꝛ quẽadmodum pat. p eis tenet lib. x. Filij tñ poſt deceſſum patris vt heredes ipſi⁹ ꝛ bona portantes tenent ſoluere talliã ꝛ ↄtribuere cũ alijs dato ꝙ ſint clerici ſoluti niſi ſint habituati vel infra ſacros cõſti. ꝛ de hoc videtur eſſe caſus. ꝛ. c. j. clericis. de immu. eccle. li. vj. vbi loquitur de eccleſijs ꝛ viris eccleſiaſticis tñ.

7 ¶ †Item vxor militis vel illius q eſt de nobili proſapia efficitur nobilis. ꝛ iſta nobilitas eſt accidentalis: ꝛ gaudent illo priuilegio nobilitatis conſtante matrimonio ꝛ pſa exiſtẽte vidua: quia vxores choruſcant radijs virorum: vt. l. j. §. j. et. l. femine. ff. de ſena.

¶ Illa aũt ẽ naturalis q a pře pcedit: ſꝫ vtrãqꝫ pdit mulier ſi fuerit maritata plebeio ꝛ ignobili et ſeqtur cõditionẽ viri vt. l. femine al' l. mulieres. C. de dignita. li. xij. ꝛ. l. cum te. c. de nuptijs.

¶ Item nobilitas inferioꝝ nõ tranſit ad ſuperiores vt. l. j. al.

¶ Item & la psonne annoblist la choſe: ſed nō econtra niſi habeat dignitatem annexam.
¶ Itē ille q̄ de hītātib⁹ q̄ ſoluit p̄tē tallie ſibi īpoſitā p̄ reſiduo non ſoluto & p̄ alios debito nō dꝫ arreſtari nec inquietari vt no. Bar. l. ſi ſe nō obtulit. in prin. ff. de re iudi.
¶ Itē cōſules nō tenent ſoluere collectas ſeu tallias nō debēt duplici onere affligi. glo. l. honor. ff. de muneri. & ho.
¶ Itē nec officiarij regis vl̄ p̄ncipis: et hoc ſeruat in plurib⁹ locis: de iure tamen tenentur vt. l. actores. C. de exac. tribu. li. x. cōſules ſi recuſent vl̄ idebite defferant euocare habitātes p̄ alia imponēda cum ſit neceſſarium poteſt iudex interponere vices ſuas: vt. l. fi. C. de muneri. li. x. & no. l. ſi ſe non obtulit. §. acto. ff. de re iudi. Idem de alijs que ſpectant ad bonum cōmune habitantiū neceſſario vel vtiliter vt ibi no.
8 ¶ †Itē illi q̄ renuūt ſoluere p̄teꝫ ſuā tallia. &c. pſit capi arreſtari & marie ille q̄ eſt collector lapſo tēpore competenti. l. iiij. §. actor. ff. d̄ re iudi. & ibi Bar. cōſules ſoli non pſit obligare cōitatē vt ibi hſ. Et d̄ primo no. Cy. l. j. C. qui bo. ce. poſ.
¶ Itē exactor ſeu collector talliarū nō tenet ſoluere d̄ ſuo illā q̄d ſi potuit ab aliq̄b⁹ exigere p̄p paup tatē aut alias: nec ip̄e tenet faire du mauuais bō: niſi ip̄ſe ſit i culpa ar. l. ij. C. arb. tu. & ēt niſi ꝯſuetudo vel conuētio aliā ip̄oztet vt. l. j. C. vt nullus ex vi. ca. p̄ alio te. l. xj. & no. l. j. C. de ol' agro deſer. l. fina. §. mix ta. ff. de mune. & ho.
¶ Item conſules & maior aut ſanior pars habitantiū poſſunt illi q̄ de nouo efficitur ciuis vel incola concedere immunitatem tallia. & alio. onerū &c. ſaltem ad modernum tempus ſed alias non niſi ex iuſta cā & ſpāle in medico & ſilib⁹ ar. l. hi qui. & ibi. no. ff. de imunita. l. j. d̄ decre. ab ord. fa. & l. quod ſet eodem titulo.
9 ¶ †Itē eſt dare nobilitatē ſpūalē naturalē & politicā: ſeu ciuilē. circa primā ille eſt & cenſet eſſe nobilis q̄ eſt accept⁹ deo. vide. j. regū. ij. c. Quicūq; honorificauerit me: ego honorificabo eū: qui autēꝫ cōtēpſerint erunt ignobiles. & Chryſo. ſuper marcum. in. iij. ca. Quid prodeſt ei quē mores ſordidant generatio clara? quid enim p̄fuit q̄ fuit fili⁹ ade. & ij. p̄s. xxix. Que vtilitas in ſanguine meo dum deſcēdo in corruptionem?
10 ¶ †Iteꝫ alia eſt naturalis cū q̄s eſt genitus ex nobili p̄oſapia: q̄ ēt conſiſtit in proſperitate illius quē p̄nceps nobilitauit: & iſta adheret pſone cōnaturaliter ſicut igenuitas & extenditur in infinitū q̄diu durat poſteritas. & p̄cipue maſculina q̄uis glo. l. j. C. de digni. li. xij. dicat q̄ nō protenditur vltra pronepotē. vñ eccleſia. in. x. ca. Beata eſt terra cui⁹ rex nobilis eſt. & glo. ibidem. Nobilis moribus et genere ſuper quo dicit Grego. De hac duplici nobilitate quando altera alteri copulat quaſi gēma carbūculi in ornamēto auro ſociatur.
11 ¶ †Itē alia eſt politica ſeu ciuilis & iſta p̄cedit a p̄ncipe expſſe vl̄ tacite: & deſcribitur ſic ſecundum d̄m Bar. Nobilitas eſt qualitas honoris illata p̄ principatū tenentē quas quis vltra plebeios honeſtis. & inter nobiles accept⁹ oſtēditur: & per ſeipꝫ quis non poteſt ſumere gradum nobilitatis: imo

tenet crimine falſi.vt.l.ij.circa fi.
ff.ad.l.iuli.ma.not.ea q̄ habentur
c.j.de re.iur.lib.vj.ſed hoc iure nō
vtimur.

12 ¶†Itē ⁊ quis de poſteritate oſtē
dit vel preſumit eē nobilis.Primo
ex fama ⁊ ſi ſui progenitores re-
putabant eē nobiles ar.l.j.§.fi.ff.
de aq̄ plu.ar.⁊ le.ſi arbiter.ff.d̄ p
ba.c.licet ex quadā.de teſti.Secū
do ex nobili ⁊ honeſta cōuerſatiōe
⁊ potiſſime ſi ipſe ⁊ alij predeceſſo
res ſui ꝯſueuerint portare veſtes
diuiſe vel alias q̄s nobiles porta
re cōſueuerūt.Tertio ſi aliqui fue
rint milites/⁊ maxime pater aut
auus paternus:quia de cōſuetu-
dine hui⁹ regni militia habet no-
bilitatē annexam ſicut de iure du
catus comitat⁹.⁊c.vt not.l.j.c.de
digni.lxxij.Quarto ſi habebat vel
alij ſupradicti habuerunt caſtruz
ſeu fortaliciū terram cum iuriſdi-
tione alta et baſſa vel feuda et ſi
teneant nobiliter in feudū locum
ſuum ⁊ maxime illum a quo deno
minatur.Quinto ſi habeāt arma
antiqua ⁊ iter nobiles depicta in
locis honeſtis et altis:et maxime
in ſepulchro.

13 ¶†Itē ⁊ iſta nobilitas data a prī-
cipe in pſona illi⁹ cui ꝯcedit amit
titur p nō vſum ⁊ potiſſime ſi ha-
beat implicitū vſum vcz cōtrariū.
ar.l.j.ff.d̄ nūdinis.facit.c.ſi de ter
ra.⁊.c.accedētibus.de priuile.ſed
reſpectu poſteritatis cui nūc cuz
naturaliter adheret pſone ſicut li
bertas ⁊ ingenuitas nō pditur p
nō vſum ſimplr niſi pcedat ꝯdi-
ctio ⁊ ſeq̄tur act⁹ cōtrari⁹ ⁊ repu
gnans dignitati vel ſtatui nobili-
tatiſq; pſcriptio ē ciuilz ⁊ nō tollit
iura ſanguinis.l.iura ſanguinis.
ff.de re iu.§.fi.iſti.de legi.ag.tu.⁊
de iure na.§.ſz naturalia.fac.l.ius
agnatiōis.cū ibi no.ff.de pac.l.in-
genuam.C.de inge.l.cū ſcimus.cū
ibi no.C.de agri.⁊ cen.li.xj.

14 ¶†Itez nobiles ⁊ viri eccleſiaſtici
ſunt imunes ⁊ exēpti a pſtatione
talliaꝝ non tñ clerici ſoluti bona
paterna aut alia imobilia poſſidē
tes.vt.c.j.de imu.ec.li.vj.qđ expſ-
ſe loq̄tur d̄ habituatis ⁊ no.Cy.l.
placet.C.de ſac.ſan.ec.q̇d ergo d̄
illis q̇ nō ſūt viri religioſi habitu
⁊ ordine de his q̇ ſunt tertij ordi-
nis no.Bar.l.ſemp.§.quibuſdā.ff.
de iure iu.ſub pțextu.C.de ſa.ſan.
eccle.c.j.de reli.do.Uiri tñ eccle
ſiaſtici nō tenent ſoluere gabellā
de fructibus patrimonij vel bene
ficij.ſec⁹ de his q̊s emerūt cā ne-
gociatiōis vt no.Spe.in ti.de cle.
cōiugatis.Cy.l.oēs.C.de epi.⁊ cle.
⁊ no.c.fi.de vita ⁊ hone.cle.

15 ¶†Itē dñs habēs caſtrū ſeu forta
liciū tpe guerre poteſt compelle-
re habitantes in ſua iuriſditione
vt faciant excubias et cōſeq̄nter
reparationes in ſuo caſtro.eſt tñ
conſiderandū ſi caſtrum eſt ſuffi-
ciens in magnitudine et fortitudi
ne p cuſtodia dictorū habitātiū ⁊
bonoꝝ ſuoꝝ ⁊ ſi in eminēti piculo
ipſi habitātes poſſint hre acceſſū ad
dictū caſtrūq;:ſi magna ē diſtātia
ita ꝙ acceſſus ſit eis q̄ſi impoſſibi
lis ipſi deberēt habere refugiū in
ppinquiori caſtro ⁊ in illo facere
excubias ⁊ ēt repatiōes tales vcz
baſſam curiā alias la baſſe court
les eſchauguetes les barbacanes
les paliz et le pont leuis.In his
tamen tenetur cōtribuere:q; hoc
redundat principaliter ad ſuam
vtilitatem et in ar.fa.l.ſi domus.
ff.de vſu ⁊ ha.

16 ¶†Itē forenſes pp̄ter guerrā re-

trahentes ſe ⁊ bona ſua in aliqua
villa foſſatis ⁊ muroꝝ ambitu cir
cūdata tenent ad refectionē mu-
roꝝ ⁊ foſſatoꝝ: ⁊ hoc ſecundum fa
cultatem bonoꝝ que ibidē repo-
nūtur licet habeant domos con-
ductas: qꝛ illud venit in vtilitatē
ſinguloꝝ: ⁊ illi ibidē morā faciētes
in caſu eminentis periculi pñt cō-
pelli facere excubias ⁊ portarū cu
ſtodiam: ⁊ maxime niſi alibi predi
cta facerēt: ſecꝰ in reparatione via-
rū vel pōtiū: qꝛ ad iſta tenentur il-
li q̇ ſunt dñi domoꝝ ꝑdictaꝝ. iux-
ta. l. ediles curules. ff. de via pu.
forēſis non tenet ſoluere talliā re-
giā: qꝛ imponit̄ ꝑſone ꝓ rebꝰ: fallit
in vſurario q̇ hꝫ i ciuitate pecuniā
feraticā: vt no. Bar. l. munerū. §.
p̄rimonioꝝ. ff. de mu. ⁊ ho. ꝑ vſum
tñ oia ꝑdia ſunt tributaria: ⁊ ideo
collecta iponit̄ ꝓ rebus abſolute
vt no. Bar. l. libertꝰ. ff. ad mūicipa.
l. reſcripto. §. fi. ff. de mune. ⁊ ho.

17 ¶ †Itē filius ⁊ heres tenet̄ ſolue
re collectas et ſubire munera pu-
blica in loco in quo pater fouebat
domiciliū: niſi alibi cōtraxerit do-
miciliū. vt no. Bar. l. aſſumptio. §.
filiꝰ. ff. ad municip. vel ſi gratia ꝑ-
petue more ipſe cum familia ⁊ bo
nis mobilibꝰ ſe transfert ī aliā pro
chiā nō aūt gratia negociationis
ſimpliciter. vt not. l. aſſumptio §.
iuris prudētibꝰ ⁊. l. domiciliū. ff. ad
muni. melius. l. lex cornelia. in pñ.
prope fi. ff. de iniur.

¶ Itē dñs poteſt cōcedere vni im
munitatē collectarū et hoc in ſui
preiudiciū ſed non vniuerſitatis:
ita ꝙ deducitur portio illiꝰ. vt no.
Spe. titu. de cenſibus. §. nūc dicē
dū. ver. q̇d ſi vniuerſitas. et ſe. fac.
l. antepe. C. de cenſibꝰ. lib. xi. l. va
cuatis. C. de decurio. lib. x. ⁊ eſt ibi
gloſa.

¶ Itē ſi q̇s recedat a parrochia
poſt talliā impoſitam vel deſtina-
tā ipſe tenetur ibi ſoluere partē
ſibi impoſitam vt. l. incola. el. ij.
ff. ad munic. eſt tñ conſuetudo vel
cōmunis obſeruantia ꝙ ibi tenet̄
ſoluere partē ſuā talliaꝝ ſi ibi mo
rā traxerit per annū et diem: non
autē ī parrochia ad quā ſe trāſtu-
lit: ⁊ plures dicūt ꝙ de hoc extāt
cōſtitutiones regie quas nō vidi.

18 ¶ †Itē cū agit̄ de ſolutione col-
lectaꝝ dos nō cenſet̄ eſſe ī bonis
viri vt eſt caſus. l. lucius. §. idē re-
ſpondit cōſtante matrimonio. ff.
ad municī. vbi dicit Bar. ꝙ mari-
tus dꝫ ſoluere collectas et cenſum
qui debentur pro rebus dotalibꝰ.
facit. l. hactenus. ff. de vſufru. pro
alijs bonis vxoris nō. quia nō per-
cepit fructus ex eis.

¶ Itē no. ꝙ ſi aditꝰ ⁊ ꝑs anterior
domꝰ eſt in vna ꝓchia: ⁊ poſte-
rior in alia ille q̇ inhabitat tenet̄
ſoluere collectas ī illa parrochia
in q̄ aditꝰ domꝰ ſitus eſt vt tenet
Bar. l. ꝙ cū claue. ī fi. ff. de dā. īfe.
facit. l. ſi cui edes. de le. iij. ſeruat
tñ cōſuetudo ꝙ in parrochia in q̄
habet focum ⁊ ignē quia ibi ma-
gis continue dicitur habitare.

19 ¶ Item tallie diuiduntur ꝑ paro-
chias ⁊ in quibuſdā parrochijs cō
ſuetum eſt ab antiquo tallias diui
dere in duas partes: ita ꝙ illi qui
morātur in certis locis ſeu villa-
gijs ſoluerūt ⁊ ſoluere ꝯſueuerūt
mediam partem talliarum: et re
ſidui habitantes in eadem parro
chia reliquam mediam: queritur
ſi propter augmentationem vniꝰ
partis: ⁊ diminutionē alterius il-
lud poſſit et debeat immutari: et
forte ꝙ ſic. quia hic non cadit pre-

ſcriptio:niſi preceſſerit contradictio cuȝ lapſu triginta annorum: et merito q: vſus predict⁹ cenſetur eſſe conſtitutus expreſſo vel tacito conſenſu habitantium. et hoc ciuiliter ſcilicet rebus remanentibus in eodem ſtatu:ideo ex cauſa iuſta ꝛ ſuperuenienti debet illud ad ſtatuȝ debitum reduci vt ſeruetur equalitas ſicut fit i gñali cum agitur de diminutione parochiarum et ſimiliter in ſpeciali vbi queritur de moderatiōe aliq̄ꝝ ſingulorꝝ habitātiū iuxta not. p Bart.l.ſ.C.de mulieri.in quo lomune.ſerui.congruenti.lib.o.x.

20 ℭIteꝫ iſta ē practica ꝛ cōis obſeruantia in tallijs ꝛ excubijs ꝙ habitātes in aliqua villa cuiuſcunq̄ ſtatus aut cōditionis exiſtāt tenētur facere excubias ſaltē tpe emītis periculi:iuxta.c.ꝑuenit.cū ibi no.de immunita.ec.ꝛ ſoluere collectas impoſitas ꝓ refectiōe ꝛ fortificatiōe murorꝝ ꝛ ꝓ cuſtodia ville ſeu fortalicij.iuxta.l.ad inſtructionem.C.de ſa.ſan.eccl.

ℭItem q̄uis alibi morātes q̄ dicunt forēſes ꝛ extranei nō teneāt ſubire talias perſonales:attamē ſi domū vel aliud edificium poſſideāt infra villā ſeu fortaliciū ipſi tenentur ad refectionem murorꝝ foſſatorū ꝛ aliorꝝ ad fortificationē. loci ſpectantiū:ꝓ iſtis faciūt.l.ad por⁹.ꝛ.l.oēs.el.ij.C.de ope.pu.cū ibi no.ꝛ hoc ꝓ virib⁹ ſingulorū.vt ter.l.oēs alle. Illi vero q̄ nō fouēt domiciliū nec domū poſſident infra fortaliciū ſi ibi tēpore imminētis periculi trahunt ſe ꝛ bona ſua ꝛ potiſſime habitātes in mādamēto ꝛ iuriſditione loci ꝑdicti:ipſi tenentur illuc facere excubias niſi ſint nobiles aut viri eccleſiaſtici ꝛ ſoluere portionem ſuā de his que ꝑtinent ad leues reparatiōes q̄ ſuperius fuerūt declarate et ſimil'r tenētur ad ꝑdictas reparationes illi qui in domibus conductis retrahunt et colligunt partem bonorum ſuorum mobilium ſecundū magis et minus.

ℭDe ſeruitutib⁹ alias de via publica et priuata.

ℭSummarium.

1 Via publica qualitercunq̄ destructa debet per proximū fiendū cui inerat haberi.

2 Carēs via ad ſuū fundū an cogat vicinum ad ſibi preſtandum.

1 PRimo eſt aduertēduȝ q: ſi vi ꝛ impetu fluminis aut alʼs via publica fuerit amiſſa vl' deſtructa illa dȝ cōſtitui in fundo q̄ eſt vel erat vie ꝓximior habita ꝯſideratiōe ad cōmodū reipublice vt fiat cū minori incōmodo vel damno illi⁹ q̄ viā preſtare tenetur:tenet' tñ reipublice ſibi reſarcire intereſſe et damna. vt.l.ſi locus.§.fina.quemadmod.ſerui.amitti.cum ſua gloſ.iuncta l.ſi cui ſimplici.cum ibi not.ff.de ſeruit.facit l ar.l.vēditor.§.ſi ꝯſtat ff.cōia ꝑdio. Si aūt illa ſit via ꝑuata aut vicinalis ꝛ ſi ꝯſtet illaȝ hactenus fuiſſe conſtitutā fiet refectio vie in loco ꝛ in eodē fundo ꝛ i ꝓpinquiori loco vt in ꝓpinquiori loco hita cōſideratione ad cōmodū vel incōmodū ꝑdij dñantis:et ꝑdij ſeruientis:poſſet tñ dñs ꝑdij ſeruientis pro ſui vtilitate:ꝛ ſine preiudicio alteri⁹ in aliam ꝑtem conſtituere locum aluei vel itineris:vt.l.ij.§.pe.ff.de reli.ꝛ ſumpti.fu.ꝛ not.glo.l.e.ſi cui ſimplici:ab leg.ſup verbo liceret.

6 ¶ † Itē ſi quis petat viā ſibi cōſtitui in fundo ꝓximiori ſi reperiat alibi habere viam nō auditur dato ꝙ ſit ibi prolixior ſeu remotior: alias autem eſt ſibi prouidēdum quia fund⁹ alias eſſet ſibi inutilis tenetur tamen ante oia ſoluere ꝛ deponere intereſſe vel eſtimationē dāni ꝛ peioramēti predij alterius: ita ꝙ ſi ſit ꝯtrouerſia de poſſeſſione itineris: hoc pēdente fiet ꝓuiſio deponēdo intereſſe in manu curie: et ita ſeruatur: ꝛ pro hoc facit. l. binas edes. l. ol ipo. in prin. ff. de ſerui. vrba. pred. l. teſtatrix. in prin. ff. ſi ſer. ven. ꝛ. l. ſeruum. §. fin. ff. de leg. j. l. damnas eſto. §. j. ff. de vſuf. leg. fiet aūt partib⁹ auditis corā iudice vel cōmiſſario ad hoc deputato ꝛ iudex aſſignabit diē ad hoc iuxta not. l. iiij. in ꝑn. ff. de dā. infec. fa. ad h. l. iiij. §. j. ff. ſi regſido. l. gñaliter. §. pe. C. de iureiuran.

¶ Item quō ꝛ quāto tpe ſeruit⁹ acquirat: vl' ꝑſcriptionē amittat. et de alijs plurib⁹ circa materiaꝫ iſtā no. l. j. ꝛ. ij. C. de ſeruitu.

¶ De alimentis.

¶ Summarium.

1 Frater diues fratrem inopē alere cogitur.

2 Vaſſallus an teneatur alere dñm in egeſtate.

3 Uxor an viro mortuo ali debeat ex bonis viri.

4 Donans omnia bona an ſit a donatario alendus.

1 Primo ſi † pater vni ex liberis dederit oia bona ſua nūqd ali⁹ pōt petere a fratre alimēta a pře mortuo debitū bonoruꝫ ſubſidiū. not. Joan. in titu. qui fil. ſint legiti. §. j. in verſic. penul. que incipit nunc pone. in additionibus ſuper Spec. Et ꝙ ſic nō. l. mutus §. j. in fi. ff. de iure deli. in aut. qui. mod. na. effi. ſui. in. §. ſi quis filios habens. et. §. fi. colla. vij. gloſ. in. l. ſi quis a liberis. in verbo. iuſte. ff. de libe. agnoſcen.

¶ Item vtrū pater vel mater vel auia vel altera coniuncta perſona poſſit repetere expenſas q̄s fecit pro alimentis filij et etiam vel alijs ſuis negocijs. ꝛ quid operet ꝓteſtatio: no. l. j. ꝛ. l. alimēta. C. de nego. geſt. ꝛ quid ſi pater alimentauit filiam vxoratam nunquid repetet a viro no. ibidem.

¶ Item ille q̇ eſt (inops) hꝫ patrē emācipatū ꝛ auū diuites vl' hꝫ patrē et filiū diuites a quo iſtoꝝ erit alēdus. not. Cy. l. j. et. l. competēs. C. de alen. li. Jo. and. in tit. qui fil. ſint legi. §. in hoc titulo. in verſic. ſunt ex officio. in. ij. columna.

Adde (Inops.) Secūdum Ange. poſt Cy. in primo caſu ꝙ pr̄ tenetur alere: q: in gradu ꝓpinquior in ſcđo caſu qñ habet patrē et filiū diuites. dic ꝙ aſcēdēte ꝛ ſic a patre q: ius naturale ꝯueniēs oibus alentib⁹ incitat aſcēdentē ad alimoniā deſcendentes: vñ votū ꝛ lex nature aſcēdentē inuitat ꝛ impellit quodammodo: hoc aūt in deſcēdentib⁹ nō eſt. Angel. in. l. j. C. de al. lib.

2 ¶ † Itē nūquid vaſſall⁹ teneatur ꝑſtare dño alimēta ſi egeat. Specul. tangit in tit. q̇ fi. ſint legi. §. in hoc titu. in ver. ſed nunquid dña. et ibi Jo. and. ad plenum.

¶ Item ꝓpter ingratitudinē pōt pater filio (denegare) alimēta: vt not. l. fi. C. de alen. li. ꝛ Spec. in ti. q̇ fil. ſint legi. in. §. in hoc titulo. in ver. quid ſi filia. ꝛ ibi Joan. and.

Adde (denegare) ꝙ in cau ſis in qb⁹ fili⁹ pōt ex heredari in hiſdē pñt ei alimenta denegari.gl.eſt not.quā credo ſin gul.in ṽbo detulerat.l.ſi qs.§.ex his.ff.de li.agno.Et nota ꝙ cauſe exheredationis ponunt in.§.cās. vt cū de appel.cog.col.viij.gl.i.c. qntauallis.eť de iureiu.ꝛ nō ſolū in cauſis in dictis iurib⁹ cōtentis pōt fili⁹ exheredari:ſed etiā in ſi milibus vel grauioribus vt vult innuere gloſ.in verbo voluerit.l. ff.C.de reuo.dona.

Adde. Iteruʒ q̄ro de qōne qd ſi qs habeat vnū panē ꝛ videat patrē inopē et filiū famelicū cui teneat dare ipm an pr̄i vel filio.vr̄ filio.q: amor aſcen dit nō aūt deſcēdit:ſed cōtrarium determinat: q: ſi patri famelico nō datur:pōt vendere filiū.Ange. in.l.ſi quis.C.de patri.qui fil.

5 ¶ Itē ſi vxor ſit alenda de bonis viri ipſo mortuo.ꝛ an eẍ domū vel marito abſente ꝛ in remotis agē te.ꝛ plura alia dubia ſup hoc tan gūt Spec.ꝛ Io.an.§.alle.inẏ.nūc dicam⁹.cū alijs ſe.ꝛ eꝫ de viro.et vide Cy.l.qđ in vxoē.C.de ne.gěſ. ꝛ vir teneť alere vxoē ꝛ ſi acceſſe rit ad nuptias ſine dote.ar.l.ſi cū dotē.§.finalr̄.ff.ſol.ma.facit.l.pe. ff.vt in poſ.l.ꝛ vtrū heres viri de beat alere vxoē īfra ipā luct⁹.no. Spe.ibi.facit.l.ꝙ̄ſis.ff.ꝺ bo.au.iu di.poſ.nō tñ eẍ domū heredis vel viri vt ibi no.ꝛ hoc niſi ſubſit iuſta cā:vt i.l.mulierē.ff.de rit.nup.Et q: ſit ibi minori ſumptu.facit i ar. l.ſi ita ſtipulat⁹ fuero.ff.de ṽ.obl. l.ſi ita relictū.§.fi.ff.de le.ij.l.ſi li bertis.§.fi.ff.de ali.ꝛ cib.le.l.ſi ita legauerit.ff.de ꝯdi.ꝛ demō.ꝛ idē i caſu ſili mortuo.ꝛ hoc ꝑdēte ter mino aſſignato de iure vel ex ꝯue tione ꝑ dote reſtituēda no.Cy.l. vnica.§.exactio.l.vj.q.de rei vxo.

4 ac.C.Itē dōatari⁹ vniuerſoꝝ bo noꝝ teneť donāti pſtare alimēta in neceſſitate ēt ſi nō fuerit ꝯuen tū:nō tñ poſſet ꝑpť denegationē reuocari donatio:ſʒ ad hoc pōt cō pelli donatari⁹ officio iudicis vel renūciare donationi:vt no.l.ij.C. de reuo.dona.glo.tāgit in.l.factū a iudice.de reg.iur.ff.

¶ De priuilegijs.

¶ Summarium.

1 ☞ Delictū ꝯmittēs ſpe p̄uilegij nō dʒ ipſo priuilegio gaudere.

2 Priuilegiū reſtōnis cōpetēs mino rib⁹ trāſit ad heredes: ſilr̄ velleia nū cōpetēs mulieribus.

3 Priuilegium quid dicatur.

1 Prio ſi qs ꝯmittat ho micidiū eo q: ſcit regē vel principē de ꝑximo ventură q̄ ꝯuenit ſaltē in p̄io aduētu remit tere ꝛ indulgere crimina ꝛ delicta iſte delinquēs nō dʒ gaudere iſto p̄uilegio.idē ſi pax inter pncipes erat in ꝑximo ꝑmulgāda:nec dʒ talis malefactor ꝯꝓhēdi ſub gn̄ali abolitione.ꝛ iſtud facit ꝯ ꝙ̄pluri mas gētes armoꝝ guerre Fr̄ācie facit ad propoſituʒ.l.ſi do.i.§.hec autem.ff.ſi quis teſta.li.eſſe iuſſ. fue.ꝛ ibi tangitur.

¶ Itē qñ p̄uilegiū trāſeat ad libe ros ꝛ vxores vidu.no.Cy.li.ij.C.de epi.ꝛ cle.ꝛ maxie de illo qđ hʒ vir q̄ nō ꝯueniť ꝑ reſtōne dotꝫ niſi in q̄tū facere pt̄ ꝺducto ne egeat.l. maritū.ff.ſo.ma.l.ēt.eo.tit.l.ſūt q̄ cū.l.ſe.ff.de re iudi.qđ de fideiuſ. no.l.ſi fideiuſſor.ff.de re iudi.

Adde (in q̄tū.) An p̄uile giū cōpetēs viro ne

cõueniat in actione dotis niſi in-
q̃tũ facere põt cõpetat filio: dicvt
dixi ſupra de exceptio.col.iiij.

2 ¶†Itẽ priuilegiũ reſtitutiõis qđ
datur minorib' ꝛ velleyanũ qđ da
tur mulieribus alienas obligatio
nes ſuſcipientibus trãſit ad here.
ꝛ quare hoc conceſſum eſt not.l.
heres.C.ad velleya.

¶Itẽ ꝑ vnicũ factũ ꝯtrium qđ eſt
reiterabile ꝛ ſucceſſiuũ nõ admit-
tit priuilegiũ et potiſſime qñ ꝯceſ-
ſum eſt plurib' vt vniuerſis: et qñ
agit de facto ſingulorũ vt no.l.vo-
lũtarie.C.de excu.tut.in.ſ.ꝛ.ij.op.
ꝛ in.vij.q.ſ.in.l.ij.de his qui ſpon-
te mu.public.ſuſcip.l.vij.le.credi.
C.de in.do.

¶Itẽ nũqđ priuilegiũ qđ hꝫ mu-
lier in dote habet in augmẽto do
tis not.l.aſſiduis.in.iiij.opp.C.qui
po.in pig.hab.

¶Itẽ opꝫ facere fidẽ đ ꝑuilegio:
nec ſufficit dicere ſe eſſe i q̃ſi poſ-
ſeſſiõe illi' priuilegij: niſi ita vſus
fuerit a tanto tp̃e ꝛc. qđ facit ꝯ il-
los de caplo petẽtes cotariũ q̃ de-
linq̃t ab epõ: ꝛ ſup hoc no.ea q̃ ha
bent.l.ſicut.ff.de fid.inſtru.c.cum
perſone.de priuile.lib.vj.

3 **Adde** (đ ꝑuilegio.)†Quid ſit ꝑuilegiũ.et dic ꝙ
eſt illđ qđ emanat ꝯ ius cõe in fa
uorẽ aliquaꝝ ꝑſonarũ ꝛ đꝛ q̃ſ. ꝑua
ta lex. Et q̃ ſit differẽtia int ꝑuile-
giũ reſcriptũ ꝛ bñficiũ vide i rub.
de reſcrip.in.vj. Et a quib' detur
ꝑuilegiũ vide gloſ.in ſumma.xxv.
q.ij. Et quibus modis amittatur.
glo.in.c.priuilegium.x.q.iij.

¶De cõſuetudine ꝛ ſtatutis.

¶Summarium.

1 ☞Cõſuetudo laudabilis eſt ob-
ſeruanda.

2 Conſuetudo qua exigitur aliquid
pro ſacramentis an ſit laudabilis
et obſeruanda.

3 Conſuetudo contra libertatẽ ec-
cleſie non valet.

4 Conſuetudo eſt ius non ſcriptum
moribus introductum.

1 Primo laici põt ꝯpelli
obſeruare pias ꝛ lau-
dabiles (ꝯſuetudines)
ita ꝙ ſi volũtarie ali-
q̃d certũ ſoluere ꝯſue
uerũt in op' eccl'ie diſpẽſandũ co-
gẽdi ſunt ſeruare talẽ ꝯſuetudinẽ
2 vt.xj.di.c.in his†ſicut cõſuetũ eſt
fieri in ſepulturis in nuptijs ꝛ in
aliq̃b' alijs ſacris.ꝛ ꝑ hoc.c.abo-
lende.de ſepul.c.ad apoſtolicã.de
ſimonia.ꝛ.c.illđ.eo em̃ ꝙ lõgo tp̃e
ex ſoluerũt ꝓſumit ꝙ volũtarie ſe
obligauerũt ad illđ in futurũ ſol-
uendum. Ita dicit Inno.c.alł.ad
apl'icam.nõ tñ ꝓpter hoc ſi recu-
ſent ſoluere eſt denegãda: nec ẽt
retardãda collatio ſacroꝝ ꝛ eccle
ſiaſtica ſepultura.ꝛ ita loquit ꝑdi.
c.abolende.ꝛ hꝫ expſſe in.c.in tm̃.
de ſimo.ꝛ maxime q: iſta cõſuetu-
do eſt gñalis.facit.c.nec numer'.
x.q.iij.et q: nemo tenet militare
proprijs ſtipẽdijs.x.q.vltima rela-
tum.xij.q.ij.caritatem.

Adde (cõſuetudines) ꝙ bo
ne ꝯſuetudines ſunt
obſeruande.do tibi tex.q̃ ſemper
tue menti inherebit tu qui vadis
ad querendos ramos vel mayos
in prima die menſis maij in.l.vni-
ca.de maio.C.xj.li.

3 ¶†Itẽ ſtatuta ꝛ ꝯſuetudines cõ-
tra libertatẽ eccleſie non valent
nec ſunt obſeruãda: vt in aut.ĝs
actiones.C.de ſa.ſan.eccle.niſi in
caſu preſcrip.vt ibi not.

¶Itẽ vtrũ ſtatutũ ciuitatis ligẽt
aduenas in ꝯtra.ꝛ in delictis.ne-

Cyn.l.j.C.de ſum.tri.Adde etiã q̊
no.ꝛ dicit do.Jo.fab.in.d.l.j.cun-
ctos pplos.de ſum.tri.ꝛ fid.ca.et
ex his multum fructũ reportabis.
Plura ſup tã glorioſo libello ſup-
ſunt dicenda que miſſa facimus: 4
ꝛ q2 nimio ſudore ſitimus:ideo bi-
bumus atq3 potem⁹ imortali deo
ſummo optimo maximo grãs agẽ
tes:q̄ eſt bñdictus in ſcla ſclorũ.
¶Jtẽ inſpicitur (cõſuetudo) loci
in q̄ res ſita eſt:vt no.Cy.l.i.ij.q.
C.de ſumma trini.ꝛ fide ca.l.vni-
ca.C.que ſit lon.cõſue.ij.ꝛ.iij.q.
Adde (conſuetudo) de ma-
teria ꝛ effectu cõſue-
tudinis per Joan.fab.in.l.conſue-
tudinis.C.que ſit long.conſu.+Et
quid ſit conſuetudo.dic q⁹ eſt ius
non ſcriptũ moribus introductũ:
vt per Azo.in ſum.eo.

¶Finis.

¶Petrus Dierũ Ceſarei iuris licentiatus cupide legum iuuentuti Salutem.

CUm animo volutarem pleroſq3 pro-
curatores rabi procuratores pſeudo praxiſq3 peritos
idiotas:imbecilles: quibus(quod dicere pudet)nulla
diſcẽdi cura eſt ſacratiſſimas leges ſacroſq3 ipſarum
pfeſſores ludibrio habere/floccifacere/paruifacere/
optimum atq3 neceſſariũ exiſtimaui pauca de ipſius
ciuilis ſapientie laudibus enarrare:vt ſciant atq3 in-
telligant ab huiuſmodi impudentia eſſe abſtinendum/et quos vene-
rari/et nõ venerari oporteat.Ciuilis equidem ſapiẽtia ſanctiſſima res
eſt:que precio nũmario eſtimari minime poteſt.Ulpian⁹ in.l.j.§.proin-
de.de var.et extraordi.cog.ff. Ciuilis ſapientia hominum conſtringit
vitam humanamq3 refrenat audaciam.l.leges ſacratiſſime.de leg.C.
Ciuilis ſapientia quemlibet alieno abſtinere ſuoq3 contentum eſſe de-
bere docet.l.ſi irreptione fini.reg.ff.Ciuilis ſapientia malos efficit bo-
nos penarum metu:bonos autem efficit meliores virtutis amore pre-
miorumq3 exoratione.l.j.de iuſti.et iur.ff.Ciuilis ſapientia licita per-
mittit illicita.vetat facienda:imperat:maleficia punit.l.legis virtu.de
leg.ff.Ciuilis ſapientia et diuinas res et humanas res recte diſponit
omnemq3 iniquitatem expellit.l.j.in princip.de vet.e.iur.enucle.C.Ciui-
lis ſapientia deum pre oculis nos docet habere.l.quod ſi ephesi.in fine
de eo quod certo loc.dare opor.ff.Ciuilis ſapientia inuentio quedam ꝛ
donum dei eſt.l.ij.de leg.ff.Ciuilis ſapientia per ora principum diuini-
tus eſt promulgata.capitulo nemo.xv.q.queſtione.iij. Ciuilis ſapientia
hiſtoriographi oratoriſve commendatione non eget:ſatis enim ipſa ſe
oſtendit.l.j.de in integrum reſtitu.ff. Erubeſcant igitur miſerrimi illi
literarum ignari qui homines ſed hominum imagines Cicero eſt au-
thor dici non merentur:paratiq3 ſint exemplo diui patris Auguſtini

xxiij.q̄one.iij.c.fina.habes propriecꝫ prudentie ne inuitantur.c.ne in nitaris.de conſti.extra.verum doctos viros(quarũ ſcientia totus mundus illuminatur.auc.habita.ne fil.pro pat.C.audiant:intelligant:conſulant:non autem contemnant.l.ad exhibendum.C.ad exhibendum:ſed ipſos obſeruent:colant:venerentur:probentcꝫ apud ſemetipſos ſe non ſcire:ſed quia eſt ſcire quod non capiunt nec capient ineternum. Quapropter clariſſimi generoſicꝫ iuuenes reiecta ſtultorum opinione:quorum(inquit ſapiens) infinitus eſt numerus has noſtras leges capeſcite. Summa itacꝫ ope ⁊ alacri ſtudio ſerenacꝫ fronte hanc aureã noſtri Mãſuerij praxim a nobis mille ſupra mille mendis terſam emuncta operoſacꝫ Tabella auctã accipite ⁊ voſmetipſos ſic eruditos oſtendite vt reſpublica quam ſpero atcꝫ opto vobis credendam cum dei timore bene beatecꝫ gubernet: eternacꝫ perfrui beatitudine valeamus eo auxiliante qui viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculorum deus. Dixi.

¶Finit notabilis domini Manſuerij practica:vltimate cura vigilanti caſtigata Summarijs cuilibet titulo numeratim prepoſitis.

¶Impreſſum fuit hoc opus Lugduni apud Benedictũ Bonnyn ſumptibus honeſti viri Jacobi Giuncte. Anno domini.Mccccccxxxvj.menſis Octobris die.xij.

¶Regeſtum huius operis.

A B C D E F G H I K L M N O P Omnes ſunt quaterniones.

Liber fugitiuꝰ.

Nepos.

Tractatus perutilis

a magiſtro Nepote de monte albano ſubtili et laboꝛioſo ingenio in lucem pꝛoditus/frequēs ⁊ quotidianus/in aulis eccleſiaſticis/et ſecularibus. Nouiter imp̄ſſus/⁊ a multis erroꝛibꝰ extirpatus. Sūmarijs in hac nouiſſima imp̄ſſione numeratim appoſitis: Repertoꝛioq; materias huius libelli in capite ſingulares continenti.

1536

BIBLIOTECA N.C.
ROMA
VITTORIO.EMANUE

Venūt Lugd. apud Jacobū Giūcti.

Incipit Repertoriū generale apprime renouatū ſententias huius tractatus a magiſtro Nepote de mōte albano ſubtiliter cōpoſiti ſpeciales cōtinēs.

De litera A.

Actor nō cōparens die aſſignata tenet reo in expēſis.de except.cōtra acto.nu.19. fo.xj.
Aduerſarius nō tenetur in loco non ſecuro vel indebito reſpondere.de excep.contra acto.nu.9. fo.xj.
Aduocare quid ſit.de excep.contra aduo.nu.1. fo.xxj.
Aduocans debet legibus (nō verbis procacibus) vti.de except.contra aduo.nu.5. fo.xxj.
Aduocans pro vno in vna cauſa non poteſt contra eundem in eadem cauſa aduocare.de except.cōtra aduo.nu.7. fo.xxj.
Actor vniuerſitatis an poſſit ad futuras lites conſtitui.de except.contra ychono.nu.2. fo.xxj.
Actio perſonalis quāto tempore duret.de exceptionibus cōtra acto.nu.8. fo.xj.
Agens actione perſonali qualiter cōcipiet libellum.de except.contra libellum.nu.7. fo.xxviij.
Agens pro re immobili debent rem demonſtrare.de excep.ꝯtra acto.nume.18. fo.xj.
Agens nomine eccleſie qualiter debeat ſuum libellum concipere.de exceptionibus cōtra libellum.numero.5. fo.xxviij.
Allegationes falſe vitiant ſententiā.de exceptionibus contra ſenten.nume.22. fo.xl.
Appellans ſuper re momētanea nō auditur.de excep.contra appella.nume.27. fo.xlvj.
Appellans ſuper facto proprio non auditur.de except.cōtra appella.nume.28. fo.xlvj.
Appellatio a mero executore octo caſibus procedit.de except.cōtra appel.nu.19. fo.xlvj.
Appellatio denegatur ſuper crimine publico et manifeſto.de exceptionibus cōtra appellantiones.numero.20. fo.xlvj.
Appellatio interiecta reſcripto non inſerta ipſum vitiat.de except.cōtra reſcript.nu.21. fo.j.
Appellatio pro re minima non auditur.de exceptionibus ꝯtra appel.nume.22. fo.xlvj.
Appellatio quibus caſibus veniat repellenda.de excep.contra appel.nu.24. fo.xlvj.
Appellatio generalis nulla eſt.de exceptionibus contra appella.numero.25. fo.xlvj.
Appellatio friuola vel inanis nō eſt admittenda.de excep.contra appel.nu.1. fo.xlvj.
Appellatio illius cuius non intereſt non auditur.de excep.contra appel.nu.2. fo.xlvj.
Appellatio a tortura contra leges danda eſt valida.de except.contra appel.nu.3. fo.xlvj.
Appellatio a grauamine quando et quibus caſibus ſit admittēda.de exceptionibus contra appellat.nume.8. fo.xlvj.
Appellatio debet eſſe ſcripta.de exceptionibus contra appellat.numero.9. fo.xlvj.
Appellatio quoties iterari poſſit.de exceptionibus contra appellat.

numero.14. fo.xlvj.

Appellatio quibus caſibus non admittatur.de excep.contra appel. nume.15. fo.xlvj.

Appellatio ab executore ſententie an ſit valida.de excep.contra appel. nume.16. fo.xlvj.

Appellatio infra qd tempus ſit proſequenda.de excep.contra appel. numero.11. fo.xlvj.

Appellatio gradatim eſt facienda.de exceptionibus contra appellatio. numero.12. fo.xlvj.

Appellatione perſone infamis quid includatur et que perſone comprehendatur.de excep.contra teſtes.nu.6. fo.xxx.

Arbiter in re ppria nemo eſſe poteſt de exceptionibus contra arbi.numero.2. fo.ix.

De litera B.

Bona filij a patre alienata an poſſint pſcribi.de exceptionib9 contra pſcrip. nume.8. folio.l.

Bona pupilli vel adoleſcentis an poſſint preſcribi.de exceptionibus contra preſcrip.numero.10. folio.l.

Bulla priuilegialis que preſupponat ad eius validitatē.de excep.contra quālibet ſcrip.nu.5. fo.iiij.

De litera C.

Caſus quibus teſtis probatio nihil operatur.de exceptionibus.cōtra teſtes. nu.27. fo.xxx.

Cauſa quādo dicatur neceſſaria vel probabilis.de exceptionibus contra ſenten. diff. nume.4. fo.xlj.

Cauſa criminalis an ſit delegabilis. de exceptionib9 cōtra iudices.numero.21. fo.vj.

Cautio de iudicato ſoluendo ſolenniter fiendum eſt et cum ſtipulatione.de exceptionibus contra procu.&c.nu.14. fo.xvj.

Codicillus debet quinq3 teſtibus firmari.de exceptioni.contra teſta. nume.13. fo.xxxviij.

Codicillus debet inſinuari quemadmodum et teſtamentum.de exceptionibus contra teſtamentum. numero.15. fo.xxxviij.

Clauſula non obſtante lege in priuilegio inſerta quid operetur de exceptionibus contra quālibet ſcripturam.nu.9. fo.v.

Clericus an teneatur coram laico iudice conuenire de excep.contra acto.nu.10. fo.xj.

Clericus an poſſit ſuo foro renunciare.de exceptionibus contra acto. numero.11. fo.xj.

Clerici (preſbyteri) vel in minoribus ordinibus cōſtituti an poſſint aduocare.de exceptionibus contra aduoca.nu.4. fo.xxj.

Coniuncta perſona an poſſit eſſe procurator pro ſibi coniunctis.de exceptionibus . contra procura.&c. nu.v. fo.xvj.

Compromiſſarij non debent mandati formam excedere.de exceptionibus cōtra electiones prela.numero.3. fo.xiiij.

Compromiſſum in mulierem non valet.de exceptionibus contra arbi. numero.3. fo.ix.

Compromiſſum non debet claudicare.de exceptionibus contra arbi. numero.v. fo.ix.

Compromiſſum an poſſit fieri die fe-

riata vel altera parte abſente. de exceptionibus cõtra arbitros.numero.6 fo.ix.

Compꝛomiſſuz pluribus ſoluitur modis.de exceptionibus cõtra arbi. numero.7. fo.ix.

Compꝛomiſſum in quo differat ab arbitrio.de exceptionibus cõtra arbi.numero.8. fo.9.

Compꝛomiſſum qualiter ſit conficiẽdum.de excẽptionibus cõtra arbi.nu.9. fo.ix.

Conceſſio iuridica non poteſt dici pꝛiuilegium . de exceptionibus contra quamlibet ſcripturam.numero.8. fo.v.

Condemnatus de crimine notoꝛio an põſſit appellare.de exceptionibus contra appellationes.numero.10. fo.xlvj.

Contumax an poſſit apellare.de exceptionibus contra apellationes. nu.6. fo.xlvj.

Cõtumax qualiter dicatur veruз vel fictus de exceptionibus contra appel.nu.7. fo.xlvj.

Contumax fictus appellans an audiatur. de exceptionibus contra ſententias diffinitiuas. nume.v. folio.xlj.

Curatoꝛ datus vitioſo habet vitium pꝛobare ſi cõtra eum excipiatur. de exceptionibus contra curatorem pꝛodigi.ꝛc.nu.2. fo.xxvj.

Curatoꝛ teſtamentarius venit a iudice confirmandus.de exceptionibus contra curatoꝛem pꝛodigi ꝛc. nume.3. fo.xxvj.

Curatoꝛ datur bonis certis caſibus. de exceptionibus contra curatorem ꝛc.nu.4. fo.xxvj.

Curatoꝛ vẽtri datus qualiter veniat conſiderandus.de exceptionibus contra curatoꝛem ꝛc. numero.v. folio.xxvj.

Curatoꝛ bonis vel ventri datus dicitur officium debile habere.de exceptionibus.contra cura.pꝛodigi ꝛc.nume.6. fo.xxvj.

De litera D.

Debitoꝛ pꝛincipis nõ appellat.de exceptionibus contra appellationes.nu. 30. fo.xlvj.

Delegatio facta ſub nomine pꝛopꝛio an trãſeat ad heredes.de exceptionibus cõtra iudices.nu.14. fo.vj.

Delegatio ad cauſam que delegāti non ſpectat nulla eſt.de exceptionibus contra iudices nume.22. folio.vj.

Delegati iuriſditio an ſuſpitione pꝛobata finiatur.de excep.contra iudices nu.12. fo.vj.

Delegato quibus cauſis competat citatio perſonalis. de exceptionibus.contra iudices.nu.24. fo.vj.

Depoſitum de auditu an ſit validũ. de exceptionibus contra teſtes. nu.33. fo.xxx.

Dictio non valet in materia reſcripti quid impoꝛtet.de exceptionibus contra reſcrip.nu.2. fo.j.

Dictum teſtis ignoti an ſit validum. de exceptionibus cẽtra teſtes.numero.29. fo.xxx.

Dies late ſententie computatur in termino dierum ad appellanduз ſtatutoꝛum.de exceptionibus contra appel.nu.13. fo.xlvj.

Diuiti an poti⁹ credatur q̃ pauperi. de exceptionibus contra teſtes. nu.37. fo.xxx.

Dos non pꝛeſcribitur ſtante matrimonio. de excep . contra pꝛeſcri. nu.13. fo.l.

Donatio cauſa mortis quot teſtes requirat. de exceptionibus contra teſtes.nu.20. fo.xxx.

¶De litera E.

Eccleſia ↄtra priuatū an ⁊ quo tpe preſcribat.de excep.cōtra preſcrip.numero.2. fo.fo.l.
Electio quibus caſibus caſſari poſſit.de except.contra elec.prelato.nu.1. fo.xiiij.
Electio prelati predeceſſore mortuo nondū inhumato an ſit valida.de except.contra electores prela.numero.2. fo.xiiij.
Electio clādeſtina nulla.de excep.cō tra elec.nu.4. fo.xiiij.
Electio ſemel caſſata nō pōt poſtea renouari.de except.contra elect. nume.8. fo.xiiij.
Electio male vel indebite et imperfecte ad ordines promoti non valet.de exceptionibus cōtra elect. nu.9. fo.xiiij.
Electus non adminiſtrat ante confirmationem.de excep.contra elec. nume.6. fo.xiiij.
Electus ad aliquod negociū an poſſit vices ſuas alteri committere. de exceptionibus contra iudices. nume.25. fo.vj.
Eligentes ſcienter indignum veniūt puniendi.de exceptionibus contra elect.nu 11. fo.xiiij.
Error ⁊ metus vitiāt ſententiam.de exceptionibus contra ſenten.numero.18. fo.xlj.
Exceptio excōmunicationis an competat contra actorem in iudicio. de excep.cōtra acto.nu.1. fo.xj.
Excommunicatus non poteſt eſſe iudex.de exceptionibus contra iudices.numero.1. fo.vj
Excōmunicato nulla poteſt actio cōpetere.de except.contra acto.numero.2. fo.xj.

¶De litera F.

Familiares qui dicātur.de except.cōtra teſtes.nu.2. fo.xxx.
Falſarius monete nō appellat.de except. ↄtra appellationes. numero.16. fo.xlvj.
Falſitatis ſpecies multe.de except. cōtra reſcrip.nu.11. fo.j.
Filius non agit cōtra parentes vel eos ſub quorū eſt poteſtate.de excep.cōtra acto.nu.15. fo.xj.
Filius quo caſu cōtra patrem audiatur.de excep.ↄ acto.nu.16. fo.xj.
Filiuſfamilias an ſine patris licētia ſtet in iudicio.de exceptio.contra acto.nu.7. fo.xj.
Filiuſfamilias an poſſit eſſe procurator.de exceptionibus contra procur.⁊c.nume.24. fo.xvj.
Filiuſfamilias nō poteſt procuratorē conſtituere niſi in caſibus quibus agere poteſt.de except.contra procura.⁊c.nu.25. fo.xvj.
Frater an poſſit teſtificare pro fratre vel contra.de exceptionibus contra teſtes.nu.12. fo.xxx.

¶De litera H.

Heres debet in teſtamento nuncupatiuo nominari ⁊ expreſſe iſtitui.de excep.cōtra teſta.numero.11. fo.xxxviij.
Heredis inſtitutio dicitur vim dare teſtamento.de exceptioni.contra

teſta.nu.6. fo.xxviij.

Hereditas an poſſit per procuratoꝛez adiri.de excep.contra procura.⁊c. nu.27. fo.xvj.

☙De litera J.

Ichonomꝰ quis ⁊ a quo ⁊ quibꝰ de cauſis conſtituatur.de excep.contra ychono.nu.1. fo.xxj.

Illegitimus non poteſt in prelaturam eligi.de excep. cõtra.elec.nu.5. fo.xiiij.

Imperitꝰ literarũ an poſſit aduocare. de excep.cõtra aduo.nu.10.fo.xxj.

Infames dicũtur omnes qui notabili culpa notãtur.de excep.cõtra teſtes.nu.9. fo.xxx.

Infames tribus caſibus admittũtur in teſtimonium.de except.contra teſtes.nu.7. fo.xxx.

Infamis an ⁊ quibꝰ caſibꝰ aduocare poſſit.de excep.ↄ aduo.nu.6.f.xxj.

Infamis an poſſit eſſe procuratoꝛ.de excep.cõtra ꝓcu.⁊c.nu.26.fo.xvj.

Infamis non poteſt eſſe iudex.de excep.cõtra iudices.nu.7. fo.vj.

Infamis an poſſit accuſare.de excep. cõtra acto.nu.14. fo.xj.

Infidelis nõ poteſt cõtra chriſtianos. aduocare.de excep.contra aduo. nu.3. fo.xxj.

Ingenuo potius creditur ꝙ liberto. de excep.ↄtra teſtes.nu.35.fo.xxx.

Inuẽtariũ hereditatis qualiter ⁊ ſub qua forma veniat cõficiẽdũ.de excep.cõtra cura.⁊c.nu.8. fo.xxvj.

Inuẽtarij validitas requirit tres teſtes.de exceptio.contra teſtes numero.21. fo.xxx.

Inuentarij genus triplex eſt.de exceptionibus contra tutoꝛ.numero.3. fo.xxiiij.

Iudex poteſt aduocatum cogere ad patrocinium preſtãdum.de excep. contra aduoca.nu.9. fo.xxj.

Iudex oꝛdinarius an recuſari poſſit. de excepti.contra iudices.numero.2. fo.vj.

Iudex affinis impetrantis an poſſit a parte recuſari.de excep.contra iudices.nu.3. fo.vj.

Iudex ſociꝰ partis recuſari poteſt.de excep.cõtra iudices.nu.4. fo.vj.

Iudex multis de cauſis recuſatur.de excep.contra iudices per totum. nu.5. fo.vj.

Iudex an poſſit iudicare in cauſa in qua fuit aduocatus.de excep.contra iudices.nu.9. fo.vj.

Iudex laicus non debet de cauſa eccleſiaſtica cognoſcere.de except. contra iudices.nu.10. fo.vj.

Iudex in vna cauſa recuſatus an poſſit iterum recuſari in alia.de exceptionibus cõtra iudices.numero.18. fo.vj.

Iudex ſemel calũnioſus ſemper preſumitur calumnioſus.de excepti. contra iudices.nu.19. fo.vj.

Iudex recuſatur in cauſa que eum tãgit.de excepti.contra iudices.numero.20. fo.vj.

Iudex ad certam cauſam datus non poteſt ſententiam ad aliam cauſam ferre.de excep.contra ſen.diſ. nume.16. fo.xlj.

Iudex appellationi legitime non deferens venit puniẽdus.de excep. contra appel.nu.29. fo.xlvj.

Iudicibus pluribus electis an vnus ſine altero poſſit ſentẽtiam ferre. de exceptio.contra ſenten.diſ.numero.10. fo.xlj.

Iuramentum calumnie exactum et non preſtitum viciat ſententiam. de exceptio.contra ſenten.numero.20. fo.xlj.

Iuriſditio limitata tempus ſtatutum non excedit.de exceptionibus.cōtra iudices.nu.13. fo.vj.
Ius canonicum admittit quancunq; appellationem a quocunq; grauamine.de excep.contra appella.nu.4. fo.xlvj.

¶De litera L.

Laicus non pōt clericum accuſare.de exceptionib9 cōtra actorē.numero.21. fo. xj.
Libellus quid ſit.de exceptionibus cōtra libel.numero.1. fo.xxviij.
Libellus debet continere nomen iudicis actoris et rei.de exceptionibus contra libel.nu.2. fo.xxviij.
Laicus an in cauſa criminali ſit idoneus teſtis contra clericum.de exceptionibus cōtra teſtes.numero.32. fo.xxx.
Libellus in actione reali quid debeat continere.de except.contra libel.nu.4. fo.xxviij.
Libellus an poſſit ex partium conſenſu remitti.de except.contra libel.nu.6. fo.xxviij.
Libello obſcuro nō eſt reſpondendū.de excep.ꝯtra libel.nu.3. fo.xxviij.
Libertus poteſt actione iniuriarum agere contra patronū.de except.contra acto.nu.17. fo.xj.
Locus indebitus an electionem vitiet.de excep.contra elect.numero.10. fo.xiiij.
Longum tempus in materia preſcriptionis qualiter accipiatur.de exceptionibus cōtra preſcrip.numero.23. fo.l.

¶De litera M.

Magiſtratus nō poteſt eſſe procurator.de excep.cōtra procu.&c.nu.21. fo.xvj.
Mandatum finitur morte mandantis.de except.contra procura.&c.numero.23. fo.xvj.
Mandatū an morte mandantis expiret.de excep.contra iudices.numero.15. fo.vj.
Maritus non poteſt eſſe tutor vel curator ſue vxoris.de except.contra tuto.nu.4. fo.xxiiij.
Maritus habens procuratorium ab vxore non debet mādati fines excedere.de excep.contra procu.&c.nume.16. fo.xvj.
Maſculo potius credendum eſt ꝙ femine.de exceptionibus cōtra teſtes.nu.36. fo.xxx.
Male ad ſecunda vota tranſiēs amittit tutelam.de exceptionibus contra tuto.nu.15. fo.xxiiij.
Mater poteſt eſſe tutrix ſuorum filiorum.de exceptionibus contra tuto.nu.6. fo.xxiiij.
Merus executor ſententie quis dicatur.de exceptioni.contra appella.nume.17. fo.xlvj.
Minor.xxv.an.an poſſit eſſe iudex delegatus vel ordinarius.de excep.contra iudi.nu.8. fo.vj.
Minor.xxv.an.non poteſt per ſe ſtare in iudicio.de exceptionibus contra acto.nu.12. fo.xj.
Minor.xxv.an.nō poteſt eſſe tutor.de exceptionibus contra tuto.numero.10. fo.xxiiij.
Mixtus executor ſententie quis dicatur.de except.contra appel.numero.18. fo.xlvj.
Monachus non poteſt actualiter vel iudicialiter procedere ſine licentia ſui ſuperioris.de excep.contra

acto.nu.5. fo.xj.
Monachus an poſſit abbatē conuenire.de exceptionibus cōtra acto. nume.6. fo.xj.
Monachus non profeſſus non poteſt in prelatum eligi.de excep.contra elec.nu.7. fo.xiiij.
Monachus et ſub obedientia conſtitutus an poſſit teſtimonium ferre. de exceptionibus cōtra teſtes.numero.14. fo.xxx.
Mulier an poſſit eſſe tutrix.de exceptionibus contra tutorem.numero.5. fo.xxiij.
Mulier an poſſit eſſe procuratrix.de excep.contra procu.nu.6. fo.xvj.
Mulier quare ſit deterioris conditionis ꝙ maſcul9.de excep.cōtra procura.nu.7. fo.xvj.
Mulier an poſſit nomine alieno compromittere.de excep.contra arbi. nu.4. fo.ix.
Mulier non poteſt viuente patre agere ad dotem ꝓfectitiam.de excep. contra acto.nu.4. fo.xj.
Mulier agēs nomine alieno non auditur.de excepti.contra acto.numero.20. fo.xj.
Mulier an in cauſa criminali ſit teſtis idonea.de excep.cōtra teſtes. numero.15. fo.xxx.
Mutatio reſcripti aut innouatio an ſcripturam reddat ſuſpectam.de excep.ↄ quālibet ſcri.nu.1. fo.iiij.
Mutus:ſurdus:furioſus:mulier:et ſimiles:imperfecte perſone non poſſunt eſſe iudices.de excep.contra iudi.nu.17. fo.vj.

¶De litera N.

Otorium quot modis dicatur.de exceptionibus contra appellationes nu.21. fo.xlvj.

¶De litera O.

Obijcienda cōtra'curatorē adulto datū.de exceptionibus contra curatorē datū adulto.numero.1. folio xxvj.

¶De litera P.

Pactus de quota litis cum clientulo non poteſt ꝑ ipſo aduocare. de except.contra adno.nume.8. fo.xxj.
Pater non poteſt teſtificari pro filio nec econuerſo.de exceptio.contra teſtes.nu.11. fo.xxx.
Perſone domeſtice que dicantur.de excep.cōtra teſtes.nu.3. fo.xxx.
Pluribus iudicibus electis vnus ſine altero citari non poteſt.de excep.contra iudices.nu.16. fo.vj.
Pluribus iudicibus ordinatus an vno ſuſpecto ceteri reprobētur.de excep.contra iudices.nu.11. fo.vj.
Prefectus pretorio quis dicatur.de excep.contra appel.nu.5. fo.xlvj.
Prelatus an poſſit ante lit.conteſta. procuratorem conſtituere.de excep.contra procu.nu.19. fo.xvj.
Preſcriptio non procedit ſine titulo iuſto ⁊ bona fide.de excep.contra preſcrip.nu.3. fo.l.
Preſcriptio nō currit contra procuratorē.de excep.ↄ pſcrip.nu.4. fo.l.
Preſcriptio interrupta habetur pro non incepta.de excep.contra preſcrip.nu.5. fo.l.
Preſcriptio multis caſibus non procedit.de except.contra preſcrip.numero.7. fo.l.
Preſcriptio an currat cōtra filiumfamilias.de except.contra preſcrip.

nu.11. fo.l.
Preſcriptio an locum habeat in rebus alieno nomine detētis. de except. contra preſcrip. nu. 12. fo.l.
Preſcriptio non procedit cōtra eccleſiam. de except. contra preſcrip. et vſuca. nu. 1. fo.l.
Preſcriptio an currat contra ius publicum. de excep. contra preſcrip. nu. 9. fo.l.
Preſcriptio .x. dierum que dicatur. de excep. cōtra preſcrip. nu. 15. fo.l.
Preſcriptio trium menſium quo caſu procedat. de exceptionibus cōtra pſcrip. nu. 16. fo.l.
Preſcriptio ſex menſium que ſit. de exceptionibus contra preſcri. numero. 17. fo.l.
Preſcriptio biennij contra quem opponatur. de excep. contra preſcri. nu. 18. fo.l.
Preſcriptio triennij cui competere poſſit. de excep. contra preſcri. numero. 9. fo.l.
Preſcriptio quadriennij cui competat. de excep. contra preſcrip. numero 10. fo.l.
Preſcriptio .v. x. vel. xx. an. que dicat. de exceptionibus contra preſcrip. nu. 21. fo.l.
Preſcriptio .xxx. xl. ⁊ centum annorum qualiter ⁊ quando poſſunt allegari. de exceptionibus contra pſcri. nu. 22. fo.l.
Preſcriptionis iterruptio multis modis fieri dicitur. de excep. cōtra pſcrip. nu. 6. fo.l.
Preſcriptionum introductio diuerſimode conſideratur. de excep. contra preſcrip. nu. 24. fo.l.
Preſcriptionum ſpecies ſunt multe. de excep. contra preſcrip. numero. 14. fo.l.
Princeps an poſſit inhibere appellationem. de excepti. contra appel. nu. 23. fo.xlvj.
Procurator fines mandati tranſgrediens non auditur. de except. contra procu. ⁊c. nu. 20. fo.xvj.
Procurator ab excōmunicato conſtitutus venit repellēdus. de excep. contra procura. ⁊c. nu. 4. fo.xvj.
Procurator an in cauſa criminali conſtitui poſſit. de excep. cōtra procura. ⁊c. nu. 6. fo.xvj.
Procurator an poſſit a pcuratore cōſtitui ⁊ quando. de except. contra procur. ⁊c. nu. 10. fo.xvj.
Procurator quis dicatur. de excep. cōtra procu. ⁊c. nu. 28. fo.xvj.
Procurator actoris nolens cauere de rato repelli poteſt. de except. contra procura. nu. 12. fo.xvj.
Procurator habet docere de mandato procuratorio. de excep. contra procura. ⁊c. nu. 13. fo.xvj.
Procurator quis dicatur. de excep. cō tra procura. ⁊c. nu. 1. fo.xvj.
Procurator in cauſa populari non poteſt interuenire. de excep. contra procura. ⁊c. nu. 18. fo.xvj.
Procurator yconomus: ſyndicus ⁊ actor in quo differant. de excep. contra procu. ⁊c. nu. 3. fo.xvj.
Procuratorium ante iuramētum calumnie conſtitutum an ſit validū. de exceptionibus contra procur. ⁊c. nu. 17. fo.xvj.
Procuratorium a minore ſine tutoris autoritate factum an ſit validum. de excepti. contra procura. numero. 8. fo.xvj.
Procuratorium an probetur per literas conſtituentis ſigillatas ipſius conſtituentis ſigillo. de excep. contra procura. ⁊c. nu. 15. fo.xvj.
Priuilegium confirmatum confirmatur ſecundum confirmantis conditionem. de except. contra quālibet ſcrip. nu. 7. fo.x

Priuilegium ſpeciale derogat generali.de excep.ↄtra quālibet ſcrip. nu.11. fo.v.
Priuilegium tacita veritate obtentum nullū eſt.de excep.ↄtra quālibet ſcrip.nu.12. fo.v.
Priuilegio contrauenīēs an ipſo gaudere debeat.de excep.cōtra quālibet ſcripturam.nu.10. fo.v.
Publice functiones preſcribi non poſſunt.de excep.contra preſcrip. numero.25. fo.l.
Pupillus poteſt quibuſdā caſibus ſine tutoris autoritate agere de excep.cōtra acto.nu.13. fo.xj.

De litera R.

Reſcriptuȝ ſuggeſta falſitate ⁊ tacita veritate impetratum nullum eſt.de exce. contra reſcrip. numero.1. fo.j.
Reſcriptum integre eſt legendum/ ſecus habetur ſuſpectum. de excep.cōtra quamlibet ſcrip. numero.3. fo.iiii.
Reſcriptuȝ ſup re per ſniam deciſa. an ſit validū.de excep.contra reſcrip.nu.12. fo.j.
Reſcriptum generale ſuper pluribus et diuerſis cauſis an ſit validum. de exceptio.contra reſcrip.numero.13. fo.j.
Reſcriptū generale non includit ſpecialia.de excep.contra reſcrip.numero.22. fo.j.
Reſcriptum contra priuilegium impetratum an ſit validū.de excep. contra reſcrip.nu.14. fo.j.
Reſcriptum a monacho ſuper confirmatione prioratus impetratum nulluȝ eſt.de excep.cōtra reſcrip. nu.15 fo.j.
Reſcriptum ab excommunicato impetratum non valet.de excep.cōtra reſcrip.nu.16. fo.j.
Reſcriptum quamlibet annuale eſt. de exceptionibus contra reſcrip. nu.17. fo.j.
Reſcriptum debet dioceſim impetrātis continere.de excep. contra reſcrip.nu.18. fo.j.
Reſcriptum impetratum ſuper aliquo beneficio debet illius valorē cōtinere.de excep.contra reſcrip. nu.19. fo.j.
Reſcriptum pro vno impetratum nō eſt in plurali numero dandū. de excep.cōtra reſcrip. nu.20. fo.j.
Reſcriptum contra ius impetratum non valet. de excep.ↄtra reſcrip. nu.3. fo.j.
Reſcriptum contra ius humanum poſitiuum vel fiſcale non tenet. de exceptionibus.contra reſcrip. numero.4. fo.j.
Reſcriptum papale a laico ſuper re ſeculari impetratū an ſit validū. de exceptionibus contra reſcrip. nu.5. fo.j.
Reſcriptum per ſeruuȝ vel monachū vel quēlibet regularem impetratum an ſit validum.de excep.contra reſcrip.nu.6. fo.j.
Reſcriptum ſcdo impetratū an poſſit primo īpetranti p̄iudicare. de excep.cōtra reſcrip.nu.7. fo.j.
Reſcriptum ad alterius leſionem tēdēs non procedit.de excep. cōtra reſcrip.nu.8. fo.j.
Reſcriptum an diuerſitate ſcripture vel falſa latinitate vitietur.de excep.contra reſcrip.nu.9. fo.j.
Reſcriptū an ſuplincari loco raſure inſerta vitietur.de excep. contra reſcrip.nu.10. fo.j.
Reſcripta diuerſa cām non diuidūt. de excep.cōtra reſcrip.nu.23.fo.j.

Reſcripta debent expꝛeſſam conditionez continere. de exceptio. contra reſcrip. nu. 24. fo. j.

Reſcriptum validum duos pꝛeſupponit teſtes. de excep. contra quālibet ſcrip. nu. 2. fo. iiij.

Reus an poſſit actoꝛem coꝛam alio iudice reconuenire. de except. cōtra reum. nu. 3. fo. xj.

De litera S.

SCriptura ſecunda etiam mentionem faciēs de pꝛima nō tamen apparēte ꝑ nulla habet. de excep. contra quamlibet ſcrip. nu. 6. fo. v.

Sententia per gratiam lata dicitur per appellationem retractata. de exceptionibus contra ſenten. numero. 21. fo. xlj.

Sentētia non eſt de nocte ferenda. de exceptione contra ſentē. numero. 19. fo. xlj.

Sententia an et quo caſu dicatur per appellationem retractata. de exceptionibus contra ſenten. nu. 17. fo. xlj.

Sententia contra abſentez reipublice lata an ſit valida. de excep. contra ſenten. nu. 23. fo. xliij.

Sententia contra abſentem in cauſa criminali lata an valeat. de exce. contra ſenten. nu. 24. fo. xliij.

Sententia debet continere abſolutionem vel condemnationem. de exceptionibus contra ſentē. diffi. nu. 6. fo. xlj.

Sententia debet ī ſcriptis redigi. de exceptionibus contra ſentē. diffi. nu. 7. fo. xlj.

Sententia a non ſuo iudice vel per interpoſitam perſonaz lata an ſit valida. de exceptionibus. contra ſententias diffinitiuas. numero. 8. fo. xlj.

Sentētia multis de cauſis poteſt dici nulla. de exceptionibus contra ſenten. diffi. nu. 9. fo. xlj.

Sententia extra terminum ſtatutum lata eſt nulla. de exceptionibus cōtra ſententias diffinitiuas. nu. 11. fo. xlj.

Sententia non fertur in moꝛtuuz. de exceptionibus contra ſententias diffi. nu. 12. fo. xlj.

Sentētia nō debet cōtinere ꝑceptuz impoſſibile. de exceptionibus contra ſententias diffinitiuas. numero. 13. fo. xlj.

Sententia ab excommunicato lata an ſit valida. de excep. contra ſenten. diffi. nu. 14. fo. xlj.

Sententia nō fertur ante lit. cōteſt. de exceptio. contra ſentē. diffi. numero. 15. fo. xlj.

Sentētia quibus modis dicatur nulla vel annullanda de exceptionibus cōtra ſententias diffinitiuas. nu. 1. fo. xlj.

Sententia die feriata vel tempoꝛe indebito lata an ſit valida et exequenda. de exceptionibus contra ſententias diffini. nu. 2. fo. xlj.

Sententia contra abſentem non cōtumacem lata an ſit valida. de exceptionibus contra ſententias diffi. nu. 3. fo. xlj.

Seruus factus liber an poſſit teſtimonium ferre de his que vidit dum erat in ſeruitute. de exceptionibus contra teſtes nu. 13. fo. 30.

Seruus minoꝛ xx. annoꝛum / pupillus / furioſus / mutus / ſurdus / et ſimiles perſone non poſſunt eſſe arbitri. de exceptionibus contra arbi. nu. 1. fo. ix.

Seruus non poteſt eſſe procurator

de exceptionibus contra procura. numero.22. fo.xvj.
Syndicus quis dicatur.de exceptionibus contra procuratores ꝛc.numero.1. fo.xvj.
Syndicus actor vel yconomus excommunicati non poſſunt eſſe procuratores.de exceptionibus cōtra ycono.nu.5. fo.xxi.
Socius criminis an contra ſocium admittatur in litem.de excep.cōtra teſtes.nu.17. fo.xxx.
Surdus/mut⁹/cecus/furioſus/ſeruus.minor.xvij.an.ꝛ ſimiles perſone aduocare nō poſſunt.de exceptionibus cōtra aduocatos.numero.2. fo.xxi.
Suffraganeus nō poteſt iudicare in cauſa illius cui⁹ eſt ſuffraganeus. de exceptionibus contra iudices. nume.23. fo.vj.
Suſpitio contra iudicem coram quo debeat allegari et probari.de exceptionibus contra iudices. numero.6. fo.vj.

De litera T.

Teſtamentum facere quibus non concedatur. de excep. contra teſtamētū. nu.8. fo.xxxviij.
Teſtamentum nūcupatiuum ſeptē teſtes exigit.de exceptionibus cōtra teſtamentū. numero.9. fo.xxxviij.
Teſtamentum validum que preſupponat.de exceptionibus conta teſta.nu.1. fo.xxxviij.
Teſtamentum ſcriptum requirit ſeptem teſtes.de except.contra teſta.nume.3. fo.xxxviij.
Teſtamenti apertura coram quo ſit facienda.de exceptionibus.,contra teſta.nume.7. fo.xxxviij.
Teſtimoniū illius qui fuit iudex vel aduocatus in cauſa non procedit in eadem cauſa.de excep.contra teſtes.nu.30. fo.xxx.
Teſtimonium vnius nullum eſſe cēſetur.de excep.contra teſtes.numero.16. fo.eodem.
Teſtimonium in abſentia partis cōtra quam profertur lectum an ſit validum.de exceptionibus cōtra teſtes.nu.19. fo.xxx.
Teſtimonium ferre dignitas eſt.de exceptionibus contra teſtes.numero.8. fo.xxx.
Teſtimonium excommunicati an ſit validū.de excep.contra teſtes.numero.10. fo.xxx.
Teſtis non debet deponere aliud ꝙ̄ id ad quod eſt productus.de exceptionibus contra teſtes.numero.24. fo.xxx.
Teſtis bilinguis et verboſus ꝛ ſuſpectus.de exceptionibus contra teſtes.nu.39. fo.xxx.
Teſtis accuſatus non poteſt pendēte accuſatione teſtificari.de exceptionibus. contra teſtes. numero.28. fo.xxx.
Teſtis an et quando poſſit dictum ſuum corrigere.de excep.contra teſtes.nu.31. fo.xxx.
Teſtis non recipitur ante litem conteſtatam.de excep.contra teſtes. nume.34. fo.xxx.
Teſtis in re propria nemo admittit. de exceptionibus cōtra teſtes.numero.18. fo.xxx.
Teſtis debet reddere ſui dicti rationem.de exceptionibus contra teſtes.nu.22. fo.xxx.
Teſtis interrogatus de ſenſu corporeo debet de illo deponere.de exceptionibus contra teſtes.numero.23. fo.xxx.

¶ Teſtis infamis venit a iudicio repellendus. de exceptionibus contra teſtes. nu. v. fo. xxx.

¶ Teſtes teſtamenti nuncupatiui debent ſcire contenta in teſtamento. de exceptionibus contra teſta. numero. 10. fo. xxxviij.

¶ Teſtes teſtamenti nuncupatiui debent eſſe rogati. de exceptionibus contra teſtamentum. numero. 11. folio. xxxviij.

¶ Teſtes codicillares debent codicillo ſubſcribi. de exceptionibus. cõtra teſta. nu. 14. fo. xxxviij.

¶ Teſtes teſtamentarij debent eſſe rogati. de exceptionibus contra teſta. nu. 4. fo. xxxviij.

¶ Teſtes teſtamentarij debent in teſtamento ſubſcribi. de exceptionibus contra teſtamentum. numero. v. fo. xxxviij.

¶ Teſtes pariformiter deponentes p̄ſumuntur ſubornati. de excep. cõtra teſtes. nu. 25. fo. xxx.

¶ Teſtes qui ſint a teſtimonio repellẽdi. de exceptio. contra teſtes. numero. 1. fo. xxx.

¶ Teſtium multitudo non ſemper eſt admittenda. de exceptio. contra teſtes. nu. 38. fo. xxx.

¶ Teſtibus varie deponentibus nõ eſt fides adhibenda. de excep. cõtra teſtes. nu. 27. fo. xxx.

¶ Tranſſcriptioni an ſit fides adhibenda. de exceptionibus. contra quãlibet ſcrip. nu. 4. fo. iiij.

¶ Trutela dicitur officium virile. de exceptionibus. cõtra tutores ⁊c. numero. 13. fo. xxiiij.

¶ Tutor non conſtituit procuratorem niſi lite conteſta. de exceptionib⁹ contra procura. ⁊c. nu. 11. fo. xvj.

¶ Tutor in teſtamento non ſolenni datus venit a pretore confirmand⁹. de exceptionibus contra tutores. nume. 8. fo. xxiiij.

¶ Tutor non datur incertus. de exceptionibus contra tutores ⁊ cura. numero. 9. fo. xxiiij.

¶ Tutor an poſſit propria autoritate rẽ pupilli vendere. de exceptionib⁹. contra tutores et curatores. numero. 11. fo. xxiiij.

¶ Tutor et curator quibus mediis poſſint impugnari. de exceptionibus contra tutores et curatores. numero. 12. fo. xxiiij.

¶ Tutorem habenti nõ poteſt dari ali⁹ tutor niſi ex cauſa. de exceptionibus contra tutores et cura. numero. 7. fo. xxiiij.

¶ Tutores et curatores qualiter ⁊ quare facere debeant inuentarium. de exceptionibus contra cura. ⁊c. numero. 7. fo. xxvj.

¶ Tutorum tria ſunt genera. de exceptionibus cõtra tutores. numero. 1. fo. xxiiij.

¶ Tutorum et curatorum adminiſtratio tria preſupponit. de exceptionibus contra tutores et cura. numero. 2. fo. xxiiij.

¶ De litera V.

Vir et vxor dicuntur alterutrum domeſtici. de exceptionibus contra teſtes. nu. 4. fo. xxx.

Ultime volũtates quinq; modis fieri poſſunt. de exceptionibus. contra teſta. numero. 1. fo. xxxviij.

¶ Finis.

Incipit Libelli fugitiui a magiſtro Nepote de monte albano Pꝛoemium.

Cum plures libelli ſuper cauſarū exer-
citijs de pꝛedeceſſoꝛibus noſtris facti fuerint. Alij pꝛo
lixi: alij cum magna ſubtilitate compoſiti: ⁊ paupe-
res . preſertimqꝫ minoꝛes illa magna volumina vili-
pendant tū pꝛopter cariſtiam: tum pꝛopter ſubtilitatē
nimiam. Idcirco ego nepos de monte albano paupe
ribus ⁊ minoꝛibus compatiens ac nimiam ſubtilitatē
repꝛobans: arma. i. exceptiones ad opus reoꝛum. i. fugientium qui ab
impꝛobis actoꝛibus. i. peritoꝛibus impugnantur pꝛeſentem ſcripturam
ſiue libellum cum auxilio diuine gratie pꝛopoſui componendum. Exce-
ptiones enim/arma reoꝛum dicunt. ar. ff. de except. l. ij. in pꝛincip. Hoc ſi
quidē faciam nimia ſubtilitate ⁊ verboſitate penitus repꝛobata. Inue
ni ſi quidem ꝙ ab vtroqꝫ iure canonico. ſ. ⁊ ciuili nimia verboſitas ⁊ ſub
tilitas repꝛobatur: vt. ff. de iniuſto rup. ⁊ irri. teſt. l. poſtumius. ⁊ inſt. ſi fi-
deiu. here. §. ſed quia. ff. quib⁹ modis pig. ⁊ hypo. ſol. l. ſicut. in. §. de debi
toꝛi. C. vt actiones. ab here. ⁊ cōtra here. incipien. l. vna . in fi. ⁊. C. ſi inſti.
⁊ ſub. l. ſi quis. in fine. C. de trebel. l. ſancimus. circa pꝛinci. extra de iudic.
c. dilecti. ⁊ extra de dolo ⁊ contu. c. j. ⁊ extra de appel. c. interpoſita. in fi.
C. de legi. ⁊ conſti. l. vlti. Ibi nimiam eoꝛum ſubtilitatem riſus ⁊c. ⁊ alibi
dicit lex ꝙ quidam ſunt ſubtiles qui non ſenſum: ſed vana verboꝛum vo
cabula amplecti deſiderant: vt. C. de conſti. pe. l. ij. circa fin. ⁊. C. de iure
dot. l. vlti. circa fi. vbi dicitur ꝙ nimia ſubtilitas pernicioſa eſt. ff. manda
ti. l. ſi fideiu. in. §. quedam. vbi dicitur ꝙ non eſt de iuris apicibus diſpu-
tandum. C. de naturalibus liberis. l. pe. vbi dicitur ꝙ ſuperuacua ſubtili
tas eſt penitus inhibenda. ad qđ facit extra de verboꝛuꝫ ſigni. pꝛeterea.
¶ Item de verboſitate repꝛobanda: ⁊ compendioſitate appꝛobanda di
cit lex. C. de appel. l. vlti. vbi dicitur caueant litigatoꝛes: ⁊ libelloꝛum ver
boſis vti aſcriptionibus: ⁊ ea que iam pꝛioꝛata ſunt iterum reſuſcitari.
Sed hoc ſolum ſcribere ſufficiat que compendioſa narratione cauſas
pꝛouocationis poſſunt explanare. ⁊. C. de poſtulando. l. quiſquis. ⁊. C. de
dona. l. vlti. ⁊. C. de rei vxoꝛie act. vna. §. careat. ⁊. C. de curatoꝛe fur. l. fina.
In verſicu. omnem quidem obſcuritatem ⁊c. ⁊ in inſti. ꝙ cum eo. §. j. vbi
dicitur. Non ſit verboſa diſputatio. ⁊. ff. de oꝛig. iur. l. j. vbi dicitur ꝙ non
debemus verboſos commentarios facere: ⁊ inſti. de bonoꝛum poſ. §. ꝙ
autem. Sit ideo in hoc pꝛeſenti libello reos docere volo fugere: ⁊ petitio
nes impꝛoboꝛum actoꝛum ſi te petentium ebetare. Reus enim dicitur
fugitiuus: vt in auten. de exhib. ⁊ intro. reis. §. j. colum. v. C. de iura. ca-
lump. l. ij. §. j. ⁊ de recep. l. penulti. in. j. reſponſo.

¶ Unde pꝛimo dicendum eſt contra reſcriptum.

Incipit libellus fugitiuꝰ a magiſtro Nepote de mōte albano Subtili laborioſoq; ingenio in lucem proditus.

Exceptiones contra reſcriptū.

Summarium.

1 Reſcriptum ſuggeſta falſitate et tacita veritate impetratum nullum eſt.
2 Dictio nō valet in materia reſcripti quid importet.
3 Reſcriptum contra ius impetratum non valet.
4 Reſcriptum contra ius humanū: poſitiuū vel fiſcale nō tenet.
5 Reſcriptum papale a laico ſup re ſeculari impetratū an ſit validū.
6 Reſcriptum per ſeruum vel monachum vel quēlibet regularem impetratum an ſit validum.
7 Reſcriptum ſcđo impetratum an poſſit primo impetrāti p̄iudicare.
8 Reſcriptum ad alterius leſionem tendens non procedit.
9 Reſcriptū an diuerſitate ſcripture vel falſa latinitate vitietur.
10 Reſcriptum an ſuperlineari loco raſure inſerta vitietur.
11 Falſitatis ſpecies multe.
12 Reſcriptum ſuper re per ſentētiā deciſa an ſit validum.
13 Reſcriptū generale ſuper pluribꝰ et diuerſis cauſis an ſit validū.
14 Reſcriptum ꝯtra priuilegium impetratum an ſit validum.
15 Reſcriptum a monacho ſuper cōfirmatione prioratus impetratū nullum eſt.
16 Reſcriptum ab excōmunicato impetratum non valet.
17 Reſcriptū quodlibet annuale eſt.
18 Reſcriptū dz diœceſim impetrantis continere.
19 Reſcriptum impetratū ſuper aliquo beneficio debet illius valorē continere.
20 Reſcriptū pro vno impetratū non eſt in plurali numero dandum.
21 Appellatio interiecta reſcripto nō inſerta ipſum vitiat.
22 Reſcriptum generale non includit ſpecialia.
23 Reſcripta diuerſa cauſam non diuidunt.
24 Reſcripta debēt expreſſam conditionem continere.

Inſpicīēdū
eſt igitur reſcri-
ptum: ꝛ eſt dicē-
dum ꝙ non va-
let ſi tacita veri-
tate ꝛ ſuggeſta
1 falſitate fuerit
impetratum: vt. C. ſi cōtra ius vel
vtilitatem pu. l. ij. ꝛ. l. ꝛ ſi legibus,
extra de reſcrip. ex parte. ꝛ. c. cete
rum. ꝛ. c. ſup ceteris. cū diſtinctiōe
tñ q̄ ibi ponit. ꝛ. C. de ſum. tri. ꝛ fid.
cat. l. ij. ꝛ hoc intellige ꝙ nō valet
2 cum effectu. † Nā p exceptionem
eligi poterit: ꝛ ſic intellige illd̓ ver
bum non valet: per totū iſtū titulū
ꝛ p oēs alios titulos iſtius operis:
except. quibuſdā caſibꝰ in quibus
intelligit ipſo iure: vt ptz infra.
3 † Itē reſcriptū nō valet ſi cōtra
ius diuinū fuerit īpetratū: vt. xxv.
q. j. in. c. ſunt qdā. ꝛ. c. ꝯtra ſtatuta,
vbi dicit. Cōtra ſtatuta canonum
patrū cōcedere aliqd: vel mutare
huius quidē ſedis nō poteſt aucto
ritas. intellige tñ ſi fuerit cōtra ar
ticulos fidei: nā quoq; ꝯtra v̄ba dñi
bene diſpenſat papa puta contra
votum ꝙ dñs precep. cuſtodire. et
hoc facit in melius commutando

extra de vo.ꝛ voti.redem.ꝑ totū.ꝛ
diſpēſat ſimul ī aliis caſibus q̇ nō
tantur in p:edicto.c.ſunt quidam.
4 ¶†Itē reſcriptū ſiue autēticū nō
vȝ:ſi cōtra ius humanū vel poſiti-
uū:vel cōtra fiſcū:vel cōtra vtilita
tē publicā fuerit impetratū vt.C.ſi
contra ius vel vtilitatem pu.in ru
b o et in nigro.C.de prepoſitis ſac.
cubicul.l.vlti.lib.xij.C.de precibus
imper.offe.l. reſcripta.vbi dicitur
reſcripta contra ius elicita ab om-
nibus iudicib⁹ ꝑcipim⁹ refutari.ꝛ.C.
de ſac.ſan.ec.l.iubem⁹ nullā.in fi.
et.C.de iceſt.nupt.l.vlti.C. de ope
ribus publi.l.p:eſcri.xxv.q.ij.c. re-
ſcripta.ꝛ.extra de fi.inſtru.c.paſto:a
lis. vbi dicitur hoc.et hoc verū eſt
niſi de illa lege vel cautione ꝯtra
quem fuerit elicitū fecerit mētio-
nem ſicut dicendo.Non obſtañ.ta
li lege ſeu canone .ff. de le.iij.l.ſi
quis in princip.C.de teſtañ.l.auť.
hoc inter liberos.ꝛ.l.ſi nō ſpecia-
li.C.de inoffi.teſt.l.ſi quando.in pn
cip.extra de reſcrip.c.nonnulli .ff.
de reſcrip.l.iij.in fi.ꝛ.l.iiij .ff. neq̇d
in loco publico.l.ij.in .§.ſi quid a
principe.Sed ſi dicatur.Nō obſtā-
te aliqua lege:non valebit cū nul-
la lex ſit ibi ſpecificata ar .ff. ſiq̇s
cau.l.ſed ꝛ ſi quis.ꝛ.§.q̄ſitū.ꝛ his q̄
ibi notantur:attñ reſcriptū ꝯ ius
impetratū valet:dū tñ ꝓſit impe
tranti et nulli noceat.ar.xvj.q. iij.
in.§.ſic et p:edicta.l.vbi dicitur re
ſcripta que contra ius ſcriptū: im-
petrata fuerint niſi talia ſint que
filiis quibus data ſunt p:oſint et
nulli obſint nullius momenti eſſe
cenſentur.
5 ¶†Itē ſi reſcriptum papale fue
rit impetratum a laico ſuper ali-
qua re que fo:um ſeculare contin
gat non valebit cum effectu: nam
ꝑ exceptionē eliditur.vt dicitur in
p:incip.iſtius tituli.ꝛ extra de fo.
compe.c. licet.ar.extra de app.ſi
duobus.in fi.ſimiliter ſi clericus
impetret reſcrip.ſuper aliqua re
fo:um ſeculare contingente.Non
valet ar.predictarum deci.ꝛ extra
de foro compe.c.ex tenore.ꝛ.c. ex
parte regine.et extra de verbo.ſi-
gni.ſuper quibuſdam.in fin.ꝛ hoc
intellige ſi ſup p:op:ietate ipſius
rei fuerit impetratū : ſecus ſi ſup
poſſeſſione ſecundum quoſdam qꝛ
ſuper poſſeſſione poteſt cauſam
a quolibet iudice ventilari ar .C. q̇
legitimam perſonam habent ſtā.
in iud.l.vlti.ꝛ in p:edicto.c.ex par-
te.ꝛ notari conſueuit hoc extra d̄
iud.c.ceterum.quidam tamen in-
telligunt hoc co:aȝ o:dinario ꝛ nō
co:am delegato.
¶Item ſi papa mandat aliquib⁹
iudicibus ꝙ titium excommuni-
catum a ſuo epiſcopo : vel ab alio
abſoluant : ꝛ de ſufficienti cautio-
ne ab ipſo titio p:eſtanda ꝙ per-
cat mandatis eccleſie non fecerit
mentionem: tale reſcriptum non
valet:vt extra de ſeq̄ſtratione ad
hoc.in fine.
6 ¶†Reſcriptum impetratum per
ſeruum non valet ar.C.qui admit
ti. ad bono:um poſ.ff.de bo. poſ.l.
ſeruus.et.C.de p:ecibus.imper.of
fi.l.j.et.l.vniuerſis.ꝛ hoc intellige
ſi p:o alio impetrauit:p:o ſe tamē
valet.Idem tamen dicitur de mo-
nacho ꝛ de quolibet regulari : niſi
p:o monaſterio ſuo impetrauerit:
abbate nihilominus imperante.
ar.ex̄ de poſtula.c.ex parte..et ex̄
ne clerici vel mo.in rub:o ꝛ in ni-
gro.ꝛ maxi.in.c.j.ꝛ.ij.
7 ¶†Item reſcriptuȝ ſcđo iperatū
non valet cum effectu:niſi de ꝑmo

faciat mētionē vbi tñ apparet primū vt i aut. vt ſponſali. lar. §. ſi qs col. ix. ꝛ ex̄ ꝺ reſcri. c. cetez. ꝛ c. ſin autē. ꝛ c. plerūqꝫ. ꝛ ex̄. ꝺ offi. del. ſane. l. ꝛ. c. ex lrīs. ꝛ h̄ itellige qñ ambo reſcripta ad diuerſos iudices dirigūt. Secꝰ ſi ad eoſdē vt notat in p̄dicto. c. ſane. ꝛ ex̄ ꝺ reſc. c. j. ꝛ ex̄ ꝺ appel. c. ſignificauit. Si vero i poſteriori reſcripto fiat expꝛ̄ſſa mētio ꝺ p̄mo: tūc ipſo iure nō vꝫ p̄mū. vt l. ꝺ. c. ex literis. ꝛ de h̄ notauit gaufridꝰ i ſūma ſua i e. ti. §. tollit reſc. ꝛc. ꝛ ex̄ de re iu. inter monaſteriū.

8 ¶ †Itē reſcriptū nō vꝫ ſi i alicuius iniuriā vel p̄iudiciū fuerit ipetratū. vt. C. vñ vi. l. auctoꝛitate. ff. ne qd i loco pub. l. ij. §. merito. §. ſi qs a p̄ncipe. ꝛ. C. de emāci. l. nec auꝰ. ꝛ. C. ꝺ p̄cip. iperat. offer. l. quot. ꝛ. l. nec dānoſa. ꝛ. l. reſcrip. ff. de admi. tu. l. ipuberi. viij. q. j. c. nūc. et hoc itellige ſi magna iniuria fuerit nā parua tolerat: vt in p̄dicta. l. ff. ne qd in loco pub. l. ij. §. ſi qs a p̄ncipe. ff. de ſerui. l. ſeruitutes. iiij. §. publico. ꝛ de hoc conſueuit notari in p̄dicta. l. nec auus. extra de vſu pal. ij. c. ex tuoꝛum. ꝛ extra de offi. deleg. c. ſuper eo. ꝛ extra de offi. oꝛdi. c. licet. ꝛ extra ꝺ decimis. c. multiplici. ꝛ hoc intellige niſi princeps illud reſcriptum tanq̄ p̄uilegiuꝫ ex certa ſcientia aliter duxerit cōcedēdum: vt dicit in iuribus proxime allegatis.

¶ Itē ſi reſcriptū diuerſis manibꝰ ſcriptū fuerit manibus non valet. vt extra de crimi. fal. c. licet.

9 ¶ †Itē ſi falſa latinitas ibi fuerit nō valebit: vt extra de reſcrip. c. ad audientiam ſed huic contraria. C. de legi. l. in legatis. ꝛ. C. de teſtamētis. l. erroꝛe. ff. ꝺ manu. te. l. qui habebat. extra de fi. inſtr. c. ex parte.

Quibus cōtrariis poteſt reſponderi q̄ aliud eſt in teſtamētis: ꝛ aliud in reſcrip. teſtamentū eñ non viciat ꝓpter vitiū ſcriptoꝛis: vt dicit i p̄dicta. l. cū ſuis ſimilibus. Reſcriptū autē dñi pape p̄ plures manꝰ facit tranſitū: ꝛ ideo nihil diminutū nulluqꝫ vitiū i ſe ꝯtinere dꝫ: magnā eñ maturitatē requirit. vt extra de reſcri. c. cū adeo. ꝛ. xxxv. q. ix. apoſtolice. vbi de hoc dicitur.

10 ¶ Itē ſi raſa carta fuerit: ꝛ poſtea ibidē fuerit ſcriptū vel ſcriptura ſuperlinearis ibi facta fuerit: nō valebit cū effectu. vt extra de crimi. fal. c. licet. ar. ex̄ de religi. do. c. cū venerabilis. ꝛ ex̄ de fide inſtru. inter dilectos. C. de teſta. l. ſi vnus. ꝛ. C. de edicto diui adria. tol. l. vlti.

¶ Itē ſi gñale ſit reſcriptum per ſpeciale derogat eidē: vt ex̄ de reſcriptis. c. j. ꝛ. c. paſtoꝛalis. C. ne famil. heriſcun. l. quoties.

¶ Itē ſi papa in reſcripto non vocat patriarchas. archiep̄os ꝛ ep̄os venerabiles fratres: ꝛ oēs alios cuiuſcuqꝫ dignitatis: ſeu oꝛdinis fuerint: non appellet dilectos filios: tale reſcriptuꝫ non valet. vt extra de crimi. fal. quam graui.

¶ Ut autem quelibet falſitas in reſcriptis dñi pape valeat dep̄hēdi. Idcirco p̄dictā decr. licet de verbo ad verbū hic poſui prout iacet.

¶ Textus eſt decretalis.

LIcet ad regimen. ꝛ c. vt autē varietates falſitatis circa literas veſtras deprehendere valeatis: eas vobis preſentibꝰ literis duximꝰ exp̄mēdas.

11 ¶ †Pꝛima ſpecies falſitatis ē hec. vt falſa bulla falſis literis apponatur. Secunda vt filium de vera bulla extrahatur ex toto et per

aliud filū immiſſum falſis lr̄is in-
feratur. Tertia vt filū ab ea par-
te in qua carta plicat̄ inciſum cū
vera bulla falſis literis immittat̄
ſub eadē plicatura cū filo ſir̄is ca
napis reſtauratum. Quarta. ꝙ ſu
ꝑiori ꝑte bulle. altera pars fili ſub
plumbo reſcindatur. ⁊ ꝙ per idez
filū literis falſis inſerta reducat̄
infra plūbū. Quinta: cū literis bul
latis ⁊ redditis: in eis aliq̇d per ra
ſuram tenuem immittatur. Sex-
ta cū ſcriptura literarum quibus
fuerat appoſita vera bulla. cū aq̄
vel vino vniuerſaliter abolita. ſeu
deleta eadem carta cū calce. et
alijs iuxta conſuetum artificium
dealbata de nouo reſcribat̄. Se-
ptima eſt cū carte cui fuerat ap-
poſita vna bulla totaliter abolite
vel abraſe: alia ſubtiliſſima carta
eiuſdem q̄ntitatis ſcripta cum te-
naciſſimo glutino coniungitur.

¶ Eos ēt a crimine falſitatis non
reputam⁹ imunes q̇ cōtra ꝯſtitu-
tionē noſtrā ſciēter lr̄as nō de nr̄a
vel bullatoris nr̄i manu recipiūt.
¶ Illos q̄z q̇ accedētes ad bullā
falſas lr̄as caute ꝓijciūt: ⁊ ꝺ vera
bulla cū alijs ſigillent̄. Sz hę due
ſpēs falſitatis nō pn̄t facile cōpḣē
di: niſi vel in modo dictaminis: vl̄
in forma ſcripture vel q̄litate car
te falſitas cognoſcat̄. ¶ In cete-
ris aūt diligēs idagator falſitatez
poterit intueri. vel in adiunctio-
nē filorum: vel in collatione bul-
le: preſertim ſi bulla non ſit equa
lis. Sed alicubi ſit magis tumida
⁊ alibi magis depreſſa.

12 ¶ Itē reſcriptū ſuꝑ re per ſniam
terminata ipetratū nō valet: niſi
de illa ſnia fecerit mētionē: vl̄ niſi
ab illa ſnia īfra dcēniū fuerit ꝓuo
catū: vt. C. vt lite pē. vl̄ poſt ꝓuoca
tionē ꝑ totū ar. ex̄. vt lite pē. c. fi. et
ex̄ ꝺ re iud. c. iter monaſteriū. C. ꝺ
errore aduo. l. vltima. vbi d̄r: Sētē
tijs finita negocia: reſcriptis reuo
care nō opz ⁊c. ⁊. C. ꝺ trāſa. l. cās.
⁊. l. ſub p̄textu. ⁊. C. ſen reſci. n̄ poſ.
l. fi. vbi d̄r: Impetrata reſcripta n̄
plz admitti: ſi deciſe ēē ſemel iudi-
ciali ſint ſnia qm̄ ꝓuocatio nl̄la ſu
ſpēdit: ſed eos q̇ tale reſcriptū me
ruerint etiā limine iudiciorum ex
pelli. Impetrās etiā debet puniri
in totius litis eſtimationem ⁊ pre
terea eſt infamis. vt in predicto
c. C. vt lite pen. l. penul. et vlti. Ad
hoc facit in auten. vt in medio li-
tis ſacras formas. §. ſi vero dum
cauſa. col. viij.

¶ Itē ſi reſcript. papale ꝓ clerico
nōdū tōſurato fuerit ipetratū. nō
valet. licet poſt datam tonſuretur
vt extra de tranſac ex literis.

13 ¶ † Itē ſi aliq̇s ē excōicat⁹ ſuꝑ plu
rib⁹ articulis. ⁊ ipe lr̄as abſolutio
nis ipetrauerit ḡnales: nō valēt:
niſi expreſſe ſuper quolz articulo
fecerit mētionem. vt extra ꝺ offi.
ord. ex ꝑte. extra de ſen. excō. cū ꝓ
cā. ⁊. c. officij. in fi. Nā tot ſunt ne
ceſſarie abſolutiōes quot ſunt ex-
communicationes. ar. ff. de no. opis
nū. de pupillo. §. ſi in pluribus. et
ij. queſtione. iij. preuaricator. in ꝟ.
ſi plurima crimina.

¶ Itē ſi reſcripta ſiue inſtrumen
ta ab vna parte prolata ſibi inui-
cem contradicant non valent. vt
ff. de fi. inſtru. l. ſcripture.

¶ Itē ſi ipetrās nomen ſue digni
tatis vl̄ religiōis tacuerit n̄ valet
reſcriptū. vt extra ꝺ reſcri. c. ad au
res. ar. le. di. ex pñitētib⁹. ff. de act.
emp. ⁊ ven. l. j. §. j. extra de confir.
vti. vel inuti. porrecta. in fin.

¶ Itē ſi i reſcripto nō fiat mētio

de ꝓceſſu vel ſerie negocij: ſi tñ ꝓ-
ceſſus aliquis fuerit fact⁹ coram
aliq̄ iudice. non valet. vt extra de
ſen. et re iud. c. inter monaſteriũ.
ff. de iu. l. vbi. C. quõ ꝛ qñ iu. in aut.
q̇ ſemel. cũ ſuis ꝯcor. in aut. in me
dio litꝫ: ſacras formas nõ fieri. §. ſi
vero dum cauſa. col. viij. extra vt
lite pẽ. c. ſi. ꝛ extra de cohabi. cle. ꝛ
mu. ſup eo. ꝛ extra de reſcriptis.
c. dilectus.

14 ¶ † Itẽ ſi reſcripta fuerit ĩpetra-
ta ꝯ aliq̄ ꝓuilegia vel ꝯ aliq̄s ꝓui
legiatos non valet niſi de priuile-
gio ꝛ ordine ipſorũ fecerint mẽtio-
nẽ vt ex̄ de reſcrip. cũ ordinẽ. ar. ex
tra ꝯ cõfir. vti. vel inut. c. porrecta.
ĩ fi ꝛ. c. ad noſtrã. ꝛ extra. de ſen. et
re indi. inter monaſterium.

¶ Itẽ ſi reſcri. fuerit ĩpetratũ ad
q̄ſcũqꝫ iudices nullo noĩato vel oĩ-
b⁹ cauſis nulla exp̄ſſa nõ valet vt
extra de reſcrip. ad hoc ſi vnus.

15 ¶ † Itẽ ſi monach⁹ vel ali⁹ regu-
laris ĩpetret ſup ꝯfirmatiõe pora-
t⁹ nõ valet vt extra ꝯ ꝯfir. vti. vel
inuti. c. porrecta. ꝛ. c. ad noſtram.

¶ Itẽ ſi ſup re litigioſa fuerit ĩpe
tratũ ꝛ ꝯ hoc nõ fecerit mẽtionẽ:
nõ valet reſcrip. vt extra de cõfir.
vti. vel inuti. c. j. ꝛ extra de dolo et
cõtu. ex literis. ex̄ vt lite pen. c. j.
ꝛ extra de teſti. cauſamqꝫ. extra ꝯ
priui. dudũ. ar. ff. de excuſa. tu. l. tu
tor. ꝛ intellige litigioſaꝫ eſſe qñ de
ꝓprietate q̄ſtio mouetur: ſec⁹ ſi ꝯ
poſſeſſiõe. vt. C. ꝯ litigi. aut. litigio-
ſa. ibi vbi dicit̃ de cuius dñio ꝛc. ꝛ
non debet de poſſeſſione.

¶ Itẽ ſi ſuper re cõfirmata a pa-
pa fuerit ĩpetratũ: ꝛ ꝯ ꝯfirmatiõe
nõ fecerit mentionẽ. nõ valet vt
ex̄ de confir. vti. vel inuti. c. j. ꝛ. ij.
extra de deci. ex multiplici.

¶ Item dignior ꝑſona qñ ea que
nominata eſt in literis: non poteſt
trahi ad iudiciuꝫ per literas illas:
vt extra. de reſcrip. ſedes.

¶ Itẽ ſi aliq̄s vocetur ſuper ma-
iori negocio: qñ id de quo fit mẽ-
tio in literis: non tenetur reſpon-
dere vt extra de reſcrip. ſedes.

¶ Itẽ ſi maius negocium vel ma
ior ꝑſona in literis ĩſerat vt poſſit
impetrãs deſcẽdere ad minores
nõ tenet̃ q̇s rñdere donec illo ma
ius negociũ et maior ꝑſona p̄mo
fuerit ĩ iudicio ventilatũ: vt extra
de reſcript. ſedes. ꝛ. c. cuꝫ multis
iuris qđ eſt capitulũ lugdũ. ꝛ ar.
in inſti. de iure naturali in fi.

16 ¶ † Itẽ ſi reſcrip ab excõicato fue
rit ĩpetratũ nõ valet. vt extra de
ꝓb. poſt ceſſionẽ et extra de procu
ra. c. vltimo. ꝛ extra de reſcr. c. di
lectus fili⁹ Abbas. ꝛ extra de eta.
et qualita. et ordi prefici. cap. cum
bone memorie.

¶ Itẽ ſi reſcriptũ fuerit ſine die
ꝛ cõſule. et incarnatione: nõ valet.
vt. C. de diuerſ. reſcri. l. ſi. qua benẽ
ficia. ar. in aut. de exhibẽ. et intro.
reis. §. ſanctiſſim⁹ ibi: ex die ꝛ ſub
ſcriptiõe libelli. ecc. col. v. Sed ar.
contra. ff. de pig. l. cum taberna. §.
idem queſit. alias eſt lex.

17 ¶ † Itẽ reſcriptuꝫ non valet: niſi
impetrans infra annũ fuerit vſus
eo. ſi tñ copiã iudicis habere po-
tuerit. ꝛ hoc intellige ſi aduerſa-
rius aliđ reſcriptũ ĩpetrauerit al's
valebit ad agẽdũ vſqꝫ ad. x. ãnos.
vel ad. xxx. Ad excipiendũ ꝟo vale-
bit ſp. ff. de doli excep. l. pure. §. ſꝫ
q̄uis eo vſus nõ fuerit infra annũ
ꝛ hoc dr̃ extra de reſcri. c. plerum-
qꝫ. ꝛ. c. ſi autẽ. ꝛ hoc de iure cano-
nico. lex enim vtit̃ cõtradice. C. de
diuerſis reſcrip. l. ij. vbi dr̃. Falſos
aſſeuerat̃ auctoritatẽ reſcriptorũ

deuoluto ſpacio anni obtinuere firmitatem ſuam non oportere:cũ ea que ad ius reſcribuntur per: ennia eſſe debeant: ſi modo tem: pore intra quod allegari vel au: diri non ſit cõprehenſum:ſ3 poteſt rñderi q̃ nõ eſt contrariũ.lex em̃ illa intelligit̃ ſi ab aduerſario aliõ reſcriptum non fuerit impetratũ. S3 quidam dicunt iſtum annum currere a tempore p̃mi reſcripti: alij dicunt a tempore ſecundi ꝛ de hoc plene dixit gaufridus in ſum: ma ſua.in eo.titu.§.durat.

18 ¶ †Itẽ reſcriptu3 in quo decime alicui laico confirmantur non va: let ar.eẽ de p̃ſcri.cauſamq̃3.ꝛ.xvj. q.iiij.in.§.preſcriptionũ. ver. põt.

¶ Item ſi reſcriptum impetratũ fuerit ſup poſſeſſione tm̃: ſup pro: prietate nõ valebit vt notari cõſue: uit eẽ de ſeq̃ſtra.c.j.extra de iud.c. ſignificauerũt. vbi p̃.ꝛ ꝯ multa no tant.ꝛ hoc intelligit̃.qñ actor ꝛ re⁹ non ſunt eiuſdem fori:ſed diuerſi. vt ibi no.ad hoc fac.l.j.ff.de acqui. poſ.naturaliter.vbi dr̃ q̃ nil h3 cõ: mune p̃prietas cũ poſſeſſione nõ obſtante.l.C.de iudi.l. nulli.ar.ſi a nõ cõpe.iudi.l.j.ꝛ.l. de p̃prietate.

¶ Item reſcriptũ nõ valet niſi ibi dẽ illa clauſula ꝯtineat̃ ſi p̃ces ve: ritate nitãtur.C.de diuer. reſcrip. l.vj.extra de reſcript.ex parte.j.q̃ quidã intelligũt idẽ eſſe illa clauſu la:ſi eſt ita.xxv.q.ij.reſcripta.

¶ Itẽ reſcriptũ qd̃ ſcipit aliq̃d fie ri abſente altera parte:nõ p̃ cõtu maciã nõ valet.ar.C.vñ vi.l.memi nerint.C.ſi per vim vel alio modo ab.poſ.tur.fa.l.vlti.ar.extra de ma io.ꝛ obe.inter quatuor.vbi de hoc.

¶ Item reſcriptum non valet niſi dioceſis de qua re⁹ exiſtit:ꝛ actor ibidẽ fuerit nominat⁹.ar.extra de reſcrip.c.ſignificante.

¶ Item ſi papa ſcribat vt titius l eccleſia cãturieñ.recipiat̃ l cano: nicũ ꝛ p̃mo mãdauerit q̃ ibidẽ me uius ſit̃ ſit recept⁹ non v3.niſi de receptione meuij l ſc̃bis literi3 ti: tij facta fuerit mentio.vt extra de reſcri.mãdatum.ꝛ.c.literis.ꝛ.c.ab batẽ.ꝛ hoc veru3 eſt ſi idem papa hoc mãdaſſet.ſecus ſi alius papa. vt in d.c.litera.

19 ¶ †Ite3 ſi aliq̃s h̃ñs bñficiũ q̃uis modicũ de ipſo modico nõ faciat mẽtionẽ nõ valebit.vt eẽ co. ſi de: ponẽte.vñ notare debes q̃ ſp d3 ꝺ ipſo bñficio facere mẽtionẽ:ꝛ m̃lte alie ꝯditiões ſubintelligunt̃ ſine q̃s b⁹litere nõ valebũt.ſ.ſi ẽ cleric⁹.vt extra de tranſac.ex literis.Item ſi vult l eccleſia reſidere.vt extra de cle.non reſi.relatum.Item ſi ha: beat a'ĩnd beneficiu3:vt extra de reſcrip.cum adeo.

¶ Item ſi eſt dignus.vt in.d.c. cũ adeo.ꝛ extra de elec.cauſamq̃.

¶ Itẽ ſi eccleſia tot ſufficere põt. vt extra de inſti.c.j.ꝛ.c.aut.et eẽ de vi.ꝛ ho.cle.qm̃.et extra de con: ſti.c.cum.M.ferrariẽ.

¶ Item ſi habeat p̃petuam recto riã que ſibi ſufficiat:vt extra ꝺ re: ſcrip.poſtulaſti.

¶ Itẽ ſi de terra illa fuerit oriũd⁹. vt.lxxj di.hortamur.ꝛ per totã di: ſtinctionẽ illam ꝛ ſequentẽ.ꝛ.C. de epi.ꝛ cleri.in eccleſiis.et extra de cleri.peregrinante nobis.

¶ Itẽ ſi ad mãdatũ dñi pape aliũ non recepit.vt eẽ de re reſcript.c. mandatũ.ꝛ duob⁹.c.ſequentibus.

¶ Itẽ ſi quã aliã iuſtã habeat ex: cuſationẽ.vt extra de reſcrip.ſi qñ. vñ v̾ſus.Clericus.indigẽtia dign⁹ pauper:reſidenſq̃.

¶ Item ſi epiſcopus vel archiepi̾

ſcop⁹ ereat ſuam dioceſim:⁊ tunc exiſtendo extra dioceſim deleget cauſam aliquã nõ valebit.vt.ff.de offi.pre.vrb.l.vlt.ff.de offi.pre.l.iij. argu.ff.de iuriſdi.om.iud.l.fi.

20 ¶†Itẽ papa ſi loquat in reſcripto ſuo vni pſone in plurali:nõ valet: ꝗ̃tecũqꝫ ille cui loqt̃ fuerit digni⸗tat⁹ vt extra ð crim.fal.quã grani.

¶Item ſi reſcriptum fuerit impetratũ ſine ſpeciali mãdato non valet.vt extra de reſcri.nonnulli.⁊.c. ex parte decani.in fi.vbi de hoc ni ſi impetrans ſit de illis perſonis a quibus mandatũ nõ exigitur.vt.ff. de ꝓcura.l.ſed he.⁊ in dicto.c.nõ⸗nulli ac.f.hec exceptio hodie habet locum tãtum de conſuetudine in audientia literarum non in iudi⸗cio negocioꝝ:⁊ gaufridus tetigit in ſumma ſua.in ti.e.vltra mediũ.

21 ¶†Itẽ ſi in reſcripto impetrãs nõ faciat mẽtionẽ de appellatiõe facta ab aduerſario vel a ſe ipſo:nõ valet.vt extra de cõfir.vti.vel inu⸗ti.c.bone.et de reſcr.c.ex parte.s.

¶Item ſcire debes ꝙ per illam generalem clauſulã quidã alij nõ debent vltra quatuoꝛ conueniri. vt extra de reſcrip.cum in multis. et eſt capitulum lugdunẽ.⁊ ille perſone que nominate ſunt in re⸗ſcripto pꝛimo debẽt cõueniri et in citatoꝛio apponi.vt ibi dicitur ⁊ notatur extra eodem.c.ſedes.

¶Item ſcire debes ꝙ ſi litere fuerint impetrate cõtra aliquẽ laicũ ⁊ clericũ:⁊ generaliter cõtra quoſ⸗dam alios.videtur ꝙ per illas li⸗teras monachus non valeat con⸗ueniri.ar.C.de epiſ.⁊ cleri.l.gene⸗raliter.in pꝛin.vbi dicitur ꝙ monachi non ſunt clerici:licet quidã in tellig̃ãt.licet non ſint monachi ſꝫ ꝯuerſi.⁊ bene.ad quod facit extra de cõfir.vti vel inuti.c.poꝛrecta.l fi.

22 ¶†Itẽ nota ꝙ ſi ꝑ gñalẽ foꝛmam puta talis conqueritur de tali qui iniuriatur eidem:ſuper domo et quadam ſumma pecunie:⁊ rebus alijs aliqs velit agere ſup aliquo negocio qđ ꝯſueuit ꝯmitti ſub foꝛ⸗ma ſpeciali:vtpote ſup vſuris vel ſup iniurijs:non poteſt.Mod⁹ eni dictaminis curie inſpici dꝫ.Nam eſt ſuper talib⁹ ſpecialis:⁊ eſt vn⁹ modus falſitatis qui nõ poteſt de facili cõpꝛehendi.vt extra de cri. fal.c.licet ſupereſt.

23 ¶†Itẽ ſi quis impetrat duo re⸗ſcripta:vno eodẽqꝫ tempoꝛe ad di uerſos iudices vnum ſuper poſſeſ⸗ſiõe:⁊ aliud ſuper pꝛopꝛietate.vel vnum ſuper vna re:⁊ aliud ſuper alia cauſa vel andi aduerſariũ:vel ſuper eadem re:non valebit:q꞉ cõ tinentia eſſe diuidi nõ dꝫ:vt ꝓdi⸗ctũ eſt.C.de iud.nulli.extra de cã poſ.⁊ ꝓpꝛie.c.j.⁊ extra de ſeq̃ſtra. c.j.ver.de hoc.q꞉ cã poſſeſſionis et pꝛopꝛietatis coꝛam eodem iudice eſt tractanda ſicut cã ꝓpꝛietatis ⁊ vſufructus apud eũdem iudicem ſunt tractãde vt.ff.de lib.cã.l.ſi pa riter.j.rñſo.ff.de quibus rebus ad eundem iudicem eatur.l.j.⁊.ij.ad hoc facit extra ð reſcr.c.ex tenoꝛe. ⁊.c.diſpẽdia.ar.C.ð aſſer.tol.l.j.l fi.

¶Itẽ non valet reſcrip.cum effectu ſi ab appellãte fuerit ĩpetratũ intra tẽpus ſtatutũ a iudice vel ab appellãte.vt extra de appel.ſepe et.c.oblate.⁊ extra de confir.vti. vel inuti.c.bone memoꝛie.

¶Ultimo notare debes iſtos ver⸗ſus in quibus continentur quidã caſus de quibus opoꝛtet ꝙ reſcri⸗ptum faciat mentionem.

¶Si ꝓuilegiũ ſi diſpẽſatio pactũ, vel reſcrip.ſnie ſue ſtatutum ſinis

tolletur:niſi mentio facta ꝓbetur.
Et probantur iſti verſus per iura
ſuperius allegata. Sed quia plu
res decreto carent:ad euidentiã
pluriũ ſuperiorum dictoꝝ quod-
dã.c. vtiliſſimum hic poſui prout
iacet.xxv.q.ij.reſcripta.

¶ Textus eſt decreti.

24 Reſcripta ſiue ſint an-
notatio:ſiue pragma-
tice ſanctiões expſſaꝫ
debẽt ↄtinere i ſe ↄdi-
tionẽ. Si pces veritate
nitant:mẽdax eñ petõꝛ dꝫ carere
ĩpetratis.ꝛ qbꝰ ſcripta diriguntur
ſunt puniẽdi ſi pcũ mẽdacio inue-
niant. Vñ ĩpatores dyocletianꝰ:et
maximianꝰꝛ ↄſtantinꝰ.ſ.li.vj.co.c.
Et ↄ iuris vtilitatẽ preſcriptione
mandatorũ oppoſita:ſiue in iuris
narratione mẽdaciũ reperiat ſiue
ĩ facti:ſiue tacẽdi fraude ꝓ tenore
ṽitatis nõ depcatis affirmatiõem
datũ iudiceꝫ cognoſcere debere ꝛ
ſcdꝫ h de eã cognouit ferre ſnĩaꝫ.
¶ Itẽ ĩpator ↄſtãtinꝰ.puniri iu-
bemꝰ.x.librarũ auri multa iudices
q̃ lucti fuerit pcũ argui falſitatẽ.
¶ Imperatores re ox.ꝛ valẽt. et
ſi legibus conſentaneum ſacrum
oraculum mendax petitoꝛ attulerit
careat penitus impetratis.ꝛ ſi ni-
mia mẽtiẽtis inuenit improbitas:
etiã ſeueritati ſubiaceat iudicãtꝫ.
¶ Itẽ cõſtãtinus:ꝛ ſi nõ cognitio:
ſed executio mandat de veritate
pcũ inqri opꝫ vt ſi fraus interue-
nerit:de toto negocio cognoſcat.
¶ Imperator anaſtaſius oẽs cu-
iuſcũqꝫ maioris vel minoris admĩ-
niſtrationis reip.iudices admone
mus:vt nullũ reſcriptũ:nullã pra-
gmaticã ſanctionẽ:nullãqꝫ ſacraꝫ
ammonitionẽ q̃ gñali iuri vel vti-
litati publice aduerſa eſſe videant
ĩ diſceptatione cuiuſlibꝫ litigũ pa
tiant pferri.ſꝫ gñales ſacras ↄſti
tutiões oĩbꝰ modis nõ dubitẽt ob-
ſeruãdas.C.ti.de diuerſis reſcrip.
¶ Imperatores dyocletianus et
maximianus.ſancimus vt auten-
tica ipſa atqꝫ origialia reſcripta
ex nr̃a manu ſubſcripta nõ exem-
pta eorum inueniuntur.
¶ Imperator ↄſtãtinꝰ. ſi quã bñfi
cia pſonalia ſiue pie ꝛ conſule fue-
rint dephẽſa:auctoritate careãt.
¶ Impator zeno vniuerſa reſcri-
pta:ſiue in perſonam peccantiuꝫ:
ſiue ad quẽlibet iudicẽ manaue-
rint q̃ vel annotatio:vel pragmati
ca ſanctio nominet ſub ea ↄditio-
ne pferri pcipimus ſi preces veri-
tate nitant nec aliquẽ fructũ pca-
toꝛ oraculi pcipiat ĩpetrati.licet in
iudicio aſſeueret veritateꝫ:niſi q̃-
ſtio fidei ore cũ imperiali bñficio
monſtretur inſerta. Nam ꝛ magni
ficus vir queſtor ꝛ vir ſpectabilis
magiſtri ſcriniĵ qui ſine pſata ad-
iectione qualecunqꝫ diuinum re-
ſponſũꝫ dictauerint:ꝛ iudices qui
ſuſceperint reprehenſionem ſubi-
bunt.ꝛ qui illicite dictata ſcribe-
re auſi fuerint cuiuſcunqꝫ ſcriniĵ
memoriales ſeu pragmaticarũ:vel
adiutores primicerij amiſſione ſin
guli ferientur.
¶ Cõtrã quãlibet ſcripturã pu-
blicam ſiue priuatã vel priuilegiũ.

¶ Summarium.

1 Mutatio reſcripti aut innoua
tio an ſcripturã reddat ſuſpectã.
2 Reſcriptum validum duos preſup
ponit teſtes.
3 Reſcriptum integre eſt legendum
ſecus habetur ſuſpectum.
4 Trãſcriptiõi an ſit fides adhibẽda
5 Bulla priuilegialis que preſuppo-
nat ad eius validitatem.

6 Scriptura ſecūda etiam mentionem faciens de prima non tamen apparentē pro nulla habetur.

7 Priuilegium confirmatum confirmatur ſecundum confirmātis cōditionem.

8 Conceſſio iuridica nō poteſt dici priuilegium.

9 Clauſula nō obſtāte lege in priuilegio inſerta quid operetur.

10 Priuilegio contrauenlens an ipſo gaudere debeat.

11 Priuilegiū ſpeciale derogat gñali.

12 Priuilegium tacita veritate obtētum nullum eſt.

Equitur videre ꝯ quālibet ſcripturā publicā ſeu p̄uatā. vł p̄uilegiū, ⁊ vt plene ſcias obijcere ſiue excipere ꝯ oēm ſcripturā: aut ſit p̄uilegiū: aut ſcri. publica ſeu p̄uata. hec oīa notabꝫ.

1 ¶ †Primo vide totū corp⁹ ſcripture: ⁊ vide ſi eſt ibi ſuplinearis ſcriptura vel raſura aliq̄: ⁊ innouatio poris figure. q: pp hoc ſolū pōt repelli: dū tñ fuerit i loco ſuſpecto. vt no. C. de teſt. l. pe. C. de edicto diui adri. toll. l. ſi §. j. et extra de crimi. fal. licet. ⁊ ex. de religio. do. cum venerabilis. ⁊ extra de fi. inſtru. inter dilectos. C. de teſta. l. ſi vnus.

¶ Item vide ſi habet ſignū publice pſone ⁊ ſubſcriptionē. ⁊ ſi caret ſigno ⁊ ſubſcriptione: non caret vitio vt. C. de teſtamen. l. ſi vnus ⁊. C. de fi. inſtru. in aut. ad hoc ⁊ de hoc dicitur ex. de fide inſtru. c. ij.

¶ Item vide ſi ſit notorium ꝙ ſit perſona publica que ſubſcripſit: illud enim a natura non datur officium ſed confertur nō ab omnib⁹: ſed a paucis ſcꝫ a principe vel ab eo cui princeps conceſſit: ⁊ nō datur cuilibet: ſed quibuſdam, vt. C. de tabu. per totum, ⁊ precipue. l. generali reſpōſo. x. ⁊ in aut. de tabel. ⁊ inſtrumentorum cautelā.

2 ¶ †Item vide ſi ſunt ibi duo teſtes preter tabellionem: nam aliter nō valeret. vt in aut. de hered. ⁊ falci. §. ſancimus, col. j. et in aut. de inſtrumentorum cau. §. ſi quis igitur ⁊ §. j. colla. vj. extra de procu ra. c. j. in. ij. ⁊ extra de fi. inſtru. c. ij. ⁊. C. eo. c. j. comparationes.

3 ¶ †Item ſi hec predicta tibi deficerent lege totam ſcripturam: et perlege: ⁊ nota diligēter q̇s ꝯtraxit: quis ſtipulatus fuit: q̇s ꝓmiſit an ſtipulat⁹ fuit ibi vel alij. ⁊ idē i ceteris cartis ⁊ vide ſi agit q̇ contraxit vel conuenit: vel ali⁹ ⁊ circa hec oīa videas titulū. C. ſi quis alteri p totū. ⁊ p̄cipue. l. multum intereſt. ff. de cōſt. re. l. cū qui. §. iij. ff. de ver. ob. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de act. ⁊ ob. l. quecumq꜒. ⁊ in inſti. de inuti. ſti. §. alteri. vbi dr ꝙ alter alteri ſtipulari non pōt: niſi in caſibus ibi notat. ff. de re. iur. l. q̇ tutor. in fi. ⁊ hoc dixi de ſcriptura publica ſine aucten.

4 ¶ †Si aūt exēplū ſeu trāſcriptio oſtenditur: dicas ꝙ ei fides adhibenda nō eſt. vt. C. de diuerſis reſcrip. l. ſancim⁹. C. de edēdo. aut. ſi quis. ⁊ in aut. vt ſponſal. largi. §. ſi quis col. ix. ff. de fi. inſtru. l. ij. vbi d hoc. ff. fami. hercis. l. iiij. alś eſt vera ex de fi. inſtru. c. j. tamen poſſet contradici per leges. C. de teſt. l. ij. ⁊. C. de re iud. l. fi. et in autētica. de q̄ſto. in prin. col. vj. ⁊ in aut. vt fratrū filij. §. illud. colū. ix. ff. de ad mi. tu. l. cirograph⁹. ¶ Itē pōt opponi inſtrumēto ꝙ nō valet: niſi i ipſo ponat cā debēdi: puta ſi dixerit ita. Notum ſit omnib⁹ ꝙ titi⁹ dꝫ .x. lib: as turoñ. ſempronio ⁊ nō

dixerit cauſam ex mutuo vel depo
ſito:vel cōmodato:vel ex alia cau:
ſa:ꝛ ad hec videas.ff.de ꝓba.l.cū
de idebito.§.vlt.ꝛ extra de fide in:
ſtru.ſi cautio.vbi de hoc.
¶Si autem oſtēdatur ſcriptura
prorſus ꝑuata:dicas ꝙ nō valet.C.
de ꝓbat.l.inſtrument.ꝛ duas le:
ges ſequentes niſi habeat ſubſcri:
ptionem triū teſtium.C.qui potio.
in pig.habe.l.ſcripturas.extra de
fide inſtru.c.ij.C.e.ti.l.pe.ꝛ in aut.
de inſtru.cau.§.ſi quis igitur.ꝛ.§.
ſequen.col.vj.qui intelliguntur in
ꝑuata ſcriptura.vt ibi notatur.ꝛ
hoc verū eſt ꝙ nō valet niſi contra
ꝓcedētē:vel ſcribētē:vt.ff.de ꝯſti.
pe.l.titius.ff.depoſiti.l.publicati.
ff.de leg.ij.l.ſi.l ꝑn.cū ſuis ſiſibus.
¶Si vero oſtēdat̃ ſcriptura q̄ di:
cat̃ ꝑuilegiū:multa ſunt hic con:
ſiderāda:vñ primo totū corp⁹ pri:
uilegij.ſicut de inſtrumento dixi.
¶†Uidi bullā ſiue ſigillum ſi eſt
5 papale ꝑuilegiū:vel alterius iu:
dicis.ꝛ nota diligēter formā bulle.
ꝛ de hoc recurre ad illā de cā ex:
tra de crimine fal.que ſupra poſi:
ta eſt de ꝟbo ad ꝟbū.ꝛ vide an cō:
tineat cōceſſionē ꝑncipalē:vel cō:
firmationē alteri⁹ cōceſſionis:ꝛ ſi
eſt cōfirmatio ꝛ non conceſſio niſi
oſtēdatur conceſſio principalis nō
valet pluribus rationibus.
¶Primo:quia principalis cauſa
deficit.vt.ff.de reg.iu.l.cum prin:
cipalis.Sc̄do:qꝛ qui confirmat nō
dat.vt.ff.de iuriſ.om.iu.l.ꝛ quia.
¶†Tertio:ſi faciat mētionem de
6 prima ſcriptura:ꝛ prima non ap:
paret:ſc̄da non valet.vt C.de edē:
do.aut.ſi q̄s.de hoc dictū ē ſupra
ꝙ ſi apparet ꝛ ꝑncipalis cōceſſio
tñ nō tenet de iure:nō valebit cō:
firmatio.ff.de teſtamētis.l.iure,ꝛ
ex.de cōfirmat.ꝑ totū.ꝛ extra de
fi.inſtru.inter dile.vel dicas vt di:
xi:qñ nō apparet ꝑncipale.
7 ¶†Si vero ꝑncipalis cōceſſio ap
paret cum bulla vel cū ſigillo non
vituperata cōſidera diligēter,ſi ꝑ:
ſona ꝯcedens poterat concedere:
vel nō de quo tract.ff.de poſiu.l.j.
§.de qua.ff.de mu.le.deniq̃.in ꝑn.
ff.de ſiu.l.pe.ff.q vi aut cla.l.x hi:
bere.§.j.ff.a q̄b⁹ ap.nō lz.l.j.ff.qui
teſtamēta fa.non poſ.l.q in ptāte.
¶Itē videas ſi eſt facta cōceſſio
ſc̄dm ius:vel ꝑter ius:vel ꝯtra ius.
8 ¶†Si ſecundū ius:ergo non eſt
ꝑuilegium:qꝛ nō addit aliq̄d:ꝛ fru
ſtra ꝯceſſum eſt.vt.ff.ad municip.
l.j.C.de theſaur.l.vna.vel.x.
¶Si ꝑter ius:hoc debes interp̄:
tari ſc̄dm.C.de inoffi.teſta.l.ſi qñ.
in ꝑnci.¶Si cōtra ius:vide cōtra
quod:ꝛ q̄ leſio inferat̃.C.de ꝑ cib⁹
impera.off.l.ſcripta.ꝛ in his q̄ ibi
notant̃.¶Uide ſi per falſi ſugge:
ſtionem vel per veri ſuppeſſionem
fuerit impetratū.C.ſi ꝯtra ius:vel
vti.pu.l.preſcriptionē.ꝛ.l.ſi legib⁹.
ff.de natal̃.reſtitut.l.j.q.Diſtingui
te qua veritas ſit ſuppreſſa:ꝛ qua
falſitas ſit ſuggeſta ꝙ in dictis le:
gib⁹ diſtinguitur.ꝛ extra de reſcri.
in.c.ex parte
¶Uide ſi eſt ibi clauſula Nō ob:
ſtante tali lege:ꝛ tūc oīno valet:ſi
ꝯcedēs habeat ius tollēdi legē illā
vt.ff.ne q̄d in loco publico.l.ij.§.ſi
quis a ꝑncipe.C.de teſta.aut.b.in:
ter liberos.ff.de le.iij.l.ſi quis.in
prin.ff.de recep.l.iij.in fin.et.l.iiij.
9 ¶†Si vero dicat in genere.Non
obſtante aliqua lege.forte illud
nō valebit:cū nulla lex ſit tibi ſpe:
cificata:ꝛ reſpice ſuper his.ff.ſi q̄s
c.aut.l.ſed ꝛ ſi quis.§.queſitum.et
in his que ibi notantur.

¶ Item vide ſi priuilegiū ſit pſone vel rei. ⁊ ſup his vide. ff. de re iu. l. priuilegia. ff. de cenſibus. l. ij. ff. de aqua quoti. ⁊ eſti. l. j. §. antepeñ. ff. de admi. tu. l. ex pluribus. ff. Soluto an. l. q̄r. ff. de le. iij. cū patronus.

11 ¶ Si vero fuerit dubium perſone vel rei recurre ad interpretationē concedētis. ff. de re iu. l. nerac. ⁊ ſi non pōt haberi: dicas ꝙ rei eſt niſi probetur contrariū. ff. de cōſt. pn. l. beneficia. ⁊ adde ea q̄ dñr in pacto reali vel perſonali. ff. de pac. l. iuriſgeñ. §. pactoꝝ. ⁊ l. ſi cui §. peñ. ⁊ l. idē. §. pſonale. ⁊ l. q̄. §. j. ff. de pba. l. ſi pactum. ¶ Item vide ſi fuerit ad tps: ⁊ ſi tps finitū eſt vt. C. de legi. vl. ¶ Item vide ſi eſt cōditio que non ſit adimpleta vel modꝰ. ⁊ ſup his vide. C. qua ſub modo vel condi. l. j. ⁊ ij. ⁊ his que ibi notant. ff. de cōdi. l. qbꝰ diebꝰ. in fi. ⁊ l. q̄ hered. §. fi. ff. locati. l. qui inſulam.

12 ¶ Item vide ſi renunciauit priuilegio verbo vel facto. C. de pac. l. ſi quis in conſcribendo. ff. de acquiren. heredi. l. recuſare. extra de inſti. cum acceſſiſſent. in fi.

¶ Item vide ſi eſt abuſus priuilegio. vt in auť. vt iudi. ſine quoquo ſuff. §. ante penul. col. ij. ⁊ extra de priui. c. tuorū. cum ſuis ſimilibus.

10 ¶ † Item vide ſi fecit contra priuilegium propter quod amiſit ipſum ff. de le. ij. l. cū pater. §. libertis. ff. de iniu. l. auxilium. in fi. ⁊ predicto c. cum acceſſiſſent. in fi.

¶ Itē diligēter cōſidera ſi pter delictū reddidit ſe idignū. ff. de ritu nup. l. filio. C. vbi ſenatores. l. ij.

¶ Item ſi tu habes priuilegium cōtra ſuum. vide ſi tuū eſt primū: ⁊ an in vltimo fiat mētio de priori. ff. de iure codicil. l. dimi. §. peñ. ff. de leg. iij. ſi quis in prin. extra de reſcrip. veniens. Et videas vtrū ille qui conceſſit poterat adimere: ſicut dicitur de teſtatore. ff. de adimendis leg. p totum. vel nō poterat vt legitur de donatore. C. de dona. que ſub modo fiūt. l. perfecta.

11 ¶ † Itē vide an vtrumqꝫ ſit gñale an ſpeciale. ff. de leg. iij. l. vxor. §. feliciſſime. ⁊ l. ſeruis vrbanis. §. quia ſpāle derogat gñali. vt extra de reſcript. veniens. cū ſuis ſimilibus.

¶ Itē nota ꝙ reſcriptū vel priuilegium non valet in quo continetur aliquis a muneribꝰ ciuilibꝰ ſit immunis. Idē dicas de qualibet ſcriptura publica. C. de decurionibus. l. vacuatis. ⁊ l. exemplo et. l. curiales. ⁊ l. omnes q̄ curiali. ⁊ C. de annonis ⁊ tribuť. l. in fraudem. li. x. et C. de canone frum. l. ij. lib. xj.

12 ¶ † Item priuilegium impetratū tacita veritate lite pendente ſuper re litigioſa nō valet vt in auť. vt in medio litis ſacras formas vel iuſſi. §. ſi vero. dum cauſa. col. viij. extra vt lite pē. c. j. ⁊ vl. extra de teſtibꝰ. cauſamqꝫ. e. extra de priuile. c. dudum. C. vt lite pen. l. j.

¶ ¶ Exceptiones cōtra iudices.

¶ Summarium.

1 Excōicatꝰ non pōt eſſe iudex.
2 Iudex ordinariꝰ an recuſari poſſit.
3 Iudex affinis impetrantis an poſſit aperte recuſari.
4 Iudex ſocius partis recuſari pōt.
5 Iudex multis de cauſis recuſat.
6 Suſpitio contra iudicem corā quo debeat allegari ⁊ probari.
7 Infamis non pōt eſſe iudex.
8 Minor. xxv. an. an poſſit eſſe iudex delegatus vel ordinarius.
9 Iudex an poſſit iudicare in cauſa in qua fuit aduocatus.
10 Iudex laicus non debet de cauſa eccleſiaſtica cognoſcere.

11 Pluribus iudicibus ordinatus an vno ſuſpecto ceteri reprobētur.

12 Delegati iuriſditio an ſuſpitione probata finiatur.

13 Iuriſditio limitata tempus ſtatutum non excedit.

14 Delegatio facta ſub noīe proprio an tranſeat ad heredes.

15 Mandatum an morte mādantis expiret.

16 Pluribus iudicibus electis vnus ſine altero citari non poteſt.

17 Mutus:ſurdus:furioſus:mulier:⁊ ſimiles imperfecte perſone non poſſunt eſſe iudices.

18 Iudex in vna cauſa recuſatus an poſſit iterum recuſari in alia.

19 Iudex ſemel calumnioſus ſemꝑ preſumitur calumnioſus.

20 Iudex recuſatur in cauſa que eū tangit.

21 Cā criminalis an ſit delegabilis.

22 Delegatio ad cauſam q̄ delegan- ti non ſpectat nulla eſt.

23 Suffraganeus non poteſt iudicare in cā illi⁹ cui⁹ eſt ſuffraganeꝰ.

24 Delegato quibus cauſis competat citatio perſonalis.

25 Electus ad aliquod negocium an poſſit vices ſuas alteri ꝯmittere.

Quia plures dicunt ſe eſſe iudices q̇ de iure eſſe nō pñt:idcirco aliq̇d contra illos iudices dicere procuraui.

1 ¶ †Et dicas ꝙ ſi eſt excōicat⁹ nō poterit eſſe iudex vt extra de re iudi.c.ad ꝓbandū.extra de except. c.dilecti filij.⁊.c.cū inſ.⁊.c.pia cōſideratione.qđ eſt.c.lugdun̄.et.c. exceptionē.ar.extra.de elec.idez. cum inter.R.ſeniorem.et extra de offic.dele.prudentiā.infra §.vj.et extra de ꝓba.poſt ceſſionē.extra de iu.c.cum intelleximus.⁊ extra de here.c.excōicam⁹.in §.credentes.⁊ extra de ſen.excō.c.ſi vero. ¶ Itē ſi ſuſpectus fuerit poterit recuſari:puta ſi eſt cōſanguineus alteri⁹ partis:vt extra de appell. poſtremo.iij.q.v.q̄ ſuſpecti.extra de except.cū inter.vbi dr̄ ꝙ periculoſum eſt ſuſpecto iudice litigare.C.de iudi.l.aptiſſimi.extra vt lite nō cōteſtata.c.accedēs.Idē eſt ſi ſit affinis:vel vitricus:vel priuign⁹:vt.iij.q.xj.abſens.ff.de iniu.l. lex corne.in pnc.ar.ff.de ꝓcu.l.de affinitate.⁊ hoc qđ dictū eſt intellige ſʒ ius canonicū de ordinario

2 iudice ⁊ de delegato.† Ordinari⁹ eīn ꝺ iure canonico recuſari pōt vt extra de foro cōpe.c.licet.in fi. ⁊ extra de appel.cum ſit ſpeciale. vbi de hoc.et.c.ad hoc.⁊.ſ.cum te.Sec⁹ ſm leges q̄ volūt ꝙ poſſit ordinarius recuſari/ſed ali⁹ ſibi aſſociet.C.de li.cōteſt.aut.offeratur.C.de iudi.l.aptiſſimi/vbi hoc. ⁊ aut.ibi.poſi.ſi ꝯtigerit.lʒ ſit contra.C.de iu.om.iud.l.nemo.martinus tñ dixit ꝯtra qui dixit ꝙ bene poterat recuſari/vt no.in.d.l.aptiſſimi. ¶ Itē ſi hʒ ꝯſimilē cām vt ſuſpect⁹ poterit recuſari ſm quoſdam.extra de iudi.c.cauſamꝗ. ¶ Itē ſi multum fuerit familia in aduerſarij poterit recuſari:vt extra de offi.dele.c.inſinuāte.ar.extra de purga.c.cum iuuentute.in prin.ar.C.de iudi.l.cum ſpeciali.

3 ¶ †Itē ſi iudex eſt oriūdus de terra impetrātis ab alia pte poterit recuſari vel vt ſuſpect⁹ haberi vt extra:vt li.nō cōteſt.accedēs.ij.in prin.ſʒ nō ſufficeret illa ſola exceptio:ſed bñ valeret cum alijs adminiculis:vt ibi no.niſi illa terra ptineret ad iuriſditionē ipſi⁹ impetrātis:vt ibi ſimiliter notatur.

4 ¶ †Item ſi ſit ſocius aduerſarij vel canonicus vt ſuſpectus poterit recuſari:vt extra de offi del'c. cũ.R. canonic⁹.ar.ff.de offi.p̄c.l. ſenatu.

5 ¶ †Itẽ ſi ſit dñs impetrantis ſilr vt ſuſpect⁹ poterit recuſari.vt extra de offi.delc.cauſamq̧.iiij.q.v. accuſatores.xj.q.iij.quatuor.

¶ Item ſi ſit iudex vaſſall⁹ impetrãtis.arg.xxij.q.v.de forma.extra vt lite non conteſta.accedens.

¶ Itẽ ſi ſit inimicus vt in omnib⁹ iuribus alleg.vt arg.ff.de ſuſpect. tut.l.tutor quoq̧.§.ſi tutor inimicus.ff.de iudi.l. cum poteſt.C. de acce.l.vlt.

¶ Itẽ ſi iudex cauſam habeat cuȝ altera partium:ab alia vt ſuſpectus poterit recuſari.de hoc conſueuit notari extra de iudc.c.cãmq̧.ar.ff.de accu.tu.l.ꝓpter litẽ.extra de offi.delc.cũ ſup̄ abbatia.in poſitiõe caſus.ar.extra de purga. c.cum in iuuẽtute.in fine.

¶ Itẽ ſi iudex eſt cõſanguine⁹ alicuius inimici ipſi vt ſuſpectũ potero recuſare.vt extra.vt lite nõn cõteſta.c.accedens.ij.

¶ Item ſi actor eſt de familia alicuius iudicis:palam eſt vt ꝙ ille iudex ſuſpectus poterit recuſari.vt ff.de offi.pſi.l.ſenat⁹.arg.C.ſi quacũq̧ preditus po.l.iiij.ꝛ.C.de epiſcopali audientia.l.ſi p̄ſens.ꝛ.ff. ff.de iur.omni.iudi.l.q iuriſdi.vbi dicitur qui iuriſdictioni p̄eſt:neq̧ ſibi ius dicere dȝ neq̧ vxori vel liberis ſuis nec libertis. Nec ceteris quos ſecum habet.ar.extra vt lite non conteſ.c.accedẽs.ij.Et ad hoc poſſimt allegari omnia iura in quibus dicitur ꝙ familiaris repellitur a teſtimonio pro dño:lȝ ſit cõtra.ff.de.iudi.l.in p̄uatis vbi dc.In p̄uatis negocijs patet ſi li⁹ vel filius patrem iudicem habere non poteſt.

6 ¶ †Item ſi actor eſt vel fuit iudex illius iudicis in aliqua cã.talis iudex haberi poterit vt ſuſpect⁹:tales enim iudices poſſunt reciproci nuncupari.ar.C.de iud.l.ꝓperãdum.Itẽ nota ꝙ ſecus de iure ciuili:ꝛ ſecus de iure canonico.de iure enim canonico oportet ꝙ cauſa ſuſpitionis allegetur coram iudice:ꝛ probetur corã arbitris electis a ptibus extra de app.cum ſit ſpãle.ꝛ.c.ſcdo requiris cuȝ ſuis ſimilibus.De iure vero ciuili non opȝ cauſaȝ ſuſpitionis allegare ſecũdum quoſdam nec probare: ſed ſufficit dicere habeo te ſuſpectuȝ. ꝛ allegãt pro ſe.C.de iud.l.apertiſſimi.ꝛ.l.cũ ſpãle.de hoc ꝯſueuit notari in p̄dicto.c.ij.reqris In glo. que incipit contradicit lex ꝛc.

¶ Item ſi ſeruus fuerit iudex eſſe non poterit vt.ff.de offi.p̄ſi.l.barbarius.C.de teſtamentis.l.j.ff.de iudic.l.cum pretor.extra de reſcri. c.ſuſcitatus.C.de iudi.l.ſeruus.vbi de hoc multa conſueuerunt notari.Seruus tamen in iudicio eſſe poteſt in quibuſdam caſibus.C.ſi per vim vel alio mõ.l.j.quos notabo infra in titulo cõtra actorem.

7 ¶ †Item infamis iudex eſſe non poteſt.vt.C.de infamibus.l.vna.li.x.vbi de hoc.C.de dignitatibus.l. neq̧ famoſis.et.l.iudices. lib.xij. extra de reſcriptis.ſuſcitatus ꝛ extra de teſti.c.licet ex quadam.et. extra de iureiu.c.querelam.et de hoc extra de exceſ.prelato.inter dilectos.et extra de iudi.cum deputati:in glo.et.vj.q.j.infames.in qõne.vij.in.c.j.ff.et de iudi.l.cum pretor.§.ij.et de hoc notatur.ff.de

de arb.l.ped.
8 ¶ †Itē ſi ſit minor.xviij.annis: iudex eſſe nequibit: niſi de conſenſu partiū. Nullus enī pōt delegare aliquā cauſaȝ minori.xviij.annis: niſi ſolus princeps: vt extra de offic.deleg.cum viceſimum.ff.de re iud.l.quidā.ꝛ hoc verū eſt in delegato. Ordinarius vero eſſe nō poteſt: niſi.xx.ꝛ quintum annū attigerit.vt in predicta.l.ar.extra de elect.cū in cunctis.ff.de mune.et hono.l.ad rē.ff.de reſcript.l.lege.ff.de iudi.l.pretor.§.vltimo.vbi de hoc.ꝛ plane dicitur in dicto.c.eſt viceſimum.et extra de reſcrip.ex pſendis: aliꝰ incipit preſenti decreto.et eſt ca.lugdun̄.
9 ¶ †Item ſi in vna cā fuerit aduocatus poſtea iudex eſſe non poterit in eadem.ar.C.de aſſeſ.l.vlti.ꝛ.rūſo.ꝛ.C.de poſtul.ā.l.quiſqꝫ.ff.de iura.calū.l.pretor.ar.ad trebel.l.ille.§.pe.vbi dicit̄ q nemo triplici officio fungi poteſt.ar.ff.ad muſhicipi.l.libertus §.preſcripto.ff.de pac.l.ſi plures.
10 ¶ †Itē ſi iudex ſit laicus ꝛ res ſit eccleſiaſtica: nō valebit.vt extra d̄ iudi.decreuimus.c.at ſi clerici.vt extra de rebus eccleſie nō alie.cū laicus.ꝛ extra de iure patro.c.cuȝ autem.et.xcvj.diſt.bene quidem ar.C.ne filiꝰ ꝓ pa.in.aut.frederici q̄ incipit habita.et.C.de epiſ.ꝛ cle.in aut.ſtatuimus.xj.q.j.placuit.vbi dicitur q de vniuerſa eccleſia maꝰe iudicat qui querit iudicium laicorum.
¶ †Itē ſi plures iudices dati fuerint ꝛ maior illoꝝ ſiue magis autētica ꝑſona tanq̄ ſuſpecta valeat recuſari: omnes alij poterūt recuſari.ar.extra de eo qui mit.in poſ.ſine ac. ¶ Item ex quo ſiue bene ſiue male ſententiam tulerit poſtmodum de illa cauſa ſe intromittere nō debebit: vt extra de ſequeſtra.poſ.c.ad hoc.ꝛ extra d̄ offi.deleg.in literis.ꝛ.c.venerabilis.ff.de re iudi.l.iudex.C.ſentētiā reſcin.non poſ.l.j.et.C.de penis.l.penaȝ.ar.ff.de arbi.l.dicere.§.fi.in fin.et hoc verum eſt delegato: ſecus in ordinario qui ſuper acceſſorijs puta ſuper expenſis ꝛ fructibus poterit cognoſcere ipſa die vt.ff.de re iu.l.paulꝰ.ff.de ar.l.quid tamē.j.§.ſolutioni.et.l.quia arbiter.vbi de hoc.C.de fruc.et li.expen.l.terminato.que potius iura ꝯtra: ſed non eſt.C.de ſenten.ꝛ interlo.om.iudic.l.j.et.C.de accuſa.l.iiij.
¶ Item ſecus in ordinario qui iterum de cauſa cognoſcere poteſt q̄ ſua prima ſententia quaȝ tulit ſit nulla ipſo iure.vt.C.quomodo et quādo iudex.l.ſi preſens.Et.C.de accuſat.l.ſi accuſatoribus.ꝛ ar.ff.de.arbi.l.diem proferre.et.l.quid tamen.et.C.de ſenten ꝛ interlo.l.j.in fi.ar.extra de accuſa.qualiter et de hoc notauit Ganfridꝰ i ſumma ſua extra d̄ ſen.ꝛ re iudi.§.diffinitiua. ¶ †Item finitur iuriſdictio delegati ſecundū plures doctores qn̄ recuſatꝰ eſt ꝛ ꝓbata fuerit cauſa ſuſpitionis contra ipſuȝ etiam q non poteſt alij cauſam illam ſubdelegare.extra de appel.ſecundo nequis.in fi.ꝛ extra de foro cōpe.licet.in fi. Alij tamen dicunt contra: dicunt enim ꝛ bene q cauſa ſuſpitionis ꝓbata cām illam alicui perſone non ſuſpecte ſubdelegare poterit.et extra de ap.cum ſpeciali ꝛ.c.hec cum a te.ꝛ extra de for.cōpe.ſi quis clericorum.C.de iudi.l.cum ſpeciali.ꝛ.l.aptiſſimi. 12

13 ¶ †Item ſi iuriſditio ad tēpus data fuerit: eo trāſacto expirat iuriſditio niſi de cōſenſu partiū fuerit ꝓrogata: vt extra d offi. deleg. c. d cauſis ar. C. de recept. l. j. in fin. ff. de iudi. l. ij. in §. ſi index.

¶ Itē notare debes ꝙ iudex dilationē eūdo dare nō poteſt etiam cōſentiētib⁹ ptibus. C. de dila. l. a ꝓcedente. vbi d: a procedēte iudice dilationem nō cōuenit poſtulare ēt ſi vtraqꝫ parte preſente tribuatur cū nō alias niſi cā cognita indulgeri queat ⁊c. ⁊. iij. q. iij. §. ſpacium imo in tota cauſa ſedere debet. vt in auten. ab illuſtribus. §. j. col. v. vbi de hoc.

14 ¶ †Item ſi ꝓpriū nomē in literis expſſuꝫ fuerit poſt mortez ei⁹ ſucceſſor illi⁹ nō poterit cognoſcere de illa cauſa. extra de offi. deleg. quoniam Abbas. ¶ Itē ſi ad certam rem dat⁹ fuerit de aliis itromittere ſe non poſſunt: vt. C. ſi aū compe. iudicem. l. j. et his que ibi notantur. ⁊. l. ſi de proprietate. et extra de offici. dele. cum olim.

¶ Itē ſi fuerit archieps de cauſis ſui ſuffraganei intromittere ſe nō debet niſi in caſib⁹/puta ſi p appellationē cā ad ipſuꝫ fuerit deuoluta: vt eē de offi. deleg. c. cuꝫ non ignoretis. eē de offi. iud. paſtoral. ⁊ i plurib⁹ aliis caſib⁹ q̄ notanē eē de exceſſib⁹ ꝑla. in. c. ſicut venire.

15 ¶ †Itē ſi mandans vel actor vel re⁹ re integra deceſſerit: expirat mādatū vt extra de offi. del. c. gratum. ⁊. c. relatū. ⁊. c. lꝫ vndiqꝫ. ⁊. c. nemini. C. mādati. l. mādatū. extra de reſcrip. c. ſignificauit. ⁊ itelligere integra. ſm qſdā. i. añ citationē. vel re integra. i. ante litem cōteſ. Sed primū veri⁹ eſt: ⁊ de hoc habes in predictis. c. gratum. ⁊. c. relatum. et. c. licet vndiqꝫ. ⁊. c. nemini. ff. de iuriſditione om. iu. l. et q̄ ar. ff. de acquiren. here. l. ſi per epiſtolam. et inſti. mandati. §. recte. ff. que ſententie ſine appel. re. l. pen. ff. qui ſatiſdare cogun. l. ſi deceſſerit. licet cōtra videatur. C. de act. et oblig. l. j. et hoc verum eſt niſi in caſu. ff. mand. l. ſi nō remu. §. vltimo.

¶ Item ſi ſiet iudex delegatus poſt annum: non poterit abſoluere quem legauit: vt extra de offi. dele. c. querenti.

16 ¶ Itē ſi fuerint ples iudices vn⁹ citare ſi poterit ſine aliis nec i cā procedere: vt extra de offi. del. c. prudētiā. ⁊. c. cāꝫ mrimonii. ⁊. c. cuꝫ cā. ff. d re iud. l. d uo ex trib⁹. licet in commiſſione dictum fuerit ꝙ ſi omne itereſſe nō poteritis ⁊c. hoc verū eſt ſi ille qui eſt abſ̄s p lras: vel per nūciū nō oſtēderit ſe itereſſe nō poſſe vt dicit in predicto c. prudentiam. j. reſponſo. ⁊ de iſta impotentia dicit extra d reſcrip. c. ſciſcitatus. ⁊ extra. de off. del. c. corā. vbi plene dicitur q̄s pōt cōmittere vices ſuas: ⁊ quis non in glo. que incipit pone ⁊c.

17 ¶ †Item ſurdus mutus ⁊ perpetuo furioſus nō poterit eſſe iudex vt. ff. de iudi. l. cū pretor in. §. autē. ⁊. iij. q. vij. in. §. tria.

¶ Itē ſi fuerit mulier iudex eē nō poterit nec arbiter. vt. ff. de reg. iuris. l. ij. ⁊. iij. q. vij. §. t ria. C. de recep. l. vlti. ff. de iu. le. cum pretor. xxxiij. q. v. mulierem. attamen contra videtur extra. de arbi dilecti filii vbi dicit ꝙ in reginā frācorūꝫ fuit cōpromiſſum: ⁊ ipa tulit ſentētiā et valuit. ſed nō eſt cōtra: quia illud eſt de conſuetudine ap probata vt ibi dicitur. Item cōtra vi-

detur.ij.q.v.veniam.non in ꝯtra.
quia illud impetrauit a principe.
item contra.xij.q.ij.cum deuotiſ=
ſimam.⁊.xiij.q.iiij.ſi quis. Sol.ibi
fuit de conſuetudine.
¶Itē nemo pōt eſſe iudex eccle=
ſiaſticus niſi habeat aliquam di=
gnitatem:vel niſi ſit in cathedrali
eccl̄ia vel alia collegiata eccleſia
inſtitutus:vt extra de reſcript.ex=
pediendis.⁊ eſt.c.lugdunē.qđ al's
incipit p̄ſenti. Nec cā debet ven=
tilari niſi in ciuitatib⁹ vel in aliis
magnis locis:⁊ inſignibus vbi in=
ueniatur copia iuriſperitorum ni=
ſi de conſenſu partium alibi venti
letur vt ibi dicit:⁊ hoc intellige in
papa vel legatis ipſi⁹ vt ibi dicit.
Sed an iſta ꝯſtitutio liget ordina=
rios:dicitur ꝙ non:vt ibi notatur
ex.extra de ſenten.excommuni.c.
nuper.verſic.quia tamen ⁊c.
18 ¶†Itē ſi appellatū eſt:ex ab ali=
quo iudice in alia cā pōt recuſari
ab eo qui appellauit:ſi tñ appella
tione pēdente ꝯueniat ab aliquo
coram illo iudice a quo appella=
uit:vt extra de appella.ad hoc.l.
⁊.c.propoſuit.ar.C.quomodo ⁊ qñ
iudex.l.ſi vt proponis.l.vbi de hoc
cōſueuit notari.C.de ſen.et peri.
re.l.j.ſuper vltimo verbo.et.C.de
appel.l.eos qui.circa princip. Se=
cus tamen eſt de rigore iuris ciui
lis:vt.ff.apud eum a quo appel.l.
ſi quis ex aliqua cauſa.
¶Itē ſi duo vel plures dati ſunt
iudices:et vnus decedat alij non
poſſunt procedere:niſi aliud con=
tineatur in commiſſione:vt extra
de offic.deleg.vno.
¶Itē ſi cā fuerit cōmiſſa alicui et
cā alij expſſa mētiōe de pori ꝯmiſ=
ſione fuerit facta cōmiſſio por nō
oterit cognoſcere de ſibi cōmiſſa
vt extra de reſcrip.ceterum.
¶Itē ſi aliqs iudex delegatus in
totū cōmiſerit alteri vices ſuas:
poſtea cognoſcere non poterit:vt
extra de offic.delega.venerabilis
⁊.c.ſuper queſtionum.
19 ¶†Itē ſi iudex p calūniā tulerit
ſniam inter aliquos poſtmodū in
oi cā haberi poterit vt ſuſpectus
ar.ff.de ſuſpec.tut.l.iij.⁊.ff.de ac=
cuſ.l.ſi cui.§.iſdē.⁊.ff.de re milit.l.
non omnes.§.a barbaris.
¶Itē nemo pōt eſſe iudex in cau=
ſa ſua:vt.C.ne quis in cauſa ſua.l.
j.ff.de iudi.l.iij.ar.cōtra.ff.de iu=
dic.l.in priuatis.Sol.ibi.
¶Itē ſi fuerit heretic⁹ vel iude⁹
inter chriſtianos teſtis eſſe nō po=
terit:neqꝫ iudex:vt.C.de hered.l.
penul.⁊ in aut.ibi ſignificato.qđ
incipit.Si hereticus.ex iiij.q.j.au=
diuimus.extra.c.communicam⁹.
.§.credentes.
20 ¶†Item ſi cauſa in aliquo tan=
gat iudicem:poterit recuſari:vt=
puta ſi teneatur aduerſario de
euictione rei de qua agitur coraꝫ
eo.ij.q.vj.biduum.
¶Item ſi ſit ſubdelegatus ab ali
quo delegato:niſi a delegato prin
cipis:nō valet.vt extra de appel.
cum cauſam.C.de iudi.l.a iudice.
extra de offic.delega.c.ſuper que=
ſtionū.§.ſi vero.ff.de offi.eius cui
mān.eſt iur.l.fin.vbi plene notat
de hoc.licet ſint cōtra.ff.de iudic.
l.cum pretor.§.j.ff.de offi.procon.
et leg.l.legatus. ¶Non ſunt con
tra.Ibi enim fuit cauſarum vni=
ueruſitas deleg. Item videtur ex
tra de re iud.cum Bart.
21 ¶†Itē ſi ſit delegatus in cauſa
criminali:non valet qꝛ cauſe cri=
minales nō poſſunt preterꝙ̄ a prin
cipe delegari ar.ix.qō.iij. Saluo
vbi dicit

vbi dicitur. In con ſpectu omniuꝫ ⁊c. ff. de offici⁹ cui man. eſt iuriſdictio. l. j. ⁊ ff. de offi. procon. l. ſolēt. vbi de hoc ar. C. de fide iſtru. aut. apud. Tamen a principe cauſe criminales poſſunt delegari. ar. ff. de teſtibus. l. iij. §. item diuus. xxiij. q. iiij. illud. vbi de hec et hoc locum habet ſecundum leges. ſ. ꝙ criminalis cauſa delegari non poteſt niſi a principe. Secus ſecundum canones vt notatur. vt extra de offi. delega. in c. ſuper queſtionum. §. ij. in glo. l. vnam partē ⁊c. ⁊ i. d. c. illud. In glo. hic habes ⁊c. ⁊. ij. q̄ō. vij. ſicut inquit. dicitur tamen ꝙ ſecundum leges etiam ꝑ in cauſa criminali poteſt alius ꝙ̄ princeps cognitionem delegare. dum tamen ipſe delegans ſententiam ferat. ⁊ de hoc dicitur in. d. l. ſolēt. ⁊. C. de pe. in. l. ij. ⁊ in. d. l. ff. de officius cui mā. eſt iuriſditio. l. j.

22 ¶ †Item aliquis delegatus vel ſubdelegatus eſſe non poteſt. Si cauſa ei commiſſa ad iuriſditionē non pertinet delegantis. C. ſi quis pro ſua iuriſditione iudi. l. vna. C. vbi ⁊ apud quem. l. fi. ff. de procu. l. ſed hec perſone. ar. extra de preſcrip. c. ſuper literis. in fi.

¶ Item cui delegata eſt inquiſitio: vel ꝙ ꝓuideat alicui eccleſie de prelato: alij ſubdelegare nō poteſt etiam de conſenſu partiuꝫ. extra de offi. deleg. c. fi. ⁊ ſi hoc fecerit per exceptionem poterit remoueri: vt ibi de hoc multa notātur. tn̄ in alijs caſibus poterit bene cōſentientibus partibus vt ibi dicitur: et extra de reſcrip. cum dilecta in glo. Nota caſum ⁊c.

23 ¶ †Item ſuffraganeus archiepiſcopi ſub quo eſt iudex eſſe non poteſt. Nam poſſet haberi ſuſpect⁹. ex vt lite non conteſt. accedēs ⁊. j.

¶ Item nota ꝙ quicquid fit corā non competenti iudice nō valet: vt. C. ne de ſtatu defun. l. ſi pater. ar. extra de iudi. c. at ſi cleri. extra de conſuetu. ad audientiam. ij. q. j. in primis. C. ſi a non compet. iud. l. vlti.

24 ¶ †Item nota ꝙ iudex deleg. nō poteſt iubere alterutrum partiuꝫ coram ipſo perſonaliter comparere niſi in cauſa criminali: vel ꝓ veritate dicenda: vel pro iuramento calumnie preſtādo: vel niſi ſibi ſpecialiter fuerit demādatum. vt extra de iudi. c. iuris. eſſe amb. quod eſt. c. lugdu. Sed an idem in iudice ordinario: dicitur ꝙ non vt notatur ibidē. et hec que dicta ſunt: habent locum in cauſis priuatoꝝ. ſec⁹ i cauſis collegijs ⁊ vniuerſitatis. extra de procur. c. j. ⁊. c. qui cauſis. et extra de ſindico. c. vno. vbi de neceſſitate procurator interuenit ⁊ actor ſimiliter et hic.

¶ Item nota ꝙ iudex illiteratus remoueri poteſt. ar. ff. de re iudi. l. quidam. C. de ſententijs ⁊ exac. in fi. vbi de hoc. peritus enim eſſe debet nec debet querere ab alijs quid euꝫ loqui oporteat. in aut. de iudi. in princip. colum. vj. ⁊ arti. in aut. quomodo. q. eo. §. hoc de deo. colum. j. ⁊ in aut. de ſan. epiſcopis §. ij. colla. ix. vbi dicitur qui eniꝫ alios dꝫ docere ab alijs poſt ordinem doceri non debet. ar. extra de cōſan. ⁊ affi. c. ex literis. licet contra videatur. C. de iud. l. certi iure. vbi dicitur ꝙ ſi conſuetudinem cauſarum habeat ſiue peritiā iudicādi poterit eſſe iudex pōt tn̄ reſpōderi. ꝙ ſpāle eſt ibi in magiſtro militū. Iō cōtra videt. C. de ep̄is ⁊ cle. l. parabolam. ff. de excuſa. tutoꝝ.

l.ſinguli.in fi.ꝛ in inſti.de excuſ.tu to.§.ſimiliter.ꝙ verius eſt ſcꝫ ha bet experientiam cauſarum.pote rit eſſe iudex:vt dicit dñs Azo. in titu.de ſententiis ex pericu.rc. in ſumma ſua.ꝛ de hoc dicitur ex tra de reſcrip.c.ſciſcitatus.in glo. que incipit puta ꝛc.

25 ¶†Item nota ꝙ cui mandatum eſt aliquod negociuꝫ perſonaliter exequi.aliis ſubdelegare non po teſt:vt.ſ.dictum eſt niſi de conſen ſu partium in quibuſdam caſibus extra de offic. deleg.c.vlti. vbi de hoc ꝛ facit ad h.ff.de ſolu.l.iter ar tifices.C.de caduc. toll.l.vna.§.ſi vero.extra de reſcrip.c.cum dile cta.vbi de hoc.

¶Item nota q poſt appellationẽ rite factam iudex non poterit co gnoſcere vt ex de appe.c. directe.

¶Item nota ꝙ monachus vel ca nonicus in cauſa ſeculari non po terit eſſe iudex vt extra ne cle. vel mona.ex parte ar.C.de teſta.l.con ſulta diualia circa fi.

¶Item no.ꝙ ſi maior iudex ad ſe negocium reuocauerit minor iu dex poſtea de illo negocio cogno ſcere non poterit:vt.ff.de iud.l.iu dicium ſoluitur.in inſti.man.§.re cte de elec.in cauſis.

¶Item nota ꝙ iudex medi9 eſſe debet inter actorem ꝛ reum.vt.C. de falſis.l.vbi.ꝛ in aut.iuſiur.qd p ſtatur ab his qui admit.reci §.ve ro quoqꝫ in col.ij.als vt ſuſpect9 haberi poſſet.vt.ſ.in.§.j.

¶Contra arbitros ꝛ cõtra compromiſſum.

¶Summarium.

1 Seruus minor.xx.an. pupill9 furioſus mut9 ſurdus ꝛ ſimiles p ſone nõ poſſunt eſſe arbitri.

2 Arbiter in re ppria nemo eẽ põt.

3 Compromiſſum in mulierẽ nõ vꝫ.

4 Mulier an poſſit nomine alieno compromittere.

5 Compromiſſum nõ dꝫ claudicare.

6 Compromiſſum an poſſit fieri die feriata vel altera parte abſente.

7 Compromiſſum pluribus ſoluitur modis.

8 Compromiſſuꝫ in quo differat ab arbitrio.

9 Cõpromiſſuꝫ qualiter ſit ꝯficiẽdũ.

Sequitur vt contra ar bitros et contra com promiſſum aliquid vi

1 deamus.† In primis poteſt obijci ꝙ ſeruus eſt in quem compromitti non po teſt vt.ff.de ar.l.pedius §.i ſeruũ.

¶Item pupillus vel furioſus vel mutus:vel ſurdus arbiter eſſe nõ poteſt.vt.ff.ar.l.ſed ſi in ſeruũ.§. j.ꝛ.iij.q.vij.§.circa.

¶Item minor.xx. annis arbiter eſſe nõ dꝫ.vt.ff.co.l.ſꝫ ꝛ ſi i ſeruũ. ꝛ.l.cũ le.ꝛ hoc intellige ꝙ cogi nõ dꝫ.ꝛ de hoc dicitur.ff.de mu.ꝛ ho. l.ad rẽ pub.ff.de indi.cũ pretor.in fi.ff.de re indi.l.quidam.ꝛ hic põt addi.ea q.ſ.allegata ſunt in ti.cõ tra iudicẽ in.§. Itẽ ſi ſit minor ꝛc.

2 ¶†Item in re propria aliquis ar biter eſſe non põt.vt.ff.de ar.l.pe. ff.de iu.l.iu.ꝛ.ff.de iuriſditione oiꝫ iu.l.qui iur.ar.contra.C.man.l.in re mãdata.vbi dꝛ ꝙ qlibet poteſt eẽ arbitrator ꝛ moderator rei ſue.

¶Item contra.ff.de ind.l.cum p tor.§.pe.ſe arctauit.ꝛc.

¶Item contra.C. ne quis in ſua cauſa per totum.

3 ¶†Item ſi fuerit mulier non va let in eam enim compromitti non poteſt vt.C.eo.ti.l.fi.ff.ſi qs caut.l. ij.ibi.Ipſe.ff.de regu.iur.l.ij.ff. de procu.l.neqꝫ ar.cõtra extra de ar-

dilecta. So. ibi erat dē ꝯſuetudine approbata. de hoc dictū eſt. ſ. in tit. ꝑori. in. §. Item ſi fuerit mulier.

¶ Item ſi fuerit iudex ordinarius eius rei de qua eſt in eum compromiſſum non valet. hoc eſt enim ꝓ libitum ne verus arbiter eſſe poſſit. vt. ff. eo. tit. l. ſi in ſeruum in. §. ij. ⁊ hoc verum eſt ſcdm leges ſed ſcdm canones in quemlibet delegatū vel ordinariū cōpromitti pōt vt extra de ar. in. c. cū tempore. et c. cum olim extra de ele. ca uſam. ⁊ extra de preben. niſi extra de preſum. in. c. literas. veruntamen in ordinarium ſecundum leges compromitti poteſt: non tanꝙ in verū arbitrum ſed tanꝙ arbitratorem vt in aut. vt differen. iudic. §. ſi vero contigerit in col. ix. ⁊ nota in ꝑdicta. l. ſi in ſeruū. Nā differētia eſt iter arbitratorē ⁊ arbitrū: q2 arbiter compromiſſarius eſt qui cognoſcit ad modū iudicis. Sed arbitrator dicitur amicabilis compoſitor qui ad modū amici pacificat: ⁊ ſentētie arbitri ſtandū eſt ſiue equa ſiue iniqua fuerit: ⁊ ſibi imputent q eū elegerint. ff. eo. l. diem. §. ſtari. arbitrator autem ſi inique arbitretur reducit ad arbitrium boni viri. vt. ff. ꝓ ſocio. l. ſi ſocietatem. ⁊. ij. §. arbitrorum.

¶ Item furioſus arbiter eſſe non poteſt: vt. ff. de iu. l. arbitrio.

¶ Item ſi compromiſſum eſt de cauſa criminali: vel publica. vel liberali: nō valet vt. ff. de arbi. l. non diſtinguemus. §. iulianus. ⁊. §. de liberali extra de re. in integrum. c. penulti. extra de cōſan. ⁊ affini. c. ex literis. ⁊ extra de tranſac. c. vlt. De cauſa vero criminali quando ciuiliter agitur poteſt in arbitros cōpromitti. ar. ff. de infamib⁹. l. q̄d ergo. §. compromiſſo. ar. contra. C. de tranſa. l. tranſigere. vbi dicitur dicere q de cauſa criminali poſſit compromit. Co. ibi.

¶ Itē de populari actiōe nō Ꝭ. vt ff. e. t. l. nō diſtiguem⁹ i. §. de liberali.

¶ Item de cauſa reſtitutionis in integrum compromitti nō pōt: eo q certis iudicibus tm̄ illi⁹ eſſe cognitio committitur. vt. C. vbi ⁊ apud quem cauſa reſti. agi debeat. l. fi. niſi quando incidenter cauſa reſtitutionis coram arbitro moueretur. tunc enim bene licet q2 tunc tātū ſuꝑ principali ꝓnunciat non ſuꝑ incidēti. ⁊ ꝑ ꝓnunciationem principalis abſoluitur incidens vt. C. de iu. l. quoties. ⁊. C. d ordine in. l. j. ⁊ extra de or. cog. c. j. vbi de hoc.

¶ Item q̄rit an infamis arbiter eſſe poſſit. ⁊ dicitur q ſic vt. ff. e. ti. l. pedi⁹. iij. q. vij. §. tria. circa fin. vbi dicitur. Nihil em̄ refert eum q̄ arbitriū ſuſcepit an ſit itegre fame: an ignominioſus. ⁊ de hoc ꝯſueuit notari. C. de īfamib⁹. l. iiij. vł. x. circa fi. ⁊. C. de dignitatib⁹. l. ij. vł. xxj.

4 ¶ † Item ſi mulier compromittat nomine alieno non valet vt. ff. eo. ti. l. non diſtinguemus. §. ſi mulier

¶ Item ſi compromiſſum ſit per pupillum ſine tutoris auctoritate non valet vt. ff. eo. ti. l. ſi pupillus.

¶ Itē ſi ſine pena fuerit ꝯpromiſſū vł ſine eo qđ obtinet vicē pene nō vȝ cū effectu: q2 ꝑtes nō tenēt ſeruare arbitri ſniaȝ niſi velit ſi pena nō fuerit appoſita vt. C. e. ti. l. j. vł iuramētū ſȝ canones. vt ex̄. eo. cū tpe. ⁊. c. nō ſine. ad h̄ facit. ff. e. l. litigatores. §. arbitriū. ⁊. l. nō diſtinguem⁹. §. j. ⁊. §. ſumma. C. eo. titu. l. pe. §. altera aūt. ⁊. l. ne l arbitris. §. ſinautē. In ſcriptura tm̄ valebit: l pena nō fuerit appoſita ſi ꝑtes

expꝛeſſe cōſenſerit ſniẽ arbitri vel poſt ſniam p.r.dico taciturnitate ꝯfirmauerint:vt inde actori dabitur actio:reo vero dabitur exceptio.vt.C.eo.tit.l.cum antea.§.ſ.ꝛ.ij.ꝛ ar.extra eo.in.c.per tuas.

5 ¶†Itẽ ſi ꝯpꝛomiſſuꝫ claudicet:nō valet.vt.ff.eo ſicut dies.§.pe.

¶Item ſi ꝓnunciatio arbitri in tertio ſit collata vel in arbitrium tertij non valet vt.ff.eo.ti.in.l.itẽ ſi vn⁹.§.idẽ pōpo.eo.t.§.ſiue duos ꝛ extra eo.tit.c.innotuit.ꝛ extra de offic.delega.c.ſuſpitionis.ꝛ extra de appel.cū ſit ſpeciali.vbi de hoc tractatur.

¶Item ſi dies appoſita eſt in cōpꝛomiſſo:ꝛ ea tranſacta eſt poſtea quicquid facit arbiter nō valebit vt.ff.eo.ti.l.non diſtinguemus §.ſi cum.ꝛ.l.ſeq.ꝛ.l.ſi cum dies.§.iiij. C.eo.ti.ſ.in fi.ꝛ extra de offi.delega.c.de cauſis ar.

6 ¶†Item ſi dies feriata ꝓnunciatū ſit et ei renunciatū non fuerit vel altera parte abſente nec hoc actum ſit:non valet.vt.ff.de ar.l. diem §.ſi quis litigatoꝛum.ꝛ.l.pōponi⁹.§.fi.ꝛ.l.ſi feriatis.ar.extra de fer.c.vlti.

¶Item de re eccleſiaſtica in laicum compꝛomitti nō poteſt.vt extra de arbi.c.contingit.in fin.ꝛ extra de iudi.c.decreuimus.

¶Item nota ꝙ noua conſtitutio ꝓhibet vt videtur iurare arbitrū vel litigatoꝛes.vt.C.eo.ti.aut. decreuit alias decreuit vbi ꝺ hoc. Secus tamen ſcdm canones.Nā ptes bñiurauit.vt.ꝭ.dictū eſt.et extra eo.cum patre.ꝛ.c.cum fine.

7 ¶†Itẽ obijci pōt ꝯpꝛomiſſo quod ſolutū eſt:ſoluitur enim pluribus modis:puta die moꝛte acceptilatione:iudicio:pacto:ſatiſdatione:ꝛ obiectione.ff.eo.l.nō diſtinguem⁹. ſ.compꝛomiſſo.vel tempoꝛis pꝛeteritione vt ſuperius dictum eſt.

¶Itẽ obijci poteſt cōpꝛomiſſo ꝙ nudo pacto compꝛomiſſum eſt niſi in caſu cū nudo pacto.Licet cōpꝛomittere:ſcilicet cum duo debitoꝛes faciunt ſibi pactum adinuicem de non petēdo ſi arbitro ſententie non pareatur.vt.ff.eo.ti.l. litigatoꝛes.§.ſ.ꝛ.§.vlti.

¶Iteꝫ poteſt obijci ꝙ arbiter nō poteſt inferre multam ꝫ cōtumacē:niſi expꝛ̄ſſuꝫ fuerit i cōpꝛomiſſo. vt.ff.de iud.l.ij.§.vlti.ꝛ.ff.de ar.l. nō diſtiguem⁹.§.cū i plures.ar.ff. eo.ti.l.qd tñ.in fi.Sꝫ cōtra videt ff.eo.l.nō ex oib⁹.Nō eſt contra qꝛ intelligit qđ dictū eſt ſi appoſitū fuerat i cōpꝛomiſſo vt ibi notat.Fꝫ M.et de hoc conſueuit notari.extra eo.titu.in.c.cum dilectus.

¶Item pōt obijci ꝙ arbiter in ſe non ſuſcepit arbitriū ſiue cōpꝛomiſſum.vt.ff.eo.ti.li iiij.§.ſ.

¶Item arbitrium non valet ſi cōtra heredes fuerit pꝛomulgatū niſi de ipſis heredibus cautū fuerit in compꝛomiſſo.ff.eo.l.diẽ.§.ſ.ꝛ.l. nō diſtinguemus.in.§.ſi domin⁹.

¶Item ſi fuerint plures arbitri. oẽs arbitrarij debẽt:et nō vn⁹.ff. eo.ti.l.ſicuti.ꝛ.l.itẽ.§.ſi plures.niſi aliud actum fuerit in compꝛomiſſo.vt.ff.eo.ti.l.non diſtinguemus. §.cum in plures.

¶Itẽ pōt obijci ꝙ ſpecialiter de tali re ꝯpꝛomiſſū eſt ꝛ nō de ea de qua ꝓnūciauit arbiter:vt.ff.eo.l. qd tñ.§.pōpius.l.nō diſtinguem⁹. ſ.§.officio arbitri.ꝛ.§.itẽ ſi iubeat. ꝛ.§.fi.ꝛ.l.celſus.in.§.pe.

¶Item poteſt obijci ꝙ arbiter in ſcriptis non tulit in ſententiaꝫ qđ facere debet.C.eo.titu.l.cū antea

§. ij. ꝛ. ff. eo. tit. l. j. vbi dicitur ꝙ ad inſtar iudiciorum arbitria ſunt re dacta. ꝛ hoc verum eſt niſi aliud dictū ſit in compromiſſo ar. ff. de iudi. l. ij. in fin. ꝛ. ff. de ar. l. non diſtinguemus. §. cum in plures. ꝛ. l. quid tamen. in fi.

¶ Itē pōt obijci ꝙ ſi libellꝰ oblatꝰ non fuerit. arbiter arbitrari nō poteſt. ar. C. de iudi. l. rē nō nouā. ꝛ. C. de recep. l. pē. in fi. ff. eo. l. j.

8 ¶ † Item nota differentiā inter arbitriū ꝛ compromiſſum: eſt enī arbitrium qđ fit ſine pena ſed pignoribus vel iuramento eſt vallatum. vt. C. eo. titu. l. ne in arbitris compromiſſum eſt quod fit cū pena: vt. C. de iud. l. rem non nouam. §. vbi ꝙ. quem re in integ. po. l. fi. quidem tamen dicunt ꝙ non eſt iurandum in arbitris: vt. s. dictū eſt. vt. C. eo. aut. decreuit.

¶ Item notandum eſt ꝙ ea ſola veniunt in arbitrio. de qbꝰ actum eſt vt veniāt: vt. ff. e. l. ſi cū dies. §. j. ꝛ. l. non diſtinguemus. §. de offi cio. ꝛ. §. fi. et extra eo. ti. cū dilectꝰ. ff. de dolo. l. eleganter. §. non ſolū. §. de verb. obli. l. quicquid.

¶ Qualiter ꝯfici dēat ꝯpromiſſū.

9 ¶ † Ut nihil poſſit obijci ꝯpromiſſo: in hec verba ſcribat̄ ticiꝰ ꝛ meuius de tali queſtione que vertit̄ inter ipſos: vel verti ſperabatur ꝛ de omnibus alijs pro ſe ꝛ ſuis heredibus compromittunt ꝛ conſentiūt in ſempronium tāq̄ arbitriū compromiſſarium. ꝛ arbitratorem ſiue in bonū virū vel amicabilem compoſitorem volentem: et in ſe arbitrium ſuſcipientem: ita vt poſſit pronunciare: et examinare: cognoſcere ꝛ terminare: ꝛ interlocutoriā ꝛ diffinitiuā dare: ꝛ ordinare iure. ordine obſeruato. vel penitus pretermiſſo: vel extra ordinare prout ſibi melius viſum fuerit diebus feriatis ꝛ nō feriatis: ſedēdo ſtādo: omni hora in omni loco. vtroq̄ preſente vel altera abſente: et ꝙ arbitrari poſſit ſemel et pluries: ꝛ ſuam ſententiam interpretari ꝛ corrigere ſi opus fuerit ꝛ contumaciam litigatoris punire ꝛ citare partes ad quemcunq̄ locum voluerit vel ad loca: ꝛ vt poſſit pronunciare in ſcriptis et ſine ſcriptis: promittentes predicti ticius et meuius per ſtipulationem per ſe ꝛ ſuos heredes ſub pena. c. marcharū ꝙ eius laudi arbitrio pronunciationi: ſiue dicto obtemperabunt: et in nullo cōtrauenīēt de iure: vel de facto: verbo vł opere per ſe vel per interpoſitam perſonam et ꝙ nullum dolum committent: ꝛ ꝙ contra cōpromiſſum nullum impetrabunt reſcriptum: ꝛ nullum priuilegium allegabunt. nullam exceptionē opponēt: ꝛ nullo vtentur beneficio alicuius legis que vitiet vel vitiare poſſit cōpromiſſum: ſeu ex perſona arbitri ſeu ex pſonis compromittentium ſeu rebus de quibus cōpromiſſum eſt: renunciantes expreſſe beneficio olm predictorū beneficijs: ꝛ priuilegijs. ꝛ expoſitionibus legibus ſibi competentibus ſpālīter enumeratis ꝛ de olbus predictis ſpāliter enumeratis certificatis: ꝛ hec ola ꝛ ſingula ꝓmiſerunt iuramēto corporalr̄ pſtito ad inuicē ꝓmittādo ꝑ ſtipulationē attēdere ꝛ cōplere: ꝛ obſeruare ꝓ ſe ꝛ ſuis heredibꝰ ſucceſſoribꝰ ꝛ nō ꝯtrauenire ſub pena pdicta ꝛ obligatione ſuorum bonorum preſentium ꝛ futurorꝫ cōſtituētes ſe ad inuicē vnus ꝓ alio bona poſſidere: ita ꝙ liceat

el qui ſeruauerit cōpromiſſuʒ ſua propria auctoritate ingredi bona illius qui fecerit contra compromiſſum in totum vel in partem.⁊ pena ſoluta vel non ſoluta pdicta omnia ⁊ ſingula ⁊ dictum compromiſſum in ſua maneat firmitate: hoc acto q dicta pena ſemel ⁊ pluries:⁊ quotiesh ec predicta:vel aliqd horuʒ in omnibus ⁊ ſingulis capitulis in ſolidum committatur ⁊ commiſſa exigatur. Ego quidem talis notarius publicus his omnibus interfui ⁊ vt.ſ.legitur ex volūtate dictarum partium hoc ſcripſi publicum inſtrumentum ⁊c.acta ſ ſunt hec in tali loco die ⁊ anno. ti.

¶ Contra actorem.

¶ Summarium.

1 Exceptio excommunicationis an cōpetat cōtra actorē i iudicio.
2 Excommunicato nulla pōt actio competere.
3 Reus an poſſit actorem coraʒ alio iudice reconuenire.
4 Mulier non poteſt viuente patre agere ad dotem profectitiam.
5 Monachus non poteſt actualiter vel iudicialiter procedere ſine licentia ſui ſuperioris.
6 Monachus an poſſit abbatem cōuenire.
7 Filiuſfamilias an ſiue patris licētia ſtet in iudicio.
8 Actio pſonalis q̄to tēpore duret.
9 Aduerſarius non tenetur in loco nō ſecuro vel indebito reſpōdere.
10 Clericus an teneatur coram laico iudice conuenire.
11 Clericus an poſſit ſuo foro renunciare.
12 Minor.xxv.an.nō poteſt per ſe ſtare in iudicio.
13 Pupillus poteſt quibuſdam caſib⁹ ſine tutoris auctoritate agere.
14 Infamis an poſſit accuſare.
15 Filius non agit contra parentes vel eos ſub quorum eſt poteſtate.
16 Fili⁹ quo caſu ꝯ patrē audiatur.
17 Libertus poteſt actione iniuriarū agere contra patronum.
18 Agens pro re immobili debet reʒ demonſtrare.
19 Actor non comparens die aſſignata tenetur reo in expenſis.
20 Mulier agens nomine alieno nō auditur.
21 Laic⁹ nō poteſt clericū accuſare.

Equitur videre cōtra actorem:et primo videas † an poſſis ſibi obijcere excommunicationeʒ. Nā ſi actor excommunicat⁹fuerit:nō habet pſonā ſtādi i iudicio. Idcirco nō dʒ q̄s ⁊ niſi voluerit reſpōdere.vt.ſ. de offic.deleg.c.prudētiam.in.§. vj.extra.de excepti.c.dilecti.et.c. cum inter.⁊.c.exceptionem.⁊ pia conſideratione quod eſt capitulū nouum.⁊ extra de iudi.c.intelleximus ⁊.c.exhibita.⁊ extra de ſentē. excommu.c.ſi is ⁊.c.per tuas.cuʒ
2 ſuis ſimilib⁹ infinitis.† Et ideo dicendum eſt de reo excommunicato:nā reconuenire nō pōt vt eē de excep.c.cū iter ⁊ ſi.⁊ exceptio excōicationis tā contra iudicem q̄ contra actorem:⁊ q̄ contra eum poterit opponi quandocunq ante litē ⁊ poſt vt in.d.c.exceptionem.

¶ Itē actor audiri nō dʒ ſi plures actiōes pſonales habeat ꝯ aliquē ⁊ eas corā diuerſis iudicib⁹ voluerit terminare.vt eē de reſcrip.c.ex tenore.⁊.c.vlti.⁊.c.diſpēdia.vbi dr. Statuimus vt ſi q̄s cōtra aliū plures perſonales amouere voluerit actiones:non ad diuerſos iudices ſed ad vnicū tm̄ ſup oibus cauſis

lr̃as ſtudeat īpetrare. Qui ỽo cō-trariū fecerit oī commodo careat literaꝝ: nec ꝓceſſus valeat habi-tꝰ ꝑ eaſdē. al's reo ſi eū ꝑ ipas fati gauerit ī expēſ. legitimis erit con demnandus ar. C. de iudi. l. nulli.

⁋ Item ſi reus contra actorē age re voluerit: oportebit ipſum ſub actoris iudice litigare in modum recōuentionis. Actorē eñ ad aliū iudicem trahere non poterit: niſi eum tanq̄ ſuſpectum poterit re-cuſare. vt extra de reſcrip. circa fi. vbi dicitur. Reum quoq̄ ſi eodem durāte iudicio actorē ſibi obnoxiū dixerit recōuētiōis bñficio vel cō-uentiōis ſi lr̃as cōtra eū impetra re maluerit de iure ſuo apud eoſ-dē iudices oporteat experiri: niſi eos vt ſuſpectos poterit recuſare ar. C. de ſent. ꝛ interlo. in auẗ. et cō ſequenter vbi dicitur. Et conſeq̄n ter ego cōuētus ab aliq̄ ſi viceſſim velim eū pulſare ſtatī qdē hoc nō licet niſi apud eoſdē indices vel apud eūdē iudicē. q̄ ſi diſpliceat infra. xx. dies recuſari poteſt.

4 ⁋ †Itē ſi filiafamilias viuēte p̄re agat ad dotē proſectitiā recupe-randam audienda nō eſt ſine con ſenſu patris. Nec econuerſo ſi p̄r agat ſine conſenſu filie. ſecus ta-mē eſt in aduēticia vt. ff. ſo. mat. l. ij. ꝛ iij. cū ſuis ſimilibꝰ ꝛ. C. de col. auẗ. q̄ locum vbi de hoc. nec etiā cōſtante matrimonio filia eadēq̄ vxor pōt petere dotem vel res do tales ab aliquo poſſidente: vt. C. de col. l. dotis. ꝛ. C. de rei ven. l. do te. ꝛ. C. de dotis ꝓmiſ. l. ſi ꝑ te. niſi in caſibus. C. de iure dot. l. vl. et. ff. ſol. ma. l. ſi conſtante. ꝛ hoc verum eſt ſ3 illos qui dicunt maritum eē dominū rei dotalis. ſecus ſecūdū alios: vt in dictis. ll. notatur.

5 ⁋ †Itē monachus ſimplex ſine li-cētia ſui Abbatis aliquē cōuenire vel ab aliquo cōueniri nō pōt. ex-tra de in. c. cauſamq̄ eẗ. de po-ſtul. c. ij. ar. C. de epiſc. ꝛ cleri. l. oēs §. nihilominus. xvj. q. vij. c. placuit. vbi dicitur q̄ monachus non de-bet exire clauſtrū ſuum: ſed tanq̄ mortuus ibi eſſe. et. xvj. q. ij. placuit ij. vbi diciẗ. placuit cōmuni nr̃o cō cilio: vt nullꝰ monachorū ꝓ lucro terreno de monaſterio exire ne-phādiſſimo auſu p̄ſumat: neq̄ pe nitentiā dare neq̄ filiū de baptiſ-mo ſuſcipere: neq̄ baptizare ne-q̄ infirmū viſitare neq̄ mortuū ſepelire neq̄ ad eccleſiam ſecula rē tranſire neq̄ qualitercūq̄ ne-gocijs ſeſe implicare. Sꝫ clauſtro ſuo cōtentꝰ: quia ſicut piſcis ſine aqua caret vita ita ſine monaſte-rio monachꝰ. Sedeat itaq̄ ſolita rius ꝛ taceat: q2 mundo mortuus eſt deo autem viuit. Agnoſcat no men ſuum. Monos eñ grece: lati-ne vnus dicitur. Achos grece: lati ne triſtis: vnde dicitur monachꝰ. i. vnus triſtis. Sedeat igiẗ triſtis ꝛ officio ſuo vacet. ad idem extra de accuſa. c. ex parte. xvj. q. j. Idē dicitur de Abbate qui ſine literis capituli admitti nō debet: niſi bo-na diſcreta. i. diuiſa fuerint. extra de reſcri. c. edoceri. extra d̄ trāſac. c. contingit. et extra de religi. do-mi. c. cum dilecti. ar. extra de pro-cura. c. j. ff. de iure deli. l. ait p̄tor. ꝛ in predicto. c. cauſamq̄. xij. q. ij. ſi-ne exceptiōe. extra de dona. c. pa-ſtoralis. ꝛ extra de his que fiunt a prela. ſine conſenſu capituli. per totum. Tamē plura ſunt cōtraria ff. q̄ cuiuſq̄ vniuer. le. fin. vbi dici tur vtilis actio miniſtratori ciui-tatis debetur. ff. de conditione. et

demon.l.municeps.C.de iura.ca-lum.l.ij.§.hoc etiam.in fi.et xij.q.ij.nō liceat.extra de rebus eccle.
6 nō ali.c.ſi quis preſbyterorū. †Ad hoc dicunt quidam ꝙ prelatus con uenire ⁊ conueniri poteſt ſine con ſenſu capituli p iura preallegata. Primū cū veri⁹ reputāt quidā do ctores.ſ.ꝙ plat⁹ ſine ꝯſenſu capli. ⁊ caplꝫ ſine cōſenſu plati:agat nō pōt per iura priora.Illud tn̄ cōce-dūt ſi platus vel collegium vel ca pitulum agere ſine cōſenſu alter-utrius et vellet cauere de rato.dꝫ audiri cum ſit.adminiſtrator:⁊ te neatur negocia eccleſie pcurare. Si vero cōueniat̄ nō dꝫ audiri ſi-ne cōſenſu capituli:niſi caueat de iudicato ſoluendo cum qualibet alter poſſit ſe offerre defenſioni ſi vellet cauere de iudicato ſoluen-do.et de iſta materia cōuenit no tari extra de pcura.c.ij.extra de ap.c.ſignificanit.in glo.adhuc po terat ⁊c.⁊ extra de reſcri.in predi cto.c.edoceri.veruntamen ſi mo-nachus abſens fuerit cā ſtudij:vel alia iuſta de cauſa:de licentia ſui abbatis agere poterit ⁊ reſponde re:conuenire:et conueniri.vt no-tatur extra de accu.c.ex pte.⁊.ff.d indi.l.ſi longius.in fi.in vlti.gloſ. ar.ff.de pecul.le.libera. Si vero circa clauſtrum exiſtens pcuſſus fuerit ipſe monachus non aget:ſꝫ monaſterium vel ſindicus illius monaſterij: nec remittere/pote-rit iniuriā ſibi factam vt no.extra de ſen.exc.in.c.parochianos.
¶Itē monach⁹ abbatē ſuū inuit⁹ trahere nō pōt.niſi venia a princi pe impetrata.arbi.ff.de in ius vo. l.generaliter.⁊. C.eo.c.l.j.ij.et.iij.
7 ¶†Itē filiuſfa.ſine licētia patris agere non pōt ar.C.ad maced.l.fi. C.de bonis que lib.cū opꝫ.⁊.l.cum non ſolum.vbi de hoc in gloſ.hoc nouiſſius ⁊c.⁊ in glo.ſequen.ar.ex-tra de pcu.c.j.C.de annali excep. l.j.in fi.xvj.q.iij.ſi ſacerdos.et hoc verū eſt niſi in caſibus puta in ca ſtrenſi peculio et quaſi caſtrenſi vel in cā iniuriaꝝ abſente patre ſi pcuratorē habeat idoneum et in alijs caſib⁹ in quibus patri nō ac-quiritur vſuſfructus. q̄ notantur C.de bo.que lib.cum opꝫ.§.j.in fi. §.ff.de pcu.l.filiuſfa.ff.de iudi.l.ſi longi⁹.ff.de act.⁊ obli.in.l.filiuſfa. vbi dicit filiuſfa.ſuo nomine nul-lā actionem habet niſi iniuriarū. ff.ꝙ vi aut clam.
¶Itē depoſiti ⁊ cōmodati iul.pu-tat.⁊.ff.depoſiti.le.iul.⁊ marcell⁹ ⁊ de hoc plane notatur in inſti.de patria po.in glo.q̄ incipit.ꝙ cōſi-ſtit ⁊c.tn̄ filiuſfa.pcurator eē pōt. ff.de pcu.l.filiuſfa.⁊.l.ſeruum. et extra de pcu.c.non iniuſte.vbi di-citur.Non iniuſte iudex proceſſit qui filiuſfa.in procuratorem admi ſit.⁊c.Sed quare admit̄itur pro alio:p ſe aūt agere nō pōt vt.ſ.di ctū eſt.Sup hoc videas.ff de bo. que lib.l.cū opꝫ.in glo.capitis ⁊c.
8 ¶Itē ſi aliquis pretendat debitū vel aliquod aliud pſonale et ſtete rit p.xxx.annos.ꝙ non petierit:ei pōt obijci preſcripto triceñalis:vt C.de cōſti.pe.l.ij.⁊.C.de anna.pre ſcri.l.j.§.ad hoc.niſi bona debito-ris fuerint hypothecata:ibi eñ ne ceſſarij ſunt.xl.anni.vt eſt de an-nali.excep.l.j.§.predicto.
¶Itē ſi ab aduerſario fuero ſpo-liatus:ſibi nō teneor reſpondere q̄uſqꝫ fuero reſtitutus.vt.ij.q.ij.p totū.extra de ord.cog.ſup ſpolia-tione.⁊.c.cum dilectus.⁊ extra de reſti.ſpo.c.j.et.iij.q.ij.per totum.

9 ¶ † Itē ſi inhoneſtus vel nō ſecurus loc⁹ mihi fuerit aſſignat⁹. nō teneor aduerſario reſpōdere nec etiā cōparere vt. ff. de ar. l. ſi cum dies §. ſi arbiter. extra vt li. nō con te. accedens. ij. et extra de app. ex pte. iij. q. ix. hortamur. ff. de iudi. l. ſi longius.

10 ¶ † Item clericus non tenetur coram ſeculari iudice reſpōdere. vt. C. ne fil. pro pa. in aut. frederic. que incipit: habita. vbi dicitur. ſi litem ſcholari ſuper aliquo negocio quiſpiam mouere voluerit: huiuſmodi rei optione data ſcholaribus eos corā. ſ. legū domino aut magiſtro ſuo. vel ipſi⁹ ciuitatis epo quibus hāc iuriſdictionē dedim⁹ conueniat qui vero ad alium iudicem eos trahere voluerit ſeu temptauerit a cauſa etiam ſi fuerit iuſtiſſima p tali conamine cadat. et C. de epi. et cle. aut. ſtatuim⁹. q̄ eſt filii frederici. vbi dr. Statuim⁹ vt nullam eccleſiaſticā perſonam in criminali queſtione vel ciuili trahere ad iudiciū ſeculare q̄s preſumat ꝯ iperiales cōſtitutiones et canonicas ſanctiones ꝙ ſi fecerit actor a iure ſuo cadat iudicatum non teneat ⁊ iudex ſit extūc iudicandi ptāte puatus. Statuimus etiā vt ſi q̄s clericis aut pſonis eccleſiaſticis iuſtitiā negare pſumpſerit. tertio requiſitus ſuā iuriſditionē amittat. ⁊ de hoc notatur in auten. vt clerici apud proprios epiſcopos. §. j. coll. vj.

11 ¶ Itē dr alibi q̄ clericus clericū trahere nō pōt ad iudiciū ſeclare: vt extra de fo. cōpe. in. c. ſi diligēti. Sʒ an cleric⁹ poſſit renunciare foro ſuo. ⁊ corā ſeclari iudice litigare. dicit ꝙ nō: ēt de cōſenſu epi ſui: nec ēt pōt ꝯſentire i iudicē eccleſiaſticū non ſuū ſine ꝯſenſu epi ſui. ⁊ de hoc no. extra de fo. ꝯpe. c. ſi diligēti. ⁊. iij. q. vj. nō liceat. ⁊ extra de offi. del. c. p. ⁊. H. in gl. Nota ergo. ⁊c. ⁊ de hoc dixit in breuiario lucratiuo.

¶ Itē actor audiri nō dʒ ſi vno iudice ſup poſſeſſione ⁊ corā alio ſuper ppietate litigare velit vt extra de cā poſ. ⁊ ppie. c. j. ⁊. C. d iu. l. nulli. extra de ſeq̄ſtra. poſ. c. j. ⁊ d hoc no. extra de iu. c. ſi.

¶ Item in cauſa criminali nō teneor in quadrageſima reſpondere vt. C. de fer. l. quadraginta. hoc tamen hodie non ſeruatur.

12 ¶ † Itē ſi actor ſit minor. xxv. ānis ſibi nō teneor reſpondere: vt. ff. de pcu. l. ſi minor. C. q̄ legitimā perſonā. l. j. ar. C. de pcu. l. exigēdi. ff. de admi. tu. l. his. et hec vera ſunt ſi ſit in iudicio: ſine auctoritate tutoris vt. C. de auctoritate preſtanda. l. clarum. ff. de admini. tuto. l. j. §. ſufficit. Nam tutor ſemper debet eſſe preſens: ſi minor vult agere vt. C. qui legitimam perſo. habe. ſtan. in iu. l. ij. ff. de auctori. tuto. l. obligari. et in inſti. e. quaſi per totum et hoc verum eſt ꝙ minor nō poteſt agere ſine tutore: ſiue tutoris auctoritate: niſi in caſibus. i.

13 ¶ † Primus eſt in voto. xx. queſtione. ij. c. j. et. ij.

¶ Secundus eſt cum agit de thoro violato. vt. ff. de adulter. l. ſi maritus. ij. §. lex iul.

¶ Tertius eſt cū mortem patris exequitur vel cuʒ agit de teſtamēto patris. vt. xv. queſtione. iij. de crimine vbi de hoc habetur.

¶ Quartus eſt cum agit de recuperāda poſſeſſione vt. C. qui legit. perſo. ha. ſtan. in iu. l. fi.

¶ Quintus caſus eſt cū impetra

ſit veniam etatis.vt.C.de his qui ve.eta.ipe.l.ij.

¶ Sextus eſt cū agit de libero homine exhibendo.vt.l.fin. de libe. ho.exhi.l.iij.in.§.pen.

¶ Septim⁹ ē cū agit negocia alterius vt.ff.de mino.l.cōmādato.

¶ Octau⁹ eſt in cā matrimoniali vt extra de reſti.ſpol.c.ex pte.vbi de hoc in quibuſdā alijs caſibus qui notantur.ij.q.vij.queritur.

¶ Itē ſi ſit ſeruus nō pōt couenire vel coueniri vt.C.de iudi.l.ſeruus.z.l.cū debitoris.z.C.de teſti.l. ſeruos.et.C.de rei ven.l.nō ſeruū. ar.ff.ſi quis cautio.l.quotiēs.ff.de pcu.l.ſeruū quoqz.et.l.quoties.ff. ad.l.cornel.de fal.l.nullo.cuz ſuis ſimilibus tamen in.xj.caſibus ſeruus in iudicio eſſe poteſt.vt.ff.de iudi.l.vij.ibi ſunt.viij.caſus in quibus ſeruus poteſt agere cōtra dominum:alij tres caſus ſunt.ff.de tribul.l.mulier.§.non eſt.z.ff.d ali mē.leg.l.ſuos.et.ff.ad.l.iul.maie. l.famoſi.z in iſtis tribus caſibus poteſt agere ſimiliter contra dominum:vt ibi dicitur.Sunt z alij tres caſus in quibus ſeruus pōt agere cōtra extraneum.C.vbi cē. ſiſca.agi.l.vlti.z.C.ſi p vim vl alio modo.l.j.et.C.qui p premio liber tatem accepe.l.fi.z facit ad hoc extra de reſcript.c.ſuſcitatus.z.C. qui legit perſo.l.vlt. imo ſeruus pro nullo habetur vt.ff.de reg.iu. l.quantum.ff.de iur.deli.l.j.

14 ¶ †Itez ſi ſit infamis:puta piurus vel alr̃s infamis accuſare non pōt.vt.iij.q.v.ſtatuim⁹.ar. extra d teſti.licet ex quadā.et extra de exceſ.prel̃.iter dilectos.C.de dignitatib⁹ in.l.neqz.vel.xij.C.de īfamib⁹.l.iiij. vel.x.C.q accuſa.nō poſ.l. crimis. z C.de traſa.l.maior.q ī ra 5.vj.q.j.infames.z.c.qcūqz.ff. de accu.l.q accuſare.extra de excep.l.dilecta.fi.vbi de hoc.

¶ Itē vi.cōtra.iij.q.xj.negāda.ff. de infamibus.l.lucius.vbi de hoc itē iura ↄtra.iij.q.xj.negāda.ff.de infamibus.l.lucius.vbi de hoc.et hoc verum eſt niſi in caſibus.vt in in crimine leſe maieſtatis.ff.ad.l. iul.maieſta.l.famoſa.z niſi ſuā vl ſuoꝝ iniuriā pſequat vt.ff.de accuſa.l.hi tamen.et niſi in crimine ſymonie.vt extra eo.tanta.

15 ¶ †Itē fili⁹ contra parentes vel cōtra eos ſub quoꝝ ptāte ē audiri nō dz.vt.C.de i ius vo.l.ſi.ff.e.l. generaliter.C.q accuſ.nō poſ.l. magnum in inſti.de pena temere litig.in fi.ff.de indi.l.lis.iure ciuili.C.de patria poteſtate.l.cōgruēti.ar.C.de tranſact.eo.et inſti.de patria poteſtate.§.j.vbi d hoc no=

16 tatur†.z hoc intellige niſi in caſibus puta in caſtrenſi peculio:vel quaſi.vt.ff.de indi.l.lis nulla.vbi de hoc.ff.de iniur.l.pretor.§.ſed ſi in fla.et in inſti.de obli.que ex delic.naſ.§.hi qui.z idem dicitur de filijs emancipatis:niſi venia impetrata.in inſti.de pena temere litig.§.finali.

¶ Itē libertus contra patronum agere non poteſt niſi venia primo ipetrata.vt.ff.de accu.tu.l.neqꝫ in fin.C.de in ius vo.l.j.et.ij.extra de ſeruis nō ordi.de famulis.C.de libertis et coꝝ lib.in.l.pe.et.C.de teſti.l.aduerſus.in fi.z in inſti.de pena temere litig.in fi.

Idem dico cōtra vxorē patroni:vt

17 ibi dicit.†In caſu tamē bene dat liberto cōtra patronū actio:vt in actione iniuriaꝝ.ff.de iniur.l.pretor.§.preterea.vbi de hoc.z.l.non ſolum.§.quamqꝫ.

¶ Item non prius debet actori reſpondere quouſqꝫ fideiuſſores dederit: aut iurauerit quouſqꝫ ad finē litis permanebit: ꝛ quod per ſe vel per procuratores litē exercebit. ꝛ ſi cōuictus niſus fuerit iniuſte mouiſſe litem expenſas reſtituet. vt. C. de epiſco. ꝛ cleri. auť. generaliter. ꝛ. C. de dilatio. auť. ꝙ fieri. ꝛ auť. libellum. hoc tamen locum non habet in muliere que ſatiſdare non debet iudicio ſiſti. vt. ff. qui ſatiſ. cog. l. de die. §. ſ. tamen doctores noſtri dicunt ꝙ hodie locum non habēt hmōi cautiōes: q꞉ ꝑ ꝯſuetudinem abierunt: ꝛ hoc notari cōſueuit in ... de ſatiſda. §. ſed hoc hodie. et C. de bo. auť. iudi. poſ. auť. ei qui. ꝛ extra. de dolo et contu. c. actor. qđ eſt capitulū lugduñ. ꝛ hoc idē dicit magiſter tancre. in libello ſuo in tracta. de libelli oblatione.

¶ Itē ſi cōſors eiuſdē litis voluerit agere pro cōſorte ſine mandato: audiri nō dꝫ etiam p̄ſtita cautione: niſi poſt litem conteſtatam. vt C. de conſor. eiuſdem lit. ij. vbi dicit commune negocium poſt litēꝫ legitime ordinatam. et de hoc dicitur extra de cōſti. c. cum. M.

18 ¶ † Item qui petit fundum nō dꝫ ei reſponderi niſi primo oſtendat eam oculo ad oculū digito ad digitum. ex. de libe. obla. c. ij. ꝛ hoc verum eſt ſm quoſdam. Alij dicūt cōtrarium ꝛ allegant pro ſe extra. de teſti. licet ex quadam. ꝛ. ff. de cenſi. l. formam. ſi cer. pe. l. certum. ff. de condi. ꝛ demō. l. nominatim vbi dicitur. Non refert an proprio nomine an demonſtratione an circumlocutione rei que petitur oſtendatur. ad idem facit. ff. de pote. priuileg. l. j. in fi. attamē conſuetudo ſe hꝫ in dyoce. cartuceñ. ꝛ dyoce. tholoſa. ꝙ fiat oſtenſio ſi petatur.

¶ Item videas quam actionem actor intentat contra te: vtrū ſit temporalis vel ꝑpetua. Nam ſi ſit tēpalis ꝛ ſit tranſactū tēps infra qđ debuiſſet egiſſe / amō ꝯtra te agere non poterit cū effectu. vt puta ſi ſit actio iniuriarū q̄ eſt annalis vt. C. de iniu. l. ſi nō cōuic. cum ſuis ſimilibꝰ vel interdictū vñ vi. quod hꝫ ꝓponi infra annū de his q̄ non ꝑuenerunt ad violētū. C. vnde vi. l. ij. ff. de vi ꝛ vi ar. l. j. in prin. §. annꝰ. vel ſi ſit redhibitoria vel q̄to minoris que hꝫ proponi gñaliter infra ſex menſes. ſ. redhibitoria. et infra annū. ſ. quanto minoris. C. de edil. edic. l. cum proponas. ff. eo. l. ſciendum. in fi. ꝛ. l. cū ſex. ꝛ de iſtis actionibus que tolluntur tempore tractatur. C. de indi. l. properandum. in glo. quedam tamen ꝛc. ꝛ de his dicā infra in tit. cōtra p̄ſcriptiōes.

¶ Itē qui conſtituit ꝓcuratorem ad totam cauſam poſtea ipſe agere non poteſt in illa cā nec pōt illū procuratorē reuocare niſi ex iuſta cā: vel cū res eſt integra. C. de procu. l. ꝓcuratori. et. C. māda. l. ſi pater. ꝛ. ff. de procu. l. ante litē. ꝛ. l. ſe.

19 ¶ Item ſi actor ad diem ſibi aſſignatā non comparuerit: ꝛ reus cōpareat actor reo venienti in expēſis propter hoc factis condemnari debet: nec poſtea audiri debet ipſe actor niſi ſufficienter cauerit ꝙ in toto iudicio vel in tota cauſa compareat. extra de do. et contu. actor. quod eſt. c. lugduñ.

20 ¶ † Itē ſi mulier nomine filij vel alterius agere velit: non debet audiri: niſi ſit tutrix vt. ff. de neg. geſt. l. qui aliena. §. q̄q̄. ꝛ. C. de procu. l. aliena. ff. de reg. iu. l. femine. ꝛ hoc verum eſt niſi in caſibus qui no-

tantur.ff.de procu.l.femine in p̄=
dictis iuribus.
¶ Itē mulier vel pupillus in po=
pulari actione audiēdi non ſunt:
ipſam enim intentare nō poſſunt.
vt.ff.de popul.actio.l. mulier. et
hoc verum eſt niſi inquantum ad
eos pertinet intētare/vt dicitur.
⁊ fas ad hoc.ff.eo.ti.l.popularis.in
fi.que actio poſt annum non po=
teſt ab aliquo intentari vt ſupra
dictum eſt vt infra.eo.c.l.fi.
21 ¶ †Item laicus non poteſt cleri=
cum accuſare.vt extra de acc.c.
cum.pri.niſi ſuam vel ſuorum iniu
riam proſequatur vt.iiii.q.v.omni=
bus.ij.q.vij.c.ſ.⁊.ſi.et.iiij.extra de
teſti.c.de cetero.vbi de hoc cum
ſuis ſimilibus.hoc verum eſt niſi
in caſibus.vt puta in ſimonia/⁊ in
crimine leſe maieſtatis ⁊ hereſeos
extra de ſimonia tāta eſt.ij.q.vij.
ſacerdotes.⁊.c.oues.xv.q.iij.ſane.
C.de epi.⁊ cler.l.ſi q̄ſq̄.⁊ hoc plene
traditur in dicta determinatione
cum.p.in glo.
¶ Item potes dicere aduerſario
tuo q̄ ſibi non teneris rñdere eo
q̄ primo te non monuerit vel tibi
non denūciauerit.ar.C.de pigno.
l.debitores.ff.de ſerui.vrba.pre.in
l.quidam hyberius.in aut.vt cum
de ap.cog.§.pe.ff.de ap.l.ſi duo.§.
ij.in inſti.de act.§.appellam⁹.ex=
tra de iudi.notauit.ij.q.vij.ſi quis
ergo epm̄ vel actores quamlibet
querelam iuſtam ſe habere crede=
derit nō prius primates aut alios
adeat iudices quam ipſe a quibus
ſe leſum eſtimat familiariter cō=
ueniat.nō ſemel:ſed ſepiſſime vt
ab eis aut ſuam iuſticiaȝ accipiat
aut excuſationem .Si autem ſe=
c⁹ exegerit ab ipſis et ab aliis cō=
ione priuetur tanq̄ apoſtolorum

patrumq; aliorum contemptor in=
tellige tamen illud quod predictū
eſt pl⁹ dicitur ex curialitate q̄ ex
neceſſitate vt in dictis iuribus no
tari conſueuit.

¶ Contra electiones prelatorum.

¶ Summarium.

1 Electio quibus caſibus caſſa
ri poſſit.
2 Electio prelati predeceſſore mor=
tuo nondum inhumato an ſit va=
lida.
3 Compromiſſarij non debent man
dati formam excedere.
4 Electio clandeſtina nulla.
5 Illegitimus non poteſt in prela=
turam eligi.
6 Electus non adminiſtrat ante cō=
firmationem.
7 Monachus non profeſſus non po
teſt in prelatum eligi.
8 Electio ſemel caſſata non poteſt
poſtea renouari.
9 Electio male vel indebite ⁊ impfe
cte ad ordines promota nō valet.
10 Locus indebitus an electionem
vitiet.
11 Eligentes ſcienter indignum ve=
niunt puniendi.

Superius dictum eſt cō
tra actorem ſed quia
plerumq; contingit q̄
aliquis electus vitio=
ſe inſtāter petit q̄ ei⁹
electio confirmetur vel q̄ in epiſ=
copum conſecretur.Secundū con
tra electiōes huiuſmodi verto ma
1 num.⁊ primo dicendum eſt † q̄ ſi
electus preſtet aſſenſum ſue ele=
ctioni anteq̄ eligatur eius electio
poterit ceſſari.vt extra de elec.c.
cum poſt petitam.
¶ Item ſi electio fiat per laicos

cum canonicis: firmiter ceſſari poteſt vt extra. de elec. c. maſſana.

¶ Item ſi electio fiat ad clamorẽ populi. ſimiliter non valebit. vt extra de elec. c. ij.

2 ¶ † Itẽ ſi fiat electio corpore prelati mortui nondum tradito ſepulture: ſimiliter non valebit vt extra eo. c. bone memorie. ij. item ſi fiat electio per abuſum ſecularis poteſtatis non valet vt extra eodem. titu. c. quiſquis.

3 ¶ † Item ſi fiat electio a compromiſſarijs contra traditam formã vt extra eo. c. cum dilectus.

¶ Item ſi fiat electio habito colloquio cum eligẽdo vel cum amicis ſuis: vt extra eodẽ. titu. c. inquiſitionem.

¶ Item ſi fiat electio a ſuſpenſis et de ſuſpenſo. vt extra. eo. c. cum inter. R. et extra de conſue. cum dilectus.

¶ Item ſi fiat electio poſt appellationem legitime interpoſitam vt extra de elect. c. conſideramus. ⁊ c. auditis.

4 ¶ † Item ſi fiat electio clandeſtina. vt extra. eo. tit. c. quia propter.

¶ Itẽ ſi fiat electio a minori perte totius capituli. vt extra eod. c. cumana. ⁊ c. congregato. et. c. ſcriptum eſt.

¶ Item ſi non fiat electio a maiore parte totius capl'. vt extra eo. c. cumana. et. c. congregato. et. c. ſcriptum eſt.

¶ Item ſi non fiat electio a maiore ⁊ ſaniore parte ca. et habito reſpectu ad totũ capitulũ: vt extra eo. c. licet. c. congregato.

¶ Item ſi fiat electio ab excommunicatis: non valebit: vt extra eo. c. venerabilem.

¶ Item ſi electus habeat duo beneficia curam animarum habentia ſine diſpenſatione. vt extra de electio. dudum. ij.

¶ Item ſi fiat electio poſt tẽpus a canone indultum. ſcilicet trium mẽſium: ⁊ hoc in cathedrali eccleſia vt extra eo. ti. c. ne pro defectu.

5 ¶ Item ſi electus non ſit de legitimo matrimonio natus eius electio non valet vt extra eo. c. innotuit. ⁊ c. cum in cunctis.

¶ Item ſi fiat de homine idiota qui neſciat donatum: vt ex. de etate. ⁊ quali. c. ꝙuis. xx. di. c. petrus.

¶ Item ſi fiat electio de minore xxx. annis. vel de aliquo qui fuerit leuis vite. vt extra. eo. ti. c. cum in cunctis.

6 ¶ † Item ſi electus ingerat ſe adminiſtrationi ante confirmationẽ vt extra. eo. ti. c. noſti. ⁊ c. qualiter.

¶ Item ſi poſt publicationem votorum communis electio non ſequatur vt extra. eo. titu. c. cum in geneſi.

¶ Itẽ eligatur quis potius poſtulandus eſt. vt extra eo. titu. c. innotuit. ⁊ extra de poſtu. c. vlt.

7 ¶ † Item ſi in priorem vel abbatem eligatur quis non profeſſus non valebit: vt extra eo. ti. c. cum in magiſtrum ⁊c. cum cauſam.

¶ Item ſi procedatur ad ſecundam electionem prima non caſſata non valebit ⁊ extra. eo. ti. c. conſiderauimus.

¶ Item ſi fiat per ſurrectionem vt extra eo. c. cum dilectus. ⁊ extra de ſen. ⁊ re iudi. c. cum olim. item ſi electio fiat aliquo cõtempto. vt extra eo. bone. ij. et. c. venerabilis.

¶ Item ſi fiat electio omiſſa collatione: vt extra. eo. ti. c. cumana. ⁊ c. in geneſi.

¶ Item ſi non fiat incontinenti

ſecundum q dicit illa conſtitutio:
quia propter.
¶ Item ſi mandat papa q fiat de
conſilio aliquorum:⁊ eis excluſis
fiat non valebit cum effectu.
¶ Item ſi aliquis fiat monachus
ſpem habẽs vt eligatur in abba=
tem non valebit.vt extra.eo.tit.c.
ad noſtram.xvj.q.vij.per laicos.
¶ Item ſi commiſſa eſt ſymonia
pro electione electo etiã ignorãte
nõ valebit:vt extra.eo.ti.c.ſi laic⁹.
¶ Item ſi compromittatur in.vij.
⁊ tres eligant vnum de illis.vij.et
alij tres eligant vnũ extra capl'm.
i.qui non ſit de illo capitulo:vale=
bit electio facta de illo qui eſt de
illo capitulo.dum tamen ille con=
ſentiat electioni de ſe facte:vt ex̃
eo.ti.c.cum de in iure.
8 ¶ †Item ſi electionem vel poſtu=
lationem velint de nouo innoua=
re poſt caſſationem:non poterũt:
vt extra' de poſtu.c.cum gratum.
¶ Itez ſi metropolitanus nõ exa=
minet formam electionis ⁊ perſo=
nam electi:vt munus confirma=
tionis impendat:non valet:vt ex=
tra de elec.nihil eſt.
9 ¶ †Item ſi electus defectum in
ordinibus patiatur:non valebit:vt
extra.de elect.dudum.
¶ Item ſi electus intruſus fuerit
per poteſtatẽ:non valebit:vt.xvj.
q.vij.per laicos.extra.de elec.quiſ=
quis.vt.§.dictum eſt.
¶ Item ſi potes notare quedam
circa electionem q ſi committat̃
aliquibus puta per compromiſſuz
poteſtas eligendi ſemper debent
eligere perſonam ydoneam:vt ex=
tra.eo.titu.c.cauſam.ff.ad trebel.
er teſtamento.§.ſi qua renatus.
¶ Item notare debes q ſi aliqui
qui nõ ſunt de capitulo:dicant ſe
velle ⁊ debere electioni intereſſe
debent exprimere cauſam quare
debeant intereſſe:vt extra eo.ti.c.
cõſtitut⁹.⁊ de hoc cõſueuit dici.ex=
tra de cã poſ.⁊ ꝓprie.cũ eccleſia.
10 ¶ †Item viciatur electio ſecundũ
quoſdã niſi fiat in eccleſia cathe=
drali.vt extra.eo.ti.c.q ſicut.Alij
dicunt illud eſſe conſilium.Nã ex
honeſtate dicitur non neceſſitate:
niſi fieri commode poſſit:⁊ idcirco
dicitur ibi ſi fieri põt ⁊c.⁊ de hoc
dicit̃ ibi.⁊ ex̃.eo.ti.in.c.cum terra.
11 ¶ †Itẽ ſi indignus vel al's inelis
gibilis eligatur:non valet:imo eli=
gentes debẽt puniri ſi ſcienter ta=
lem elegerint.Nã priuant̃ illa vice
ptãte eligendi:vt extra eo.titu.c.
ſcriptuz eſt.⁊ eſt indignus ſiue in=
eligibilis qui eſt interdictus ſiue
excõicatus:vel ſuſpẽſus:vt ſuperi⁹
dixi.et ad hoc facit extra.eo.titu.
in.c.cum inter canonicos.et.c.in=
notuit.
¶ Item ſi fiat electio conditiona=
lis non valet.puta eligo ticium ſi
vult.vel ſub alia ꝯditione vt extra
eo.ti.c.in ſ electionib⁹.⁊ eſt.c.nonũ.
¶ Itẽ ſi fiat ſub alternatione non
valet:vt ſic eligo illũ vel illũ.vt ex=
tra.eo.ti.in electionibus.
¶ Item ſi fiat de incerta perſona
ſic nõ valet.vt eligo illũ quẽ deca=
nus elegerit vt in.e.ti.i electiõib⁹.
¶ Itẽ ſi illi quib⁹ interdictũ eſt ne
eligant ſine ſuperioris licentia ali=
quem elegerint talis electiõ non
valet:vt infra.eo.tit.c.his quibus.
¶ Item ſi fiat electio contra for=
mas electionum non valebit.Sũt
enim due forme per ſcrutinium:
alia per cõpromiſſum.vt extra eo.
ti.c.quia propter.c.cum poſt peti=
ta.⁊.c.cumana.⁊.c.congregato.et
caue tibi q niſi fiãt in electiõe ois

illa q̄ continentur in conſtitutione predicti concilij.ſ.quia propter ⁊.c. cū poſt petitā electio nō valebit.

Contra procuratores ſyndicos ⁊ actores ⁊ ychonomos.

Summarium.

1 Procurator quis dicatur.
2 Sindicus quis dicatur.
3 Procurator ychonomꝰ: ſyndicus ⁊ actor in quo differant.
4 Procurator ab excōmunicato cō-ſtitutus venit repellendus.
5 Coniuncta perſona an poſſit eſſe procurator pro ſibi coniunctis.
6 Mulier an poſſit eſſe procuratrix.
7 Mulier quare ſit deterioris condi tionis q̄ maſculus.
8 Procuratoriū a minore ſiue tuto-ris autoritate factū an ſit validū.
9 Procurator an in cauſa criminali conſtitui.poſſit.
10 Procurator an poſſit a procurato-re conſtitui ⁊ quando.
11 Tutor non conſtituit procurato-rem niſi lite conteſta.
12 Procurator actoris nolens cauere de rato repelli poteſt.
13 Procurator habet docere de man-dato procuratorio.
14 Cautio de iudicato ſoluendo ſo-lenniter fienda eſt et cum ſtipu latione.
15 Procuratorium an probetur per literas cōſtituētis ſigillatas ipſius conſtituentis ſigillo.
16 Maritus habens procuratoriū ab vxore nō debet mandati fines ex-cedere.
17 Procuratorium ante iuramentū calumnie conſtitutū an ſit validū.
18 Procurator in cauſa populari non poteſt interuenire.
19 Prelatus an poſſit ante lit.conte-ſta.procuratorem conſtituere.
20 Procurator fines mandati tranſ-grediens non auditur.
21 Magiſtratus non poteſt eſſe pro-curator.
22 Seruus nō poteſt eſſe procurator.
23 Mandatū finitur morte mādātis.
24 Filiuſfamilias an poſſit eſſe pro-curator.
25 Filiuſfamilias non poteſt procu-ratorem conſtituere niſi in caſibꝰ quibus agere poteſt.
26 Infamis an poſſit eſſe procurator.
27 Hereditas an poſſit per procura-torem adiri.
28 Procurator quis dicatur.

SUperiꝰ dictū eſt cōtra actorē: ⁊ cōtra electio-nes p̄latoꝝ.ſed q꞉ q̄n-q꞉ cōtingit ꝙ litigat̄ ꝑ ꝓcuratores :ſyndicos: vel actores:vel ychonomos:idcir-co circa eos aliq̇d videamꝰ.Primo tn̄ ſciendū eſt q̇s ſit ꝓcurator:q̇s ychonomꝰ quis ſyndicꝰ q̇s actor: ⁊ que ſit differentia inter ipſos.

1 †Procurator eſt qui aliena ne-gocia mēdato domini adminiſtrat vt.ff.de procurato.l.j.ychonomus eſt cui res eccleſiaſtica gubernan-da mādatur:vt.C.de ſacroſanctis eccle.l.iubemus.in princi.et.C.de ep̄is ⁊ cleri.l.oēs.§.nihilominus. lxix.di.q꞉ in q̇buſdā.⁊.c.volumus.

2 †Syndicus proprie dicitur de-fenſor alicuius ciuitatis vel colle-giū.ff.ꝙ cuiuſq꞉ vniuerſi.no.l.j.cir-ca fi.⁊.l.item.§.j.

Actor ſimiliter dicit̄ qui ab vni-uerſitate conſtituitur vt in prealle gatis iuribus:plerumq꞉ tamē vnꝰ ponit̄ pro alio:vt ibi maxime in iu-re canonico.vt.j.q.iij. ſaluator.ex-tra de procu.quia ⁊.c.petitio.extra de iur.calū.cum cauſam.

3 †Differentia tamen eſt inter il-los:q꞉ procurator nō iurat de calū-

nia/niſi vbi in rem ſuam fuerit inſtitutus: alij autem iurāt/vt.C.de in.calum.l.ij.§.finaūt.extra de iu. calum.imperatorum.7.c.cum cau ſam. cum ſuis ſimilibus.

¶ Itē procurator ordinatur a domino tantum.vt.ff.eo.tit.l.j.Sed alij ſcilicet.actor et ichonomus 7 ſyndicus a non domino ordinatur. vt.C.eo.ti.l.neq3.7 in alijs iuribus ſuperius allega.

¶ Item procurator ſine iudice fit. alij non: vt in inſtit.de cur.§.fi.ff. de admini. tu.l.decreto.C.de ap pel.l.ſi actor.C.de epiſcopis 7 cler. l.omnes qui.§.hoc nihilominus.

¶ Item procurator etiam ad vnā cauſam conſtituitur.vt.C.eod.tit. l.ſi procuratot.ff.eo.titu.l.j.alij ve ro ad omnia ad inſtar tutoris:vt in inſti.qui dari tuto.poſ.§.certe.

¶ Item procuratoris officiū certis modis finitur. aliorum non eiſdem de his omnibus notari conſueuit.C.de procu.l.neq3.et inſtit. de cur.§.fi.

¶ Item procurator poteſt eſſe laicus ſed ichonomus non: imo debet eſſe clericus.vt.C.de epiſcopa li audientia.aut.decreuimus.plures alie differētie.ff.vt per te videre poteris.ff.q̄ cuiuſq3 vniuer. no.l.j.7.ij.q.vij.ſi quis ergo.in glo. actor 7c.vnde dicas contra procuratorem ſi procurator vel aliquis predictorum excōmunicatus fuerit de iure canonico non valebit. 7 eē de proba.c.poſſeſſionez.7 eē de offi.del.c.prudentiam.§.ſexta adde iura que allegata ſunt ſupra.c. ij.§.j.

✠ ¶ †Item ſi ſit conſtitutus ab excōmunicatis poteſt repelli. extra de procur.c.fi.arg.extra de elect. cum inter.R.in fi.

¶ Item niſi procurator actoris habeat literas vbi contineat expreſſe illa clauſula de rati habitione. q̄uis habeat literas ꝓcuratorias generales.repelli poteſt.ar.extra de relig.domibus.c.cum dilectus. 7 extra de officio dele.c.coram.et extra de procur.c.j.ar.C.de ꝓcur. l.j.7 hoc intellige niſi velit dare fideiuſſoris cautionem vt in predictis.l.7 decre.corā. in prin.Si dubitetur de mandato vt in illa diſt. que ponitur.C.de procu.l.j.7 extra de procu.c.j.

¶ Item quamq̄ habeat generale mandatum non poteſt tranſfere ſiue componere:niſi ad hoc mādatū habeat ſpeciale:vt.C.de trāſactionibus. l.tranſactionis.extra de ar.per tuas ff.de procu.l.mandato.7.l.procurator cui.et ar.C.de procu.l.procuratorem.ff.de pac.l. nam 7 noce.l.7 ſe ar.ff.de mino.l. illud.§.ſi talis.oportet enim q̄ in iſtis caſibus 7 in plurib⁹ alijs mādatū habeat ſpeciale.vt.ff.de procu.l.pompo.in prin.

¶ Item ſi mādaui alicui q̄ ſinneniat maritum filie mee:vt.ff.de ritu nup.l.generali.

¶ Item in cauſa ſuſpecti tutoris. vt.ff.de procu.l.non ſolum.§.vlti.

¶ Item quando facio generaliter duos ꝓcuratores:nam neuter ab altero exiget niſi habeat ſpeciale mandatum.vt.ff.de procu.l. itaq3.7.l.qui duos.

¶ Item in integ.reſti.petendum. vt.ff.de minor.l.illud.§.ſi talis.vbi de hoc ar.C.etiā per procuratorez agi poſſe in integ.reſti.l.vna.7 hoc conſueuit notari in inſti.per quas perſonas agere poſ.§.pcū.ad hoc facit.ff.de noui operis nunci.l.de pupillo.§.qui ꝓcuratorio.ff.de ꝓcura.l.

cura.l.pompo.veruntamen ſi ad=
iecta fuerit illa clauſula de rato
videtur q poſſit tranſigere ⁊ com
ponere.ar.ff.de vſur.l.qui ſtipula=
tus.extra de tranſact.c.cōtingit.
et extra de religi.domibus.c.cum
dilectus.primum verius eſt.

¶ Item non poteſt audire diffini
tiuam ſententiam ſecundum quoſ=
dam:niſi ad hoc vel ad totam cau
ſam fuerit inſtitut⁹:ar.C.de trāſ=
act.l.trāſactione.art. C.ad.l.corn.
de fal.l.niſi ver.Sed tamē ⁊c.q
non placet ſimul.Similis queſtio
conſueuit notari.ff.de procu.l.qui.
procur.in gl.i.ad effectum.⁊c.

¶ Item ſolutionem debiti recipe
re non poteſt:niſi mandatum ad
hoc habeat ſpeciale.vt.ff.de ſolu.
l.vero niſi ſit ei mandata omniū
bonorū adminiſtratio generalis:
vt ibi dicitur.⁊.l.hoc iure et.l.qui
hominem.§.ſi ticium ar.ff.de pro=
cu.l.procurator cui.⁊.l.mād.⁊.⁊
inſti.de rerum diui.§.nihil.

¶ Item liberare debitorem non
poteſt niſi ad hoc mandatum ha=
beat ſpeciale vt.ff.de accep.l.iij.
vbi dicitur per procuratorem:nec
liberare:nec liberari quiſq̄ acce=
ptilatione ſine mandato poteſt.⁊
ff.eo.titu.l.et per iuſiurandum.
§.tutor.

¶ Item iuramentum deferre nō
poteſt:nec referre:niſi mandatū
habeat ſuper hoc ſpeciale: vł niſi
generalis fuerit procurator.vt.ff.
de iureiur.l.iuſiurandum.in fin.⁊
l.alias. in prin.

5 ¶ †Sed queritur an coniuncta
perſona admittatur ſine manda=
to in illis caſibus vbi mandatum
exigitur ſpeciale:et reſpondetur
q nō.ff.de mino.l.pater.circa prin.

¶ Item oportet q in papalibus
literis impetrandis mandatū ha=
beat ſpeciale.vt.extra de reſcri.c.
nonnulli.et vt.ſ.dictum eſt in tit.
contra reſcriptum.

¶ Item ſi epiſcopus:vel Abbas:
vel alius quilibet prelatus conſti=
tuat procuratorem ſine conſenſu
conuentus vel capituli ſui nō va=
let vt extra de Abba.c.per tuas.
§.et preterea.et extra de reſcrip.
c.edoceri.vbi de hoc ar.ff.de mi=
no.l.illud.in fi.et.l.q ſi de ſpecia=
li.et hoc cum illa diſtinctione:q
aut ſunt bona diſcreta:aut nō vt
in dicto.c.edoceri.de hoc dictum
eſt ſupra.

6 ¶ †Item mulier procuratrix eſſe
non poteſt:vt.ff.de reg.iuris.l.fe=
mine.ff.ad vell.l.ij.C.de procu.l.
quia.et.l.alienam.ff.de procur.l.
neq̧ femina.iij.q.vij.§.tria.cōtra
tamen videtur extra de confir.vti
li vel inutili.c.cum dilecte.circa
fi.vbi dicitur q dominus papa cō
ſtituit quandam abbatiſſam pro=
curatricem:ſolui tamen poſſet q
ratione adminiſtrationis poterat
eſſe procuratrix:vt abbatiſſa.de
hoc tamen dicam infra vel poteſt
dici ⁊ meli⁹ q papa ex certa ſcien
tia conſtituit eam.excipiuntur ta
men quidam caſus in quibus mu
lier poteſt eſſe procuratrix.

¶ Primus caſus eſt quando cōſti
tuta eſt in rem ſuam:vt.C.de pro=
cu.l.quia.in fi.

¶ Secundus caſus eſt quando
mandate vel ceſſe ſunt ſibi actio=
nes:vt in ea.l.

¶ Tertius caſus eſt.ff.de procu.
l.feminis.vbi dicitur feminis pro
parentibus interdum agere per=
mittit cauſa cognita ne forte pa=
rētes morbus aut etas impediat
nec quenq̄ qui agat habeant.

¶ Quartus caſus eſt. C. quando mulier officio cur. ſu. po. ſ. l. vlti. et aut. ibi poſita ma. in qua. l. dicitur. Si pater ſecundum conſtitutionẽ noſtram naturalib⁹ liberis in his rebus que ab eo in eos profecte ſunt tutorem non reliquerit: iur. autem voluerit. ſiue eorũ maſculi ſint ſiue femine ſubire tutelã: ad exemplũ legitime ſobo. liceat ei hoc facere quatenus actis ſub competenti iudice interuenienti bus iuramẽtum antea preſtet qđ ad nuptias non perueniat: ſed pu diciciam ſuam intactam conſeruet: et renunciet ſenatuſcon. vel ꝑ ſidio omniq; alij legitimo auxilio ſuamq; ſubſtantiam ſupponat: et ita filiorum ſuorum vel filiarum naturalium tutricem exiſtere ſan cimus omnibus que pro matrib⁹ et liberis eorum ex matrimonio legitimo progenitis duabus conſtitutionib⁹ cauſa ſunt et in huiuſmodi matribus obſeruãdis. ſi eñ in filijs iuſtis in quibus et teſtamẽtarie et legitime ſunt tutele tamẽ matribus his deficientib⁹ ad ꝓui dentiam filiorum ſuorum venire cõcedit multomagis in huiuſmodi caſibus vbi legitima cauſa eua neſcit: ſaltem alias ei dari humaniſſimum eſt: attamen dicit autẽticum ꝙ ſacramentum quidẽ non exigitur. Sed contractis nuptijs repente expelli eam a tutela conuenit. Salua minoribus prout iuris eſt omni alia tutela. Quintus caſus eſt. ff. de liberali cauſa. le. amplius. vbi dicitur ꝙ licitum eſt matri litigare ꝓ libertate filij ſui. Idem dicit ibi de ſorore et de alijs mulieribus que de illius cognatione ſunt.

¶ Preterea ſcire debes ꝙ i mul tis articulis deterior eſt conditio mulierum ꝙ maſculorum: vt legitur. ff. de ſtatu ho. l. in multis. Primus articulus ſiue caſus eſt in iuriſdictione. ff. de iudi. l. cum pretor. §. non autem.

¶ Item in arbitrio. C. de ar. l. fin. extra de ar. dilecti filij.

¶ Item in procuratione vt. ſ. dictum eſt.

¶ Item in tutel. et in cure ſuſceptione. vt predi. eſt et. ff. de tutel. l. finali.

¶ Item in poſtulatione. ff. de poſtu. l. j. §. ſexum.

¶ Item in tabularum depoſitione. ff. de fide iſtru. l. fi. de tabulis.

¶ Item in teſtamentaria teſtificatione vt in inſti. de teſtamentis. §. teſtes.

¶ Item in interceſſiõe. ff. ad vel. lege prima.

¶ Item in adoptione in inſti. de adoptio. §. femine.

¶ Item in delatione in fiſcum. ff. de iure fiſci. l. deferre.

¶ Item in publica accuſatione. ff. de accuſa. l. qui accuſare. C. qui accuſare non poſ. l. ſenatus.

¶ Item in populari accuſatione vel actione. ff. de popula. ac. l. mulieri.

¶ Itẽ in materna poteſtate quã non habet in inſti. de adopt. §. femine.

¶ Item in bonorum poſſeſſione contra que contra teſtamenta feminarum non datur: vt de bo. poſ. l. contra illud. §. ad teſtamenta.

¶ Item in officio argẽtarie. ff. de edendo. l. pe. in quibuſdam tamen caſibus eſt melior conditio mulieris vt. C. de his qui veniam eta. im pe. l. omnes.

¶ Item in alio. ff. de reb⁹ dubijs.

l.ſi ita fuerit.in ſi.ff.de iur.immu. l.j.et de ſenat.l.j.
¶ Item minor.xv.an.procurator eſſe non poteſt.C.de procu.l.exigē di.ff.eodem.l.minor.C.qui legiti. per.ſta.per totum niſi pro patre ad defendendum.vt in dicta.l.exi gendi.et ar.extra.e. Non iniuſte tamen contra videtur.ff.de mino ri.l.cum mandato.in inſti.qui ma numittere nō poſ.§.et qui manu mittitur.Solutio verum eſt q ad iudicium minor.xv.an.procurator conſtitui non poteſt.vt in predictis. l.exigendi.et.l.minor.ad negocia tamen poteſt conſtitui:vt in con trariis.
8 ¶ † Item ſi conſtituens ſit minor non valet procuratio ſine aucto ritate tutoris:vt.C.de procu.neq3 et.l.non eo minus.ff.de admi.tu. le.decre.C.ſi aduerſus rem iudi. l.cum z minores.z hoc verum eſt niſi in caſib9 in quibus minor po teſt eſſe in iudicio ſine aucto.tut. quos notaui ſupra.l.titulo.contra actorem.
¶ Item ſi alicui obiectum eſt cri men criminaliter procurator eſſe non poteſt quouſq3 ſe innocentē eſtendat vel poſt annum obliti cri minis.vt.C.de procur.l.reum.vbi dicitur. Reum criminis conſtitu tum defenſorem cauſe defenſionē ſuſcipere non poſſe anteq̄ purga uerit innocentiam ſuam ſuccogni tu3 non eſt.ad idem.extra.de ac cu.c.oſs.z ca.pe.ſi.et.C.de reis po ſtulatis.l.j.vel.x.C.quis accuſare nō poſ.l.negando.ff.de mu.z ho.l. re9.ff.ad muni.l.libert9.§.in que ſtionib9.ff.de public.iudi.l.is qui.
9 ¶ † Item in cauſa criminali dum agitur criminaliter procurator cō ſtitui non poteſt.vt in.ij.q.vj.vbi autem z.§.cum autem.z.c.j.ar.C. de procu.l.ſi.v.q.iij.z criminalib9. ff.de publi.iud.l.accuſatore.§.ad crimen.extra de procu.ſue.et et de accu.veniēs.j.C.vbi ſenatores vel cla.l.quoties.j.reſponſo.ff.de procura.l.ſeruum.vbi multa ſup hoc materia notata ſunt:verum tamen ad excuſandum et excipiē dum in quibuſdam aliis caſibus poteſt conſtitui procurator.vt in predicto.c.veniēs. z.C.de accu.l. reos et.xxiij.q.v.reos.§.j.extra de dolo z contu.cum dilecti.ff.de p cu.l.abſens.et in dicta.l.ſeruum. in.§.publice.vbi plene de hoc.ff. de publicis iudi.l.inter.ad hoc fa cit.ff.an cauſe appel.per aliū.r. p.l.j.circa princi.vbi de hoc.et in auten.vt ab illuſtribus.§.ſcimus. colū.quinta.C.de iniuriis.l.ſi ta men.intelligo q in criminibus ſe cūdum leges bene interueniet p curator quando agitur ad penā relegationis vel minorem penā. Nam pena relegationis imponi tur abſenti.vt.ff.de penis.l.abſen tē. nec obſtat dicta lex.ff.an cau ſe ap.per alium.l.vna.vbi de hoc.
¶ Item miles procurator conſti tui non poteſt vt.C.de procura.l. militem.et.l.qui ſtipendia.et.l.ita demum.C.loca.l.milites.ff.e.l.ne q3 femina.et hoc verum eſt niſi in rem ſuam.vt.ff.de procura.l.filius fami.§.veterani.et in predicta.l. qui ſtipēdia. hoc tamen intelligo de militibus qui de publico ſala rio capiunt:et qui iurant ſe non euitaturos mortem.pro repu.de quibus dicitur in predicta. l.qui ſtipēdia.et.l.milites.z.C.de condi tio.ob.ca.da.l.ſi militem.ff.ex qui bus.ca.maio.l.milites.vbi plene notatur quē ſint neceſſaria in talis

militibus militantibus. et in autē
tica de manda. prin. §. vltimo. col.
iiij. ff. de milit. teſtamēto. l. j. §. mili
tes. C. de fabricen. l. ſtigmata. li. xj.
10 ¶ †Item ſi procurator a procura
tore fuerit ſubſtitutus non valet:
niſi poſt litem conteſtatam fuerit
conſtitutus ab eo qui habebat mā
datum ad totam cauſam. C. de p̄
cu. l. ꝗ quis. z. l. neqꝫ. i fi. z. l. nulla.
z. l. procuratoribus. ff. de appel. ab
executore. in fi. de hoc dicitur ex
tra de appel. ac. cum cauſamqꝫ. in
glo. que incipit vt. C. zc. et extra de
reſcrip. ca. ex parte decani. in fi. z
hoc verum eſt niſi fuerit in rem
ſuā datus vt. C. de donatio. l. illā.
et de hoc dicitur in inſti. de ſat. §.
ſi autem per procuratorem in fin.
ſed procurator conſtitutus ad ne=
gocia poteſt conſtituere procura=
torem alium ante litem conteſ. et
poſt. vt. ff. mandati. l. ſi procurato=
rem. §. j.
11 ¶ †Item ſi procurator vel actor
conſtitutus fuerit a tutore vel cu=
ratore vel ychonomo vl' actore ci
uitatis: non valet niſi poſt litem
conteſ. ar. C. de procura. l. neqꝫ. in
fi. C. de app. l. ſi actor. ff. de procur.
l. j. et. l. nec ciuitatis. et de hoc di=
citur in inſtitu. de ſatiſda. §. ſingu
tem per procura. in fi. et intellige
ꝙ ille actor ſit conſtitutus a tuto=
re vel curatore debet conſtitui cū
decreto iudicis vt inſtitu. de cura
tore. §. fi. ff. de admi. tut. l. decreto
z talis nihilominus cauet de rato
lꝫ mandatum habeat. ff. rem ra.
ha. lector. et hoc verum in actore
conſtituto a tutore vel curatore.
Secus in actore vniuerſitatis: et
in actore bonis dato: quia illi non
cauent. vt in. l. actor.
12 ¶ †Itē ſi procurator actoris no
luerit cauere de rato defendēdo
ſi requiratur repelli poterit licet
mandatum habeat ſeu literas. C.
de ſatiſd. l. vna. ff. de procur. l. non
ſolum. §. eſt. et. l. mutus. §. pena. z
C. eo. titu. l. actiones. et de hoc di
citur. ff. iu. ſol. l. ſi ad defendendū.
et ſuper rubrica eiuſdem tituli. z
hoc verū eſt niſi ſit procurator in
rem ſuam ex cauſa non lucratiua
vel ex neceſſitate. et non in frau=
dem eorum qui noluit agere. ff. de
procura. l. ſeruum. §. final. et. l. fi.
Secus ſi ex cauſa lucratiuā: quia
tunc defendit. vt. ff. eo. l. pater.
¶ Item maritus pro vxore nō de
bet amitti: niſi ſatiſdationis vel
ratihabitationis cautio precedat
C. de procurato. lege. iij. et lege
maritus.
13 ¶ †Item procurator admitti nō
debet vt videtur niſi litere procu=
ratorie quas portat parti aduerſe
vel iudici dirigantur ar. ff. de pro=
cu. l. qui abſentem. et ar. extra de
eo qui mit. in poſ. cauſa rei. capitu
lo. j. C. de rece. l. cū antea. §. finali=
tem. ff. rem ra. haberi. l. nec ſatiſ=
datio. verſi. in libello principi da=
to. ff. de procur. l. ſi procuratorem.
vbi dicit ſi procurator abſens dñs
ſatiſdatione releuare velit literas
ſuas ad aduerſariū dirigere debe
bit quibus ſignificet quem procu
ratorem aduerſus eum et in qua
cauſa fecerit. Ratumqꝫ ſe habi=
turum quod cum eo actum ſit li=
tere non valebunt: niſi ſint facte
per manum publicam vel ſigillū
publicum habeant puta epiſcopi
vel alterius autentice perſone. vt
C. de epiſc. et cleri. l. ſi qua. in fine.
et. C. de manda. princi. l. vna. extra
de proba. capitu. poſt ceſſionem.
vbi de hoc. Sed diſtinguendū eſt

in literis ꝛ ſigillo. vnde primo po-
ne ꝙ quidam petrus ciuis tholo-
ſanus fecit citari per literas a-
poſtolicas quendam B. ciuem ca
turicen. Jlle vero B. citatus mi-
ſit procuratorem cū literis procu-
ratoris ſigillo epi vel off. caturcen.
ſigillatis quibꝰ literis mādabat ipſe
epſ vel officialꝰ ꝙ ille B. cuiꝰ catur
cen. in ſui pſentia cōſtitutus pro-
curatorem ſuum conſtituerat et
iudicatum ſolui promiſerat corā
eo: vn̄ queritur an ille procurator ꝑ
talibꝰ literis releuetur a ſatiſdatio-
ne iudicatum ſol. quam preſtare
debet procurator rei: alias nō eſt
idoneus. vt inſti. de ſatiſdat. §. ab
eius. ꝛ §. ſi vero. ꝛ ff. de procu. l.
non videtur. ꝛ reſponde ꝙ non: il
la potiſſima ratione: quia ille P.
ciuis tholoſanus non eſt de foro
nec de iuriſditione dicti epiſco-
pi vel offici. caturcen̄. vnde cum
non ſit prelatus ſuus: nec iudex
ſuus non potuit illi. p. ſtipulari.
quia cum dicitur ꝙ tabellio vel
aliquis prelatus vt perſona aute-
tica alteri ſtipuletur. hoc verum
eſt inter ſuos ſubditos quibus ſti-
pulari poſſunt. vt. ff. rem pupilli
ſal. fo. l. ij. ꝛ iij. in aut. de his q̄ in
gre. ad app. §. j. colū. v. extraneis
autem nequaq̄ ſtipulari poſſunt.
vt in inſti. de inutili ſtipu. §. alte-
ri. §. de inutili. ſtipu. l. iij. cum ſuis
ſimilibus.

¶ Jtem quare crederetur literis
epiſcopi cum verbo ſuo minime
crederetur. ar. ff. de offi. preſi. l.
preſes quantacunq̄ prefulgeat
dignitate vel etiam honeſtate ar.
C. de teſti. l. iureiur. C. de arbi. l. ne
in arbitris §. ſin autem. ꝛ. iiij. q. iij.
§. item ſi vnus. vj. q. ij. ſi tn̄ ꝛ. c. pla-
cuit. ꝛ extra de proba. quoniam cō
tra. et extra de teſti. c. cum a no-
bis. c. cum tu. ꝛ viua vox potior eſt
q̄ mortua: vt in aut. de fide in-
ſtrumen. §. ſi vero tale. cum ſuis
concor.

¶ Jtē literis regis ſeu principis
nō creditur. extra de fide inſtru.
cum dilectus. niſi de conſuetudi-
ne habeatur vt ibi dicitur.

14 ¶ † Jtem cautio de iudicato ſol-
uendo habet fieri ſolenniter cū
ſtipulatione. vt. ff. de procu. l. qui
proprio. vbi dicit ſolenniter ꝛc. et
in inſti. de fideiuſſoribus. §. fina. et
inſtitu. de ſatiſda. §. ſi vero. ff. mā.
l. ſi de hereditate. cum ſuis con-
cor. Ergo inter preſentes ſtipulatio
habet fieri. alias non valet vt in
inſti. de inuti. ſti. §. item verborū.
vbi dicitur. verborum obligatio
inter abſentes concepta inutilis
eſt. C. de inutili ſtipula. l. iij. ff. de
verborum obligatione. l. j. in prin-
cipio. licet ſit contra. ff. de dona-
tione inter virum et vxorem. l. ea
que. igitur illa cautio de iudicio
ſoluendo recepta per dictum epi
ſcopum vel officialem non valet
duplici ratione ſcilicet quia inter
abſentes facta eſt: et quia ille epi
ſcopus vel offici. illi abſenti non
potuit ſtipulari per rationem ſu-
pradictam: et quia illa ſatiſdatio
actori debet preſtari. vt. ff. de in. l.
non iudice. Sed opponi poſſet ꝙ
literis epiſcopi creditur. C. de epi
ſcop. ꝛ cleri. l. ſi qua. per. c. Jlli au
tem legi reſpōderi poteſt ꝙ illud
habet locum ꝙ credatur literis
epiſcopi: quando non eſt in preiu-
dicium alicuius vt ibi dicitur.

¶ Jtem poſſet opponi per legē
ff. de acquiren. re. do. l. penul. Jbi
dicitur ꝙ litera q̄ fit nomine meo
eſt mea. Sed reſpōdetur ꝙ illa li-

tera nõ erat illius domini:qui eã deferebat:quod apparet quia illa erat commendaticia.

15 ¶ † Attamen queritur ſi citetur aliquis priuatus an valeat litera procuratoria ſuo ſigillo proprio ſigillat .i.ar.ꝙ ſic.ff.de conſti. pe.l. quidam.ff.rẽ ra.ha.l.ne ſatiſda. ꝛ C.de rebus al.non al.l.ij.ꝛ de hoc dicitur.ff.de procu.l.ſi procuratorem.ſuper verbo intelligẽdū.ꝛc.

¶ Itẽ ad hoc poteſt opponi per decre.extra de proba. poſt ceſſionem.et extra de fideiuſſor. peruenit.et extra de fide inſtrumẽ.c.ij. ꝛ extra de re iudi.ad probandū. ꝛ lxxiij.diſtin.in nomine domini. in fi.ꝛ.xj.q.iij.cure.ff.de cuſto. et exhib.re.l.diuus.vbi dicitur ꝙ literis cuiuſcꝫ iudicis creditur.Solutio dicas ꝙ circa iudicia nõ creditur literis epiſcopi niſi habeãt teſtium ſubſcriptionem: vel quatenus conſtiterit legitimis documentis:vt extra de proba.c. quoniam contra.ꝛ extra de teſtibus. cum a nobis.circa alia vero que nõ ſunt in preiudicio alicuius:vel que ipſe epiſcopus facit in figura ordinarij iudicij bene creditur ſigillo ſuo:vt puta quãdo inquirit: vel excommunicat delinquẽtes: vel concedit literas ſuper teſtamentis vel contractibus quibus interfuit ar. extra de proba. quã poſt ceſſionẽ.extra de fideiuſ.peruenit. ꝛ ar.extra de accu.cū dilecti.j.ꝛ.xj.q.iij.cure.vel poteſt dici ꝙ literis epiſcopi ꝛ aliorum prelatorum creditur de conſuetudine potius ꝙ̃ de iure per iura preallegata.extra de fide inſtru.cum dilectus.cum ſuis.ſimilibus. et de illo iudicio et figura iudicij.dicitur.C. de agricolis et cen.l.cum ſcimus. ſuper verbo confeſſionibus.ꝛc.et ſuper verbo:inter acta ꝛc.lib.xj.que videtur contra hoc. Et.C.de latina liber.tollen.l.vna. §.ſimiliqꝫ modo.illud tamẽ quod ſupra dictum eſt ſcilicet quod litere procuratorie debent dirigi aduerſario vel iudici. Quidam dicunt vt Gaufridus ꝙ nõ valet cõſuetudine refragrante.

16 ¶ † Item ſi maritus habeat literas procu.ab vxore non debet admitti niſi in hoc ſolum de quo litere procuratorie fecerint mentionem.C.de procura.l.maritus. in fine.

¶ Item ſi duo procuratores dati ſunt diuerſis temporibus: prim⁹ non valet vt extra eodẽ titulo.c. non iniuſte.ff.eo. pluribus.et.l.ſi quis.§.vlti.

17 ¶ † Item videtur ꝙ ſi procurator fuerit conſtitutus ante iuramentum calumnie ꝙ non valeat C.de iuramento calumnie.l.ij.§. ſinautem. vbi dicitur. ſinautem abſuerit alterutra pars:ꝛ per procuratorem eius cauſa agitur non ante licentiam habeat actor litẽ exercẽdam ſuam procuratori mãdare niſi prius actis interuenientibus in prouincia in qua degit ſacramentū calumnie ſub ea. Sed tu dicas ꝙ bene poteſt conſtitui procurator ad ea que fiũt ante iuramentum calumnie.vtpote ad litem conteſtandam. vel ad alia faciẽda: vt.ff.de procu.l.ſed etiã. ꝛ.l.nõ ſolum.in princip.ꝛ ꝙ primo hic dictum eſt: intelligitur quando aliquis vult conſtituere procuratorum ad totam cauſam: ꝙ nõ põt.ſ.ad iurandum de calumnia. Nam principalis perſona iurare debet:vt de hoc conſueuit notari

in p:edicto.§.ſinautem.

18 ¶ †Item procurato: in cauſa populari interuenire non poteſt: vt ff. de procura. l. licet in popularibus: niſi inquātū p:iuatū tāgit cōmodum vt in eadem. l. 2. l. non cogendum. §. qui ita. §. ne quid i loco publico. l. pe. 2 hoc verum eſt ex parte actoris ſecus in reo qui bene poteſt conſtituere procuratorem: vt. ff. de popul. act. l. populari: vbi dicitur. qui populari actione cōuenitur ad defendendum procuratorem dare poteſt. Is autem qui eam mouet: procuratorem dare non poteſt.

19 ¶ †Item videtur q̄ nullus prelatus eccleſie procuratorem conſtituere poſſit niſi poſt litem conteſtatam: eo q̄ prelatus procurator rerum eccleſiaſticarum dicitur nō dominus: vt. xij. q. j. c. ſi 2 extra de dona. c. fraternitatem. vbi dicitur fraternitatem tuā credimus non latere: q̄ cum epiſcopus 2 quilibet prelatus eccleſiaſticarum rerum ſit procurator non dominus conditionem eccleſie meliorare pōt: facere autem deteriorem non debet. Ad idē. xij. q. ij. caſellus. ar. C. de procu. l. neq3. 2. l. q̄ quis. vbi dr̄ q̄ procurator procuratorē ꝯſtituere non poteſt niſi poſt litem conteſtatam. ar. ad idem. ff. de ꝓcura. l. nec ciuitatis. vbi dicit. Nec ciuitatis actor negocium publicum per procuratorem agere poteſt: 2 quod dicitur de prelato: idem dici poteſt de tutore: 2 de curatore: et actore ſeu adminiſtratore ciuitatis. et de hoc conſueuit notari. ff. eo. ti. l. j. 2. l. predicta. nec ciuitatis. et hoc notauit dominus tancredus i libello ſuo eo. ti. §. tutor. tamen de epiſcopo dicunt quidā contra. vt ar. v. q. iij. q2 epiſcopus. 2 quia non oportet ſeruū dei litigare. ij. q. vij. ſicut. Quidam tamē dicunt q̄ bene poteſt prelatus cōſtituere procuratorem ante litem conteſtatam 2 poſt vt i aut. de ſanctiſ epiſc. ad hoc facit extra de reſcri. c. edoceri. 2 hoc de conſuetune obſeruatur.

20 ¶ †Item ſi procurator ad vnam ſpeciem conſtitutus tranſgrediatur mandatum: audiri nō debet. vt. C. de procu. l. ſi procurator. 2. C. de tranſac. l. trāſactionis. C. mā. l. cum mandati. C. de nouaf. l. non abnuit. ff. de pac. l. nam. 2. l. ſi tamen. ar. extra de offi. deleg. c. cum olim. 2 in inſti. man. §. is qui. ar. ff. de iureiur. l. alias.

¶ Item in literis procuratorijs contineri debet: ad quid procurator conſtitutus eſt: puta ad agendum vel defendendum. ar. extra de procuratori. cōſtitutis. 2. c. accedens. ar. de ap. c. nicolao.

¶ Item monachus vel canonicus: vel quilibet regularis 2 capellanus 2 omnes ad ſacros ordines ꝓmoti: 2 q̄ eccleſiaſticis bñficijs ſubſtentantur prohibentur eſſe ꝓcuratores vel aduocati niſi in caſibus extra de poſtul. c. j. ij. 2. iij. extra ne cle. vel mo. c. j. 2. ij. 2 extra de ſyndico. c. vno. in fi. xvj. q. j. placuit. vbi loquitur de monacho ar. ij. q. vij. ſicut ſacerdos. in prin. 2 in fi. vbi dicitur q̄ ſeruos dei litigare non oportet. 2. x. q. j. te quidam. §. ex his omnibus. ver. Secularia 2c. 2 in aut. de ſan. epiſ. §. deo amabiles. 2. §. aliud autem. col. ix. ar. C. de epi. 2 cler. l. repertita. 2. C. de teſta. l. conſulta diua. In caſibus tamen clerici poſſunt ſcilicet ꝓ miſerabilibus perſonis. 2 ꝓ eccleſijs

ſuis: ⁊ pꝛo perſonis cõiũctis: dum
neceſſitas imminet: vt extra de
poſtul. c. vlti. ⁊ de hoc dicitur. iij. q.
vij. ſunt autem. Idem poteſt dici
de quolibet clerico: non tamen co
ram iudice ſeculari: vt no. C. de epi.
⁊ cleri. l. placet. ⁊ i aut. predicto. §.
alium ar. contra. xvi. q. i. monachi
ij. vbi dicitur ꝙ monachus poteſt
eſſe pꝛocuratoꝛ de licentia abba-
tis: ſed intellige in cauſis mona-
ſterij ſui. extra de trãſa. c. ꝯtingit.
¶ Item videtur contra. extra de
cenſi. c. ſopite. vbi quidam abbas
fuit pꝛocuratoꝛ ꝓ aliis abbatibꝰ.
Sed dic ꝙ ibi erat conſoꝛs eiuſdẽ
litis: vel dic ꝙ abbas poteſt eſſe pꝛo-
curatoꝛ rõne adminiſtrationis vt
ſ. dicitur.
21 ¶ † Item qui eſt in magiſtratu ꝓ-
curatoꝛ eſſe non poteſt vt. ij. q. i. ꝓ-
hibentur.
¶ Item poſtꝙ̃ aliquis pꝛelatus
fuerit depoſitus: poſtea pꝛocura-
toꝛ eſſe non poteſt. ar. iij. q. vij. §.
tria. vbi dicitur ꝙ a ſenatu remo-
tus non poteſt eſſe pꝛocuratoꝛ.
22 ¶ † Item ſeruus pꝛocuratoꝛ eſſe
non poteſt. vt. ff. de pꝛocu. l. ſerui ſi
quoqꝫ. ar. C. de rei ven. l. nõ ſeruũ.
arg. ff. ſi quis can. l. quoties. ff. de
teſti. l. ſerui. R hſ. C. de teſt. ſeruos.
ff. ad. l. coꝛne. de fal. le. nullo: niſi i
caſibus. C. vbi fiſcales vel diui ne
do. l. ff. titu. de iud. l. vix. hoc tamẽ
intellige ꝙ in cauſis pꝛocuratoꝛ
eſſe non poteſt vt. ſ. allegatum eſt
ſecus in negociis vbi bene poteſt
conſtitui vt. ff. de pꝛocu. l. ſeruum. ⁊
conſueuit dici. C. eo. l. neque.
23 ¶ † Item pꝛocuratoꝛ rei ſatiſda-
re debet iudicatum ſolui: niſi ipſe
dñs pꝛeſens fideiuſſoꝛ ſui pꝛocura-
toꝛis exiſtat: iudicatũ ſolui ſub hy-
poteca reꝝ ſuaꝝ. vt inſti. de ſatiſ-
da. §. ſi vo. C. de ſatiſd. l. vna. C. de
pꝛocura. l. i. vbi de hoc. licet apud
acta fuerit conſtitutus. vt ibi dici
tur in fi. ⁊ C. de cõſoꝛ. eiuſdem lit.
l. ij. et de hoc dicitur. ff. iudica-
tum ſol. l. ſi ad defendendũ. ff. de
pꝛocura. l. ſi pꝛocuratoꝛem. Qui-
dam etiam dicunt ꝙ ſi dominus
milleſies fideiuberet pꝛo ſuo pꝛo-
curatoꝛe iudicatum ſolui nihilo-
minus pꝛocuratoꝛ caueret vt in
dicta. l. C. de ſatiſda. l. fi. ⁊ no. ff. de
pꝛocura. l. ſi pꝛocuratoꝛem. qḋ ve-
rum credo.
¶ Item pꝛocuratoꝛ rei quandoqꝫ
tenetur cauere rem ratam dñm
habiturum. vt. ff. rem ra. habe. l.
tutoꝛe. ff. de pꝛocu. l. non ſolum. §.
ſi ſtatus. ⁊ §. eſt alius. ⁊ l. pompo-
nius §. ſed ⁊ ſi. vbi de hoc.
¶ Item pꝛocuratoꝛ non valet ſi
dominus eius re integra moꝛiat:
vt. C. manda. l. manda. in inſti. eo.
§. item ſi adhuc. ar. extra de offi.
dele. c. gratũ: ⁊. c. relatum. ⁊. c. licet.
24 ¶ † Item filiuſfa. pꝛocuratoꝛ eſſe
non poteſt ſecundum quoſdam ſi-
ne conſenſu patris. ar. C. mãdati.
l. iij. C. de bo. que libe. l. cum non ſo
lum. §. i. reſpon. in fi. et in gl. que in
cipit captis pig. ⁊. c. ⁊. l. cum opoꝛ
tet. ar. C. ad ſenatuſcon. macedo.
l. fi. ⁊. C. de anna. excep. l. in fi. ⁊. C.
de aſſeſ. l. velut. hoc tamen non
placet domino Guidoni: nec plu-
ribus aliis per. l. ff. de iudi. l. tam
ex contractibus. ⁊. C. de pꝛocu. l. fi-
liuſfa. §. ipſe quoqꝫ. extra de pꝛo-
cu. c. non iniuſte. ⁊ hoc eſt. ſ. in tit.
contra actoꝛem. §. item filiuſfa. ⁊c.
25 ¶ † Filius autem familias pꝛocu-
ratoꝛ conſtituere nõ poteſt: niſi in
illis caſibꝰ in qbꝰ ipſe agere põt:
puta i caſtrẽſi peculio: vel quaſi:
vel i aduẽtitio: vel qñ ⁊ pater eiꝰ

non ſit preſens. vel procurator pa
tris. vt. ff. eo. l. filius. ff. de iudi. l. ſi
longi⁹. ff. de iniu. l. ꝫ ſi vnus. §. filio.
¶ Item ſi duo ꝓcuratores ſimul
dati ſunt alter ſine altero agere
vel defendere non poteſt ar. extra
de offic. delega. c. prudentiam. §. j.
26 ¶ †Itez infamis procurator eſſe
poteſt vt. v. q. iij. q2 epi. iij. q. vij. c.
j. ꝛ. c. infamis. ar. ff. de poſtu. l. j.
§. ij. ꝛ §. hoc edicto. ꝛ de hoc cõſue
uit dici. eẽ de iu. calum. c. impera
torum. ꝛ extra de iud. c. cum depu
tati. Sed cõtra i inſti. de excep. §.
fi. vbi dicitur eas vero exceptio-
nes que olim procuratoribus pro-
pter infamiaꝫ vel dantis vel ipſi⁹
procuratoris opponebantur cum
iudicijs frequentari nullo modo
proſperimus modo quieſcere ſan
cimus: ne dum de his alteratur
ipſius negocij diſceptatio protele
tur. ſed poteſt ſolui ſm quoſdam.
Nam infamis leui vel parua infa
mia ꝓcurator eſſe poteſt. vt in. d.
§. ſecus ſi eſſet infamis maiori in-
famia: vel per ſententiam vel ipſo
iure: q2 tũc procurator eſſe non po
teſt: vt notari cõſueuit in iuribus
allegatis. ff. de ar. l. pedius. C. de
infami. l. vna. vel. r. vel dic ſecus
de iure cano. ꝛ ſec⁹ de iure ciuili.
vt in predicto. §. de infamib⁹. mul
ta inuenies. j. in ti. contra teſtes.
27 ¶ †Item per procuratorem he-
reditas audiri non poteſt. vt. ff. de
acqui. here. l. paulus. vbi dicitur.
Paulus reſpondit per procurato-
rem hereditatẽ acquiri nõ poſſe.
¶ Item obijci poteſt procu. tu re
cepiſti pecuniam ꝑ procuratione
tua ergo non debes recipi tanq̃
procurator: ſed potius tanquam
locator qui locaſti operas tuas.
vñ eſt contracta locatio non man
datũ: ꝛ merces eſt ↄtraria officio
procurationis. vt. ff. mãda. l. j. §. ij.
28 ¶ †Item dicitur ꝙ ꝓcurator eſt
qui aliena negocia mandato dñi
gerenda gratuito adminiſtrat. vt
ff. eo. l. j. ꝛ his q̃ ibi notãtur. ſed cũ
mandatum gratuitum non rece-
peris: ergo tanq̃ procuratorẽ re-
cipi non debes vt dictum eſt. de
hoc conſueuit notari. ff. eo. ti. l. j. i
gl. Sed nõne ꝛc. ꝛ in ſumma Gau-
fridi. in ti. eo. in. §. j.

¶ Contra yconomum.

¶ Summarium.

1 Yconomus quis ꝛ a quo ꝛ q̃-
bus de cauſis conſtituatur.
2 Actor vniuerſitatis an poſſit ad
futuras lites conſtitui.
3 Sindicus actor vel yconomus ex
cõicati non põt eſſe ꝓcuratores.

1 Contra † ychonomum
poteſt dici ꝙ debet cõ
ſtitui auctoritate epi
vel prelati vt. ix. q. iij.
cũ ſimilibus. C. de epi.
ꝛ cle. l. omnes. §. nihilominus. ꝛ ex
tra de iur. calum. c. imperatorũ.
in fi. ꝛ debet eſſe clericus. vt. C. de
epi. audi. l. decreuimus. xvij. q. vij.
nona. ar. extra de reſcrip. c. edoce
ri. ꝛ extra de ſyndico. c. vno. Qui-
dam tamen dicunt hoc verum eſ
ſe in cauſis ſpiritualibus. in tem-
poralibus vero laicus bene pote-
rit conſtitui. ar. lxxvij. diſtin. in ſin
gulis.
¶ Item dicitur ꝙ yconomus dꝫ
eſſe de gremio illius eccleſie a q̃
eſt ychonomus conſtitut⁹. al's nõ
valet: vt. lxxxix. diſtin. q2. xvj. q. ſi.
quoniam.
2 ¶ †Itez ſi actor vniuerſitatis cõ-
ſtitutus fuerit: niſi tãtum ad pre-
ſentes lites non valet. vt. ff. ꝙ cu-
iuſqꝫ vni. l. itez eo. §. decuriones.

¶ Item non valet ſi ſine decreto principis fuerit conſtitutus:vt in d.l.item eorum.ff.de coll'.illi.l.j.ff. de admini.tu.l.decreto.ꝛ in inſti. de curato.§.fi.C.de app.l.ſi actoꝛ. ff.quando ex facto tut.l.tutoꝛ.

¶ Itẽ dicit de ſindico:vt in ea.l. ꝛ in inſti.de cura.l.fi.§.fi.de cura. l.fi.ff.de his qui notan.infa.l.furti.in.§.mãdati.ꝛ conſueuit nota. C.de procur.l.neqꝫ.

¶ Itẽ actoꝛ ꝛ ſindicus ꝛ ychonomꝰ repelli poſſunt niſi a tota vniuerſitate vel toto capitulo:vel a duabus partibus fuerint cõſtituti.vt.ff.ꝙ cuiuſqꝫ vni.l.nulli.et.l. item.§.actoꝛ.ꝛ §.ex his.ꝛ.l.plane. vel quidam dicunt ꝙ ſufficit ſi a maioꝛi parte fuerit cõſtitutus:vt ff.de cõdi.ꝛ demon.l.municipibꝰ. ff.ad municipa.l.municipes.et de hoc not.C.de iura.calũ.l.ij.§.hoc etiam in glo.plurimam.ꝛc.

¶ Item ſi actoꝛ vel ſindicus vniuerſitatis conſtituat ꝓcuratoꝛem repelli poteſt:niſi poſt litem cõte. ff.de procura.l.nec ciuitatis.

3 ¶†Item ſindicus ſiue actoꝛ vel ychonomus excõmunicatꝰ repelli poteſt:vel ſi ab excõmunica.fuerit cõſtitutus:vt dictum eſt ſupra cõtra procuratoꝛes.in.§.j. poſtea potes notare verſus de hac materia q̃ ſit differẽtia inter ipſos.

¶ Ychonomus datur eccleſie:tutoꝛqꝫ pupillo.Et procuratoꝛ curatoꝛ ſindicꝰ actoꝛ.ꝓuati minimi plebis epiſcopiqꝫ.

¶ Contra aduocatos.

¶ Summarium.

1 Aduocare quid ſit.

2 Surdus/ mutꝰ/cecus/furioſus/ ſeruꝰ minoꝛ.xvij.an.ꝛ ſiles perſone aduocare non poſſunt.

3 Infidelis non poteſt contra chriſtianos aduocare.

4 Clerici preſbyteri vel in minoꝛibꝰ oꝛdinibus cõſtituti an poſſint aduocare.

5 Aduocans debet legibus nõ verbis procacibus vti.

6 Infamis an ꝛ quibus caſibus aduocare poſſit.

7 Aduocans pro vno in vna cauſa non poteſt contra eundem in eadem cauſa aduocare.

8 Pactus de quota litis cũ clientulo non põt pro ipſo aduocare.

9 Iudex poteſt aduocatum cogere ad patrocinium preſtandum.

10 Imperitus literarum an poſſit aduocare.

Quoniã in iudicijs ſepe veniunt aduocati:et quãdoqꝫ illi qui perhibentur incipiunt aduocare:ideo dicendũ eſt ꝯ aduocatos.primo ſciẽdũ eſt quid ſit aduocare ſiue poſtulare.

1 ¶†Aduocare ſeu poſtulare eſt deſiderium ſuum ſiue amici ſui in iure apud eum qui iuriſditioni preeſt exponere:vel alterius deſiderio contradicere:vt.ff.de poſt. l.j.§.j.et.iij.q.vij.infamis.§.tria. et.§.ſinautem.

2 ¶†Itẽ ſi ſurdus vel mutus vel cecus vel ꝑpetuo furioſus vel ſeruus vel minoꝛ.xvij.an.fuerit non poterit aduocare vt de origine iuris.ff.ꝛ.iij.q.vij.ver.quidã.vbi dicitur ꝙ minoꝛ.xvij.annis nõ poteſt poſtulare. Surdꝰ femina.vtroqꝫ lumine oꝛbatꝰ ꝛ qui muliebꝛia paſſus eſt niſi ꝑ vim ꝑdonũ vl' hoſtiũ ſtupratꝰ eſt:ꝓhibetꝛ de calumnia in iudicio donatus.ad hoc facit in inſti.mann.nõ poſ.§.fi.

3 ¶ †Item hereticus vel iude⁹ vel alius infidelis contra chriſtianu3 aduocare non poteſt.vt.C.de poſtula.l.nemo.et.C.de epali aud.l.nemo.ꝛ eẽ de here.c.excõmunicamus.§.credẽtes.vbi dicitur ſi fuit aduocatus eius patrocinium nullatenus admittatur:ꝛ ſi aduocare preſumpſerit omnia bona ſua proſcribãtur ꝛ in exilium deponatur vt in predi.ll.nemo.ꝛ.l.nẽo.ꝛ iudex qui eum admiſerit in centum libris auri debet cõdemnari.vt ibi dicitur.

¶ Item monachus ꝛ quilibet regularis ab aduocationibus prohibetur.vt eẽ.ne cleri.vel mo.per totum.ꝛ eẽ de poſtu.ex parte.xvj.q.j.placuit.vbi dicit. placuit noſtro communi conſilio ꝛc.Supra eſt totus tenor illius.in tit.contra actorem.ad hoc facit eo.tit.ꝛ.c.q.monachi.ꝛ.c.alia eſt cauſa.iij.q.vij.c.ſunt autem.de hoc dictum eſt plene ſupra.c.in tit.contra actorem procuratorem in.§.

¶ Item monachus ꝛc.ꝛ ibi recu.

4 ¶ †Item preſbyter vel cleric⁹ in ſacris promotus vel in minoribus ordinibus conſtitutus:dum tamẽ ille qui eſt in minoribus eccleſiaſtico beneficio ſuſtentetur et ab aduocationibus repelli poſſunt vt xiiij.q.v.deniq3.eẽ de poſ.c.j.ij.ꝛ.iij.C.de teſt.l.conſulta.ꝛ.C.de epiſ.et cle.l.repetita.C. vbi in caſibus.vt in iuribus allegatis.et.iij.q.vij.§.tria.ꝛ.§.ſunt autẽ.vbi dicitur plene que perſone poſſunt poſtulare ꝛ que non ꝛ pro quibus perſonis.

¶ Ite3 nullus clericus debet aduocare corã iudice ſeculari.vt.C.de epi.ꝛ cle.l.placet.ꝛ hoc no.ff.de poſtu.l.j.§.ij.ꝛ in predicta.l.repetita.ꝛ maxime in cauſa criminali vt eẽ.ne cle.vel mona.c.ſentẽtiã.ꝛ per totum.ꝛ li.di.aliquantos.xxiij.q.viij.his a quibus.vbi dicitur.his a quibus domini ſacramenta tractanda ſunt.iudicium ſanguinis agitare non licet.

5 ¶ †Item procacibus verbis ꝛ improbis aduocare prohibitum eſt:vt C.de ap.l.ſi §.in fruſtrat oriis.ar.C.de veſ.tur.enu.l.j.§.noſtram.ꝛ nihilominus eſt infamis.vt.iij.q.vij.infamis.§.tria.vbi dicitur ſi quis adeo procax.ꝛc.de verbo ad verbũ ponitur.j.illud.Idem eſt.C.de poſtu.l.quiſquis.

¶ Item quicũq3 in aliqua cauſa principali iudex fuerit vel aſſeſſor aduocare poſtea nõ poterit in eadem.C.e.quiſquis.in prin.in fi.C.de aſſeſ.l.fi.in prin.vbi dicitur.Ne cum in vtrumq3 ſeſtrinct/neutrũ bene peragat.

6 ¶ Item infamis aduocare nõ poteſt.vt.ff.de poſt.l.j.§.hoc edictu3 ꝛ.§.ait pretor.ꝛ.l.quis prohibet.et C.de poſtula.l.quiſquis.et de hoc plene conſueuit notari.ff.ad.l.iul.repetun.lege: hac lege.§.j.ꝛ.iij.q.ſeptima.iſamis.§.tria.ꝛ.§.ſunt autem.Et hoc verum niſi in certis perſonis que enumerantur in dicto.§.tri.ver.Alij enim omnes ꝛc.Et hoc intelligitur de illis infamibus qui nõ ſunt ſumma turpitudine notati:nec etiam ſunt infames ipſo iure vel damnati de crimine capitali:nam tũc pro aliquibus aduocare non poſſent vt dicit dominus azo.in ſumma ſua in.§.Alij autem ſunt ꝛc.

¶ Item excommunicatus aduocare non poteſt per iura preallegata.S.in titu.contra procuratorem.§.j.

¶ Itẽ publice pugnãtes cũ beſtijs

In arena pro aliis aduocare nõ debent: vt. ff. de poſtula. l. j. C. item ſenatuſconſulto. iij. queſti. vij. §. infamis §. tria. ⁊ hoc eſt quia infamis eſt vt dictum eſt in illo §. Item infamis ⁊c. §.

7 ¶ †Itẽ ſi fuerit in vna cã aduocatus contra titium in eadem cauſa pro ipſo titio aduocare non debet vt. ff. de his qui notantur infa. l. athletas. §. idem procurator. ⁊ ff. de preuarica. l. iij. §. ſi aduocato. C. de aduoc. diuer. iu. l. j. ⁊ hoc eſt verum niſi in caſibus quos habes. ff. de poſtula. l. fi. ⁊ facit ad hoc. xciij. diſt. legimus. et c. diaconus. et de hoc cõſueuit notari in predicta. l. ff. de po. l. fi.

8 ¶ †Item ab aduocatione remouetur qui cũ graui damno paſſus eſt cum ſuo clientulo de quota parte litis ſibi preſtanda. C. eo. tit. l. ſi qui. ⁊ iij. q. §. arcentur.

¶ Item repellitur ab aduocationem qui lege iul. repetũdarũ fuerit condemnatus. vt. ff. ad. l. iul. repe. l. hac lege.

¶ Item nota in iſtis verſibus qui ſequuntur illos qui aduocare prohibentur. Non cuicumqꝫ datur vt poſtulet imo vetatur. Luminibus caſſ⁹ mulier muliebria paſſus. Adiectus pene ſeru⁹ puer actor arene. ⁊ hec probãtur. iij. q. vij. §. tria.

¶ Item nota ꝙ aduocatus ſtare debet duꝫ aduocat. vt. C. de poſtu. l. quis. in fine. et in aut. vt ab illuſtribus. §. j. col. quinta. vbi de hoc. ⁊ C. de officio iudi. l. j. ⁊ C. vbi ſenatores vel clariſſimi. l. fin. §. ſedẽdi. ⁊ non debet iterare ea que ſemel fuerint perorata. vt. C. de appellatio. l. finali. §. non iure.

9 ¶ †Itẽ nota ꝙ ſi aliquis aduocatus admonitus fuerit a iudice: vt alicui ſuum preſtet patrocinium ⁊ ei non obtemperauerit poſtea repelli poterit ab aduocatiõe in curia illius iudicis: niſi ſe rationabili cauſa excuſauerit vt. iij. q. vij. §. iij. vbi dicitur quis vero ammonitus ⁊c. infra. eſt tenor illius. c. ar. de poſtul. l. quos prohibet ⁊ C. eo. l. prouidendum §. ſi quis vero. vide tamẽ an ſit prohibitus aduocare imperpetuum vel ad tempus. et de hoc tractatur. §. eo. ti. j. ⁊ ff. de pe. l. fin.

¶ Item nota ꝙ ſi aduocatus exceptionem dilatoriam poſt litem conteſtatam propoſuerit de rigore iuris puniri debet in vna libra auri. vt. C. de except. l. ſi quis aduocatus.

10 ¶ †Item nota ꝙ aliquis aduocatus eſſe non debet niſi peritiam habeat literarum ꝗ̃ꝗ̃ ſit peritus in exercitio. vt. C. de aduoc. diuer. iudi. l. iubemus. ff. de var. et extraordi. cog. l. j. §. aduocatus. ⁊ in aut. de iud. in princ. col. vj. ibi. Nos igitur ⁊c. C. de poſtu. l. ij. ⁊ hoc ſecundum quoſdam. Alij dicunt ꝙ ſufficit ſi exercitium cauſaruꝫ habeat C. de iudic. l. certi. vbi de hoc. et in predictis. ll. dicitur ꝙ inter aduocatos non numerabuntur niſi fuerint literati/tamen hoc habet locum in aduocatis qui ſalarium de publico recipiebant qui erant. c. ſ. numero. ⁊ vbi dicitur ⁊ quandoqꝫ plures/⁊ quandoqꝫ pauciores vt in. ll. que ſequuntur.

¶ Item tabellio vel ſeruus non debet aduocationis officiuꝫ exercere. ar. C. de decurio. l. vniuerſos. ⁊ conſueuit notari. C. de tabul. l. generali. lib. x. in fi.

¶ Ultimo nota ad euidentiã iſti⁹ preſentis tituli quis poſſit eſſe iudex vel aduocatus: ⁊ quis non to-

rum.c.quod eſt.iij.q.vij.infamis. hic de verbo ad verbum inſerui ſi-ne ſcripſi in hunc modum.

Tertia.q.vij.infamis.

Textus eſt decreti.

Infamis perſona nec ꝓcurator eſſe poteſt/ nec cognitor tria ſunt quibus aliqui impediun-tur/ne iudices fiant. Natura/ſurdus ⁊ mutus ⁊ perpe-tuo furioſus ⁊ impubes/quia iudi-cio caret.l.qui ſenatu motus eſt. Moribus femine ⁊ ſerui.non quia iudicium non habeant:ſed qꝛ pre-ceptum eſt vt curialibus non fun-gantur officijs.verum ſi ſeruus dum putaretur liber ex delegatione ſen-tentiam dixit/quamuis poſtea in ſer-uitutem depulſus eſt ſententia ab eo dicta rei iudicate firmitatem tenet vel habet lex in fin.titu.de poſt. Infames eſſe non poſſunt procu-ratores vt patroni cauſarum. Sunt autem tres ordines eorum qui ꝓ-hibentur poſtulare:eſt autem po-ſtulare deſiderium ſuum vel ami-ci ſui in iure apud eum qui iuriſditio-ni preeſt exponere vel alterius de-ſiderio contradicere. Non poſtu-lantium tres ordines ſunt.quidaꝫ prohibentur omnino poſtulare:vel propter etatem vt minores.xvij. annis vel propter cauſam vt ſurdus qui omnino non audit. Alijs pro-hibetur ne pro alijs poſtulent vel propter ſexum vt femine vel pro-pter caſum vt vtroqꝫ lumine or-bati vel propter notam turpitudi-nis vt hi qui corpori ſuo muliebria paſſi ſunt niſi forte vi predonum vel hoſtium ſtuprati prohibentur. ſimiliter qui capi.crimine vel ca-lumnia publici iudicij ſunt dam-nati:vel qui operas ſuas locaue-rint.vt cum beſtijs depugnarent in arena pro alijs prohibentur po-ſtulare his perſonis pro ſe allega-re permittitur pro alio prohibetur niſi forte tutelam impube.vel cu-ram adoleſ.non affectatam:ſed ne-ceſſariam adminiſtrent.pro his enim quorum curam gerunt eis poſtula-re permittitur vel conceditur. Alij enim omnes qui vt infames no-tantur niſi pro ſe ⁊ certis perſonis poſtulare non poſſunt niſi in inte-grum reſtitutionem acceperint. permittitur autem eis poſtulare pro parentibus patrono vel pa-trona.pro liberis etiaꝫ ſuis fratre ſorore ſocero ⁊ ſocru:genero:nuru: vitrico:nouerca:priuigna:priuigno: pupillo:pupilla:furioſo:furioſa:fa-tuo/fatua/prodigo/ꝓdiga/ ſurdo muto/⁊ adoleſcente.

Item pro alijs quibus propter infirmitatem curatores dari ſolent ⁊ qui negocijs ſuis aliquo perpe-tuo morbo ſupereſſe non poſſunt. Omnes autem qui non ſponte ſed neceſſario funguntur officio ſine offenſa poſtulare poſſunt: etiam ſi hi quibus non niſi pro ſe poſtula-re permittitur propter affinitateꝫ vero non eas accipere debemus que quondam fuerunt ſed preſen-tes nurus ⁊ generi ⁊ appellatione ⁊ ſoceri ⁊ ſocrus ⁊ vlteriores quibus ſolet accidere continentur.arcen-tur etiam a profeſſione aduocato-rum.ſicut in.ij.li.C.de populo.in-uenitur qui ſub nomine honorato-rum ex ipſis negocijs que intuen-da ſuſceperunt emolumentum ſi-bi certo partis cum graui damno litigatoris ⁊ depredatione poſcen-tes inueniuntur.

Item ſi quis adeo procax fuerit vt non ratione ſed probris putet

eſſe certandum opinionis ſue im=
mutationem patiatur ꝓpterea
non licet aduocato vllum contra=
ctum intre vitam pactionem ſubi=
re conferre cũ eo litigatoꝛe quem
in ꝓpꝛiam fidem recepit nec ex
induſtria iurgiũ ꝓtrahere apud
vꝛbem romam etiam honoꝛatis q̇
hoc putauerint eligendum eo vſ=
q3 liceat oꝛare quouſq3 maluerint.
vez vt non ad turpe compendium
ꝛ ſtipem defoꝛmẽ hec ſurripiatur
occaſio. Nam ſi lucro pecuniaq3
capiantur veluti abiecti vel dege=
neres inter viliſſimos numerabũ=
tur. Si vero in vno adiutoꝛio duo
tantum vel plures preceteris fue
rint quoꝛum fama ſit hilarioꝛ in
iudicantis officio ſit vt par cauſi=
dicoꝛum diſtributio fiat ꝛ exequa=
tus pro partibus auxilium ſingu=
loꝛum.

¶ Si quis vero monitus a iudice
ea excuſatione que nequeat com=
ꝓbari cuilibet parti patrociniũ
denegauerit careat foꝛo ſciatq3 ſi=
bi etiam nunq̄ agendi copiam poſ
ſe reſtitui: ſi quis autem ex litiga=
toꝛibus detectus fuerit ſeparatim
tractaſſe cum pluribus ꝛ aduerſa=
rio ſuo ſubtraxiſſe parti defenſio=
nis copiam oſtendet ꝓculdubio
inquam a ſe litem foueri ꝛ auctoꝛi
tatem iudiciariam eluſam a ſe ex=
perietur.

¶ Item q̄uis illi qui cauſam fiſci
egiſſent ꝓhibeãtur aduerſus fi=
ſcum patrocinium preſtare tamẽ
hodie aduerſus fiſcum poſſunt pa
trociniũ pꝛeſtare vel exhibere pri=
uatis dum tamen cauſam declinent
ſuſcipere quam tractauerant duz
fiſci aduocati fuerunt.

¶ Item ſi contra patrem pupilli
cauſam egiſti tutoꝛ vel pꝛocuratoꝛ
datus cauſam eandem defendꝭ=
re non pꝛohiberis. Cognitoꝛes ve=
ro ex officio intelligũtur non ex
arbitrio. nihil enim refert qui ar=
bitrium ſuſcipit an ſit integre fa=
me an ignominioſus. Filius enim
etiam in re patris arbiter eſſe po=
teſt: nam etiam iudicem eum eſſe
poſſe pleriſq3 placet.

¶ Si quis vero iudex ſit: arbitriũ
recipere eiuſdem rei de qua iudex
eſt in ſe compꝛomitti iubere pꝛohi=
betur. ꝛ ſi ſententiam dixerit: non
eſt danda pene perſecutio.

¶ Seruus autem arbiter eſſe nõ
valet: libertinus eſſe poteſt. poꝛro
infamia multipliciter irrogatur.
Aliquando enim contrahitur ge=
nere delicti declarati per ſenten=
tiam: veluti cum iudex pronunciat
iniuriam feciſti hereditatem expi=
laſti: calumniatus es. Aliquando
genere pene ſicut illi qui damnã=
tur in opus publicum qui priſtinũ
quidem ſtatum obtinent. Sed dã=
no infamie etiam poſt impletum
tempus ſubijciuntur. Aliquando
pene et delicti declarati per ſen=
tentiam veluti. dum fuſtibus ce=
ſoꝛ per preconem dicitur cicoſanta
i. calũniatoꝛ. aliquando genere fa=
cti vt exercentes improbuz fenus
ꝛ illicite exigentes vſuras vſura=
rum qui intra tempus in quo moꝛ=
ris eſt lugere maritum: matrimo=
nium contrahit. ꝛ qui ſciens eam
vxoꝛem duxit. Idem teſtatur felix
papa. ꝛ eiſdem verbis.

¶ Item euangelium ille qui tra=
bem in oculo geſtabat: pꝛobatur
educere non poſſe feſtucã de ocu=
lo fratris ſui.

¶ Item dauid in li. pſal. peccatoꝛi
autem dixit deus quare tu enar=
ras iuſtitias meas ꝛc.

¶ Item Bre. cuius vita deſpicitur: reſtat vt eius predicatio contemnatur.

¶ Contra tutores ⁊ curatores.

¶ Summarium.

1 Tutorum tria ſunt genera.
2 Tutorum ⁊ curatorum adminiſtratio tria preſupponit.
3 Inuentarij genus triplex eſt.
4 Maritus non poteſt eſſe tutor vel curator ſue vxoris.
5 Mulier an poſſit eſſe tutrix.
6 Mater poteſt eſſe tutrix ſuorum filiorum.
7 Tutorem habenti non poteſt dari alius tutor niſi ex cauſa.
8 Tutor in teſtamento non ſolenni datus venit a pretore confirmandus.
9 Tutor non datur incertus.
10 Minor. xxv. an. non pôt eſſe tutor.
11 Tutor an poſſit propria autoritate rem pupilli vendere.
12 Tutor ⁊ curator quibꝰ medijs poſſint impugnari.
13 Tutela dicitur officium virile.
14 Tutor teſtamentarius preſertur legitimo.
15 Mater ad ſecūda vota tranſiens amittit tutelam.

Sequitur videre contra tutores ⁊ curatores: plurices enim tutores et curatores ſe dicunt. qui eſſe non poſſunt ⁊ idcirco contra ipſos aliquid videamus. 1 †Primo tamen ſciendum eſt ꝙ tutorum ⁊ curatorum: alij ſunt teſtamentarij: alij datiui: alij legitimi. De teſtamentarijs dicitur in inſti. de ſatiſda. in. §. j. ⁊ in inſti. de tutel. §. permiſſum. et in inſti. qui dari tutores in teſtamēto poſſunt per totum.

¶ Item de datiuis dicitur in inſti. de attiliano tuto.

¶ Item de legitimis dicitur in inſti. de legitima ag. tu. ⁊ in titulo de fiduciaria tutela.

¶ Item alij ſunt dati ex inquiſitione alij ſine inquiſitiōe. Sed cū corpꝫ iuris iſta materia i locis pluribus ſit diffuſa: purum tamen dicam: et idcirco dicas ꝙ dati ſine inquiſitione et legitimi ſatiſdare debent rem pupilli ſaluam fore. vt in inſti. de ſat. tu. et cu. §. j. C. in quibus cauſis in integ. reſt. l. ſi tutor. C. de poſtliminio reuerſis. l. cum cognatos. et. C. de epiſcopali audi. l. de creationibus ⁊. C. de decurio. fur. l. fin. §. ſed cum antiquitas. ff. de teſtamentaria tu. l. teſtamēto. ⁊ l. ſi nemo. ⁊ qđ dixi đ datis ſine inqūſitione ꝙ ſatiſdare debēt.

¶ Item dico ꝙ dati ex inquiſitione vt ex conſtitutione greca de qua fit mentio in inſti. de attil. tuto. §. pe. ⁊ de hoc plene conſueuit notari. C. de tu. et cu. qui ſa. non dant. l. j. et inſti. de ſat. cur. §. j. remittitur tamen ſatiſdatio ſi tutor vel curator locuples ſit. C. de epiſcopali audi. l. de creationibus. et C. de cur fur. l. fin. ff. de teſtamentaria tute. l. teſtamento circa fi. ff. de legiti. tut. l. legitimos. circa prin. Sed videtur contra. ff. de procur. l. ſi minor. §. fi. ⁊. l. ſe.

2 ¶ †Item nota ꝙ tutor vel curator tria habent facere ſine quibus adminiſtrare non poſſunt: ſcilicet ꝙ faciant inuentarium: et ꝙ iurēt et caueant ſub hypotheca rerum ſuarum. C. de epiſcopali audien. l. de creationibus. in fin. vbi dicitur ipſo autem curatore cum cumqꝫ

ſubſtantie vel diuinitatis eſt pre-
fatum ſacramentum pro vtiliter
rebus gerendis preſtare ⁊ inuen
tarium publice conſcribente. ⁊ hy-
potheca rerum curatoris modis
omnibus adhibēda quatenus poſ-
ſint vndiq; res vtiliter gubernari
ad idem. C. de cur. fur. l. vna §. ſed
cum antiquas vbi dicitur. In pro-
uinciis aūt apud preſidem eiuſdē
prouincie preſente etiam tam viro
religioſiſſimo locorum antiſtite ꝙ
tribus primatibus et actis inter-
ne mentibus: tactis ſacroſanctis
ſcripturis caueat omnia ſe recte:
et cū vtilitate furioſi agere: neq;
pretermittere ea que vtilia furio-
ſo putauerit eſſe: neq; admittere
ea que inutilia exiſtimauerit: ⁊ in
uentario cum ſub vtilitate publi-
ce conſcriptores ſuſcipiat et eas
ſm ſui opinionē diſponat ſub hy-
potheca rerum ſuarum ad eum
pertinentium ad ſimilitudinē tu-
torum ⁊ adulti curatorum. ad idē
C. arbitrium cur. l. fin. §. illo. penul.
vbi dicitur. illo proculdubio obſer
uando: vt nō audeat tutor vel cu-
rator res pupillares vel adulti at-
tingere vel vllam ſibi cōmunionē
ad eas vendicare: niſi prius inuē-
tario publice facto ſcd'm morem
ſolitum res eis tradantur niſi te-
ſtatores qui ſubſtantiam traſmit-
tunt ſpecialiter inuentarium con
ſcribi vetuerunt ⁊c. ad idem facit
auf. de here. ⁊ fal. §. ſancimus. vbi
dicitur qualiter fiat inuētarium.
coll. j. ⁊. ff. de admi. tuto. l. iij. §. j. in
fi. ⁊. ff. de ſuſpec. tut. l. tutor. §. tuto
1 res. ¶ † Scire tamen debes ꝙ tri
plex eſt inuentarium: eſt enim in-
uentarium tutoris ⁊ curatoris: eſt
inuentarium heredis: eſt inuenta
rium fiſci. de inuentario tutoris
vel curatoris dicitur. C. de admi.
tuto. l. tutores. ff. eo. l. tutor qui. de
inuentario here. dicitur in auf. de
here. ⁊ fal. §. ſancimus igitur. col.
j. vbi docetur qualiter cōficiatur
inuentarium. et. C. de iure delib.
ſancimus. §. ſin autē dubius. De
inuentario fiſci dicitur. C. de bo-
nis preſcrip. l. ſi quis. ar. in auf. de
collatoribus. §. ſi vero aliquando.
col. ix. C. de bonis vacan. l. iiij. lib. x.
Sed quomodo fieri debeat inuē-
tarium infra dicam.

4 ¶ † Item maritus tutor vel cura
tor vxoris ſue eſſe non poteſt: vt in
iuſti. de excuſa. tuto. §. fina. vbi de
hoc. et. C. qui dari tuto. vel cura.
poſſunt. l. maritus. ff. de cur. fur.
le. iur. et eſt ratio: quia ſi male ge
reret vxor propter affectionem ſi-
bi remitteret.

¶ Item ſi heres tutoris tutor eſſe
velit audiri nō debet: quia nemo
in tutela ſuccedit: niſi in tantum
ꝙ heres tenetur pficere ea que
inchoata fuerāt ab illo cuius eſt
heres. ⁊ hoc dicitur. ff. de neg. ge.
l. qui aliena. §. tutoris. et. l. ſeruus.
§. ſi viuo. C. de infamibus. l. furti.
§. penulti. ff. de heredibus tu. le. §.
ar. ff. pro ſocio. l. heres ſocij. et. l.
verum. C. de nego. geſt. l. curato-
ris. C. ſi quis rem mili. in. l. j. ff. de
tutel. l. tutela.

5 ¶ † Item notare poteſt ꝙ mulier
tutrix eſſe non poteſt: vt. C. quan-
do mulier of. tu. fu. poſ. l. j. ⁊. ff. de
regu. iur. l. ij. extra de arbi. dilecti.
intellige tamen niſi a principe tu
telam filiorum ſpecialiter impe-
trauerit. ff. de tutel. l. fi. ⁊ in pluri-
bus aliis iurib⁹ vel legibus: ⁊ de-
bet renunciare velleyano: omnis
iuris auxilio. C. quādo mulier of.
tu. fu. poſ. l. ij. ⁊ debet iurare ſe ad

ſecūdas

ſecundas nuptias non tranſire: vt C.eo.tit.l.ij.et.ſ.et auth.ibi poſita.
6 ¶ †Mater tamē hodie iure nouo admittitur tutrix in filijs cum iuramento.vt.C.eo.in auth.ſacramētum.et extra de app.ex parte.dū renunciet: vt dictum eſt: et preferatur omnibus tutoribus legitimis et datiuis: non autem teſtamētarijs: vt in auth.de heredi.ab inteſt. §.ex his colla.ix.et in auth.et magno ſine prohi.tu.ge.§.quia vero. colla.vij.C.eo.auct.Mater.et quod ci to ad ſecundas nuptias cōuolauerit ſoluta eſt tutela quaſi eſſet mortua: vt in predicto.§.quia vero.tamen ſi voluerit eſſe tutrix vt dictū eſt debet cauere rem pupilli ſal. ſo.et facere inuentariū.vt in auth. vt matres ſine prohi.§.ſi.colla.vij. oportet quod ſit maior vt in inſti.qui dari tu.po.§.furioſus.et hoc poteſt a iudice ordinario.vt.C.e.l.ij.
¶ Item debet dare fideiuſſorem qui promittat rem pupilli ſal.ſo. vt in auth.vt ſine prohib.ma.§.fin. quicquid tamen dictum ſit: clare intelligas quod mulier bene poteſt eſſe tutrix filiorum cum illa ſolennitate que eſt.C.quādo mulier officio.ſo.poſ.l.ſi.et de hoc plene dicitur infra in titu.contra matrem vel auiam etc.
¶ Item ſeruus tutorem habere non poteſt.vt.ff.de tutel.l.j.et in inſti.e.in prin.
7 ¶ †Item tutorem habenti tutor dari non poteſt: quia nō tutor ſed curator datur ei.in inſtitu.de cura.§.interdum.ff.de tutel.l.ij.§.ſi pupillus.et.l.ſolet.niſi in caſibus. C.quibus cauſis habēti tu.vel cu. da.poſ.l.licet.ff.de teſtamentaria tu.l.idē.et.ff.de ſuſpec.tu.l.tutor. §.ſi quis aff.et in inſtit.de curat. §.furioſi.vbi multa de hoc notāt.
¶ Item ſi mulier in teſtamento ſuo filijs vel filiabus ſuis tutorem vel curatorē dederit poteſt repelli niſi in caſibus a iudice fuerit confirmatus.ff.de confirmando tuto.l. j.et.ij.et eſt ratio: quia non habet eos in poteſtate.
8 ¶ †Item ſi aliquis filijs ſuis in minus ſolenni teſtamento tutorē vel curatorem dederit niſi a pretore fuerit confirmatus.ff.de confirmat.tu.l.q a pre.et.l.ſi filio.et.ff.ſi admini.tu.l.tutores.§.curatores.
¶ Item ſi pater filio naturali tutorem vel curatorem dederit non valet niſi in his que ſibi reliquerit vel legauerit.ff.de confirmatio. tutor.l.naturali.C.eo.tit.l.fin.
¶ Item ſi pater in teſtamēto ſuo filio curatorē dederit poteris dicere quod nō valet: niſi a pretore fuerit confirmatus. C.de epiſcopali audientia.l.de creationibus.in inſtit.de cur.§.j.ff.de cur.fur.l.pe nulti.ff.de confirma.tu.l.j.et.ij.et l.qui a patre.et.l.vtilitatem.ff.de adminiſtra.tut.l.tutores.§.curatores.C.de nego.ge.l.curatorem.
¶ Item niſi tutor cauerit iudicio ſiſti audiendus nō eſt vt.C.de admini.l.ſancimus.§.defenſionem.
¶ Item epiſcopus vel monachus vel alius regularis tutor vel curator eſſe non poteſt.vt i auth.de ſanctiſ.epiſcopis.§.deo autē.col.ix. quod eſt.C.de epi.et cle.auth.preſbyteros.ij.tamen preſbyter et diaconus et ſubdiaconus ad tutelā iure cognationis vocari poſſunt. vt in predicto.§.deo autem.vbi dicitur.deo autem amabiles epiſcopos et monachos ex nulla lege tutores autem curatores cuiuſcunque perſone fieri permittimus.preſ

bytcris autem et diaconis ꝛ ſubdiaconis iure et lege cognatiõis tutelam aut curaȝ ſuſcipere permittimus. ꝛc. intellige de tutela legitima/ non de teſtamentaria ſeu datiua: vt ibi notatur. ꝛ. lxxvj. di. c. puenit. vbi de hoc. et. lxxviij. di. c. fi. vel dic ꝙ ſecundum predicta capi. epiſcopus et monachus poſſunt eẽ tutores legitimi. vt ibi not. ſecus ſecundum predictum autenticum.

9 ¶ Item ſi tutor incertus datꝰ fuerit: non valet vt. ff. de teſtamen. tuto. l. tutor. vbi dicitur tutor incertus dari non poteſt.

10 ¶ †Item tutor vel curator minor xxv. annis eſſe poteſt. vt inſtit. qui dari tut. l teſt. poſ. §. furioſus. §. de legitima tuto. l. nemo. ꝛ inſtitu. de fiduciaria tute. §. fin. ꝛ de excuſa. tu. §. minores.

¶ Item tutor vel curator procuratorem dare non poteſt niſi poſt litem conteſta. vt C. de procura. l. neque.

11 ¶ †Item tutor vel curator non poteſt rem pupilli. vel adulti vendere: vel alio modo alienare ſine auctoritate pretoris: nec pignori obligare: niſi illa que ſeruando ſeruari nõ poſſunt. vt. C. de admi. tu. ler que tutores. in fin. eo. l. fi. in fi. ff. de ſuſpec. tu. l. tuto. §. ſi tutor. ff. de admi. tut. l. et ſi ſine. §. queſitũ. C. de preſidijs mi. ſine decre. non ali. l. j. et. ij. et quaſi per totum. C. ſi aliena res pig. data ſit. l. curator et. l. ſi in rem.

12 ¶ †Et vt breuiter videas contra tutorem vel curatoreȝ ad iudiciũ venientem hec omnia cogites et perpendas an. ſ. tutor ſit datiuꝰ: an teſtamentarius: an legitimus queras ſi datiuus anꝰ ex inquiſitione. an ſine inquiſitione. Si ſo oſtendat ſe teſtamentarium conſidera perſonas que poſſunt dare in teſtamento et dari: ꝛ ſuper hoc vide iura. in inſti. qui dari tu. poſ. per totum. ꝛ in inſti. de ſatiſd. tu. in fi. ff. de teſtamentaria tu. l. j.

¶ Item conſidera ſi ſit teſtamentum penitus ſolenne: alias donatio non valet: vt. C. de cõfir. tu. l. ij.

¶ Item vide ſi ex illo teſtamento eſt adita hereditas. C. de teſtamenta. tu. l. ſed nemo. et. ff. de teſtamento.

¶ Item ſi ex teſtamẽto obijcias quod illud teſtamentum fuit inofficioſum quo caſu eſt procedendum: in queſtione ſecundum doctrinam. ff. de teſtamẽ. tu. l. iur. in fi. l. et ſe.

¶ Itẽ obijcias teſtamentũ factuȝ irritum et vide cauſas. ff. de iniuſto ꝛ irr. teſtamen. per totũ. ꝛ inſti. quibꝰ modis teſt. infir. per totum. ꝛ. C. de lib. preteri. vel ex hered. autenti. ex cauſa: et ſic multum differre poteris cauſam illam. Caue tamen ne calumnioſe hoc facias.

¶ Item dicas cauſam donatiõis eſſe mutatam: de amico factꝰ eſt inimicus de diuite pauper: ꝛ hoc videas. ff. de teſta. l. tu. l. pater. ff. de confir. tu. l. penul.

¶ Item ſi oſtendat minus ſolennem voluntatem in qua dicat ſe datum. oſtendat confirmationeȝ ꝛ tu diligenter reſpice ſi eſt facta prout oportet: ꝛ ſuper hoc vide titulum. ff. de confirmatione tu. et C. eodem titulo.

¶ Item ſi dicat ſe legitimum tutorem ꝛ proximioreм: tu proba cõtrariũ ſi potes ꝛ reſpice. C. de leg. tu. per totum. in aut. ibi poſita. et ff. de leg. tu per totum.

¶Item potes obijcere ꝙ pater pupilli fecit teſtamentum:ꝛ in eo dedit tutorem vnde non eſt locus legitimo.ff.de teſtamē.tut.l.ſi ſub cōditione.ff.de tutel.et ra.diſtra.l.ſi tutor.

¶Item obijcias ei ꝙ non ſatis dedit idonee:niſi ſit pater vel patronus de quibꝰ legitur.ff.de leg.tu.l.legitimis.§.ij.C.in quibꝰ cauſis non eſt neceſ.in integrum.reſti.l.ſi tuto.et.C.de tu.l. qui non ſatiſdedit.

¶Item potes obijcere ꝙ tarde ſuſcepit tutelam quia forſitā poſt annum.ar.C.de leg.hered.l.ſciāt.ff.ad tertullian.l.ij.§.ſi mat.

¶Item ſi dicat ſe datiuum vide ſi fuit aliquis datus in teſtamento:ꝛ ſic teſtamentarius precedet datiuum.

¶Item potes obijcere de legitima tutela:quia quandoq̨ legitima precedit datiuam vt.ff.de tu.et ra.diſtra.l.ſi tutor.§.j.ꝛ quia habenti tutorem tutor dari non pōt.vt ſupra dictum eſt.

¶Item vide a quo dicit ſe datuꝫ ſi fuit datꝰ ab illo qui dare potuit.et ſuper hoc vide.ff.de tutore et cura.da.ab.lib.j.et lege vbi.

¶Item vide an fecerit iſta tria.ſ.ꝙ iurauerit fideliter ſe facturū:et ꝙ fecerit inuentarium:et ꝙ dederit hypothecaꝫ vt ſupra dictum eſt.et ad hoc facit.C.de epiſcopali audien.l.de creationibus. Si mater vel auia ſe dicat tutricem ex teſtamento obijcias ꝙ hoc teſtator facere non poterit.ff.de teſta.tu.l.iure noſtro.vbi dicitur iure noſtro tutelam liberorum communium matri teſtamēto patris fruſtra mandantur:nec ſi prouincie preſes imperitia lapſus patris voluntatem ſequendam decreuerit eius ſucceſſor ſententiaꝫ quam leges noſtre non admittunt recte ſequetur .i. perſequetur.

13 ¶†Iteꝫ dicere potes ꝙ tutelam adminiſtrare virile officium eſt.C.quando mulier of.tu.fun.poſ.l.j.ff.de tutel.l.tutela.et.l.fina.ꝛ hoc qđ dictum eſt ꝙ in teſtamēto tutrix dari non poteſt:verum eſt ſecundum quoſdam niſi a principe fuerit confirmata:vel a iudice:vt C.quando mulier of.tu.fun.po.l.ij.et.fin.et in auten.ꝯ.ater.ff.de neg.geſt.l. qui aliena.§.quemꝗ.ꝛ que dicta ſunt de tutela:idem dicas de cura vt notatur i predicta auten.mater. in glo.an idem ꝛc. quicquid tamen dixerim in hoc tenendum eſt ꝙ mater bene poteſt eſſe tutrix cum illa ſolēnitate que eſt.C.quando mulier off.tu. fun.poſ.l.fin.et de hoc dictum eſt ſupra in tit.contra tutores.et ibi ſimiliter videas.et extra de appel.c.ex parte. vbi de hoc.

¶Item ſi dicat ſe a lege votam. obijcias ꝛ tutela tua eſt legitima: et legitime ſuſcipienda.C.ad tertul.l.omne in quibꝰ ca.cum.l.pe.et qualiter legitime ſuſcipiat no.C.quando mulier of.tu.fun.poſ.l.fi.et in auf.ibi poſita.et in auten.de hered.ab inteſt.§.ex his.et in auten.vt ſine prohi.§.vlt.col.vij.

14 ¶†Item obijcias ei ꝙ datꝰ fuit aliquis in teſtamēto prefertur vt in dictis conſtitutionibus.

¶Item obijcias auie mater pueri te precedit que cum prefertur vt in dictis cōſtitutionibus:ꝛ maxime in corpore.

15 ¶†Itē obijcias matri qđ ad ſcđa vota trāſiuit ꝛ infra annū:vł poſt

vel qđ peccauit in corpore in tempore luctus. C. de ſecundis nup. l. j. ꝛ in aut. ibi poſita extra de app. ex parte. ꝛ in aut. de nuptijs. §. his autem. colum. iiij.

¶ Item contra omnes ſupradictos tutores et ſingulos obijcias de etate ipſorum: quia ſunt minores. xxv. annis. C. de leg. tu. l. fi. ꝛ in inſti. qui dari tu. poſ. §. furioſus.

¶ Item obijcias de etate impuberis ꝙ exceſſit etatem pupillarem. ff. de tu. l. ſeio.

¶ Item obijcias ꝙ non feciſti inuentarium. C. ar. tu. l. fi. ꝛ. C. de epiſcopali audi. l. de creationibus. in fi. vel obijcias: tarde feciſti mox intra triduum vel in. xxx. dies. C. de admi. tu. l. tutor. §. j.

¶ Item inuentariū feciſti incaute ergo pro infecto haberi debet. ff. de his que in teſtamento del. l. j. §. j. vbi dicitur qđ incaute factum eſt pro non facto eſt habendum. ad idem. ff. de auto. tu. l. ij. ꝛ C. ad ſilleia. l. fi. in fi. ꝛ extra. de iu. patro. ꝙ autem. in fi.

¶ Item obijcias non poſuiſti in inuētario res omnes. ergo nō videtur actum. C. ad ſilleia. l. prealegata. ꝛ preſertī eſt bona oppoſitio ſi rem de qua ageret non poſuiſſet.

¶ Item non poſuiſti obuentus nec prouentus ꝛ res ſuperuenientes. C. de cur. fur. l. fi. vltra mediū.

¶ Item non poſuiſti totum tenorem inſtrumentorum pupilli non habuiſti autoritatē iudicis. ff. de admini. tuto. l. cyrographus. C. de epiſcopali audi. l. de creationib⁹. vltimum tamen de iudice nō admittitur a quibuſdam.

¶ Item obijcias tutori non iuraſſi. cū curator iurare debeat multo magis tutor: vt in. d. l. de creationibus. ꝛ aut. ibi poſita.

¶ Item obijcias queſtionem ſeruitutis pupilli vel tutoris. ff. đ tu. l. j. ꝛ. C. de admi. tu. l. ſed in ſeruili. C. de patria po. l. impuberis. C. de cura. fur. l. vlti.

¶ Contra curatorē datū adulto.

¶ Summarium.

1 Obijciēda cōtra cura. adulto datum.

2 Curator dat⁹ vitioſo habet vitiū probare ſi contra eū excipiatur.

3 Curator teſtamentarius venit a iudice confirmandus.

4 Curator dat bonis certis caſibus

5 Curator ventri datus qualiter veniat conſiderandus.

6 Curator bonis vel vētri datus đr officium debile habere.

7 Tutores ꝛ curatores qualiter et quare facere debeant inuētariū.

8 Inuentariū hereditatis qualiter ꝛ ſub qua forma veniat cōficiēdū

COntra curatorem datum adulto aliqđ videam⁹. 1 † Et. j. ſciēdū eſt vtrum ſi agit tanꝗ curator adoleſcentis. vel furioſi: vel dementis: vel prodig: vel alterius maioris. Si tāꝗ curator adoleſcentis oſtendat rationem: vtrū fuerit generaliter datus / vel ſpecialiter ad litem certe vel. Si genaraliter videas a quo fuit dat⁹: ꝛ vide omnia que ſ. dixi in tutore datiuo.

¶ Item obijcias de inuentario: ꝛ ſacramento: ꝛ ſatiſdatione; ꝛ etate vt in tutore dixi.

¶ Item obijcias ꝙ ſit datus curator habenti curatorē: ꝛ ſine cauſe cognitione. ff. de tute. l. C. q̇ da-

ri tuto.poſ.l.curatorem.

¶ Item obijcias q non fuit datus volenti et petenti.ff.de tutelis.l.qui heres.in §.pe.

¶ Item ſi datus ſit ad certã cauſam:vel ad litem certam:non poteris tot obijcere.q2 forte poterit dari a quolibet iudice ſub quolibet iudice ſub quo litigatur.C.de admi.tu.l.fi.in fi.primo reſponſo et forte allegato vel ſubdele. Sed hoc reuocato in dubium:obijcias q non ſatiſdedit.ff.rem ra.hab.l.etiam.que obiecto non admittetur ab omnibus nec i quolibet loco:q2 nihil forte dicit de lite certa. Ne inuentario obijcias. Sed timeo ſi ſuccumbas ad certam litem vel ad certam rez datus eſt. C.de in litem dat.tu.l.ad protegẽda.C.de procura.l.maritus.

¶ Item obijcias de etate finita. vt ſupra dixi.et qd nõ fuit dat9 preſenti:et petenti. Nam licet ad litẽ ſuſcipiendam vel mouẽdam adoleſcens inuitus recipiat curatorẽ petere tamen.et hoc compellatur facere per iudicem.C.qui petant tuto.l.j.ff.de minor.l.ait pretor.§.permittitur.et in inſti.de cura.

¶ Contra curatorem prodigi vel furioſi vel mente capti.

Nunc dicamus aliquid contra curatorem prodigi vel furioſi vel mente capti. primo opponas

2 † q ille non eſt prodigus vel furioſus vel mente captus.et ipſe curator neceſſe habebit hoc probare vt conſueuit notari.ff.de tutori.et curat.da.ab his.et.ff.de condit.inſtitu.l.quidam.et de acquiren.heredi.l.filium.C.de codicil.l.nec codicillos.et ſi probetur q ſit prodigus oportet q probet q legitime fuit facta interdictio.ff.de cura.fur.l.j.et.l.obſeruare.C.de pact.l.conſti.

3 ¶ † Item vide ſi dicit ſe curatorẽ in teſtamento datum a parte:vel dicit ſe legitimum vel datiuum ſimpliciter. in primo obijcias q non valet niſi a iudice fuerit confirmatus.ff.de cur.fur.l.penulti. C.de epiſcopali audi.l.de creationibus.et inſti.de cura.§.j.et in concordiã ſupra poſitis. Deinde obijcias et ſi nõ obſeruauit ea que dicuntur in.l.predicta de creationib9.et ſunt poſita ſupra in principio iſtius titu.

¶ Et ſe dicit legitimum. verum eſt q in predictis cauſa eſt legitima.ff.de tuto.l.qui habet.in principio.et de cur.fur.l.ſepe. Sed obijcias ei que dixi obijcienda legitimo tutori.et de inuentario et de ſatiſdatione.et de iuramẽto vel q non eſt agnatus proximior:etiam de minori ſua etate.vt hec omnia ſupradicta ſunt. Si dicat ſe ſimpliciter datum a iudice:opponas quod ei curato teſtamento datus eſt:vel ad minus legitim9. et idoneus obijcias que dixi ſimpliciter in datiuo tutore et ea que generaliter dixi obijcienda cõtra tutores.

¶ Si dicat ſe curatorem alicuius perſone maioris generaliter prohibite ſunt perſone maiores habere curatorẽ:tamẽ ſunt quedam perſone que poſſunt habere de quibus habetur.ff.de poſtulan.l.j.in fin.et.l.ij.iij.et.iiij.et.ff.de priuile.cre.iij.iiij.et.v. Obijcias ei quod non eſt de predictis et ipſe debet probare.ff.de colle.illic.l.iiij.et cum hoc probauerit quod ſint de predictis perſonis recurras ad generales obiectiones ſci-

licet de inuentario: de ſatiſdatione: de iuramento ⁊ de etate. Unã poteris facere obiectionem contra iſtos omnes curatores maiorum: dico ꝙ eſt finita cauſa propter quam fuit datus curator: puta prodigalitas: furor et ſimilia et ita iam quieſcit officium cure ex illo generali ceſſante cauſa ⁊c. et ex ſpecialibus legibus. ff. de cur. fur. l. penultima.

¶ Contra curatorem datum bonis.

SI quis veniat dicens ſe curatorem datum bonis: tu potes obiicere
4 ꝙ verũ eſt: q. in certis caſibus conceſſuꝫ eſt: vt bonis curator detur: ⁊ certo modo debet dari de quibus legitur. ff. de tutel. l. inuito. in fine. ⁊ in aut. vt liceat matri ⁊ auie. in princi. colum. viii. C. de bonis que liberis. l. fi. §. i. ff. de carbo. edicto. l. ſi is. ⁊ in ſpeciali rubrica. ff. de cur. bo. dat. et de heredibus inſti. l. inſtituat. ⁊. ff. ex quibus ca u. i poſ. ea. l. fi. obiicias ꝙ caſus non euenit: obiicias ꝙ forma nõ fuit ſeruata: obiicias de inuentario non facto. ff. de bonis aut. iud. poſſidẽ. l. vlti.

¶ Contra curatorem datum ventri.

SI quis compareat dicẽs ſe curatorem datum vẽtri vel
1 occaſione ventris † reſpice formã ſi eſt datus ventri tantum vel vẽtri ⁊ bonis ſimul: vel tantum bonis de quo legitur. ff. de ventre in poſſeſſionẽ mit. l. ſ. vltra medium obiicias de ventre ꝙ non eſt pregnãs nec certa. Obiicias de perſonis que debuerũt dari: obiicias de inuẽtario. que omnia colligas. ff. de ventre in poſ. mit. ⁊ generales facias obiectiones quas dixi ſuperius.

6 ¶ † Specialem tamen facias obiectionem contra iſtos duos curatores vlteriores: quia leue officium habent et debile. ff. de admini. tu. l. inter iſta generalia ⁊ particularia poſſunt opponi omnibus tutoribus. ⁊ curatoribus ſupradictis. ſed ſingularia occurrent cuilibet diligẽti: que omnia non poſſunt excogitari. ſed facta que occurrent dabunt exceptiones: ⁊ inſtruent opponentem: ⁊ exhortentur plures. Sꝫ ſi oppoſuerat predictas opponat quamlibet ſeparatim: niſi compellatur coniungere ⁊ diu poteris immorari: ſiue tu debeas probare. ſiue aduerſarius. quia producũtur teſtes: ⁊ in productione teſtium tu poteris aduerſarium remouere ⁊ deducere de confuſione ad confuſionem.

¶ Qualiter tutores ⁊ curatores habeant formare inuentarium ſequitur.

SUpradicum eſt aliquid de inuentario Sed ad hoc quod melius ſcias obiicere cõtra illud: vide qualiter de facto confici debeat. ſecundum quod apud montem peſſulanum et magnis domin is legum vidi fieri: ⁊ ſic incipiebant.

CUm ob doli maculã euitandam omniſq; fraudis tollendam ſuſpitionem: et ne bona minorum: vel pupillorum lapſu tem
7 poris depereant tutores † ⁊ curatores de bonis eorum inuentariũ ſiue repertorium conficere teneãtur: ſecundum legitimas ſanctiones. Ideo in dei nomine ego titius tutor ſiue curator ſempronii: pupilli vel adulti filii quondam marcelli facto a me propria ma

nu ſigno venerabili ſancte crucis infra tempus legitimū de bonis dicti ſempronij inuentariū facere incipio in hunc modum.

¶ In primis manifeſto me inueniſſe i bonis dicti pupilli ſeu adulti duos modios ꝛ quatuor vineas et vnā partiam: et duo molendina tres clibanos. ꝛ. xx. libras in redditibus. ꝛ. c. lib. in pecunia numerata ꝛ tria dolia et. xx. modios vini: et quatuor culcitras. x. linthea mina. vj. archās. xx. ſertarios bladi: duo puluinaria: vnum codicē ꝛ digeſtum: vnum aſinū: ꝛ duos boues: vnam ſuem cum quatuor proceſſulis lactantibꝰ: duo veru ferrea: duos trepides patelas et vnam arpam. xij. ollas. vij. fictilia vnum cacabum: ꝛ vnam creagam: tres mappas: et duo manutergia: ꝛ quatuor ciphos argenteos: ꝛ duas menſas: ꝛ quecunqꝫ de cetero de bonis dicti pupilli ſiue adulti ad noticiā meam peruenerint illa omnia palam manifeſtabo: ꝛ huic inuentario per manum publicam ſcribi faciam: ꝛ rogo ſeyum publicum tabellionem ꝙ pro me ignaro literarum huic inuentario ſubſcribat et ſignum ſuū apponat. Actum eſt hoc tertia feria poſt dominicam qua cantatur. Letare hieruſalem. Anno domini. M. cc. quinquageſimo viij. teſtes ſunt tales et tales ſcilicet tres ad minꝰ. ꝛ ego ſeyus publicus notarius adhibitus a dicto tutore ſeu curatore ad ſubſcribendum pro eo ꝛ eius loco huiuſmodi inuentario ſubſcripſi ꝛ ſignum meū appoſui: ꝛ huic rei teſtis interfui cum alijs ſupradictis et ꝙ ita omnes res debeant enumerari. habes. ar. C. de iure deli. l. ſi. §. ſinautē dubius ꝛ. C. de bonis preſcrip. l. ſi quis intra. C. de admini. tu. l. tutores. ꝛ. C. de bonis vacan. l. iij. lib. x.

¶ Inuentariū hereditatis.

Quoniam inuentarij cōfectio ſecūdum legitimas ſanctiones heredi beneficium tribuit: ne vltra facultates hereditarias teneat. † Ideo ego. p. ſciens hereditatem tiriij ad me delatam vocatis creditoribꝰ ꝛ legatarijs eiꝰ de bonis que ïueni in dicta hereditate facto ſigno ſancte crucis: ꝛ omni alia iuris ſolēnitate que ſuperius eſt expreſſa inuentariū facere incipio in hūc modum. in primis manifeſto me ꝛc. ꝛ recurre ad hoc qđ ſuperius eſt dictū. illud tamen ſcias ꝙ iſtud inuentariū facere debet publicus notariꝰ: ꝛ debent eſſe tres teſtes: et ille heres debet ſua manu facere ſignū crucis: ꝛ dꝫ ſubſcribere ſi ſcit. Si vero ſcribere neſciat: vel ſi ſit imperitus adhibeat ſecundum tabellionem qui ſubſcribat pro eo ſpecialiter ad ſubſcriptionē faciendā: ꝛ ita erunt ibi in illo caſu duo neceſſarij tabelliones.

¶ Item iſtud inuentariū incipere dꝫ heres ꝛ facere ifra. xxx. dies poſtꝙ ſciuerit hereditatē ſibi eē delatā: ꝛ debet cōſummare illud infra alios. lx. dies. ꝛ ſic infra tres mēſes debebit inuētariū ꝯſummare: niſi illa hereditas fuerit in remotis partibus: nā tunc habebit annum ad cōficiendū inuētariū.

¶ Item ſcire debes ꝙ heres debet vocare omnes legatarios illius ciuitatis ꝛ forte omnes creditores ꝙ interſint cōuentioni illiꝰ inuētarij. v. C. ad. l. fal. auten. ſed cum teſtator. et ſi ammoniti ve-

nire noluerint vel non potuerint debent adhiberi tres teſtes diui‑tes valde illius ciuitatis vt in pre‑di.auẗ.dicitur.et de iſtis inuenta‑riis conficiendis plene inuenies. C.de iure deli.l.ſancimus §.ſinau‑tem dubius.et §.donec.et in pre‑di.autenti.

¶Itē de inuentario fiſci poteris idē dicere de quo multa inuenies. C.de bonis preſcrip.ſi qs.ꝛ in auẗ. de colł.§.ſi vero aliqñando.col.ix.

¶Exceptiones contra libellum.

¶Summarium.

1 Libellus quid ſit.

2 Libellus debet continere nomen iudicis actoris ꝛ rei.

3 Libello obſcuro nō eſt reſpōdēdū.

4 Libellus in actione reali quid de‑beat continere.

5 Agens noīe eccleſie qualiter de‑beat ſuum libellum concipere.

6 Libellus an poſſit ex partium con ſenſu remitti.

7 Agēs actione perſonali qualiter concipiet libellum.

Cum in iudiciis ſepiſſi‑me libellus offeratur ꝛ quandoqꝫ obſcure: quandoqꝫ inepte for‑matur.Ideo contra il‑lum dicamus aliquid:ꝛ in primis videamus quid ſit libellus.

1 ¶†Libellus eſt paruus liber:vel melius libellus eſt petitio breuis continens agentis legitimam vo‑luntatem.vel aliter.Libellus eſt breuis cartula petitionem:ꝛ cau‑ſam eius et actionem continens proponentis poſt hoc libello ſic po‑teris proponere.

2 ¶†Primo potes obiicere φ non teneris reſpondere niſi nomen iu‑dicis actoris ꝛ rei contineatur ibi‑dez arg.ff.de procu.l.ſi procurato‑rez.ff.de rei vendi.l.ſi matre.C.de iure domi.impetrando.l.j. et hoc. idem dicit Gaufridus in ſumma ſua.co.titu et ibi debet contineri dies menſis et annus dati libelli. ar.C.de lit.conte.auẗ.offeratur.in fi.ꝛ in corpore illi⁹ auẗ.§.de iudi.l. properandum.§.j.in fin.ar.in auẗ. vt preponatur nomen imperato‑ris.in princi.col.v.ꝛ.§.j.ff.de accu. l.libellorum.in prin.ꝛ in auẗ.de ex‑hib.rn.§.ſuſpecto.col.v.ꝛ de hoc di‑cit magiſter tancredus in libello ſuo:tamē hoc habet locum maxi‑me in cauſis criminalibus ſecun‑dum do.azo.

3 ¶†Itē ſi libell⁹ ſit obſcur⁹ eidem reſpondere non debes.ar.in auẗ. de teſta.imperfectis.circa pn.col. viij.vbi dicitur.Nos igitur omnia clara ꝛ aperta cōſiſtere volumus: quid enim ſic proprium eſt legium ſicut claritas ꝛc.ad hoc facit extra de teſti.c.cum clamor.extra de di‑la.lr̄e.ff.de reg.iur.l.in ambiguis. ff.de rei vendi.l.ſi matre.ff.depo‑ſiti.le.§.ſi quis argentū.ff.de furt. l.in actione.j.reſponſo.ꝛ §.plane. ꝛar.C.de cura.furi.l.fi.§.ſed cū an‑tiqtas.arg.ff.de pact.l.veteribus.

¶Item ſi non contineat cauſam petendi vel actionem:non valet vt.C.de edē.l.edita.extra de libel. obl.c.fi.ar.C.de edicto di.adr.tol. l.fi §.ſinautem.ꝛ.C.de peti.here.l. hereditas.ar.ff.de no.ope.nūcia.l. de pupillo §.qui nūciat.ff.de trāſ. l.cum hi.§.in cauſa.C.de adop.l. iij.ꝛ qꝛ nemo ſine actione experi‑tur.ff.de admi.tu.l.quoties tutor. ff.de periti.hered.l.ſi quidam.§.il‑lud.cum ſuis ſimilibus.

¶Item ſi libellus gn̄aliter loqua‑tur reprobari poteſt:vt.ff.de iure fi.l.infra fidei.vbi dicitur φ gene‑

ra'itas parit obſcuritatem.⁊ ar.ff. de ver.ſigni.l.verbuȝ §.ptinere.C. de rei ven.l.dominū.vbi innuitur ꝙ q̄ dicit a'iud ad ſe ptinere: dicere debet quare pertinet: ⁊ ad hoc facit.ff de ercedo.l.ij §.circa.vbi dicit/ꝙ ſtipulatio nō valet: niſi cauſa appoſita ſit.

4 ¶ †Item in actione reali libellus poterit reprobari: niſi propriū nomen fundi ſi nomē habet exprimatur ibidem: ⁊ niſi oculo ad oculum oſtendatur.⁊ locus vbi eſt.⁊ ſi proprium nomen non habeat duo p̄ximi fundi.ff.de cenſi.forma.ff.de acti.emp.⁊ vē.l.titius.§.fi.ff.de rei ven.l.ſi in rē.§.fi.⁊.ff.ſi certum pe. l.certum.⁊ extra de teſti.c.licet ex quadaȝ.⁊.ff.de fur.l.ſi quis vxor.§. ſi aliena.⁊ extra de libel.obla.c.ij.

¶ Si vero petatur aurum vel argentum debet exprimi materia et pondus. Si vero ſeruus petaẜ debet exprimi nomen eius ſi pānus dȝ dici color.ſi vero aliquid aliud petatur debet nomen eius exprimi.vtrum equus vel aſin⁹ vel bos ⁊ plus debet inſeri: vtrum.ſ.ſit niger vel albus vel falbetus.

¶ Si vero aliqua res menſurabilis petatur: debet dici quot menſure petantur.

¶ Si vero petaẜ cyphus vel lanx vel aliquod alīud vas debet in libello poni an illud vas ſit rotundū vel quadratum: vel purū.i.ſine aliqua ſculptura: vt hec omnia probanẜ.ff.de rei ven.l.ſi in rē.⁊.ff.de furtis.l.ſi quis vxor.§.ſi aliena.ff. depoſi.l.j.§.ſi quis argentum.

5 ¶ †Itē ſi agatur nomine alicuius eccleſie p p̄latum vel per ſyndicum vel per procuratorem: vel p actorem: vel per yconomum: niſi formetur libellus nomine eccleſie non debet ei rn̄deri.vt.C.de epiſ.⁊ cle.auẜ.ſed hodie.extra de fide inſtru.inter dilectos.ar.extra de dila.litere.ff.de rei vē.in rē actio.§.j.

¶ Itē ſi libell⁹ inepte formaẜ vel conceptus fuerit: poterit reprobari.vt extra de iudi.c.examinata.ff. ſi menſor fal.mo.di.l.j.

¶ Item libellus reprobari poteſt: niſi per eum reus certificari poſſit quo iure actor velit agere.art.ff. de edendo.l.j.

¶ Item notādum eſt ꝙ niſi libellus offeratur litis conteſtatio non valebit.C. de lit.conteſt.auẜ.offeratur.in fine.niſi in caſibus contentis.C.de ſen.ex peri.reci.autē. breuiſſimas.vbi dicitur. Breuiſſimas lites: et maxime vilium perſonarum ſine ſcriptis et ſine aliqua expenſa cognoſcere p̄ſidem oportet.C.de p̄uile.ſchola.l. fi.in fi.li.xij.

¶ Item in caſibus qui not.in auẜ. de manda.p̄n.§.ſit tibi quoqȝ.col. iij.⁊ in auẜ.vt cle.apud propꝛi.epiſco.vj.et in auẜ.vt iud. ſine quoquo ſuf.§.neceſſitaẜ.co.ij.⁊.C.de naufr. l.de ſubmiſ.et in crimine abigeatus.C.de abig.l.vna.⁊ forte in ſuſpecto tu.ff.de ſuſpe.tu.l.iij.§.non tantum.⁊ in criminibus notorijs. vt.C.de accuſ.l.ea, quidē.eo in leuibus criminibus ſecundum quoſdam.ff.de accuſatio. l.leuir.C. de apoſta.l.apoſtatarū.C.de iudeis.l. ne quis ⁊ in carta falſa corā iudice producta et teſte falſo.C.de proba .l.fin.et.C.de teſti.l.nulluȝ.

6 ¶ †Sed an libellus poſſit remitti de conſenſu partium.dico non: eſt enim de ſubſtantia iudicij: vt eſt litis conteſt.vnde remitti non poteſt ar.C.de iura.calū.l.ij.§.ſed quia veremur.⁊ ar.extra de ſeẜ.c

fina.in fin.iij.q.v. accuſatoribus.
xxiij.diſt.quorūdam.C.de libe.cau-
ſa.nec ſi volens tamen.ar.contra
extra de reſt.ſpo.c.licet.ff.de fer.
l.j.extra de offi.deleg.c.de cauſis.
vbi de hoc conſueuit notari.Solu
tio.ille ſolennitates que ſunt in-
ducte in fauorē partium poſſunt
omitti de conſenſu partium.ff.de
fer.l.j.⁊ extra ne reſtitu.ſpol.c.li-
cet.illis autē ſolennitatibus que
ſunt introducte propter reueren-
tiā dierum partes renunciare nō
poſſunt:vt extra de fe.c.fi.Nec il-
lis que pro cōi vtilitate ſunt inuē-
te:vt in ꝑallegato.§.ſed q̄r.Nec
ceteris q̄ ſunt de ſubſtātia iudicio-
rū vt,ex litis ꝯteſtatiōe: ⁊ ꝙ ſentē-
tia ferat in ſcriptis:de quibꝰ mul-
ta notata ſunt.C.de ſent.⁊ interlo.
om.iu.l.prolatam.C.de lit.conteſt.
aut.offerat.in vlt.glo.vbi notatur
ꝙ remitti pōt tacite:non expreſſe.
vt.iij.q.iij.afferat.

¶ Itē notandum eſt ꝙ libellum
reus prius recipere non tenetur
quouſ actor cauerit ꝙ itra duos
mēſes litē cōteſtabitur vel omne
datū ei qui cōuenit reſtituat.C.de
lit.cōteſ.aut.libellū.⁊ aut.ꝙ fieri.

¶ Item reus libellū recipere nō
tenetur quouſ actor fideiuſſorē
dederit:vel ſi non poterit fideiuſ-
ſorem dare per iuratoriam cau-
tionem cauerit ꝙ vſ ad finem
litis permanebit:⁊ ſi victus fuerit
decimam partem quantitatis in
libello cōprehēſe reſtituet.C.de ſa.
ſan.eccle.aut.generaliter.

¶ Item etiam dicendum eſt de
reo:recepto enim libello fideiube-
re dꝫ de iudicio ſiſti.vt.C.de lit.cō-
te.aut.offeratur.niſi poſſideat im-
mobilia.ff.qui ſatiſda.cog.l.ſcien-
dū.⁊ in inſt.de ſatiſda.§.ſed hodie.

dicunt tamen quidam doctores
ꝙ hodie locū non habent huiuſ-
modi cautiones q̄r in diſſuetudi-
nē abierunt:⁊ hoc ꝯſueuit notari
in inſti.de ſatiſd.§.ſed hoc hodie.
⁊ in auten.de execu.⁊ his.§.j.co-
lum.vij.⁊ in aut.de liti.§.ad exclu
dendas.colū.viij. hoc idem dicit
magiſter Tan.i libello ſuo in tit.
de libel.obla.

7 ¶ † Item ſi tu petas a titio.c.cer
ti conditione ex mutuo vel alio
contractu.debes dicere in libello
ipſum titiū tibi propter hoc obli
gatum:alias libellus non vale-
ret:nec ſententia poſſet ferri per
hunc ar.in inſti.de acti. in princi.
vbi dicitur:ꝙ ſi detur ⁊c.quia poſ
ſet eſſe ꝙ tibi non eſſet obligatꝰ
qui a forte tibi ſolutio eſſet facta:
vel tu forte ei remiſiſti:et idcirco
dicebat magiſter.G.ꝙ alias non
valeret libellꝰ niſi apponeres ibi
ꝙ contractu erat adhuc tibi di-
ctus titius obligatus.

¶ Item illi libello nō teneor re-
ſpōdere in quo tu petis a me ali-
quid actione ex ſtipulatu:niſi po-
nas ibi cauſam ſtipulationis.Nā
ſtipulatio non valet niſi cauſa ap
ponatur.ff.de doli exceptio.l.ij.in
§.certa.ad qḋ facit.ff.de pollicit.
l.j.in.§.ſi vero ſine cauſa.ff.de cō-
di.ſine cauſa.l.qui ſine.ff.de acq-
ren.rerū domi.l.nunq̄.⁊.ff.de pe
cul.l.non ſolum.

¶ Itē in libello contineri debet
dies dati libelli ⁊ nomen iudicis
⁊ actoris ⁊ rei ⁊ cauſe petendi . et
res que petitur : vt ſupra dicitur.
vnde verſus.

¶ Conuenti nomen ⁊ nomen cō-
uenientis.iudicis ⁊ nomen ſcribes
cauſam petēdi.Et quaſcū po
tes res omnes ponere debes.

¶ Sequitur videre contra teſtes.

¶ Summarium.

1 Teſtes qui ſint a teſtimonio repellendi.
2 Familiares qui dicantur.
3 Perſone domeſtice que dicantur.
4 Uir et vxor dicuntur alterutrum domeſtici.
5 Teſtis infamis venit a iudicio repellendus.
6 Appellatiōe perſone infamis q̄d includatur:et que perſone comprehendantur.
7 Infames tribus caſibus admittūtur in teſtimonium.
8 Teſtimoniū ferre dignitas eſt.
9 Infames dicuntur omnes qui notabili culpa notantur.
10 Teſtimonium excōmunicati an ſit validum.
11 Pater non poteſt teſtificari pro filio nec econuerſo.
12 Frater an poſſit teſtificari ꝓ fratre vel contra.
13 Seruus factus liber an poſſit teſtimonium ferre de his que vidit dum erat in ſeruitute.
14 Monachus et ſub obedientia cōſtitutꝰ an poſſit teſtimoniū ferre.
15 Mulier an in cauſa criminali ſit teſtis idonea.
16 Teſtimonium vnius nullum eſſe cenſetur.
17 Socius criminis an contra ſociū admittatur in litem.
18 Teſtis in re propria nemo admittitur.
19 Teſtimonium in abſentia partis contra quam profertur latum;an ſit validum.
20 Donatio cauſa mortꝫ quot teſtes requirat.
21 Inuētarij validitas requirit tres teſtes.
22 Teſtis debet reddere ſui dicti rationem.
23 Teſtis interrogatꝰ de ſenſu corporeo debet de illo deponere.
24 Teſtis nō debet deponere aliud ꝙ id ad quod eſt productus.
25 Teſtes pariformiter deponentes preſumuntur ſubornati.
26 Teſtibus varie deponentibꝰ non eſt fides adhibenda.
27 Caſus quibus teſtis probatio nihil operatur.
28 Teſtis accuſatus non pōt pendēte accuſatione teſtificari.
29 Dictū teſtis ignoti an ſit validū.
30 Teſtimonium illiꝰ qui fuit iudex vel aduocatus in cauſa non procedit in eadem cauſa.
31 Teſtis an et qñ poſſit dictum ſuū corrigere.
32 Laicus an in cauſa criminali ſit idoneus teſtis cōtra clericum.
33 Depoſitum de auditu an ſit validum.
34 Teſtis non recipitur ante litem conteſtatam.
35 Ingenuo potius creditur ꝙ liberto.
36 Maſculo potius credēdum eſt ꝙ femine.
37 Diuiti an potius credatur ꝙ pauperi.
38 Teſtium multitudo non ſemper eſt attendenda.
39 Teſtis bilinguis et verboſus eſt ſuſpectus.

Sequitur videre aliq̄d cōtra teſtes. ¶ 1 Plures eñ ad teſtificādū producūtur qui de iure repelli poſſunt:vt puta periurꝰ:et alias infamis cōſpirator:inimicus corruptus:⁊ domeſticꝰ et familiaris:⁊ plures aliȷ̄

contra quos aliquid videamus.

¶ Primo dici poteſt: ꝙ teſtis domeſticus a teſtimonio repelli poteſt. C. de teſti. l. ij. vbi dicitur et iure ciuili domeſtici teſtimonij fides improbat̃. et. C. de his qui ad eccle. cõſu. l. fi. §. fi. ar. C. qui accuſ. non poſ. l. pe. ar. ff. de penis. l. reſpiciendum. §. furta. C. de queſtio. l. pridē. C. ſi quacũq; pre. po. l. vna. §. illo. vbi dicitur ꝙ omnes de domo pro domino ſuſpecti habẽtur ⁊ euitãtur. ar. C. de proba. l. inſtrumenta. ⁊ ar. extra de accu. c. cum pridem. et extra de teſti. c. cum in literis vbi dici ꝙ quidā miles ad probandam affinitatem teſtes de ſua familia tres produxit: vnde dixit papa ꝙ non valent.

¶ Item dicit lex ꝙ omnes ꝓpinqui familiares. C. de verb. ſigni. l. fi. in ꝑn. vbi dicitur. Decreuimus familie nomẽ talem habere vigorem parentes et liberos omneſq; propinquos ⁊ ſubſtantiā. liberos etiam ⁊ patronos: nec ſeruos per appellationem hanc ſignificari ⁊ in eadem. l. dicitur ꝙ gener ⁊ nurus ſunt de familia: et qui dicunt̃ de familia habes. ff. de ꝟbo. ſigni. l. ꝓnũciati. ff. de edil̃. l. ediles. §. j.

¶ Item dicũtur familiares: q̇bus poteſt producens imperare rõne pr̃ie vel dominice poteſtatis vel obediẽtie vel iuriſditiõis. ff. de teſti. l. in legi. in glo. ſiue liberi ⁊c. ad hoc facit. iij. q. v. accuſatores. ar. C. de execu. tut. l. humanitas. et in inſti. de teſti. §. in teſtibus. vbi dicitur reprobandum eſt domeſticū teſtimonium. ff. de teſti. l. teſtium. vbi dicitur reſpiciendū eſt an teſtis ſit amicus illius ꝓ quo teſtificatur. et. ff. eo. titu. l. penult. vbi dicitur: eos teſtes quos accuſator de domo propria ꝓduxerit interrogari non placuit et. ff. de queſti. l. j. circa principium. ar. ij. q. ix. abſens. ij. vbi dicitur: nec affinis teſtis admittatur. ff. de procu. l. aut affini.

3 ¶ † Sed queritur ſepe que perſone dicantur domeſtice? et reſpondeatur ꝙ mercennarius producẽtis vt notatur in inſti. de teſti. §. in teſtibus. C. de his qui ad ecc. conſu. l. preſenti. §. ſane. et. C. de queſtio. l. preallegata pridem. et. ff. de penis. l. reſpiciendum §. furtum. vbi dicit̃ ꝙ mercennari⁹ ꝓ perſona domeſtica reputat̃. ad idẽ. iij. q. v. cõſanguinei. vbi dicit̃ conſanguinei accuſatoris aduerſus extraneos teſtimoniū nõ dicũt nec familiares nec de domo ꝓdeũtes ⁊c. ⁊ xiiij. q. ij. ſuper prudentia vbi dicitur domeſtici ad probationē non admittũtur. ff. de dam. infec. l. qui bone. §. qui dāni. vbi dicitur item hi qui cum his morantur.

4 ¶ † Item dicitur domeſticus vir et vxor alter pro aliter. de hoc dicitur. iiij. q. iij. §. item idonei. ⁊ in inſti. de vſu. ⁊ habi. §. item is. ff. ſi q̇s caut̃. l. ſed et ſi. §. preterea. ff. de iudi. l. interdũ. C. de re mili. l. quicũq;. vel. xij. q. et. ff. de edil̃. edic. l. ediles. §. familie. ff. de relig. l. familiaria. et. ff. ad ſilley. j. §. ſi vir.

¶ Item poteſt dici ꝙ priuigni et nurus: quia loco familie habẽtur in inſti. de nup. §. affinitatis.

¶ Item domeſticus eſt pater filio: ⁊ fili⁹ patri: vt in inſti. de teſtibus. §. in teſtib⁹. C. de impu. ⁊ alijs ſub. l. fi. in fine.

¶ Item coloni et aſcripticij dicũtur domeſtici. C. de his qui ad eccle. conſu. l. ſepe allegata. preſenti §. ſane. et. C. de queſtio. l. pridem.

¶ Ut bꝛeuiter me expediam que
perſone dicant domeſtice videas
illam.l.pꝛeſenti.et ea que ibi no=
tantur.et.ff.de penis.l.reſpicien=
dum.et.ff.de fur.l.ſi libertus.et
dicit lex q̄ non eſt ydoneus teſtis
cum imperari poteſt ratione pa=
trie vel dominice poteſtatis:vt.ſ.
dictum eſt.ff.eo.l.idonei.
5 ¶ †Item ſi teſtis ſit infamis de iu
re repelli poteſt:vt puta qui leno=
cinium fecerit ipſo iure quive iu=
dicio publico calumnie:vel pꝛeua=
ricatione:vel furti:vel vi bonoꝛum
raptoꝛum:vel iniuriarum:vel do=
lo malo ſeu fraude ſuo nomine pa
ctusve fuerit.condemnatus,per
ſententiaʒ fuerit:vel qui pꝛo ſocio
tutele mandati:depoſiti.per ſen=
tentiam ſimiliter fuerit condem=
natus.vt.ff.de his qui notan.infa.
l.j.vbi hec verba ponuntur.et.l.
athletas.in fi.et.l.furti.§.manda=
ti.ff.de teſti.l.ſcio.et.l.ex ca.⁊.l.te=
ſtium.§.lege.et.l.in teſtimonium.
et.l.ob carnem.ff.de publi.in.d.l.
infamem.ff.de iniur.l.lex coꝛnelia
6 §.ſi quis libꝛum.†Et inter iſtas
perſonas infames ponitur iocu=
latoꝛ et omnis leuis perſona vt
qui frequentat tabernas ⁊ luduꝫ:
vel eſt vilis officij:vt qui mundat
latrinas vel qui radit homines in
parte anterioꝛi et exterioꝛi in bal=
neis vel meretrix vel periurus vel
al's quocunqꝫ modo infamis: et
de illis vilibus perſonis dicitur ex=
tra eod.c.ij.de teſtibus.et.q.j.in
pꝛimis.De ioculatoꝛe dicitur.ff.de
his qui no.infa.l.j.et.ij.in.fi.C.eo.
l.penul.et.iiij.q.j.§.omnes.
¶ De eo qui frequentat tabernas
dicitur.C.de inceſ.nup.l.humilem.
extra.de accu.c.conſtiterit.xliiij.
diſtin.non opoꝛtet.

¶ De luſoꝛe dicitur extra de ex=
ceſ.pꝛela.inter dilectos.circa pꝛin=
cip.ar.⁊ extra de vita ⁊ honeſta.
cle.c.clerici.
¶ De mundāte latrinas et radē=
te homines:poteſt dicere q̄ viles
perſone ſunt:et ideo non eſt cre=
dendum eis ar.C.de inceſ.nup.l.
humilem.C.de teſti.in auten.ſed
teſtes.§.neqꝫ viliſſimos.et in au=
ten.de teſtibus.§.ſancimus.coll.
vij.⁊ extra de excep.deniqꝫ.ar.C.
de adul.l.que adulterium.ver.pꝛo
vilitate eius ⁊c.
¶ Item de meretrice dicitur.ff.
de teſtibus.l.iij.§.l.iuli.⁊.l.lege.
ar.C.de adul.l.pꝛealleg.que adul
terium contra videtur.extra de
ſimo.cap.tāta.⁊.c.licet hely.ſed
illud eſt pꝛopter immunitateʒ cri
minis: ſcilicet ſimonie ⁊ leſe ma=
ieſtatis.
¶ Item latro vel raptoꝛ manife=
ſtus eſt infamis.vt.ſ.dictum eſt
et extra de teſti.c.ex parte ade.⁊
argu.ff.de fur.l.nemo.
¶ Item de periuro dicitur.C.de
tranſac.l.ſi quis maioꝛ.ff.de infa
mibus.l.lucius.vbi plene dicitur
de hoc extra de teſtibus.c.ſicut
nobis.et caplo.teſtimonium.ex=
tra de pꝛeſumpt.c.literas.verſic.
pꝛeter iuratoꝛiam.extra de iure=
iuran.c.querelam.vj.q.j.quicun=
qꝫ.⁊.c.infames.xxiiij.q.v.paruuli.
et.c.ſi quis conuictus.iij.q.vij.in=
famis.pluribus alijs modis dici=
tur quis infamis.l.inſti.de pena
temere litigantium.§.ex quibuſ=
daʒ.Unde quocunqꝫ modo ſit in=
famis: de iure repellitur a teſti=
monio:vt in iurib⁹ pꝛeallega.⁊.C.
ex qui.cau.infa irro.l.fi.ff.eodem
ti.per totum.ff.de teſtibus.l.iij.
§.lege iul.et.l.lege.extra de teſti.

cog.cap.preterea.z extra de excep tio.capit.j.et.ij.q.vij.teſtes.et.ij. queſtione.iiij.preſul.extra de teſti. licet ex quadam.et extra.de here ti.excommunicamus.§.credẽtes. C.de dignitatibus.l.neqꝫ famoſis. z.l.penult.lib.xij.C.de infamibus.

7 l.vna.lib.x.†in caſibus tamen ad mittuntur infames ſcilicet in cri mine leſe maieſtatis et crimine hereſeos:et crimine ſimonie. C. ad.l.iul.maieſt.l.nullius.extra de ſimo.capitu.tant. et vj.qõ.j.§.ſed licet.vbi dicitur. hereticos accu ſare nõ prohibetur infamibus zc. cum ſuis conſortibus. et de hoc conſueuit notari in aut.de teſti.§. ſi vero dicatur.colla.vij.et in.j.re ſponſo illius tituli.De infamibus et latronibus conſueuit notari in autẽ.genitas non ſolum filijs pre ſtent.§.j.col.v.et.ff.de infamibus. l.lucius.et extra de teſtibus.c.ex parte ade.et quod dictum eſt:ſci licet ꝙ infamis teſtimonium ferre non poteſt.

¶Idem intellige ꝙ cum aliquis cauſa teſtimonium ferri nõ poteſt ff.de teſtibus.l.cum lege. vbi de hoc.et.l.is cui.et.ff.de teſtibus.l. ob carnem.z hoc ſecundum quoſ dam.Alij dicunt aliter.vt conſue uit notari in predicta.l.cum lege. z nota quoſdam verſus.

¶Iudice damnatos infamia red dit vbiqꝫ.Quod vi diripitur:iniu ria furti doliqꝫ.Actio mandati:tu tele depoſitiqꝫ.Directo ſed pro ſo cio communis habetur.

8 ¶†Item ſcire debes ꝙ ferre te ſtimonium dignitas eſt.xxxij.q.v. preceptum z hoc quod dictum eſt ſcilicet quod infamis non recipi tur ad teſtimoniũ.Intellige quã do infamis eſt de iure:vt predictũ eſt:vt in predictis capitulis habe tur.et extra.eo.ex parte ade.ſed propter infamiam facti non repel litur a teſtimonio.ff.de obſequijs. l.ij.et hoc conſueuit notari. C.de ſum.tri.in prima gloſ.et hoc ve rum eſt de iure ciuili:ſecus de iu re canonico ſecundum quoſdam. vt extra de teſtibus.c.teſtimoniũ: ibi:aut grauata ſit eius opinio zc. licet quidam intelligant in cauſa criminali.Sed idem eſt in cauſa ciuili vt ibi notatur.ad hoc facit extra de accuſatio.c.omnipotens. z.lxxxj.di.tantis daniel.

¶Item ferre teſtimonium inter actus legitimos computatur: vt C.de hereti.l.penulti. circa.fin.et de hoc dicitur.ff.de teſtibus.l.j.et ff.de his qui notan.infa.l.ij.§.mi les.z.ff.quemadmodum teſtamẽ. aperi.l.ſi quis.extra.et de hac ma teria loquitur ſatis bene.vj.qõne. j.c. infames.vbi dicitur. † Infa 9 mes perſonas eas eſſe credimus que pro aliqua nota culpa notan tur infamia vel omnes que chri ſtiane religionis normam ſponte abijciunt:et ſtatuta eccleſie con temnunt. Similiter fures:ſacrile gos:et omnes criminibus capita libus irretitos ſepulchrorum vio latores : et omnes qui aduerſus parens calumnioſe armãtur:que omni modo infamia notantur:ſi militer inceſtuoſos:homicidas:p iuros: raptores: maleficos:vene ficos / adulteros: de bello publi co fugientes:et qui indigna petijt ſibi loca tenere aut facultates ec cleſie auferunt iniuſte.et qui fra tres calumniantur aut accuſant et non probant:et qui contra in nocentes principum animum ad iracundiam prouocant:et omnes

anathematizatos: vel pro ſuis ſceleribus ab eccleſia repulſos: et omnes quos eccleſiaſtice vel ſeculi leges infames pronunciant. hi nimirū omnes nec ſerui ante legitimam libertatem: nec penitentes: nec bigami: nec aliqui curie deſeruiūt vel non ſunt integri corpore aut ſanam non habent mentem: vel intellectum aut ſanctorum patrum decretis inobedientes exiſtunt: aut qui furioſi manifeſtātur: hi omnes inquam nec ad ſacros gradus debēt prouehi: nec iſti: nec liberti: nec ſuſpecti: nec rectam fidem vel dignam conuerſationem non habentes. ſummos ſacerdotes poſſunt accuſare: nec ad accuſationem ſeu teſtificationem nullatenus poſſunt recipi.

¶ Item ſi teſtis inimicus fuerit eius teſtimonium reprobatur. vt C. de teſtib⁹. l. ſi quis. vt aut. ibi poſito ſi teſtis ꝙ ſumitur in aut. de teſti. §. ſi vero dicatur ſeruil. coll. vij. vbi de hoc. et. §. ſi quis vero dicat odioſum. ar. C. ſi propter inimicitias. l. vna vel. x. extra de accu. c. repellantur. ⁊ c. cum oporteat. vbi de hoc. et. c. meminimus. iij. q. v. in princ. vbi dicitur. Uox inimicorum non eſt audienda vt multorum auctoritatibus monſtratur ar. in inſti. de excuſatio. tuto. §. inimicitie. ff. de teſti. l. teſtium. circa princip. vbi dicitur ꝙ attendendum eſt an teſtis ſit inimic⁹: immo teſtes debent ſuper hoc interrogari. in dicta. l. teſtium. §. j. extra de teſti. c. cū cauſam. ⁊ de hoc notaui in breuiario in. c. eo.

¶ Item preſumitur contra teſtez ſi cum inimicis moretur. vt in predicto. c. repellatur. vt capitulo cuz oporteat. Sed que inimicitie repellant teſtem et que non. hoc relinquitur arbitrio iudicantis. ff. de queſtio. l. j. et notatur in predicto capitulo. cum oporteat. et de hoc dicitur in inſti. de excuſa. tuto. §. item propter ⁊. §. inimicitie. de hoc ſimiliter plene dicit in breuiario lucratiuo. in titulo eodem. de teſtibus. ſ.

¶ Item niſi teſtis iuratus deponat non valet dictum ipſius. C. vt de teſtibus. l. ſolam. ⁊. l. iuſiurandi. ⁊ extra de teſtib⁹. nuper. ⁊. c. tuis. iiij. q. iij. §.

¶ Item iuſiurandi. ⁊ in. q. j. hortamur niſi a parte remittat aduerſa. vt in dicto. c. tuis. ar. ff. de ferijs. l. j. et hoc cōſueuit plene notari. C. de teſti. l. iuſiuran.

¶ Item teſtes non plene probant ſecundum quoſdam: niſi de certo tempore fecerint mentionem. ar. extra de fide inſtru. c. cum Joannes. circa medium. ⁊ extra de probatio. c. in preſentia. ar. ff. de edendo. l. j. §. editiones.

10 ¶ †Item ſi teſtis excommunicatus ſit eius teſtimonium reprobatur: vt extra de teſti. c. veniens. in fi. vj. q. j. infames. vbi dr̄ et omnes anathematizatos. ⁊c. arg. extra. de hereti. c. peñ. circa fi. vbi dicitur ꝙ ferre teſtimonium inter actus legitimos cōputatur: et actus legitimi excōicatis ſunt interdicti: et porte dignitatis eis patere nō debent. ar. extra. de teſtib. c. licet ex quadaz ibi actus legitimi ⁊c. C. de dignitatibus. l. ij. vel. xij. C. de infamibus. l. vna. vel. x. ergo eorū teſtimonium repellitur maxime de iure canonico. de hoc conſueuit notari extra de or. cog. c. cum dilectus. in gloſ. q̄ ad hoc ⁊c. ad quod facit. vj. q. j. illis qui. vbi dicitur ꝙ

excommunicatus eſt infamis q̈ʒ=
diu eſt in excommunicatione:er=
go admittendus non eſt.quia in=
famis teſtis non admittitur:vt ſu
pra probatum eſt in.§.item ſi te=
ſtis infamis ꝛc.
¶Item ſi teſtis conſpirato: fue=
rit' reprobatur: vt extra de. ſimo=
nia.c.licet.ꝛ.c.per tuas.ꝛ extra de
accu.c.cum dilectus.in fi.
11 ¶Item pater non poteſt teſtifi=
cari contra filium:nec econuer=
ſo.C.de teſtibus.l.parentes.ꝛ vo=
lentes vt ibi dicitur parentes et
liberi adinuicem aduerſus ſe nec
etiam volentes ad teſtimonium
admittendi ſunt:et hoc intellige
ꝙ contra ſe:nec pro ſe poſſunt fer
re teſtimoniuꝫ:vt ibi.ff.ea.l.teſtis
idoneus.et.l.idonei.et.l.penul.et
C.eodem titu.l.ij.extra eo.in lite=
ris.ꝛ quod dico de patre idem de
matre et de omnibus aſcendenti
bus ꝛ deſcendentibus vſqꝫ ad in=
finitum. ar.ff.de in ius vocan.l.
quinqꝫ.§.ꝛ hoc referas ad vtrūqꝫ:
et ad ferentem teſtimonium: et
ad eum contra quem fertur.ff.de
poſtula.l.quos prohibet. et hec
eſt oratio ꝙ nō poſſunt pro ſe nec
contra ſe teſtificari.quia vox pa=
tris:vox filij intelligitur:et econ=
uerſo.in inſtitu.de inutili ſtipu.§.
ei.et.§.poſt mortem.C.de impub.
et al'.ſub.l.fina.in fine.et vbi eſt
vnus alter eſſe videtur.C.de agri=
co.et cen.l.cum ſcimus.§.fin.lib.
xi.et hoc intellige niſi in caſibus
ff.de teſtamentis.l.qui teſtamen
to.§.per contrarium.vbi dicitur
ꝙ pater poteſt teſtificari pro filio
que pater non acquiritur.ad idē
in inſti.de inutil.ſtipu.§.ei.
12 ¶†Item queritur an frater pro
fratre vel contra fratrem teſtifi=
cari poſſit:et dicitur ꝙ ſic.ff.ea.l.
j.§.et.l.lex iul.et extra de p̄ſump.
literas.ar.C. qui accuſa.non poſ.
l.ſi ſororem.et.iiij.q.iij.§.parētes.
hoc intellige niſi fratres omnia
bona ſua habeat in communi tūc
enim intelligitur cauſa propria:ꝛ
tunc in re ſua teſtificaretur ꝙ eſ=
ſe non debet.C.de teſtibus.l.om=
nibus cum ſuis concor.
¶Item queritur an ſocius pro
ſocio teſtimonium ferre poſſit:di=
ſtingue an ſocio condemnato vel
abſoluto lucrum aut damnum te
ſtis ſentiret:an non.Nam ſi ſen=
tiret: non poteſt:ſi non:poteſt.ff.
quando appel.ſit.l.j.§.in primis.
licet ſit ar.contra in inſtitu.de te=
ſtamentis.§.legatarijs.eadem di
ſtinctio poteſt fieri.ſ.de fratre de
queſtione ſocij cōſueuit plene no=
tari.C. de teſtibus.l.quoniam.in
glo.non ergo ꝛc.
¶Item impubes ferre teſtimo=
nium non poteſt:vt.ff.ea.l.iiij.in
§.lege.et.l.multi.ij.et inſti.de te=
ſtamentis.§.licet neqꝫ.ar.C.ſi ad=
uerſus ven.auf. ſacramenta. ff.
qui teſtamenta facere poſ.l.qui
teſtamento.circa princip.iiij.q.ij.
teſtes.in princ.et ver.
¶Item inuiti.vbi dicitur nec pu
pillo teſtimo.denunciari poteſt:
et dicitur ꝙ vna eſt ratio:quia te=
ſtis niſi iuratus non valet.C.e.l.
ſolam.et.l.iuſiurandi. et extra.c.
nuper.et. c.tuis.cum' ſuis ſimili=
bus: et impubes iurare non po=
teſt.ff.de iureiur.l.qui iuraſſe. et
de in litem iurando.l.iiij. niſi in
caſibus.ff.de libe.cauſa.l. finali.
iiij.q̄ne.iij.c.j.et ij.q̄ne.v. paruu
li.et.c.pueri. et hoc eſt verum ꝙ
paruulus iurare non poteſt.ff de
iureiurā.l.qui iuraſſe.de in litem
iurando

furando.l.iiij.niſi in caſibus.ff.de
libe.cauſa.intellige infans:vl' in-
fanti proximus: vt in dicta.l.qui
iuraſſe.Sed licet iurare poſſit nō
tamen poteſt teſtificari:et hoc eſt
verū in cauſa ciuili.In cauſa ve-
ro criminali oportet quod cōple-
uerit.xx.annum:vt.iiij.qōne.iij.§.
idem in criminali.ver.in teſtimo-
nium.Sz intellige puberem maſ-
culum in decimoquarto anno cō-
pleto.feminam vero in duodeci-
mo.ff.de teſtamētis.l.ex qua eta-
te.C.qui teſtamen.face.poſſunt.l.
iiij.C.quando prouoca.nō eſt ne-
ceſ.l.ij.ſz queritur an de eo quod
vidit in pupillari etate poſſit teſti
monium ferre:⁊ videtur quod nō
C.de ſol.mone.l.j.in fine.ff.de te-
ſtibus.l.fin.dicas tamen quod po
teſt ſcōm Azo.accurſium et Ioā.
nam non prohibetur/ergo admit
tit.ff.de teſtibus.l.j.

¶ Item ſcire pōt de facto ⁊ de iu
re:licet non ad ſui preiudicium.

13 ¶ †Item ſeruꝰ factus liber fert
teſtimonium de eo quod vidit dū
erat in ſeruitute.ff.de verborum
ſignific.l.notionem.§.inſtrumen-
torum.C.de hereticis ⁊ ma.l.qm̄.
in fin.et hoc conſueuit notari.ff.
de teſtamētis.l.iij.§.lege.⁊ in in-
ſti.e.in.§.ſed neqꝫ.

¶ Item ſi teſtis tempore teſtifi-
cationis ſue/vel diu anteq̄ teſti-
ficaretur accuſatus eſſet de ali-
quo crimine:et confeſſus vel con
uictus indiſtincte repelletur: li-
cet per ſententiam non fuerit cō
demnatus.extra de teſti.c.ſuper
eo.l.⁊c.teſtimonium.Secus ſecū-
dum leges vbi oportet quod ſit
per ſententiam condemnatus.ff.
de teſti.l.iij.in.§.

¶ Item lege iul.de vi.c.⁊ de hoc
conſueuit notari.extra de excep.
c.j.in glo.Si enim ⁊c.

14 ¶ †Item monachꝰ:vel quilibet
alius ſub obedientia conſtitutus
videtur quod ferre teſtimonium
non poſſit.ar.extra de poſtul.c.ij.
et extra ne cleri. vel monachis.
quaſi per totum.xvj.qōne.j.c.mo
nachi.ij. et.c.placuit.ij.vbi dici-
tur placuit noſtro communi con-
cilio:vt nullus monachorum. ⁊c.
⁊.eſt de verbo ad verbum in titu.
cōtra actorem:et ibi videas.nam
peroptimum eſt.c.ar.ff.de remiſ.
l.iij.§.in bello.ff.qui teſtamen.fa-
cere poſſunt.l.qui teſtamento.in
princip.xiiij.qōne.ij.ſuper pruden
tiam.in fin.ij.q.vij.placuit.vbi di-
citur quod monachi funeſtam vo
cem habent.C.qui accuſ.non poſ
ſunt.l.penul.vbi dicitur quod vo-
cem funeſtaz incidi oportet poſt-
q̄ audiri:nam monachus p mor-
tuo reputatur.C.de epiſcopis et
cleri.deo nobis.in aut.de mona.
§.de illis.circa finem.et.§.ſi quis
autem.colum.j. licet monachus
pro eccleſia ſua teſtimonium fer-
re poſſit.extra co.tuis.et.c.inſu-
per.et.ff. quod cuiuſqꝫ vniuer.l.
ij.vbi de hoc cum ſuis ſimilibus.
Sane tamen illud intelligas:ſci-
licet quando alij teſtes deficiūt:
aliter non admittuntur ſecundū
quoſdam.extra de iureiuran.c.et
ſi chriſtus.in fin.et conſueuit no-
tari.ff.de rerū diuiſione.l.in tan-
tum.in gloſ.an ergo ⁊c.et hec om
nia vera ſunt de iure canonico:ſe
cundum quoſdam.alij dicunt qd̄
ſecundum leges:teſtimonium mo
nachi bene valet:cum nō ſit pro-
hibitus.ff.eo.l.j. et de hoc plene
dicitur in auten.de mona.§.cogi-
tandum.col.j.et in auten.de teſt.

§.ſi vero dicatur.colum.vij. dum tamen hoc faciat de voluntate et licentia ſui ſuperioris ſine cuius voluntate iurare nō debet. extra de iura'. calum.c.j.in fine.ꝛ extra de poſtula.c.ex parte.xij. qōne.j. non dicatis.xvj.qōne.j.monachi. ij.in fin.

15 ¶†Item mulier ad teſtimoniu͂ non admittitur in cauſa criminali.xxxiij.qōne.v.mulierē. extra de verborum ſigni.c.forus.§. fina.et not.de teſtibus.c.tam ex literis. ꝛ c.iij.nec in teſtamentis ſolennibus:vt in inſtit.de teſtibus.§. ſed neqꝫ mulier.vbi dicitur ſed neqꝫ mulier:neqꝫ impubes:neqꝫ ſeruus:neqꝫ mutus:neqꝫ ſurdus:neqꝫ furioſus:neqꝫ cui bonis interdictu͂ eſt:nec is quem leges iubent improbum inteſtabilem eſſe poſſunt in numero teſtium adhiberi.ff.de teſtamentis.l. qui teſtamento.§. mulier.ſed bene admittitur mulier in codicil.et in alijs voluntatibus non ſolennibus:vt notatur in ea lege qui teſtamento.§.mulier.et hoc verum eſt ꝙ mulier in cauſa criminali non admittitur ſecūdum ius canonicum. Secus ſecundum leges.Nam non prohibetur.ff.e.l.j.ꝛ hoc dicit dominus Azo in ſumma ſua et not.in predicto.c.forus.

16 ¶†Item teſtimonium vnius nō valet.ff. de queſtionibus.l. maritus.C.de teſti.l.iuriurandi.vbi dicitur.Sancimus vt vnius teſtimonium nemo iudicum in quacunqꝫ cauſa facile patiatur admitti. etia͂ ſi preclare curie honore prefulgeat et.C.de rei vendi.l.fin.extra de teſtibus.c. licet vniuerſis vbi dicitur.Non minus ꝙ duoru͂ vel trium virorum qui ſint probate vite:et fidelis conuerſationis teſtimonium admittatis:iuxta illud dominicum. In ore duorum vel trium ſtet omne verbum.quia licet quedam ſint cauſe que plures duos exigant teſtes.Nulla tamen eſt cauſa que vnius tantum teſtimonio ꝙuis legitimo terminetur. ad idem extra eo.titu.c.licet ex quandam.et.c.veniens.et extra de electione bone memo.ꝛ cap.cum dilectus.circa finem.et extra de proba.c.licet cauſam.§. quanqꝫ.ꝛ extra de accuſationib9.c.cum dilectus.in fine.ꝛ.iiij.qōne iij.§.item in criminali.verſicu.ſolus.et verſicu.vnius.contrarium tamen videtur de cōſecra.diſtin. iiij.placuit.et.c.paruulos.et.c.cū itaqꝫ. extra de procura.c.ex inſinuatione.et.xxiij.qōne.ij. admonere.ꝛ.lxxvj.di.tanta.vbi dicitur ꝙ ad clamorem et teſtimonium vnius fuit punitus quidam epiſcopus.ad idem.viij.qōne.iij.c.talia. arg.C. de veteri iu. enuclean.l.j. verſi.omnibus.ꝛ.C.de of.rectoris prouinc.l.potiore.C.ad.l.cor.de fal. l.ſi quis de curia.in fi.xx.diſ. Nicena.C.de ventre inſpi.l.j.vbi creditur obſtetrici.ff. quemadmodum teſtamenta aperi.l.j.in fine.ff.de dote ꝑleg.l.theopomp9.So. dic ꝙ illi caſus ſunt ſpeciales.vel diſtingue an teſtimonium noceat alij necne:ſi noceat nō eſt ſibi credendum: nec valet teſtimonium eius.Si vero non noceat valet vt puta ſi fert teſtimoniu͂ ꝙ aliqua eccleſia eſt conſecrata.vel ꝙ aliquis puer eſt baptizatus.vel in ſimilib9 vt in.c.preallegato placuit. et.c.paruulos.et.c. cum itaqꝫ. de hoc no.in auē.co.tit.§.ſi vero dicatur ſuper ꝟbo iurauerit ꝛc.co.vij.

17 ¶†Item ſocius criminis non admittitur in teſtimonium contra alium. extra de teſtibus veniens. et. c. perſonas. extra de confeſſis. c. j. ꝛ. xvj. q̄one. iij. nemini. iiij. q. iij. §. liberi. C. de teſtibus. l. quoniam liberi. et. C. de queſtionibus. l. j. §. cum latrones. C. de accuſa. l. fina. et. C. de libe. cauſa. l. ſi filium. in fi. contra videtur. ff. de cuſto. reo. l. dimiſ. C. de malefi. l. fi. ff. d re mil. l. non omnes. §. fina. C. de fal. mo. l. j. ꝛ extra de teſtibus. veniens. ff. de fer. l. prouinciarum. ꝛ extra eo. titulo. quoniam nobis. So. dicas ꝙ ſpeciales caſus ſunt et ſup hoc nota verſus.

¶Per teſtem ſocium ſceleris ſimonia probatur. Muneris et ſceleris teſtis ſocius reprobatur. De hoc plene notatur. C. de teſtibus. l. quoniam.

¶Item ſi teſtis ſeruus fuerit eiꝰ teſtimonium non valet. C. de teſtibus. l. quando liberi. et auten. eo. §. ſi vero dicatur. col. vij. de teſtamentis §. ſed neqꝫ. ff. qui teſtamē. fac. poſ. l. qui teſtamento. §. ſeruꝰ. extra de verborum ſignifica. capi. forma. in fi. Seruus enim non habet perſonam ſtandi in iudicio. C. de iudi. l. ſeruus. eo. ti. l. cum debitoris. et. ff. de teſtibus. l. ſeruos. ff. de regu. iur. q̄tum. ff. de iure deli. ſ. cum ſuis ſimilibus. In caſibus tamen in iudicio ſtare poteſt ſeruus. c. ſi per vim vł alio modo. l. j. et his que ibi notantur ꝛ extra de reſcriptis. c. ſuſcitamus. C. qui legi. perſonam. l. finali. ff. ad. trebel. l. j. et in caſibus ſupra in titu. contra actorem. §. item ſi ſit ſeruꝰ ꝛc.

¶Sed an de his que vidit in ſeruitute poſſit teſtificari poſtea liber factꝰ ꝛ dicitur ꝙ ſic. ff. de verborū ſignifica. l. notionem. circa finem. vbi de hoc. et. ff. de teſtibus. l. iij. j. §. verſiculo impubes ꝛc. de hoc dixi. ſupra eodem. in. §. itē impubes ꝛc.

18 ¶†Item in re propria nullus teſtimonium dicere poteſt. C. de teſtibus. l. omnibus. et. C. ne quis in ſua per totum. extra de teſtibus. c. inſup. iiij. q. v. c. j. ꝛ. ij. ff. de pact. l. ſi plures. ff. de teſtibus. l. nullus.

¶Item libertus contra patronū teſtificari non poteſt nec etiaꝫ poteſt cogi. ff. ea. l. lege. C. ea. l. aduerſus alias incipit. libertorum. C. qui accuſa. non poſ. l. extra de ſeruis non ordi. capi. iij. tamen pro aliis et contra alios teſtificari poſſunt ar. ff. C. de poſtul. l. nec ceterorū.

¶Item teſtis nō valet ſi aliquid receperit pro teſtimonio ferendo vel non ferendo: vel ſi ſibi promiſſum fuerit et ob teſtimonium tulerit vt. C. eodem titulo. ſi quis. in fi. vbi dicitur ſi liquidis probationibus datione vel promiſſione pecuniarum eſſe corruptos eos oſtenderit eam allegationem integrā ꝛ ſeruari precipimus. ad idem extra de teſtibus. c. j. et. c. ſicut. et extra de probatio. c. licet. iiij. q. iij. Item in criminali. verſicu. Item lege iul. ff. eo. l. iiij. in. §. lege iul. ff. de accu. l. qui accuſare. circa fina. Item ſi teſtis confuſe vel obſcure loquatur non valet niſi veruꝫ deponat. extra de teſtibus. cum clamor. ar. ff. de reg. iu. l. in ambiguis orationibus. ff. qui teſtamenta fa. poſ. l. heredes. §. j. ff. de interrog. act. de etate. §. nihil. clare enim teſtis loqui debet placet ei iudici ſiue principi. in auṫ. de teſti. imperfectis circa prin. col. vij. vbi dicit. Nos igitur omnis clara et aper-

ta conſiſtere volumus:quid enim ſic proprium legum eſt ſicut claritas ꝛc.et.C.de teſtibus.in aut.ſed teſtes.ver.nec nimis obſcuros ꝛc. ar.C.de pact.tā cum ſuper do.l.le. C.de cur.fur.l.ſi §.ſed cum antiq̄tas.imo dicit lex.ꝙ ſi teſtis ſit ignotus:vel vacillet et obſcure loquatur:affici debet verberibus.In aut. de teſtibus.§.ſi vero ignoti.colū. vij.dicunt tamen quidam qđ habet locum quando inſcribitur cōtra aliquē ſuper aliquo crimine. tunc enim quando teſtis obſcure vel confuſe loquitur.

19 ¶†Item eſt interrogandus per officium iudicis:vel non extra eo. cum clamor.ꝛ ca.ꝑ noſtras. alias non ſunt iterum interrogandi.vt ibi notatur.ſed contra producentem interpretari debet et pro reo vt extra de proba.c.in preſentia. ꝛ c.ex literis.et extra de fide inſtru. c.inter dilectos.in fine.cum ſuis ſororibus niſi propter fauorem teſtimoñ.vel religiōis vel matrimōnij.ſiue dotis contrarium inducatur.ff.de ver.oblig.l.inter ſtipulātem.§.j.ff.de iu.l.ſi quis intentionem.ff.de reg.iu.l.ſi in ambiguis. et extra de reſcrip.cum olim.ff.de relig.et ſump.fu.l.ſunt perſone.ff. de iur.dot.l.in ambiguis.

¶Item teſtis nō valet niſi ad receptionem eius vel depoſitionē aduerſa ꝑs fuerit euocata.vt.C. de teſtibus.au.preterea.alias incipit.ſed et ſi quis.in aut.ſed teſtium.extra de teſtib⁹.ij.ꝛ.c.ſignificauit cum ſuis ſimilibus.et in aut.de teſtibus.§.quoniam vero. colum.vij.

¶Item in cauſa criminali iudex receptionē teſtiū alij ſubdelegare non pōt.qđ ſi fecerit talis receptio non valebit ar.C.eo.au.apud eloquentiſſimum.ff.eo.l.iiij.§.teſtes.v.q.v.illi qui.et de hoc plene dicit in aut.e.§.hec omnia.col.vij.

¶Item teſtis non valet:niſi rogatus fuerit in teſtamento.et.vij. fuerit.C.de teſtib⁹.l.hac conſultiſ. circa prin.ff.eo.tit.l.heredes.in fi. C.de codicil.l.fi.ꝛ in aut.de teſt.§. ꝛ licet.in fi.§.Sed videtur contra. ff.de te.l.ad fidem.vbi dicitur ad fidem rei geſte faciendam etiam non rogat⁹ teſtis intelligitur.So. vt ibi.quandoqꝫ tamē octo teſtes ſunt neceſſarij:vt qñqꝫ teſtator nō ſubſcripſit vtin.d.l.hac conſul.

¶Item in teſtamento ceci.C.qui teſta.face.poſ.l.hac conſul.§.ſed quia.item in ſolutione debiti ſunt neceſſarij.v.teſtes rogati.vt.C.de teſt.l.teſtium.ff.de repud.l.nullū. in aut.co.§.et licet que eſt poſita. C.e.auten.rogati.vbi dicitur.Rogati vt i teſtis nō fortuiti:vel trāſeuntes.idem eſt ſi poſt ſolutionē rogati interſint confeſſioni creditoris dicentis pecuniam ſibi ſolutam fuiſſe intellige.quando ſolutio facta eſt in ſcriptis.C.de teſtibus.l.teſtium.§.his.ſed queritur quare tot teſtes requiruntur:ꝛ reſpōdet ne aliq̄d falſitatis ſupponi poſſit ibidem vt.C.de fideicommiſ.l.fina.§.cuꝫ enim.vbi dicitur. cum eñi res per teſtiū ſolennitatem oñditur:tunc et numerus teſtiū:et nimia ſubtilitas requirenda eſt.Lex etenim ne quid falſitatis incurrat per duos forte teſtes compoſitum teſtiū maiorem numerum teſtium expoſtulat:vt per ampliores homines reueletur.

20 ¶†Item in donatiōe cauſa mortis debent eſſe.v.teſtes.vt.C.de dōna.cauſa mor.l.ſancimus.

¶Item in depoſitione pecunie
vel alterius rei debēt eſſe tres te=
ſtes.vt.C.qui pot.in pig.ha.in aut.
ſi quis.et eſt in aut.de fide inſtru.
l.ſi quis igitur.et.§.ſed et ſi quis
col.vj.vbi dicitur:ſi quis vult cau=
te deponere:non ſoli credat acci=
pientis ſcripture aduocet ⁊ teſtes
idoneos et fide dignos non pau=
ciores tribus ⁊c. et hoc intelligit
quando depoſitum excedit libraꝫ
auri.C.ſi certum pe.le.aut.ibi po=
ſito conſueuit notari.

¶Item dicitur in contractu mu=
tui quando mutuans non vult ꝙ
in publico fiat vbi quandoqꝫ ſunt
neceſſarij.v.teſtes vt in.e.aut.ei.
l.predicta fun.et in quolibet con
tractu qn̄ ſit in ſcriptis:vt in iuri=
bus allega.quicquid dictuꝫ ſit de
tali contractu intelligitur quādo
fit in ſcriptis:vt predictum eſt qn̄
fit in ciuitate:ſi vero ſine ſcriptis
fiat:⁊ non fiat in ciuitate valet qđ
fit.vt in aut.de fide inſtru.§.opor=
tet vero.coll.vj.que conſueuit po
ni.C.ſi certum pe.l.fi.et caueas ti
bi quod illud qđ dictum eſt in de=
poſitione pecunie locum habet
quando fit priuata ſcriptura non
publicata.vt i predicto.§.oportet.
⁊ de hoc plene dicit in dicta aut.
de fide inſtru.§.ſed is qui depoſi=
tum dat.

21 ¶†Item in inuentario faciendo
debent eſſe.iij.teſtes.vt in aut.de
heredita.e.ti.fal.§.ſcimus. et.§.ſi
vero abſt.col.j.et conſueuit nota=
ri.C.de iure deli.l. finali.§.ſinau=
tem dubius.verſiculo.cetero:um
qꝫ.⁊c.

¶Itē in alio caſu ſunt neceſſarij
v.teſtes.ſ.qn̄ aliquis p l'ras ſiue p
epl'am dat ſeruo ſuo libertatē.C.
de latina lib.tol.l.vna.§.j.

¶Itē in alio caſu ſunt neceſſarij.
vij.teſtes.ff.de repu.l.nullum.

¶Item in alio caſu ſunt neceſſa=
rij.xij.teſtes.C.de erogatione mi.
l.per hanc li.xij.

¶Item in alio.xv.vt.C.de proxi.
ſacrorū ſcri.l.vnicuiqꝫ.li.xij.

¶Item generaliter verum eſt ꝙ
duo ſufficiunt.vt.ff.de teſtibus.l.
vbi cum ſuis ſimilibus.etiaꝫ ſi pa
ter teſtetur inter filios.C.đ teſta.
l.hac conſul.§.ex imperato.

¶Quādoqꝫ tres vel quatuor vel
pauciores.C.de teſta.l.ſi nō ſpāli.

¶Quandoqꝫ.v.vt in teſtamento
ruſtici.C.de teſta.l.fina.

¶Item quatuor ſunt neceſſarij
vel.v.ad reprobationem publici
inſtrumenti vt in aut.de inſtru.
cau.§.ſi vero talem. colla.vj.vbi
de hoc.et.C.qui potio. in pig.ha.
l.pe.et.C.de teſtibus.l.teſtium,et
C.de contrahen.et commit.ſti.le.
pe.extra de fide inſtru.cum . Jo.
extra de probatio.capitulo tertio.
vbi de hoc.

¶Item quandoqꝫ ſunt neceſſa=
rij.lxxij.teſtes.quandoqꝫ.xxvj.quā
doqꝫ plures:quandoqꝫ pauciores
vt.ij.q.iiij.preſul.vbi đr:p̄ſul auteꝫ
non damnetur niſi.lxx.duobus te
ſtibus preſbyter autem cardi.niſi
cum.lxiiij.teſtibus:deponatur dia
conus card.vrbis rome niſi.xxvj.
teſtibus non dānetur.Subdiaco=
nus: acolitus:exorciſta:lector:ho=
ſtiarius:niſi in.vj.teſtibus non dā
netur:teſtes autem ⁊ accuſatores
ſine aliqua ſint infamia.

¶Item teſtis non valet niſi de vi
ſu et auditu deponat.ar.extra de
teſti.c.preterea.⁊.c. cum cauſam.
et.c.licet ex quadam.extra de ſuc=
ceſſ.ab inteſt.c. cum dilectus.et
extra de elec.capitulo.per inquiſ

tionem:licet ſit contra.ff.de aqua plu.arcē.l.labeo.in.§.item labeo. Sed ſpeciale eſt ꝛ ibi cōſueuit notari de iſta materia.ff.de prob.l.ſi arbiter.ad hoc facit in autē.de heredi.et fal.§.ſi.vero abſint.coll.j.C.de teſtibus.l.teſtium.ꝛ.ix.q.iij.§.de his.

¶Item teſtimonium iudei vel alterius infidelis non valet contra chriſtianum.v.C.de hereti.et ma.l.pe.et in auſ.ibi poſita.ſi hereticus.extra de teſti.c.iudei.ꝛ.c.licet et.c.j.et.ff.eodem titu.le.j.ꝛ.ij.valet tamen in vltimis voluntatibꝰ.C.de here.le.penul.in fin.in autē.ibi poſita.ꝛ.ij.q.vij.§.pagani.et.§.ſi hereticus.tamen hereticus admittitur in defectum.C.de heret.le.quoniam.ꝛ de hoc dicitur.ff.eo.le.inuiti ſuper verbo vltimo ſecundum quoſdã:ſed quod dicitur de hereticis hodie ſublatū eſt de medio per ius canonicum:niſi in hoc quia hereticus contra hereticum teſtificari poteſt etiam pro fideli: non autem cōtra:vel in capl'is ſupradictis:et hic locum non habet de hereticis:quia hodie fugantur: et merito tanꝗ inimici creatoris omnipotētis.extra de hereti.ꝑ totum.ꝛ omnes debemus inſurgere in eoſdē.C.de heret.l.manicheos vbi dicitur qđ in religionem diuinam committitur in omnium fertur iniuriam quos bonorum etiã publicatione perſequimur: ipſos quoqꝫ volumus amoueri ab omni liberalitate ꝛ ſucceſſione q̄ licet titulo veniente.Preterea non vidēdi:non emēdi:non donandi:nō poſtremo contrahendi cuiqꝫ coniuncto relinquimꝰ facultatē in morte quoqꝫ inquiſitio tendatur ꝛc.

22 ¶†Itē teſtis nō valet:niſi reddat cauſã ſui dicti vt extra de teſti.c.cū cauſam.vbi de hoc extra de re iudi.c.ſicut.et in auſ.de teſti.§.et licet dudum ibi ꝛ cauſam.ꝛc.collā.vij.hoc tamen intellige eſſe verū ſi de ſua ſciētia fuerit requiſitus alias nō tenetur dicere cau ſam ſui teſtimonij:vt in predicto c.ſicut.ar.ff.de tranſac.l.cum hi.§.in cauſa.ff.de noui operis nunciatione.l.de pupillo.§.que nunciat.C.de edicto di.tollen.l.ſi.§.ſinautem.ꝛ de hoc conſueuit notari.C.de teſti.l.j.et.iij.vbi plene de hoc.ꝛ.l.teſtium.extra de reſcriptis.c.ſi qñ.in glo.hic eſt ar.ꝛc.

¶Item ſocer pro genero:vel ecōuerſo teſtis eſſe nō poteſt.ff.de lege iul.licet aliq aliter intelligāt: ꝛ hoc eſt ratio:quia ſocer vicē parentis obtinet.ff.ſoluto matri.l.q̄ parentis.Sed pater ꝓ filio teſtis eſſe non poteſt vt.ff.eo.l.teſtis ergo nec ſocer pro genero:ꝛ de hoc cōſueuit notari in ꝑdicta.l.teſtis.

23 ¶†Itē teſtis dicere debet ſe interfuiſſe his ſuper quibus deponit ꝛ dicere ſic eſſe vel nō eſſe.In auſ.de here.ꝛ fal.§.ſi vero abſint.in col.j.ꝛ.C.de teſtibus.l.ſi.

¶Item obijci poteſt cōtra teſtē ꝙ non valet eiꝰ teſtimonium niſi l.aureos in bonis habeat in auſ.de teſtibus.§.j.ꝛ.§.ſancimus.colum.vij.ar.ff.de edendo.l.ſi quis ex argen.§.j.ar.C.ad.l.fal.auſ.ſed cum teſtatoꝛ.vbi dicitur ſuccedat preſentia trium teſtium locupletū:ꝛ bone opinionis.ꝛ.c.ꝛ.ij.q.j.in primis circa medium ꝙ videndū eſt an lopes teſtes ſint.ꝛ.iiij.q.iij.c.teſtes.ver.

¶Item teſtium vbi dicitur an locuples vel egenus ſit ꝛc.videtur tamen contra extra de teſti.c.ſi q̄

teſtium. Sol. leges ille loquũtur de ſuſpectis teſtibus qui ſine queſtione admittẽdi non ſunt. et hoc notat in predictis ca. ſi qui. ꝛ. c. in primis. ꝛ in inſti. de accu. tu. in. §.

¶ Item tria. ff. de accuſa. l. nõnulli. vbi dicitur ꝙ nonnulli propter paupertatem: vt ſunt qui minus ꝙ. l. aureos habent. ꝛ. ff. de teſti. l. teſtium. ar. cõtra. ff. de ſuſpec. tut. l. ſuſpectum. C. de inceſtuo. nupt. l. humilẽ. Quis dꝫ pauper vel inops hoc pertinet ad arbitriũ iudicis ar. C. de epiſcopali audi. l. tam dementis. ꝛ de hoc conſueuit notari. C. vñ vir ꝛ vxor. auꝫ. preterea.

¶ Item teſtis non valet ſi receptus fuerit in quarta productione ſine ſolennitate iur. que traditur. C. de teſtibus. in auꝫ. ſed qui ſemel. extra de teſtibus. c. ſi. in auꝫ. eo. tit. §. quia vero. colꝫ. vij.

¶ Item ſi teſtis receptus fuerit poſt renũciationẽ vel publicationem ſuper vno eodem capitulo non valet. extra de teſtibus. c. intimauit. ꝛ. c. de teſtibꝰ. ꝛ. c. fraternitatis. ꝛ. c. conſtitutis. ij. in ſi. ꝛ. c. cum veniſſet. vbi de hoc extra de procur. c. auditis. et extra de fide inſtru. c. cũ dilectus. C. de teſti. in auꝫ. qui ſemel. vbi de hoc. ff. eod. ꝑduci. ꝛ bene innuit. C. e. l. ſi. §. fin auꝫ. et de hoc plene dicit in auꝫ. eo. §. quia vero. ſuper verbo ꝑductionem ꝛc. in. vij. col.

24 ¶ † Item teſtis ſi loquatur tam ſup alio ꝙ ſuper quo inducetꝰ fuit nõ valet: vt. ff. de peti. here. l. ſi qs libertatẽ. §. fin. in ſi. C. qui legi. p. l. ſi. extra de teſtibꝰ. et extra de offi. delega. c. cum olim. arg. C. ſi a nõ compe. iudi. l. j. ꝛ. iij. ff. de iureiur. l. ſi duo patroni. et. l. cum quem. circa principium.

¶ Item ſi teſtis dicat aliquid pro illo qui ante depoſitionem proteſtatus fuerit ſe aliquid velle obijcere ei: de facili non creditur ei. extra de teſtibus. c. preſentium. cum illa diſtinctione que ibi notatur.

¶ Item ſi teſtes varij fuerint et vacillauerint i ſuo teſtimonio nõ valebunt: vt extra de cauſa poſ. ꝛ proprie. c. cum eccleſia. ꝛ extra de penis. ca. ſuper his. ꝛ vt eccleſiaſtica benefic. c. vt noſtrum. ij. q. ix. pura. iiij. q. iij. §. item in criminali vbi pleniſſime notatur de varietate ſiue diuerſitate teſtiũ in glo. que incipit circa ar. ff. de dolo malo. l. j. in princip. ꝛ. l. ex libero. in fi. ff. de teſti. l. j. in princip. et. ij. et. l. qui falſa. ꝛ. l. teſtium. imo ſi vacillauerint ad queſtionem poni debent. ff. de queſtionibus. l. ex libero. in princip. a contrario ſenſu. et l. vnius. §. teſtes. ad hoc facit extra de appel. c. dilectis filijs. circa medium. vbi ille qui variat reprobatur et iudex quilibet poteſt talem teſtem vacillantem ꝛ falſitatem dicentem punire cuiuſcunqꝫ fori fuerit ille teſtis: vt. C. eodem titu. l. nullum.

¶ Item teſtimonium preſente videtur nõ valere propter rationẽ: quia ille recipit pecuniam ab altera partium vel ab ambabus: et ideirco videtur ferre teſtimoniũ: vt illđ quod fecerat valeat. ꝛ hoc intellige ꝙ ſi ambe partes conſentiunt: compellitur teſtificari. Si vero altera pars voluerit bene valet: ſed non compellitur. Si vero neutra pars conſentit non valet. De hoc plene dicitur in autenti. de teſti. §. quoniam vero. eo. colum. vij. ff. de communi diuidũ. l.

arbor.§.de veſtibulo.
25 ¶†Item ſi teſtes dicant idem per
omnia erit preſumptio contra ip-
ſos de ſubornatione.ff. de teſti.l.
teſtium.j.reſponſo:vbi dicitur ꝙ
iudex debet preuidere an teſtes
vnum eundemqꝫ premeditati ſer
monem attulerint.⁊.iiij.q.iij.Itē
in criminali ver.Item in teſtibus
verſi.eadem verba ponuntur.ar.
C.de penis.l.qui ſententiam.
¶Item teſtis non valet niſi co-
gnoſcat partes litigantes ⁊ nomi
na dicat.extra eodē.lꝫ ex quadā.
in fi.C.de iure delibe.l.ſancimus.
§.ſinantem dubius.in fi.§.ar.in
auten.de teſti.j.§.colum.vij.⁊ in
auť.de inſtru.caute.circa princi.
§.ſi quis vult.ver.⁊ hunc nolue-
rint ⁊c.colum.vj.tamen ſpeciale
eſt in inuentario vt ibi dicitur.
¶Item poteſt dicere opponen-
do:⁊ bene:ꝙ teſtes non valent ni
ſi de loco et tempore et perſonis
conueniant.iij.q.ix.nihilominus.
extra de teſti.cum cauſaꝫ.vbi no.
ꝙ teſtis inquiri debet de tempo-
re ⁊ qualitate tēporis.⁊ de viſu et
auditu:⁊ ſcientia credulitate ⁊ fa
ma.De qualitate temporis que-
ritur quando eſt ſuſpectus/⁊ ſi te
ſtis de loco interrogatus fuerit ⁊
non reſponderit nō valebit:eſt qđ
dicit lex.C.eodē.l.ſolam atteſta-
tionem prolatam:nec alijs legiti-
mis amminiculis cauſam appro-
batam nullius eſſe momēti in au
ten.eo.titu.§.⁊ licet ibi cauſam te
ſtimonij.⁊c.
26 ¶†Itē ſi teſtes cōtrarij fuerint
non valebunt.C.de lib.c.j.cū pcū.
⁊.C.de fi.inſtru.l.ſcripture.extra
de proba.c.lꝫ cauſam.et extra de
appel.c.ſollicitudinē.in fi.⁊ extra
de teſti.c.in noſtra.in tex.⁊ in glo.
ar.ff.quando appel.ſit.l.pe.§.ſed
⁊ alius.vbi dicitur ꝙ teſtis cōtra
rius ſeipſum excludit.⁊ in auť.de
teſti.§.ſi vero quidem.colľ.vij.
¶Item ſi teſtis ſibimet contradi
cat in aliqua parte ſui teſtimonij
non valet.iij.q.ix.puta.xxiij.q.vij.
ꝙ autē.⁊ in.c.ſollicitudinē.⁊ pre-
dicta.l.cum preciū.immo in Ita-
lia vſitatum.ꝙ ſi teſtes adinuicē
contradicant debent inter ſe pu-
gnare vt i lombardia dicitur.De
contrarietate teſtium plene no-
tatum eſt.iij.q.iiij.q.iij.§.item in
criminali.verſicu.ſi teſtes.in glo.
circa contrarie.
27 ¶†Itē no.ꝙ quidā caſus ſunt
qui per teſtes non probantur:⁊ ſi
fiat talis probatio non valebit.C.
de ſacroſan.eccle.auť.hoc ius por
rectum.⁊.C.de non nume.pecu.l.
generaliter.⁊.C.de fi.inſtru.l.con
tractꝰ.⁊.C.de iu.emphi.l.j.⁊.C.de
mādatis princip.l.ij.⁊.C.de ſuff.l.
vna.⁊.C.de teſti.l.teſtium.et.C.q̇
teſt.fa.poſ.l.heres cōſultiſſima.C.
de proba.l.cenſus.⁊.l.cum de in-
debito.in fi.in glo.Nota exigi.⁊ in
auť.đ equalitate do.§.quia vero.
in colū.vij.et de hoc dicitur.C.de
pact.l.pac.ꝙ bona.
¶Item ſi crimen qđ obijcitur te
ſti cōtingit cauſam de qua agitur
repellitur a teſtimonio.⁊ etiaꝫ pu
nitur.extra de excep.c.j.in fi.
¶Item ſi teſtes non fuerint re-
cepti ſigillatim:non valent.vt.C.
de teſt.l.nullum.extra.eo.ti.c.ve-
nerabilis.in fi.⁊ extra de elec.c.q⁊
propter.⁊ ſecundum Dam̄.extra
de accuſ.⁊ inquiſitionis.§.tertie.
cum in monte albano ſit contra-
rium de conſuetudine.
28 ¶†Item ſi obijciatur crimen te-
ſti.⁊ in illo crimine perſeuerat nō

valet.iij.q.ix.Neganda.xxxij.q.v.
preceptum.extra de teſt.c.teſti.
¶Item dum aliquis accuſatur
per aliquem: ipſe accuſatus non
poteſt ferre teſtimonium pro ali-
quo pendente accuſatione.ff.eo.
l.teſtimoniū.ar.C.de procu.l.reū.
ij.q.vij.teſtes.extra de excep.c.de
niq3.⁊ extra de teſt.c.fi.ar.ff.de ſo
lu.l.ſi forte.ibi.Idē dico ⁊ ſi quis
ſciens ⁊c.⁊ in inſti. de ſuſpe.tu §.
ſi quis.⁊.C.de ſuſpec.tuto.l.cum.
qui ant.C.de municip.l.libertus.
§.in queſtionibus.C.de reis poſtu
latis.lege vna.in lib.x.
29 ¶†Item poteſt obijci teſti ꝙ ſit
ignotus.arg.in auten.de teſti.§.ſi
vero ignoti. colum.vij.C. de iure
delibe.l.fi.§.ſinautem .⁊ in autē.
de fide iſtr.§.opoꝛtet vero.⁊.§.ſed
his.coll.vij.Sed videtur ꝯtra. ex-
tra de iudi.c.cum deputati.Solu
tio vbi loq̄r de actoꝛe:hic de teſte.
¶Item iudex habet interrogare
teſtem an ſit criminoſus.⁊ an ſit
amicus vel inimicus alteri' par-
tis ⁊ teſtis tenetur reſpōdere:an
ſit amicus: vel inimicus:ſed non
an ſit criminoſus ar.ff.de teſti.l.
teſtium.§.j.extra de exceptio.c.j.
vbi de hoc.⁊.iiij.q.iij.§.j.⁊.§. ſi te-
ſtes.⁊ ar.extra de accuſa.c.inqui-
ſitiōis.§.j.⁊ de hoc notatur extra
de teſti.c.cum cauſam que.
¶Item ſi amoꝛe:odio vel timo-
re:vel odio aliquo tulerit teſtimo
nium.non valet extra de teſtibus
c.quoties.⁊.c.ſicut.iiij.q.iij.§. Itē
teſtium.c.de teſti.l.eos.
¶Item ſi teſtis cohabitet cum
inimicis illius contra quem pro-
ducitur non valet.ar.C.de inoffi.
teſt.l.quoniā liber.in fi.extra de
accu.c.repellantur.eo.c.cū opoꝛ
teat.ff.de teſti.l.penulti.vbi dici-
tur eos teſtes quos accuſatoꝛ de
domo produxerit interrogari non
placuit:hoc autem intellige in cri
minalibus cauſis:in ciuilibus ve
ro eſt preſumptio ꝯtra ipſos:vt ſu
pra dictū eſt.§.j.vbi de plene hoc.
30 ¶†Item ſi teſtis in ea cauſa fue
rit iudex vel aduocatus nō valet.
ar.ff.ad trebel.l.ille.in.§.penul.ff.
de iuriſdictione omnium iudicum
l.preter.ff.de pac.l.ſi plures.C.de
acceſſo.l.nemo.ff.ad munici.l. li-
bertus.§.preſcriptio.ij.q.vj.c.hoc
etiam placuit.⁊.c.ſtatutum alias
ſtatuendum. vbi dicitur. Non li-
ceat clericum in iudicium ad te-
ſtimonium deuocari:eum qui pre
ſes vel cognitoꝛ fuerit ⁊ ibi plene
notandum eſt de hoc.⁊ extra de
teſtibus.c.dilecto.⁊.c.cum a no-
bis.iiij.q.iij.§. item in criminali.
ver.item teſtes.vbi dicitur.patro
cinij quoq3 in cauſa cui patroci-
nium preſtant:teſtimonium non
dicant.quod etiā in executoꝛibus
negocium obſeruandum eſt.§.de
teſti.l.fi.vbi dicitur:mandatis ca-
uetur:vt preſides accedāt.ne pa-
troni in cā cui patrocinium preſti
terint teſtimonium dicant: quod
etiam in executoꝛibus negocioꝝ
obſeruandum eſt.Attamen iudex
et arbiter bene admittuntur ſu-
per his que acta ſunt coꝛam ipſis
q: non pꝛohibentur ⁊.ff.de teſtib'
l.j.et hoc notatur.C.de arbi.l.ne.
§.ſinautem in ſcriptura.et.l.ff.de
teſti.l.ob carmen.§.j.⁊ notatur in
dicta.l.ff.e.⁊.l.fi.in glo.apparito-
ribus.⁊c.⁊ hoc intelligitur ſecun-
dum quoſdam in negocijs quoꝝ
modo non ſunt iudices: ſed fue-
runt vt ibi notatur.alij dicunt ꝙ
non creditur eis niſi quatenus
⁊c.nec poſtea in teſtimonium ad

mittuntur. vt plene notatur i pre dicto capi. ſtatuendum. ij. queſti. vj. in glo. prohibetur. ergo ⁊c. Sed an procurator poſſit eſſe teſtis in cauſa in qua pro titio procurator fuerit contra ſempronium. dicitur ꝙ non ar. ff. de teſtibus. l. fi. et eſt expreſſum extra eo. c. fi. quod incipit roma. ⁊ ad hoc facit. ij. q. j. In primis §. quia ſtephanus. et extra de verborum ſignificatione c. forus §. in omni pro ſempronio. tamē credo ꝙ poſſit teſtificari vt notatur in pdicto. c. romane. ad hoc facit. iiij. q. iij.

¶ Item in criminali §. item teſtes. Item ſi teſtis cauſā habeat contra vel cū eo cōtra quem producitur vt ſuſpectus cū alijs amminiculis poterit expelli. extra de pur. ca. c. cum in iuuētute. in fine ⁊ hoc notatur extra de iudi. in capitulo cauſam que.

¶ Item ſi quis in cauſa criminali ſemel tulerit teſtimonium contra aliquem ⁊ poſtea in alia cauſa velit contra eūdem iterum teſtificari non poteſt quia eius preſumitur inimicus. ff. de teſtibus. l. produci. extra de accuſa. c. meminimus. ⁊. c. cum. p. manconel. ⁊. iiij. q. iij. §.

¶ Item in criminali. ⁊ nota ꝙ teſtes producti in cauſa criminali debent eſſe clariores: vt extra de iudic. capitulo at ſi clerici. C. de proba. l. finali v. queſtione. vj. epiphanium.

31 ¶ † Item ſi teſtis voluerit corrigere dictum ſuum niſi incontinenti faciat: non poteſt poſtꝙ a preſentia iudicis et ceſſerit correctioni ſue aliqued poſuerit internallum. extra de teſt. co. c. preterea. in fi. ⁊ de hoc notatur i auf. eo. §. illud autem in dubium. ⁊ ſit per verbo non habebit ⁊c. col. vij.

¶ Itē ſi teſtis titubauerit repelli poterit: quia titubans pro ignorante habendus eſt. C. de condi. inde. ⁊. ff. d libero. ho. ex. l. iij. §. his immo qui titubat quodam modo errat: ⁊ nihil dicit. ar. ff. de reg. iu. l. nō debet. §. in re obſcura. de hoc dicit extra de cauſa poſſ. ⁊ ppriec. cum eccleſia lucri. ⁊ extra de pe nis. c. ſuper his. et. ff. de iur. ⁊ fac. igno. ſuper rubrica.

¶ Item ſi teſtis ſemel tulerit teſtimonium. ſi poſtea in eadē cauſa ⁊ ſuper eodē capitulo depoſuerit non valebit. C. de teſti. auten. qui ſemel. ar. C. eo. tit. l. ſi §. j. ⁊. ff. eo. l. produci. ſecundum vnum intellectum. et extra. eo. c. cum cauſam que. in fi. ⁊. c. veniens.

32 ¶ † Item laicus i cauſa criminali dum agitur criminaliter cōtra clericum teſtis eſſe non poteſt. extra de teſti. c. j. de cetero. et extra de accuſa. cum primo cū ſuis cōcordantijs. niſi in caſibus: ſcilicet in crimine leſe maieſtatis. in crimine hereſeos. ⁊ i ſimonia. extra de ſimonia. c. tanta. ij. q. vij. ſacerdotes ⁊. c. oues. C. de epis ⁊ cler. l. ꝙꝙ. xvj. q. iij. ſanc. ⁊ de hoc plene dicitur in. d. c. cum. p. in glo. Nota ꝙ laici.

33 ¶ † Item ſi teſtis loquatur tantū de alieno auditu non valet. ar. extra de elec. c. per inquiſitionem. ⁊ extra de teſt. c. cum in noſtris literis. in fine. et capitulo cauſam. et extra de conſangui. et affinita. c. tua. ⁊ extra de ſuc. ab iteſta. c. cuꝫ dilectus. ⁊ in auten. de heredi. et fal. §. fin vero abſint. coll. j. ſed videatur contra eo. titu. c. preterea cū qs. ⁊. c. cū cauſam. xxij. q. j. dicit

Solutio ibi erat fama et eſt ibi ſpeciale: de hoc nota. C. eodem titu. l. teſt. in gloſ. ſic ergo. ff. de aqua plu. arcen. l. labeo. §.

¶ Item labeo. ff. de probat. l. ſi arbiter. ix. queſti. iij. §. de his. vbi notantur plures caſus in quibus valet teſtimonium de auditu alieno.

34 ¶ † Item ſi teſtis ante litem conteſtatam receptus fuerit non valebit: vt extra vt lite non conteſta. per totū. exceptis quibuſdam caſibus: quos habes extra de lit. nō conteſtat. in. c. quoniam frequenter. et extra de teſti. c. ſignificauit. et. c. albericus. extra de fideiuſſo. cap. conſtitutus. iij. q. ix. quarte.

¶ Item ſi teſtis habeat conſimilem cauſam eius teſtimonium reprobatur. vt extra de teſtib. c. perſonas. iij. q. iij. §. liberi teſtes. c. veniens. et extra de confeſſis. c. j. vbi de hoc. et extra de iudi. c. cauſam que.

35 ¶ † In ſumma notabis q potius eſt credendum ingenuo q̄ liberto. C. de teſt. aut. ſi dicatur. ⁊. l. ſeruos. et extra de verborum ſignificatione. c. forus. cum ſuis ſimilibus.

¶ Item honeſtioribus et dignioribus potius credēdum eſt q̄ alij. et extra de teſtibus in noſtra. C. de teſtibus. l. iuſiurandi. vbi de hoc ff. eodem. l. iij. §. ij. et. l. ob carmen. iij. q. iij. §.

¶ Item in criminali verſ. in teſtibus. vbi dicitur in teſtibus mores fides grauitas examinanda eſt et §. iuſiurandi. religione dicitur iuſiurādi religione teſtes priuſq̄ perhibeant teſtimonium cohercean tur: et honeſtioribus potius fides teſtibus habeatur. ad hoc facit extra de elec. c. electione. ⁊. c. duduꝫ.

36 ¶ † Item potius eſt credendum maſculo q̄ femine ar. C. de inofficioſo teſta. l. filia. ff. de ſenato. l. j. ibi quia maior. ⁊c. extra de verborum ſignificati. c. forus. in fine. vbi dicitur. quod inſpiciatur an vir ſit teſtis: an femina. Nam femina varium et mutabile ſemꝑ producit: ad quod facit Prouerbiorum vltimo. vbi dicitur. Mulierem fortem quis inueniet ⁊c. ff. de fide inſtrumen. l. fin. vbi dicitur. Semper ſeniorem minori et amplioris dignitatis inferiori ⁊ marem femine: et ingenuum libertino ſemper preferemus. ar. ff. ſi certum pet. l. iij. vbi de hoc. Unde pōt notare tria vitia mulierum. Primum eſt quia eorum voluntates ſunt momentanee. Nam modo vnum modo aliud volunt: vt in predicta. l. filia. et predicto. c. forus. in fine.

¶ Secundum eſt quia dant conſilium contra propria commoda: vt. c. de ſponſalibus. l. ſi pater.

¶ Tertium eſt quia genus earuꝫ eſt auariſſimum recipere enim volunt dare autem raro. vt. C. de donater. ante nup. l. ſi a ſponſo. ff. de donatio. inter virū et vxorem. l. ſtipulata. et. ff. ad ſenat. conſul. vell. l. ſed ſi ego.

¶ Item potius credendum eſt veridico: q̄ mendaci.

¶ Item emendato q̄ luxurioſo: ⁊ magis alij q̄ amico pro quo teſtificatur. iij. q. v. c. j. ar. §. de teſtibus. l. etiam. ff. eodē tit. l. iij. §. j. de hoc conſueuit notari in aut. de monachis. §. cogitandum. colla. j.

37 ¶ † Item magis creditur diuiti q̄ pauperi. ff. eo. l. iij. circa princip. et in predicto. c. forus. ar. in aut. de teſtibus. §. j. coll. iiij. ⁊. §. ſancimus. ⁊ in inſti. de ſuſpect. tu. §.

¶ Item tria. iiij. q. iij. teſtes. et. c.

¶Item in criminali ver. Item teſtium vbi dicitur.

¶Item teſtium fides diligentius examinanda eſt. Ideoqꝫ in perſona eorum exploranda erunt iſta. In primis conditio cuiuſqꝫ vtrum quis decurio an plebeianus ſit: et an honeſte ⁊ inculpate vite an vero notatus quis et reprehenſibilis. an locuples vel egenus ſit: vt lucri cauſa quid facile admittat an non: an inimicus ſit et aduerſus quem frater vel amicus ei ſit pro quo teſtimonium dat. Nam ſi careat ſuſpitione teſtimonium vel propter perſonam a qua fertur ꝙ honeſta ſit vel propter cauſam ꝙ neqꝫ lucri: neqꝫ gratie: neqꝫ inimicitie cauſa ſit admittendum. ad hoc facit. C. ad. l. fal. in auẗ. ſed cui teſtator. et ſuper his omnibus nota. verſus.

¶Conditio. ſerus. etas diſcretio fama. Et fortuna fides in teſtibus iſta requires.

38 ¶†Item not. ꝙ non eſt multitudo teſtium attendenda. vt in auẗ. de referend. in. §. fi. colum. ij. vbi dicitur. Innumeroſa enim multitudo nihil habet honeſti. et. §. ſequenti. iiij. q. iij. §.

¶Item in criminali vbi dicitur. Nõne enim ad multitudinem reſpici oportet. ff. eodem. l. ob cauſaꝫ. circa fin. et. l. j. in fin. extra eodem titu. c. In noſtra. et in auẗ. de eccleſiaſticarum rerũ admi. in princip. colum. v.

39 ¶†Item nota ꝙ contra teſtem verboſum eſt preſumptio. ar. C. de preci. impe. offe. l. fin. et de hoc no. C. de teſti. l. ſolam. in fin. gloſ. C. de poſtul. l. quiſqꝫ. ad quod facit verſus. Contra verboſos noli contendere verbis.

¶Iſta ſufficiant cõtra teſtes/attamen quotieſcunqꝫ voluerit quis dicere contra teſtes videat illam l. ff. eodem tit. l. teſtium. totam de verbo ad verbum vſqꝫ in finem.

¶Contra teſtamentum.

¶Summarium.

1 Teſtamentum validum que preſupponat.
2 Ultime voluntates quinqꝫ modis fieri poſſunt.
3 Teſtamentum ſcriptum requirit ſeptem teſtes.
4 Teſtes teſtamentarij debent eſſe rogati.
5 Teſtes teſtamentarij debẽt in teſtamento ſubſcribi.
6 Heredis inſtitutio dicitur vim dare teſtamento.
7 Teſtamenti apertura coram quo ſit facienda.
8 Teſtamentum facere quibus nõ concedatur.
9 Teſtamentum nuncupatiuuꝫ ſeptem teſtes exigit.
10 Teſtes teſtamẽti nuncupatiui debent ſcire contenta in teſtamẽto.
11 Heres debet in teſtamento nuncupatiuo nominatim et expreſſe inſtitui.
12 Teſtes teſtamẽti nuncupatiui debent eſſe rogati.
13 Codicillus debet quinqꝫ teſtibus firmari.
14 Teſtes codicillares debent codicillo ſubſcribi.
15 Codicillus debet inſinuari quemadmodum ⁊ teſtamentum.

CUm ad fidem faciendã alicuiꝰ rei teſtamẽtum minus valens in iudicio ꝑducatur. Idcirco dicamus aliquid

cõtra illud ⁊ videamus.l.ff.qui te-
ſtamenta facere poſ.l.ſi queramꝰ
1 vbi dicitur.†Si queramus an va-
leat teſtamentum. In primus ad-
uertere debemus an is qui fece-
rit teſtamentũ habuerit teſtamẽ-
ti factionem. Deinde ſi habuerit
requiremus ſi ſecundum regulas
iuris ciuilis teſtatus ſit.
2 ¶†Item ſciendum eſt ꝙ quinqꝫ
modis fiũt vltime voluntates.
¶Primus eſt per teſtamentũ ſcri-
ptum.
¶Secundus eſt per non ſcriptuꝫ
vt in aut.de here.⁊ fal.§.quia vero
circa fiñ.prime col.⁊.C.de bonoꝝ
poſ.ſecundum ta.l.ij.⁊.C.de bono-
rũ poſ.contra ta.liberti.l.j.et.C.de
teſta.l.hac conſul.§.ꝑ nuncupatũ.
Tertius modus eſt in codicillis in
quibus quinqꝫ teſtes ſufficiunt vt
C.de codicillis.l.fi.in fi.
¶Item quartus modus eſt quã-
do pater teſtatur inter filios.C.de
teſta.l.hac cõſul.§.ex imperfecto.
et.C.famil.her.l.quocunqꝫ.
¶Quintus modus eſt quãdo mi-
les teſtatur.ꝙ etiam fit corã duo-
bus teſtibus.ff.de teſta.mili.l.diuꝰ
⁊ de hoc conſueuit notari in aut.
de heredi.et fal.infra ꝙ vero coll.
j.Unde primo dicamus contra il-
lud ꝙ tanꝗ̃ ſolenne in ſcriptis ꝓ-
ducitur: poſtea contra nuncupa-
3 tiuum et contra codicillos:†vnde
dicas ꝙ teſtamẽtum quod in ſcri-
ptis producitur vt ſolenne non va
let:niſi affuerint ſeptem teſtes:vt
C.eo.titu.l.hac conſul.⁊.l.ſi vnus.
et.l.fin.C.de codicil.l.fi.et in inſti.
de teſtamentis.§.poſtea.ibi ſeptẽ
teſtibus ⁊c.et.C.qui teſtamentum
facere poſ.l.hac conſul.Sed con-
tra extra eodem titu.c.cum eſſes.
⁊.c.relatum.vide quid ibi dicatur
quia intelligitur de his que in te-
ſtamentis relinquuntur eccleſijs.
4 ¶†Item niſi teſtes rogati fue-
rint:non valebunt:eo ꝙ non vene
rint ex fortuito caſu.C.eodẽ.l.hac
conſul.C.de codicil.l.fin.ff.eodem
l.heredes.§.penulti.C.de teſtibus
autentica rogati.vbi dicitur.Ro-
gati.vt in teſtamentis:non fortui-
ti vel tranſeuntes ⁊c.et eſt in au-
tẽtica.de teſtibꝰ.§.et licet.coll.vij.
¶Item niſi teſtes omnes ſint li-
beri:non valet teſtamẽtum.C.eo.
titu.l.hac conſul.et inſti.eod.titu.
§.ſed neqꝫ mulier.
¶Item niſi omnes teſtes fuerint
puberes:nõ valebit in dicta.l.hac
cõſul.et in inſti.eodem.§.l.⁊.§.ſed
neqꝫ mulier.ff.de teſta.l.iij.§.lege.
⁊.l.inuiti.iiij.q.iij.§.teſtes.ff.de te-
ſtamentis.l.qui teſtamento.§.j.
5 ¶†Item niſi teſtes in fine teſta-
menti ſubſcripſerint et non in me
dio:niſi in aliqua parte ſui vno eo-
demqꝫ die.tempore et loco non va
lebit vt.ff.eodem.l.heredes.in fi-
ne.et in dicta.l.hac conſul.et in
iſti.eodem tit.§.poſtea.⁊ nõ vnus
pro alio ſi omnes ſciant ſcribere.
ff.eo.l.penulti.niſi in teſtamento
ruſtic.C.eodem titu.l.fin.et.C.qui
teſt.fa.poſ.l.hac cõſul.in qua ſub-
ſcriptione debet contineri quis et
cuius teſtamentum conſignaue-
rit vt.ff.eodem titu.l.penul.⁊.l.ad
teſtium.§.ſi quis.
¶Item non valet niſi in vno eo-
demqꝫ tempore et coram teſtato-
re cõſignauerint vt in predicta.l.
hac conſul.et.l.ſi vnus.et.l.ſi non
ſpeciali.C.de bonorum poſ.contra
ta.l.j.⁊ in inſtitu.eodem.§.poſtea.
et.§.ſe.et.ff.eodem.l.penul.et.l.et
ad teſtamentum.§.j.
¶Item niſi teſtator ſcripſerit no-

men heredis ſi pōt. C. eodem. l. iubemus. et in inſtitu. eodem. §. poſtea. et hoc de iure antiquo. hodie vero poteſt nomen heredis ſcribere per quemcunqꝫ ꝛ in auꝫ. vt ſpōſalitie lar. §. quia vero. coll. ix. C. de teſtamentis. auten. et non obſeruato.

6 ¶ †Item teſtamentum non valet niſi ibi heres fuerit inſtitutus. C. eo. l. non codicill. ff. de codicill. l. quod. et. l. illud. ff. de vulgari ꝛ pupil. ſubſti. l. j. in fin. ff. de his que in teſtamento dele. l. proxime circa fi. ꝛ in inſti. quibus modis teſta. infir. §. poſterioꝛe. ꝛ. ff. de exheredat. liberorum. in princip. et. ff. de fideicommiſ. here. §. j. niſi quando pater teſtat inter filios. C. eodem. l. hac conſul. et. C. famil. herci. l. quocūqꝫ. l. filij.

¶ Item videas an ſit vltimuꝫ teſtamentum: et ſuper hoc videas. l. ff. de leg. j. Si mihi et tibi. §. fin. ꝛ ff. de leg. iij. ſi quis. in princip. et. l. ſi iure facto. et. C. de fideicommiſ. l. clari. ꝛ. C. de codicill. l. cum propo natis. ꝛ. ff. de admi. lega. l. iij. §. fin. ꝛ xxx. q. ij. vlt. ꝛ in auꝫ. de nup. §. diſponatur. col. iiij. ꝛ. C. de teſtamen. l. omnium. ꝛ. ff. de iniuſto ru. ꝛ irri. teſt. l. j. vbi de hoc.

7 ¶ †Item teſtamētum aperiri nō debet niſi coꝛam preſide vel magiſtro cenſus. C. eo. l. teſtamenta. l. conſultiſſimet debet aperiri in preſentia illoꝛum teſtium qui interfuerunt. ff. quemadmodum teſta. aperi. l. cum ab initio. et. l. ſed et ſi quis. ꝛ hoc ſi viuant ꝛ ſint preſentes: ſed ſi nō poſſint haberi: tunc in preſentia alioꝛum ſeptē teſtium. ar. C. quemadmodum teſ. aperi. l. ij. ꝛ in inſti. eo. §. poſtea. tamē hodie in prouincijs aperiri pōt apud rectores ciuitatum: vt in auꝫ. de defen. ciui. §. nulla. coll. iij. que eſt C. de teſtamētis. auꝫ. in prouincijs. et de hoc tractatur. C. de edicto diui adri. toll. l. j. pꝛimo reſponſo. C. quēadmodum teſtamenta aperi. l. Sed et ſi quis. ij. et in dicta. l. cum ab initio. ꝛ teſtes qui interfuerunt illi apertioni ſiue inſinuationi debent recognoſcere ſigna et ſigilla ſua ꝛ iurare ſe iterfuiſſe. De qua materia notatur. ff. quemadmodum teſtamēta aperi. l. ſed ꝛ ſi quis. in vlti. glo.

8 ¶ †Item ſi teſtatoꝛ fuerit furioſus: vel extra mētem poſitus/ eius teſtimonium non valet teſtamentū. vt. C. qui teſt. fa. poſ. l. furioſum. ꝛ in inſti. §. eo. furioſi. extra de ſucceſ. ab inteſ. c. cum dilectus. in inſti. de inoffic. teſ. §. j. ff. de inofficio. teſta. l. ij. ff. de teſtamentis. l. ij. ꝛ. l. in aduerſa. ꝛ. l. filiuſfamil.

¶ Item impubes teſtamētum facere non poteſt. C. qui teſta. fa. poſ. l. ſi frater. et. C. de teſtamento mili. l. vlti. et in inſtit. quibus non eſt permiſſum facere teſta. §. ij. et. §. preterea. ff. ea. l. qua etate. et. C. de legiti. here. l. ſi autem. et. C. quando prouocare non eſt ne. l. ij. intellige ꝙ maſculus. xiiij. annos compleuerit femina vero. xij. ff. de vul. ꝛ pupil. ſubſti. l. ij. ꝛ ī pdicta. l. a qua etate. ꝛ. l. ſi filiuſfa.

¶ Item ſi mutus ꝛ ſurdus fuerit: teſtamentuꝫ facere non poteſt. C. qui teſ. fa. poſ. l. diſcretis. et in inſt. de teſta. §. ſed neqꝫ. intellige ſi fuerit a natura: ſi vero fuerit a moꝛbo poterit ſi ſciat ſcribere. de hoc dicit in inſtitu. quibus non eſt permiſſum facere teſ. §.

¶ Item mutus. et in dicta. l. diſcretis.

¶ Item filiuſfa. teſtamentum fa=
cere non poteſt etiam de volunta=
te patris. C. qui teſt. facere poſſ. l.
pe. ꝛ l. ſenium. et hoc verum eſt ni=
ſi in caſtrenſi peculio: vel quaſi ca=
ſtrenſi. C. de inoffic. teſt. l. pen. §. de
alijs. vbi de hoc. ff. de teſta. l. qui in
poteſtate. et. l. ſi filius. et inſti. qui=
bus non eſt permiſſum facere teſ.
in prin. ꝛ in dicta. l. pe. C. qui teſ. fa=
cere poſ. ꝛ. C. de bonis que liberis.
l. fi. §. filius autem.

¶ Itē ſi mulier in teſtamēto ſolē=
ni teſtis fuerit: ipſius teſtimonium
non valebit: vt in inſti. de teſtamē=
tis. §. ſed neque ꝛ. ff. eo. l. qui teſtō.
§. mulier. vbi dicitur mulier in te=
ſtamēto dicere teſtimonium non
poterit. ſecus in codicil. ꝛ in quali=
bet alia non ſolenni voluntate: q̄z
ibi non prohibetur: ergo ꝛ c. ff. eo.
l. j. nam non rogati ſufficiūt ibi te=
ſtes. C. de codicil. l. fi. et de hoc no=
tatur. ff. eo. l. qui teſtamen.

¶ Item ille cui bonis interdictuꝫ
eſt facere teſtamentum non po=
teſt. vt in inſti. de teſta. §. ſed neqꝫ
mulier. et quibus non eſt permiſ=
ſum facere teſtamentum. §.

¶ Item prodig⁹. ff. eo. l. is cui. vbi
de hoc. ꝛ. l. cum lege. l. ꝛ filiuſfa.

¶ Iteꝫ nemo exiſtens in poteſta=
te teſtatoris in teſtō ipſius teſtis
eſſe non poteſt in inſtit. eodem. §.
in teſtibus. et. ff. eo. l. qui teſtō. §. j.

¶ Item ſi aliquis exiſtens capt⁹
apud hoſtes faciat teſtamentum
non valet q̄uis redierit vt in inſti.
q̄bus non eſt permiſſ. fa. te. §. vlti.

¶ Item ſi pater preterierit filium
in teſtō non valebit teſtamentū:
vt. C. de poſtu. heredi. inſti. auf. ex
cauſa. ꝛ. C. de bonorum poſſeſ. con
tra teſ. l. ij. ff. eo. l. j. ff. de iniuſ. rup.
ꝛ ir. teſ. l. Nam ꝛ ſi ſub conditione,

¶ Iteꝫ ſi exheredauit ſine expreſ
ſa cauſa ꝛ vera retractabitur te=
ſtamētū. vt. C. de poſthumis. auf.
non licet. ꝛ hoc intellige ſi pater
vel mater ſi auus vel auia: vel ali
quis de linea aſcendenti exhere=
det vel preterea: aliqueꝫ de linea
deſcendenti: vel filius vel filia ali
quem de linea aſcendenti. C. de
tertul. auf. de teſtamēto. C. de ioff.
teſt. l. omni modo. ꝛ in inſti. de ex=
hered. liberorū. in princi. que cau=
ſe ſunt. xiiij. vt in auf. vt cuꝫ de ap
pel. cog. §. illud. col. viij.

¶ Item inſpicienduꝫ eſt ſubtilit
an teſtamentum ſit cancellatum
ſiue vitiatum vel in aliqua parte
ſui abolitum: q̄ ſi fuerit: non vale
bit. C. eo. tit. l. ſi vnus. C. de edicto
di. adria. tol. l. fi. vbi de hoc ar. ex=
tra de crimine fal. c. licet. ꝛ extra
de religi. do. c. cum venerabilis. ꝛ
extra de fide inſtr. c. inter dilectos.

¶ Breuiter tamen notandum eſt
ex premiſſis. xv. eſſe perſonas que
non poſſunt facere teſtamentum
ſcilicet filiuſfa.

¶ Iteꝫ ſeruus vt in inſti. quib⁹ nō
eſt permiſ. fa. teſtamentū. in prin.
ff. eo. ti. l. ſi filius.

¶ Item impubes. Iteꝫ furioſus.
Item mente captus. Item prodi
gus. item mutus: item ſurdus.

¶ Item cecus in inſti. quibus nō
eſt permiſ. fac. teſt. in. §. preterea.
ꝛ. §. item furti ꝛ. §. prodigi. ꝛ. §. iteꝫ
ſurdi. ꝛ. §. cecus.

¶ Item damnatus ad mortem
naturalem vel ciuilem. ff. eo. ti. l.
eius qui. §. j. vſqꝫ in finem. j. item
obſeſ. ff. eo. l. obſides.

¶ Iteꝫ de crimine famoſo dam=
natus. ff. eo. l. is cui. §. fi. ꝛ. l. cū le=
ge. ff. de teſti. l. ob carmen. in p̄n. ꝛ
ff. de iniu. l. lex cor. §. ſi q̄s liberuꝫ

¶ Itez de ſtatu ſuo dubitantes.
ff. eo. l. de ſtatu. ꝛ. l. qui in domini.
¶ Itez monachus. in aut. de mo
nachis. in. §. illud. colum. j. Sed il
lud hodie corrigitur ſecũdũ quoſ=
dam: vt in aut. de ſanctiſ. epiſco=
pis. §. ſi qua mulier. colũ. ix. Sed
dic: vt infra dicam in. iij. §.
¶ Item is cui bonis interdicitur
a. l. C. de hereti. l. manicheos. ꝛ. C.
ad. l. iul. ma. l. fi. ꝛ de hoc notatur
in inſt. q̇bus nõ eſt per. fa. teſt. i fi.
¶ Item nota ꝙ omnia que dicta
ſunt. ſ. debent eſſe in teſtamento
ſolenni niſi quãdo pater teſtatur
inter filios vel nepotes: tunc eniʒ
non eſt neceſſe ꝙ tanta ſolẽnitas
adhibeatur: vt. C. de teſ. l. hac cõ=
ſult. §. ex imperfecto. et in auten.
ibi poſi. ꝛ. §. famil. herciſcũ. l. ſi co=
gnatione. ꝛ. l. quoties. ꝛ. l. filij. ꝛ. ff.
fami. herciſcũ. l. ſi filia. §. ſi pater.
Sed ſufficit ꝙ probetur ad min⁹
per duos teſtes. vt notatur in iu=
ribus prope dictis: ꝛ maxime i pre
dicta. l. fin. ꝛ ar. ff. de teſtamento
mili. l. lucius. et ſuper hoc videas
in aut. de teſtamẽtis imperfectis
circa princi. ꝛ per totum. col. viij.
¶ Item nullus poteſt condere te
ſtamentum qui ſeculo renuncia=
uerit: ꝛ aliquam religi. intrauerit.
ꝛ ſi teſtamentum condiderit non
valebit in auten. de monach. §. il=
lud. coll. j. C. ꝺ ſacroſanc. eccle. au=
ten. ingreſſi. xix. q. iij. qꝛ ingredien=
tib⁹. Sed filios habẽs ſi ingredia=
tur monaſterium. nullo cõdito te
ſtamento permittitur ei diuidere
bona ſua in aut. de ſanctiſ. epi. §.
ſi qua mulier. xix. queſtione. iij. ſi
qua mulier.
¶ Item ſi quis ita dixerit ego cõ=
mitto vltimam voluntatem meã
vel teſtamentum meum volunta
ti / ſeu diſpoſitioni Titij ꝛ herede
inſtituo quẽ ipſe voluerit / ſi poſt=
ea per ipſum titiũ teſtamentum
factum fuerit non valebit ſecun=
dum leges. ff. de le. j. l. captatorie.
ꝛ. ff. de leg. ij. le. ij. ff. non hered. in=
ſti. l. illa inſtitutio. ꝛ. l. ſi quis ſem=
pronium. ff. de cõdi. ꝛ demõ. l. nõnũ=
q̇̃. Secus tamen videtur de beni
gnitate canonica. tertus eſt de te
ſtamentis. c. cum tibi. vbi dicitur
in ſcđa queſtio. dicimus quod qui
extremam voluntatem in alteri⁹
diſpoſitionem committit nõ vide
tur decedere iteſtatus vel aliter
ſolue vt ibi notatur.

¶ Contra teſtamentum
nuncupatiuum ſequitur
Rubrica.

SEquitur videre contra teſta=
mentum nuncupatiuum et
cõtra codicillos. ꝛ breuiter dicen=
9 dum eſt † ꝙ teſtamentum nuncu
patiuum non valet niſi affuerint
ibi teſtes. vij. vt i inſti. de teſtamẽ=
tis. §. fi. vbi dicitur ſi quis autem
voluerit ſine ſcriptis ordinare iu=
re ciuili teſtamẽtũ. vij. teſtib⁹ ad=
hibitis ꝛ ſua voluntate coram eis
nuncupata ſcias hoc perfectiſſi=
mum teſtamentum iure ciuili: fir
mum q̇̃ conſtitutum. ad idem. C.
eo. ti. l. hac conſul. §. per nuncupa
tum. vbi dicitur per nuncupatio=
nem quoq3 hoc eſt ſine ſcriptura
teſtamẽta non alias valere ſanci=
mus q̇̃. vij. teſtes. vt. ſ. dictum eſt
ſimul eodemq3 tempore colligãt
teſtatoris volũtatem vti teſtamẽ=
tum ſine ſcriptura facientes au=
dierint ꝛ in. l. teſtamẽtis. Ibi. vij.
teſtes conueniunt ꝛc. C. de bo. po.
ſm ta. l. ij.
10 ¶ † Itez non valet niſi omnes te
ſtes ſciuerint ꝛ audierint que cõ=
tinentur

tinctur in ipſo vt. C. eo. ti. l. hac cõ ſult. §. nuncupati. eo. l. circa fin. ſecũdum quoſdam Ibi vbi dicit. ſic cauſa vt ipſi teſtes ⁊c. et in inſti. e. §. fi. C. qui teſtamenta fa. poſ. l. hac conſult. §. attamen. et. C. de teſtamentis. l. in teſtamẽtis. cum ſuis ſimilibus. Secus in teſtamẽto ſolẽni in ſcriptis facto. Ibi enim nõ oportet ꝙ teſtes ſciant que continentur in ipſo: vt in p̄dicta. l. hac conſult. j. R. ⁊. ff. e. l. qui teſtamẽto. §. fi. et. l. ſeq. in prin.

11 ¶ †Item teſtamẽtum nuncupatiuum non valebit niſi heres ibidem nominatim fuerit inſtitutꝰ: ſicut dicitur in teſtamento ſolenni i ſcriptis facto. ff. de codicillis. l. illud. ff. de his que in teſtamẽto delẽ. l. proxime circa fina. C. de teſtamentis. l. nec codicillum. ff. de vulga. et pupil. ſubſti. l. j. in fine. et in inſti. de exhere. liberorũ. in prin. ⁊ inſti. quibꝰ modis teſt. in. §. poſteriori. ff. de teſtamentis. l. heredes. j. reſponſo. C. de teſtamentis. l. iubemus. in. §. oportet. Ibi quemadmodũ enim in eulogio quod ſine ſcriptura cõficitur neceſſe eſt teſtatorẽ exprimere noĩa heredũ ⁊c.

¶ Item in teſtamento nuncupatiuo mulier teſtis eſſe non poteſt vt in inſti. eo. §. ſed neqꝫ mulier. ff. eo. titulo. l. qui teſtamento. §. mulier. vbi dicitur mulier in teſtamẽto dicere teſtimonium non poterit: ⁊ hoc verum eſt in omni teſtamento ſolenni: ſecus in minus ſolenni: nam ibi poteſt. vt. ſ. titulo proximo notaui.

12 ¶ †Item teſtes rogati eſſe debẽt in teſtamento nuncupatiuo.

¶ Item liberi. ¶ Item puberes et vt breuiter me expediam: vide ea que dicta ſunt contra teſtamẽtum ſolenne in ſcriptis factum: ⁊ hic illa ea. repetere poteris.

¶ Item vide illas perſonas quas ibi enũciaui. eas enumeraui que non poſſunt condere teſtamentũ et de nuncupatiuo teſtamento dicitur. C. de edicto diui adri. tol. l. iij. ⁊ glo. ſingulorum ⁊c.

13 ¶ †Item codicillus non valet niſi affuerint ibi. v. teſtes. in inſti. de fideicom. her. §. ij. quia et. C. de codicil. l. finali. et. C. de fideicommiſ. l. fina. et hoc licet fiat in ſcriptis: vel ſine ſcrip. qđ fieri poteſt. vt. C. de bonis libertorũ. l. ſi quis. ⁊ plene notatur. C. de codicil. ſuper rubrica: tamen non oportet qđ ſint rogati. vt. C. eodem titulo. l. finali. in fine. et in predicta. l. C. de dona. fac. cauſa mortis. l. fin. vbi dicitur ſe. infra res procedat vt ſi. vj. teſtibus preſentibus ⁊c.

14 ¶ †Item non valet codicillus quando fit in ſcriptis: niſi teſtes ſubſcripſerint in eodem vt. C. eodem titulo. l. finali. in fine. vbi dicitur in vltima voluntate excepto teſtamento: vt teſtes vel rogati: vel qui fortuitu venerint: debent vno codẽqꝫ adhiberi: ſiue in ſcriptis: ſiue ſine ſcriptis conficiatur voluntas teſtibus: videlicet quando voluntas in ſcriptura componitur ſubnotationem ſuam: ideſt ſubſcriptionem accommodantibꝰ verumtamen dominus azo. dicit in ſumma ſua in titu. de codicil. qđ non oportet qđ teſtes ſubſcribant: et idem dicit dominꝰ accurſius. in inſti. de codicil. in fine. et eſt pro eis. ff. eodem titu. l. dimiſ. §. codicillos. et in inſti. codem. §. fi. vbi dicitur Codicillos autem etiã quis plures facere poteſt: ⁊ nullã ſolẽnitatẽ ordinationis deſiderãt.

ff

Item ſciendum eſt q̄d heredi-
tas non datur directo in codicil.
nec adimitur.vt.C.de codicil.l.ij.⁊
C.de his quibus vt indig.in he-
re.l.hereditas.et.C.de teſtamen-
tis.l.nec codicillorum.et in inſti.
de codicil.§.pe.ff.de condi.in in-
ſti.l.penul.in fi.Sed que eſt ratio
dic vt.ff.de codicil.lc. quod ꝑ vbi
dicitur quod per manus traditus
eſt codicil.hereditatem dari non
poſſe.rationem illam habet ne ꝑ
codicillos qui ex teſtamento va-
lent ipſum teſtamētum q̄d vires
per inſtitutionem heredum acci-
pit confirmari videtur.

15 †Item ſi codicill⁹ fiat:qui per-
tineat ad teſtamentum:ita opor-
tebit vt in publicum proferatur ſi-
cuti teſtamentum.vt.C.quemad-
modum teſ.aperi.l.fi.vbi dicitur
codicillos:ſiue ſcripturam:quoli-
bet tenore formataꝫ ea aportebit
obſeruatione in publicum profer-
ri:qua teſtamenta panduntur.

Item codicillus non valet quā-
do quis credit facere teſtamentū
et non codicil.niſi diceret:niſi va-
leat iure teſtamenti: valeat iure
codicillorum ⁊c.ff.codi.l. in fine.
⁊.C.de teſtamentis.l.non codicil-
lorum cum ſuis ſimilibus.

Item furioſus codicillum face-
re non poteſt vt.ff.eodem titulo.
l.ij.§.furioſus.eodem titulo.l.nec
codicillos cum ſuis ſororib⁹.⁊ bre-
uiter dicas ꝙ qui teſtamētum fa-
cere non poteſt nec codicillum.ff.
de codicil.l.dimiſ.§.pe.et.l.confi-
ciuntur.§.j.et vide perſonas que
non poſſunt facere teſtamentum
quas enumeraui.ſ.ti.pro.i.

Contra diffinitiuas ſen-
tentias.

Summarium.

1 Sententia quibus modis di-
catur nulla vel annullanda.
2 Sententia die feriata vel tempo-
re indebito lata an ſit valida et
exequenda.
3 Sententia contra abſentem non
contumacem lata an ſit valida.
4 Cauſa quando dicatur neceſſaria
vel probabilis.
5 Contumax fictus appellans an
audiatur.
6 Sententia debet continere abſo-
lutionem vel condemnationem.
7 Sentētia debet in ſcriptis redigi.
8 Sententia a non ſuo iudice vel ꝑ
interpoſitam perſonaꝫ lata an ſit
valida.
9 Sententia multis de cauſis po-
teſt dici nulla.
10 Iudicibus pluribus electis an
vnus ſue altero poſſit ſententiam
ferre.
11 Sentētia extra terminum ſtatu-
tum lata eſt nulla.
12 Sententia non fertur in mortuū.
13 Sententia non debet continere
preceptum impoſſibile.
14 Sententia ab excommunicato la-
ta an ſit valida.
15 Sententia non fertur ante litem
conteſta.
16 Iudex ad certam cauſam datus
non poteſt ſententiam ad aliam
cauſam ferre.
17 Sententia an et quo caſu dicatur
per appellationem retractata.
18 Error et metus vitiant ſententiā.
19 Sententia non eſt de nocte fe-
renda.
20 Iuramentum calumnie exactum
et non preſtitum vitiat ſententiā.
21 Sententia per gratiam lata dici-
tur per appellationez retractata.
22 Allegationes falſe vitiant ſentē-

23 Sententia contra abſentem rei-
publice lata an ſit valida.
24 Sentẽtia cõtra abſentẽ in cauſa
criminali lata an valeat.

Quoniam ſentẽtie a di-
uerſis iudicibus pro-
ferũtur: quarum alie
ipſo iure ſunt nulle: a-
lie per in integ. reſtitu-
tionem: alie per appellationẽ in-
terpoſitam: alie per ſupplicatio-
nem retractantur. Ideo contra
ipſas ſentẽtias aliquid videam⁹:
et primo contra illas ſententias
que ſunt ipſo iure nulle.
1 ¶ †Sciendum eſt ergo ꝙ venalis
ſententia ipſo iure nulla eſt: ⁊ non
oportet ꝙ appelletur ab illa. C. quã
prouoca. non eſt neceſ. l. venales.
extra de vita ⁊ hone. clerico. cum
ab omni. ij. q. vj. §. diffinitiua. ver.
ſi contra res. ⁊ ver. venales. licet
videatur contra de re iudi. l. cum
prolatis. Sol. vt ibi.
2 ¶ †Item ſententia lata die do-
minico vel alio tẽpore ob dei vel
ſanctorum reuerentiam feriato:
ipſo iure non valet. C. de fer. l. om-
nes. et. C. quomodo et quando iu-
dex. l. ſi vt proponis. ff. de fer. l. ſi fe-
riatis. extra de fer. c. fina. vbi dici-
tur qđ proceſſus etiam nõ valeat:
ꝙꝙ de conſenſu partium fuerit li-
tigatum.
¶ Itez dicitur ſi tempore meſſiũ
vel vindemiarũ compellatur q̇s
ad litigandum exceptione primo
poſita: quia ſi ſententia lata fue-
rit: nulla erit. ff. de fer. l. j. et. l. ſi fal
lacis. extra eo. ti. c. fi. in fine.
3 ¶ †Item ſententia ipſo iure non
valet: ſi lata fuerit contra abſen-
tem non contumacem. ff. de re iu-
di. l. de vnoquoq;. quomodo ⁊ quã
iu. ſi vt proponis. j. et. l. ea que. et
l. cum non voluntatis. iij. qõne. ix.
caueant. C. de pro. l. quia abſente.
ff. de penis. l. abſentem. et. ff. de
ap. l. ſi proluſorio. in fine. ⁊ hoc in-
tellige quando abſens eſt ex ne-
ceſſaria cauſa vt in predictis iuri-
bus. Si vero abſens eſt iuſta ⁊ pro-
babili cauſa valet ſententia: ſed
per appel. reſcinditur. ff. de in in-
teg. reſti. l. f. ii. vbi notãtur quinq;
4 genera abſentiarum. † Eſt enim
probabilis et neceſſaria vt in mi-
litia. Secunda eſt probabilis tan-
tum vt in ſubdito. Tertia eſt ne-
ceſſaria tantum: vt in relegato.
Quarta eſt voluntaria vt in mer-
catore. Quinta eſt vbi p̃ contumaciã.
¶ In prima ergo ſcilicet in proba
bili et neceſſaria ſi fuit legitime
defenſus: ⁊ lata fuit ſententia cõ-
tra ipſum: reſtituitur ad appellã-
dum: vt in dicta. l. fina. Non legi-
time defenſus: vel nullo modo re
ſtituitur ad eremodiciũ: id eſt ad
totam cauſam. C. de procu. l. quia
abſentem. ff. de iud. l. ſi pretor. in
fi. ff. quib⁹ ex cau. maio. l. j. C. quo-
modo ⁊ quando iud. l. p.
¶ In ſecunda ſcilicet probabili
tantum ſi legitima fuerit defen-
ſus: ad totum auditur. ff. quibus
ex cau. ma. l. necnon. ff. quãdo ap
pel. auditur ſuo iur. non per reſti-
tutionem. C. quomodo et quando
iu. l. ab eo. vbi in totũ reſtituitur:
vt colligitur in dicta. l. necnon.
¶ In tertia ſcilicet neceſſaria tm̃
cauſa cognita ſubuenit: vt ſi pro-
curatorem non potuit relinquere
vel relinquit: ſed mortu⁹ eſt: vt. ff.
ex quibus cau. ma. l. ſed ⁊ ſi per. §.
j. et in fi. l. et app̃.
¶ In quarta vbi volũtarie abeſt:
non dicitur reſtitui: q: leditur per
ſuiam. ff. de re iud. l. de vnoquoq;.

5 ¶†In quinta.ſ.vbi cōtumaciter ſi eſt ficte contumax auditur appellās.ff.de iudi.⁊ poſthu.l.fi.Si vero vere contumax fuerit:nō vt in auf.de iud.§.audiant.col.vj.niſi veniat ſedēte iudice pro tribunali.ff.de in integ.reſti.l.peñ.verus cōtumax dicitur qui aperte dicit ſe non venturum ad quem ſufficit vna nunciatio.ff.in quib⁹ cau.in poſ.ea.l.fulcinius.in fin.fictus vero dicitur ille qui inuenitur et dicit ſe venturum:vel nihil dicit non tamē venit ad quem ter debet nunciari.ff.de re iud.l.contumacia.§.contumax.ſi autem non inuenitur:dicunt eum quidā non poſſe fieri cōtumacem.C.que ſententie ſine app.reſ.l.j.§.j.dicitur tamen contra.ſufficit enim ſi denūcietur ad domum:vt.C.de annali except.l.vt perfectius.ff.de dam.infec.l.iiij.§.ꝑtor.ff.de agnoſcend.li.l.j.extra de dolo ⁊ contu.c.cauſam que.et.c.venerabilis.in fi.et de hoc notatur.ff.de procur.l.preſens.ij.qō.vj.biduum.§.ſi aduerſus abſentem.in glo.notab.cū aliquis ⁊c.

6 ¶†Item ſentētia non valet ipſo iure:niſi cōtineat abſolutionem:vel condemnationem:vel ſimilia verba:vt.C.de ſentētijs ⁊ interlo.l.preſes.extra de accuſa.c.illa.et ff.de re iud.l.j.⁊.l.in ſummis.ff.familie herciſ.l.in hoc iudicio.ff.de arbi.l.qui cū.§.ſi arbiter.in inſtit.de offic.iudi.§.⁊ ſi in rem.⁊ de hoc dicitur.ff.de arbi.l.qualem.§.j.in glo.nota qđ dicit ⁊c.ij.q.vij.§.diffinitiua.extra de verbo.ſignifi.c.in his.que videt̃ contra.ſed non eſt:et hec omnia vera ſunt ꝑterꝙ in cauſa appellationis vbi non eſt neceſſe ꝙ iudex appellatiōis abſoluat vel condemnet:ſed tantū ꝙ ꝯfirmet ſententiā vel infirmet.C.de app.l.eos.in fi.j.reſpōſo.⁊ de hoc tractat̃.ff.de re iu.l.in ſūma.⁊ extra de appel.cum debitus.quidam tñ dicūt ꝙ ipſe iudex appellationis habet ꝯdemnare vel abſoluere:vt notatur in predicta.l.eos.in glo.nec a forma ⁊c.⁊ eſt ar.ꝓ illis.ff.de ſecundis ta.l.qui ex liberis.§.teſtamento.vnde conſultus eſt ꝙ apponātur omnia verba.ſ.infirmo vel confirmo:⁊ ideo abſoluo vel condēno:de hoc dicit̃ ij.q.vj.in.§.appellatore.

¶Item ſententia ipſo iure nulla eſt niſi ipſam iudex tulerit in ſedēdo.ar.C.de poſtul.l.quiſquis.in fi.C.de dila.l.a procedente.⁊ in auf.vt ab illuſtribus ⁊ qui ſuper eam dig.ſunt.§.ſancim⁹.col.v.ff.quis ordo in bonorum poſ.l.ij.§.dies.ff.de arbit.verſus fin.ij.q.j.in premis.Sed quid ſi reſederit in alta turri vel equo:quia forte timebat alteram partium et volebat fugere:et litigatores erant inferius forte valebit ſententia:et ſine forte valuit apud Geminam.argu.ff.de acquiren.poſſeſ.l.quod modo.§.ſi venditorem.

7 ¶†Itē niſi ſententia lata fuerit in ſcriptis nulla erit.C.de ſententijs ex periculo reci.l.j.⁊ per totū.et de proba.c.quoniam cōtra fal.ij.q.j.primis.in fine.et.§.ſtatutis.hec tamē vera ſunt niſi in caſib⁹ C.de ſentētijs ex pericu.reci.auf.niſi breuiores et alio auf.breuiſſimas.vbi dicit̃ breuiſſimas lites ⁊ maxime vilium ꝑſonarū ſine ſcriptis ⁊ ſine aliqua expēſa cognoſcere preſidē oportet.⁊ in auf.de mā da.pn.§.ſit tibi.col.iij.vbi đr.Sit tibi quoq; tertiū ſtudiū lites cum

omni equitate audire: et omnes quidē breuiores: et quecunq₃ maxime vilium ſunt ex nō ſcripto decidere: et iudicare: et liberare homines alterna contentione ꝛc. C. de priui. ſcho. l. ſi in fine. vel. xij. veruntamen quidam dicunt ꝙ ſententia ferri poteſt ſine ſcriptis de conſenſu litigatorum. ar. ff. de re iud. l. ſi conuenerit. ff. de fer. l. j.

¶ Item in alio caſu ſine ſcriptis fertur ſententia. ſ. in cauſa matrimoniali extra de teſtibus. c. alberi cus. vbi de hoc. item in leuibꝰ criminibus. ff. de accu. l. leuia.

8 ¶ Item ſententia nulla eſt: ſi iudex non per ſe: ſed per alium recitauit. C. de ſen. ex peri. reſcin. l. fin. vbi de hoc et. l. hac cōſul. ff. de ar. l. diem. in princ. ꝛ. l. non diſtinguemus. §. ꝙ ſi hoc modo. extra de cōſue. ad noſtram. ar. C. de appel. l. ij. contra videtur ar. ff. de admi. tu. le. ita nunc. §. geſſiſſe: vbi dicitur. Geſſiſſe autem videtur qui ꝑ aliū geſſit. cum ſuis ſimilibus.

¶ Item ipſo iure nulla eſt ſi contra pupillum vel adultum exiſtentem in iudicio ſine tuto. ꝛ cur. autoritate lata eſt. C. qui legi. perſo. l. j. et. ij. C. aduerſus rem iudi. l. cū et minores. C. quomodo et quando iudex. l. ſi preſes. ff. de re iudi. l. actio. §. finali. l. queritur. ff. de mino. l. in cau. ij. arg. C. de in inteſt. re ſti. mi. l. ſi curatorem. ꝛ. C. de aucto ritate preſtan. clarum. et. C. de appel. l. ſi contra. et. C. de procul. l. nō minus. et hoc verum eſt de diffinitiua tantū₃ ſecundum quoſdam. Dicunt enim quida₃ qđ ſecus eſt in interlocutoria. ff. ex quibꝰ cauſis in poſ. eatur apud iul. §. marcellus. ꝛ. l. in poſſeſſione. §. j. ꝛ hoc verum eſt niſi in caſibus in quibꝰ ipſe pupillus vel adultus poteſt eſſe in iudicio per ſe: qui notantur extra de reſtitu. ſpo. infra. c. ex parte. actum. ſi diffiniti. ſententia lata ſit ꝓ pupillo: vel adulto: valet: vt in predicta. l. non eo minus.

¶ Item ſententia nulla eſt licet ſcripta ſit ꝛ tradita litigatoribus: non tamen eſt a iudice recitata. C. de ſen. ex peri. re. l. j.

¶ Item ipſo iure nulla eſt ſententia cum a non ſuo iudice eſt prolata. vt. C. ſi a non compe. iudi. fu. l. ij. l. fi. ꝛ. C. de iuriſdi. om. iu. l. priuatorum ar. C. ne de ſtatu defun. l. ſi pater. ff. de iudi. l. j. ff. dē iniuſto. ru. et ir. teſt. l. ſi qs exheredato. §. ꝙ ſi quis fuerit damnatus. C. de penis l. ij. extra de foro compe. c. ſignificaſti. extra de crimine fal. c. ſuper eo. extra de conſue. c. ad noſtram. ꝛ extra de iudi. c. at ſi clerici. ij. q. j. in primis.

¶ Item ſi ſeruus ſententiam tulerit: nulla eſt ipſo iure: vt. ff. de iudi. l. cum pretor. §. non autem. C. de ſen. ꝛ interlo. om. iu. l. ij. C. de iudic. l. ſeruus. et. l. ſeq. ar. ff. de peculio. l. nec ſeruus. in prin. ar. ff. de procul. l. ſeruū quoq₃. C. de rei ven. l. nec ſeruum. C. de teſtibus. l. ſeruos. C. vbi fiſcal. vel diui. do. l. finali. vlt. ar. ff. ſi quis cau. l. quof. ff. de teſti. l. ſerui reſponſo. ff. ad. l. cor. de fal. l. nullo. contra tamen videtur. ff. de offi. preſi. l. barbariꝰ. non eſt contra: quia hoc fuit propter communem ignorantiam.

¶ Item ipſo iure nulla eſt ſententia ſi per mulierem ſit lata: vt. C. de recep. l. fi. ff. de reg. iu. l. ij. xxiij. q. v. mulierem. ar. extra. de ar. C. dilecti filij. vbi plene de hoc.

¶ Item ſi ab heretico vel iudeo vel alio inimico fidei ſit lata: nul-

la eſt:vt.C.de iudeis.l.fi.z extra de here.c.excommunicamus. cū ſuis ſimilibus.

9 ¶†Item ratione cauſe z iudicis nulla eſt ſententia:puta:q2 iudex erat pedancus:z non poterat iudicare de cauſa ingenuitatis vel ſeruitutis.C.de pedaneis iud.l.ij. ff.de arbitris.l.nō diſtinguemus. §.de libera.

¶Item nulla eſt cū iudex ſecularis ſup re eccleſiaſtica cognouit: vt in auẗ.vt clerici apud proprios epiſcopos.§.ſi vero eccleſiaſtico. col.vj.extra de foro compe.c.ſi diligenti.z.c.ſignificaſti.z in conſtitutione federici:ſtatuim᷒ quāquidam habent.C.ne filius pro patre que incipit:habita.vbi de hoc.

¶Item ſententia lata poſt aliaz diffinitiuam:non per appellationē ſuſpenſam ipſo iure nulla eſt. C.de ſen.z inter.om.iu.l.poſt ſententiam.z.C.quando pro.non eſt ne.l.ij.z.ij.q.vj.ſi quando.§.diffinitiua.niſi in caſibus notatis extra de re iudi.inter monaſteriuz.z extra de reſti.in inte.c.cum.z.C. ſen tentiam reſcin.non poſ.l.j.in glo. z vbi iudicatum negatur.ff. que ſentētie ſine app.re.l.j.z in cauſa matrimoniali que non tranſit in rem iudi.extra de re iudi.lator.z c.canſanguinei.

¶Item nulla eſt ratione loci in quo lata eſt vt puta in lupanari: vel in caupona vel in alio loco minus honeſto.C.de ſentē.z interlo. om.iud.l.cum ſententia.z.C.de iude.l.properanđ.rem non nouam.

¶Item nulla eſt ratione alteri᷒ loci puta ꝙ lata eſt in ſecreto et nō in publico:vt.C.de ſen.z inter. om.iud.l.cum ſententiaz.ff.de re gu.iu.l.omnia quecunqꝫ.extra de appel.c.qua fronte.

¶Item ratione ordinis non ſeruati nulla eſt ſententia: vt puta iudex debuit condemnare procuratorem:z condemnauit dominū litis.C.de ſententijs z interlo.om. iu.l.j.In criminibus tamen condemnandus eſt dominus non procurator.C.de iuſiur.l.fi. Quid tamen agendum ſit:z quando condemnari debeat dominus:z quādo procurator dicitur.C.de procu. l.nihil intereſt. et.C. de iureiur.l. fi.z extra de proba.c.licet cauſam. z extra de fi.iſtru.c.iter dilectos. in fi.z extra de elec.c.querelam. vbi notatur ꝙ tutius eſt cōdemnare dominum z procuratorem.

¶Itez poteſt dici nulla ſentētia/ quando ibi nō eſt ordo iuris iudiciarius:obſeruatus: vtputa.primo iuratum eſt de calūnia:z poſtea lis conteſtata.vel primo prolata eſt ſententia: z poſtea ſcripta. C.de ſententia z interlo.om.iud.l. prolatam.vbi multa notantur. et extra de appel.c.qua fronte.ij. q. vj.§.diffinitiua.z extra de pur.ca. c.cum dilecti.ff.de vulga.z pupil. ſubſ.l.ij.§.pri᷒.vbi dicitur ꝙ ordo ſcripture peruertēdus non eſt:ad hoc.C.đ heref.hered.auẗ.vt debi.

¶Item nulla eſt ſententia ſi contra ius ſcriptum vel cōſtitutionē lata ſit.ij.q.vj.§.diffinitiua.verſic.

¶Itez ſi ſententia:vbi de hoc extra de ſen.z re iud.c.cuz inter. circa fi.z.c.j.z.c.inter ceteras.C.quādo pro uoc.nō eſt ne.l.ij.z.l.circa. z hoc intelligiẗ qñ in ipſa ſnia eſt exp̄ſſiuz:vt l.đ.§. diffinitiua. extra de cōfir.c.examinata.z de ſen. ex cō.per tuas.ff.de ſen.z re.l.p̄ſes.z l.cū platis.vbi de hoc.ff.de ſen.q̄ ſine appel.reſci.l.j.§.j.z.ij.al's va:

let ſentētia ar.C.de re iu.l.ij.⁊.C.
de iu.fiſci.l.ij.lib.x.

10 ¶ †Itē nulla eſt ſententia ſi duo
vel plures iudices ſunt ⁊ vnꝰ ſine
altero ꝓnūciat vel ſine mandato
cōiudicis abſentis:vel niſi i dele=
gatiōe ꝯtineat̃ ꝙ alter ſine altero
ꝓcedat.C.qñ ꝓuoc.nō eſt neceſ.l.
magiſt.ff.de arbi.l.ſi in tres.ff. de
re iud.l.duo.ij.q.vj.§.diffinitiua.
ver.ſi plures.extra de offi.dele.c.
prudētiā/⁊.c.cauſam.⁊ ar. extra
de re iu.c.ad ꝓbādū.videt̃ tñ ꝯ.C.
de relati.l auẗ.ꝓhibet.vbi dicit̃ ſi
duo vl̃ plures fuerit cognitores/⁊
aliq̃ inter eos demergat diſſonā=
tia:q̇ſq; coꝝ ꝙ ſibi videt̃ ꝓnūciet.
¶ Itez videt̃ cōtra.extra de re iu.
c.fi.non ſunt contra vt ibi notat̃.

11 ¶ †Item nulla eſt ſentētia ſi cer
tum terminum ſuperior aſſigna=
uerit/infra quem ſententiare de=
beat/⁊ ipſe iudex poſt datum ſibi
terminum ſententiauerit.C.quā=
do prouo.nō eſt ne.l.cū nō eo die.
⁊.C.quomodo ⁊ quando iudex.l.ſi
vt proponis/extra de offic.deleg.
c.de cauſis/⁊.C.de arb.l.j.in fine.
¶ Item nulla eſt niſi pars contra
quam lata eſt/tribus edictis vel
vno pro omnibus perēptorio fue=
rit euocata.vt.C.quomodo ⁊ quā=
do iu.l.conſentaneum.⁊.l.ea que.
⁊ quaſi per totum.⁊.ff.de re iud.l.
contumacia.ff.de ſen.qui ſine ap.
re.l.j.§.item cum.⁊.xxxiiij.q.iij.de
illicita. ⁊ licet non inueniretur il=
le qui citari debet: nihilominꝰ ad
domū ſuam citatio fieri debet:et
amici ſui requirendi ſunt:aut ſit
aliquis:qui defendere velit eun=
dem alias ſententia non valeret.
vt in iuribus allegatis. extra de
do.⁊ contu.c.cauſam. ⁊.c.prout.⁊
c.fi.extra de eo qui mitti. i poſſeſ.
c.fi.⁊.ff.ex quibus cauſis ma.l.itē
ait pretor.⁊.l.ſe.

12 ¶ †Item nulla eſt ſententia qua
mortuus condemnatur niſi in ali=
qua fuerit iudicis delegatio i cau
ſa mortui.

13 ¶ †Item nulla eſt ſententia que
ꝯtinet p̄ceptū impoſſibile:vel cui
parere propter rerum naturaz nō
potuit quis.ff.q̄ ſententie ſine ap
pel.reſ.l.penul.vbi dicitur cum q̇
in rebꝰ humanis nō fuit ſentētie
dicto tempore inefficaciter condē
natum videri.
¶ Item reſpondit apud eum qui
in rebus humanis non eſſet:cum
iudex datus eſt:nec iudicis datio
nem valuiſſe:neq; ſententiaz ad=
uerſus euz datam vires habere.
ad idem eſt.C.eodem titulo.l.fin.
vbi dicitur paulus reſpondit im=
poſ.l. preceptum iudicis nullius
momenti eſſe.Idez reſpondit. ab
ea ſententia cui pareri rerum na
tura non potuit ſine cauſa appel=
lari. ad hoc facit.ff.de rerū diu.l.
i ſumma.§.fi.ff.de iu.l.de qua re.
§.ij.et hoc niſi in caſibus vt in cri=
mine hereſeos:extra de ſen.excō.
c.a nobis.ar.iij.q.ix.abſens.ff.de
accu.l.ex iudicioꝝ.C.ꝺ here.l.iiij.
xxij.q.ij.ſane profertur.

14 ¶ †Item ſententia lata ab excō=
municato nō valet.extra de re iu=
di.c.ad probandum.⁊ extra de ex=
cep.c.exceptionē.⁊ extra de elec.
c.cum inter.R.⁊ extra de cōſue.c.
cum dilectꝰ.vbi de hoc.⁊ extra de
ꝯceſ.preben.c.quia diuerſitatem.
¶ Item ſententia eſt nulla quan
do libellus i cauſa oblitꝰ nō eſt.C.
de lit.conteſt.in auẗ.offerat̃.in fi.
ibi.litis ergo cōteſtatio.circa hoc
indultuz habita ꝓ nihilo habēda.
ar.C.ꝺ ſen.ex peri.re.l.ij.extra ⁊ c

lib.obl.c.j.ꝛ extra de ſimonia.c.li: cet hely.in caſibus contentis. C. ð ſen.ex peri.re.auſ.breuiſſimas. ꝛ.C.de priui.ſchola.l.fi.li.xij.circa fi.ꝛ de hoc dicitur in auten.de ex hibē.ꝛ intro.re.§.ſancim⁹.in col. v.ſed an libellus poſſit remitti de conſenſu partium.dic vt dictum eſt ſupra in ti.contra libellum.

15 ¶†Item ſententia nulla eſt niſi primo lis fuerit conteſtata. extra vt lite non conte.per totum.ꝛ ex: tra de lite conte.c.vno. ſed nunc primo vbi de hoc extra de cauſa poſ. ꝛ proprie.c.j. ꝛ extra de pur. ca.c.cum dilectus. ij.q. vj.§.dif: finitiua.ar.C.de iudi.l. properan: dum.j.§.extra de elec.c.dudum.j. §.licet.ꝛ hoc verum eſt niſi in caſi bus.C.de temporibus appel.l.fin. in.§.illud.extra vt lite non conte. c.quoniam frequen.§.ſunt et alij. §.porro.ꝛ.§.ſi vero.ꝛ extra de cau: ſa poſ. ꝛ proprie.c.eum qui.ꝛ eſt.c. lugduñ.

¶Item nulla eſt ſententia que lata eſt cum falſo procuratore.C. de procu.l.licet.ꝛ.C.ſi ante cōpe. iudi.l.fi.et extra de procu.c.in no ſtra preſentia.in fi.ꝛ.c. ex infinu. ar.extra de reſcriptis.c. ex parte decani.tamē tenet ſententia quo: uſq; falſitas fuerit reuelata.vt in iuribus alleg.cum ſuis ſimilibus.

¶Item ſententia contra furio: ſum lata non valet.vt.ff.de re iu. l.furioſo.Nec etiam valet licet pro eo lata fuerit.vt ibi nota.

¶Item nulla eſt ſententia niſi la ta fuerit ſuper certa quantitate. C.de ſententijs que ſine certa q̄: titate.per totum.inſti. de acti.§. curare. hoc intellige quando ſup certa re vel ſpecie actum eſt corā iudice.Si vero de icerta q̄titate actum fuerit:puta de indēpnita: te preſtanda: valet ſentētia vt.C. de ſententijs ꝛ interlo.om.iu.l.cū eorum.ꝛ.C.de ſentē.que ſine cer. q̄ti.l.ij.extra de fidei.c.peruenit.

16 ¶†Item nulla eſt ſententia quā: do iudex ad certam rem datus de alia re pronunciat.C.ſi a non compe.iudi.l.j.extra de teſti.ver: ſi.ꝛ ita deponerent nō iurati.eo. ð offi.dele.c.cū oli.j.ꝛ.c.ex literis.

¶Item nulla eſt ſententia ſi per ſurreptionē lata ſit:vt.xxxv.q.ix. venia.extra de offic.vicarij.c.ſua nobis.et extra de reſcriptis.c.ad audientiam.ar.C.ſi a non compe. iud.l.vlti.

¶Item nulla eſt ſententia lata contra fiſcum abſente eius aduo cato.ff. de iure fiſci.l.fiſcus.et.l. non legitur.§.dimiſ.C.de iure rei public.l.xj.C.de aduocatis fiſ.l.fi. ſecus ſi contra priuatum lata ſit vt ibi.

¶Item nulla eſt ſententia quan do pecunia data eſt aduocato: vel procuratori vel etiam aduerſario: vt patiatur ſe vinci:vt.C.de pena iudi.l.j.ꝛ auten. ibi poſita.Nouo iure.et.C.de aduoc. diuerſorū iu: diciorum.l.j.

¶Item nulla eſt ſententia que lata eſt a minore.xviij. annis niſi a principe facta fuerit delegato. ff.de re iudi.l.quidam.ff.de arbi. l.cum lege.ꝛ extra de offi.delega. cum viceſimum.de hoc dictū eſt ſupra in titulo contra iudicem.

¶Item ſi tutor legitimus vel ſi: ue inquiſitione datus nō cauerit rem pupilli ſaluam fore:ꝛ in iu: dicio de re pupillari expertus fue rit et ſententiam contrariam re: portauerit:talis ſententia ipſi pu pillo officere non valebit:vt.C. in

quibus cauſis in integrum reſti-
tutio non eſt neceſſaria.l.tuto.
¶ In fine iſtius ti.nota omnia il-
la.ff.de ſententijs que ſine appel.
reſ.l.j.ʒ.ij.ʒ.iij.ʒ.C.quando prono.
non eſt neceſ.per totum titulum.

¶ Exceptiones contra ſen-
tentias.

Sequitur videre quando ſen
tentia valet.i.aliqua tamen
retractatur per appellationē vel
per integrum reſtitutionem: vel
quandoqꝫ per ſupplicationem.

17 ¶ †Et primo dic quod ſententia
eſt aliqua: ſed retractatur per ap-
pellationem quando lata eſt in
alio loco ꝙ dies ad audiendā eā
fuerit aſſignata.C.quomodo ʒquā
do iudex.l.ſi vt proponis preſes.ʒ
C.de ſen.ʒ inter.om.iu.l.cum ſen-
tentiam.ar.ff.de ritu nup.l. palā.
rix.d.acutius.ar.extra de offi.de-
le.c.conſulat. hoc tamē intellige
ſi dies aſſignata fuerit mutata
parte ſeu partibus ignorantibus:
vt ibi dicitur.

18 ¶ †Item ſi per metum vel erro-
rem partes conſentiant: ſentētia
valet: ſed per apellationem retra
ctatur: vt.ff.de iudi.l.ij.C.de epi-
ſcopali audien.l.ſi.ꝙ.ff.de iuriſdi-
tione omnium iudi.l.ſi per erro-
rem.extra de his que vi metuſve
cauſa fiunt per totum.

19 ¶ †Item ſi ſententia lata fuerit
de nocte poterit retractari.ar. in
auten.de iudi.§.ſedebunt. coll.v.
ff.de ritu nup.l. palam.ʒ.l. finali
de adminiſtra.tuto.l non eſtimo.
ʒ.ff.de ventre inſpi.l.j.vbi dicit ꝙ
tenebre aperte ſunt ad fabrican-
dum falſum.extra de offic.c. con-
ſuluit.vbi qui male agit eccleſie:ʒ
vbi iudex perficere debet ante no
ctis tenebras: quod incūbit. xxvij.
q.ij.pernicioſum.extra vt eccleſia.
benefi.c.vt noſtrum.ar.ff.de orig.
iuris.ij.§.ʒ qz.ʒ de hoc dicit.ff.de
ferijs.l.more.in prima gloſſa.ʒ ſe-
cūda. licet ſit contra.C.de tranſa.
l.non minorem.

¶ Item ſententia ſub cōditione
de furto ferri non debet: lata ta-
men tenet ſed per appellationeʒ
quādoqꝫ retractatur.de hoc dici-
tur.ff.quando appellandum ſit.l.
j.§.quid ergo.ff.ſi certum pe.l.re-
ſpiciendum.ij.q.vj.biduum.verſi.
ſane.ʒ extra de appel.c. perſona
requiſiſti.xxxv. q.ix. apoſtolice. in
glo.vlti.ʒ extra de ſenten.excōica.
c.a nobis fuit.

20 ¶ †Iteʒ ſententia retractari po
teſt ſi iuramentum calumnie ex-
actum in cauſa fuerit et non pre-
ſtitum. Idem eſt licet exactum
non fuerit ſecundum quoſdam.
ar.C.de iuramen.calum.l.ij.§.ſed
quia veremur.in fine.

¶ Item ſententia lata pro vel cō
tra filiumfami.exiſtentem in iudi
cio ſine cōſenſu patris per appel-
lationem poterit retractari.ar.ff.
de iudi.l.licet. et.l. ſi debitori.et
l.proinde.C.de bonis que liberis.
l.cum non ſolum.vbi de hoc.

21 ¶ †Item ſententia lata per gra
tiam: per appellationem retracta
ri poteſt.ff.de trebell.l.ſeruo inui
to.§.cum pretor.ʒ de hoc notatur
C.de pena iu.l.ij.ff.de mino.l. ait
pretor.in fine.

22 ¶ †Item ſententia lata contra
maiorem per falſos teſtes vel per
falſa inſtrumenta retractatur qñ-
qꝫ per appellationem: quādoqꝫ p
in integrum reſtitutio.vt.ff.de re
iudi.l.dimiſ.circa quam materiā
ita conſueuit diſtingui: vtrum in
prima cauſa mota fuerit queſtio

falſi:⁊ tunc op⁹ eſt appellare ſi re-
tractat per in integrū reſtitutionē
vſqȝ ad quadrienniū.C.de tpib⁹ in
integrū reſt.l.ſuperuacuā.vel per
actionē l factū vſqȝ ad.xx.annos.
vel ſi criminaliter agat vſqȝ ad.xx.
annos/vt.C.ad.l.cor.l.fal.q̄rel.C.ſi
ex falſis inſtru.per totum.extra de
excep.c.cuȝ venerabilis.⁊ extra de
teſtibus.c.ſicut.in fine.⁊ extra de
probat.c.licet.vbi de hoc idem di-
citur ſi ex falſis allegationibus la-
ta ſit ſententia/vt.C.de iudicibus.
l.ſi ptor.C.ſi ex falſis alleg.l.ij.vbi
de hoc.hec omnia tamen ſic intel
lige vt tales ſententie valeant:et
ſunt antique quouſqȝ falſitas te-
ſtium vel inſtrumentorum fuerit
reuelata:ipſa autē comperta vel
reuelata iudicium nullum ⁊ ſen-
tentia nulla per iudicem promul-
gabitur vt in iuribus precalleg.et
C.pro.l.licet.⁊ extra de procu.c.in
preſentia.in fi.et de hoc dicitur.C.
de tranſ.ac.l.ſi ex falſis.C.de ad-
uocatis diuerſorum iudiciorum.l.
j.extra de proba.c.licet.⁊ qualiter
ſententia lata per falſos teſtes:et
per falſa inſtrumenta valeat re-
tractari in iſtis verſibus contine-
tur.

¶Si quarta falſa ſententia for-
te feratur.Ipſa retractatur ſi car-
tula falſa probatur.Sed ſi de car-
ta quoqȝ queſtio tunc moueatur.
pretertum falſi ſententia non re-
uocatur ſolutio retractatur modo
ſi tunc vera putatur.

¶Item ſi contra ius litigatoris
lata eſt retractatur per appella-
tionem:vt extra de ſententia ⁊ re
iudi.c.cum inter. circa fi.

¶Item ſi ſententia contra ab-
ſentem lata fuerit/et ipſe abſens
propter breue tempus iuſtam cau-
ſam abſentie ſue probauerit ipſa
ſententia per reſtitutionem in in-
tegrum poterit retractari.vt.ff.
de mino.l.in cauſe.§.fi.⁊.l.prefe-
cti pretorio.C.de temporibus ap-
pel.l.cum anterioribus.l.illud.ex-
tra de reſti.in integrum.c.ex lite-
ris.ff.de excuſatione tutorū.l.ſci
re oportet.§.ſufficit.vbi dicitur.
Si quis propter egritudinem:vel
propter neceſſitatem aliam:puta
maris vel hyemis:vel incurſus la
tronum.aut aliam ſimilem cau-
ſam in conſtituto tempore venire
non poterit ei eſt ignoſcēdum cu-
ius fidē ſufficit firmare ⁊c. ad hoc
facit extra de re iud.cum Barto.
⁊.C.de procu.l.quia abſente.

23 ¶†Item ſi contra abſentes rei
publice lata fuerit ſententia illa
per in integrū reſt.poterit retra-
ctari cum diſtinctione tamen: qȝ
aut non fuit defenſus:aut fuit mi
nus legitime defenſus:⁊ tunc re-
ſtituitur ad cauſam totam.C.de
procu.l.quia abſente.aut fuit legi
time defenſus:⁊ tunc ad appellā-
dum reſtituitur tantum.ff.de in
integrum reſti.l.vltima ad hoc re
ſpicias.C.de reſti.mili.et.C.de tē-
poribus in integrum reſtitu.C.ex
quibus cauſis maio.per totum et
hec diſtinctio plene poſita eſt.S.
ti.j.in princip.

¶Item qn̄qȝ retractatur ſentē-
tia que lata eſt contra ius litiga-
toris a qua non eſt appellatum ꝑ
ſupplicationē.Circa quod ita di
citur.fit enim quandoqȝ ſupplica
tio iudici prefecti pretorio ⁊ tunc
habet fieri īfra.x.dies.ſ.de pci.ipe
ra.off.auſ.q̄ ſupplicatio.Qn̄qȝ pn
cipi:⁊ tūc ſufficit ꝙ fiat infra bien
niū.C.de ſen.pre.preto.l.vnica cū
ſuis ſimilib⁹.⁊ de hoc plene dicit

extra de in integrū reſti.c.ex literis.et in predicta auten.et prope dicta.l.et auten.vt ſponſal. lar.in §.illud coll.ix.vnde ſumptum eſt predictum auten.

24 ¶†Item ſententia lata contra abſentē in cauſa criminali in maioribus criminibus que penaꝫ capitalem ingerunt non valet.ff.de penis.l.abſentem.C.de accu.l.abſentem.et.C.de accuſ.l.adulter.l.ſi quondam.ff.de acquiren.reruꝫ do.l.j.in prin.cum ſuis ſimilibus. Diſtingunt tamen quidam aut eſt lis conteſtata:aut nō:⁊ aut liquet de cauſa:aut non. Alij dicunt ꝙ non valet ſententia ſiue lis ſit cōteſtata vel non.⁊ de hac materia tractatur in predictis iuribus.et iij.qōne.v.quiſquis.xxiij.qōne.iij. de illicita.xj.q.iij.rurſus.⁊.c.quicūqꝫ.eꝫ de do.⁊ contu.veritatis.

¶Contra appellationes.

¶Summarium.

1 ☞Appellatio friuola vel inanis non eſt admittenda.
2 Appellatio illius cuius nō intereſt non auditur.
3 Appellatio a tortura cōtra leges danda eſt valida.
4 Ius canonicum admittit quancūqꝫ appellationem a quocūqꝫ grauamine.
5 Prefectus pretorio quis dicatur.
6 Contumax an poſſit appellare.
7 Contumax qualiter dicatur verus vel fictus.
8 Appellatio a grauamine quando et quibus caſibus ſit admittēda.
9 Appellatio debet eſſe ſcripta.
10 Condemnatus de crimine notorio an poſſit appellare.
11 Appellatio intra quod tempus ſit proſequenda.
12 Appellatio gradatim eſt faciēda.
13 Dies late ſententie computatur in termino dierum ad appellandum ſtatutorum.
14 Appellatio quoties iterari poſſit.
15 Appellatio quibus caſibus non admittatur.
16 Appellatio ab executore ſententie an ſit valida.
17 Merus executor ſententie quis dicatur.
18 Mixtus executor ſententie quis dicatur.
19 Appellatio a mero executore octo caſibus procedit.
20 Appellatio denegatur ſuper crimine publico et manifeſto.
21 Notorium quot modis dicatur.
22 Appellatio pro re minima non auditur.
23 Princeps an poſſit inhibere appellationem.
24 Appellatio quibus caſib⁹ veniat repellenda.
25 Appellatio generalis nulla eſt.
26 Falſarius monete non appellat.
27 Appellans ſuper re momētanea non auditur.
28 Appellans ſuper facto proprio nō auditur.
29 Iudex appellationi legitime non deferens venit puniendus.
30 Debitor principis non appellat.

Supradictum eſt contra ſententias. Sed quia poſt ipſas quandoqꝫ appellatiōes fruſtratorie apponūtur: ideo contra appellatiōes aliquid inferamus.

1 ¶†In primis ſciendum eſt ꝙ iudex qui inanem:ſiue friuolam appellationē admittit puniri debet:⁊ ille ſimiliter qui fruſtatorie ap:

pellat: quilibet in.x.libris auri.C.
quorum appel.non reci.l.quiſquis
ij.q.vj.Si quando.§.ſi quis auſus
fuerit prouocare:⁊ dicit.c.ꝙ appel
lans ſi minus rationabiliter ap-
pellauerit non ſolum in ſimplum
ſumptus:ſed quadruplum condē-
netur.ij.q.vj.omnimodo.et ſuper-
uacua appellatio admittēda non
eſt.vt.C.de naufra.l.j.lib.xj.
2 ¶†Item ſciendum ꝙ niſi quo-
rum intereſt non ſunt audiendi:
vel audiri non debēt appellantes.
ff.de appel.re.l.j.in princi.ij.q.vij.
Non ſolent.extra de elec.c.tranſ-
miſſam.Itē quandoqꝫ fruſtrato-
ri appellās punitur in.l.libris au-
ri.C.de epiſcopali audien.l.ij.di-
cendum eſt ergo ꝙ appellatio fa-
cta ante ſententiam diffinitiuam
non valet ſecūdum leges.C.de ap
pel.l.eos.§.j.in princip.et.§.ſuper
his.C.quorum app.non re.l.ante.
vbi de hoc.⁊.C.de ſen.⁊ interl.om-
nium iud.l.fi.⁊.C.de iudi.l.apertiſ
ſimi.ff.de liberali cauſa.l.liberis.
extra de appel.c.ſuper eo.ij.C.de
epiſcopali aud.l.ij.ij.q.vj.non ita.
niſi in caſibus qui notanꝰ in ipſo
ca.non ita.circa quā materiā qui-
3 dam ita diſtinguūt.†Aut grauā-
men quod ante diffinitiuā ſentē-
tiam infertur alicui interloquen-
do poteſt in diffinitiua ſententia
reuocari aut nō.Si non poteſt re-
uocari puta iudex interloquendo
dicit aliquem fuſtigandū eſſe vel
ad queſtionem ponendum contra
leges tunc dicitur ꝙ appellari po
teſt ab illa interlocutoria.ff.de ap-
pel.re.l.ij.⁊.ff.de arbi.l.non diſtin-
guemus.§.cum quidam.C.de re-
la.l.j.⁊.c.l.de appel.l.ſi quis ꝓuo-
catione.ij.q.vj.Non ſolent.§.ante
ſententiā.Si vero poteſt ante ſen-
tentiā reuocari illud grauamē in
ſentētia:tunc non poteſt appella-
ri.ff.de appel.l.j.circa princi.in iu-
ribus preallegatis.l.eos.⁊.l.ante.et.l.
4 apertiſſimi.†Ius vero canonicū
indifferēter ab interlocutoria quo-
tienſcunqꝫ grauatur quis ſuſtinet
appellari:vt extra de app.c.vt de-
bitus.⁊.c.cum ſit romana.et.c.ex
parte.⁊.c.ſuper eo.ij.cum ſuis ſi-
milibus infinitis.
¶Itē appellatio a ꝑfec.ꝑto.facta
nō vꝫ.vt.C.de ſen.ꝑfect.ꝑto.l.iiij.⁊
C.de app.l.a ꝓcōſulibꝰ.c.de epā.
aud.l.epiſcopale.ff.de offic.preto.
l.j.§.j.ff.a quibus appel.non licet.
l.j.ff.de appel.l.creditor.in aut.de
iud.§.noſtros.in princi.§.et in fin.
col.vj.ff.de minor.l.prefecti.ſcire
tamen debes quis vocetur prefe-
ctus pretorius:et que ſit eius po-
5 teſtas.† Vocatur ergo prefectus
pretorius ſecundum quoſdam ſe-
natuſconſultum:qui centum con-
ſueuerunt eſſe numero.C.de peti.
hered.l.fi.non quilibet ſenator ſe-
paratim: et talis ſenatuſconſultꝰ
poteſt condere legem ⁊ facere ius
vt.ff.de legibus ⁊ ſenatuſconſul.l.
non ambigitur.vbi de hoc.Alij di-
cunt ꝙ prefectus pretorio dicitur
ille qui immediate ſubeſt principi:
⁊ maiorem et excellētiorē his ma-
giſtratibus vel omnibus alijs iu-
di.ſub principe poteſtate habet:⁊
iſte prefectus pretorio habet tri-
plex priuilegium ſiue trina ſpecia-
litate litatur:primum eſt quia ap-
pellatur ab ipſo vt in iuribus all.
ſed ſupplicatur.Secundum eſt ꝙ
minores contra eius ſententiam
ab alijs non reſtituuntur.ff.de of-
fi.prefecto.preto.l.vna.in fi.niſi a
principe.ff.de mino.l.in cauſe.in
fi.et.l.j.Tertium eſt ꝙ poteſt con-

dere leges:ſiue conſtitutiones.ff.
C.de off.pref.pꝛeto.l.noꝛmam.ff.
eo.l.Non ambigitur.de iſto pꝛefe-
cto pꝛetoꝛio dicitur in auſ.de de-
ſen.ci.§.non habente.col.L.iij.

¶Item dicunt quidam ꝙ non ap
pellatur ab epo ſecundum leges
C.de epiſcopali audien.l.epiſcopa
le.ꝛ autē.ibi poſita.ꝛ tamen eſt ibi
diuerſa opinio diuerſoꝛum docto-
rum:vt ibi notatur.

6 ¶†Item non valet appellatio cō
tumacis.C.de iudi.l.pꝛoperandū.
§.cum autem eremodicium.et.C.
quoꝛum app.non re.l.vbi dicitur
eius qui per contumaciā abſens:
cum ad agendam cauſam voca-
tus eſſet cōdemnatus eſt negocio
prius ſummatim perſcrutato ap-
pellatio recipi non poteſt.ad idē.
ff.de iud.l.ꝛ poſt.ff.de app.l.ex con
ſenſu.§.fi.ꝛ.ff.de re iu.l.contuma-
cia.ꝛ in auſ.de iudi.§.audient.col.
vj.vbi dicitur:ꝙ qui per contuma-
ciam defuerit eidem appellatio-
nis materia ſiue ratio permitta-
tur ꝛc.ꝛ in auſ.vt omnes obediāt
iud.§.ſi quidem.col.v.ar.extra de
ſen.ꝛ re iu.c.Inter monaſterium.
ꝛ extra.de em.ꝛ ven.c.fi.ij.q.vj.§.
diffinitiua.ver. Sunt quoꝝ.xxiiij.
q.iij.de illicita.extra de app.c.per
tuas.et hoc intellige niſi contu-
max venerit iudice adhuc ſedente
pꝛo tribunali.ff.de integr.reſtit.l.
dimiſ.ꝛ.l.pe.

7 ¶†Nota tamen ꝙ alius dicitur
ficte contumax:ꝛ alius vere con-
tumax.de quibus dictum eſt ſu-
pꝛa in tit.contra ſententiam.circa
pꝛincip.titu.eo.de vere contuma-
cibus in non veniendo hoc intelli-
gitur. vbi autem quis contumax
eſt aliter pꝛeterꝙ in non venien-
do bene poteſt appellare.vt.ff.de
appel.l.creditoꝛ.§.iuſſus.ꝛ de hoc
dicitur.C.de in.caſu.l.ij.§.ſi autē
reus.in glo.ſed nunquid ꝛc.

8 ¶†Item quādo appellatur a grā
uamine:non valet appel.niſi coꝛā
iudice a quo appellatur grauamē
cauſa pꝛobabilis pꝛetendatur. vt
extra de appel.c.vt debitus.ꝛ.c.
cum cauſam. in fi.ꝛ.c.ſi.ꝛ.c. coꝛdi
nobis eſt.ꝛ quaſi per totum:ꝛ ex-
tra de his qui fiunt a ma.par.ca.
vbi dicitur ꝙ cauſa rationabilis
debet aſſignari ꝛ pꝛobari:ſed illud
habet locum in appellationibus
que fiunt extra iudicium puta in
electionibus.

9 ¶†Item appellatio non valet ni
ſi in ſcriptis fiat. ij.q.vj. poſt ap-
pellationes.§.foꝛma.in fi.vbi dici
tur huiuſmodi appellationes in
ſcriptis fieri debeant ꝛc.extra de
appel.coꝛdi nobis eſt.vbi dicitur.
Scimus igitur vt ſi quis in iudi-
cio vel extra ſuper interlocutoꝛia
vel grauamine ad nos duxerit ap
pellandū cauſam appellationis
in ſcriptis aſſignare depꝛoperet
ꝛc.ꝛ.ij.q.vj.§.penul.verſicu.litiga
toꝛibus vero ꝛc.C. de appel.l.eos
in fi.et.l.ſi quis libellos.et hoc ve-
rū eſt diffinitiua:niſi appelletur
adhuc iudice ſedente pꝛo tribu-
nali.Nam tunc ſufficit viua voce
dicere appello ab iniqua ſenten-
tia.ff.eo.l.j.§.fi.ꝛ.l.ij.ꝛ.l.a ſenten-
tia.§.fi.C.eo.ti.l.litigatoꝛibus.

10 ¶†Itē appellatio non valet quā
do facta eſt ab illo qui ad penam
aliquam ſuper notoꝛio crimine:
vel confeſſio eſt ꝑ iudicē condem
natus extra de appel.c. romana.
§.ſi autem/ꝛ eſt.c.lugd.ꝛ.c.cum
ſit ſpeciale.circa me.ff.de verbo.
ſig.l.ſi qua.ij.q.vj.quicūꝗ.vbi di-
citur ꝙ confitētis appellatio non

audit:ſec⁹ eſt in mulcta atq̃ a ap‑
pellari poteſt vt in.d.l.eſt enim dif
ferentia inter penam ⁊ mulctam.
Pena enĩ eſt q̃ ſtatuit a lege.mul‑
cta eſt q̃ infligit ad arbitrium iu‑
dicis:q2 nõ eſt ſtatuta a.l.vt in.d.l.
¶Itẽ appellatio nõ valet quãdo
appellans cõſentit poſt appella‑
tionẽ coꝛam illo iudice a quo ap‑
pellauerit: litigare/vel tranſigere
vel aliquid facere.extra de officio
dele.c.grati.⁊ extra de teſti.c.cu3
veniſſet.ar.ff.de re iu.l.ad ſolutio‑
nẽ.ff.de pac.l.tale.§.j.et.ff.de mi‑
noꝛ.l.ſi fili⁹.ff.ad mace.l.ſi filius.
11 ¶†Itẽ appellatio non valet niſi
appellans infra annum vel extra
cãm infra bienniũ:vel triẽniũ:vel
infra terminũ ſtatutũ a iudice illi
fuerit pꝛoſecutus.C.de appel.l.in
offerendis.⁊.C.de tẽpoꝛib⁹ appel.
aut.ei q̃.⁊.l.ſi.§.illõ.extra de ap.c.
cũ ſit romana.⁊.c.cõſtitut⁹.⁊.c.ex
rõne.⁊.c.oblate.ij.q.vj.ſi quis ap‑
pel.al'.incipit ei q̃.⁊ hoc intelligit
niſi iudex largius tẽpus vel reciſi⁹
fuerit moderat⁹:vt in dictis iuri‑
bus cũ ſit romana.⁊.c.oblate.ex‑
tra de ſen.⁊ re iu.c.ꝙ ad conſul.ff.
e.l.ij.⁊ intellige ꝙ infra dictũ ter‑
minũ d3 appellãs appellationem
ſuã3 pꝛoſequi:⁊ finire p dictũ aut.
ei qui.i ſi.⁊ p dictũ.c.ij.q.vj.ei qui.
vbi dicit ꝙ ei qui appellat impar‑
titur annus intra quẽ ſcðm ſe cõ‑
muniter velit iã exequat:aut ſi iu‑
ſta interceſſerit cauſa alius ann⁹
indulgeat: quo tranſacto lite non
completa rata manet ſententia.⁊
hoc expꝛeſſe notat in.d.c.oblate.
in glo.q̃ incipit pars appellata ⁊c.
12 ¶†Itẽ appellatio debet fieri gra‑
datim ⁊ de minoꝛi iudice ad ma‑
ioꝛem al's nõ valet.in.de appel.l.
pꝛecipimus.ff.eod.titu.l.j.§.ſi.⁊.l.
imperatoꝛes.et.ij.q.vj.metropo‑
litanum.⁊ in aut.de defen.ciuit.§.
⁊ iudicatur.col'.iij.et de iudi.§.ve‑
tus.col'.v.et in autẽ.de mandatis
pꝛincipum.§.ſi tibi.col.iij.ff.de of‑
fici. pꝛoconſul.l.ſolent.§.legatos.
extra de offic.deleg.c.ſuper que‑
ſtionum.in.§.poꝛro.et extra de ap‑
pel.c.dilecti.vbi poꝛ.⁊c.vbi de hoc.
et in aut.de appel.§.illo.colũ.iij.
et.ij.q.vj.anterioꝛum.§.illo.vide‑
licet contra tamẽ videtur.ff.quis
et a quo appella.l.j.extra de noui
operis nunci.c.ſignificantibus.ex‑
tra de pꝛeſ.tem.ca.pꝛeferente.vbi
omiſſo epiſcopo/fuit ab archidia‑
cono ad archiepiſcopum appella‑
tum.Non eſt contra:quia non fuit
obiecta exceptio ꝙ ſi fuiſſet ap‑
pellatio:non valeret:vt notatur in
pdicto.c.dilecti ſi.hoc hodie ſub‑
latum eſt de medio per nouum.c.
c.extra de appel.romana.cum ſuf‑
fraganoꝛum ⁊c.vbi dicitur ꝙ ab of
ficiali non appellatur ad epm:ſed
ad archiepm.tamen bene appel‑
latur ad pꝛincipẽ:omiſſis aliis me‑
diis:vt in ca.metroopolitanum.ij.
q.vj.quoties.et.c.ad romanam.et
in pluribus aliis.c.ibidem.⁊ extra
de appel.c.ſi duobus.et in.c.lugd.
romana eſt enim pꝛinceps iudex
oꝛdinarius ſinguloꝛum.vt.ix.q.iij.
per pꝛincipalẽ:vt extra.de foro cõ‑
pe.c.licet.tamẽ ſm quoſdam ſi ap
pelletur ad pꝛincipem omiſſo alio
pꝛinceps remittit appellantẽ ad
illum ad quem debuit appellare.
ff.eo.tit.l.imperatoꝛes.
13 ¶†Item appellatio non valet ni‑
ſi fiat infra decem dies a tempoꝛe
late ſentẽtie:vt in autẽ.de appel‑
la.⁊ infra que tẽ.§.j.col.iiij.et.ij.q.
vj.anterioꝛum.extra de teſtibus
c.ſignificauerunt.⁊ extra de elec‑

c.cuȝ dilectus. Sed nunquid dies
in quo ſententiatuȝ eſt connume-
rabitur. dicitur ꝙ ſic. Nam ſm an-
tiqua iura illa dies cōputabatur
in biduo vel triduo: in cuius locuȝ
ſuccedit decēnium. ij. q. vj. biduū.
ꝛ de hoc dicit in dicto. c. anterioꝝ.
in gloſ. Sed nunquid ille dies. ꝛc.
¶ Item ſi tertio a diffinitiua ſen-
tentia fuerit appellatum illa ter-
tia appellatio non valebit vt. C. ne
liceat in vna eadēq; cauſa tertio
appel. l. iiij. ij. q. vj. Si quis in quā-
cunq;. ꝛ. c. ſin autem. §. poſt ſniam.
extra. de appel. ſua nobis. in fine. ꝛ
c. directe. vbi de hoc. contra tamē
videt. ij. q. vj. quoties vbi dicitur ꝙ
quoties quis putauerit ſe grauari
14 appellet. † Sed dic quoties. i. ſecū-
do a diffinitiua. vel quoties gra-
uatur interlocutorijs diuerſis to-
ties appellet ſm ius canonicuȝ:
nam ſm leges tertio appellat ab
interlocutoria: vt ſupradictū eſt in
principio tſtu.
¶ Itē videt cōtra. xxxj. q. ij. lotha-
rius. vbi dicit ꝙ theberga appella
uit. ſed exponitur ter appellauit. i.
ter vocē appellatiōis emiſit. Sed
q̄ eſt ratio ꝙ non appellat niſi bis.
R. nō videtur q· totiens grauetur:
ꝛ de hoc notatur. ij. q. vj. Si autem
fuerit. §. poſt ſcdaȝ. ꝛ eſt alia ratio:
ne lites in infinitū ꝑducātur ꝛ ne
fiāt immortales. eē de dolo ꝛ cōtu.
finē. ꝛ. c. venerabilis. ꝛ eē. de exce.
c. frequēs qđ eſt. c. lugd. ꝛ extra de
appel. c. cordi nobis. qđ eſt. c. lugđ.
C. de iura. calū. l. ij. in fi. ꝛ. C. de iu-
15 di. l. properandum. in prin. † Sunt
etiam quidam caſus in quibus nō
appellatur ſecūdo. C. de epali au-
di. aut. ſi quis litigātium: qđ ſumi-
tur de aut. de ſanctiſ. epis. §. ſi qs
litigantiū. coll. ix. ꝛ in aut. de app. §.
illud. ꝛ. §. ſimili modo. ꝛ. §. orientale
in coll. viij. C. de aſſer. tol. l. j. §. j. et
C. de preci. impe. offer. l. ſi quis.
¶ Itē appellatio facta ſuper cor-
rectione per regularem perſonā
non valet. extra, de appel. c. ad no-
ſtram. l. j. et. c. de priore. et. c. repre-
henſibilis. in princip. ꝛ. c. cum ſpe-
cialis. in fi. ꝛ hoc niſi corrigens in
correctione modum excedat. vt in
dictis. c. de priore. et. c. reprehenſi-
bilis. ꝛ. c. cum ſpeciali.
¶ Item appellatio non tenetur
quando facta eſt ſuper ordinatio-
ne eccleſie puta ne fiat electio:
vel ne procuretur aliqua euidens
vtilitas eccleſie. ꝛ hoc niſi fuerit
aſſignata iuſta cauſa appellatio-
nis. extra de his que fiunt a ma.
parte ca. c. ex ore. circa. fin. ꝛ extra
de elec. c. cum nobis. ar. ff. de ap-
pellatio. re. l. fina.
16 ¶ † Item ab executore non appel
latur. C. quorum ap. non reci. l. ab
executo. et. C. de appel. l. quoniam
iudices. ff. de iud. l. ſi pretor. in prin-
ci. ff. de appel. l. ab executore. extra
de re iudi. c. ad cōſul. ꝛ. c. de cetero.
ꝛ extra de offic. dele. c. paſtoralis. ꝛ
c. ſuper queſtionum. §. verum. ꝛ. §.
ſe. ꝛ extra. de appel. ca. nouit. ij. q.
vj. ſub illo. §. ſuper quorum. ver. ab
executore. ꝛ hoc verum eſt quod a
mero executore non appellatur vt
in preal. A mixto autem executo-
re licite appellatur niſi admittat
legitimam exceptioneȝ: vel ſi par-
tes grauauerit. extra de appel. c.
dilecto. et. c. vt debitus. ꝛ extra de
offic. dele. c. paſtoral. §. quia vero.
17 vbi de hoc. † Merus executor di-
citur: puta lata eſt ſentētia ab ali-
quo iudice ordine iudiciario: ille
iudex mandat alicui vt ipſam ſen-
tentiam exequatur: talis execu-

tor merus appellatur:et non debet audire alias exceptiones nec ſe intromittere de ſententia niſi ſciret illam ſententiam eſſe nullam puta per falſos teſtes:vel per falſa inſtrumenta latam:tunc enim ſi excipiatur coram ipſo ſuperſedere debet illi executioni et referre negocium ſuperiori.extra de re iudi.c.de cetero.⁊ extra de crimine fal.l.ſuper eo.et.ff.de cuſto.et exhib.re.l.dimiſ.extra de offic.dele.c.ſi qua.ff.de iudi.l.pretor.ver.marcellus.C.ſi ex falſis inſtrumē.
18 l.iudicati.†Mixtus dicitur executor quando habet aliquam cognitionem annexam puta cū aliquis iudex ordinarius mādat alicui reſtitui in rem ſuam:vel cum papa mandat alicui dari beneficium ⁊ dat ſuper illo negocio aliquem executorem: vnde coram tali executore bene proponuntur exceptiones et appellatur ab ipſo quantumcunq; papa ſcribat abſolute.extra de offi.dele.c.ex parte.xxv.q.ij.⁊ ſi nec cognitio.⁊ extra de reſcrip.c.⁊ ſi quādo.⁊.c.cū a deo.⁊ de hoc conſueuit notari in predicto.c.paſtoralis.
19 †tamen in caſibus bene appellatur a mero executore.Primus eſt quando modū excedit:vt dictum eſt in dicta decre.ſuper queſtionum.§.nos aūt.⁊ extra de appel.c.Nouit.ff.de appel.l.ab executore.⁊ dicto.c.qd conſul.C.quorū appel.non reci.l.ab executore.Secundus caſus eſt quando partes iudicis aſſumit vel vult aſſumere.C.de executore rei iudi.l.ſi vt proponis.extra de offic.dele.c.paſtoralis.§.quia vero.Tertius caſus eſt ſi dolo aliquid faciat:vt.ff.de nego.ge.l.iij.§.ſi executor.Quartus caſus eſt quando executori opponitur excommunicatio vt.xj.q.iij.cum excommunicato.Quintus caſus eſt quando ſuper eo de quo agitur facta eſt nouatio:tunc enī executionis ordo mutatur.ff.de re iudi.l.iij.§.ſi ex conuentione.

¶Sextus eſt ſi exequendo tempus quadrimeſtre preueniat executor.C.de executor.iudi.l.ſi quis prouocatione.

¶Septimus eſt ſi executor male interpretetur ſententiam.ff.de appel.ab executore.

¶Octauus eſt quando exceptio peremptoria opponitur:per quam dicitur ſententia eſſe nulla:⁊ eam ipſe executor admittere nolit:quia tunc bene appellatur ab ipſo extra de procu.in noſtra.C.de proc.l.licet imo audire deberet:ſed nō cognoſcere de eadem:ſed referre deberet ſuperiori et ſe exonerare de cauſa illa:vt dictū eſt per alia iura ſuperius allegata.extra de c̄.dele.c.paſtoralis.

20 ¶†Item appellatio facta ne ſcelus publicum ſeu notoriū puniatur:non valet.vt extra de appella.c.cum ſit.et.c.conſultationi.et.c.peruenit ad nos.⁊.c.romana.§.ſin autem.extra de ſponſal.c.ex literis.et extra de vſuris.c.qꝛ periculoſum vel pernicioſum.ij.q.vj.ſuper quorum.ff.de appel.l.conſtitutiones.C.quorum appel.non reci.l.j.⁊.ij.ff.de iniuſto rup.⁊ ir.teſta.l.ſi quis exheredato.§.hi autem.ff.de verbo.ſign.l.antepe.circa prin-
21 cip.†Sed quot modis dicatur notorium notatur extra de cohabi.cleri.⁊ mu.notatur extra de cohabi.c.noſtra.⁊.c.ſi.

¶Item ſi pactū fuerit inter partes ne ab altera appelletur non valet

valet appellatio.C.de temp.ap.l. finali.in fine.quibus appel.non li cet.l.j.§.de iure in.l.generaliter. ij.q̄one.vj.§.finautem.

21 ¶ † Si ſuper re minima appellet non valet ſecundum quoſdam ſe cundum Trancredum.ij.q̄one. vij.anteriorum.§.illud etiam.ar. C.de dolo.l.ſi quis affirmauerit. C.finali.vbi dicitur ꝙ actio de do: lo non datur pro modica re.ꝛ aut. vt omnes obedi. iudicibus.§.hoc conſiderantes. colum.v.ar.§.de ſen.et inter.omnium iudi.aut.vbi breuiores. alias inci.breuiſſimas. Alij dicunt contrarium.C.de ap= pel.l.et in maioribus.vbi dicitur. ꝛ in maioribus ꝛ in minoribus ne= gocijs appellandi facultas eſt ꝛc. Sed intelligit in maioribus id eſt in criminalibus:et in minoribus id eſt in ciuilibus.§.de pe.iudic.l. iij.C.de appel.l.litigatoribus.

¶ Item contra extra de ap.c.de appellationibꝰ.vbi dicitur de ap: pellationibus pro cauſis minimis interpoſitis volumꝰ tenere ꝙ eis pro quacunqꝫ cauſa leui fiant:nō minus eſt:ꝙ̄ ſi pro maioribus fie= rent:deferendo.ad idem.xiiij.q.j. vbi dicitur ꝙ in minima re furtuꝫ committitur.et in inſti.de rerum diui.§.gallinarum.vbi dicitur et et notatur ꝙ pro gallina et etiam pro ouo committitur furtum.Ioā nes ſoluit dicens ꝙ ſuper re mini ma non appellatur.ſ.ſecundo vt notatur in p̄dicto.c.ante ſuper verbo diffinitiuam ſentētiam ꝛc. vel minima dicitur ratione dura= bilitatis.ij.q̄one.vj.c.de poſſeſſio= ne.ꝛ C.de momenta.poſſeſſi.l.vna vel dicas ꝙ ſuper re minima be= ne appellatur.vt dictum eſt ſecū= dum ius canonicum.

23 ¶ † Item ſi appelletur contra in= hibitionem principis nō valet ap= pel.ff.a quibus appella.non licet. l.j.in.fi.ar.extra.de appel.c.paſto ralis.tamen de qua appellatione intelligatur:ꝛ de qua non dicitur extra eo.ti.c.paſtoralis.

¶ Item appellatio facta ab arbi tro non valet.vt.C.de arbi.l.j.ꝛ.ij. q.vj.a iudicibus.et.§.arbitrarij.cō tra tamen videtur.C.de iudi.l.cū ſpecialis.ff.qui ſatiſdare co.l.ar= bitrio.So.ibi ponitur arbiter pro iudice delegato ſupplicari tamē poteſt a ſententia.extra de ar.c. non ſine.

¶ Iteꝫ ſi appellatio fiat ſuper re peritura nō valet.ar.ff.de appel. re.l.j.vel cum appellatur ne excō municatus abſoluatur. extra de appel.c.qua frōte.ꝛ extra de ſen. excō.c.ſacro.ꝛ.c.nuper.vt ne mor tuus ſepeliat.ij.q.vj.§.diffinitiua. ver.ſi quis auſus.C.de ſepul.vio.

24 l.fi.ff.de.ſe.l.ff.§.ij.et.l.ſolet. † vn plures de predictis omnibus caſi bus in iſtis verſibus continetur. Appellare vetant ſcelus excellē tia:pacta.Contētus minima res interdictio facta. Arbitrium res que perit et ſi longius acta.

¶ Scelus ideo dicitur quādo ap pellatur ne ſcelus publicum pu niatur vt.ſ.dictum eſt.

¶ Excellentia ideo dicitur:quia a principe nō appellatur propter eius excellentiam: ꝛ quia non ha bet ſuperiorem in terris.

¶ Pacta ideo dicitur:quia pacta factum eſt inter partes ne appel letur.Cōtumax ideo dicitur:quia contumax non auditur appellās vt.ſ.dictum eſt.Minima res di citur vt predictum eſt.

¶ Interdictio facta ideo dicitur

quando inhibitum eſt a delegante ne appelletur.

¶ Arbitriū vero dicitur: quia ab arbitro non appelletur. Res que perit ideo dicitur: q: ſuper re peritura nō appellatur: vt predictum eſt. Et ſi longius acta ideo dicitur quia ſi bis appellatū fuerit: poſtea tertio non poterit appellari. vt hec omnia probantur ſupra eo. in proximis. §. vel poteſt dicere. et ſi longius acta. i. q: intātum prolōgata eſt vel prorogata appel. q: non eſt facta intra decem dies: et non valet vt dictum eſt.

25 ¶ Item quandoq: appellatio generalis non valet: vt extra de appel. c. ij. et. c. cōſuluit. que videtur contra. et non eſt: quandoq: tamē bene fit generale cui deferendu3 eſt: puta in electionibus ꝛ in alijs negocijs. de hoc dicitur extra eo. tit. cum ſit romana. in glo. que incipit. proprie ꝛc.

¶ Item ſi aliquis excommunicatus preſtito iuramento ſecundu3 formam eccleſie abſoluatur: ꝛ anteq: ei aliquid inſinuet appellet talis appellatio non valet. extra de appel. c. queſtioni. extra de ſen. excō. c. ſacro. in fi.

26 ¶ † Item in falſa moneta damnatus appellare non poteſt. vt. C. de falſa mo. l. j. circa prin. ꝛ de hoc notatur extra de iureiu. c. q̄ſta.

¶ Item appellatio que fit contra ius non valet. extra de appel. c. cōſuluit. iij. di. Mancipia. ar. extra de iudeis. c. multorum.

¶ Item ſi appelletur a grauamine: et iudex illud grauamen reuocare velit: illa appellatio non valet: vt extra eo. ti. c. cum ceſſante. ff. de re iudi. quod iuſſit ꝛc.

¶ Item ſi fiat appellatio ne teſtamentum aperiatur: vel ne heres in poſſeſſione3 hereditatis mittat non valet. C. quorum appel. nō re. l. quiſquis. ij. q. vij. §. ſi quando. §. ſi quis auſus prouocare fuerit ꝛc. ꝛ C. d edicto di. adri. tol. l. ij. imo appellans in. xx. aureis libris puniri debet. vt in dicta. l. quiſquis.

27 ¶ † Item appellatio ſuper re momentanea vt in momentaria poſſeſſione nō valet. vt. C. de momē. poſ. l. vna. ij. q̄ne. vj. ſunt quorum. §. ſi de poſſeſſione. C. quor app. nō reci. in. l. quiſquis contra. extra de reſti. ſpol. c. cum ad ſedem. vbi de hoc notatur quod aliud eſt ſecundum leges: et aliud ſecūdū cano. et intellige ſecundum quoſdam quando agitur de poſſeſſione retinenda tantum. Uerum tamen dominus Guido doctor egregi⁹ qui totum aurelianenſe ſtudium illuſtrauit: intelligebat quādo agebatur de retinenda: vel recuperāda: vel adipiſcenda poſſeſſione. et faciūt ꝑ ipſo illa v̄ba ḡnalia poſita i illa. l. C. de momēt. poſſeſſiōe.

28 ¶ † Item ſi quis appellat ſuper eo quod ipſe fieri procurauit non valet appellatio. C. de iureiu. ꝛ reb⁹ credi. l. generaliter. in fi. vbi dicitur: quis eñ ferēdus eſt appellationis veniens auxilium in his que ipſe facienda procurauit.

¶ Idem eſt ſi quis appellans ab illo iudice quem elegit in cauſa appellationis. ij. queſtione. vj. ſi autem vbi dicitur. Si autē prouocatum non fuerit eliget qui procurauerit iudices ei cum eo ille contra quem procurauerit vt ab illis deinceps nulli liceat prouocare. ar. C. de lit. cōteſt. aut. offeratur. verſicu. niſi ſit ille contra quem alio recuſato petierit ꝛc. vt

detur tamen contra.ff.de iudi.l. obſeruādum.vbi dicitur.obſeruādum eſt ne eis iudex detur quem altera pars nominatim petierit &c. Sed non eſt contra:quia aut altera pars eſt preſens:& tunc valet lex:obſeruandum aut non eſt preſens: et tunc valet. auten.offeratur.et ſic obſeruatur in curia roma.vel dic q auf.offeratur corrigit.l.obſeruandum.

29 ¶†Item inter alia ſciendum eſt q iudex qui non defert appellationi legitime puniēdus eſt vt: extra de app.c.de priore.quia ſi clericus eſt debet deponi.ij.q̄ōne.vj. decreto. Si vero laicus ſit.xxx.pondenbus auri debet mulctari.vt.C. de appella.l.quoniam iudices.ſed hoc iure cauetur:ſed in conſuetudine non habet.videtis q plures iudices hodie appellationes non admittunt:et licet non admittāt non propter hoc puniuntur.

¶Item a nominatione tutel.vel cure non appellatur.vt inſtitu.de excuſa.tuto.§.qui excuſare ſe volūt non appellant.&c.attamen in quibus caſibus non eſt appellat. notatur in auten.de iu.§.noſtros. coll.vj.

30 ¶†Item debitor principis non appellat.vt.C. quorum ap.non re.l. abſtinendum. vbi.de hoc.

¶Item quando ſeruus appellat pro domino non valet.ff.eodem.l. creditor.j.reſponſo.

¶Item appellatio facta ab officiali ad epiſcopum non vȝ: cum eorum conſiſtorium idem eſſe dicatur.extra de ap.c.legitima.

¶Contra preſcriptiones & vſucapiones.

¶Summarium.

1 Preſcriptio non procedit cōtra eccleſiam.
2 Eccleſia contra priuatū an et quo tempore preſcribat.
3 Preſcriptio non procedit ſine titulo iuſto & bona fide.
4 Preſcriptio nō currit contra procuratorem.
5 Preſcriptio interrupta habetur p non incepta.
6 Preſcriptionis interruptio multis modis fieri dicitur.
7 Preſcriptio multis caſibus non p cedit.
8 Bona filij a patre alienata an poſſint preſcribi.
9 Preſcriptio an currat contra ius publicum.
10 Bona pupilli vel adoleſcentis an poſſint preſcribi.
11 Preſcriptio an currat contra filiū familias.
12 Preſcriptio an locum habeat in rebus alieno nomine detentis.
13 Dos nō preſcribitur ſtante matrimonio.
14 Preſcriptionū ſpecies ſunt multe.
15 Preſcriptio decē dierū que dicat.
16 Preſcriptio trium menſium quo caſu procedat.
17 Preſcriptio ſex menſium que ſit.
18 Preſcriptio biennij contra quem opponatur.
19 Preſcriptio triennij cui cōpetere poſſit.
20 Preſcriptio quadriennij cui competat.
21 Preſcriptio. v.x.vel.xx. annorum que dicatur.
22 Preſcriptio.xxx.xl.& centum annorum qualiter et quando poſſunt allegari.
23 Longum tempus in materia preſcriptionis qualiter accipiatur.
24 Preſcriptionū introductio diuer-

ſimode conſideratur.

25 Publice functiones preſcribi non poſſunt.

Cum in principio iſtius libelli ꝓmiſeri me aliquid ſcribere contra preſcriptiones et vſucapiones. Idcirco iuxta promiſſionez meā contra ipſas aliquid dicere procuraui: vt poſſiz cum pſalmiſta. ea que procedunt de labijs meis non faciam irrita. Seruare enim debeo: ⁊ habere in memoria qđ promiſi. ff. de contrahen. ſtipu. in. l. magnam. in fi. ⁊ alibi dicitur quod promiſi perſoluere debeo ſpontanea voluntate. C. de iure emphi. l. ij.

1 ¶ †Unde primo dico ꝙ vacante eccleſia: non currit ei preſcriptio. extra de preſcri. c. j. et que quarta. ⁊. c. auditis. ⁊. c. a nobis. arg. C. quomodo ⁊ quando iu. l. ſi preſes.

¶ Item eccleſia contra eccleſiaz preſcriptio non valet niſi quadragenaria fuerit. extra. eo. titu. c. de quarta. et. c. illud. et quaſi per totum. C. de ſacroſanc. ecc. l. fin. aut. quas actiones. et in aut. de eccleſiaſticis ti. §. pro temporalibus. collū. ix. contra videtur. xvj. q. iij. c. j. et ij. et cap̄. quicunqꝫ. et cap̄. placuit. ſed illa. c. tenēt hodie: immo videtur quod contra quemlibet eccleſiam non currat preſcriptio niſi centenaria in aut. vt eccleſia romana. c. an. iij. preſcrip. §. j. colla. ij. dic vt ibi.

2 ¶ †Item queritur an eccleſia cōtra priuatū poſſit preſcribere ſpacio. xxx. annorum. ⁊ videtur ꝙ non: quia ꝙ quiſqꝫ iuris in alterum ſtatuit. ⁊c. ff. ꝙ quiſqꝫ iuris. per totum ſed dicitur contrarium vt. ff. eo. ti. ſi quis iniquum. in princi. ⁊ hoc notatur in aut. de eccleſiaſti. titu. §. pro temporalibus. col. ix. ad hoc facit. C. de leg. ⁊ conſti. l. ꝙ fauore.

3 ¶ †Item ſecundum canones preſcriptio non valet: niſi iuſtus titu. et bona fides affuerit. vt extra. eo. vigilanti. vbi dicitur quoniam nulla dierum antiqua poſſeſſio iuuat aliquem male fidei poſſeſſorem niſi reſipuerit poſtꝙ̄ aliena ſe nouerit poſſidere. et. c. quoniam. et. c. ſi diligenti. ⁊ quaſi per totum. ⁊. xvj. q. ij. licet. xxiij. q. v. ꝙ deo. et. xxiij. q. ij. ſi virgo. ſecus ſecūdum leges: vbi non requiritur bona fides: nec iuſtus titulus: niſi in vſucapione: vel in preſcriptione. x. vel. xx. annorum. C. vnde vi. l. fin. vbi de hoc. et C. de preſcriptio. xxx. annorum. l. j. ⁊. ij. et. l. diutina. et. l. ſi fraudem. et. l. nec bona fide. et in inſtitu. de vſucap. §. j. in fine. C. de rei ven. l. nullo.

¶ Item ſi laicus opponat preſcriptionem ſuper re eccleſiaſtica: vt puta ſuper decimis: talis preſcriptio non valet. extra. eo. c. cauſam. in fin. et. c. ſi diligenti. vbi de hoc. ⁊ ca. fin. et. xvj. q. ij. §. poteſt. ver. ꝙ ſi priuatus.

¶ Item preſcriptio non valet niſi per poſſidentem oppoſita fuerit. ff. de vſucap. l. iij. et. l. ſine poſſeſſione. extra de proba. ca. ex. literis. in fin. ar. extra de preſcrip. c. cauſam. in fi. et hoc niſi in caſibus qui vocantur. ff. de vſucap. l. rerū mixtura. et. l. ceptam.

¶ Item ſi preſcriptio opponatur ſuper limite parochiali vel dioceſum: non valet. xvj. q. iij. quicunqꝫ. ⁊. c. inter memoratos. ar. ff. de contrahen. emp. l. in modicis. et. ff. de rei ven. l. qui religioſis.

¶ Item tempore hoſtilitatis non

currit pꝛeſcriptio.ff.de cap.⁊ poſtlimi.re.l.e.poſtliminium.et.C.eodem titu.l.ab hoſtibus.extra de pꝛeſcript.c.ex tranſmiſſa.in fi.xvj.q.iij.pꝛima.ar.C.de acqui.poſ.l.licet.

¶Item iura ciuitatis longi tempoꝛis pꝛeſcriptione pꝛeſcribi non poſſunt.C.de aqueductu.l.diligēter.in fi.libꝛo.xj.C.de ſacroſanct.eccle.l.fi.C.de operibus publi.l.pꝛeſcriptio.⁊ de hoc dicitur i inſti.de vſucapione.§.res fiſci.

¶Item in rebus furtiuis:ſiue vi poſſeſſis vel occupatis: vel aliter vitioſis vſucapio vel longi tempoꝛis pꝛeſcriptio non vendicat ſibi locum.C.de vſucapio.pꝛo emptoꝛe.l.ſi patrem.in fi.ff.de vſucapi.l.ſequitur.§.ꝙ autem.et.l.non ſolum.et in auten.vt ſponſal.lar.§.rurſus.colum.ix.pꝛo hoc eſt.C.de pꝛeſcri.lon.tem.autenti.maleficei.ad hoc facit in inſti.eo.§.furtiue.⁊.§.nouiſſime.⁊ hoc intelligitur de via ablatiua:vel expulſiua C.ꝙ metus cauſa.l.ſi vi vel metus niſi in caſibus:vt in inſti.eod.§.aliquando.⁊ ꝙ in occupatis et inuaſis locum non habeat pꝛeſcriptio legitur.xciij.di.illud.xvj.q.iij.licet.extra eo.titu.c.vigilanti.⁊.c.quoniam.⁊ bꝛeuiter poteſt dici ꝙ vſucapio vel longi tempoꝛis pꝛeſcriptio nō valet niſi interueniāt iſta.v.que in iſtis verſibus continentur.Non vſucapies niſi ſint tibi talia quinqꝫ.Recta fides:rectꝰ titulus:res nō vitioſa.Et res tradatur:⁊ tempus continuetur.

4 ¶†Item pꝛeſcriptio contra pꝛocurationē oppoſita nō valet.ar.ff.de offi.pꝛoconſul.l.ſolent.§.fin.et.l.obſeruare.extra de pꝛocu.c.accedentes.in fi.⁊.c.cum officij.⁊ hoc intellige de pꝛocuratione que debetur cauſa viſitationis:vt in dicto.c.cū ex offic.⁊ extra de cenſi.cum inſtantia.Attamen bene currit pꝛeſcriptio in illa pꝛocuratione que ratione inſtitutionis datur:de qua loquitur.xxiij.q.ij.ſeruitium.

5 ¶†Item pꝛeſcriptio non valet ſi fuerit interrupta.extra de pꝛeſcriptio.c.illud.in fin.C.de pꝛeſcript.xxx.an.l.cum notiſſimi.circa fin.ff.

6 ar.de vſucap.l.nunꝙ.§.j.†attamē multis modis fit interruptio: fit enim naturaliter et ciuiliter.naturaliter quotieſcunqꝫ amittitur poſſeſſio per detentionem et expulſionem.ff.de vſuca.l.naturaliter.ff.de acquirē.poſ.l.qui vniuerſas.tamē naturaliter interruptio non ſolum pꝛodeſt interrumpenti:imo omnibus alijs contra quos pꝛeſcriptio pꝛocedebat.ff.de vſucap.l.naturaliter.

¶Fit etiam alio modo interruptio ſcilicet per inundationem fluminis ſiue maris:vt in ipſa.l.qui vniuerſas.§.item libero.cū ſuis ſoꝛoribus.

¶Ciuiliter vero fit multis modis.

¶Pꝛimo per libellum pꝛincipi oblatum:tamen in actione annali:et in quibuſdam alijs caſibus.vt C.de pſcrip.xxx.an.l.vt perfectius.et.C.quando lib.pꝛinci.datus lit.conte.facit.l.ij.

¶Item per lit.conte.et hoc locū habet in ppetuis actionibus.xvj.qōne.iij.§.poteſt.et.§.is autem.et C.de pꝛeſcriptio.xxx.anno.l.fin.et coꝛā ſuo iudice.C.ne de ſtatu defunc.l.pe.

¶Item per quaſi conteſtationē

C. vbi in rem actio. l. ij. Si vero nõ poteſt lis conteſtari: ſufficit iudicem adire: et libellum contra abſentem offerre: vel contra euꝫ qui conueniri non põt aliqua de cauſa et querimoniam deducere ius ſuum: vel corã publicis perſonis: vel ad domicilium rei proponat: cum iudicem habere non poteſt: et ſic eſt interrupta preſcrip. C. de an. excep. l. vt perfectius. et predicto. §. potes. ver. is autem. vbi de hoc. vnde verſus. Oblato libro preſcriptio tollitur omnis.

¶ Idem eſt in arbitrio: quia ſi coram arbitro libellus oblatus fuerit preſcriptio erit interrupta. C. de arb. l. pe. §. licet.

¶ Item per ſacrum oraculũ principi oblatum: et ſi per executorem fuit conuentio poſtea ſubſecuta. C. de preſcript. xxx. anno. l. ſicut in rem.

¶ Item per ſolutionẽ partis vel fenoris. C. de preſcri. xxx. an. l. ſi ōs emptionis. in fin. et. l. cum notiſſimi. circa fi.

¶ Item per rei obligate apprehenſionem. C. de preſcript. xxx. an. l. cum notiſſimi. §. immo. et hec ciuilis interruptio prodeſt tantum interrumpẽti: non alij. ff. de diuerſis et temporalibus preſcrip. l. intra. et. ff. ne de ſtatu defuncto. l. ij. §. fina.

¶ Item ciuiliter fit interruptio per ſynodalem proclamationem. extra de preſcript. c. ſanctorum. C. de annali exceptio. l. vt perfectius.

¶ Item per denunciationem factam colono. extra vt lit. non conteſta. c. quoniam fre. §. ꝙ ſi ſuper. C. vbi in rem actio. l. ij. et hec habent locum in preſcriptione: ſed vſucapit per huius ciuiles interruptiones non interrumpitur de rigore: ſed quo ad effectum: ſit vt extra de rei vend. l. ſi poteſt. de iſta materia conſueuit plene notari. C. de preſcriptio. triginta annorũ. l. cum notiſſimi. et extra titulo illud.

7 ¶ † Item preſcriptio contra obedientiam non valet. extra eo. cum non liceat. ar. extra de conſue. c. cum venerabilis.

¶ Item preſcriptio contra matrimonium non valet. extra de conſangui. et affini. c. non debet. in fi.

¶ Item preſcriptio contra votum non valet. xxxiij. q. v. ꝙ deo pari. extra de regularibus. c. ſicut.

¶ Item preſcriptio longi temporis vel longiſſimi non valet in rebus eccleſiaſticis vel publicis. ff. eodem. l. vſucapionem. et in inſti. eodem. §. ſi aliquando. et. §. res fiſci. et. C. de ſacroſan. eccle. l. fin. et in autẽ. de eccleſi. ti. §. pro temporalibus. coll. ix. vbi dicitur ꝙ in temporalibus autem preſcriptionibus x. vel. xx. et. xxx. annorũ. C. de ſacroſan. eccle. et alijs venerabilibus locis ſolam quadraginta annorum preſcriptionem apponi precipimus: hoc ipſum ſeruando in actionem legatorum: et hereditatũ que ad pias cauſas relicte ſunt.

8 ¶ † Item res filij a patre alienata non preſcribitur niſi ſpacio. xxx. annorum. C. de annali excep. l. i. §. fin. in aut. de nup. §. expectet. coll. iiij.

¶ Item res tradita preſidi contra. l. iul. repetun. ff. ad. l. iul. repetun. l. contra.

9 ¶ † Item in publicis functionibus ſeu tributis / non valet pres

ſcriptio: nec contra hominem libe rum.xvj.q̄one.iij.§.poteſt.⁊.§.q̄ ſi priuatur.et .§. ſequen.et inſtit.de vſucap.§.iiij.et.C.de preſcriptioni bus triginta annorum.l.comperit. in fine.ff.de publiciana.l.cum ſpō ſus.§.in vectigalib⁹.ff. eo.l.vſuca pionibus.

¶ Item preſcriptio non valet con tra neruum eccleſiaſtice diſcipli ne.extra de conſue.cum inter.et extra de ele.c.cum cauſam.

¶ Item in via publica preſcriptio non valet nec contra aliud ius pu blicum.ff. de via publica.l.viam. ar.C.de operibus publi.l. preſcri ptio.ff.eodem.l.vſucapionem. ar gu.C.ſi contra ius vel vtilitatem publicam.l.fin.⁊.ff.ex quibus cau ſis ma.l.res publicas.

10 ¶ †Item res pupilli vel adoleſcē tis preſcribi non poteſt cum effe ctu: quia reſtituitur.C.in quibus cauſis non eſt in integ.reſtitu.ne. l.fin.in fin.et.l. adoleſcentie.arg. ff.de mino.l ait pretor.in princip. et.l.omnis.C.de preſcriptionibus triginta annorum.l.ſicut.et.l.cum notiſſimi.in princip.et.l.omnis.C. de preſcriptionibus triginta an norum.l. ſicut.et.l.cum notiſſimi. in princip.et.§.ſi commiſſam ha betur.l.j.ff.de acquirendo rerum do.l.bone.§.nec intereſt.et.C.qui bus non obijcitur longi temporis preſcriptio.l. non eſt.ar.C. de bo nis que liberis.l.quecūq;.in fine. et.C.de bonis maternis.autē. Ni ſi.⁊ hec vera ſunt generaliter: ſpe cialiter tamen ſunt contra .C ne de ſtatu defunct.l.ſi mater. ff.de mino.l.auxilium.C.de iudic.l. proſ perandum.in fine.et in auten.de heredi.et fal.§.pupillus.colla.j.et C.de tempo. in integ.reſtitu.auf. ſi minor.et in alijs pluribus locis: ſed ſpecialia ſunt.et de hoc nota tur.C.ſi aduerſus vſucapionem.l. vna.

11 ¶ †Item contra filiosfamili.pre ſcriptio non currit q̄diu fuerint ſub patria poteſtate.C.de annali except.l.in fine.⁊.C.de bonis que liberis.l.quecunq;. in fin.et.C.de l.bonis maternis.l.in fin.et auf. ibi poſi.Niſi.et.C.de preſcriptioni bus.xxx.annorum.l.cum notiſſimi. §.illud autem.

¶ Item preſcriptio non currit in rebus que ſub die vel conditione debentur: niſi a tempore diei vel conditionis exiſtentis.C. de pre ſcriptionibus triginta annorum.l. cum notiſſimi.§.illud autem.

¶ Item tempore ſuſpēſionis pre lati contra eccleſiam non currit preſcriptio. extra de conceſſione preben.vel eccle.non vacā.c.quia diuerſitatem. ar.C. de annali ex cept.l.ij.§.finali.C.de iure do.l.in rebus.

¶ Item tenentes precario preſcri bere non poſſunt.C.de preſcriptio nibus.xxx.annorum.l.ij.et.x.q̄o.iij. quia cognouimus.

12 ¶ †Item colonus vel conductor vel emphiteota: vl' inquilinus vel vſufructuarius vel ſuperficiarius preſcribere non poſſunt.C.de pre ſcriptionibus. xxx. annorum .l.ij. in fine .vbi de hoc. et.l.cum no tiſſimi.in fin.xvj.q̄one.j.clerici.et c.ſequenti.ar.C.locati.l.ſi quis cō ditionis.C.communia. de vſuca.l. j.ff.de vſuris.l.cum quidā.§.dimiſ. extra de preſcriptionib⁹.ſi diligen ti. extra de reſtitutio.ſpoliato. cū veniſſent.ff.de acquire.poſ.l.q̄ in

eo. ff. quemadmodum ſeruitus
vend. l. vſu retinetur. ⁊ hoc eſt: q²
ipſi nō poſſident: ſed per ipſos do-
minus poſſidet naturaliter. ff. de
acquiren. poſſeſ. l. iij. §. ꝙ ſeruus. ⁊
l. ſi id qđ. ⁊. l. nunꝗ̄. §. iij. ⁊. l. non ſo
lum §. j. cum ſuis ſororibus. ⁊ hoc
verum eſt ſecundum dominum
Accurſium: ⁊ plures alios. Azo ta
men dicit contrarium per. l. ff. de
acquiren. poſſeſ. l. ꝗ̄uis. §. j. ff. com
muni diuidun. §. neqꝫ. C. de agri-
colis et cenſi. l. litibus. libro. xj. C.
de fide inſtrumento. l. pluribus. ff.
de omni agro deſerto. l. vt quiſ-
quis. xj. et pro emphiteota eſt lex.
ff. ſi agri. vectigal. emphiteo. l. j. ⁊
ij. et pro vſufructuario eſt lex. ff.
de vi ⁊ vi arma. l. ideꝫ. §. pertinet.
et. §. ſequenti. et maxime cum
dicatur dominus. ff. de vſufructu.
l. iiij. et de hoc notatur. C. de pre-
ſcriptionibus. l. ij. et. l. cum notiſſi
mi. et. ff. de acquirenda poſſeſſio-
ne. l. quamuis. ff. communi diui. l.
communi diuidundo. §. neqꝫ. et. ff.
de vſucap. l. non ſolum. §. j.
¶ Iteꝫ ꝙ vſuſfructuarius: vel vſu
rarius non preſcribat: facit in in-
ſtitu. per quas perſonas acquir. §.
fructuarius. C. de vſu et habit. l.
neqꝫ. de preſcriptioni. l. male. ff. de
acquirendo rerum dominio. l. ac-
quiritur. in fin. ff. de diuer. l. ſerui
tutes. et hec eſt ratio. quia non
poſſidet ciuiliter. et quia ſcit rem
alienam eſſe. in inſti. per quas
perſonas nobis acquiritur. §. fru-
ctuarius. et in predicta. l. Male.
licet videatur contra. ff. de ac-
quirenda poſſeſ. l. poſſeſſio. et. l. na
turaliter. vbi dicitur naturaliter
videt poſſidere is q̄ fundi vſum-
fructum habet: ſed non ſunt con
tra. nam illud verbum poſſidere
ſonat ꝓ detinere vel poſſidere. ſci-
licet ꝓ domino: ibi no.
¶ Item videtur contra. ff. de vi ⁊
vi ar. l. iij. §. vnde. vbi dicitur ꝙ vti
le interdictuꝫ vnde. vi ſibi datur.
Solutio. vt ibi notatur.
¶ Item preſcriptio non valet cō-
tra eccleſiam romanam: niſi cen-
tenaria. C. de ſacroſanct. eccle. l.
ſi. et auten. ibi poſita quas actio-
nes. extra de preſcrip. ad audien-
tiam. ⁊. c. ſi diligenti. in fi. xxj. q. iij.
nemo. extra de confir. vti. cum di-
lecti. circa finem.
13 ¶ Item preſcriptio non currit cō
tra mulierem pro dote durante
matrimonio. C. de iure do. l. in re-
bus. §. omnis. C. de ān̄a. exceptio.
l. in fin. ⁊. C. de preſcriptio. xxx. an-
norum. l. cum notiſſimi. §. illud. et
C. de bonis que lib. l. quecunqꝫ. in
fi. ⁊. C. de bonis iur̄. ius auf. niſi. ff.
de fundo do. l. ſi fundus. et de hoc
notatur extra de emptio. ⁊ vendi.
in. §. peruenit. ⁊ in inſti. de vſuca.
§. res fiſci.
¶ Item preſcriptio. xxx. annorum
non nocet agenti pro libertate. C.
de lon. temp. preſcri. l. inter. xvj. q.
iij. §. poteſt ꝙ priuatus.
¶ Item debitor non poteſt pretē-
dere preſcriptionem. xxx. annoruꝫ
contra creditorem agentem hy-
pothecaria. C. de preſcrip. xxx. an-
norum. l. cum notiſſimi. circa prin
cip. ⁊. §. primo. in fin. Sed preſcri-
ptionē xl. annoꝝ poteſt obijcere.
vt. C. de annali exceptio. l. §. ad
hoc. in autentica vt eccleſia ro-
mana. capitulo. ante. §. j. colla. j.
et in predicta. l. cum. l. notiſſimi.
argumen. et. C. ſi aduerſus cri. l. ⁊
xvj. q. iij. §. poteſt. vbi de hoc.

¶ Item pſcriptio.x.vel.xx. annorum non valet: ſi alienatio facta fuerit a male fidei poſſeſſore.C.de preſcriptio.longi temporis. auſ. malefidei/ꝛ in auſ.vt ſponſalitie larg.§.rurſus.coll.ix.

¶ Item preſcriptio longi temporis non valet contra illum qui intentat hereditatis petitionem.C. de iure delib.l. licet.C.de petitio. tio.hered.l.hereditatis.

14 ¶ †In ſumma tamen notare ſiue colligere potes ꝙ multe ſunt ſpecies preſcriptionum:vt ex precedētib⁹ patet:eſt enī preſcriptio.

¶ Quandoqȝ decem dierum.
¶ Quandoqȝ trium menſium.
¶ Quandoqȝ ſex menſium.
¶ Quandoqȝ vnius anni.
¶ Quandoqȝ biennij.
¶ Quandoqȝ triennij.
¶ Item quandoqȝ quadriennij.
¶ Quandoqȝ decem annorum.
¶ Quandoqȝ viginti annorum.
¶ Quandoqȝ triginta annorū.
¶ Quandoqȝ q̄draginta annorū.
¶ Quandoqȝ eſt cētenaria: ꝛ de quibuſdam de iſtis ſparſim tractaui ſupra.eo.tit.Modo debem⁹ exemplum de vnaquaqȝ.

15 ¶ †Decem dierum preſcriptio eſt que currit contra non appellantem.extra de appel.cum ſit.ꝛ extra de teſtibus ſignificauerūt.extra de re iudi.ꝙ ad conſult. extra de elect.cuȝ dilectus.ꝛ in auten. de appel.ꝛ intra que tempora.§.j. columna.iiij.ꝛ.ij.q.vj. biduū.et.c. anteriorem.

¶ Item currit contra non ſupplicantem infra decem dies.C. de prec.impe.offe.auſ.q̄ ſupplicatio.

¶ Item trium menſium preſcriptio eſt que currit capitulo non eligētī.extra de elec.c.ſi.ꝛ.c. ne ꝑ defectu.ꝛ.l.di.poſtꝗ.lxiij.di.obeūtibus.Similiter currit contra electum non petentem confirmationem.vt.c.diſt. quoniam quidem.

17 ¶ †Item preſcriptio.vj. menſiuȝ eſt que currit contra illuȝ qui redhibitoriam negligit intentare.vt ff. de edil.edic.ꝛ redhibiti.l.ſi tantum.§.ij.ꝛ.l.ſciendū.ꝛ.in fi.cū ſuis ſimilibus.

¶ Similiter currit in beneficiorū collatione.Nā ſi ille q̄ ꝯferre pōt ceſſet ꝯferre per ſex mēſes deuoluitur collatio ad maiorem.extra de conceſſio.prebē.nulla.extra de ſupplen.negli.prel. licet. eodem extra de preben.de multa.

¶ Item eadem currit in expectatione abſentium cum agitur de ſpirituali coniugio contrahendo: puta cum aliquis abſens electus eſt in prelatū: quia ille habere debet ſex menſes: vel plus vel minus ſecundum qđ ſuperiori viſum fuerit:vt extra vt lite non cōteſt.quoniam.§.ſi vero aliter. vbi multa notata ſunt đ iſta materia in glo.de hac abſentia ꝛc.extra de trāſla.epiſcopi:vel elec.inter corporalia.§.ſed neqȝ.

¶ Iteȝ eſt alia preſcriptio ſcilicet vnius anni que poteſt obijci volēti agere actione iniuriarum.C.de iniu.l.ſi non conuicij.cum ſuis ſimilibus.

¶ Item iſta eadem poteſt obijci homini non proſequenti appellationem ſuam infra annum. extra de appel.cum ſit.ꝛ.c. cōſtitutus.ꝛ C.de tē.appel. auten.ei qui.ꝛ hoc veruȝ eſt niſi ex cauſa illi bienniuȝ cōcedatur:vt in predictis iurib⁹. ꝛ.C.de appella.in offerendis. de hoc ſatis notaſ ſupra in ti.contra appellationes.

¶Item preſcriptio eadeꝫ ſcilicet vnius anni obijcitur agere volēti quāto minoris.ff.de edil. edicto. l.ſciendum.in fi.hoc tamen intellige de quanto minoris ꝓtorio:eſt eniꝫ actio ſeu adiectio quanto minoris quandoqȝ ciuilis:quandoqȝ pretoria. Ciuilis dicitur quāto minoris emptor eſſet emptur⁹:ſi ſciuiſſet.ff.de act.empt.ꝛ vendi.l.ij. vel circa prin.ꝛ illa perpetuo cōpetit vt dicit azo in ſumma ſua in ti. de edil.circa prin.pretoria dicitur quāto minoris res eſt tēpore contractus propter vitiuꝫ.ff.de edil. edic.l.ꝙ ſi nolis.§.ſi plures.ꝛ predicta.l.ſciendū.in fi.ꝛ.l.ediles. circa prin.ꝛ ita cōpetit infra annum vt dictū eſt.de hoc ſatis colligitur in predicta.l.iul.in glo. Nota hic differentiam.ꝛc.et in predicta.l.ſi nolis.§.ſi plures.ꝛ i.d.l.ediles.circa princip.ꝛ in ſumma azo. in tit. de edil.act.circa princip.

¶Item eadem preſcriptio ſcilicet vnius anni poteſt obijci non vtenti reſcripto imperato:duꝫ tamen impetrans copiam iudicis habuerit:ꝛ aduerſarius aliud reſcriptum impetrauerit. extra de reſcrip.c.plerunqȝ. ꝛ.c.ſinautem.

¶Item eadeꝫ preſcriptio ſcilicet vnius anni poteſt obijcere eccleſie non petenti hereditatem heretici infra annum:vt in autentica de ſanctiſ.epiſcopis.§.autem. in colla.ix.

¶Iteꝫ in alijs caſibus extra vt lite non conteſt.c.quoniā fere.j.rñſ. ꝛ.§.in alijs.ꝛ extra de offi.deleg.c. querenti.

18 ¶†Item eſt ꝛ alia preſcriptio biēnij que poteſt obijci debitori qui exceptionem numerate pecunie infra biennium noluit proponere. C.de non nume pecunia.l.in contractibus.

19 ¶†Item eſt alia preſcriptio ſcilicet trium annorū: puta ſi aliquis ad catholicam vnitatem aliqueꝫ locum conuerterit:ꝛ ipſum locuꝫ per triennium tenuerit: poſtmodum ab aliquo cum effectu nō poterit infeſtari.extra de ꝓſcriptio. c.j.niſi in caſibus qui ibi notātur ꝛ eadem preſcriptio ſcilicet triennij obijci poteſt illi qui rem ſuam mobilē permittit bona fide ꝛ iuſto titulo ab alio poſſideri:vt in inſti.de vſuca.circa princi.cum ſuis ſimilibus.

20 ¶†Eſt et alia preſcriptio ſcilicet quadriennij que cōpetit fiſco contra eum cuius res fiſcus ipſe vendidit:de qua preſcriptione tractatur.C.de quadriēnij preſcript.per totuꝫ.ꝛ C.de ſacroſanc.eccle.aut. quas actiones.xvj.que.iij.§.quas actiones.que tamen locū non habet cōtra eccleſiam de iure canonico:vt notatur i predicto.§.quas actiones.ꝛ.xij.q.ij.quicunqȝ militū.ꝛ.xvj.q.j.in canonibus tamen ſecundum leges bene currit contra eccleſiam de iure canonico: vt notat in predicto §.quas actiones.ꝛ.xij.q.ij.quicunqȝ militum.ꝛ xvj.q.j.in cano.tamen ſecundū leges bene currit contra eccleſiam vt in predicto autentico.§. quas actiones no.ꝛ de hac preſcriptione quadriēnij tractat.C.ſi aduerſus fiſcuꝫ.l.fi.in glo.duobus.et in inſti.de vſucap.§.fi.ꝛ.C.de iure fiſci.l.ij.libro.x.ꝛ hec ſimiliter preſcriptio quadriennij currit contra minorem ꝛ maiorem non petentem reſtitutionem in integruꝫ infra quadriennium vt.C.ex quibus cauſis maio.l.ſupervacuam.

21 ¶ †Eſt ⁊ alia pſcriptio.ſ.quinquẽnij que currit contra illum q̇ querelam inofficioſi teſtamẽti adita hereditate diſtulit per quinqueniũ mutare.C.de inoffi.teſta.l.cõtra.⁊.l.ſi quis ſi.⁊.l.ſancim⁹.§.iud. C.in quibus cauſis reſtitutio non eſt ne.l.ij.

¶ Item ſi preſcriptio decennij:vt vicennij que requirit bonã fidẽ et iuſtum titulum.C.de preſcriptionibus.xxx.annorũ.l.ſi q̇s emptionis.in princip.⁊.§.ſi vero nullũ.⁊ C.de anna.excep.l.j.§.ad hoc.C. de preſcrip.longi temporis.l.j.cũ ſuis ſororibus.

22 ¶ †Sũt et alie preſcriptiones ſcilicet.xxx.annorum ⁊.xl.⁊ centum annorum que poſſunt obijci ⁊ allegari prout ſuperius plenius ſunt inſerte ⁊ in certis.§.collate.Sũt alie plures pſcriptiões quas cauſa breuitatis ad pſens omitto:vt autẽ preſens titulus cuilibet plenius eluceſcat:ideo .c.xvj.q.iij.§. poteſt hic de verbo ad verbum poſui in hunc modum.

¶ Decimaſexta.q.iij.§.poteſt:tertus eſt decreti.

POteſt etiam aliter intelligi preſcriptio illa lõgi temporis qua Gelaſius negat ſtatũ parochiarũ poſſe mutari.

23 ¶ †Longum enim tempus ſicut ex legibus habetur decenniũ vel vicennium intelligitur:huius ergo longi temporis preſcriptio auctoritate Blaſij pape:⁊ ſecularium legum eccleſijs obijci non poteſt.

24 ¶ †Preſcriptionũ alie ſunt itroducte odio petẽtis ⁊ fauore poſſidentis.Alie tantum odio petentis.Qui enim bona fide et iuſto titulo rem preſentię per decenniũ abſens vero per vicenniũ tenuerit exceptione perpetua tutus erit nõ ſolum aduerſus alios:ſed etiam aduerſus creditores quibus res ipſa fuerat obligata etiã aduerſus dominum.Si vero aliquo caſu a poſſeſſione ceciderit etiam aduerſus dominum verũ vtiliter rem vẽdicare poterit.Si autem nullo titulo bona tantum fide:per triennium rem alicuius poſſederit:ſimili gaudet priuilegio vel preſidio:bona vero fides non ad tractum medij temporis: ſed ad initium poſſeſſionis refert: ſufficit enĩ initio cuiq̃ bona fide poſſidere cepiſſe:etiam ſi medio tempore conſcientiam rei aliene habuerit.hec pſcriptiões ſunt introducte fauore poſſidẽtis ⁊ odio non petentis:quia lex fauet his q̇ bona fide tãtum poſſident.Odit autem lex et punit circa rem ſuã negligentes et deſides.Quod ſi mala fide rem alienam quis mala fide poſſidere ceperit poſt triginta annos aduerſus omnem petentem exceptione tutus erit.Si vero aliquo caſu a poſſeſſione ceciderit actionem non habebit:q: preſcriptio non fauore male fidei poſſeſſoris:ſed odio tantum rem ſuam perſequi negligentis introducta eſt.Si autem res ad creditorem ſuũ:vel ad dominum peruenerit detentionis commodum habebit.Si vero ad alium creditorem:vel verus dominus aduerſus eum experiri poterit:nec ſibi proderit exceptio medij temporis poſſeſſoris:quia non ab eo cauſã habuerit poſſidendi quod ſibi violenter ad eos poſſeſſio deuenerit malefidei poſſeſſor indiſtincte poſſeſſionis commodum recipiet.

Hec de pꝛeſcriptionibus decennij
vel vicennij ꝛ tricennij intelligen
da ſunt ſine interruptione poſſeſ:
ſa pꝛobentur:quod ſi per natura:
lem detentionem poſſeſſio inter:
rupta fuerit a die recuperate poſ
ſeſſionis noui.xxx.anni computa:
buntur in omnibus pꝛeſcriptioni:
bus ſi per litis cõteſtationem ab
vltimo die litigij.xl.anni compu:
tabũtur : quod ſi ab eo qui in cau
ſa pꝛeſcribendi erat poſſeſſionem
aliquis nãciſcatur tẽpus pꝛeſens
cũm tempoꝛe ſue poſſeſſionis cõ
tinuare poterit.
❡ Is aũt cuius res pꝛeſcribitur:
ſi litem conteſtari nõ poterit:vel
pꝛopter aduerſarij abſentiam:vel
infantiam vel furoꝛis laboꝛẽ cum
neminẽ tutoꝛem vel curatoꝛẽ ha:
beat:vel quia in alterius poteſta:
te conſtitutus eſt intra conſtituta
tempoꝛa pꝛeſidem adeat libellũ
ei poꝛrigat:et hoc in querimoniã
deducat:et ſic tempoꝛis interru:
ptionem faciat . Si autem pꝛeſi:
dem adire non poterit:ſaltem ad
ep:ſcopum locoꝛum vel defenſo:
rem ciuitatis:et ſuam ei manife:
ſtare voluntatem depꝛoperet in
ſcriptis. Quod ſi pꝛeſes vel epiſco
pus:vel defenſoꝛ affuerit:liceat ei
publice deponere vbi domiciliuꝫ
habeat poſſeſſoꝛ:ſiue cum tabula
rioꝛum:vel ſi ciuitas tabularios
non habeat cum trium teſtium
ſubſcriptione ꝛ hoc ſufficit ad om:
nem tempoꝛalem interruptioneꝫ
ſiue triennij:ſiue longi tempoꝛis:
ſiue.xxx.vel.xl.annoꝛum. Sic hec
ſint de pꝛeſcriptionibus inter pꝛi:
uatos:ceterum aduerſus loca re:
ligioſa:non niſi.xl. annoꝛum pꝛe:
ſcriptio currit. vnde in autenticis
quas actiones tricennalis pꝛeſcri
ptio ſecluſit ſi loca religioſa com:
petant.xl.annis clauduntur etiã
in nouellis:neqꝫ decennij:vel vi:
cennij ꝛc. In canonibus vero ec:
cleſia . aduerſus eccleſiã. xxx.an:
nis monaſterium aduerſus eccle:
ſiam non niſi.xl.annnis pꝛeſcribe
re permittitur.
❡ Quod ſi pꝛiuatus pꝛimitias et
decimas ſiue cum titulo:ſiue ſi:
ne titulo poſſederit:nulla tempo
ris pꝛeſcriptione tutus erit vel eſ
ſe poterit:que enim ab initio de
iure effectum ſoꝛtiri non poſſunt
tractu tempoꝛis nõ cõualeſcunt:
vnde ſi liber homo longo tempo:
re pꝛo ſeruo detineatur:etiam ſi
xl.annoꝛum curricula exceſſerint
ſola tempoꝛi longinquitate liber:
tatis iura minime mutuabũtur.
❡ Ad hec eccleſia ꝛ reſpublica pꝛi:
mitie decimationes ciuilium fun
ctionum inſtar obtinent.
25 ❡ Poꝛro publice functiões pꝛe:
ſcribi non poſſunt. vnde.in.vij.li.
codicis.eo.tit.de.xxx.vel.xl.anno:
rũ pꝛeſcriptione. Imperatoꝛ ana:
ſtaſius. Iubemus eos qui rem ali
quam per continuum annoꝛum
xl.curriculum: ſine quadam legi:
tima interpellatione poſſederũt
de poſſeſſione quidem rei ſiue do:
minio nequaq̃ remoueri. Succeſ
ſiones autem:ſeu ciuilem cano:
nem : vel aliam publicam colla:
tionem impoſitam eis depende:
re compelli:nec huic parti cuiuſ
qꝫ tempoꝛis pꝛeſcriptionem oppo
ſitam admitti. Sic et pꝛedia ſiue
ſint pꝛiuati:ſiue eccleſie poſſunt
pꝛeſcribi:pꝛouentus pꝛimitiarum
decimationum pꝛeſcriptione tol:
li non poteſt etiam ſi a romano
põtifice quilibet laicus ſuper his
reſcriptis impetrauerit reſcripta

enim que contra ius ſcrip. impetrata fuerit: niſi talia ſint: que iſtis quibus data ſunt proſint: et nulli obſint nullius momenti eſſe cenſentur.

¶ Item decime deo mandate ſacerdotibus & leuitis ſeparate ſunt vt de ſorte domini viuerent: qui in cius ſorte connumerantur. Non ergo cuiuſq privilegio laicis concedi poſſunt ne diuinis mandatis auctoritas humana ad preiudiciũ inferat. vnde imperator valẽtinianus et theodoſius vniuerſas terras que a colonis ſiue emphiteoticariis dominicis iure reipub. vel templorum in qualibet prouincia vendite vel vllo alio pacto alienate ſunt ab his qui perperam atq contra leges eas detinent: nulla longi temporis preſcriptione officiente iubemus reſtitui: ita vt nec precium quidem iniquis comparatoribus repoſcere liceat. de preſcriptione vero longi temporis in autenticis inuenitur. collatio. viij. conſti. vj.

¶ Quas actiones alias tricennalis: decennalis: vicennalis: preſcriptio ſeducit: ſi loco religioſo competunt. x. annis claudũtur vſucapione: quadriennij preſcriptione ſuum locum habentibus: ſed ſola preſcriptio. xx. annorum. et deinceps a qua cũ preſcriptione priuilegia romane eccleſie ſunt excluſa: que non niſi. c. annorum ſpacio pſcribi poſſunt. vnde coheres. viij. ſcribit regi Ludouico &c.

¶ Et hec pauca dixiſſe ſufficiant ſuper preſenti libellulo. et dicitur fugitiuus: quia decet reos fugere: vt predictis.

¶ In fine tamen inſtãter hac humiliter poſtulo beniuolentiã amicorum q ſi in hoc libellulo aliquid minus bene dictum repererint: illud ſecundum iuſtũ motum animi corrigant & emendent: et contra inſidiantes & emulos dignentur ipſum libellulum ſuſtinere.

¶ Finis.

¶ Explicit libellus fugitiuus compoſit⁹ a magiſtro Nepote de mõte albano. hoc opus impreſſum fuit Lugd. in edib⁹ Benedicti Bõnyn Anno chriſtiane ſalutis. M. ccccc. xxxvj. die. xxj. Octobris. Expenſis vero honeſti viri Jacobi Giuncti in vico mercuriali commorantis Et ibi venduntur.

¶ Sequitur tabula rubricarum exceptionum in hoc libello contentarum.

Exceptio prima cōtra reſcriptum fo. j.
Exceptio ſecunda cōtra quamlibet ſcripturaȝ publicam ſiue priuatam: vel priuilegium. folio. iiij. ꝛ. v.
Exceptio tertia contra iudices. fo. vj.
Exceptio quarta contra arbitros: et contra compromiſſum. fo. ix.
Exceptio quinta qualiter confici debeat compromiſſum. fo. xj.
Exceptio ſexta contra actorem. fo. xj.
Exceptio ſeptima contra electiones prelatorum. fo. xiiij.
Exceptio octaua cōtra procuratores: ſyndicos et actores: et ychonomos. folio. xvj.
Exceptio. x. contra ychonomū. fo. xxj.
Exceptio decima contra aduocatos. folio. xxj.
Exceptio. xj. contra tutores et curatores. folio. xxiiij.
Exceptio duodecima contra curatorem datum adulto. fo. xxvj.
Exceptio. xiij. contra curatorem prodigi: vel furioſi: vel mente capti. folio. eodem.
Exceptio decimaquarta contra curatorem datum bonis. folio. xxvij.
Exceptio decimaquinta contra curatorem datum ventri. fo. xxvij.
Exceptio decimaſexta qualiter tutores et curatores habeant formare inuentariū hereditatis. fo. xxviij.
Exceptio decimaſeptima de forma conficiendi inuentariū. fo. eodē.
Exceptio decimanona contra libellum. fo. xxviij.
Exceptio viceſima cōtra teſtes. f. xxx.
Exceptio viceſimaprima contra teſtamentum. folio. xxxviij.
Exceptio viceſimaſecunda cōtra teſtamentum nuncupatiuum. f. xl.
Exceptio viceſimatertia contra diffinitiuas ſententias. fo. xlj. ꝛ. xlij.
Exceptio viceſimaquarta cōtra ſententias. fo. xlv.
Exceptio viceſimaquinta contra appellationes. folio. xlvj.
Exceptio viceſimaſexta contra preſcriptiones et vſucapiones. fo. l.
Preſcriptio longi temporis qualiter intelligenda ſit. folio. liij.

¶ Explicit tabula rubricarum exceptionum Libri fugitiui.

Regeſtum.

A B C D E F G. Omnes ſunt quaterniones.

